

T.C
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İSLAM TARİHİ VE SANATLARI ANABİLİM DALI

**HIZIR BİN ABDULLAH'IN
KİTÂBÜ'L-EDVÂR'I ve MAKAMLARIN İNCELENMESİ**

(Doktora Tezi)

106598

Binnaz Başar ÇELİK

106598

Danışman:
Yrd. Doç. Dr. Nuri ÖZCAN

İstanbul 2001

**T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ**

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ

KISALTMALAR

GİRİŞ 1

I. BÖLÜM

- A. Hızır Bin Abdullah'ın Hayatı 5
- B. *Kitabü'l-Edvâr*'ın Nüshaları 5
- C. Eserin Muhtevâsı 7

II. BÖLÜM

- A. XV. YÜZYIL MÛSİKÎ NAZARİYATINDA MAKAM ANLAYIŞI 12
1. Perde İsimleri 12
2. Küçük Aralıklar, Dörtlü ve Beşliler 16
3. Tabakât - Transpozisyon 19
- B. *KİTABÜ'L-EDVÂR* 'DA MAKAM, ÂVÂZE, ŞU'BE VE TERKİBLER 23
1. Oniki Makam 26
- 1.1. Rast makamı 26
- 1.2. Irâk makamı 27
- 1.3. Isfahân makamı 28
- 1.4. Kûçek makamı 29
- 1.5. Büzürk makamı 30
- 1.6. Zengûle makamı 31
- 1.7. Rehâvi makamı 32
- 1.8. Hüseyinî makamı 33
- 1.9. Hicâz makamı 34
- 1.10. Nevâ makamı 35
- 1.11. Bûselik makamı 36
- 1.12. Uşşâk makamı 37

2. Yedi Âvâze	39
2.1. Güvâşt- Geveşt	39
2.2. Nevruz	40
2.3. Şehnâz	40
2.4. Mâye	41
2.5. Selmek	42
2.6. Gerdâniye	43
2.7. Hisâr	44
3. Dört Şûbe	45
3.1. Yekgâh	45
3.2. Dügâh	46
3.3. Segâh	46
3.4. Çârgâh	47
4. Terkibler	48
4.1. Bestenigâr makamı	48
4.2. Nîrizî	48
4.3. Pençgâh	50
4.4. Beste Isfahân	50
4.5. Isfahânek	51
4.6. Zilkeşhâverân	52
4.7. Zirkeşîde	53
4.8. Aşrân	53
4.9. Uzzâl	54
4.10. Nihâvend	55
4.11. Bahr-i Nâzik	56
4.12. Hümâyûn	57
4.13. Hisâr	58
4.14. Hisârek	59
4.15. Hisâr Evç	59
4.16. Türkî Hicâz	59

4.17. Hicâz-ı Muhâlif	60
4.18. Rahâtü'l Ervâh	61
4.19. Nevâ vü Aşrân	62
4.20. Zâvül-Zâvilî.....	62
4.21. Müberka'	63
4.22. Zemzeme	64
4.23. Nevrûz-ı Rûmî.....	64
4.24. Rekb	65
4.25. Gerdâniye Bûselik	66
4.26. Rekb-i Nevrûz	66
4.27. Zîrefkend Büzürk	67
4.28. Sâzkâr	67
4.29. Nihâvend-i Rûmî.....	68
4.30. Nişâvurek	68
4.31. Vech-i Hüseyinî.....	69
4.32. Karcıġâr.....	70
4.33. Rûy-i Irâk	70
4.34. Müsteâr.....	71
4.35. Nigâr.....	72
4.36. Gerdâniye Nigâr	72
4.37. Nigârnik.....	73
4.38. Muhayyer	73
4.39. Sipihir	74
4.40 Hicâz Büzürk.....	75
4.41. Muhâlifek	75
4.42. Nühüft	76
4.43. Rast Mâye.....	76
4.44. Segâh Mâye	77
4.45. Irâk Mâye	77
4.46. Uşşâk Mâye	78

4.47. Terkîb-i Sabâ.....	78
4.48. Acem	79
4.49. Acem-i Zirkeşîde.....	79
4.50. Uzzâl-i Acem	80
4.51. Hüseyinî Acem.....	80
4.52. Nevrûz-ı Acem	80
4.53. Hicâz-ı Acem	81
4.54. Çârgâh-ı Acem	81
4.55. Segâh-ı Acem.....	82
4.56. Dügâh-ı Acem	82
4.57. Rast Acem	82
4.58. Sebz ender sebz.....	83
4.59. Mürgâk	83
4.60. Âvâze-i Zenbûr.....	84
5. Güvâşt Âvâzesi İle Karâr Veren Terkibler	84
6. Nevruz Âvâzesi İle Karâr Veren Terkibler.....	88
7. Şehnâz Âvâzesi İle Karâr Veren Terkibler.....	92
8. Mâye Âvâzesi İle Karâr Veren Terkibler	97
9. Selmek Âvâzesi İle Karâr Veren Terkibler	100
10. Gerdâniye Âvâzesi İle Karâr Veren Terkibler.....	104
11. Altı Âvâzeye Rast Makamının Eklenmesi İle Oluşan Terkibler	108
12. Altı Âvâzeye Irâk Makamının Eklenmesi İle Oluşan Terkibler.....	109
13. Altı Âvâzeye Isfahân Makamının Eklenmesi İle Oluşan Terkibler	111
14. Altı Âvâzeye Kûçek Makamının Eklenmesi İle Oluşan Terkibler.....	113
15. Altı Âvâzeye Büzürk Makamının Eklenmesi İle Oluşan Terkibler	115
16. Altı Âvâzeye Zengûle Makamının Eklenmesi İle Oluşan Terkibler	117
17. Altı Âvâzeye Rehâvî Makamının Eklenmesi İle Oluşan Terkibler.....	119
18. Altı Âvâzeye Hüseyinî Makamının Eklenmesi İle Oluşan Terkibler.....	121
19. Altı Âvâzeye Hicâz Makamının Eklenmesi İle Oluşan Terkibler.....	123
20. Altı Âvâzeye Nevâ Makamının Eklenmesi İle Oluşan Terkibler.....	125

21. Altı Âvâze Bûselik Makamının Eklenmesi İle Oluşan Terkibler 127
22. Altı Âvâze Uşşâk Makamının Eklenmesi İle Oluşan Terkibler 128

III. BÖLÜM

<i>KİTÂBÜ'L-EDVÂR</i>	131
SONUÇ	301
BİBLİYOGRAFYA	304
EK: KİTÂBÜ'L-EDVÂR'IN NÜSHASI	

ÖNSÖZ

XIII. yüzyılda yaşamış müzik teorisyeni Safiyyüdin'in fikirleri ve bilgileri ışığında XV. yy.'da Türk Mûsikîsi nazariyatı sahasında, birçok edvâr yazıldığı tespit edilmiş ve bu edvârlar arasında Hızır bin Abdullah'ın *Kitâbü'l-Edvâr*'ı dönemin müzik kuramı hakkında bilgi edinmemiz açısından en önemli eserler arasında gösterilmiştir. XVII. yy.'a kadar Türk mûsikîsinde notanın kullanılmamış olması sebebiyle bu yüzyıla kadar Türk mûsikî nazariyatı ile ilgili bilgileri ancak edvârlar aracılığı ile edinebilmekteyiz. Bu sebeple *Kitâbü'l-Edvâr*'daki makamların incelenmesi nazariyat tarihimiz açısından önemli bir kaynak teşkil etmektedir.

Sadrettin Özçimi tarafından *Kitâbü'l-Edvâr*'ın Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphânesi ve Mevlânâ Müzesi Yazma Eserler Kütüphânesi'nde bulunan iki nüshası incelenerek eserin edisyon kritiği yapılmıştır. Biz bu çalışma esnasında *Edvâr*'ın, Berlin ve Paris'te de birer nüshasının olduğunun tesbiti üzerine bu nüshaların mikrofilmlerini elde ederek ve daha önce edisyon kritiği yapılmış olan iki nüshayı da tekrar inceleyerek dört nüsha üzerinde edisyon kritik çalışması yaptık. Daha önce yapılan kritikte Revân Yazmaları nüshası esas alındığından ve Paris nüshasının buna çok benzemesi sebebiyle Berlin nüshasını asıl nüsha kabul ettik.

Kitâbü'l-Edvâr'ın gerek edisyon kritiği, gerekse makamların incelenmesi aşamasında ve kaynaklara ulaşmam konusunda yardımlarını esirgemeyen danışmanım Yrd. Doç.Dr. Nuri Özcan'a; eserin Berlin, Paris ve Konya nüshalarının mikrofilmlerini elde etmemi sağlayan G. Ümit Mergen, Kutsi Erguner ve Sadrettin Özçimi'ye, Osmanlıca metinlerin okunmasında büyük katkıları olan Prof. Dr. Mustafa Tahralı'ya; Safiyyüddin'in sistemi ile ilgili bilgilerini esirgemeyen M. Nuri Uygun'a ve nota yazımında yardımcı olan kardeşim Didem Başar'a teşekkürlerimi sunarım.

Binnaz Başar Çelik

İstanbul- 2001

KISALTMALAR

Abdullah	: Hızır b. Abdullah
a.g.e.	: Adı geçen eser
a.g.m.	: Adı geçen makale
a.mlf.	: Aynı müellif
b.	: Bin, İbn
c.	: Cilt
DİA.	: Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi
h.	: Hicri
haz.	: Hazırlayan
İ.Ü.E.E.K.	: İstanbul Üniversitesi Eski Eserler Kütüphânesi
k.	: Konya nüshası
Ktp.	: Kütüphânesi
nşr.	: Neşreden
ö.	: Ölümü
p.	: Paris nüshası
r.	: Revân nüshası
s.	: Sayfa
sy.	: Sayı
trs.	: Tarihsiz.
vr.	: Varak
yy.	: Yüzyıl

GİRİŞ

İslam bilimlerinin tasnifinde mûsikî matematiğin bir alt dalı olarak düşünülür. Mûsikî nazariyatçısı özellikle Ortadoğu ve İslam mûsikî geleneklerinde çoğu kez ne tarihçi, ne besteci, ne de icracıdır.¹ IX. yüzyıldan bu yana müziğin nazari yönü birçok müzisyenin ilgisini çekmiş Edvâr adı altında birçok eser yazılmıştır. Notanın kullanılmadığı bir dönemde kaleme alınan bu edvârlardan edinilecek bilgiler, o dönemin müziği hakkında kaynak teşkil etmeleri bakımından oldukça önemlidirler. Bu eserlere edvâr denmesinin sebebi gerek makamların gerekse usûllerin dâirelerle açıklanmasından dolayıdır.

Bugün nazariyat kitapları dediğimiz edvârlar incelendiğinde makam ve îkâ olmak üzere başlıca iki bölümden oluştuğu görülür. Bu ana başlıklar altında toplanan konular en ince ayrıntılarına kadar ele alınır. Genellikle besmele, hamdele bölümleri ile çalışmanın ithâf edildiği kişiye hitâbın yer aldığı uzunca bir mukaddimeden sonra teknik bilgilere geçilir. Önce mûsikînin anlamı açıklanır, ses ve sesle ilgili kavramların târifi verilir, ses sistemini ifâde eden aralıklar belirlenir, bunların uyumluluk ve uyumsuzluk özellikleri, 4'lü ve 5'liler, makam, âvâze, şu'be ve terkipler incelenir, müzik âletleri ve düzenleri hakkında bilgi verildikten sonra îkân tarifine geçilerek o dönemin devirleri yani usûlleri açıklanır.²

Mûsikî ilmini ortaya koyanların başında Fisagor ve Aristo gelmektedir. Fisagor'un gezegenlerin hareketlerindeki nağmeleri işittiğine dair rivâyetler meşhûrdur. IX. yy.'in ortalarına doğru eski Yunanlılar'ın Arapça'ya tercüme edilmiş olan mûsikîye dair eserlerinin tesiri İslâm âleminde kendini göstermeye başlamıştır. Bu eserler arasında Aristo'nun *Problemata* ve *Anima'sı*, Aristoxenos'un iki eseri, Euklides'in mûsikîye dair eserleri Nikomachos'un bir risâlesi ve Batlamyus'un *Harmonika'sı* sayılabilir. Bu eserlerden ilk faydalanan ve mûsikî üzerine bugün dördü mevcûd, yedi risâlenin müellifi olan El-Kindî'den (ö.866) sonra eldeki vesikalara göre bir asırlık ara

¹ Cem Behar, *Klasik Türk Musikisi Üzerine Denemeler*, İstanbul 1987, s. 10

² Murat Bardakçı, *Maragalı Abdülkâdir*, İstanbul 1986, s. 53-54

vardır.³ X. yy.'da yaşamış ve muallim-i sâni lâkâbı ile tanınan Fârâbi (ö.950) *el Mûsîka'l-Kebîr*'de Yunanlılar'ın nazariyatını şerhetmiştir. Çalgılarla ilgili ayrıntılı incelemeleri ve ses fiziği ile ilgili çalışmaları ile mûsikî tarihinde müstesnâ bir yere sahiptir.⁴ Mûsikîyi riyâzî ve eğitici bilimler arasında sayan İbn-i Sînâ'nın *eş-Şifa* ve *en-Necât* adlı eserleri XI. yy.'ın mûsikî anlayışını aksettirmesi bakımından değerlidir.⁵ İbn-i Sînâ'dan sonra gelen ve mûsikî nazariyatında en önemli teorisyenlerden biri olan Safiyüddin'in (1216-1294), kendinden sonraki yüzyıllarda yaşamış mûsikî nazariyatçıları üzerinde etkisi büyük olmuştur. Ortaçağ mûsikî bilginleri Safiyüddin de dahil olmak üzere mûsikînin ton sisteminin düzenlenmesi üzerine çalışmalar yapmışlardır. Mûsikî eserlerinin bünyesini oluşturan ses dizilerine Safiyüddin'in kitaplarında dâire ismi verilmiş ve bu terim sadece ses dizilerine ait olmayıp usûlleri anlatan bölümlerde de geçerli olmuştur.⁶ Safiyüddin tabî olarak çağın ilim dili olan Arapça'yı eserlerinde kullanmış, bu eserler daha sonraki devirlerde Türk mûsikîsi konusunda yazılmış hemen her esere kaynak olmuştur.⁷

Günümüz müzikolojisinde sistemci okulun kurucusu kabul edilen Safiyüddin'in sistemi kendisinden sonra gelen Kutbuddin-i Şirâzî (1236-1311), Muhammed bin Mahmud el-Âmulî (XIV.yy.), Lâdikî (XV.yy.) gibi sistemci okul mensûplarınca daha da geliştirilmiştir. Maragalı Abdülkâdir de bu teoriye en büyük katkıyı yapanların başında gelir.⁸

IX. ve X. yy.larda başlayan teori çalışmalarına XV. ve XVI. yy.lar'da çok sayıda eser ilâve edilmiştir. Fethullah Mü'min Şirvânî (ö.1486) *Mecellet fi'l- mûsîka* adlı eserinde ve Lâdikli Mehmed Çelebi (ö.1494) *Zeyn'ül-Elhân* ve *Risâle-i Fethiyye* adlı eserlerinde Safiyüddin'in sistemini incelemişlerdir. Alishah b. Büke (ö.1500) *Mukaddimetü'l-usûl* adlı eserini ilmü'l-elhân ve ilmü'l-îkâ şeklinde iki ana başlık altında toplamış ve Safiyüddin'in terkiplerine yenilerini ilâve etmiştir.

³ H.G.Farmer, "Musiki", *İslam Ansiklopedisi*, İstanbul 1979, c.VIII. ,s. 680.

⁴ Alaeddin Jebrini, "Fârâbi", *DİA*, İstanbul 1995, c. XII, s. 162

⁵ Ahmed Hakkı Türabi, "İbn-i Sînâ", *DİA*, İstanbul 1999, c. XX, s.336

⁶ Süreyya Agayeva, "Türk Mûsikisinde Edvâr", *Mûsîki Mecmuası*, İstanbul 1999, sy.463, s.58

⁷ Nuri Uygun, *Safiyüddin Abdülmü'min Urmevi ve Kitâbü'l-Edvârı*, İstanbul 1999, s. 15

⁸ Bardakçı, a.g.e., s. 53

XV. yy'da Osmanlı devleti hükümdarları devlet topraklarını genişletmek için fetihlerle meşgûl olurken diğer taraftan da ilim ve san'atın gelişmesine yardımcı olmuşlardır. Bu yüzyılda bu konuda sultan II.Murad Han ve Sultan II. Mehmed Han'ın teşvik ve himâyeleri özellikle zikredilmelidir.⁹ Bu yüzyılda Osmanlı kesiminde mûsiki nazariyatı çalışmalarının ilki Kırşehirli Yusuf Dede'nin *Risâle-i mûsiki* adlı eseridir. Bedr-i Dilşâd'ın hazırlayıp II. Murad'a sunduğu *Muradnâme* adlı eserin mûsikî bölümü, Abdülaziz Çelebi'nin *Nakâvetü'l-edvâr*'ı, Nahîfi'nin *Bereket* adlı mûsikî kitabı, Ahîzâde'nin *Risâletü'l-mûsikî fi'l-edvâr*'ı bu devirde yazılmış önemli mûsikî eserleri arasındadır. Ahmedoğlu Şükrullah Çelebi de (1388-1470) Safiyüddin'in *Edvâr*'ını Türkçe'ye çevirmiştir. Yüzyılın ikinci yarısında Nureddin Abdurrahman Câmî (ö.1493) *Risâle-i mûsikî*'si ile, Abdülmü'min b. Safiyüddin de *Behçetü'r-ruh* adlı eseriyle XV. yy.'in nazarı mûsikî çalışmaları arasında yer alırlar.¹⁰

Yusuf bin Nizâmeddin, Hızır bin Abdullah, Bedr-i Dilşâd ve Seydî gibi kuramcılar edvârlarında öne sürdükleri fikirlerle sistemci okulun dışına çıkarak bir dönüşüm noktası oluştururlar. Bu kitapların bütün fikir mimârîsi makamların sınıflandırılması, makamların evrenle ve toplumların yaşama felsefesi ile bağlantıları, hastalıkları iyileştirici etkisi, uyum ve uyumsuzluk kuralları, dizilerin seyri, usûllerin yapısı, sazların tanımlanması ve icra şekli ile ilgilidir.¹¹ Makamların dizilerini oluşturan perde isimlerinin de ilk defa bu edvârlarda kayıtlı olduğu tespit edilmiştir. Kırşehirli Yusuf bin Nizameddin, *Edvâr*'ında makamlar ve usûlleri dâirelerle anlatırken sazların resimleri ve tanımlarını da verir. Bursalı Mehmed Tâhir *Osmanlı Müellifleri* adlı eserinde risâlenin h. 813 tarihinde yazıldığını kaydeder.¹²

Aynı yüzyılda yaşamış olan Seydî, *El Matla'* adında, nazım bölümlerini nesir parçalarının izlediği, makamlar ve usûllerin açıklandığı, burçların ve yıldızların

⁹ Nuri Özcan, "Osmanlılarda Musiki", *Osmanlı Ansiklopedisi*, İstanbul 1993, c. III, s.215

¹⁰ Nuri Özcan, "XV. ve XVI. yüzyıllarda Türk Dünyasında Mûsiki", *XV. ve XVI. Asırları Türk Asrı Yapan Değerler*, İstanbul 1997, s.474-475

¹¹ Eugenia Popescu Judetz, *Türk Musikisi Kültürünün Anlamları*, İstanbul 1998, s. 76-78

¹² Bursalı Mehmed Tâhir Bey, *Osmanlı Müellifleri*, (nşr. A. Fikri Yavuz, İsmail Özen), İstanbul 1975, c. III, s. 304

tabiatları ile makamların ilişkileri ve vakitlere göre alınacak makamların beyân edildiği bir eser yazmıştır. Bir başka kuramcı Kadızâde Tirevî de (ö.1494) *Mûsikî Risâlesi*'nde makamların tasnifi, âvâzeler, şu'beler, terkebiler, sazlar ve makamlara göre düzenleri hakkında bilgiler verir.

Hızır bin Abdullah, *Kitâbü'l-Edvâr*'ı XV. yy.'ın ilk yarısında yazmıştır. Eserde astronomi ve astroloji konularına geniş yer verilmesi, adeta bir gök bilimci gibi yıldızların oluşumlarından bahsedilmesi, gezegenler ve burçlarla makamlar arasında ilişki kurulması bakımından diğer edvârlara göre farklılık arz eder. Soru-cevap yönteminin kullanıldığı yaklaşım didaktiktir. Makamlar konusuna eserde geniş yer verilmesi ve Hızır bin Abdullah tarafından birçok yeni terkinin ortaya konulması Türk mûsikîsi nazariyatı tarihi açısından bu eserin önemini ortaya koyar.

I. BÖLÜM

A. HIZIR BİN ABDULLAH' IN HAYATI

Yaptığımız araştırmalar sonucu Hızır bin Abdullah'ın doğum ve ölüm tarihine veya hayatı ile ilgili geniş çaplı bir bilgiye rastlamış değiliz. Birçok tarihçi ve müzikolog *Kitâbü'l-Edvâr*'ın mukaddimesinde zikredilen sözlerden, Hızır bin Abdullah hakkında bilgi edinildiğini ve bu bilgilerin çok sınırlı olduğunu belirtirler.

1430'lu yıllarda adını duyuran Hızır bin Abdullah mûsikî kuramının kurucularına duyduğu saygıdan çok, evrendeki küreler arasındaki ahenk üstüne yürütülen düşüncelere duyduğu hayranlıkla, XV. yy.'ın ilk yarısında geniş kapsamlı bu edvârı yazmıştır.¹³

Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi* adlı eserinde, XV. yy.'da mûsikîye dair eserler başlığı altında Hızır bin Abdullah hakkında şu bilgiyi verir. "Sultan II. Murad'ın mûsikîye karşı olan sevgisi şair ve ediplerle hembezm olması kendisine ilk mûsikî eserinin takdîmine vesile olmuştur ki bu Hızır bin Abdullah isminde bir mûsikî üstâdının eseri olup adı "*Edvâr-ı Mûsikî'dir*".¹⁴

Arel *Türk Mûsikîsi Kimindir* adlı kitabında, "II. Murad zamanında mûsikî nazariyatına dair bir kitab te'lif etmiş olan Türk mûsikîşinaslarından Hızır bin Abdullah, eserinin mukaddimesinde şöyle diyor" diyerek mukaddimeden bir bölümü neşretmiştir.¹⁵

B. KİTABÜ'L-EDVÂR'IN NÜSHALARI

Eserin yurt içi ve yurt dışında çeşitli kütüphânelerde bulunan nüshaları hakkında Yılmaz Öztuna'nın *Büyük Türk Mûsikîsi Ansiklopedisi*'nde bilgiler bulunmaktadır.¹⁶ Paris ve Berlin kütüphânelerindeki nüshaların, mikrofilmleri elde

¹³ Judetz, a.g.e., s. 79

¹⁴ İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, Ankara 1964, c. II, s. 607

¹⁵ Hüseyin Sâdetin Arel, *Türk Musikisi Kimindir*, Ankara 1990, s.6

¹⁶ Yılmaz Öztuna, *Büyük Türk Musikisi Ansiklopedisi*, İstanbul 1990, c.I, s.342

edilerek üzerinde çalışma olanağı sağlanmıştır. Staatsbibliothek zu Berlin kütüphâne kayıtlarından Berlin nüshası hakkında bilgi edinilmiştir. Cem Behar, *Aşk Olmayınca Meşk Olmaz* isimli kitabının kaynakça bölümünde *Kitâbü'l-Edvâr*'ın biri British Library ms.or.11091, diğeri Vatikan Kütüphânesi Turco 360 numarada kayıtlı iki nüshasının daha olduğunu zikreder.¹⁷

Kitâbü'l-Edvâr'ın üzerinde inceleme yaptığımız nüshaları şunlardır:

(B) Nüshası: Staatsbibliothek zu Berlin Kütüphânesi Diez.A.oct.7 'de kayıtlı olup,156 varaktır. Miklebli ve şirâzeli, ön ve arka kapağında iki taraflı yukardan aşağıya 2 cm. eninde kahverengi şeritleri olan ortası siyah deri ciltlidir. 18,5 x 12,5 cm. eb'âdında saman yaprağına bir sayfada 13 satır olmak üzere tek sûtûn halinde nesih hattıyla kırmızı ve siyah mürekkebe kullanılarak yazılmıştır. Edisyon kritik çalışmamızda esas alınan bu nüshanın tavsifi kütüphane kayıtlarından alınmış olup eserin yazılış tarihi h. 1144/ 1731 olarak kayıtlıdır.

(R) Nüshası: Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphânesi Revân Yazmaları Bölümü no. 1728'de kayıtlı olup, 136 varaktır. Miklebli ve şemseli vişne çürüğü renginde deri ciltlidir. 24,5 x 16,5 cm. eb'âdında âhârlı kağıda 13 satırlı tek sûtun halinde nesih hattı ile siyah ve kırmızı mürekkebe kullanılarak yazılmıştır. Eserin mukaddime bölümü kaybolmuştur. Nüshada istinsâh tarihine rastlanmamakla beraber Suphi Ezgi'nin *Nazarî ve Amelî Türk Mûsikisi* adlı eseri'nde¹⁸ ve Yılmaz Öztuna'nın *Büyük Türk Mûsikisi Ansiklopedisi*'nde¹⁹ eserin yazılış tarihi h.845/1441 olarak kayıtlıdır.

(P) Nüshası: Paris Bibliotheque Nationale, Turc.150 R.34.280 no.'da kayıtlı olan nüshanın mikrofilm üzerinde çalışma yaptığımız için, eser hakkında detaylı bir bilgiye sahip değiliz. 17 satırlık tek sûtun halinde nesih hattı ile yazılmıştır .Eserde istinsâh tarihine rastlanmamıştır.

(K) Nüshası: Konya'da Mevlânâ Müzesi Yazma Eserler Kütüphânesi, no.5762'de kayıtlı olup 156 varaktır. Cildi, ortası şemseli tamir görmüş ve yıpranmıştır.

¹⁷ Cem Behar, *Aşk Olmayınca Meşk Olmaz*, İstanbul 1998, s.156

¹⁸ Suphi Ezgi, *Nazarî ve Amelî Türk Musikisi*, İstanbul 1940-1953, c. V, s. 297

¹⁹ Yılmaz Öztuna , *a.g.e.*, c. I, s. 342

18,5 x 13,3 cm eb'âdında âhârlı kağıda 13 satırdan oluşan tek sütun halinde nesih hattı ile yazılmıştır. İstinsâh tarihi h.1177/1763-1764 olarak verilmiştir.²⁰

C. ESERİN MUHTEVÂSİ

XV. yy'da yazılmış edvârlar içinde *Kitâbü'l-Edvâr*'ın, gerek değişik konuları içermesi, gerekse kullandığı dilin zenginliği bakımından ayrı bir yere sahip olduğu söylenebilir .48 fasıldan meydana gelmiştir ve mukaddimesinde, bu edvârı Sultan II. Murad'ın isteği üzerine yazdığını belirten Hızır Bin Abdullah, padişaha bir de medhiye yazar. O dönemde Edirne Sarayı'nda Hacı Ali, Sinan, Hüseyin, Eymen ve Muhammedî gibi üstâdların isimlerini vererek onların yanında kendi isminin zikredilmesinin ve kendisinden bir nazariyat eseri yazmasının istenmesinin haddi olmayacağını belirtir.²¹

Eserin başında, fasılların ve bölümlerin başlıklarının verildiği uzunca bir fihrist bulunur. İlk 27 fasılda astronomi ile ilgili bilgiler verilerek, yıldızların ve burçların, insanlar ve makamlar üzerindeki etkileri üzerinde durulur. Bu bölümde rasat ehlinin göğü on ikiye böldüğü, her birine burç dediği, bu on iki burcun 28 günde devrini tamamladığı ve her bir devre menzil adının verildiğini söyleyerek 28 menzilin isimlerini verir. Sekiz oluşum adı altında teslîs, terbî', tesdîs, mukârane, mukâbele, teslîs ve terbî ve tesdîs'i sayarak bu hallerin dostluk, düşmanlık, yarım dostluk, yarım düşmanlık gibi mânâlara geldiği belirtilir. Makamların bu haller ile ilişkilerine geçilerek makamların icrâsı sırasında kavimler üzerindeki etkileri zikredilir.²²

12 burcun, anâsır-ı erbaa, yani ateş, toprak, hava ve suya taalluk ettiği; burçların tabîatları ve buna bağlı olarak makamların da bir tabîatı olduğu şekillerle açıklanır.²³ Her burcun kaç yıldızdan oluştuğu, yıldızların meydana gelişi, bu isimlerin verilme nedenleri, devirlerini kaç yılda tamamladıkları ve etki ettikleri zümreler hakkında bilgi verilir.²⁴ Her yıldızın yükseldiği ve alçaldığı bir yer olduğu ve makamların da tiz

²⁰ Abdülbâki Gölpınarlı, *Mevlanâ Müzesi Yazmalar Kataloğu*, Ankara 1972, Cilt III, s.364-365.

²¹ Hızır bin Abdullah, *Kitâbü'l-Edvâr*, Staatsbibliothek zu Berlin, Diez.A oct.7, vr. 6a-b

²² Abdullah, vr. 17a-18a.

²³ Abdullah, vr. 18b-21a.

²⁴ Abdullah, vr. 21b- 30a.

ve pest tarafa genişlemelerinin bir sınırı olduğundan bahsedilir, gündüz ve gece ile ilişkisi olan makamlar belirtilir.²⁵ Burçların insan vücûdundaki dört unsura ve âzâlara etkisi, mevsimler ve yönlerle ilişkisi, her burcun bir âvâzı olduğu ve buna bağlı makamların da tamam ve miyâne âvâzlısı olduğu ifade edilerek burçlarla ilgili bölüme son verilir.²⁶

28. fasılda mûsikî ilminin târifine geçilir ve mûsikînin cismânî ve rûhânîden mürekkebe olduğu, gınâ ve elhânın da te'lifinin bunlardan meydana geldiği belirtilerek, doğada seslerin nasıl elde edildiği açıklanır.²⁷

Sazlar hakkında da bilgi verilen bu bölümde sazlar muttasıl ve munfasıl olmak üzere iki gruba ayrılır. Munfasıl, def, tabl, zahme ve rebab gibi; muttasıl nây ve surna gibi âvâza sahip sazlara verilen isimdir. Âletlerden deliği dar olanın âvâzının tizce, ırâk ise âvâzının galîz; telin biri yoğun biri ince ise âvâzının ince; ince ve yumuşak ise âvâzının tizce olduğu belirtilir.²⁸ Ardından çeng, rebâb, kopuz, kanun, mugnî, şeştâ, nây, organon, ve surna gibi sazların âvâzına uygun eflâk ve kevâkibin âvâzlarından bahsedilir.²⁹

Kitâbü'l-Edvâr'da ikâ ilmine geniş yer verilmiştir. San'at-ı ikâ, san'ât-ı gınâ yani gûyendelik ilminin aslıdır denilerek ikâ ilminin tarifi yapılır.³⁰ İkâ ve nakrenin aslının hareket ve sükûn olduğu, söz ve şiirin de buna benzediği ifade edilerek sekiz adet vezin sayılır. Bu sekiz veznin sebep, veted, fâsıla adı verilen üç nesneden mürekkebe olduğu belirtilir. Veted; tenen gibi 2 müteharrik ve bir sakin harften; fâsıla tenenen gibi üçü müteharrik ve biri sakin dört harften; sebep, ten gibi biri müteharrik biri sakin iki harften meydana gelir.³¹

Sebebi iki türlü türdür: sebeb-i hafif ve sebeb-i sakîl. Sebeb-i hafif ten gibi iki harf; sebeb-i sakîl tene gibi iki harftir. Veted iki türdür: veted-i mecmû' ve veted-i mefrûk. Veted-i mecmû' tenen gibi bir harf müteharrik bir harf sâkin; veted-i mefrûk

²⁵ Abdullah, vr. 30a- 31a.

²⁶ Abdullah, vr. 31b- 39b.

²⁷ Abdullah, vr. 39b.

²⁸ Abdullah, vr. 43b-44a.

²⁹ Abdullah, vr. 46b-48a.

³⁰ Abdullah, vr. 49b.

³¹ Abdullah, vr. 45a-b.

ten gibi iki harfi müteharrik ortasında bir harfi sâkindir. Fâsıla da iki türlüdür: fâsıla-i suğrâ tenen gibi üç harfi müteharrik bir harfi sâkin; fâsıla-i kübrâ tenenen gibi dört harfi müteharrik ve bir harf sâkindir. İlm-i gınâda darba nakre dendiği ve ilm-i mûsikîde ten demenin bir nakre, tenen'in iki nakre olduğu belirtilir. Birbiri ardınca süratle gelen ve arasında zaman olmayan nakrelere de râdat denir ve iki nakre arasında olan zamanın, iki nakreden birisinin zamanınca olduğu ifâde edilir.³²

Îkâ iki kısımdan meydana gelir. Bunlardan biri olan sakîl, dört kısımdır: hezec, remel, sakîl-i evvel ve sakîl-i sâni. Diğeri hafif'dir ve o da dört kısımdır: hafif-i hezec, hafif-i remel, hafif-i sakîl-i evvel ve hafif-i sakîl-i sâni. Bu usûllerin zamanları tafsilâtli olarak açıklanır ve usûllerin her bir vuruşuna amûd, her iki amûd ortasında olan zamana vakf denildiği belirtilir.³³

Îkâ'nın çeşitleri arasında münâsebetler olduğu ve buna da münâsebet-i te'lîfiyye denildiği belirtilir ve dâirevî şekilde İkıldüs [Euklides], Neyfûmahos [Nikomachos] ve Batlamyus katında ikâların birbirlerine olan nisbetleri gösterilir.³⁴

27. fasıldan itibâren makamların açıklanmasına geçilir ve Fârâbi, Kemâleddîn-i Tûsî, Ebû Ali Sînâ, Şehâbeddîn Sühreverdi, Celâleddîn Celâli Harezmi, Ali Sitâyî, Abdülaziz Kirmânî, Şems-i Isfahânî, Celâlî'l-Hakkı Şüşterî, Muhammed Lâlâ ve Abdülkâdir Merâgî gibi bu ilmde üstâd olanların isimleri zikredilir.³⁵ Aristo, Fârâbi, İbn-i Sînâ gibi mûsikî bilginlerinden bahsedilerek, mûsikî ile tedâvi konusu işlenir. Avâze, şu'be, makam ve terkiplerin sayıları ve isimleri, hangi âvâzenin hangi makamdan doğduğu, makam, âvâze ve şu'belerin yıldızlarla ilişkileri, burçların tabiatlarının makamlar üzerindeki etkileri ve 12 makam ile altı âvâzenin dizilerini oluşturan perde isimleri bu fasıl içinde dâire ve cedvellerle gösterilmiştir.³⁶

29. fasılda tekrar ikâ ilminin açıklanmasına dönülerek darb ve usûllerin isimleri bu bölümde zikredilir. Darb'ın sakîl ve hafif olmak üzere iki çeşit olduğu ve usûllerin bu iki asıldan meydana geldiği belirtilerek bu usûllerin isimlerini sayılır. *Kitâbü'l-*

³² Abdullah, vr. 49b-52b.

³³ Abdullah, vr 58b-77a.

³⁴ Abdullah, vr. 74a-80a.

³⁵ Abdullah, vr. 81a.

³⁶ Abdullah, vr 81a-91b.

Edvâr'da isimleri zikredilen ve XV. yy.'da yazılmış diğer edvârlarda da rastlanılan usûller şunlardır: verşân, revân, Türkî darb, semâi, fahte, serendâz, çârdarb buhârî, hezec ve evsat usûlleri sakîlden; remel-i tavîl, remel-i kasîr, çârdarb, sedarb, râhkerd, muhammes, sengin darb, çârdarb-ı hafif, darbeyn usûlleri de hafifden meydana gelir. Adları verilen usûller kaç zamandan meydana geldikleri zikredilerek, bugün usûlleri ifade etmek için kullandığımız düm-tek-te ke gibi lafızlar yerine, ten-te ne-tenenen gibi bugün îkâ-i terennüm ismini verdiğimiz lafızlarla dairevî şekiller vasıtasıyla gösterilmiştir.³⁷

40. fasılda mûsikî formlarından biri olan ve gerek XV. yy.'a kadar, gerekse XV. yy.'da yazılmış hemen her edvârda ismine sıkça rastlanılan nevbet-i müretteb formu açıklanır ve Abdülmü'min, Fârâbî, Ebû Alî'nin nevbet-i mürettebe tarifleri verilir. Fisagor'un riyâzî ilimleri çok iyi bildiği ve mûsikî ilmini yıldızların seslerini işterek onun bulduğu ve ona İdris peygamber de denildiği zikredilir. Fârâî ve Ebû Alî Sînâ ve Safiyüddin'in mûsikî ilminde çok başarılı oldukları ve Safiyüddin'in *Şerefiyye* adlı bir kitap yazdığı ve bunun meşhur edvâr olduğu belirtilir.³⁸

Eski âlimlerin sazların aslını zir, müsennâ, müselles ve bam isimleri verilen dört tel üzerine kurdukları söylenir, bu tellerin anâsır-ı erbaa ve insan vücudundaki dört unsura nisbetleri hakkında bilgi verilir³⁹ ve 42. fasılda tekrar makamlara dönülür. 12 makamın ve âvâzelerin Safiyüddin'in bulduğu 84 dâireden hangileri oldukları belirtilerek bir telde 18 ses elde edildiği ve ana makamın rast olduğu açıklanır. Makam isimlerinin bazı memleketlere göre değiştiği ve makamların mütekaddimler ve müteahhirlerin sözüyle 7 gezegene nisbet tutulduğu zikredilir.⁴⁰

Arab san'at ehillerince meşhur darbların sakîlü'l-evvel, sakîlü's-sânî, hafifu's-sakîl, er-remel, hafifu'r-remel ve hezec olmak üzere altı adet oldukları ve farklı zümreler katında hangi darbların vurulacağı belirtilir.⁴¹

³⁷ Abdullah, vr. 92a-95a.

³⁸ Abdullah, vr. 98a-99b.

³⁹ Abdullah, vr. 100a-b.

⁴⁰ Abdullah, vr. 104a-107b.

⁴¹ Abdullah, vr. 108a-109b.

Perdeleri yarım ses pestleştirmek veya tizleştirmekle hangi makamların meydana geleceği ve günün hangi saatinde hangi makamın çalınmasının uygun olacağı bahsinden sonra geçki konusu ele alınmış rast ve ısfahân makamları değişik perdelere göçürülerek yeni dizi târifleri ortaya koyulmuştur.⁴² Safiyüddin tarafından mıstar adı verilen sekizliyi oluşturan sesleri, perdelerin eb'âdı ve beyânı başlıklı bir şekilde gösterilmiş, yegâh yani bugünkü ismiyle rast kabul edilen perdenin bir nokta olduğu belirtilmiş ve yegâh perdesinin eksen olarak kabul edildiği bir tablo ile perde isimleri sıralanmıştır.⁴³

Edvâr ilminin kutsal bir ilim olduğunu ve ilm-i mûsikînin ve ilm-i edvârın aslı ve temelini Hak Teâlâ'nın emriyle dönen gezegenlerin âvâzlarından meydana geldiği ve kuknûs adındaki bir kuşun burnundaki deliklerden çıkan seslerden 12 makamın oluştuğu zikredilir. Bazı âlimlerin bu ilmin oluşumuna Kur'ân'dan işaretler olduğunu söyledikleri belirtilir ve Dâvud Peygamber'in sesinin güzelliğinden ve peygamberimiz zamanındaki güzel sesli zâtlar ile ilgili rivâyetler anlatılır.⁴⁴

12 daireden önce rastın vücûd bulduğu, makamların birbirlerinden oluştuğu ve 12 makamdan hangi âvâzelerin doğduğu belirtilmiştir. Bu bölümde ayrıca haftanın günleri sayılarak hangi günde hangi makamın çalınmasının uygun düşeceği, makamlarla mevsimler arasındaki ilişki, makamların iklimlere ve şehirlerle ilgisi, hangi kavimlerin huzurunda ve hangi zümrelere hangi makamların çalınacağı ve nağmelerin tesirleri anlatılır. Beş duyudan bahsedilerek bunlardan en faziletlisinin işitmek olduğu zikredilir ve işitmek üzerine pek çok rivâyet anlatılarak Allah'a en yakın yolun işitmek olduğu beyân edilir. İkâ zamanlarından ıyâr-ı evvel ve ıyâr-ı sâni hakkında bilgi verilir.⁴⁵

Edvârın sonunda cedveller halinde 204 adet terkinin isimleri verilmiştir. Bu terkinlerden 144 tanesi 12 makama 6 âvâzenin ve altı âvâze 12 makamın eklenmesi ile Hızır Bin Abdullah'ın kendi bulduğu ve XV. yy.'da yazılmış diğer edvârlarda kayıtlı olmayan terkinlerdir ve bu terkinlerin tarifleri yapılarak edvâra son verilir.

---

⁴² Abdullah, vr. 109b-118a.

⁴³ Abdullah, vr. 118a-120b.

⁴⁴ Abdullah, vr. 123a-128a.

⁴⁵ Abdullah, vr. 129b-140a.

II. BÖLÜM

XV. YÜZYIL MÛSİKÎ NAZARİYATINDA MAKAM ANLAYIŞI

1. PERDE İSİMLERİ

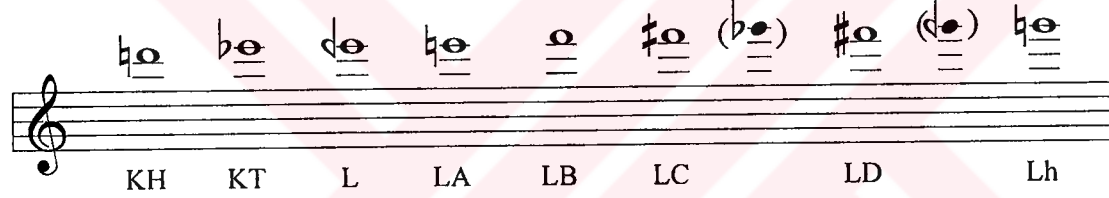
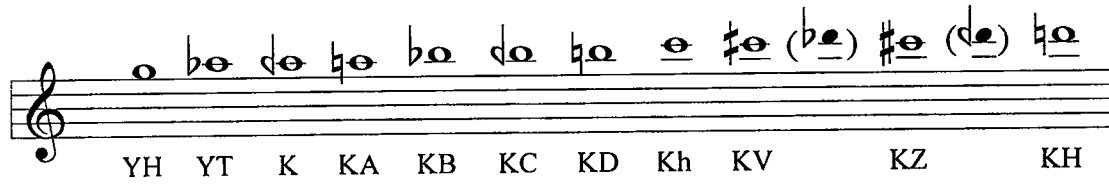
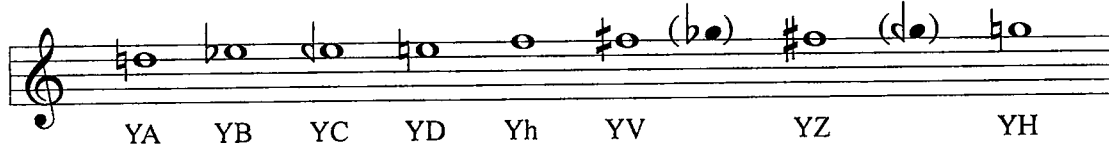
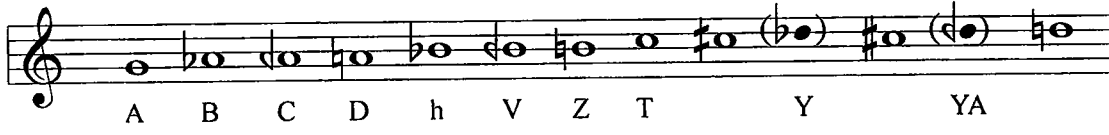
Şîrvânî, “nağme idrâk edilmiş bir zaman içinde kalan, tizde ve pestte karşılığı olan ve tabîî olarak mülâyim sestir”⁴⁶ ifâdesi ile bugün kullandığımız perde teriminin târifini yapmıştır. İlk defa Safiyüddin Abdülmü’min tarafından sistemin sesleri, seslerin elde edilişi ve aralarındaki oranlar yazılı olarak belirlenmiştir. Bir sazın üzerine gerilen telin iki ucu tespit edilip, elif “A” ve mim “M” harfleri ile gösterilen bu iki uç arasındaki telin titreşmesinden elde edilen ses, sistemin ilk sesi olarak kabul edilmiştir.⁴⁷ Bu tel ortalanarak “YH” nağmesi bulunmuş ve çeyrek, yarım, üçte bir, dokuzda bir gibi uygun oranlar ile telden seslerin çıkış noktaları tesbit edilip 17 adet nağme (perde) tamamlanmıştır.⁴⁸ Böylece bir sekizli 17 sese ayrılarak perdelerin isimlendirilmesi yapılmadan her biri ayrı bir harfle gösterilmiştir.

Rast makamının XV. yy.’da ümmü’l-makâmat olarak adlandırılması, Safiyüddin tarafından I. daire olarak gösterilen uşşâk dizisinin bugün kullandığımız acemli rast dizisi olması ve XV. yy.’da yazılmış edvârlardaki perde isimlerinin ve makam târiflerinin bugün kullandığımız şekilleri ile benzerlik göstermesi bakımından “A” harfi rast perdesi olarak kabûl edilmiş ve makam seyirleri rast perdesi esas alınarak değerlendirilmiştir.

⁴⁶ Fethullah Mümin Şîrvânî, *Mecellet Fi’l Mûsîka*, Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphânesi, III.Ahmed Bölümü, no.3449, vr. 51.

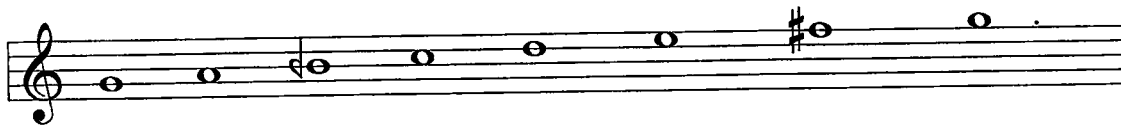
⁴⁷ Yalçın Tura, *Türk Musikisinin Mes’eleleri*, İstanbul 1988, s. 182

⁴⁸ Muhyiddin Muhammed b. Abdülhamid Lâdikî, *er-Risâletü’l-Fethiyye*, Atatürk Kitaplığı, Belediye Bölümü, no. K. 23, vr. 25a.

Önce parmaklarla basılış noktalarına göre adlandırılan perde isimleri daha sonra ana sekizli içinde yer alırken basamak sayılarına göre adlandırılmış ve ana perde sayılmışlardır.⁴⁹ Hızır bin Abdullah *Kitâbü'l-Edvâr*'ında diziyi oluşturan ana perde isimlerini "perdelerin eb'âdı ve beyânıdır ki mıstarın (sekizlinin) aslı budur" başlığı altında bir tablo ile göstermiştir.⁵⁰

Yekgâh	Dügâh	Segâh	Çârgâh	Pençgâh	Şeşgâh (Hüseynî Dügâh-ı sâni)	Heftgâh (Hisâr Segâh-ı sâni)	Heştgâh (Gerdâniyye Yekgâh mukâbili)
--------	-------	-------	--------	---------	-------------------------------------	------------------------------------	--

⁴⁹ Tura, *a.g.e.*, s.175.

⁵⁰ Abdullah, vr. 118a.

Bu diziden, XV. yy'dan önce kullanılan ana dizinin yegâh yani bugün de kullandığımız şekli ile “re” sesinden başladığı anlaşılmaktadır ki; yegâh daha sonra rast (sol) perdesi olmuş ve eski yegâh bir dörtlü peste taşınmıştır. Böylece ırâk ve nerm hüseyñî sesleri elde edilmiştir. Hisâr (bugünkü evç) perdesi eski dizide segâhın oktavı, yani yeni dizide segâh-ı sâñîdir.⁵¹ Eski dizide yekgâhın oktavı yeni dizideki pençgâh perdesi, yeni dizideki hüseyñî eski dizideki dügâh-ı sâñî, yeni dizideki gerdâniye yeni dizide yekgâh mukabilidir. XVIII. yy.'da yaşamış mûsikî nazariyatçısı Hızır Ağa'nın *Tefhîmü'l-Makâmât* adlı eserinde yer alan “edvâr-ı kadîmde evç perdesi dahî tiz segâh ıtlâk olup fî zamânına tiz segâh deyû asıl segâhın ikinci katına derler⁵² ifâdesinden anlaşılmaktadır ki bugün evç adı ile kullandığımız perde eski kullanışta segâh perdesinin oktavına denk düşmektedir. Tirevî, yekgâh gerdâniye evine tiz rast, yekgâh muhayyer evine tiz dügâh ismini vermiştir.⁵³ *Kitâbü'l-Edvâr*'da makamların perde isimleri zikredilirken dügâh evi ırâk, dügâh evi ısfahân, dügâh evi zengûle gibi adlara rastlanmakta olup, bunların târif edilen makamın başlangıç veya karâr perdeleri dügâh olduğu için verilmiş olabileceği düşünülmüştür.⁵⁴ Hızır bin Abdullah yekgâh perdesini eksen aldığı bir başka şekilde perde isimlerini yekgâha göre sıralamıştır.⁵⁵

⁵¹ Suphi Ezgi, *a.g.e.*, c.IV, s. 174

⁵² Hızır Ağa, *Tefhîmü'l-Makâmât*, Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphânesi, Hazine bölümü, no. 1793, vr.3a.

⁵³ Kadızâde Tirevî, *Mûsikî Risâlesi*, Beyazıt Devlet Kitaphâğı, Veliyüddin Efendi Bölümü, no. 3181, vr.177a.

⁵⁴ Abdullah, vr. 88b-89a.

⁵⁵ Abdullah, vr. 120a.

Hızır bin Abdullah sazların düzeninden bahsederken perdeleri yarım ses tizleştirip pestleştirmekle hangi seslerin elde edilebileceğini söyleyerek bunu örneklerle açıklamıştır. Rast düzeninde iken çârgâh ile ısfahân perdesinin ortasında bir perde tizleştirilse do#, yani bugün kullandığımız nim hicâz perdesinin, yine rast düzeninde iken ısfahân perdesi yarım ses pestleştirilerek segâh kûçek perdesinin meydana geldiğini ifâde etmiştir.⁵⁶

Kadızaâde Tirevî de 12 makamı anlatırken, makamlarda kullanılan ara seslerin nasıl elde edileceğini sazların düzenleri üzerinde örnekler vererek târif etmiştir. Zengûle makâmında kullanılan bugünkü nim hicâz perdesinin (do#) elde edilmesini, “bilgil eger sâzende isen, çeng ya kanun çalarsan pençgâh hânesinin kılların bir miktar gevşedesin, eger tanbûr çalarsan pençgâh hânesi ile çârgâh hânesi mâbeynine bir perde bağla zengûle olur” ifâdesi ile açıklamıştır.⁵⁷ Kırşehirli’de pençgâhı yarım perde pestleştirmekle nevrûz,⁵⁸ Seydî’de hisâr perdesini yarım ses pestleştirmekle acem ve segâh perdesini yarım ses tizleştirmekle bûselik olacağı gibi benzer târiflere rastlamaktayız.⁵⁹

Hızır bin Abdullah⁶⁰, Kırşehirli⁶¹, Tirevî⁶² ve Seydî’de⁶³ gerek makam târifleri, gerekse sazların düzenleri ile ilgili bölümlerde ifâde edilen tam ve ara perdeler şöyle gösterilebilir:

Nerm	Nerm	Nerm	Yekgâh		Yekgâh	Segâh	Yekgâh	Dügâh	Segâh	Yekgâh	Dügâh		
pençgâh	hüseynî	hisâr	rast	Dügâh	Segâh	Çârgâh	hicâz	kûçek	ısfahân	hüseynî	hisâr	gerdâniyye	muhayyer
							evi	evi	evi	evi	evi-evç	evi	evi

Yekgâh
pençgâh
evi

⁵⁶ Abdullah, vr. 109b-110a.

⁵⁷ Tirevî, vr. 177b.

⁵⁸ Kırşehirli Yusuf bin Nizâmeddin, *Risâle-i Mûsikî*, Paris Bibliotheque de France, suppl. Turc.1424, vr 31b.

⁵⁹ Seydî, *El Matla'*, Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, III. Ahmed Bölümü, no. 3459, vr. 37a-38a.

⁶⁰ Abdullah, vr. 87b-91b.

⁶¹ Kırşehirli, vr. 8a-13b.

⁶² Tirevî, 177a-179b.

⁶³ Seydî, vr. 36b-38b.

2. KÜÇÜK ARALIKLAR, DÖRTLÜ VE BEŞLİLER

Aralıklar küçük, orta ve büyük olmak üzere üç başlık altında tasnif edilmişlerdir. Küçük aralıklar bakıyye (B), mücennep (C) ve tanîni (T); orta aralıklar 4'lü ve 5'liler; büyük aralıklar da 8'lilerdir.⁶⁴ AH ve AV aralığı adı verilen ve genelde hicâzî makamlarda kullanılan aralıklar, bugünkü şekliyle artmış ikili, minör ve majör üçlü aralıklardır.

Tam ve kâmil olanlar dörtlü ve beşlilerdir.⁶⁵ Eski nazariyat kitaplarında dörtlünün muhtelif şekillerde 3'e bölünmesi mühim bir yer tutar ve makam mûsikisi de bu cinsler üzerine kuruludur.⁶⁶ 3 küçük aralığa bölünmüş dörtlüye cins adı verilir.⁶⁷ Nağme sayısı üçten fazla olan cinslere cins-i müfred denir ki yedinci cins olan ısfahân dörtlüsü buna örnek teşkil eder.⁶⁸

Gerek Hızır bin Abdullah'ın *Kitâbü'l-Edvâr*'ında, gerekse Kırşehirli, Seydî ve Tirevî'nin eserlerinde dörtlü ve beşlilerle ilgili bir bilgiye rastlanmamaktadır. Edvârlarında Safiyyüddin'in sistemine yer veren Lâdikî⁶⁹ ve Şirvânî'de⁷⁰ dörtlüler, yani cinsler 7, beşli kısımlar 13 adet olarak beyân edilmiştir.

DÖRTLÜLER

I.cins (tabaka) UŞŞÂK	II.cins (tabaka) NEVÂ	III.cins (tabaka) EBÛSELİK	IV.cins (tabaka) RAST
T T B	T B T	B T T	T C C
A D Z H	A D h H	A B h H	A D V H

⁶⁴ Lâdikî, *Zeynü'l-Elhân*, İstanbul Üniversitesi Eski Eserler Kütüphânesi, Türkçe Yazmalar, no. 4380, vr. 56a.

⁶⁵ Lâdikî, *Fethiyye*, vr. 43b.

⁶⁶ Tura, *a.g.e.*, s. 138.

⁶⁷ Tura, *a.g.e.*, s. 178.

⁶⁸ *Fethiyye*, vr. 65a.

⁶⁹ *Fethiyye*, vr. 64a-66b.

⁷⁰ Şirvânî, vr. 93-95.

V.cins (tabaka)
NEVRÛZ

VI.cins (tabaka)
HÎCÂZ

VII.cins (tabaka)
ISFAHÂN

A C h H   A C V H   A C h Z H

BEŞLİLER

I.bölüm (tabaka)
UŞŞÂK

II.bölüm (tabaka)
EBÛSELİK

III.bölüm (tabaka)
EBÛSELİK

H YA YD Yh YH   H YA YB Yh YH   H T YB Yh YH

IV.bölüm (tabaka)
PENÇGÂH-I ASL

V.bölüm (tabaka)
HÛSEYNÎ

VI.bölüm (tabaka)
UZZÂL

H YA YC Yh YH   H Y YB Yh YH   H Y YC Yh YH

VII.bölüm (tabaka)
ISFAHÂN

VIII.bölüm (tabaka)
PENÇGÂH-I ZÂİD

IX.bölüm (tabaka)
BÛZÛRK

H Y YB YD Yh YH   H YA YC Yh YZ YH   H Y YC Yh YZ YH

X.bölüm (tabaka)

XI.bölüm (tabaka)

XII.bölüm (tabaka)
NÎREZ

XIII.bölüm (tabaka)
MÂHÛR-I SAGÎR

H Y YAYD YVYH   H Y YB YC YWH   H YA YC YVYH   H YA YD YVYH

Lâdikî birinci ve ikinci tabaka ismini de verdiği bu dörtlü ve beşlilerin birbirine eklenmesi sonucu 91 çeşit dâire elde ettiğini zikreder ve bu dâirelerden on iki tanesinin uyumlu olduğunu ve bilginlerce çok iyi bilindiğini ifade eder ki bunlar, Hızır bin Abdullah'da yer alan on iki makamdır.⁷¹

Alişah b. Hacı Büke'de ise 19 tane uyumlu 4'lü⁷² ve 5'li⁷³ kayıtlıdır. İlk yedi adet dörtlünün aralıkları ve isimleri Lâdikî ile aynı olup, yalnız 6. cins Alişah'da irâk adı ile gösterilmiştir.⁷⁴ İlk on iki beşlinin aralıkları da Lâdikî'nin verdikleri gibidir, fakat bazıları Alişah'da değişik isimlerle beyân edilmiştir. Lâdikî'nin 1. beşlisi olan uşşâk, Alişah'da nişâburek; 2. beşlisi ebûselik Alişah'da nevâ; 7. beşli zinderûd; 10. beşli gerdâniye; 11 beşli zîrefkend-i büzûrk adı ile ve Lâdikî'de 13. beşli olan mâhûr-ı sagîr Alişah'da 14. beşli olarak kayıtlıdır

Alişah Hacı b. Büke sayılarını 19'a çıkardığı dörtlü ve beşliler 13. bölümden itibaren şu isimler ve aralıklarla *Mukaddimetü'l-Usûl*'de zikredilmiştir.⁷⁵

XIII.bölüm (tabaka) ŞEHNÂZ 4'lü ve 5'lisi	XIV.bölüm (tabaka) MÂHÛR-I SAGÎR 4'lü ve 5'lisi	XV.bölüm (tabaka) BÛSELİK 4'lü ve 5'lisi	XVI.bölüm (tabaka) BÛSELİK-İ MAKLÛB 4'lü ve 5'lisi
--	---	--	--

H Y YB Yh ZYH H YA YD YVYH H YA YD YZ YH H T YB Yh ZYH

XVII.bölüm (tabaka) MUHÂLİFEK 4'lü ve 5'lisi	XVIII.bölüm (tabaka) NEVRÛZ-I ARAB 4'lü ve 5'lisi	XIX.bölüm (tabaka) SABÂ 4'lü ve 5'lisi
--	---	---

H Y YC YV YH H T YB YD YV YH H Y YB YD YZ YH

⁷¹ *Fethiyye*, vr. 66b-67b.

⁷² Alişah b. Hacı Büke, *Mukaddimetü'l-Usûl*, İ.Ü.E.E.K., Farsça Yazmalar Bölümü, no. 1097, vr. 11a.

⁷³ Alişah, vr. 54a.

⁷⁴ Alişah, vr. 71b.

⁷⁵ Alişah, vr. 54a.

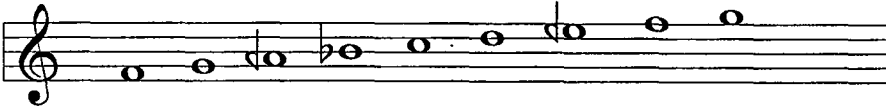
Alişah bu 19 adet dörtlü ve beşlinin bir araya getirilmesi ile 133 devir elde etmiştir ve bu devirlerden on iki tanesine makam ismini vermiştir.⁷⁶

3. TABAKÂT- TRANSPOZİSYON

XV. yy.'da kullanılan devirlerin bazılarının nağme ve aralıkları ortaktır ve aralarında karar perdesi dışında bir fark yoktur. Uşşak, nevâ, bûselik gibi devirler buna örnek gösterilebilir. İkinci nağme yani ses uşşâk'a başlangıç yapıldığında nevâ makamı olur.⁷⁷ Bu dairelerden her biri 17 perde üzerine göçürülüyor⁷⁸ ve tabaka diye adlandırılıyordu ki biz bugün transpozisyon terimini kullanmaktayız. Bu devirlerin bazı nağme ve aralıkları rast ile ısfahân gibi pest tarafta ortak, zengûle ve hicazî gibi tiz tarafta ortak, ırâk ve zengûle gibi ortada ortak, veya rast ve ırâk gibi iki tarafta da ortaktır.⁷⁹

Hızır bin Abdullah *Kitâbü'l-Edvâr*'da sazların düzenleri hakkında bilgi verirken perdeleri tam veya yarım ses tizleştirip, pestleştirmekle başka makamlara geçilebileceğini ifâde eder.⁸⁰ Ara, yani tam ses olmayan perdeleri elde ettikten sonra, rast makamını, mi bemol, la, si bemol, do ve re seslerine; ısfahân makamını mi, sol, si, re; hicâz makamını da çargah do sesi üzerine transpoze etmiştir.⁸¹ Bu dizileri günümüz notasyon anlayışına göre düzenlediğimizde şu dizileri elde etmiş bulunuyoruz:

1. Rast makamının, yarım ses pestleştirilen ırâk perdesine yani bugünkü acemaşîrân üzerine göçürülmesi ile oluşan dizi⁸²

⁷⁶ Alişah, vr. 19b-23a.

⁷⁷ Şîrvânî, vr. 109.

⁷⁸ *Fethiyye*, vr. 76b, 78a.

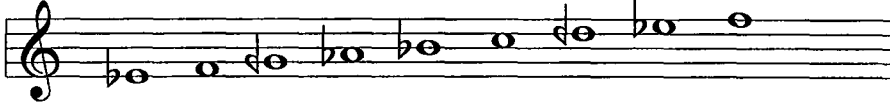
⁷⁹ Şîrvânî, vr.112.

⁸⁰ Abdullah, vr. 109b-110a

⁸¹ Abdullah, vr. 114b-117a.

⁸² Abdullah, vr. 112b.

2. Rast makamının yarım ses pestleştirilmiş nerm hüseyinî perdesi, bugünkü kaba nim hisâr perdesine göçürülmesi ile oluşan dizi⁸³

3. Rast makamının düğâh perdesi üzerine göçürülmesi ile oluşan dizi⁸⁴

4. Üçüncü dizinin târifi değişik ifâdelerle yeniden verilmiştir.⁸⁵

5. Çârgâhı, rast makamındaki düğâh perdesi kabul edip, segâhı yarım ses pestleştirerek kürdî perdesine rast makamının göçürülmesi ile oluşan dizi⁸⁶

6. Pençgâh yani nevâ perdesini rast makamındaki düğâh perdesi kabul edip, çârgâh perdesi üzerine rast makamının göçürülmesi ile oluşan dizi⁸⁷

⁸³ Abdullah, vr. 112b.

⁸⁴ Abdullah, vr. 113a

⁸⁵ Abdullah, vr. 113b.

⁸⁶ Abdullah, vr. 114a.

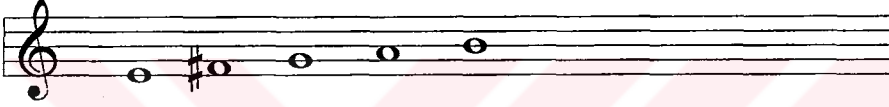
⁸⁷ Abdullah, vr. 114b.

7. Hüseyinî perdesini rast makamındaki düğâh perdesi kabul edip, pençgâh yani nevâ sesi üzerine rast makamının göçürülmesi ile oluşan dizi⁸⁸

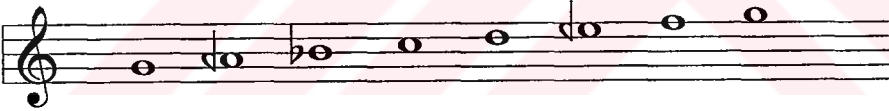

8. Yedinci dizinin târifi farklı şekilde ifâde edilmiştir.⁸⁹

9. Düğâh perdesi rast makamı dizisindeki pençgâh yani nevâ sesi olarak kabul edilip, rast makamının yegâh perdesine göçürülmesi ile oluşan dizi⁹⁰

10. Çârgâh perdesini ısfahân yani nevâ olarak kabul edip, rastın düğâh sesi olmasıyla bu perde üzerine göçürülen ısfahân makamı dizisi⁹¹

11. Onuncu dizi târifi farklı şekilde yeniden verilmiştir.⁹²

12. İsfahân makamı hüseyinî perdesine göçürüldüğünde segâh sesinin yarım ton tizleştirilip, düğâh kabul edilmesi ile oluşan dizi⁹³

⁸⁸ Abdullah, vr. 114b-115a.

⁸⁹ Abdullah, vr. 115a.

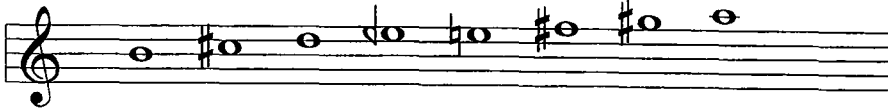
⁹⁰ Abdullah, vr. 115a.

⁹¹ Abdullah, vr. 115b.

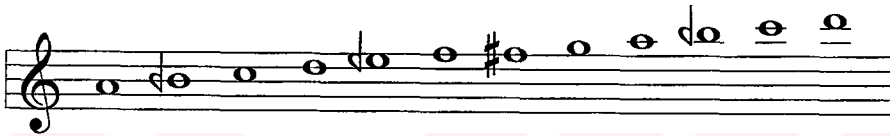
⁹² Abdullah, vr. 115b-116a.

⁹³ Abdullah, vr. 116a.

13. Hüseyinî perdesini ısfahân yani nevâ perdesi kabul edip, bûselik sesi üzerine ısfahân makamını göçürmekle oluşan dizi⁹⁴

14. Gerdâniye perdesini ısfahân yani nevâ kabul edip, ısfahân makamını pençgâh perdesi üzerine göçürmekle oluşan dizi⁹⁵

15. İsfahân yani nevâyı pestleştirerek segâh olarak kabul edip, ısfahân makamı dizisinin bir bölümünün göçürülmesi ile oluşan dizi⁹⁶

16. Çârgâh perdesi üzerine hicâz makamının göçürülmesi ile oluşan dizi⁹⁷

⁹⁴ Abdullah, vr. 116b.

⁹⁵ Abdullah, vr. 116b-117a.

⁹⁶ Abdullah, vr. 117a.

⁹⁷ Abdullah, vr. 117a-b.

B. KİTÂBÜ'L-EDVÂR' DA MAKAM, ÂVÂZE, ŞU'BE VE TERKİBLER

Makam

Belli perdelerden ve belli aralıklardan oluşan, belli cinsler üzerinde belli noktalardan başlayarak belli istikâmetlerde gezinmek, belli perdelerde asma karar vermek sûretiyle ortaya konan ezgi kalıbına makam denir.⁹⁸

Safiyüddin ve onun sistemini devam ettiren diğer kuramcılar I. tabaka ve II. tabaka adını verdikleri dörtlü ve beşlileri birbirlerine eklemek sûretiyle devir adı verilen dizileri meydana getirmişlerdir. Safiyüddin'de yedi adet dörtlü ile on iki kısım beşlinin birleşmesinden oluşan devirlerin sayısı 84 iken⁹⁹ XV. yy.lar'da yazılmış edvârlarda bu sayının değiştiğini görmekteyiz. Lâdikî beşlilerin sayısını 13'e çıkarmış ve böylece 91 dâire elde etmiş¹⁰⁰ bunlardan 12 tanesini makam adı altında sınıflandırmıştır.¹⁰¹ Alişah, 19 çeşit 4'lüyü yine 19 çeşit 5'liye ilâve ederek 133 tane devir meydana getirmiştir.¹⁰² Makamların sayısı Alişah'da da 12 tanedir.¹⁰³ Şîrvânî bazılarının çeşitli ülkelerde isim değişikliğine uğradığını, İsfahâna Irak'da muhâlif, nevâyâ Anadolu'da bâhûr, dügâha Horasan'da mihrî dendiğini belirtmektedir.¹⁰⁴ Lâdikî, Alişah ve Şîrvânî'de 12 makam ve bileşimleri şu şekildedir:

1. Uşşâk makamı 1. dâire: I. tabaka I. kısım + II. tabaka I. kısım
2. Nevâ makamı 14. dâire: I. tabaka II. kısım + II. tabaka II. kısım
3. Bûselik makamı 27. dâire: I. tabaka III. kısım + II. tabaka III. kısım
4. Rast makamı 40. dâire: I. tabaka IV. kısım + II. tabaka IV. kısım
5. Irâk makamı 66. dâire: I. tabaka VI. kısım + II. tabaka VI. kısım
6. İsfahân makamı 44. dâire: I. tabaka IV. kısım + II. tabaka VIII. Kısım
7. Zîrefkend makamı 59. dâire: I. tabaka V. kısım + II. tabaka XI. Kısım
8. Büzürk makamı 70. dâire: I. tabaka VI. kısım + II. tabaka X. Kısım

⁹⁸ Tura, *a.g.e.*, s.141.

⁹⁹ Safiyüddin Urmevî, *Kitâbü'l-Edvâr*, Nuruosmaniye Kütüphânesi, no. 3653-1, vr.18a-21a.

¹⁰⁰ *Zeynü'l-Elhân*, vr. 67a.

¹⁰¹ *Fethiyye*, vr. 67b-73b.

¹⁰² Alişah, vr. 13b.

¹⁰³ Alişah, vr. 71a.

¹⁰⁴ Şîrvânî, vr. 108.

9. Zengûle makamı 42. dâire: I. tabaka IV. kısım + II. tabaka VI. kısım
10. 10.Rehâvî makamı 65. dâire: I. tabaka VI. kısım + II. tabaka V. kısım
11. 11.Hüseynî makamı 53. dâire: I. tabaka V. kısım + II. tabaka V. kısım
12. 12.Hicâzî makamı 54. dâire: I. tabaka V. kısım + II. tabaka VI. kısım

XV. yy.'da bu devirlerin makam, âvâze, şu'be ve terkiib adları altında tasnîf edildikleri görülür. Bu dönem nazariyatçılarından bir grup makamlar konusunda görüş birliği içindedirler, bir grubu da değişik görüşler yansıtır. Şu'be, makam, âvâze ve terkiib konusunda teorikiler arasında görüş farkları mevcûd olmasına rağmen anlaşmazlıklar seslerin ve hangi dizinin makam, hangisinin âvâze, ve şu'be sınıfına alınacağı üzerinedir.¹⁰⁵

Rast makamı XV. yy'dan bu yana ümmü'l-makâmât yani makamların anası olarak anılmıştır. Hızır bin Abdullah,¹⁰⁶ Tirevî,¹⁰⁷ Seydî,¹⁰⁸ ve Kırşehirli'de¹⁰⁹ makam sayısı 12 olarak verilmiş ve rast makamı ilk sırada zikredilmiştir. Hızır bin Abdullah'ın edvârında yer alan makamlar sırasıyla şöyledir: Rast, Irâk, Isfahân, Kûçek, Büzürk, Zengûle, Rehâvî, Hüseynî, Hicâz, Nevâ, Bûselik, Uşşâk.

Avaze

Tam bir dizi karakteri olmayan, genellikle makam dizileri ile birleşen ezgi parçacıklarına âvâze denir. Genellikle edvârlarda altı âvâzenin kayıtlı olduğu görülürse de Lâdikî yeni bilginlere göre bu sayının yedi olduğunu belirterek hisar âvâzesinin ismini verir.¹¹⁰ Şîrvânî¹¹¹ ve Alişah da¹¹² eserlerinde aynı görüşleri dile getirirler. Hızır bin Abdullah,¹¹³ Tirevî,¹¹⁴ Seydî¹¹⁵ ve Kırşehirli'de de âvâze sayısı yedi olarak zikredilir.¹¹⁶ Hızır bin Abdullah'ın *Kitâbü'l-Edvâr*'ındaki sırayla XV. yy.'da kullanılan

¹⁰⁵ Bardakçı, *a.g.e.*, s. 61.

¹⁰⁶ Abdullah, vr. 84a.

¹⁰⁷ Tirevî, vr. 177a.

¹⁰⁸ Seydî, vr.8a.

¹⁰⁹ Kırşehirli, vr. 6a.

¹¹⁰ *Fethiyye*, vr. 95b.

¹¹¹ Şîrvânî, vr. 106.

¹¹² Alişah, vr. 73b.

¹¹³ Abdullah, vr. 84b.

¹¹⁴ Tirevî, vr. 178b.

¹¹⁵ Seydî, vr. 10a.

¹¹⁶ Kırşehirli, vr. 6a.

âvâzelerin isimleri şunlardır: Güvâşt veya Geveşt, Nevrûz, Şehnâz, Mâye, Selmek, Gerdâniyye ve Abdullah'ın Ebû Nasr kavlidir diyerek ismini verdiği Hisâr.

Şu'be

Şu'beler, ana makam, âvâze ve terkîbâtın dışında kalan ufak ses dizileridir. Makamlara eklenmek sûreti ile makamın zenginleşmesini sağlarlar.¹¹⁷ Biçim olarak makam nağmelerinin yerine geçen nağmeler olarak da açıklanır.¹¹⁸ Şîrvânî,¹¹⁹ Alişah¹²⁰ ve Lâdikî,¹²¹ şu'be sayısını 24 olarak verir. *Zeynü'l-Elhân*'da şu'be ve terkipler bir arada anlatılmıştır.¹²² Hızır bin Abdullah,¹²³ Kırşehirli,¹²⁴ Tirevî¹²⁵ ve Seydî'de¹²⁶ şu'beler yekgâh, düğâh, segâh ve çârgâh olmak üzere 4 tanedir.

Terkib

Muhtelif cinsler ve âvâzeler değişik şekillerde bir araya getirilmek sûretiyle terkipler, bugünkü ta'birle birleşik makamlar meydana getirilmiştir.¹²⁷ Kantemiroğlu'nun terkiplerin târifleri de dikkate değerdir: "Birkaç perde üzerinde gezinip birkaç makama uğradıktan sonra bu makamlardan birinin karar perdesine varıp, orada karar verilirse o makamın terkipleri veya o makama tâbi olan bir terkipler meydana gelir."¹²⁸

Lâdikî yeni bilginlerce kullanılan terkipler başlığı altında 19 terkiplerin târifini vermiştir.¹²⁹ Aynı müellif *Zeynü'l-Elhân* isimli eserinde "zamanımızda kullanılan ve meşhur olanların çoğunu getirdik" diyerek 28 şu'be-terkiplerin ismini verir.¹³⁰ Tirevî'de terkiplerin sayısı 48,¹³¹ Seydî'de 58,¹³² Kırşehirli'de 55'tir.¹³³

¹¹⁷ Y. Fikret Kutluğ, *Türk Müsıkisinde Makamlar*, İstanbul 2000, s. 43.

¹¹⁸ *Fethiyye*, vr. 84b.

¹¹⁹ Şîrvânî, vr. 107.

¹²⁰ Alişah, vr. 73b.

¹²¹ *Fethiyye*, vr. 80a-84a.

¹²² *Zeynü'l-Elhân*, vr. 82a-94a.

¹²³ Abdullah, vr. 84a.

¹²⁴ Kırşehirli, vr. 6a.

¹²⁵ Tirevî, vr. 179b.

¹²⁶ Seydî, vr. 11a.

¹²⁷ Tura, *a.g.e.*, s. 181.

¹²⁸ Kantemiroğlu, *Kitâb-ı İlmü'l-Musiki* (nşr. Yalçın Tura), İstanbul 1976, c. I, s. 40.

¹²⁹ *Fethiyye*, vr. 97a-100a.

¹³⁰ *Zeynü'l-Elhân*, vr. 82a-93b.

¹³¹ Tirevî, vr. 179b.

¹³² Seydî, vr. 12a-19a.

¹³³ Kırşehirli, 13b-14b.

Hızır bin Abdullah *Kitâbü'l-Edvâr*'ında “terkibler; makamları, âvâzeleri ve şu‘beleri birbirine ekleyerek terhib edip karıştırmaktan meydana gelir ve üstâdların terhiblerde ziyâde etmesi câizdir”¹³⁴ diyerek 12 makama 6 âvâzeyi, 6 âvâzeye de 12 makamı eklemek sûretiyle diğer edvârlarda bulunmayan 144 terhib meydana getirmiştir.

1. Oniki Makam

1.1. Rast makamı

Hızır bin Abdullah'da rast makamını oluşturan perde isimleri şu şekildedir:¹³⁵ “evvel yekgâh hemân, dügâh hemân, segâh hemân, çârgâh hemân, yekgâh ısfahân evi, dügâh hüseynî evi, segâh hisâr evi, yekgâh gerdâniyye evi”.

Kırşehirli'nin târifi de böyledir ve karar perdesinin rast olduğunu belirtmek için “karargâh evvel yekgâh rast” ifâdesini kullanır.¹³⁶ Seydî'de aynı dizi târifini verir.¹³⁷ Tîrevî “rast hânesinden aşâğa gidüp nerm-i segâh ve nerm-i hüseynî nerm-i pençgâh hâneleri seyr ider ifâdesi ile makamın pest tarafa genişlediğini ve bu genişleme sonucu elde edilen perdelerin isimlerinin belirtir.¹³⁸ Bu târifler sonucu ortaya çıkan dizi bugünkü rast makamı dizisidir.

Alışah'da rast makamı 40. devir,¹³⁹ Lâdikî'de ise 43. dâire olup¹⁴⁰ I. tabakanın IV. kısmı ile II. tabakanın VI. kısmının birbirine eklenmesinden meydana gelir. Bu dizi Hızır bin Abdullah'ın târifine kısmen benzemektedir. Lâdikî aynı zamanda makamın seyir karakteri hakkında da bilgi vermiş, ve inişli çıkışlı seyir yaparak başlangıç

¹³⁴ Abdullah, vr.83b.

¹³⁵ Abdullah, vr. 87b.

¹³⁶ Kırşehirli, vr. 8a.

¹³⁷ Seydî, vr. 36 b.

¹³⁸ Tîrevî, vr. 177 a.

¹³⁹ Alışah, vr. 21 a.

¹⁴⁰ Fethiyye, vr. 74 a.

noktasına ulaştığını belirtmiştir.¹⁴¹ Şîrvânî'de rast makamı dördüncü makam olarak Lâdikî ve Alişah'ın târifi ile karşımıza çıkar.¹⁴²

I.Tabaka IV.kısım   II.Tabaka VI.kısım

A   D   V   H   YA   YC   Yh   YH

1.2. Irâk makamı

Hızır bin Abdullah'da ırâk makamı ikinci sırada yer alır. Makam târifinde diziyi oluşturan perde isimleri verilmiştir:¹⁴³ “evvel segâh hemân, yekgâh hemân, dügâh serâgaz hemân, segâh hemân, çârgâh hemân, yekgâh pençgâh evi, dügâh hüseynî evi, segâh hisâr evi”

Seydî¹⁴⁴ ve Tirevî¹⁴⁵ ırâk makamı târiflerinde başlangıç perdesinin dügâh, karar perdesinin nerm segâh yâni ırâk olduğu konusunda hemfikirdirler. Kırşehirli¹⁴⁶ ve Tirevî¹⁴⁷ makamın pest tarafa genişlediğini belirterek nerm hüseynî ve nerm pençgâh perdelerinin isimlerini verir. Bu târifler bugünkü ırâk makamı dizisine de uyar. Lâdikî'de 74. dâire,¹⁴⁸ Alişah'da 69. devir¹⁴⁹ olarak gösterilen ırâk makamı dizisi I. tabakanın VI. kısmının II. tabakanın IX. kısmına ilâvesi ile oluşur. Şîrvânî'nin târifi de

¹⁴¹ *Fethiyye*, vr. 92 a.

¹⁴² Şîrvânî, vr. 101.

¹⁴³ Abdullah, vr. 87 b.

¹⁴⁴ Seydî, vr. 8 b.

¹⁴⁵ Tirevî, vr. 177 b.

¹⁴⁶ Kırşehirli, vr. 8a.

¹⁴⁷ Tirevî, vr. 177 b.

¹⁴⁸ *Fethiyye*, vr. 72a.

¹⁴⁹ Alişah, vr. 22a.

aynıdır.¹⁵⁰ Bu makam ırâk perdesine göçürüldüğünde karşımıza çıkan dizide Hızır bin Abdullah'ın târifinden farklı olarak dik hisâr perdesi yer alır.

I.Tabaka VI.kısım   II.Tabaka IX.kısım

A C V H Y YC Yh YZ YH

1.3. İsfahân makamı

Hızır bin Abdullah'da ısfahân makamı târifi şu şekildedir:¹⁵¹ “dügâh hemân, segâh hemân, çârgâh hemân, segâh küçek evi, yekgâh ısfahân evi, dügâh hüseyinî evi, segâh hisâr evi, yekgâh gerdâniyye evi, dügâh muhayyer evi”

Seydî¹⁵² ve Tirevî¹⁵³ makamın başlangıç perdesinin pençgâh, karar perdesinin dügâh olduğunu belirtirler. Kırşehirli “ısfahân nerm yekgâh, hüseyini nerm dügâh, gerdâniye nerm rast” perde isimlerini vererek makamın pest tarafa genişlediğini söyler.¹⁵⁴ Lâdikî'de 47. dâire,¹⁵⁵ Alişah'da 44. devir¹⁵⁶ olan ısfahân makamı dizisi I. tabakanın IV.kısımının II. tabakanın VIII. kısmına eklenmesi ile oluşur. Şirvânî'de aynı târifi verir.¹⁵⁷

¹⁵⁰ Şirvânî, vr. 101.

¹⁵¹ Abdullah, vr. 88a.

¹⁵² Seydî, vr. 8b.

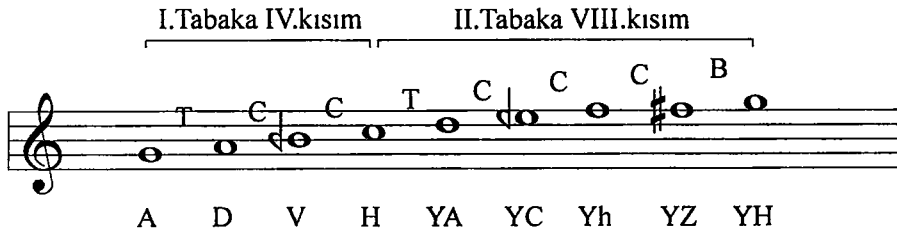
¹⁵³ Tirevî, vr. 177b.

¹⁵⁴ Kırşehirli, vr. 8b

¹⁵⁵ Fethiyye, vr. 74a.

¹⁵⁶ Alişah, vr. 21a.

¹⁵⁷ Şirvânî, vr. 101.

Lâdikî “başlangıcı tiz, bitiş noktası pesttir” diyerek makamın seyir karakteri hakkında da bilgi verir.¹⁵⁸ Yedinci dörtlü olarak da gösterilen ısfahân dörtlüsünü “la” sesi üzerine göçürdüğümüzde bugünkü mürekkeb ısfahân çeşnisi meydana gelir.

1.4. Kûçek makamı

Hızır bin Abdullah’da perde isimlerinin verildiği kûçek makamı dizisi şöyledir:¹⁵⁹ “evvel düğâh hemân, segâh hemân, segâh çârgâh evi, segâh hisâr evi serâgaz,¹⁶⁰ düğâh hüseyinî evi, segâh hisâr evi, yekgâh gerdâniye evi, düğâh muhayyer evi”

Kırşehirli,¹⁶¹ Seydî¹⁶² ve Tirevî’nin târifleri aynıdır.¹⁶³ Tirevî başlangıç ve karar perdesinin düğâh hânesi olduğunu belirtir. Bu dizi bugünkü sabâ makamı dizisine benzer.¹⁶⁴ Lâdikî’de zîrefkend adıyla 63. dâire,¹⁶⁵ Alişah’da kûçek ve zîrefkend adıyla 59. devirde kayıtlıdır.¹⁶⁶ Şîrvânî’nin târifi de aynıdır.¹⁶⁷ I. tabakanın V. kısmı ile II. tabakanın XI. kısmının birleşmesinden oluşur.

¹⁵⁸ Fethiyye, vr. 93a.

¹⁵⁹ Abdullah, vr. 88a.

¹⁶⁰ Abdullah, *Kitâbü’l Edvâr*, Paris, vr. 56a ve Revân, vr. 76a nüshalarında segâh kûçek evi yazılıdır.

¹⁶¹ Kırşehirli, vr. 9a.

¹⁶² Seydî, vr. 8b.

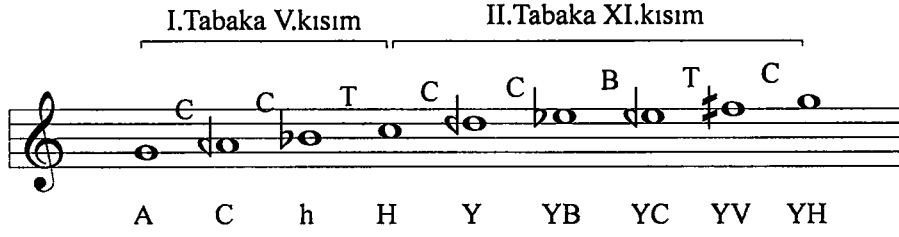
¹⁶³ Tirevî, vr. 177b.

¹⁶⁴ Ezgi, *a.g.e.*, c. IV, s. 233.

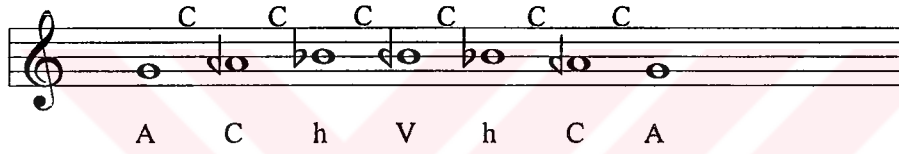
¹⁶⁵ Fethiyye, vr. 74a.

¹⁶⁶ Alişah, vr. 21b.

¹⁶⁷ Şîrvânî, vr. 101.

Lâdikî'nin yeni bilgilere göre şu şekildedir diyerek verdiği kûçek makamı târifî "la" sesi üzerine transpoze edildiğinde bugünkü sabâ çeşnisine benzediği görülür.¹⁶⁸

1.5. Büzürk makamı

Hızır bin Abdullah'da büzürk makamı şu şekildedir:¹⁶⁹ "segâh hemân, yekgâh hemân, dügâh ırâk evi, segâh hemân, segâh çârgâh evi, segâh kûçek evi, yekgâh ısfahân evi, dügâh hüseyni evi, segâh hisâr evi"

Kırşehirli'nin târifî aynıdır.¹⁷⁰ Seydî¹⁷¹ ve Tirevî¹⁷² karar perdesinin ırâk olduğunu belirtir. Bugünkü büzürk makamı ile ilgisi olmayıp bugün kullandığımız bestenigâr makamı târifine uyar. Lâdikî'de 75. dâire,¹⁷³ Alişah'da 70. devir olup I.

¹⁶⁸ Fethiyye, vr. 93a.

¹⁶⁹ Abdullah, vr. 88b.

¹⁷⁰ Kırşehirli, vr. 8b.

¹⁷¹ Seydî, vr. 9a.

¹⁷² Tirevî, vr. 177b.

¹⁷³ Fethiyye, vr. 74a.

tabaka VI. kısım ile II. tabaka X. kısmın birleşmesinden oluşur. Şîrvânî’de büzürk makamı târifi aynıdır.¹⁷⁴

I.Tabaka VI.kısım   II.Tabaka X.kısım

A   C   V   H   Y   YA   YD   YV   YH

Bu dizi ırâk perdesine göçürüldüğünde Hızır bin Abdullah’ın târifine uyar. Lâdikî yeni bilginlere göre büzürk makamını anlatırken “başlangıcı tiz, bitişi pest” ifâdesini kullanır ve böylece büzürk makamı seyri hakkında bilgi verir.¹⁷⁵

1.6. Zengûle makamı

Zengûle makamı dizisini oluşturan perdelerin isimleri Hızır bin Abdullah’da şöyledir:¹⁷⁶ “yekgâh, hüseyinî nerm, dügâh, hisâr nerm, segâh, gerdâniyye nerm, segâh zengûle evi serâgaz, segâh evi, yekgâh hemân, çârgâh evi, dügâh, yekgâh ısfahân evi, dügâh uzzâl evi”

Kırşehirli bu târife ilâve olarak segâh evi hisâr ve çârgâh evi gerdâniyye perde isimlerini vererek dizinin tiz seslerini de göstermiştir.¹⁷⁷ Seydî makamın başlangıç ve karâr perdelerinin dügâh olduğunu söyler.¹⁷⁸ Tirevî başlangıcı ve durağının çârgâh perdesi olduğunu belirterek farklı bir zengûle dizisi târifi verir ve “eğer tanbûr çalar isen pençgâh hânesi ile çârgâh hânesinin mâbeynine bir perde bağla” ifâdesinden de “do#”

¹⁷⁴ Şîrvânî, vr. 101.

¹⁷⁵ Fethiyye, vr. 93b.

¹⁷⁶ Abdullah, vr. 88b.

¹⁷⁷ Kırşehirli, vr. 9a.

¹⁷⁸ Seydî, vr. 9a.

sesinin elde edileceği anlamı çıkarılır.¹⁷⁹ Lâdikî’de 45. dâire,¹⁸⁰ Alişah’da 42. devir¹⁸¹ zengûle adı ile kayıtlı olup, I. tabakanın IV. kısmına II. tabakanın VI. kısmının eklenmesi ile oluşur. Şirvânî’nin târifî de buna uyar.¹⁸²

Bu dizi Safiyyüddin tarafından selmek âvâzesi olarak da¹⁸³ kaydedilmiştir. Diziyi “la” sesi üzerine göçürdüğümüzde Hızır bin Abdullah’daki segâh perdesi yerine bûselik perdesinin kullanıldığı görülür. Segâh perdesinin mücennep aralığını ifâde ettiğini ve bugünkü dik kürdî perdesinin karşılığı olduğunu kabûl edersek Hızır bin Abdullah’ın vermiş olduğu zengûle makamı dizisi kısmen bugünkü dizi ile benzerlik gösterir.

1.7. Rehâvî makamı

Hızır bin Abdullah’da rehâvî makamı dizisi şu şekildedir:¹⁸⁴ “dügâh hemân, segâh dügâh evi hemân, segâh hemân, çârgâh evi, yekgâh hemân, dügâh olur ısfahân evi, segâh hemân, çârgâh hemân, dügâh hemân, gerdâniyye evi”

¹⁷⁹ Tirevî, vr. 177b.

¹⁸⁰ Fethiyye, vr. 74a.

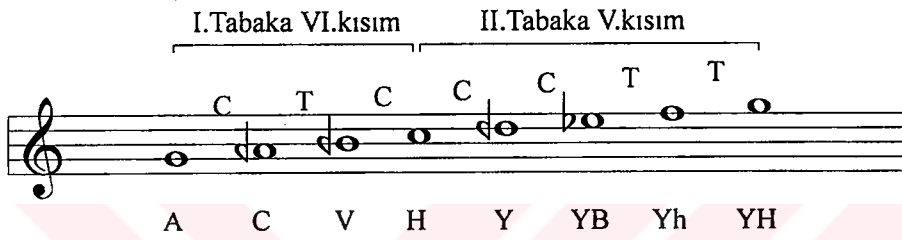
¹⁸¹ Alişah, vr. 21a.

¹⁸² Şirvânî, vr. 101.

¹⁸³ Uygun, a.g.e., s. 192.

¹⁸⁴ Abdullah, vr. 89a.

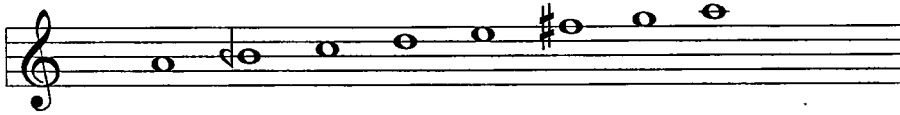
Tirevî¹⁸⁵ ve Kırşehirli'nin¹⁸⁶ târifi sonucu da bu perdeler karşımıza çıkar. Seydî¹⁸⁷ başlangıç ve karâr perdesinin segâh olduğunu belirtir. Tirevî, “rast ve dügâh hânelerinin arasına bir perde girer, o perdeye ve rast hânesine uğrar, dügâhda karâr verir” ifâdesi ile rehâvî makamında bugünkü nim zirgüle (sol#) ve rast perdelerinin dönüşümlü olarak kullanıldığını söyler.¹⁸⁸ Lâdikî'de 70. dâire,¹⁸⁹ Alişah'da 65. devir¹⁹⁰ olan rehâvî makamı dizisi I. tabakanın VI. kısmı ile II. tabakanın V. kısmının birleşmesinden oluşur. Şirvânî'nin târifi aynıdır.¹⁹¹

Bu dizi hicâzî bir dizi olup, Hızır bin Abdullah'ın târifine benzememektedir. Her iki dizi de bugün kullanılan rehâvî makamı dizisinden farklıdır.

1.8. Hüseyinî makamı

Hızır bin Abdullah makamın perde isimlerini vererek bugünkü hüseyinî makamı dizisini târif etmiştir:¹⁹² “dügâh hemân, segâh hemân, çârgâh hemân, yekgâh pençgâh evi, dügâh hüseyinî evi serâgaz, segâh hisâr evi, yekgâh gerdâniyye evi, dügâh muhayyer evi”

¹⁸⁵ Tirevî, vr. 178a.

¹⁸⁶ Kırşehirli, vr. 9b.

¹⁸⁷ Seydî, vr. 9a.

¹⁸⁸ Tirevî, vr. 178a.

¹⁸⁹ Fethiyye, vr. 74a.

¹⁹⁰ Alişah, vr. 22a.

¹⁹¹ Şirvânî, vr. 101.

¹⁹² Abdullah, vr. 89a.

Kırşehirli'nin târifi aynıdır. İlâve olarak yekgâh evi rast, hisâr nerm segâh, hüseyinî nerm dügâh perde isimlerini vererek makamın pest tarafa genişlediğini belirtir.¹⁹³ Seydî¹⁹⁴ ve Tirevî¹⁹⁵ makamın seyrinin hüseyinî perdesinden başladığını ve dügâh perdesinde karar verdiğini söylerler. Lâdikî'de 57. dâire,¹⁹⁶ Alishah'da 53. devir olup,¹⁹⁷ I. tabakanın V. kısmına II. tabakanın V. kısmının ilâvesi ile oluşur. Şirvânî'nin târifi de aynıdır.¹⁹⁸

I.Tabaka V.kısım   II.Tabaka V.kısım

A   C   h   H   Y   YB   Yh   YH

Lâdikî, *Fethiyye* adlı eserinde yeni bilginlere göre hüseyinî makamını anlatırken “başlangıcı tiz” ifâdesini kullanarak Seydî ve Tirevî'nin makam târifini verir.¹⁹⁹

1.9. Hicâz makamı

Hızır bin Abdullah hicâz makamını şöyle târif eder:²⁰⁰ “dügâh hemân, segâh hemân, dügâh hüseyinî hemân,²⁰¹ segâh hisâr evi serâgaz,²⁰² dügâh hüseyinî evi, segâh hisâr evi, yekgâh gerdâniyye evi, dügâh muhayyer evi hemân”

¹⁹³ Kırşehirli, vr. 9b.

¹⁹⁴ Seydî, vr. 9b.

¹⁹⁵ Tirevî, vr. 178a.

¹⁹⁶ *Fethiyye*, vr. 74a.

¹⁹⁷ Alishah, vr. 21b.

¹⁹⁸ Şirvânî, vr. 101.

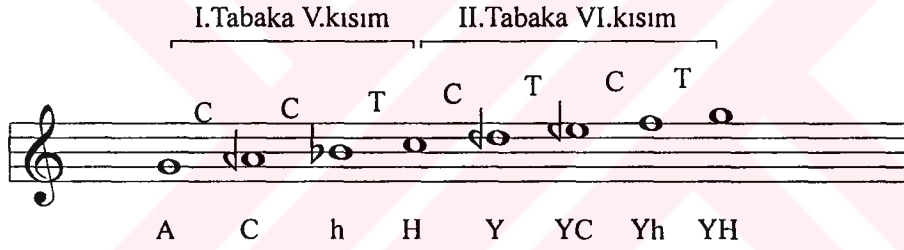
¹⁹⁹ *Fethiyye*, vr. 94a.

²⁰⁰ Abdullah, vr. 89b.

²⁰¹ Abdullah, *Kitâbü'l Edvâr*, Paris, vr. 57b ve Revân, vr. 77a nüshalarında “hüseyinî” yoktur.

²⁰² Abdullah, *Kitâbü'l Edvâr*, Paris, vr. 57b ve Revân, vr. 77a nüshalarında “yekgâh hicâz evi”.

Kırşehirli'nin târifi de buna uyar. İlâve olarak yekgâh evi rast, hisâr nerm segâh, hüseyñî nerm düğâh perde isimlerini vermiş, makamın pest tarafa genişlediğini belirtmiştir.²⁰³ Seydî²⁰⁴ ve Tirevî²⁰⁵ başlangıç hânesinin pençgâh, karâr hânesinin düğâh olduğunu söyler. Tirevî'nin “çârgâh hânesini pençgâh hânesine yakınlaştır” ifâdesinden bugünkü nim hicâz (do#) perdesinin elde edildiği gayet açıktır.²⁰⁶ Hicâzî cinsi içinde segâh perdesinin yer alması mücennep aralığını ifâde eder. Bu aralık geniş bir bölgeyi kapladığından bugünkü dik kürdî olarak düşünülebilir. Bunun sonucunda bugünkü hicâz dizisi karşımıza çıkar. Lâdikî'de 85. dâire,²⁰⁷ Alishah'da 54. devir²⁰⁸ olup, I. tabakanın V. kısmı ile II. tabakanın VI. kısmının birbirine eklenmesinden oluşur. Lâdikî, makam seyrinin²⁰⁹ tizden başladığını ifâde ederek pençgâh hânesini gösterir. Şirvânî'nin târifi de aynıdır.²¹⁰ Bu dizi “la” sesine transpoze edildiğinde bugünkü karcığâr makamı dizisi oluşur.

1.10. Nevâ makamı

Hızır bin Abdullah'da nevâ makamını oluşturan perde isimleri şunlardır ve bu dizi bugünkü nevâ makamı dizisi ile benzerlik gösterir:²¹¹ “dügâh hemân, segâh hemân, çârgâh hemân, düğâh hemân serâgaz, segâh hisâr evi, yekgâh gerdâniyye evi, düğâh muhayyer evi hemân, düğâh hemân”

²⁰³ Kırşehirli, vr. 10a.

²⁰⁴ Seydî, vr. 9b.

²⁰⁵ Tirevî, vr. 178a.

²⁰⁶ Tirevî, vr. 178a.

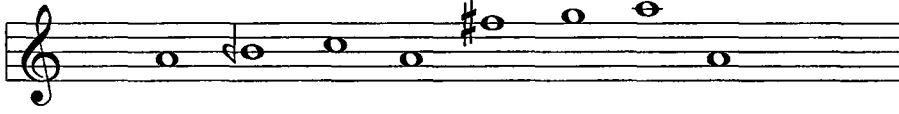
²⁰⁷ Fethiyye, vr. 74a.

²⁰⁸ Alishah, vr. 21b.

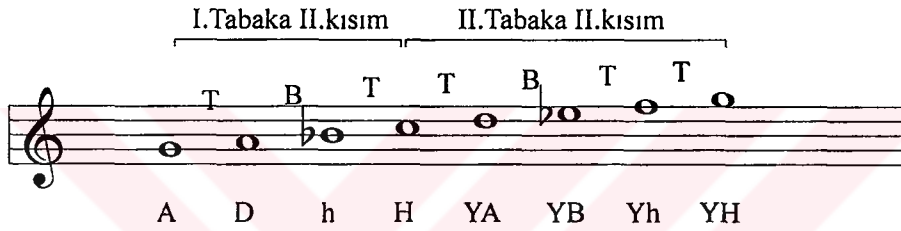
²⁰⁹ Fethiyye, vr. 94b.

²¹⁰ Şirvânî, vr. 101.

²¹¹ Abdullah, vr. 89b.

Kırşehirli,²¹² Seydî²¹³ ve Tirevî'nin²¹⁴ târifleri de buna uyar. Lâdiki'de 15. dâire²¹⁵ ve Alişah'da 14. devirdir.²¹⁶ I. tabakanın II. kısmı ile, II. tabakanın II.kısımının birleşmesinden oluşur. Şirvânî'de nevâ makamı ikinci makam olarak gösterilmiştir ve târifi aynıdır.²¹⁷ Bu dizi bugün kullandığımız bûselik veya nihâvend dizisine benzer.

1.11. Bûselik makamı

Hızır bin Abdullah'da bûselik makamı dizisi şöyledir:²¹⁸ “yekgâh hemân, dügâh evi, dügâh hemân serâgaz, yekgâh çârgâh evi, yekgâh ısfahân evi, dügâh nevâ evi, segâh hisâr evi, yekgâh gerdâniyye evi, dügâh muhayyer evi”

Hızır bin Abdullah gerdâniye-i bûselik terkinin târifini yaparken “segâh ziyâdeliğiyle bûselik karâr eder” ifâdesini kullanarak bûselik perdesinin varlığını ortaya

²¹² Kırşehirli, vr. 10a.

²¹³ Seydî, vr. 10a.

²¹⁴ Tirevî, vr. 178b.

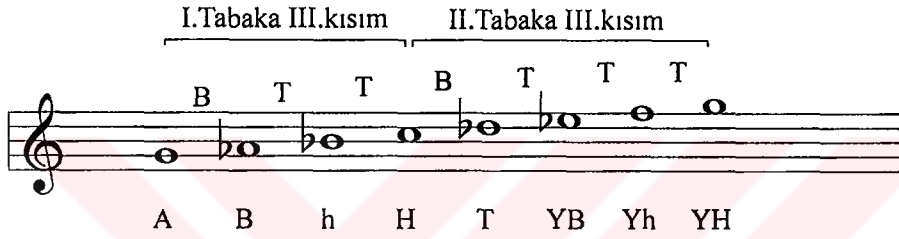
²¹⁵ Fethiyye, vr. 74a.

²¹⁶ Alişah, vr. 20a.

²¹⁷ Şirvânî, vr. 101.

²¹⁸ Abdullah, vr. 90a.

koymuştur.²¹⁹ Kırşehirli²²⁰ ve Tirevî,²²¹ segâh hânesini çârgâh hânesine yakınlaştırarak, bûselik sesinin elde edileceğini belirtmişlerdir. Seydî²²² ve Tirevî²²³ karâr perdesinin düğâh olduğunu söyler. Hızır bin Abdullah'ın dizisinde segâh perdesinin isminin zikredilmemiş olması ve Kırşehirli ile Tirevî'nin bu perdenin bûselik sesi olduğunu söylemeleri bu makamda segâh yerine bûselik perdesinin kullanıldığı fikrini verir. Bu târif bugün kullandığımız bûselik çeşnisine benzemektedir. Lâdiki'de 29. dâire,²²⁴ Alişah'da 27. devir²²⁵ olarak gösterilen bûselik makamı I. tabakanın III. kısmına II. tabakanın III. kısmının eklenmesinden oluşur. Şîrvânî'nin târifi aynıdır.²²⁶

Bu dizi bugün kullandığımız kürdili hicâzkâr dizisi ile kısmen benzerlik gösterir. Hızır bin Abdullah'ın târifinden tamamen farklıdır.

1.12. Uşşâk makamı

Hızır bin Abdullah uşşâk makamını şu şekilde târif eder:²²⁷ “yekgâh hemân, düğâh hemân, düğâh uşşâk evi, yekgâh çârgâh evi, yekgâh ısfahân evi, düğâh nevâ evi, segâh hisâr evi, yekgâh gerdâniyye evi”

²¹⁹ Abdullah, vr. 155b.

²²⁰ Kırşehirli, vr. 10b.

²²¹ Tirevî, vr. 178b.

²²² Seydî, vr. 9b.

²²³ Tirevî, vr. 178b.

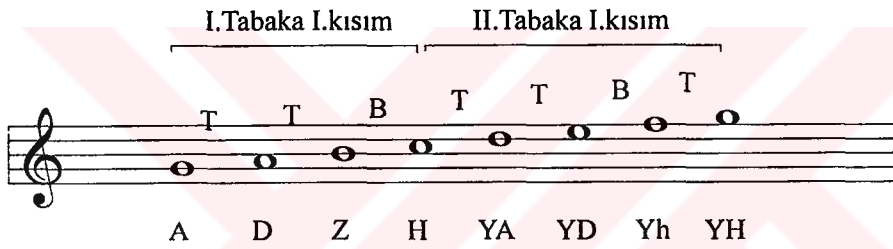
²²⁴ Fethiyye, vr. 74a.

²²⁵ Alişah, vr. 20b.

²²⁶ Şîrvânî, vr. 101.

²²⁷ Abdullah, vr. 90a.

Kırşehirli'nin târifi aynıdır. İlâve olarak hüseyinî nerm düğâh, hisâr nerm segâh, ısfahân nerm yekgâh perde isimlerini vererek pest tarafa genişlediğini belirtir.²²⁸ Seydî²²⁹ düğâh perdesinden başlayıp, ırâk perdesinde, Tirevî²³⁰ segâh perdesinden başlayıp rast hânesinde, Kırşehirli de²³¹ segâh perdesinde karâr verdiğini zikreder. Hızır bin Abdullah'ın düğâh uşşâk evi ifâdesinden makamın karâr perdesinin düğâh olabileceği sonucuna varılabilirse de hem Hızır bin Abdullah'ın, hem de Kırşehirli'nin makam dizisini oluşturan perdeleri rasttan başlatmaları ve Lâdikî ile Alişah'ın dizisine benzerliği nedeniyle eski uşşâk makamının karâr perdesinin rast olduğunu kabul edebiliriz. Lâdikî'de I. dâire,²³² Alişah'da I. devir²³³ olup I. tabakanın I. kısmı ile II. tabakanın I. kısmının birleşmesinden oluşur. Şirvânî'de uşşâk makamı târifi aynıdır.²³⁴

Bu dizi bugün kullandığımız acemli rast makamı dizisi ile benzerlik gösterir. Fikret Kutluğ'un görüşüne göre bugünkü nigâr makamı ile aynı diziyi paylaşmaktadır.²³⁵ Kantemiroğlu düğâh makamının aslında uşşâk makamı olduğunu iddia eder.²³⁶ Nitekim mevlevîlerin uşşâk makamına düğâh adını verdikleri bilinmektedir.

²²⁸ Kırşehirli, vr. 10b.

²²⁹ Seydî, vr. 10a.

²³⁰ Tirevî, vr. 178b.

²³¹ Kırşehirli, vr. 10b.

²³² *Fethiyye*, vr. 74a.

²³³ Alişah, vr. 19b.

²³⁴ Şirvânî, vr. 101.

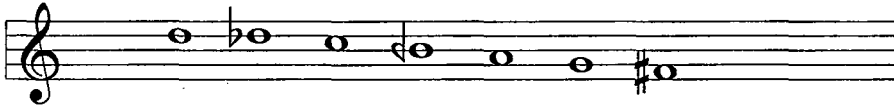
²³⁵ Kutluğ, s. 300.

²³⁶ Kantemiroğlu, c. I, s. 52.

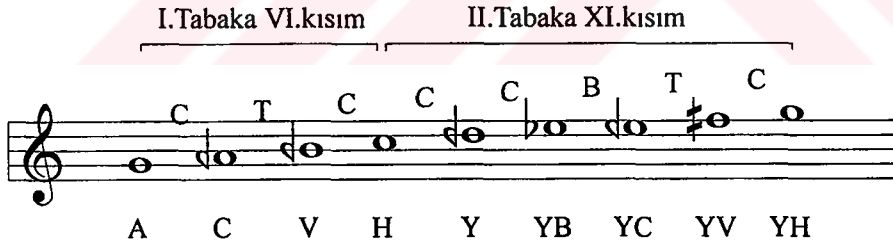
2. Yedi Âvâze

2.1. Gûvâşt- Geveşt

Hızır bin Abdullah gûvâştı altı âvâzededen biri sayar ve ısfahân ile rehâvîden oluştuğunu söyleyerek perde isimlerini şu şekilde verir.²³⁷ “evvel yekgâh ısfahân evi, segâh kûçek evi, çârgâh hemân, segâh hemân karârgâh, dügâh hemân, yekgâh rast, segâh hisâr nerm, bu karargâhı kim eyitdi, rûy-i ırâk evidir, ısfahândan nerm iner, rûy-i ırâkda karâr ider.”

Kırşehirli²³⁸ ve Seydî'nin²³⁹ târifi aynıdır ve ırâk perdesinin karâr perdesi olduğu konusunda hemfikirdirler. Tirevî²⁴⁰ hüseyinî hânesinden başladığını ve dügâhda karâr verdiğini ifâde eder. Lâdikî'de 76. dâire,²⁴¹ Alişah'da 71.devir²⁴² olup, I. tabakanın VI. kısmına II. tabakanın XI. kısmının eklenmesinden oluşur.

Bu dizi bugünkü ırâk perdesine göçürüldüğünde bestenigâr makamı dizisine benzer bir dizi oluşmaktadır ve bu târif Hızır bin Abdullah'ınki ile aynıdır.

²³⁷ Abdullah, vr. 90b.

²³⁸ Kırşehirli, vr. 11a.

²³⁹ Seydî, vr. 10b.

²⁴⁰ Tirevî, vr. 179a.

²⁴¹ Fethiyye, 72a.

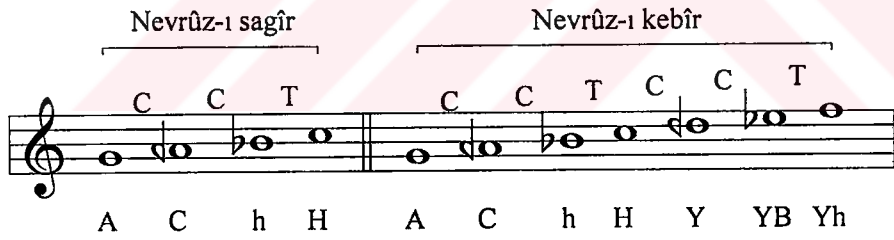
²⁴² Alişah, vr. 22a.

2.2. Nevrûz

Hızır bin Abdullah zengûle ve hicâzdan doğduğunu belirtir ve perde isimlerini şöyle gösterir:²⁴³ “evvel düğâh hemân, segâh hemân, çârgâh hemân, segâh kûçek evi, düğâh ırâk evi, segâh, çârgâh gerdâniyye evi, düğâh muhayyer evi, rast evi, segâh hisâr evi tizye giden bunlardır nerm dahı bununla mâlum olur.

Kırşehir’li²⁴⁴ ve Seydî’ nin²⁴⁵ târifleri aynıdır. Tirevî geveşt âvâzesinin hicâz ile rehâvîden doğduğunu ve kalınlaştırılmış pençgâh hânesinden başlanıp, düğâhda karâr verildiğini ifâde eder.²⁴⁶ Kısmen bugünkü sabâ çeşnişiyle benzerlik gösterir. Lâdikî²⁴⁷ ve Alişah’da²⁴⁸ nevrûz-ı asl ismi ile âvâzeler arasında yer alır. Lâdikî’de nevrûz cinsine yine kendi cinsi ilâve edildiğinde nevrûz-ı kebîr adı verilir.²⁴⁹ Nevrûz-ı asl-ı sagîr, bugünkü uşâk dördlüsü ile benzerlik gösterir.

2.3. Şehnâz

Hızır bin Abdullah büzürk ile zîrefkendden doğduğunu bildirir ve perde isimlerini şöyle sıralar:²⁵⁰ “segâh düğâh evi, segâh hemân, segâh çârgâh evi, segâh

²⁴³ Abdullah, vr. 90b.

²⁴⁴ Kırşehirli, vr. 11a.

²⁴⁵ Seydî, vr. 10b.

²⁴⁶ Tirevî, vr. 179a.

²⁴⁷ Fethiyye, vr. 78b.

²⁴⁸ Alişah, vr. 73b.

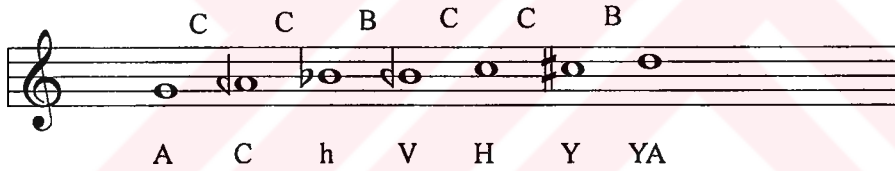
²⁴⁹ Fethiyye, vr. 78b.

²⁵⁰ Abdullah, vr. 91a.

kûçek evi, segâh ısfahân evi, segâh hüseyinî evi, segâh hisâr evi, çârgâh gerdâniyye evi, dügâh muhayyer”

Kırşehirli'nin târifi buna uyar.²⁵¹ Tirevî hüseyinîden başlayıp dügâh perdesinde karar verdiğini, şehnâz âvâzesinin hicâz ve kûçekten oluştuğunu, ve hicâz olmak için çârgâh perdesini pençgâh hânesine yakınlaştırmak gerektiğini belirtir.²⁵² Lâdikî'de²⁵³ ve Alişah'da²⁵⁴ âvâzeler arasında yer alır. Alişah'ın, dörtlü ve beşlileri anlatırken şehnâz dörtlü ve beşlisi adı altında verdiği bu çeşniyi²⁵⁵ hüseyinî perdesi üzerine göçürdüğümüzde kısmen bugünkü şehnâz makamının hüseyinî perdesi üzerindeki bölümünü elde ederiz.²⁵⁶

2.4. Mâye

Hızır bin Abdullah'a göre bûselik, nevâ ve uşşaktan doğan âvâzenin perde isimleri şu şekildedir.²⁵⁷ “yekgâh ısfahân nerm, dügâh hisâr nerm, yekgâh hemân, dügâh serâgaz, segâh hemân, çârgâh hemân, yekgâh dügâh ısfahân evi, dügâh hüseyinî evi tizye giden bunlardır”

²⁵¹ Kırşehirli, vr. 11b.

²⁵² Tirevî, vr. 179a.

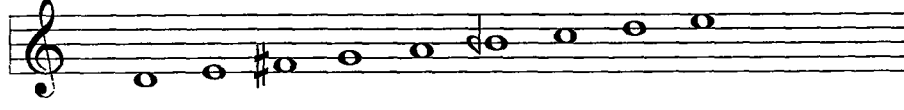
²⁵³ Fethiyye, vr. 79a.

²⁵⁴ Alişah, vr. 73b.

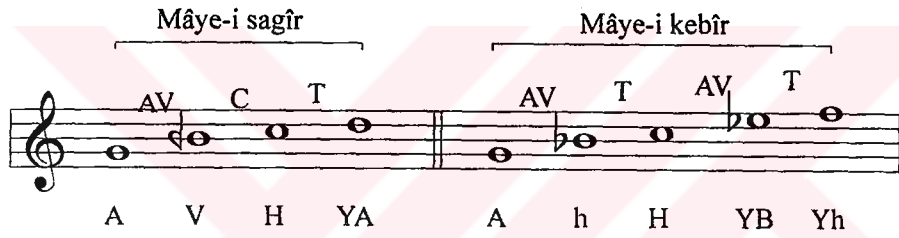
²⁵⁵ Alişah, vr. 54a.

²⁵⁶ Kutluğ, a.g.e. , s. 362.

²⁵⁷ Abdullah, vr. 91a.

Kırşehir'linin târifi de buna uyar.²⁵⁸ Tirevî başlangıç ve karâr perdesinin düğâh olduğunu ve pest tarafa genişleyerek rast, nerm-i segâh, nerm-i hüseyinî ve nerm-i pençgâh hânelerinde seyr ettiğini ifâde eder.²⁵⁹ Hızır bin Abdullah ile aynı olan bu dizi bugünkü düğâh mâye târifi ile benzerlik gösterir. Seydî ise karâr perdesini çârgâh olarak verir.²⁶⁰ Lâdikî²⁶¹ ve Alişah'da²⁶² mâye-i sagîr ve mâye-i kebîr adı altında iki çeşit mâye âvâzesi sesleri verilir.

Abdülbâkî Nâsır Dede mâye evinin yegâh perdesi olduğunu ifâde eder.²⁶³ Biz de karâr perdesinin yegâh olarak kabûl edilmesinin Hızır bin Abdullah'ın târifine uygun düşeceği görüşündeyiz.

2.5. Selmek

Hızır bin Abdullah ısfahân ile rasttan doğduğunu belirtir ve âvâzenin perde isimlerini verir:²⁶⁴ “yekgâh karargâh, düğâh hemân, segâh hemân, segâh çârgâh evi, segâh kûçek evi, düğâh ısfahân evi serâgaz, segâh hemân, düğâh hisâr evi, yekgâh gerdâniyye, muhayyer”

²⁵⁸ Kırşehirli, vr. 11b.

²⁵⁹ Tirevî, vr. 179b.

²⁶⁰ Seydî, vr. 11a.

²⁶¹ Fethiyye, vr. 79a.

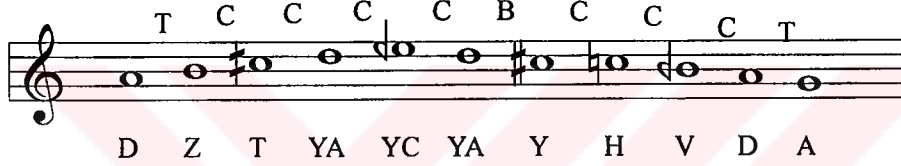
²⁶² Alişah, vr. 73b.

²⁶³ Abdülbâkî Nâsır Dede, *Tedkik ü Tahkik*, Süleymâniye Kütüphânesi, Nazif Paşa Bölümü, no. 1242/1, vr. 33b.

²⁶⁴ Abdullah, vr. 91b.

Kırşehirli'nin târifi de buna uyar.²⁶⁵ Seydî başlangıcının zengûle, durağının rast evi olduğunu söyler.²⁶⁶ Tirevî durağı ve başlangıç perdesinin çârgâh olduğunu, zengûle ve büzürkten oluştuğunu ifâde eder.²⁶⁷ Lâdikî'de²⁶⁸ ve Alişah'da²⁶⁹ selmek-i sagîr adı ile aynı âvâze târifi verilmektedir.

2.6. Gerdâniye

Rast ile hüseyîden doğduğunu belirten Hızır bin Abdullah perde isimlerini şu şekilde verir ve makamın inici seyir karakteri olduğunu ifâde eder.²⁷⁰ “evvel gerdâniyye, segâh hisâr evi, dügâh hüseyî evi, yekgâh pençgâh evi, çârgâh hemân, segâh hemân, dügâh hemân, yekgâh rast evi, segâh hisâr evi bu tizden kopar nerm karâr ider.”

²⁶⁵ Kırşehirli, vr. 12a.

²⁶⁶ Seydî, vr. 10b.

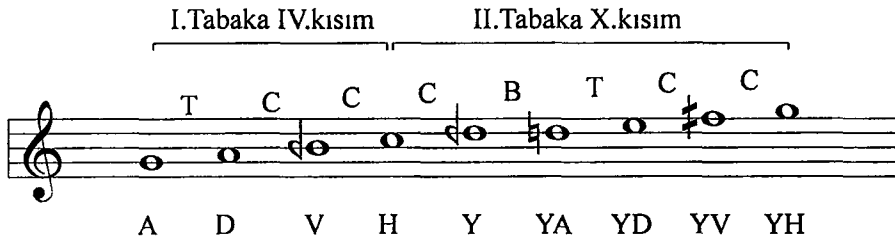
²⁶⁷ Tirevî, vr. 179a.

²⁶⁸ Fethiyye, vr. 79a.

²⁶⁹ Alişah, vr. 73b.

²⁷⁰ Abdullah, vr. 91b.

Kırşehirli,²⁷¹ Seydî²⁷² ve Tirevî'nin²⁷³ târifleri de buna uyar. Hızır bin Abdullah, gerdâniyye âvâzesinin rast ile hüseyñiden doğduğunu söyleyerek bugünkü gerdâniye makamı dizisini târif eder; fakat perde isimlerinden çıkan dizi bugünkü rast makamı dizisidir. Alishah'da 46. devir gerdâniye adıyla kayıtlı olup, I. tabakanın IV. kısmı ile II. tabakanın X. kısmının birleşmesinden oluşur.²⁷⁴

Lâdikî'de hem 52. dâire hem de mâhûr-ı kebîr şu'besi olarak adlandırılan gerdâniye âvâzesinin Alishah'dan tek farkı "Y" perdesinin olmayışdır ve bu şekilde Hızır bin Abdullah'ın târifine uyar.²⁷⁵

2.7. Hisâr

Hızır bin Abdullah'da âvâzeler cedvelinde Ebû Nasr kavli ifâdesi ile gösterilen hisâr âvâzesinin perde isimleri verilmemiştir.²⁷⁶ Kırşehirli'de yedi âvâzeden biri sayılır²⁷⁷ ve büzûrk ile zîrefkend-i kûçekden doğduğu belirtilir.²⁷⁸ "evvel hisâr evi segâh, düğâh evi hüseyñî, segâh evi kûçek, çârgâh hemân, segâh hemân, düğâh hemân, yekgâh evi rast bu dahı gerdâniye gibidir tizden kopar nermde karâr ider."

²⁷¹ Kırşehirli, vr. 12a.

²⁷² Seydî, vr. 11a.

²⁷³ Tirevî, vr. 179a.

²⁷⁴ Alishah, vr. 21a.

²⁷⁵ Fethiyye, vr. 79a.

²⁷⁶ Abdullah, vr. 84b.

²⁷⁷ Kırşehirli, vr. 12b.

²⁷⁸ Kırşehirli, vr. 7b.

Seydî karâr perdesinin düğâh,²⁷⁹ Tirevî segâh olduğunu ve rast ile büzürkten oluştuğunu ifâde eder. Lâdikî’de âvâzeler arasında yer alır.²⁸⁰

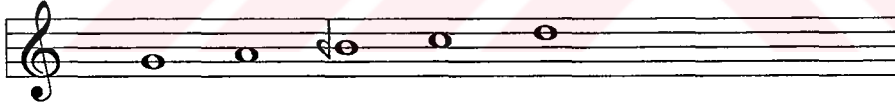

Hızır bin Abdullah’da hisâr adı terkîbler içinde geçmekte ve durağı düğâh perdesi olarak gösterilmektedir.²⁸¹

3. Dört Şu'be

3.1. Yekgâh

Hızır bin Abdullah’da birinci şu’bedir, fakat perde isimleri verilmemiştir. Kırşehirli’nin yegâh şu’besi târifî şu şekildedir:²⁸² “Evvel yekgâh evi rast, düğâh hemân, segâh hemân, çârgâh hemân, yekgâh pençgâh”

Seydî de Kırşehirli’nin târifini vermektedir ve karâr perdesinin rast olduğunu belirtir.²⁸³ Tirevî bu âvâzenin rast perdesi üzerinde hareketsiz durduğunu ve seyri olmadığını ifâde eder.²⁸⁴ Lâdikî yegâh şûbesini “kudemâ risâlelerinde yegâhın zikri terkedildiğinden dar görüşlüler bunu inkâr ederler, bunun aralığı yokdur ” şeklinde açıklamıştır.²⁸⁵

²⁷⁹ Seydî, vr. 11a.

²⁸⁰ Fethiyye, vr. 96a.

²⁸¹ Abdullah, vr. 143a.

²⁸² Kırşehirli, vr. 12b.

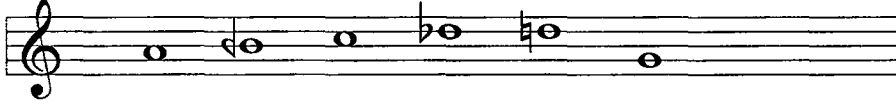
²⁸³ Seydî, vr. 11b.

²⁸⁴ Tirevî, vr. 179b.

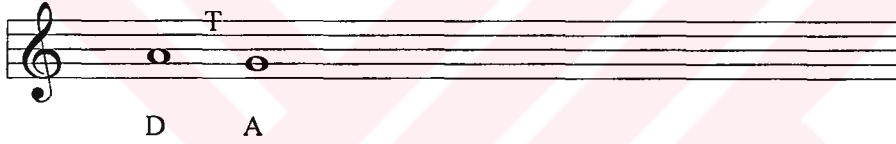
²⁸⁵ Zeynü'l Elhân, vr. 80b.

3.2. Dügâh

Hızır bin Abdullah'da ikinci şu'bedir ve perde isimleri belirtilmemiştir. Kırşehirli'de dügâh şu'besi târifi şu şekildedir:²⁸⁶ “evvel dügâh hemân karârgâh, segâh hemân, çârgâh hemân, segâh evi kûçek, yekgâh evi ısfahân, evvel yekgâh hâne rast”

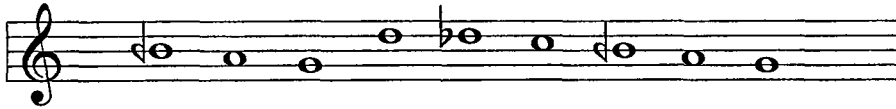

Seydî²⁸⁷ ve Tirevî²⁸⁸ karâr perdesinin dügâh olduğunu ve kûçeğin parçası olduğunu söyler. Lâdiki²⁸⁹ ve Alişah'da²⁹⁰ şu'be olarak kabul edilir ve iki sestem oluşur. Alişah'da hazân vasf-ı yegâh adı ile kayıtlıdır.

3.3. Segâh

Hızır bin Abdullah'da üçüncü şu'be olup, târifi yapılmayan segâh şu'besinin Kırşehirli'deki perde isimleri şu şekildedir:²⁹¹ “evvel segâh hemân, dügâh hemân, yekgâh evi rast âgâze tîzi, yekgâh evi ısfahân, segâh evi kûçek, çârgâh hemân, segâh hemân, dügâh hemân, yekgâh evi rast makamı karâr ider.

²⁸⁶ Kırşehirli, vr. 13a.

²⁸⁷ Seydî, vr. 11b.

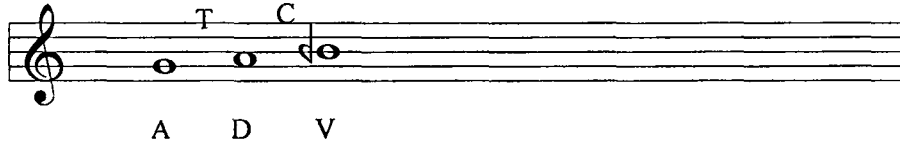
²⁸⁸ Tirevî, vr. 179b.

²⁸⁹ Fethiyye, vr. 80a.

²⁹⁰ Alişah, vr. 73b.

²⁹¹ Kırşehirli, vr. 13a.

Seydî²⁹² ve Tirevî²⁹³ karâr perdesinin rast olduğunu ve hisârın bir kısmı olduğunu belirtir. Lâdikî'de²⁹⁴ ve Alişah'da²⁹⁵ şu'be adıyla kayıtlı olup, üç sestten oluşur ve tiz tarafda kullanılırsa Türkî hicâz ismini aldığı belirtilir.

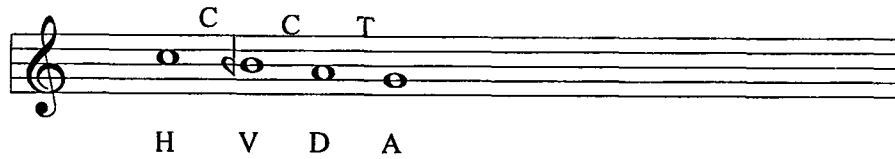

3.4. Çârgâh

Hızır bin Abdullah'da perde isimleri verilmeyen çârgâh şu'besinin Kırşehirli'deki târifi şu şekildedir.²⁹⁶ “evvel çârgâh hemân, segâh hemân, düğâh hemân, yekgâh evi rast, karârgâh nerm âgaze tîzi, düğâh evi hüseynî, yekgâh evi ısfahân, segâh evi kûçek, çârgâh hemân”

Seydî karâr perdesini rast olarak kaydeder.²⁹⁷ Tirevî, zengûlenin bir kısmı olduğunu ve çârgâhda karâr verdiğini belirtir.²⁹⁸ Lâdikî²⁹⁹ ve Alişah'ın³⁰⁰ târifleri Kırşehirli ile aynıdır.

²⁹² Seydî, vr. 11b.

²⁹³ Tirevî, vr. 179b.

²⁹⁴ Fethiyye, vr. 80a.

²⁹⁵ Alişah, vr. 73b.

²⁹⁶ Kırşehirli, vr. 13b.

²⁹⁷ Seydî, vr. 12a.

²⁹⁸ Tirevî, vr. 179b.

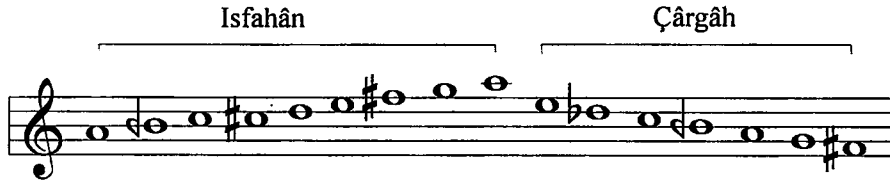
²⁹⁹ Fethiyye, vr. 80a.

³⁰⁰ Alişah, vr. 73b.

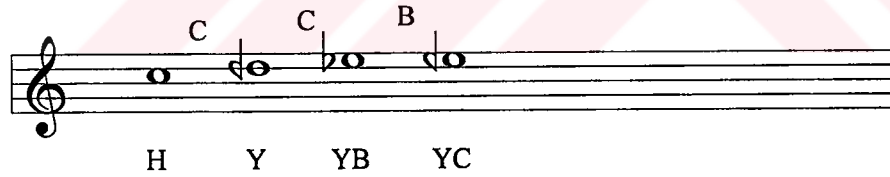
4. Terkibler

4.1. Bestenigâr

Hızır bin Abdullah'da bestenigâr makamı târifî şu şekildedir: “ısfahân âgaz ide çârgâh yüzinden segâh karâr ide”³⁰¹

Kırşehirli³⁰² ve Seydî'nin³⁰³ târifleri aynıdır ve seyre gerdâniye perdesinden başlanıp, segâh yani irâk perdesinde karâr verileceğini belirtirler. Tirevî çârgâh şu'besinin karâr perdesini çârgâh olarak kabul ettiğinden, bestenigârın karâr perdesini de çârgâh diye zikreder.³⁰⁴ Alişah³⁰⁵ ve Lâdikî'nin yirmidört şu'be arasında saydıkları bestenigâr makamı târifinde “bitiş noktası segâh olan ısfahân” ifâdesi kullanılarak Hızır bin Abdullah'ın dizisi verilir.³⁰⁶

4.2. Nîrizî

Hızır bin Abdullah'da “hicâz âgaz ide ine rast evinde karâr ide” şeklindeki târifî ile bugünkü nîkriz makamı dizisi verilmiştir.³⁰⁷

³⁰¹ Abdullah, vr. 142b.

³⁰² Kırşehirli, vr. 14b.

³⁰³ Seydî, vr. 12a.

³⁰⁴ Tirevî, vr. 181b.

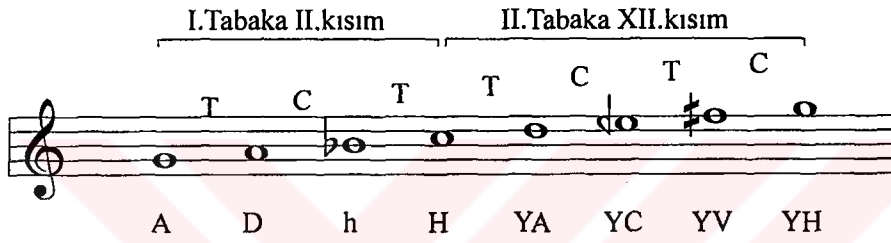
³⁰⁵ Alişah, vr. 73b.

³⁰⁶ Fethiyye, vr. 83b.

³⁰⁷ Abdullah, vr. 142b.

Kırşehirli³⁰⁸ Seydî³⁰⁹ ve Tirevî'nin³¹⁰ nîrizî makamı târifleri aynıdır. Alişah'da I. tabakanın II. kısmına, II. tabakanın XII. kısmının eklenmesi ile oluşan 24. devir ve ikinci çeşit nîrez şûbesi olarak kayıtlıdır.³¹¹

Lâdikî'de yeni bilginlerce kullanılan terkipler arasında zikredilen nîrez-i sagîr ve nîrez-i kebîr dizileri Hızır bin Abdullah'ın târifi ile benzerlik gösterir.³¹²

³⁰⁸ Kırşehirli, vr. 14b.

³⁰⁹ Seydî, vr. 13a.

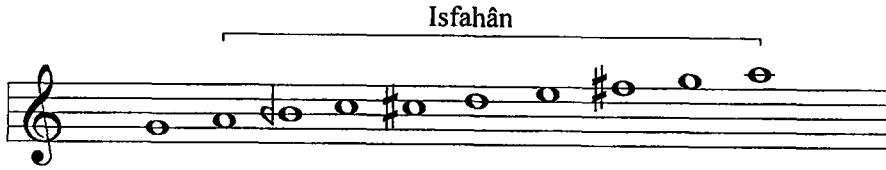
³¹⁰ Tirevî, vr. 179b.

³¹¹ Alişah, vr. 20a-73b.

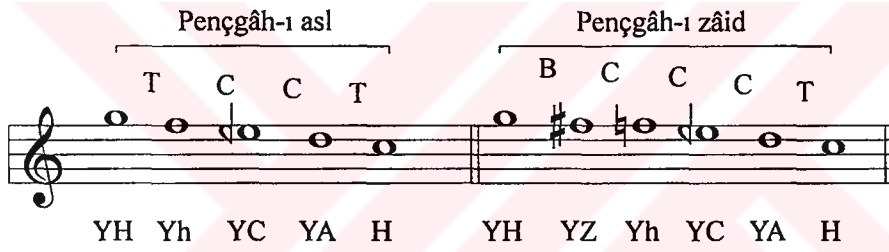
³¹² Fethiyye, vr. 98a.

4.3. Pençgâh

Hızır bin Abdullah'ın "ısfahân âgaz ide ine rast evinde karâr ide" şeklinde verdiği târif bugün kullanılan pençgâh-ı zâid makamı dizisi ile benzerlik arz eder.³¹³

Kırşehirli,³¹⁴ Seydî³¹⁵ ve Tirevî'nin³¹⁶ pençgâh makamı târifleri aynıdır. Alişah³¹⁷ ve Lâdikî'de pençgâh-ı asl ismi ile şu'beler arasında kayıtlıdır ve ikinci çeşidine pençgâh-ı zâid adı verilmiştir.

Lâdikî'deki pençgâh-ı asl bugünkü rast beşlisidir. Pençgâh-ı zâid "başlangıcı ısfahân son noktası yekgâh" şeklinde ifâde edilmiştir ve bu târif Hızır bin Abdullah ile aynıdır.³¹⁸

4.4. Beste Isfahân

"Isfahân âgaz ide segâh evinde karâr ide" şeklindeki ifâdesi ile Hızır bin Abdullah bugünkü beste ısfahân makamı dizisini târif eder.³¹⁹

³¹³ Abdullah, vr. 142b.

³¹⁴ Kırşehirli, vr. 14b.

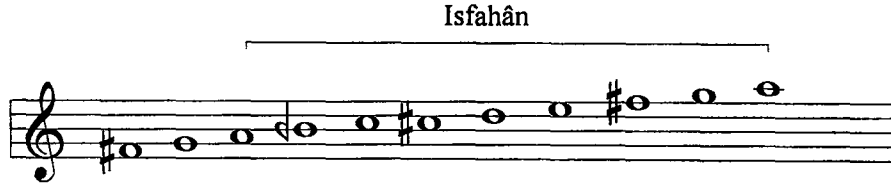
³¹⁵ Seydî, vr. 13a.

³¹⁶ Tirevî, vr. 179b.

³¹⁷ Alişah, vr. 73b.

³¹⁸ Fethiyye, vr. 80b.

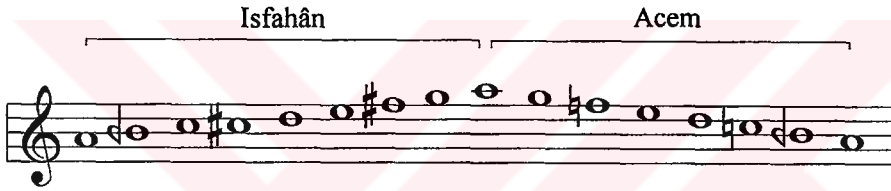
³¹⁹ Abdullah, vr. 142b.

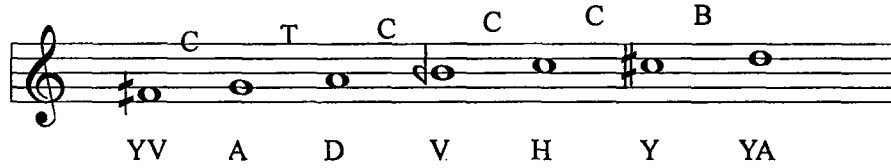
Kırşehirli,³²⁰ Seydî³²¹ ve Tirevî'nin³²² târifleri aynıdır. Diğer edvârlarda bu makama rastlanmamıştır.

4.5. Isfahâneke

Hızır bin Abdullah'da ısfahâneke makamı târifi şu şekildedir: “ısfahân âgaz ide ine acem evinde karâr ide”³²³

Kırşehirli,³²⁴ Seydî³²⁵ ve Tirevî'nin³²⁶ ısfahâneke makamı târifi de bu şekildedir: Lâdikî “başlangıcı ısfahân bitiş noktası ırâk” ifâdesini kullanarak Hızır bin Abdullah'daki beste ısfahân makamı dizisini verir ve bu makamı terkibler arasında zikreder.³²⁷

³²⁰ Kırşehirli, vr. 14b.

³²¹ Seydî, vr. 13a.

³²² Tirevî, vr. 181b.

³²³ Abdullah, vr. 142b.

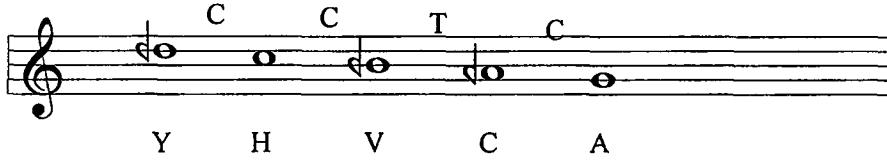
³²⁴ Kırşehirli, vr. 14b.

³²⁵ Seydî, vr. 13a.

³²⁶ Tirevî, vr. 181a.

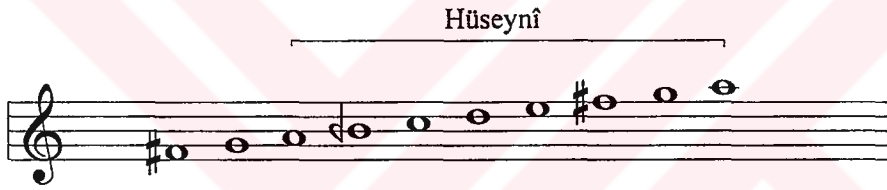
³²⁷ Fethiyye, vr.98b.

Lâdikî'de³²⁸ ve Alişah'da³²⁹ şu'be adı ile de kayıtlıdır. Alişah³³⁰ ve Merâgî'de³³¹ bu şu'beye rûy-i ırâk ismi verilmiştir.

4.6. Zilkeşhâverân

Hızır bin Abdullah'da “hüseynî âgaz ide ırâk evinde karâr ide” şeklinde târif edilen zilkeşhâverân makamı hiçbir değişikliğe uğramadan günümüze ulaşmış nâdir dizilerdendir.³³²

Kırşehirli,³³³ Seydî³³⁴ ve Tirevî'nin³³⁵ zilkeşhâverân makamı târifleri aynıdır. Lâdikî'de şu'beler arasında zilkeşî adı ile yer alır ve “hüseynîdir karârı ırâk ola” şeklindeki ifâde ile Hızır bin Abdullah'ın dizisi târif edilir.³³⁶

³²⁸ Fethiyye, vr. 83a.

³²⁹ Alişah, vr. 73b.

³³⁰ Alişah, vr. 27b.

³³¹ Bardakçı, a.g.e., s. 76.

³³² Abdullah, vr. 143a.

³³³ Kırşehirli, vr. 14b.

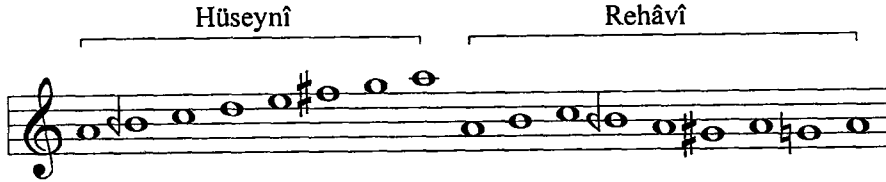
³³⁴ Seydî, vr. 13a.

³³⁵ Tirevî, vr. 181b.

³³⁶ Zeynü'l Elhân, vr. 92b.

4.7. Zirkeşîde

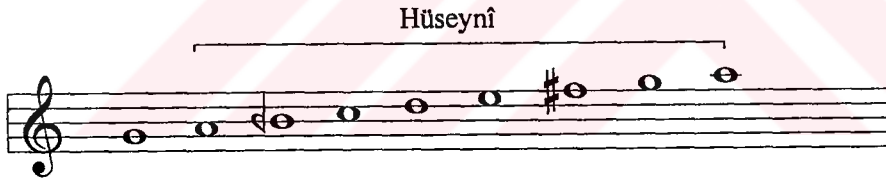
Hızır bin Abdullah zirkeşîde makamını şu şekilde târif eder: “hüseyînî âgaz ide rehâvî evinde karâr ide” ifâdesi ile şu diziyi anlatır.³³⁷

Kırşehirli,³³⁸ Seydî³³⁹ ve Tirevî'de³⁴⁰ makam târifi aynıdır. Diğer edvârlarda zirkeşîde makamına rastlanmamıştır. XX. yy.'da yaşamış olan müzikolog Ekrem Karadeniz zirkeşîde adı altında segâh ve rast makamlarının birleşmesinden oluşan bir makam târifi vermiştir.³⁴¹

4.8. Aşrân

Hızır bin Abdullah aşrân makamını “hüseyînî âgaz ide rast evinde karâr ide” şeklinde târif etmiştir.³⁴²

Kırşehirli,³⁴³ Seydî³⁴⁴ ve Tirevî'nin³⁴⁵ aşrân makamı dizisi Hızır bin Abdullah ile aynıdır. Lâdikî aşrânı yirmi dört şu'be arasında zikretmiş ve “başlangıç hüseyînî bitiş yekgâh” şeklinde ifâde ederek, yukarıdaki diziyi târif etmiştir.³⁴⁶ Alişah'da şu'be adıyla kaydetmiştir.³⁴⁷

³³⁷ Abdullah, vr. 143a.

³³⁸ Kırşehirli, vr. 14b.

³³⁹ Seydî, vr. 13b.

³⁴⁰ Tirevî, vr. 180b.

³⁴¹ Ekrem Karadeniz, Türk Musikisinin Nazariye ve Esasları, Ankara ts., s. 135.

³⁴² Abdullah, vr. 143a

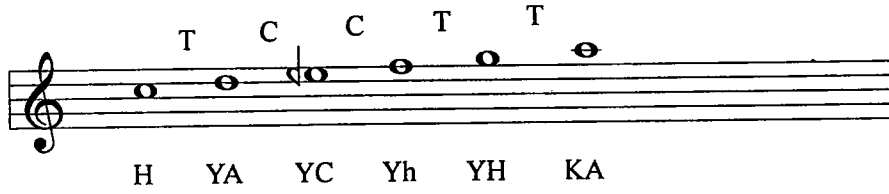
³⁴³ Kırşehirli, vr. 15a.

³⁴⁴ Seydî, vr. 13b

³⁴⁵ Tirevî, vr. 179b.

³⁴⁶ Fethiyye, vr. 80b.

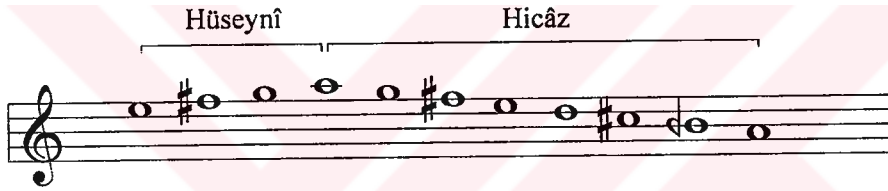
³⁴⁷ Alişah, vr. 73b.

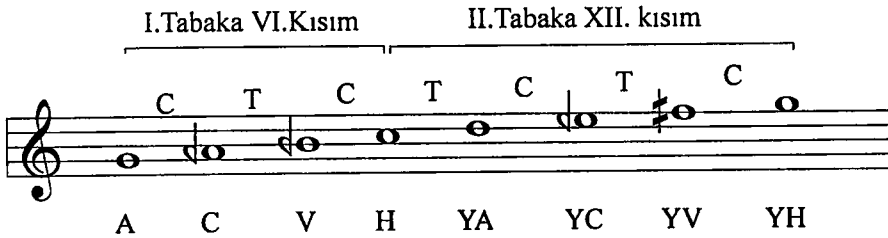
XVIII. yy.'da yaşamış olan müzikolog ve bestekâr Abdülbâkî Nâsır Dede bu makama dilnişîn adını verir.³⁴⁸

4.9. Uzzâl

Hızır bin Abdullah “hüseyinî âgaz ide ine hicâz yüzinden düğâh karâr ide ” ifâdesi ile bugünkü uzzâl makamı dizisini târif eder.³⁴⁹

Kırşehirli³⁵⁰, Seydî³⁵¹ ve Tirevî'nin³⁵² açıklamaları da aynıdır. Alişah'da 72. devir³⁵³ ve Lâdikî'de 77. dâire³⁵⁴ olup, evç adı ile kayıtlıdır. I. tabakanın VI. kısmı ile II. tabakanın XII. kısmının birleşmesinden oluşur. *Zeynü'l-Elhân*'da bu dizi şu'be olarak kaydedilmiştir.³⁵⁵ Bugünkü zirgüleli hicâz dizisine benzer.

³⁴⁸ Abdülbâkî Nâsır Dede, vr. 34b.

³⁴⁹ Abdullah, vr. 143a.

³⁵⁰ Kırşehirli, vr. 15a

³⁵¹ Seydî, vr. 17a

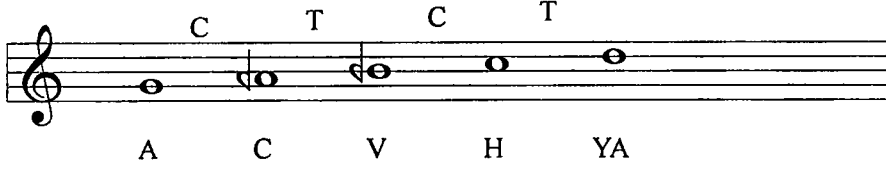
³⁵² Tirevî, vr. 180b.

³⁵³ Alişah, vr. 22a.

³⁵⁴ *Fethiyye*, vr. 72b.

³⁵⁵ *Zeynü'l Elhân*, vr. 84b

Alişah'da³⁵⁶ ve Lâdikî'de³⁵⁷ uzzâl makamı yirmi dört şu'beden biridir ve "durağı düğâh bitişi hicâzî" şeklinde ifâde edilmiştir.

4.10. Nihâvend

Hızır bin Abdullah nihâvend makamını "hicâz âgaz ide ine nerm yüzinden yine hicâz karâr ide" şeklinde ifâde eder. Bu târif bugün kullandığımız şehnâz makamı dizisidir.³⁵⁸

Kırşehirli³⁵⁹ ve Seydî'nin³⁶⁰ nihâvend makamı târifi de böyledir. Tirevî'de nihâvend-i sagîr ve nihâvend-i kebîr adı altında terkibler arasında zikredilir ve nihâvend-i kebîr dizisi Hızır bin Abdullah'ın nihâvend makamıdır. Nihâvend-i sagîr ise "tiz düğâhda âgaze idip çârgâh hânesinde karâr idesin" şeklinde ifâde edilmiştir.³⁶¹ Lâdikî'de 40. dâire,³⁶² Alişah'da 37. devir olup, dilküşâ, nihâvend adı ile şu'beler arasında zikredilmiştir.³⁶³ I. tabakanın IV. kısmına II. tabakanın I. kısmının eklenmesi ile oluşur ve bugün kullanılan acemli rast makamı dizisine benzer.

³⁵⁶ Alişah, vr. 73b

³⁵⁷ Fethiyye, vr. 81b.

³⁵⁸ Abdullah, vr. 143a.

³⁵⁹ Kırşehirli, vr. 15a.

³⁶⁰ Seydî, vr. 15b.

³⁶¹ Tirevî, vr. 180b.

³⁶² Fethiyye, vr. 83b..

³⁶³ Alişah, vr. 21a

I.Tabaka IV.kısım   II.Tabaka I.kısım

T C C T T B T

A D V H YA YD Yh YH

Lâdikî’de nihâvend-i sagîr ve nihâvend-i kebîr makamları terkipler arasında da yer alır. Nihâvend-i sagîr “başlangıcı ve bitişi hicâzi ”, nihâvend-i kebîr başlangıcı hicâzi bitişi uzzâl” şeklinde ifâde edilmiştir ve Hızır bin Abdullah’ın târifi ile benzerlik gösterir.

Nihâvend-i sagîr   Nihâvend-i kebîr

C AH B C AH B   C AH B T C AH B

A C Z H Y YD Yh   A C Z H YA YC YZ YH

4.11. Bahr-i Nâzik

Hızır bin Abdullah “hicâz yüzünden segâh göstere ine dügâh karâr ide” şeklinde târif etmiştir. Bugün kullandığımız müsteâr makamı bu dizinin seyri içinde yer alır.³⁶⁴

Hicâz   Segâh

Seydî³⁶⁵ ve Tirevî’nin³⁶⁶ bahr-i nâzik makamı seyri Hızır bin Abdullah ile aynıdır. Diğer edvârlarda adına veya târifine rastlanmamıştır. Bugünkü nazariyat kitaplarında da aynı şekilde karşımıza çıkar.³⁶⁷

³⁶⁴ Abdullah, vr. 143a.

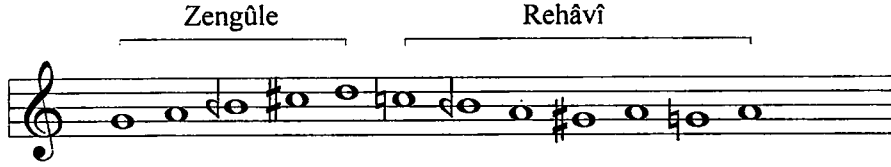
³⁶⁵ Seydî, vr. 17a.

³⁶⁶ Tirevî, vr. 180b.

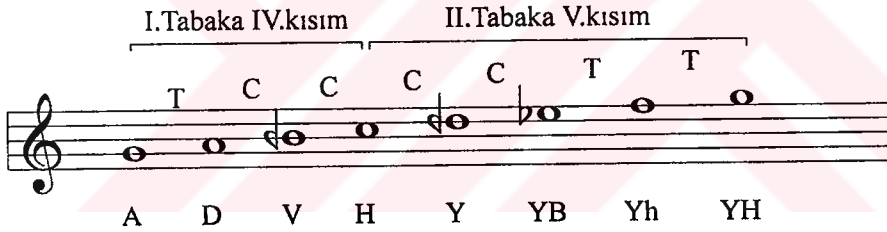
³⁶⁷ İ. H. Özkan, *Türk Müsîkisi Nazariyatı ve Usûller*, İstanbul 1984, s. 552.

4.12. Hümâyûn

Hızır bin Abdullah Hümâyûn makamını “zengûle göstere tamam karâr ide ine rehâvî evinde karâr ide” şeklinde ifâde eder.³⁶⁸ Kırşehirli³⁶⁹ ve Seydî'nin³⁷⁰ târifi de buna benzer.

Tirevî rast ile dügâh arasında bir perde olduğunu, bu perde ve rast perdesi gösterilerek dügâhda karâr verilirse rehâvî olacağını belirtir.³⁷¹ Alişah 41. devre hümâyûn ismini vermiştir ve bu dizi I. tabakanın IV. kısmı ile II. tabakanın V. kısmının birleşmesinden oluşur.³⁷²

Lâdikî'de hem şu'be, hem terki b adı altında zikredilir ve “başlangıcı zengûle bitışı rehâvî” diye ifâde edilir.³⁷³

³⁶⁸ Abdullah, 143a.

³⁶⁹ Kırşehirli, vr. 15a.

³⁷⁰ Seydî, vr. 19a.

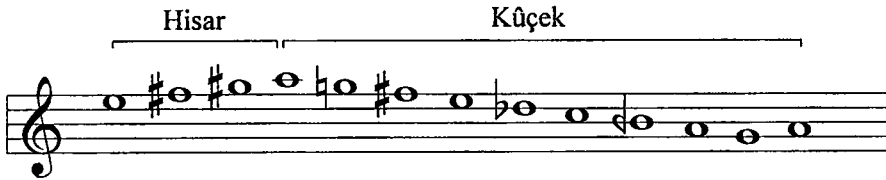
³⁷¹ Tirevî, vr. 180b.

³⁷² Alişah, vr. 21a

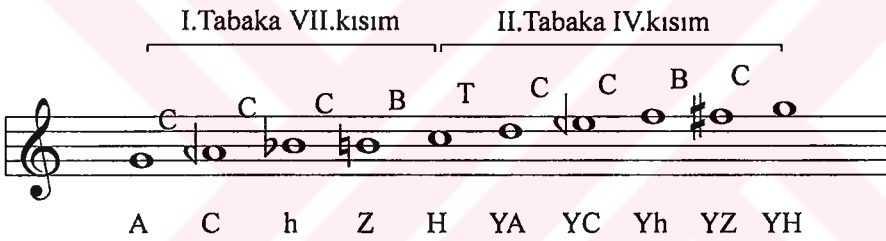
³⁷³ Fethiyye, vr. 99b.

4.13. Hisâr

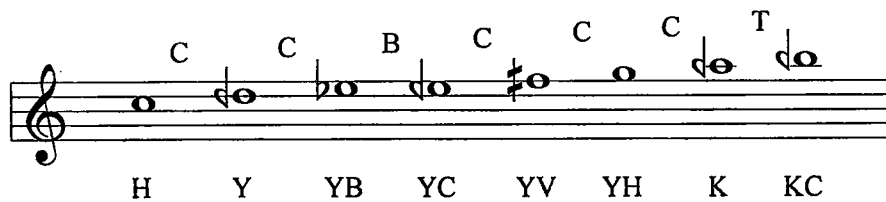
Hızır bin Abdullah'ın "hüseynî evinden segâh göstere ine kûçek karâr ide" şeklinde verdiği târif,³⁷⁴ Seydî'de hisârînk adıyla kayıtlıdır.³⁷⁵

Alişah'da 76. devir olup, I. tabakanın VII. kısmı ile II. tabakanın IV. kısmının birleşmesinden meydana gelir.³⁷⁶ Aynı dizi şu'belar arasında hisâr-ı asl adı ile kayıtlıdır.³⁷⁷ Bu dizi bugünkü ısfahân makamına benzer.

Lâdikî'de hisâr makamı yirmidört şu'be arasında yer alır.³⁷⁸

³⁷⁴ Abdullah, vr. 143a.

³⁷⁵ Seydî, vr. 17a.

³⁷⁶ Alişah, vr. 22b.

³⁷⁷ Alişah, vr. 73b.

³⁷⁸ Fethiyye, vr. 81b.

4.14. Hisârek

Hızır bin Abdullah'da hisârek makamı “gerdâniye hüseyinî ortasından segâh göstere ısfahân yüzinden ine segâh karâr ide” şeklinde târif edilir.³⁷⁹

Kırşehirli³⁸⁰ ve Seydî'nin³⁸¹ târifleri aynıdır. Tirevî karâr perdesinin düğâh olduğunu zikreder.³⁸² Diğer edvârlarda bu makama yer verilmemiştir.

4.15. Hisâr Evç

Hızır bin Abdullah hisâr evç makamını “hisâr göstere temâm ine büzürk karâr ide” diye açıklamıştır.³⁸³

Kırşehirli'nin târifi de aynıdır.³⁸⁴ Seydî³⁸⁵ bu makamı hisâr büzürk adı ile kaydetmiştir. Diğer edvârlarda bu makama rastlanmamıştır.

4.16. Türkî Hicâz

Hızır bin Abdullah Türkî hicâz makamını şöyle târif eder “hisâr göstere uzzâl yüzünden ine hicâz evinde karâr ide”³⁸⁶

³⁷⁹ Abdullah, vr. 143a.

³⁸⁰ Kırşehirli, vr. 15a.

³⁸¹ Seydî, vr. 17a.

³⁸² Tirevî, vr. 180a.

³⁸³ Abdullah, vr. 143a.

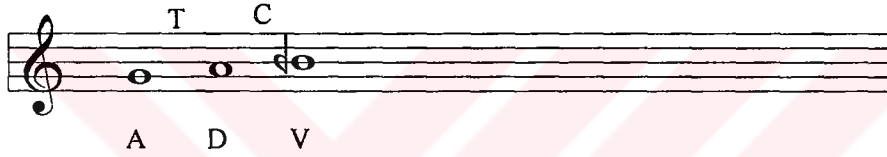
³⁸⁴ Kırşehirli, vr. 16a.

³⁸⁵ Seydî, vr. 17b.

³⁸⁶ Abdullah, vr. 143b

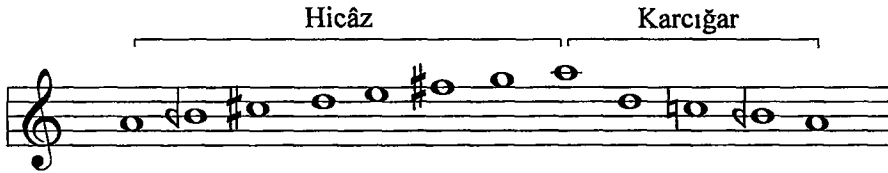

Kırşehirli³⁸⁷ ve Seydî'nin³⁸⁸ de târifleri buna benzerdir. Tirevî'de “ hicâz yüzünden segâh gösterip rast hânesinde karâr idesin” şeklinde bir ifâde kullanılarak farklı bir Türkî hicâz dizisi zikredilmiştir.³⁸⁹ Lâdikî şu'beler arasında saydığı makamın segâh gibi olduğunu ve tizden başladığını belirtir.³⁹⁰

4.17. Hicâz-ı Muhâlif

Hızır bin Abdullah'da hicâz-ı muhâlif dizisi şu şekildedir: “hicâz âgaz ide karcıgâr temâm karâr ide”³⁹¹

³⁸⁷ Kırşehirli, vr. 15a

³⁸⁸ Seydî, vr. 17b.

³⁸⁹ Tirevî, vr. 180a.

³⁹⁰ Zeynü'l Elhân, vr. 93b..

³⁹¹ Abdullah, vr. 143b.

Kırşehirli,³⁹² Tirevî³⁹³ ve Seydî'de³⁹⁴ aynı diziyi târif ederler. Safiyyüddin'de 30. Devir hicâz-ı muhâlif adı ile kayıtlı olup, I. tabakanın III. kısmı ile II. tabakanın VI. kısmının birleşmesinden oluşur.³⁹⁵ Diğer edvârlarda rastlanmamıştır.

I.Tabaka III.kısım   II.Tabaka VI.kısım

A   B   h   H   Y   YC   Yh   YH

4.18. Rahâtü'l ervâh

Hızır bin Abdullah “hicâz âgaz ide irâk evinde karâr ide” ifâdesi ile bugünkü rahâtü'l-ervâh makamını târif eder.³⁹⁶

Hicâz

Kırşehirli³⁹⁷ ve Tirevî'de³⁹⁸ aynı dizi seyrini ifâde ederler. Seydî'de hicâz-ı irâk adında bir makam kayıtlı olup, târifi Rahâtü'l ervâh ile aynıdır.³⁹⁹ Lâdikî'de terki⁴⁰⁰ ve şu'be adı altında “başlangıcı hicâzi bitişi irâk” ifâdesi ile aynı dizi kayıtlıdır.⁴⁰¹

C   T   C   AH   C

YV   A   D   V   Y   YA

³⁹² Kırşehirli, vr. 15a

³⁹³ Tirevî, vr. 181a.

³⁹⁴ Seydî, vr 14a.

³⁹⁵ Kâzım Uz, *Mûsikî Islâhâtı*, s. 30

³⁹⁶ Abdullah, vr. 143b.

³⁹⁷ Kırşehirli, vr. 15a.

³⁹⁸ Tirevî, vr. 181b.

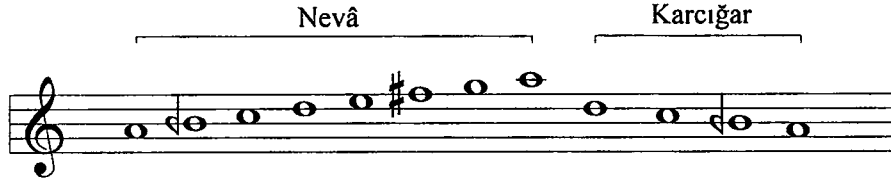
³⁹⁹ Seydî, vr. 14a.

⁴⁰⁰ Fethiyye, vr. 98b.

⁴⁰¹ Zeynü'l Elhân, 89a.

4.19. Nevâ vü Aşrân

Hızır bin Abdullah'da nevâ vü aşrân târifi şöyledir “nevâ âgaz ide ine karcığâr evinde karâr ide”⁴⁰²

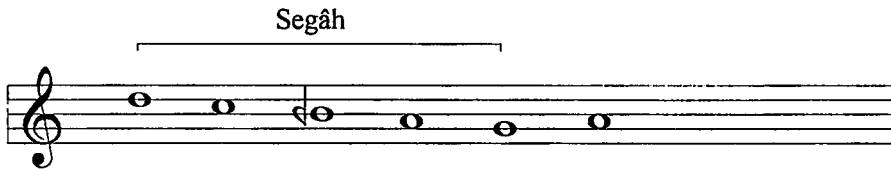

Kırşehirli⁴⁰³ ve Seydî'nin⁴⁰⁴ târifleri de bu şekildedir. Tirevî'de nevâ vü uşşâk adı ile kayıtlı olan bir makam daha vardır ki nevâ âgaze edip uşşâk karâr verir ve bu târif Hızır bin Abdullah'daki nevâ vü aşrân makamı dizisi ile aynıdır.⁴⁰⁵

Kantemiroğlu makamın adındaki aşrân kelimesini bugünkü anlamında, yani hüseyinî aşrân şeklinde farz edip, bu makamı bugün kullandığımız nühüft makamına benzetmiştir.⁴⁰⁶

4.20. Zâvül- Zâvilî

Hızır bin Abdullah zâvil makamını “segâh âgaz ide düğâh evinde karâr ide” şeklinde târif eder.⁴⁰⁷

⁴⁰² Abdullah, vr. 143b.

⁴⁰³ Kırşehirli, vr. 15a

⁴⁰⁴ Seydî, vr. 13b.

⁴⁰⁵ Tirevî, vr. 181a.

⁴⁰⁶ Kantemiroğlu, c. I, s. 61

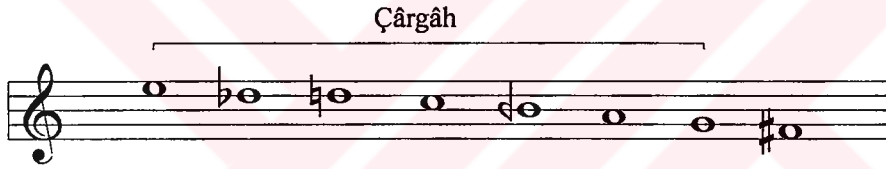
⁴⁰⁷ Abdullah, vr. 143b.

Kırşehirli,⁴⁰⁸ Seydî⁴⁰⁹ ve Tirevî'de⁴¹⁰ kayıtlı zâvil makamı dizisi de böyledir. Lâdikî⁴¹¹ ve Alişah'da⁴¹² şu'be adı altında geçer. Lâdikî'de zâvilî segâh ismiyle terkipler arasında zikredilir ve "başlangıcı segâh bitiş düğâh" şeklinde târif edilir.⁴¹³

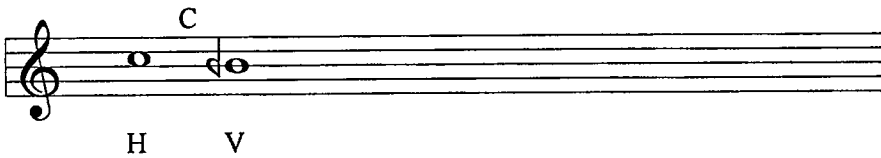

4.21. Müberka'

Hızır bin Abdullah müberka' makamını "çârgâh âgaz ide ine segâh evinde karâr ide" şeklinde ifâde eder.⁴¹⁴

Kırşehirli,⁴¹⁵ Seydî⁴¹⁶ ve Tirevî de⁴¹⁷ aynı târifi verirler. Lâdikî⁴¹⁸ ve Alişah'da⁴¹⁹ yirmidört şu'be arasında zikredilir ve "başlangıcı çârgâh bitiş noktası segâh" diye gösterilir.

⁴⁰⁸ Kırşehirli, vr. 15a.

⁴⁰⁹ Seydî, vr. 14b.

⁴¹⁰ Tirevî, vr. 181a.

⁴¹¹ Fethiyye, vr. 83a.

⁴¹² Alişah, vr. 73b.

⁴¹³ Fethiyye, vr. 98b.

⁴¹⁴ Abdullah, vr. 143b.

⁴¹⁵ Kırşehirli, vr. 15a.

⁴¹⁶ Seydî, vr. 14b.

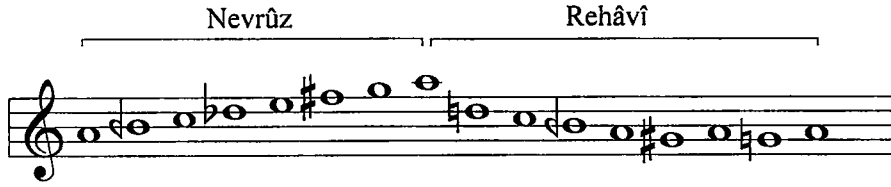
⁴¹⁷ Tirevî, vr. 181b.

⁴¹⁸ Fethiyye, vr. 82b.

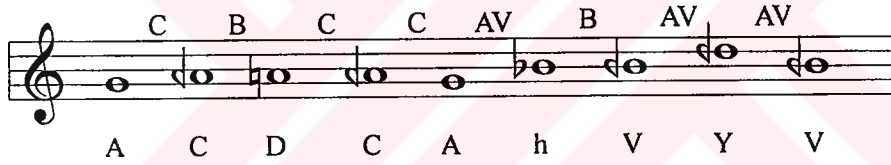
⁴¹⁹ Alişah, vr. 73b.

4.22. Zemzeme

Hızır bin Abdullah zemzeme makamını “nevrûz âgaz ide ine rehâvî evinde karâr ide” şeklinde ifâde eder⁴²⁰ ve bu târif, Kırşehirli,⁴²¹ Seydî⁴²² ve Tirevî’de⁴²³ de aynen tekrar edilir.

Lâdikî, terkipler içinde zikrettiği zemzeme makamına “başlangıcı nevrûz, bitişi rehâvî” diye açıklama getirir.⁴²⁴

Kantemiroğlu, bu makamı bugün kullandığımız sabâ makamı dizisine benzetir.⁴²⁵

4.23. Nevrûz-ı Rûmî

Hızır bin Abdullah’da makamın târifi şöyledir “pençgâh âgaz ide ine düğâh karâr ide”⁴²⁶

⁴²⁰ Abdullah, vr. 143b.

⁴²¹ Kırşehirli, vr. 15a.

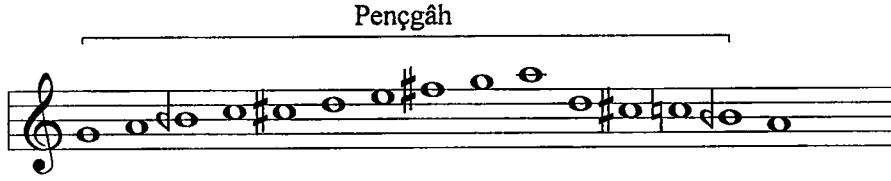
⁴²² Seydî, vr. 14b.

⁴²³ Tirevî, vr. 180b.

⁴²⁴ Fethiyye, vr. 99a.

⁴²⁵ Kantemiroğlu, c. I, s. 72.

⁴²⁶ Abdullah, 143b.

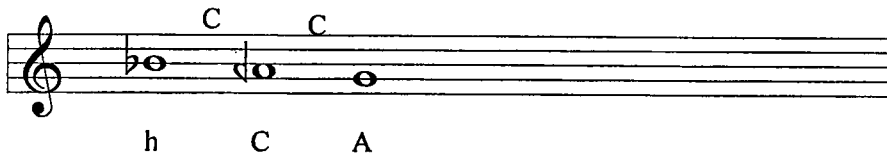
Seydî’de nevrûz-ı rûmî ve rıdvân adı ile,⁴²⁷ Tirevî’de “ısfahân yüzünden hicâz âgaze idüpdügâh hânesinde karâr idesin” ifâdesi ile kayıtlıdır.⁴²⁸

4.24. Rekb

Hızır bin Abdullah rekb makamını “kûçek yüzünden çârgâh âgaz ide ine dügâh karâr ide” şeklinde târif eder.⁴²⁹

Seydî⁴³⁰ ve Tirevî de⁴³¹ aynı diziyi gösterirler. Alişah’da⁴³² ve Lâdikî’de şu‘beler arasında yer almakta olup “başlangıcı çârgâh bitiş noktası dügâh” diye târif edilir.⁴³³

⁴²⁷ Seydî, vr. 15a.

⁴²⁸ Tirevî, vr. 180a.

⁴²⁹ Abdullah, vr. 143b.

⁴³⁰ Seydî, vr. 15a.

⁴³¹ Tirevî, vr. 180b.

⁴³² Alişah, vr. 73b.

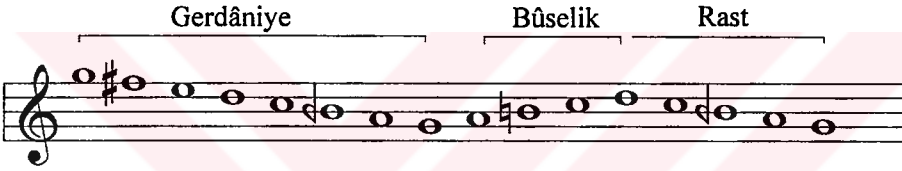
⁴³³ Fethiyye, vr. 82b.

Murat Bardakçı, Merâgî'nin, *Fevâid-i Aşere* isimli eserinde ikinci çeşit rekb şu'besi dizisi verdiğini belirtir.⁴³⁴

4.25. Gerdâniye Bûselik

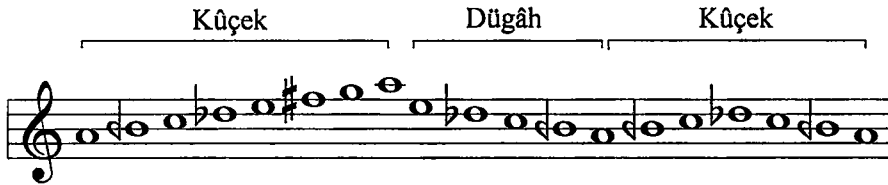
Hızır bin Abdullah'ın târifi şöyledir: “gerdâniye âgaz ide bûselik yüzinden rast karâr ide”⁴³⁵

Kırşehirli⁴³⁶ ve Seydî'de⁴³⁷ makam dizisi bu şekildedir. Tirevî karârın bûselikli verildiğini ifâde eder.⁴³⁸

4.26. Rekb-i Nevrûz

Hızır bin Abdullah rekb-i nevrûz makamını “kûçek âgaz ide ine düğâh göstere ine kûçek karâr ide” şeklinde târif eder.⁴³⁹ Kırşehirli⁴⁴⁰ ve Seydî'nin⁴⁴¹ târifleri de buna uyar.

⁴³⁴ Bardakçı, *a.g.e.*, s. 75.

⁴³⁵ Abdullah, vr. 143b.

⁴³⁶ Kırşehirli, vr. 15b.

⁴³⁷ Seydî, vr. 13b.

⁴³⁸ Tirevî, vr. 181a.

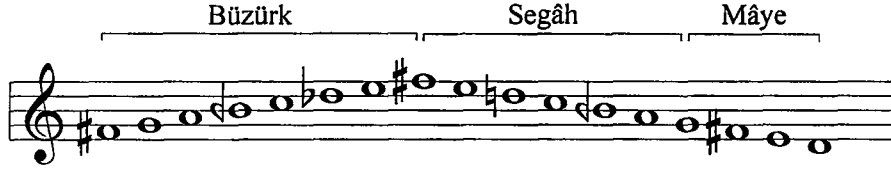
⁴³⁹ Abdullah, vr. 144a.

⁴⁴⁰ Kırşehirli, vr. 15a.

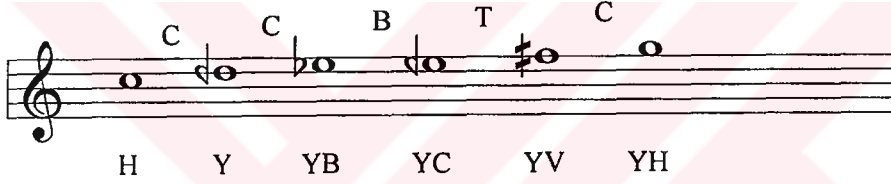
⁴⁴¹ Seydî, vr. 15a.

4.27. Zîrefkend-i Büzürk

Hızır bin Abdullah zîrefkend-i büzürkü şöyle târif eder: “büzürk yüzünden segâh göstere ine mâye karâr ide”.⁴⁴²

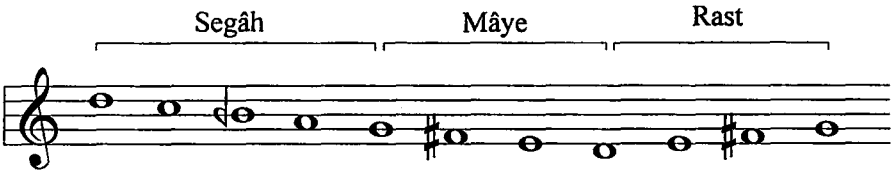

Kırşehirli⁴⁴³ ve Seydî’de⁴⁴⁴ makam seyri bu şekildedir. Alişah’da dörtlü ve beşliler arasında onbirinci beşli olarak zikredilmiştir.⁴⁴⁵

4.28. Sâzkâr

Hızır bin Abdullah “segâh âgaz ide inüp mâye göstere çıka rast evinde karâr ide” ifâdesi ile bugünkü sâzkâr makamı dizisini vermiştir.⁴⁴⁶ Kırşehirli,⁴⁴⁷ Seydî⁴⁴⁸ ve Tirevî’nin⁴⁴⁹ târifleri Hızır bin Abdullah ile aynıdır.

⁴⁴² Abdullah, vr. 144a.

⁴⁴³ Kırşehirli, vr. 15b.

⁴⁴⁴ Seydî, vr. 15b.

⁴⁴⁵ Alişah, vr. 54a.

⁴⁴⁶ Abdullah, vr. 144a.

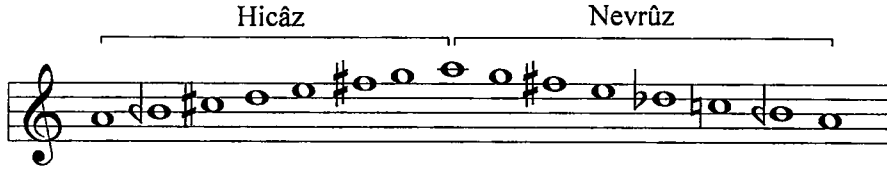
⁴⁴⁷ Kırşehirli, vr. 15b.

⁴⁴⁸ Seydî, vr. 15b.

⁴⁴⁹ Tirevî, vr. 180a.

4.29. Nihâvend-i Rûmî

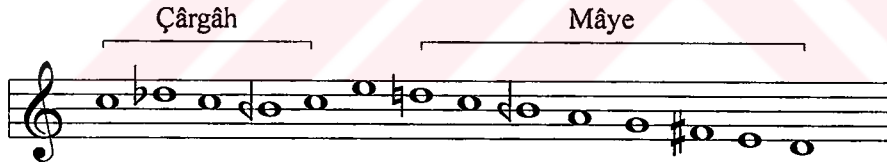
Hızır bin Abdullah makamı “hicâz âgaz ide temâm çıka kûçeğin nevrûzun evvel evinde karâr ide” şeklinde ifâde eder.⁴⁵⁰

Kırşehirli⁴⁵¹ ve Seydî de⁴⁵² aynı târifı verir. Tirevî makamı “tiz düğâhda hicâz âgaze idüp kûçek karâr idesin” diye açıklar ve tiz rast hânesini tiz düğâh hânesine yakınlâştırarak hicâz elde edileceğini söyler.⁴⁵³ Bu târif Hızır bin Abdullah’inkinden kısmen farklıdır.

4.30. Nişâvurek

Hızır bin Abdullah’da nişâvurek makamı şu şekildedir: “çârgâh âgaz ide döne hüseyñye baka ine mâye karâr ide.”⁴⁵⁴

Kırşehirli⁴⁵⁵ ve Seydî⁴⁵⁶ karâr perdesinin rast olduğunu belirtirler. Tirevî de, Hızır bin Abdullah gibi makamın düğâh perdesinde karâr verdiğini zikreder.⁴⁵⁷ Alişah’da yirmidört şu‘be arasında yer alır.⁴⁵⁸

⁴⁵⁰ Abdullah, vr. 144a.

⁴⁵¹ Kırşehirli, vr. 15b.

⁴⁵² Seydî, vr. 16a.

⁴⁵³ Tirevî, vr. 180b.

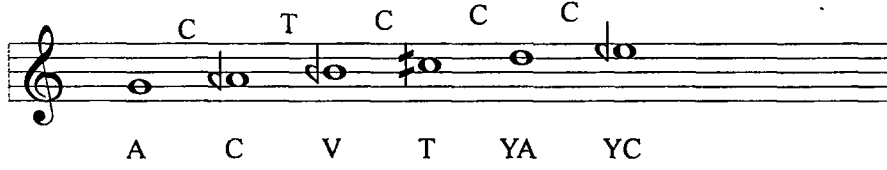
⁴⁵⁴ Abdullah, vr. 144a.

⁴⁵⁵ Kırşehirli, vr. 15b.

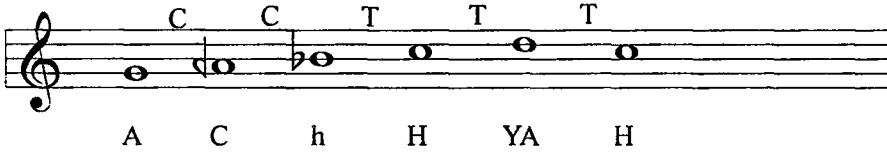
⁴⁵⁶ Seydî, vr. 15b.

⁴⁵⁷ Tirevî, vr. 181a.

⁴⁵⁸ Alişah, vr. 73b.

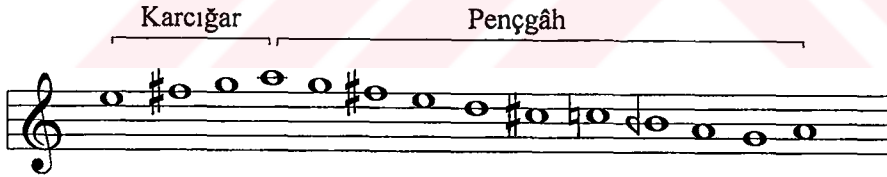

Lâdikî nişâvurek'i terkib olarak kaydetmiştir.⁴⁵⁹ *Zeynü'l-Elhân*'da aynı terkib şu'be ismiyle geçer.⁴⁶⁰

4.31. Vech-i Hüseyinî

Hızır bin Abdullah'da vech-i hüseyinî makamı şu şekildedir: "hüseyinî evinden karcığâr âgaz ide pençgâh yüzinden düğâh karâr ide"⁴⁶¹ Kırşehirli⁴⁶² ve Tirevî'de⁴⁶³ de makamın târifi böyledir.

Seydî karârın hüseyinî olduğunu zikreder.⁴⁶⁴ Ekrem Karadeniz de vech-i hüseyinî makamını Hızır bin Abdullah gibi ifâde eder.⁴⁶⁵

⁴⁵⁹ *Fethiyye*, vr. 99a.

⁴⁶⁰ *Zeynü'l-Elhân*, vr. 90b.

⁴⁶¹ Abdullah, vr. 144a.

⁴⁶² Kırşehirli, vr. 15b.

⁴⁶³ Tirevî, vr. 181a.

⁴⁶⁴ Seydî, vr. 16b.

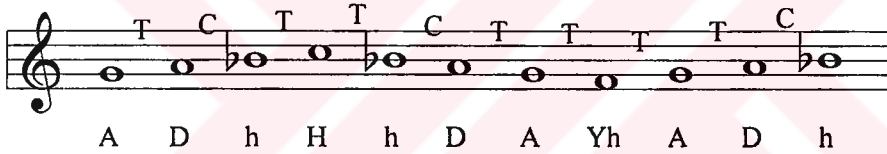
⁴⁶⁵ Karadeniz, *a.g.e.*, s. 139.

4.32. Karcıġâr

Hızır bin Abdullah karcıġâr makamını “nevâ yüzinden çârgâh göstere ine düġâh karâr ide” şeklinde târif eder.⁴⁶⁶

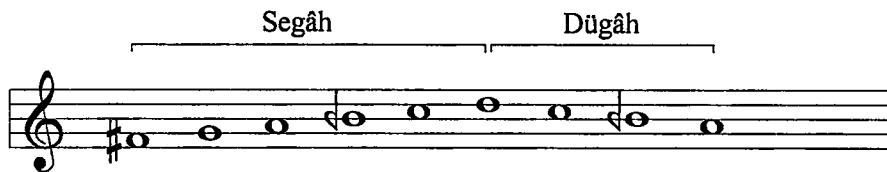

Kırşehirli⁴⁶⁷ ve Seydî'nin⁴⁶⁸ târifleri de buna benzer. Tirevî “bûselik tamam âgaze idip rast perdesinde karâr verir” diyerek, çok farklı bir dizi seyri gösterir.⁴⁶⁹ Lâdikî'de terkipler arasında yer alan karcıġâr makamı bugünkü rastta bûselik dörtlüsü gibidir.⁴⁷⁰

4.33. Rûy-i Irâk

Hızır bin Abdullah'da “ırâk üstünden segâh âgaz ide ine düġâh karâr ide” diye verilen makam târiфі,⁴⁷¹ Kırşehirli,⁴⁷² Seydî⁴⁷³ ve Tirevî'de de aynı şekildedir.⁴⁷⁴

⁴⁶⁶ Abdullah, vr. 144a

⁴⁶⁷ Kırşehirli, vr. 15b.

⁴⁶⁸ Seydî, vr. 16a.

⁴⁶⁹ Tirevî, vr. 180a.

⁴⁷⁰ Fethiyye, vr. 98a.

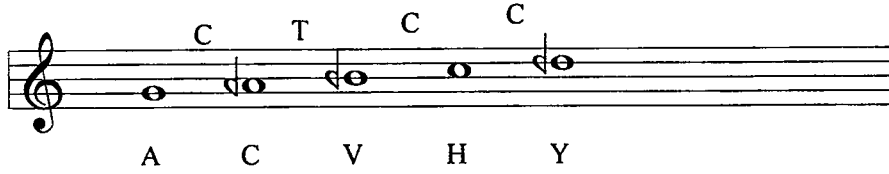
⁴⁷¹ Abdullah, vr. 144a.

⁴⁷² Kırşehirli, vr. 15b.

⁴⁷³ Seydî, vr. 16b.

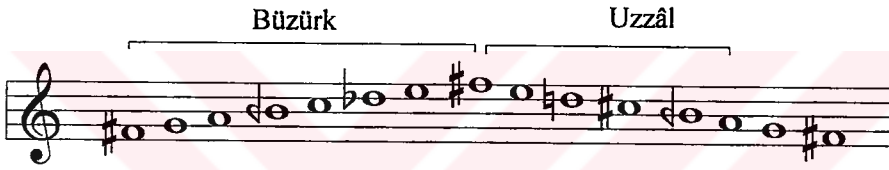
⁴⁷⁴ Tirevî, vr. 181b.

Alişah şu'beler arasında zikreder.⁴⁷⁵ Bugünkü eksik hicâz beşlisidir.

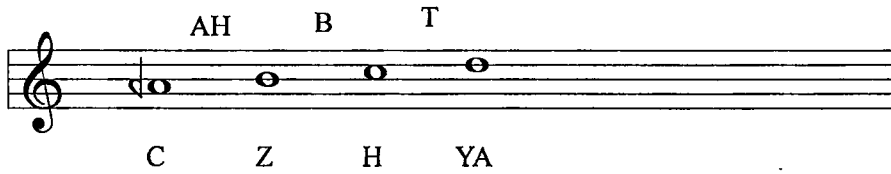

4.34. Müsteâr

Hızır bin Abdullah müsteâr makamını şu şekilde târif eder: “büyük evinden uzzâl göstere ine segâh tamam karâr ide”⁴⁷⁶

Kırşehirli,⁴⁷⁷ Seydî⁴⁷⁸ ve Tirevî'nin⁴⁷⁹ ifâdeleri de böyledir. Seydî karâr perdesinin segâh, Tirevî de nerm segâh olduğunu belirtir. Biz de bu târiflere uyararak karâr perdesini ırâk olarak göstermeyi uygun bulduk. Lâdikî'de bugünkü şekli ile terkibler arasında zikredilmiştir.⁴⁸⁰ *Zeynü'l Elhân*'da aynı dörtlü yirmi dört şu'beden biri olarak gösterilir.⁴⁸¹

⁴⁷⁵ Alişah, vr. 73b.

⁴⁷⁶ Abdullah, vr. 144a.

⁴⁷⁷ Kırşehirli, vr. 15b.

⁴⁷⁸ Seydî, vr. 16b.

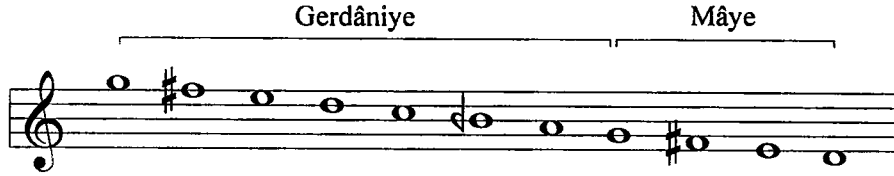
⁴⁷⁹ Tirevî, vr. 181b.

⁴⁸⁰ *Fethiyye*, vr. 100a.

⁴⁸¹ *Zeynü'l Elhân*, vr. 93a.

4.35. Nigâr

Hızır bin Abdullah'ın “gerdâniyye âgaz ide ine çârgâhdan mâye evinde karâr ide” şeklinde verdiği târif⁴⁸² Kırşehirli'ninki ile aynıdır.⁴⁸³

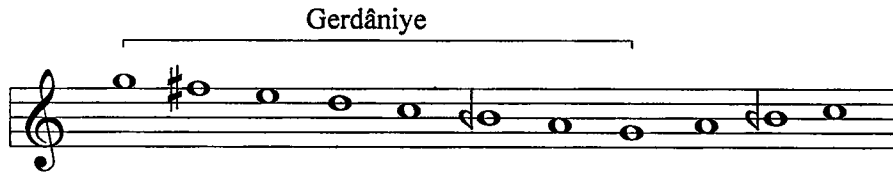

Seydî'de nigâr ve nigârnik adı altındaki dizi Hızır bin Abdullah'taki gerdâniye nigâr makamı dizisidir.⁴⁸⁴ Tirevî *Risâlesi*'nde Hızır bin Abdullah'daki nigârnik makamı dizisinin târifini vermiştir.⁴⁸⁵ Lâdikî'de terkibler başlığı altındadır ve başlangıcının acem, bitişinin rehâvî olduğu ifâde edilir ki; bu, Hızır bin Abdullah'da nigârnik makamı dizisi târifidir.⁴⁸⁶

4.36. Gerdâniye Nigâr

Hızır bin Abdullah'ta gerdâniye nigâr makamı dizisi şu şekildedir: “gerdâniye âgaz ide çârgâh evinde karâr ide.”⁴⁸⁷ Kırşehirli'deki makam dizisi de aynıdır.⁴⁸⁸

⁴⁸² Abdullah, vr. 144b.

⁴⁸³ Kırşehirli, vr. 15b.

⁴⁸⁴ Seydî, vr. 12b.

⁴⁸⁵ Tirevî, vr. 180b.

⁴⁸⁶ *Fethiyye*, vr. 99a.

⁴⁸⁷ Abdullah, vr. 144b.

⁴⁸⁸ Kırşehirli, vr. 15b.

Seydî, gerdâniye nigâr başlığı altında Hızır bin Abdullah'daki nigâr makamı târifini verir.⁴⁸⁹ Tirevî'de nigâr adı ile kayıtlıdır.⁴⁹⁰

4.37. Nigârnik

Hızır bin Abdullah nigârnik makamını şöyle târif eder: “çârgâh âgaz ide ine rehâvî evinde karâr ide.”⁴⁹¹

Kırşehirli'de aynı diziyi verir.⁴⁹² Tirevî'de nigâr makamı târihi bu dizi ile benzerlik gösterir.⁴⁹³ Lâdikî “ başlangıcı mâhûr-ı sagîr bitişi nigâr” diye ifâde ederek terkibler arasında zikreder.⁴⁹⁴

4.38. Muhayyer

Hızır bin Abdullah,⁴⁹⁵ Kırşehirli,⁴⁹⁶ Seydî⁴⁹⁷ ve Tirevî'de⁴⁹⁸ muhayyer makamı “tîzi yirden düğâh âgaz ide hüseyinî yüzünden ine düğâh karâr ide” şeklinde ifâde edilerek bugün kullandığımız muhayyer dizisi târif edilir.

⁴⁸⁹ Seydî, vr. 12b.

⁴⁹⁰ Tirevî, *Mûsikî Risâlesi*, Atatürk Kitaplığı, Muallim Cevdet Kitapları Bölümü, no. K442, vr. 17a.

⁴⁹¹ Abdullah, vr. 144b.

⁴⁹² Kırşehirli, vr. 15b.

⁴⁹³ Tirevî, vr. 180b.

⁴⁹⁴ *Fethiyye*, vr. 99b.

⁴⁹⁵ Abdullah, vr. 144b.

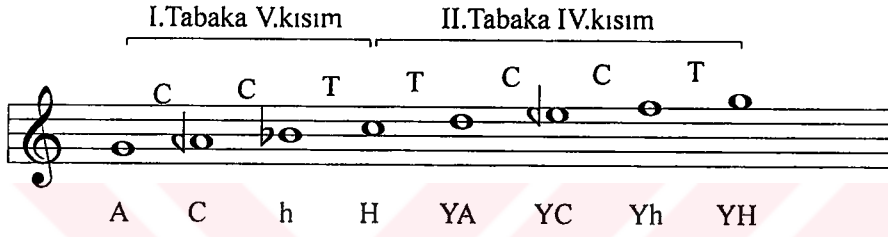
⁴⁹⁶ Kırşehirli, vr. 15b.

⁴⁹⁷ Seydî, vr. 16a.

⁴⁹⁸ Tirevî, 180b.

Lâdikî'de⁴⁹⁹ 56. dâire ve Alişah'da 52. devir olup⁵⁰⁰, I. tabakanın V. kısmı ile II. tabakanın IV. kısmının birleşmesinden oluşur.

Lâdikî⁵⁰¹ ve Alişah'da⁵⁰² aynı dizi şu'be adı altında zikredilmiştir.

4.39. Sipîhr

Hızır bin Abdullah,⁵⁰³ Kırşehirli,⁵⁰⁴ Seydî⁵⁰⁵ ve Tirevî⁵⁰⁶ “muhayyer âgaz ide hisâr yüzinden kûçek karâr ide” ifâdesi ile bugünkü eski sipîhr makamı târifini verirler. Kırşehirli ve Tirevî'de sebahr adı ile kayıtlıdır.

⁴⁹⁹ Fethiyye, vr. 71a.

⁵⁰⁰ Alişah, vr. 56b.

⁵⁰¹ Zeynü'l Elhân, vr. 82b.

⁵⁰² Alişah, vr. 21b.

⁵⁰³ Abdullah, vr. 144b.

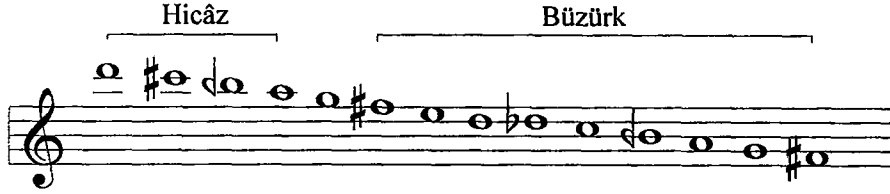
⁵⁰⁴ Kırşehirli, vr. 16a.

⁵⁰⁵ Seydî, vr. 16a.

⁵⁰⁶ Tirevî, vr. 180b.

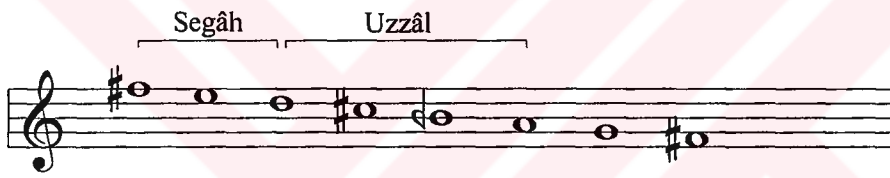
4.40. Hicâz Büzürk

Hızır bin Abdullah,⁵⁰⁷ Kırşehirli⁵⁰⁸ ve Seydî'nin⁵⁰⁹ hicâz büzürk makamı târifi şöyledir: “tîzi yirden hicâz göstere ine büzürkü temâm karâr ide”

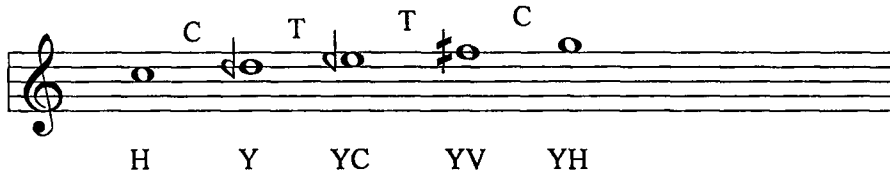

4.41. Muhâlifek

Hızır bin Abdullah'da muhâlifek makamı şu şekildedir: “tîzi yirden segâh âgaz ide uzzâl yüzinden segâh karâr ide”⁵¹⁰

Kırşehirli,⁵¹¹ Seydî⁵¹² ve Tirevî'nin⁵¹³ târifleri de bu dizi ile aynıdır; ancak Kırşehirli ve Tirevî makamın karâr perdesinin düğâh olduğunu zikrederler. Alişah'da onyedinci dörtlü ve beşlidir.⁵¹⁴

⁵⁰⁷ Abdullah, vr. 144b.

⁵⁰⁸ Kırşehirli, vr. 16a.

⁵⁰⁹ Seydî, vr. 17b.

⁵¹⁰ Abdullah, vr. 144b.

⁵¹¹ Kırşehirli, vr. 16a.

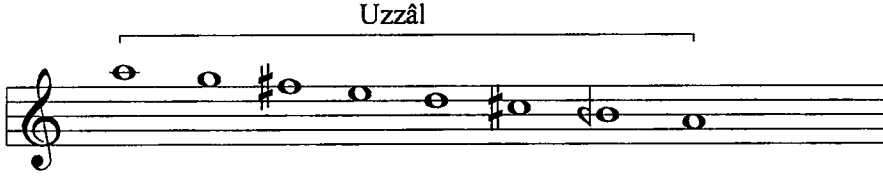
⁵¹² Seydî, vr. 13b.

⁵¹³ Tirevî, vr. 181a.

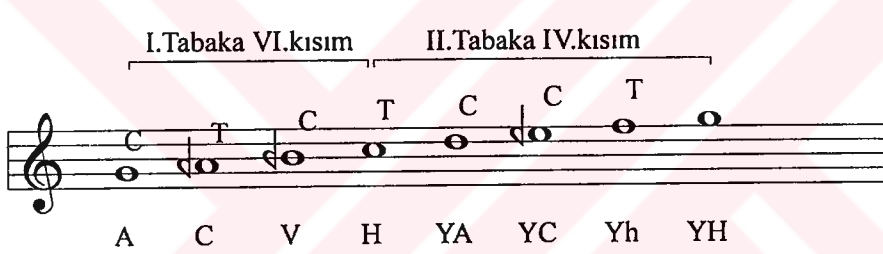
⁵¹⁴ Alişah, vr. 54a.

4.42. Nühüft

Hızır bin Abdullah'da nühüft makamı şu şekildedir: “tîzi yirden düğâh âgaz ide ine uzzâl yüzinden hicâz karâr ide”.⁵¹⁵ Bugün kullandığımız uzzâl makamı dizisidir.

Kırşehirli,⁵¹⁶ Seydî⁵¹⁷ ve Tirevî' de⁵¹⁸ de nühüft makamı târifi böyledir. Lâdikî'de 69. dâire,⁵¹⁹ Alişah'da 64. devir olup,⁵²⁰ I. tabakanın VI. kısmına II. tabakanın IV. kısmının eklenmesi ile meydana gelmiştir.

Aynı dizi Lâdikî'de⁵²¹ ve Alişah'da⁵²² yirmi dört şu'beden biri olarak zikredilir. Abdülbâkî Nâsır Dede'de nühüft-i kâdîm adı ile kayıtlıdır.⁵²³

4.43. Rast Mâye

Hızır bin Abdullah rast mâye makamını “rast göstere ine mâye karâr ide” diye ifâde eder.⁵²⁴

⁵¹⁵ Abdullah, vr. 144b.

⁵¹⁶ Kırşehirli, vr. 16a.

⁵¹⁷ Seydî, vr. 16b.

⁵¹⁸ Tirevî, vr. 181a.

⁵¹⁹ Fethiyye, vr. 81b.

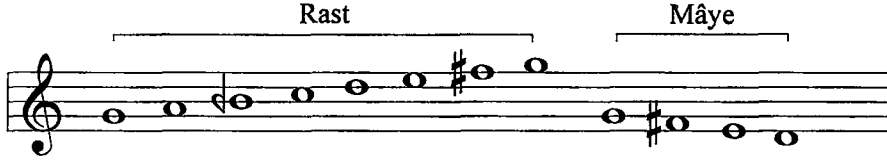
⁵²⁰ Alişah, vr. 22a.

⁵²¹ Zeynü'l Elhân, vr. 84b.

⁵²² Alişah, vr. 73b.,

⁵²³ Tedkîk ü Tahkîk, vr. 24a.

⁵²⁴ Abdullah, vr. 144b.

Kırşehirli,⁵²⁵ Seydî'nin⁵²⁶ târifleri de bu şekildedir. Abdülbâkî Nâsır Dede daha sonra bu makama "Gülzâr" ismini vermiştir.⁵²⁷

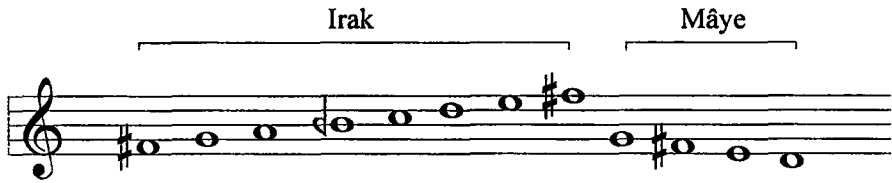
4.44. Segâh Mâye

Hızır bin Abdullah segâh mâyeyi şu şekilde târif eder: "segâh âgaz ide mâye karâr ide"⁵²⁸ Kırşehirli⁵²⁹ ve Seydî'nin⁵³⁰ ifâdeleri de aynıdır. Bugünkü segâh mâye makamından farklıdır.

4.45. Irâk Mâye

Hızır bin Abdullah'da irâk mâye makamı şu şekildedir: "irâk âgaz ide ine mâye karâr ide".⁵³¹ Kırşehirli⁵³² ve Seydî'nin⁵³³ târifleri bu dizi ile aynıdır.

⁵²⁵ Kırşehirli, vr. 16a.

⁵²⁶ Seydî, vr. 14a.

⁵²⁷ *Tedkîk ü Tahkik*, vr. 34a.

⁵²⁸ Abdullah, vr. 145a.

⁵²⁹ Kırşehirli, vr. 16a.

⁵³⁰ Seydî, vr. 14a.

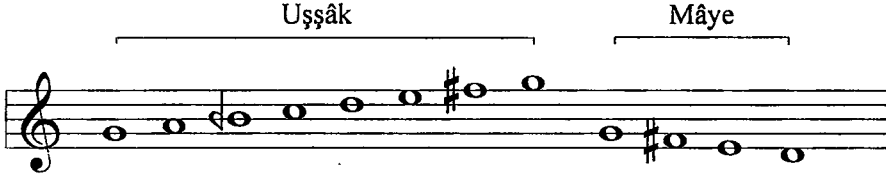
⁵³¹ Abdullah, vr. 145a.

⁵³² Kırşehirli, vr. 16a.

⁵³³ Seydî, vr. 14b.

4.46. Uşşâk Mâye

Hızır bin Abdullah uşşâk mâye makamını şöyle târif eder: “uşşâkı tamam göstere ine mâye karâr ide”.⁵³⁴ Kırşehirli⁵³⁵ ve Seydî’de⁵³⁶ de makamın dizisi bu şekildedir.

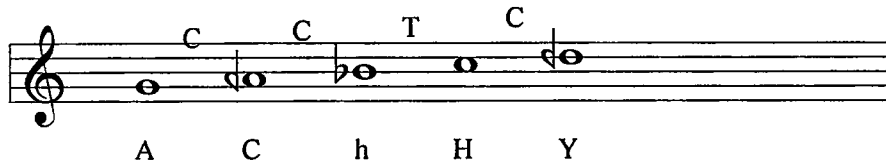

4.47. Terkib-i Sabâ

Hızır bin Abdullah’da terkib-i sabâ makamı şöyledir: “nevrûz âgaz ide ine segâh karâr ide”⁵³⁷

Kırşehirli⁵³⁸ ve Seydî’nin⁵³⁹ târifi bu diziyeye uymaktadır. Tirevî⁵⁴⁰ makamın karâr perdesini çârgâh olarak zikreder. Lâdiki⁵⁴¹ ve Alişah’da⁵⁴² şu’be adı altında gösterilmiştir ve bitiş noktasının segâh olduğu kayıtlıdır.

⁵³⁴ Abdullah, vr. 145a.

⁵³⁵ Kırşehirli, vr. 16a.

⁵³⁶ Seydî, vr. 14b.

⁵³⁷ Abdullah, vr. 145a.

⁵³⁸ Kırşehirli, vr. 16a.

⁵³⁹ Seydî, vr. 14b.

⁵⁴⁰ Tirevî, *Mûsikî Risâlesi*, Atatürk Kitaplığı, vr. 12a.

⁵⁴¹ Fethiyye, vr. 82b.

⁵⁴² Alişah, vr. 73b.

4.48. Acem

Hızır bin Abdullah acem makamını şöyle ifâde eder: “ırâk göstere ine dügâh karâr ide”⁵⁴³

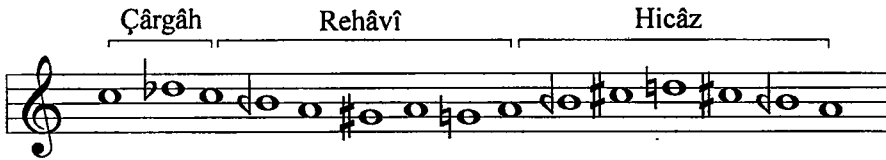

Seydî ırâk-ı acem adı altında aynı târifî verir.⁵⁴⁴ Tirevî ise segâh hânesini hüseyinî hânesine yakınlaştırarak, acem perdesinin elde edileceğini belirtir.⁵⁴⁵ Lâdikî’de yirmi dört şu’be arasında zikredilir.⁵⁴⁶

4.49. Acem-i Zirkeşîde

Hızır bin Abdullah’da makam târifî şu şekildedir “çârgâh-ı acem ide rehâvî yüzünden hicâz karâr ide.”⁵⁴⁷ Kırşehirli⁵⁴⁸ ve Seydî’de⁵⁴⁹ bu dizinin târifini verirler.

⁵⁴³ Abdullah, vr. 145a.

⁵⁴⁴ Seydî, vr. 18b.

⁵⁴⁵ Tirevî, vr. 180a.

⁵⁴⁶ *Fethîyye*, vr. 98b ; *Zeynü'l Elhân*, vr. 88a.

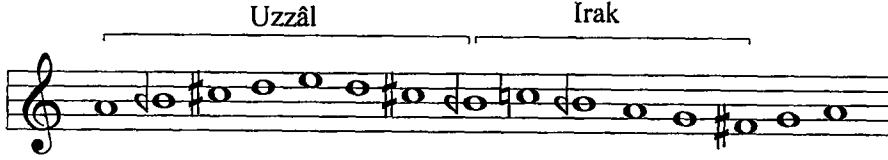
⁵⁴⁷ Abdullah, vr. 145a.

⁵⁴⁸ Kırşehirli, vr. 16a.

⁵⁴⁹ Seydî, vr. 17b.

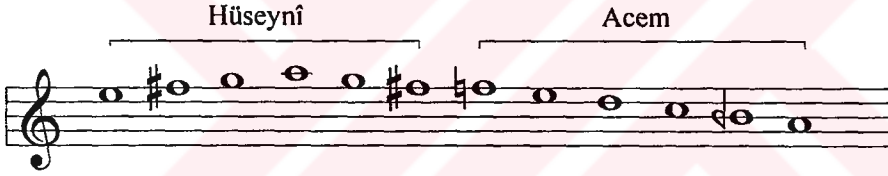
4.50. Uzzâl-i Acem

Hızır bin Abdullah makamı “uzzâl âgaz ide hicâz yüzünden ine ırâk yüzünden düğâh karâr ide” şeklinde ifâde eder.⁵⁵⁰ Kırşehirli,⁵⁵¹ Seydî⁵⁵² ve Tirevî de aynı dizinin târifini verir.⁵⁵³

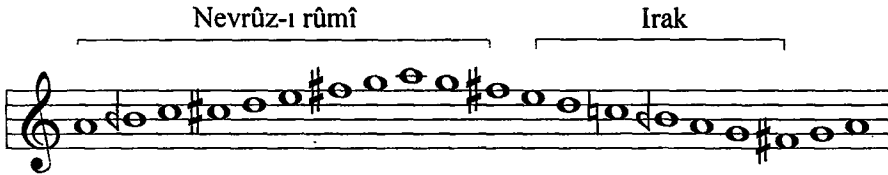
4.51. Hüseyinî Acem

Hızır bin Abdullah'da makamın dizisi şu şekildedir “hüseyinî âgaz ide ine acem karâr ide.”⁵⁵⁴ Kırşehirli,⁵⁵⁵ Seydî⁵⁵⁶ ve Tirevî'nin târifleri de aynıdır.⁵⁵⁷

4.52. Nevrûz-ı Acem

Hızır bin Abdullah nevrûz-ı acem makamını şöyle târif eder “nevrûz-ı rûmî göstere ırâk yüzünden düğâh karâr ide.”⁵⁵⁸

⁵⁵⁰ Abdullah, vr. 145a.

⁵⁵¹ Kırşehirli, vr. 16b.

⁵⁵² Seydî, vr. 18a.

⁵⁵³ Tirevî, *Mûsiki Risâlesi*, Atatürk Kitaplığı, vr. 15b.

⁵⁵⁴ Abdullah, vr. 145a.

⁵⁵⁵ Kırşehirli, vr. 16a.

⁵⁵⁶ Seydî, vr. 18b.

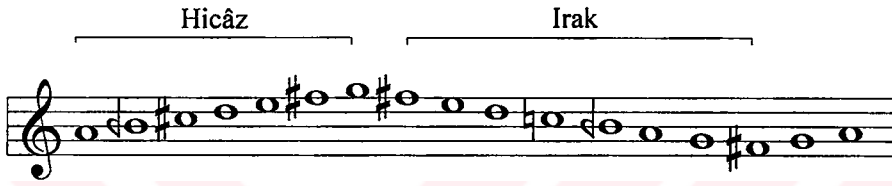
⁵⁵⁷ Tirevî, vr. 181a.

⁵⁵⁸ Abdullah, vr. 145a.

Kırşehirli⁵⁵⁹ ve Seydî'nin⁵⁶⁰ ifâdeleri bu diziye uymaktadır. Tirevî bu makamın aslında acem fürdâşt olduğunu, ama tam olarak bilinmediğinden nevrûz-ı acem denildiğini ve evç ile hüseyinî arasında bir perde olduğunu zikreder.⁵⁶¹

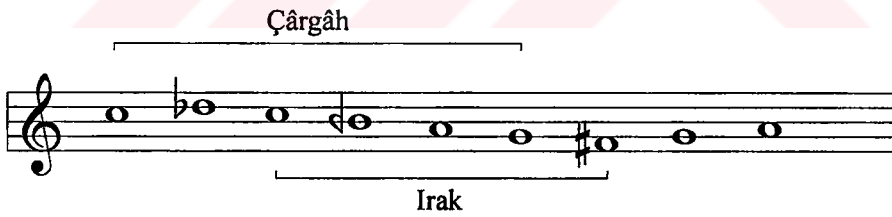
4.53. Hicâz-ı Acem

Hızır bin Abdullah hicâz-ı acem makamını “hicâz âgaz ide döne ırâk yüzünden ine düğâh karâr ide” şeklinde ifâde eder.⁵⁶² Kırşehirli,⁵⁶³ Seydî⁵⁶⁴ ve Tirevî'nin târifleri bu dizi ile aynıdır.⁵⁶⁵

4.54. Çârgâh-ı Acem

Hızır bin Abdullah'da çârgâh-ı acem makamı şu şekildedir: “çârgâh âgaz ide ırâk yüzünden düğâh karâr ide.”⁵⁶⁶ Kırşehirli,⁵⁶⁷ Seydî⁵⁶⁸ ve Tirevî'nin târifleri bu diziye uymaktadır.⁵⁶⁹

⁵⁵⁹ Kırşehirli, vr. 16a

⁵⁶⁰ Seydî, vr. 18b.

⁵⁶¹ Tirevî, vr. 180a.

⁵⁶² Abdullah, vr. 145a.

⁵⁶³ Kırşehirli, vr. 16b.

⁵⁶⁴ Seydî, vr. 18a.

⁵⁶⁵ Tirevî, vr. 181a.

⁵⁶⁶ Abdullah, vr. 145a.

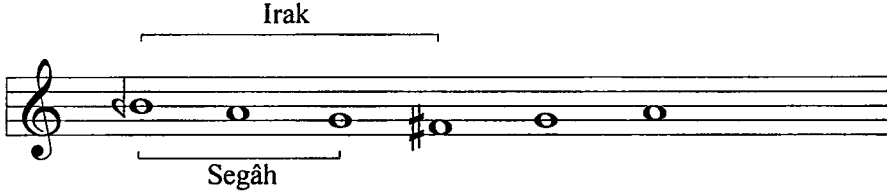
⁵⁶⁷ Kırşehirli, vr. “16b.

⁵⁶⁸ Seydî, vr. 17b.

⁵⁶⁹ Tirevî, vr. 181a.

4.55. Segâh-ı Acem

Hızır bin Abdullah⁵⁷⁰ ve Kırşehirli'de⁵⁷¹ segâh-ı acem makamı “segâh âgaz ide dahı ırâk yüzünden dügâh karâr ide” şeklinde ifâde edilir. Seydî karâr perdesini segâh olarak zikreder.⁵⁷²

4.56. Dügâh-ı Acem

Hızır bin Abdullah,⁵⁷³ Kırşehirli⁵⁷⁴ ve Seydî'de⁵⁷⁵ dügâh-ı acem makamını şu şekildedir: “dügâh âgaz ide ine ırâk yüzünden dügâh karâr ide”

4.57. Rast Acem

Hızır bin Abdullah⁵⁷⁶ ve Kırşehirli'nin⁵⁷⁷ rast acem makamı târifi şöyledir: “rast acem dügâh evinden ırâk göstere ine dügâh yüzünden rast evinde karâr ide.” Seydî bu makama mürgâk isminin de verildiğini zikreder.⁵⁷⁸

⁵⁷⁰ Abdullah, vr. 145b.

⁵⁷¹ Kırşehirli, vr. 16b.

⁵⁷² Seydî, vr. 18a.

⁵⁷³ Abdullah, vr. 145b.

⁵⁷⁴ Kırşehirli, vr. 16b.

⁵⁷⁵ Seydî, vr. 18a.

⁵⁷⁶ Abdullah, vr. 145b.

⁵⁷⁷ Kırşehirli, vr. 16b.

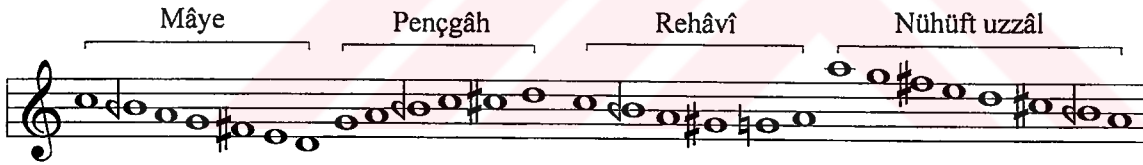
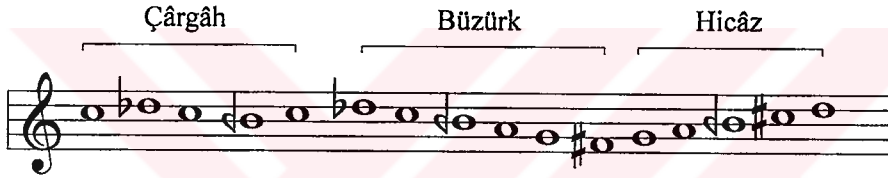
⁵⁷⁸ Seydî, vr.18b.

4.58. Sebz ender sebz

Hızır bin Abdullah'ın sebzendersebz makamı târifi şu şekildedir: “çârgâh büzürk hicâz mâye pençgâh rehâvî nühüft uzzâl cem'i ola Muhammed Lâlâ bunları cem itdi.”⁵⁷⁹ İsimleri zikredilen sekiz makam birleştirilerek bir terkiib oluşturulmuştur.

Kırşehirli,⁵⁸⁰ Seydî⁵⁸¹ ve Tirevî⁵⁸² de aynı dizi târifini verirler.

4.59. Mürgâk

Sadece Hızır bin Abdullah'ın *Edvâr*'ında rastlanılan mürgâk makamının târifi şu şekildedir: “ırâk evinden düğâh göstere ine mâye karâr ide”.⁵⁸³ Irâk makamının yegâh perdesinde mâye âvâzesi ile karâr veren şeklidir.

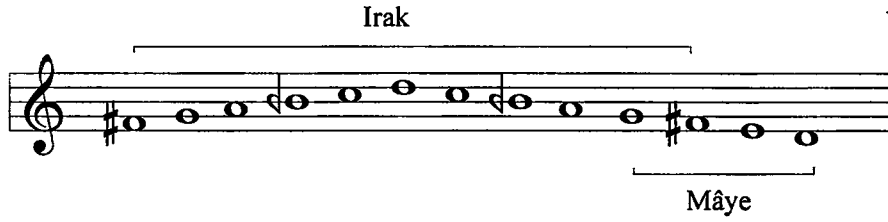
⁵⁷⁹ Abdullah, vr. 145b.

⁵⁸⁰ Kırşehirli, vr. 16b.

⁵⁸¹ Seydî, vr. 19b.

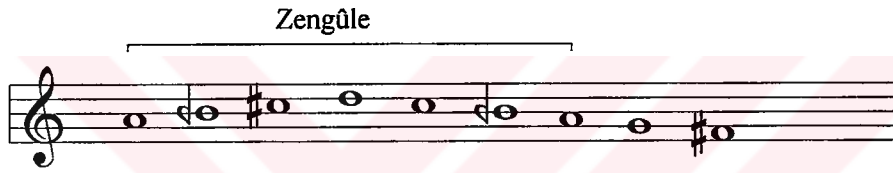
⁵⁸² Tirevî, *Mûsikî Risâlesi*, Atatürk Kitaplığı, vr. 6b.

⁵⁸³ Abdullah, vr. 145b.

4.60. Âvâze-i Zenbûr

Diğer edvârlarda kaydına rastlanmayan makamı Hızır bin Abdullah şöyle târif eder: “zengûle âgaz ide ine segâh karâr ide.”⁵⁸⁴ Bu ifâdeden de anlaşılacağı üzere zengûle makamı gösterip, ırâk perdesinde karâr verilir.

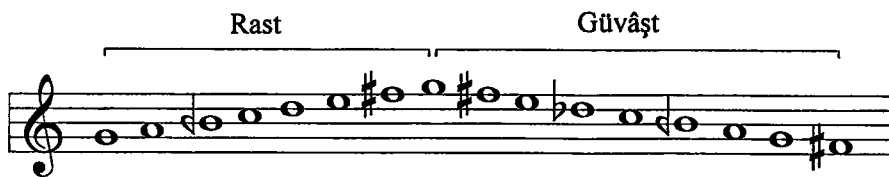

5. Güvâşt Âvâzesi İle Karâr Veren Terkibler

Bu bölümde târifleri verilecek olan 144 terrib, altı âvâzeye oniki makamın ve oniki makama altı âvâzenin eklenmesiyle oluşmuş ve Hızır bin Abdullah tarafından ibdâ edilmiştir. XV. yy.’da yazılmış diğer edvârlarda bu terriblerin kaydına ya da târifine rastlanmamıştır.

Rast Güvâşt

“Rast âgaze ide çıka segâhdan güvâşt göstere segâh karâr ide”⁵⁸⁵ Rast makamını güvâşt âvâzesi ile birleştirerek oluşturulan terribdir.

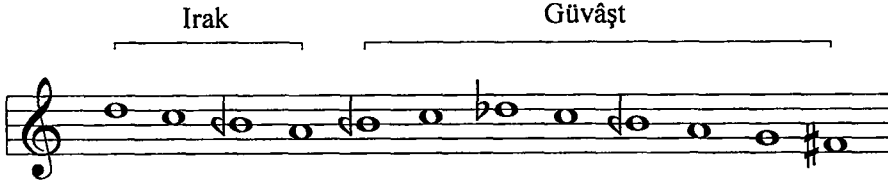

⁵⁸⁴ Abdullah, vr. 145b.

⁵⁸⁵ Abdullah, vr. 146a.

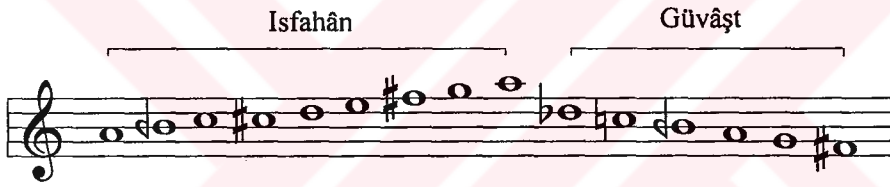
Irâk Gvât

“Isfahân perdesinden irâk âgaze ide segâhda gvât karâr ide.”⁵⁸⁶ Irâk makamına gvât âvâzesini eklemekle elde edilen terkidir.

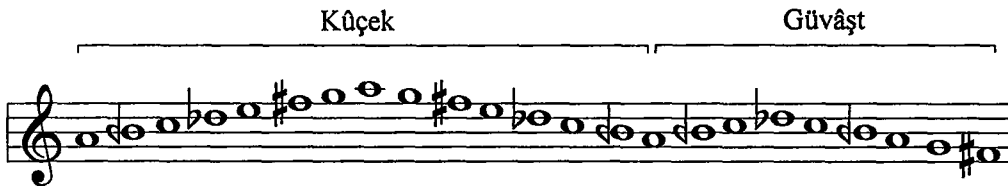
Isfahân Gvât

“Yerinde ısfahân âgaz ide ine dgâhdan ıka gvât karâr ide.”⁵⁸⁷ Isfahân makamına gvât âvâzesinin eklenmesi ile oluur.

Kek Gvât

“Kek âgaz ide ine dgâhdan ıka gvât gstere karâr ide.”⁵⁸⁸ Kek makamı ile gvât âvâzesinin birlemesinden oluan terkidir.

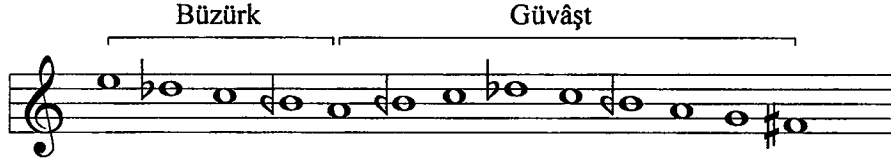
⁵⁸⁶ Abdullah, vr. 146a

⁵⁸⁷ Abdullah, vr. 146a

⁵⁸⁸ Abdullah, vr. 146a

Büzürk-i Güvâşt

“Hüseynîde büzürk âgaz ide ine dügâh üzerinden güvâşt karâr ide.”⁵⁸⁹ Büzürk makamına güvâşt âvâzesini eklemekle elde edilen terkidir.

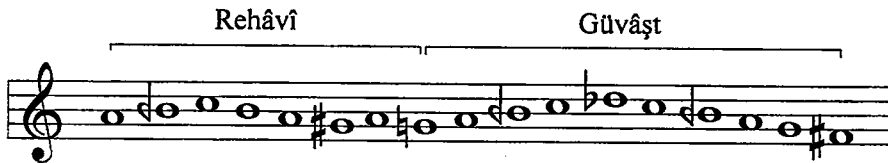
Zengûle-i Güvâşt

“Nevrûz yüzünden zengûle âgaz ide ine dügâhdan aşağı ırâk evinde güvâşt göstere karâr ide.”⁵⁹⁰ Nevrûz âvâzesi ile zengûle makamını gösterip, güvâşt âvâzesi ile karâr veren terkidir.

Rehâvî-i Güvâşt

“Hüseynîden gerekse ısfahândan gerekse nevrûzdan gerekse dügâhdan rehâvî gösteresin sonra güvâşt karâr idesin.”⁵⁹¹ Hızır bin Abdullah hüseyinî, ısfahân, nevrûz ve dügâh perde isimlerini sayarak istenilen yerden rehâvî seyrine başlanabileceğini ve güvâşt âvâzesi ile karâr verilerek bu makamın meydana geleceğini zikrediyor. Bu târifi diziyeye aktarıırken rehâvî makamının karâr perdesi olan dügâh üzerinde rehâvî gösterip, güvâşt karâr vermeyi uygun gördük.

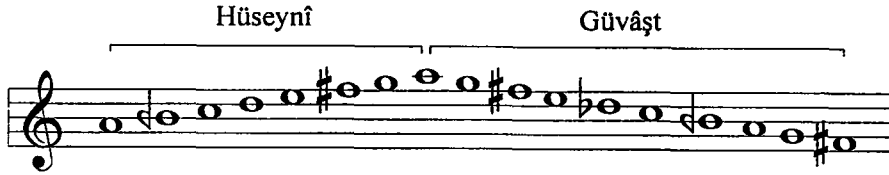
⁵⁸⁹ Abdullah, vr. 146a.

⁵⁹⁰ Abdullah, vr. 146b.

⁵⁹¹ Abdullah, vr. 146b.

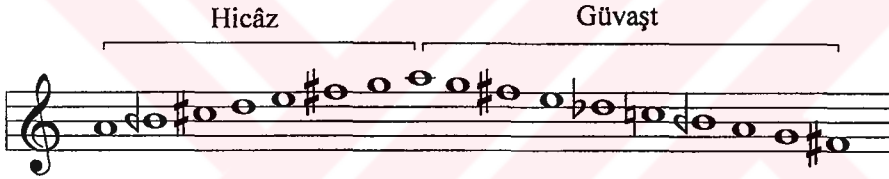
Hüseyinî Güvâşt

“Yerinden hüseyinî âgaz ide ine dügâhdan aşğa ırâk nerminde güvâşt karâr ide.”⁵⁹² Hüseyinî makamına güvâşt âvâzesinin eklenmesi ile oluşan terkidir.

Hicâz-ı Güvâşt

“Yerinden hicâz âgaz ide ine dügâhdan nerm ırâkda güvâşt karâr ide.”⁵⁹³ Hicâz makamı ile güvâşt âvâzesinin birleşmesinden oluşan terkidir.

Nevâ-i Güvâşt

“İsfahân evinden nevâ göstere ine dügâhdan aşğa nerm-i ırâkda güvâşt karâr ide.”⁵⁹⁴ İsfahân evi yani nevâ perdesinden nevâ makamını gösterip, güvâşt âvâzesi ile karâr veren terkidir.

⁵⁹² Abdullah, vr. 146b.

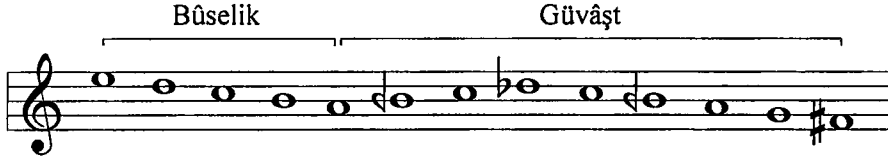
⁵⁹³ Abdullah, vr. 146b.

⁵⁹⁴ Abdullah, vr. 146b.

Bûselik Güvâşt

“Hüseyñide bûselik âgaz ide ine ısfahândan aşığa segâhda güvâşt karâr ide.”⁵⁹⁵

Hüseyñî perdesinde seyre başlayarak bûselik makamını gösterip, ırâkda güvâşt âvâzesi ile karâr verir.

Uşşâk-ı Güvâşt

“Hüseyñide çârgâh-ı uşşâk âgaz ide ine rasttan çıka segâhda güvâşt karâr ide.”⁵⁹⁶ Hüseyñî perdesinden seyre başlayıp, çârgâh ve uşşâk makamlarını göstererek güvâşt âvâzesi ile karâr verir.

6. Nevrûz Âvâzesi İle Karâr Veren Terkibler

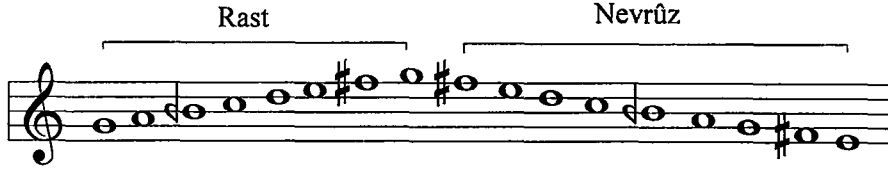
Rast-ı Nevrûz

“Rastı tamam göstere girû rasttan nerm-i hüseyñide nevrûz karâr ide.”⁵⁹⁷ Rast makamını gösterip, rast perdesinden hüseyñî aşîrâna kadar genişleyen ve nevrûz âvâzesi ile karâr veren bir terkidir.

⁵⁹⁵ Abdullah, vr. 146b.

⁵⁹⁶ Abdullah, vr. 147a.

⁵⁹⁷ Abdullah, vr. 147a.

Irâk-ı Nevrûz

“Dügâhdan ırâk âgaz ide ine nerm-i ısfahân nevrûz karâr ide.”⁵⁹⁸ Dügâh perdesinden başlayarak ırâk makamını gösterip, nerm-i ısfahân yâni bugünkü yegâh perdesinde nevrûz âvâzesi ile karâr verir.

İsfahân Nevrûz

“Muhayyerden ısfahân âgaz ide ine hüseyñiden dügâh-ı nevrûz karâr ide.”⁵⁹⁹ İsfahân makamı ile nevrûz âvâzesinin birleşmesinden oluşur. Makamın seyri inici olup, muhayyer perdesinden başlar.

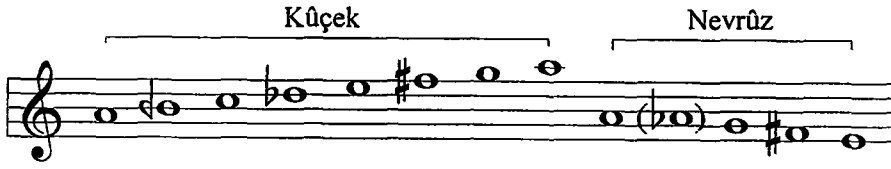
Kûçek-i Nevrûz

“Yerinden kûçek âgaz ide ine dügâhdan nerm hüseyñiye nevrûz karâr ide.”⁶⁰⁰ Kûçek makamı ile başlayıp hüseyñî aşîrân perdesine kadar genişleyerek nevrûz âvâzesi ile karâr verir.

⁵⁹⁸ Abdullah, vr. 147a.

⁵⁹⁹ Abdullah, vr. 147a.

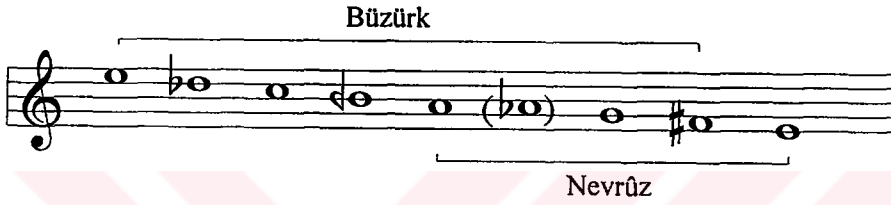
⁶⁰⁰ Abdullah, vr. 147a.

Büzürk-i Nevrûz

“Hüseynîden büzürk âgaz ide ine nerm-i hüseyñîye nevrûz karâr ide.”⁶⁰¹

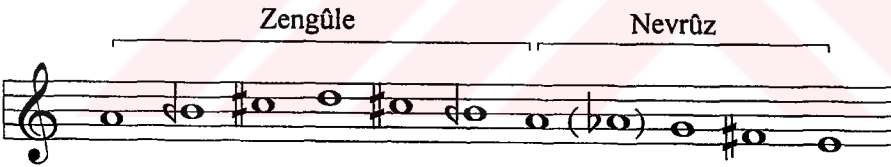
Hüseynî perdesinden seyre başlayan büzürk makamına nerm hüseyñî yani hüseyñî aşîrânda nevrûz âvâzesini eklemekle oluşan terkidir.

Zengûle-i Nevrûz

“Dügâhda zengûle âgaz ide tamam bir perde nerm-i nevrûz karâr ide.”⁶⁰²

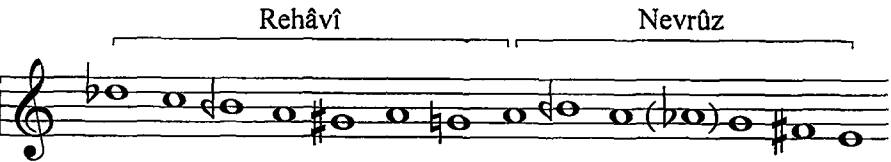
Zengûle makamına nevrûz âvâzesinin eklenmesinden oluşan terkidir.

Rehâvî-i Nevrûz

“Kûçek evinden rehâvîye ine segâhdan nerm hüseyñîye nevrûz karâr ide.”⁶⁰³

Nim hicâz perdesinden seyre başlayıp, rehâvî makamı göstererek hüseyñî aşîrân perdesine genişleyen ve nevrûz âvâzesi ile karâr veren bir terkidir.

⁶⁰¹ Abdullah, vr. 147a.

⁶⁰² Abdullah, vr. 147a.

⁶⁰³ Abdullah, vr. 147b.

Hüseyînî Nevrûz

“Hüseyînî âgaz ide sigâhdan nerm-i hüseyînîye nevrûz karâr ide.”⁶⁰⁴ Hüseyînî makamını icrâ edip hüseyînî aşîrân perdesinde nevrûz âvâzesi ile karâr veren bir terkidir.

Hicâz-ı Nevrûz

“Hicâz âgaz ide ine dügâhdan nerm ısfahâne nevrûz karâr ide.”⁶⁰⁵ Hicâz makamını gösterdikten sonra yegâhda nevrûz âvâzesi ile karâr verir.

Nevâ-i Nevrûz

“Pençgâh evinden nevâ âgaz ide ine dügâhdan nerm-i ısfahân nevrûz karâr ide.”⁶⁰⁶ Nevâ perdesinden seyre başlayarak yegâh perdesine kadar genişleyen bir nevâ makamına nevrûz âvâzesinin eklenmesi ile oluşur.

⁶⁰⁴ Abdullah, vr. 147b.

⁶⁰⁵ Abdullah, vr. 147b.

⁶⁰⁶ Abdullah, vr. 147b.

Bûselik-i Nevrûz

“Dügâhda bûselik göstere tamam segâhdan nerm hüseyñiye ine nevrûz karâr ide.”⁶⁰⁷ Bûselik makamını gösterip, segâh perdesinden inerek hüseyñî aşîrâna kadar genişler ve nevrûz âvâzesi ile karâr verir.

Uşşâk-ı Nevrûz

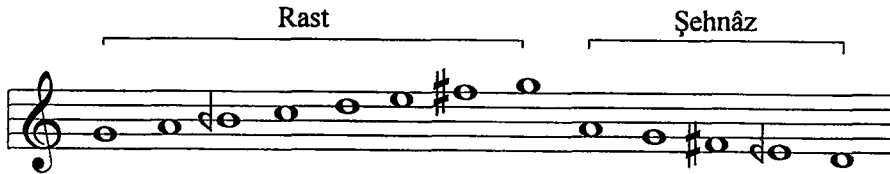
“Hüseyñiden çârgâh-ı uşşâk âgaz ide çârgâhdan rasta nevrûz karâr ide rast ile dügâh arasında bir dügâh karargâh.”⁶⁰⁸ Hüseyñî perdesinden başlayıp, çârgâhtan rasta kadar uşşâk makamını gösterip, nevrûz âvâzesi ile karâr veren bir terkidir.

7. Şehnâz Âvâzesi İle Karâr Veren Terkibler

Rast-ı Şehnâz

“Rastı tamam göstere çıka dügâhdan nerm-i ısfahân şehñâz karâr ide.”⁶⁰⁹ Bu terkid rast makamı gösterip yegâhda şehñâz âvâzesi ile karâr verir.

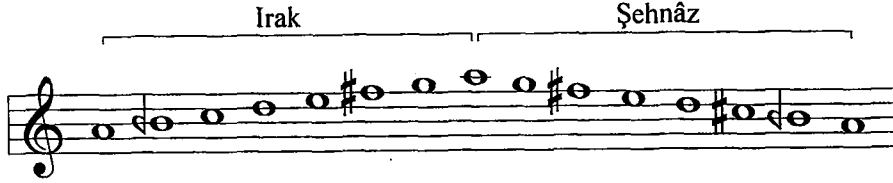
⁶⁰⁷ Abdullah, vr. 147b.

⁶⁰⁸ Abdullah, vr. 147b.

⁶⁰⁹ Abdullah, vr. 147b.

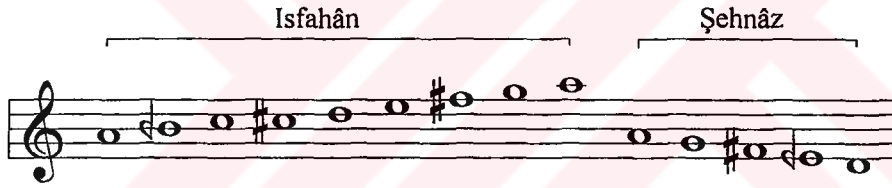
Irâk-ı Şehnâz

“Dügâhdan ırâk âgaz ide ine hüseyñiden dügâh şehnâz karâr ide.”⁶¹⁰ Dügâh perdesinden ırâk makamını gösterip, hüseyñî perdesinden dügâha inerek, şehnâz âvâzesi ile karâr verir.

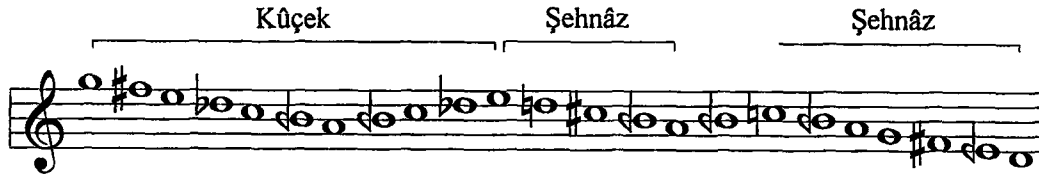
İsfahân-ı Şehnâz

“Evvel yerinden ısfahân âgaz ide dügâhdan nerm-i ısfahâna şehnâz karâr ide.”⁶¹¹ İsfahân makamını gösterip, yegâha kadar genişleyerek, şehnâz âvâzesi ile karâr verir.

Kûçek-i Şehnâz

“Gerdâniyeden kûçek âgaz ide ine hüseyñiden dügâh-ı şehnâz karâr ide andan sonra çârgâhdan nerm ısfahâna şehnâz karâr ide.”⁶¹² Gerdâniye perdesinden seyre başlar. Kûçek makamını gösterir ve hüseyñî perdesinden inerek dügâhda şehnâz karâr edip, çârgâhdan yegâha kadar genişleyerek, şehnâz âvâzesi ile karâr verir.

⁶¹⁰ Abdullah, vr. 147b.

⁶¹¹ Abdullah, vr. 148a.

⁶¹² Abdullah, vr. 148a.

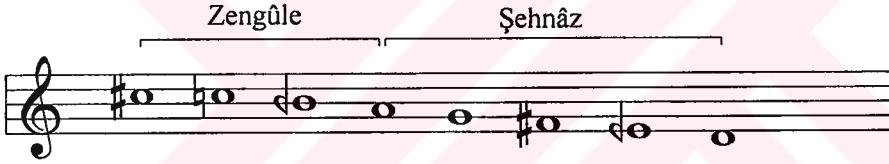
Büzürk-i Şehnâz

“Hüseyinîden düğâh-ı büzürk âgaz ide düğâhdan nerm-i ısfahâna şehnâz karâr ide.”⁶¹³ Hüseyinî perdesinden büzürk makamı seyrine başlayıp, yegâha kadar genişleyerek, yegâhda şehnâz âvâzesi ile karâr verir.

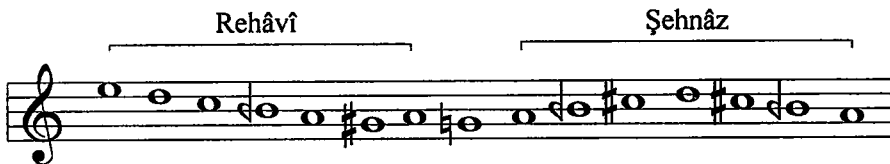
Zengûle-i Şehnâz

“Kûçekten zengûle âgaz ide ine düğâhdan nerm-i ısfahâne şehnâz karâr ide.”⁶¹⁴ Zengûle makamı ile yegâhda şehnâz âvâzesinin birleşmesi ile elde edilen terkidir.

Rehâvî-i Şehnâz

“Hüseyinîde rehâvî âgaz ide ine düğâhda şehnâz karâr ide gerekse düğâhda rehâvî nerm-i ısfahâna şehnâz karâr ide.”⁶¹⁵ Hüseyinî perdesinden rehâvî makamı seyrine başlayıp, şehnâz âvâzesi ile karâr veren bir terkidir. Diğer târifinde dizi yegâh perdesi üzerine göçürülmüştür.

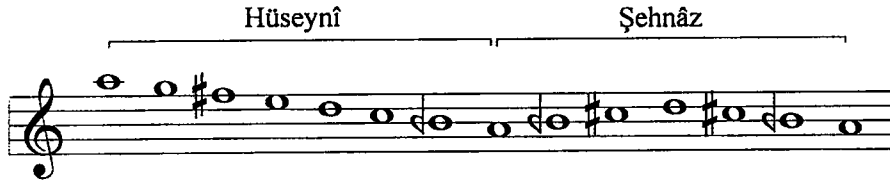
⁶¹³ Abdullah, vr. 148a.

⁶¹⁴ Abdullah, vr. 148a.

⁶¹⁵ Abdullah, vr. 148a.

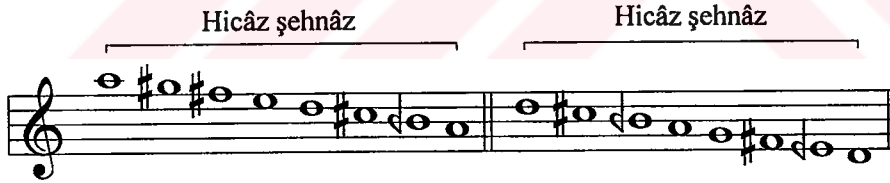
Hüseyî Şehnâz

“Muhayyerden hüseyî âgaz ide ine dürüst hüseyîden dügâh şehnâz karâr ide gerekse muhayyerden ısfahâna hüseyî âgaz ide ısfahândan rast şehnâz karâr ide.”⁶¹⁶ Muhayyer perdesinden seyre başlayarak, hüseyî makamını gösterip, şehnâz âvâzesi ile karâr veren bir tekibdir.

Hicâz-ı Şehnâz

“Muhayyerden hicâz âgaz ide hüseyîden dügâha şehnâz karâr ide gerek yerinden hicâz âgaz ide ine dügâhdan nerm-i ısfahâna şehnâz karâr ide.”⁶¹⁷ Muhayyer perdesinden hicâz gösterip, şehnâz âvâzesi ile karâr verir. Diğer târifinde aynı dizi yegâh perdesine göçürülmüştür. Bugün kullandığımız şehnâz dizisi ile benzerlik gösterir.

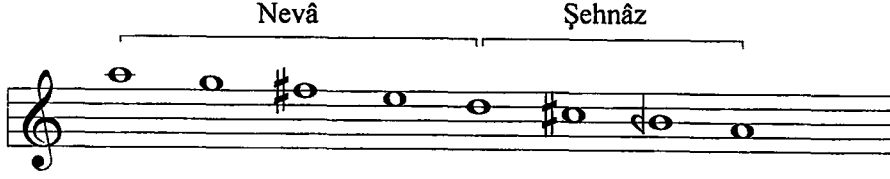
Nevâ-i Şehnâz

“Nevâ muhayyerden hüseyîye şehnâz hüseyîden dügâha gerek nevâ pençgâh evinden dügâha dügâhdan nerm ısfahâna şehnâz karâr ide.”⁶¹⁸ İki şekilde târif edilmiştir. Muhayyer perdesinden seyre başlayıp, hüseyîde nevâ makamını gösterir ve hüseyîden şehnâz âvâzesi ile inerek dügâhda karâr verir. Bugün kullandığımız uzzâl makamı dizisine benzer. İkinci târif bu dizinin yegâha göçürülmüş şeklinden ibârettir.

⁶¹⁶ Abdullah, vr. 148b.

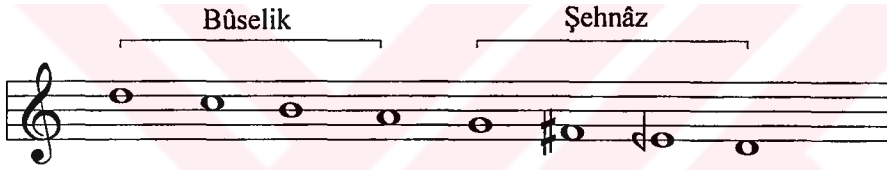
⁶¹⁷ Abdullah, vr. 148b.

⁶¹⁸ Abdullah, vr. 148b.

Bûselik Şehnâz

“Gerekse bûselik hüseyînîde âgaz ide dügâhda şehnâz karâr ide gerekse bûselik dügâhda âgaz ide nerm-i ısfahâna şehnâz karâr ide.”⁶¹⁹ Hüseyînî perdesinde bûselik makamını gösterip, dügâhda şehnâz âvâzesi ile karâr verir. İkinci târif bu dizinin yegâh perdesine göçürülmüş şeklidir.

Uşşâk-ı Şehnâz

“Hüseyînîden çârgâha uşşâk âgaz ide çârgâhdan ırâk evinde şehnâz karâr ide.”⁶²⁰ Hüseyînî perdesinden çârgâh perdesine uşşâk çeşnisi ile inip ırâkda şehnâz âvâzesi ile karâr verir. Bu târifi tam olarak anlayamadığımızdan uşşâk dörtlüsü ve hicâz beşlisini birbirine eklemek sûretiyle bir dizi oluşturmaya çalıştık.

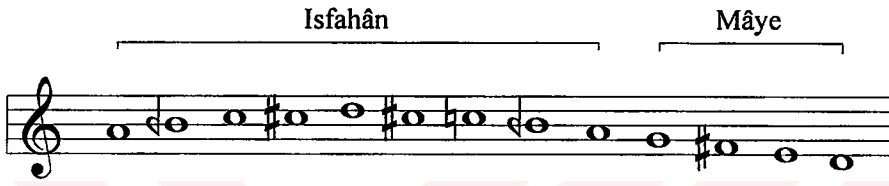
⁶¹⁹ Abdullah, vr. 148b.

⁶²⁰ Abdullah, vr. 149a.

8. Mâye Âvâzesi İle Karâr Veren Terkibler

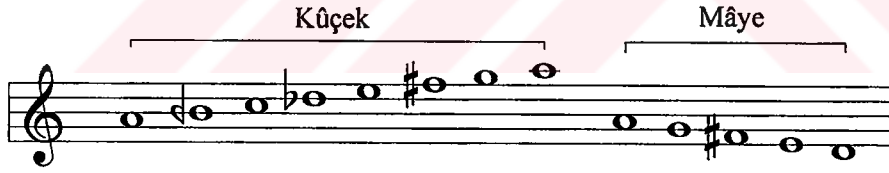
İsfahân-ı Mâye

“İsfahân âgaz ide ine düğâhdan aşığa mâye karâr ide.”⁶²¹ İsfahân makamını gösterip, düğâhdan aşığa inerek mâye âvâzesi ile yegâhda karâr verir. Bugün kullandığımız mâye makamından farklı olarak Hızır bin Abdullah makamın karâr perdesini, yani mâye evini yegâh perdesi olarak göstermiştir.⁶²²

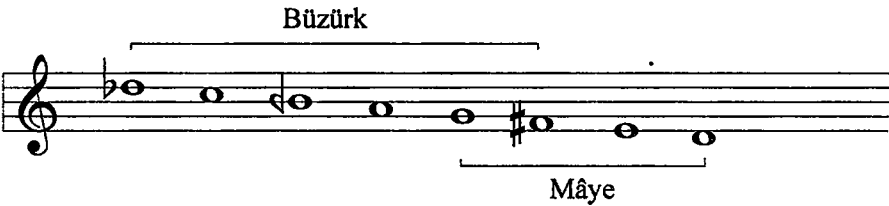
Kûçek Mâye

“Yerinden kûçek âgaz ide ine düğâhdan aşığa mâye karâr ide.”⁶²³ Kûçek makamına mâye âvâzesinin eklenmesinden oluşan terkidir.

Büzürk Mâye

“Kûçekten ırâk evine büzürk göstere nerm isfahâna mâye karâr ide.”⁶²⁴ Büzürk makamını gösterip, yegâhda mâye âvâzesi ile karâr verir.

⁶²¹ Abdullah, vr. 149a.

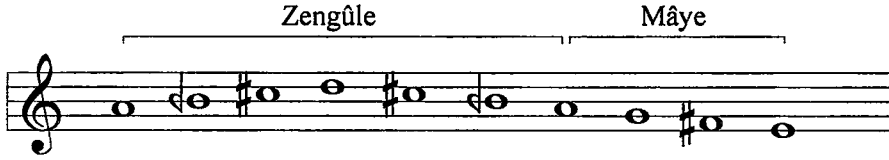
⁶²² Abdullah, vr. 91a.

⁶²³ Abdullah, vr. 149a.

⁶²⁴ Abdullah, vr. 149a.

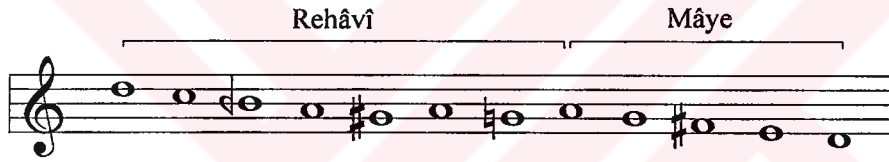
Zengûle Mâye

“Zengûle âgaz ide nerm-i hüseyînî evinde mâye karâr ide.”⁶²⁵ Zengûle makamı ile seyredip, hüseyînî aşîrânda mâye âvâzesi ile karâr verir.

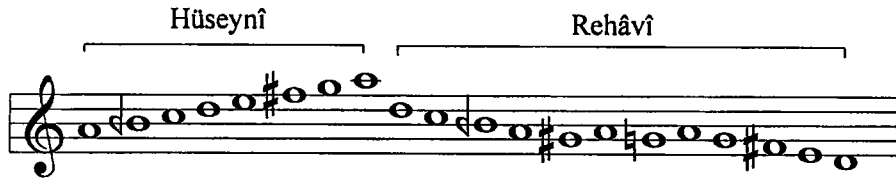
Rehâvî-i Mâye

“Nerden gerekse evvel rehâvî âgaz ide sonra mâye karâr ide.”⁶²⁶ Hangi perdeden istenirse rehâvî makamını gösterip, mâye âvâzesi ile karâr veren bir terkidir.

Hüseyînî Rehâvî Mâye

“Hüseyînî âgaz ide ine düğâhda rehâvî karâr ide hemen zirkeşîde olur nerm-i mâye karâr ide.”⁶²⁷ Hüseyînî makamı ile rehâvî makamını gösterip, yegâhda mâye âvâzesi ile karâr veren terkidir.

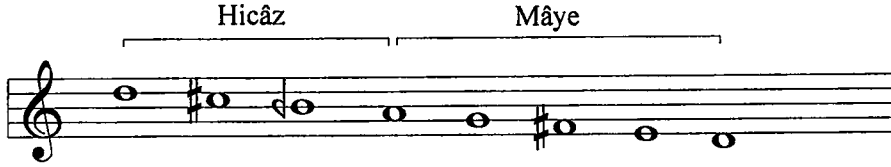
⁶²⁵ Abdullah, vr. 149a.

⁶²⁶ Abdullah, vr. 149a.

⁶²⁷ Abdullah, vr. 149a.

Hicâz Mâye

“İsfahân evinden hicâz âgaz ide ine düğâhdan aşğa mâye karâr ide.”⁶²⁸ Nevâ perdesinden hicâz seyrine başlayıp, yegâhda mâye âvâzesi ile karâr verir.

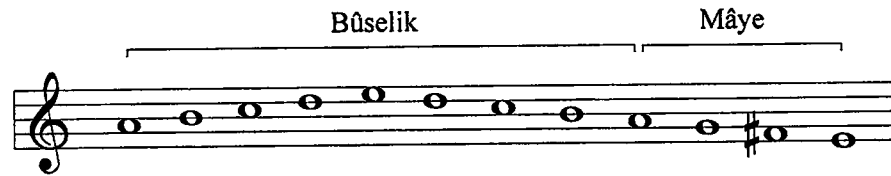
Nevâ-i Mâye

“Gerek hüseyñiden gerek ısfahândan gerek düğâhdan nevâ göstere mâye karâr ide.”⁶²⁹ Hüseyñî, nevâ veyâ düğâh perdelerinden birinden seyre başlayıp, nevâ makamını gösterir ve mâye âvâzesi ile karâr verir.

Bûselik Mâye

“Düğâhda bûselik âgaz ide nerm-i hüseyñide mâye karâr ide.”⁶³⁰ Bûselik makamı gösterip hüseyñî aşîrânda mâye âvâzesi ile karâr veren terkidir.

⁶²⁸ Abdullah, vr. 149b.

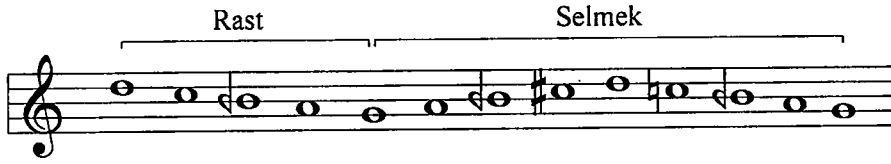
⁶²⁹ Abdullah, vr. 149b.

⁶³⁰ Abdullah, vr. 149b.

9. Selmek Âvâzesi İle Karâr Veren Terkibler

Rast-ı selmek

“İsfahân evinden rast âgaz ide ısfahândan rast selmek karâr ide.”⁶³¹ Nevâ perdesinden rast makamı gösterip, rast perdesinde selmek âvâzesi ile karâr verir.

İrâk-ı Selmek

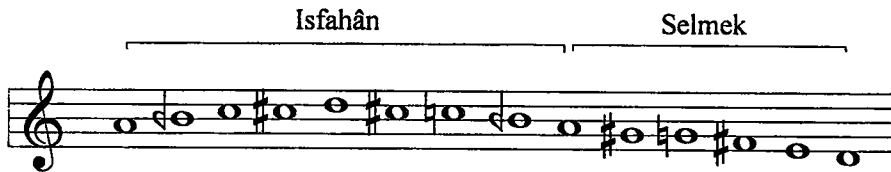
“Hicâz düğâhından ırâk âgaz ide ine düğâhdan nerm-i ısfahâna selmek karâr ide”⁶³²

Düğâh perdesinden ırâk makamı seyrine başlayıp, yegâhda selmek âvâzesi ile karâr verir.

İsfahân-ı Selmek

“Yerinden düğâh-ı ısfahân âgaz ide ine düğâhdan aşağı selmek karâr ide.”⁶³³ İsfahân makamına yegâh perdesinde selmek âvâzesinin eklenmesinden meydana gelir.

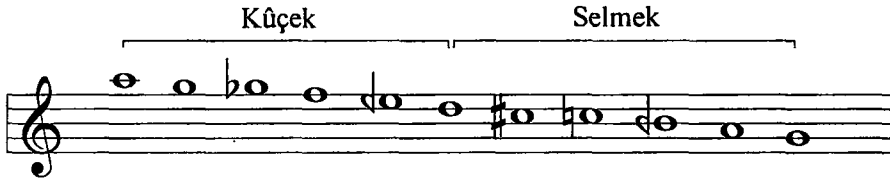
⁶³¹ Abdullah, vr. 149b.

⁶³² Abdullah, vr. 149b.

⁶³³ Abdullah, vr. 149b.

Kûçek-i Selmek

“Hicâz tîzisinde pençgâh-ı kûçek âgaz ide pençgâhdan rasta selmek karâr ide.”⁶³⁴ Muhayyer perdesinden başlayıp, nevâ perdesinde kûçek makamı göstererek, rasta selmek âvâzesi ile karâr verir.

Büzürk-i Selmek

“Hüseynîden büzürk âgaz ide ine düğâhdan nerm-i ısfahâne selmek karâr ide.”⁶³⁵ Hüseynî perdesinden seyre başlayıp büzürk makamını göstererek yegâhda selmek âvâzesi ile karâr verir.

Zengûle Selmek

“Kûçekten zengûle âgaz ide ine düğâhdan aşağı selmek karâr ide.”⁶³⁶ Kûçek perdesinden, yani nim hicâz perdesinden seyre başlayıp, zengûle makamını göstererek yegâhta selmek âvâzesi ile karâr verir.

⁶³⁴ Abdullah, vr. 150a.

⁶³⁵ Abdullah, vr. 150a.

⁶³⁶ Abdullah, vr. 150a.

Rehâvî Selmek

“Dügâhda rehâvî âgaz ide dügâhdan nerm-i ısfahân selmek karâr ide.”⁶³⁷

Rehâvî makamı ile yegâhda selmek âvâzesinin birleşmesinden meydana gelir.

Hüseynî Selmek

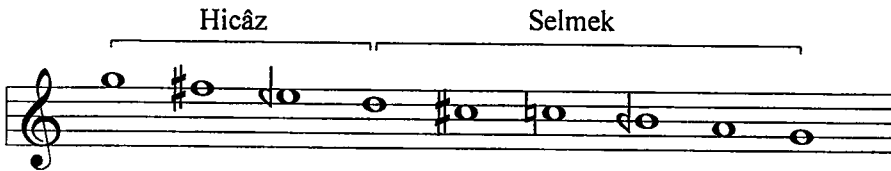
“Hüseynî âgaz ide ine dügâhdan aşığa nerm-i ısfahâna selmek karâr ide gerek hüseyinî gerekse muhayyerden ısfahâna selmek ısfahândan rast hemân”⁶³⁸ Hüseyinî makamına yegâh perdesinde selmek âvâzesinin eklenmesinden meydana gelir.

Hicâz-ı Selmek

“Gerdâniyeden hicâz âgaz ide ine ısfahândan rasta selmek karâr ide”⁶³⁹

Gerdâniye perdesinden seyre başlayıp, hicâz göstererek selmek âvâzesi ile karâr veren terkidir.

⁶³⁷ Abdullah, vr. 150a.

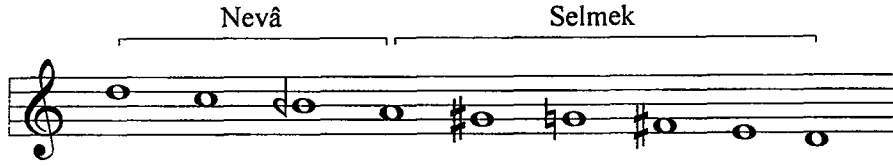
⁶³⁸ Abdullah, vr. 150a.

⁶³⁹ Abdullah, vr. 150b.

Nevâ-i Selmek

“Pençgâhdan nevâ âgaz ide dügâhdan nerm ısfahâna selmek karâr ide.”⁶⁴⁰

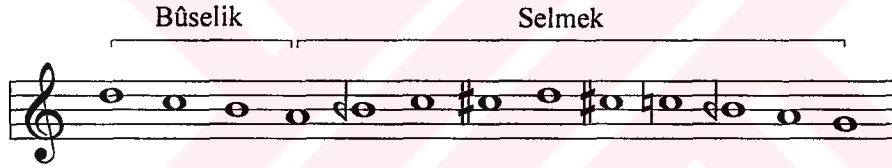
Nevâ perdesinden seyre başlayıp, nevâ makamını icrâ ettikten sonra yegâhda selmek âvâzesi ile karâr verir.

Bûselik Selmek

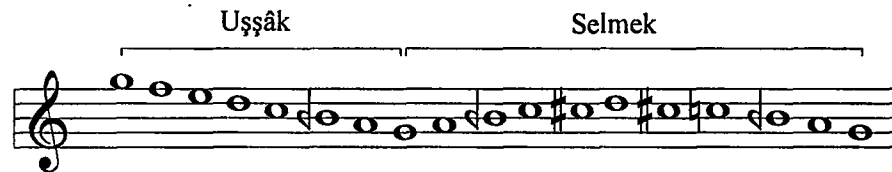
“Pençgâh yerinden bûselik göstere pençgâhdan rasta selmek karâr ide.”⁶⁴¹

Nevâ perdesinden bûselik seyrine başlayıp, rastta selmek âvâzesi ile karâr verir.

Uşşâk-ı Selmek

“Hisâr perdesin ziyâde eyleyip uşşâk âgaz ide pençgâhdan rasta selmek karâr ide.”⁶⁴² Uşşâk makamına selmek âvâzesi katılarak elde edilen bir terkibdir. Hisâr perdesini, yani evç'i ziyâde etmek ile bugün kullandığımız acem perdesinin elde edileceği sonucunu çıkarabiliriz.

⁶⁴⁰ Abdullah, vr. 150b.

⁶⁴¹ Abdullah, vr. 150b.

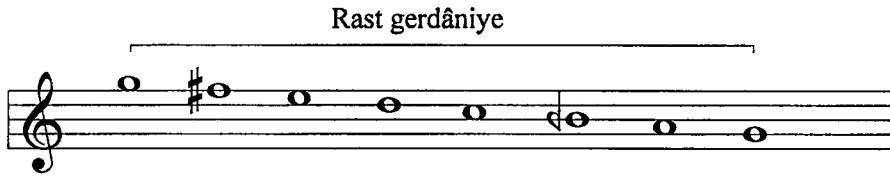
⁶⁴² Abdullah, vr. 150b.

10. Gerdâniye Âvâzesi İle Karâr Veren Terkibler

Rast-ı Gerdâniye

“Gerdâniyede evvel rast âgaz ide andan gerdâniye göstere rast karâr ide.”⁶⁴³

Her iki makamın da dizisi bugünkü rast makamı dizisidir. Seyre gerdâniye perdesinden başlanır, rast makamı gösterilir ve rast perdesinde gerdâniye âvâzesi ile karâr verilir.

Irâk-ı Gerdâniye

“Muhayyerden irâk âgaze ide bir perde çıka gerdâniye göstere rast karâr ide.”⁶⁴⁴ Irâk makamı seyrine başlayıp, gerdâniye perdesini ve âvâzesini gösterip rast perdesinde karâr verir.

İsfahân-ı Gerdâniye

“Muhayyerden hüseyñî isfahân âgaz ide pençgâhdan nerm ısfahâna gerdâniye karâr ide.”⁶⁴⁵ Muhayyer perdesinden seyre başlayıp, hüseyñîde ısfahân makamını göstererek nevâdan yegâha kadar genişleyerek yegâhda gerdâniye âvâzesi ile karâr verir.

⁶⁴³ Abdullah, vr. 150b.

⁶⁴⁴ Abdullah, vr. 150b.

⁶⁴⁵ Abdullah, vr. 150b.

Kûçek Gerdâniye

“Hisâr yüzünden kûçek âgaz ide ine pençgâhdan aşğa nerm-i ısfahân gerdâniye karâr ide.”⁶⁴⁶ Evç perdesinden başlayıp kûçek makamını gösterir ve yegâhda gerdâniye âvâzesi ile karâr verir.

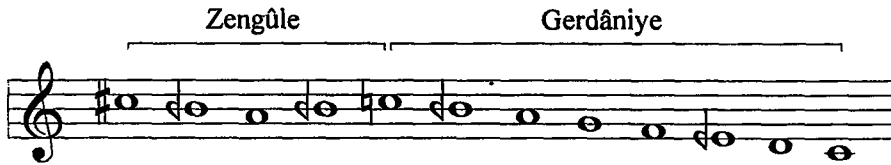
Büzürk-i Gerdâniye

“Muhayyerden ısfahâna büzürk karâr ide ısfahândan nerm ısfahâna gerdâniye karâr ide.”⁶⁴⁷ Muhayyerden nevâ perdesine inerek büzürk makamının bir bölümünü gösterip, yegâhda gerdâniye âvâzesi ile karâr verir.

Zengûle-i Gerdâniye

“Kûçekten zengûle âgaz ide tamam göstere dahı çârgâhdan nerm-i çârgâh gerdâniye karâr ide.”⁶⁴⁸ Zengûle makamı ile seyre başlayıp, kaba çârgâhda gerdâniye âvâzesi ile kârâr verir.

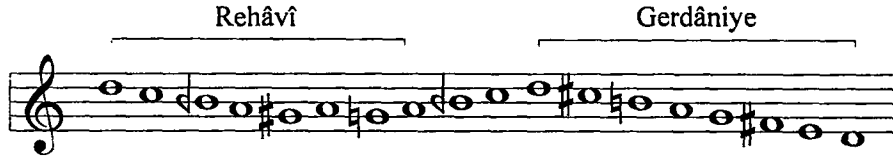
⁶⁴⁶ Abdullah, vr. 151a.

⁶⁴⁷ Abdullah, vr. 151a.

⁶⁴⁸ Abdullah, vr. 151a.

Rehâvî Gerdâniye

“Hüseynîde rehâvî âgaz ide dahı ısfahândan nerm ısfahâna gerdâniye karâr ide.”⁶⁴⁹ Hüseynî perdesinde rehâvî makamı icrâ edildikten sonra yegâh perdesinde gerdâniye âvâzesi ile karâr verilir.

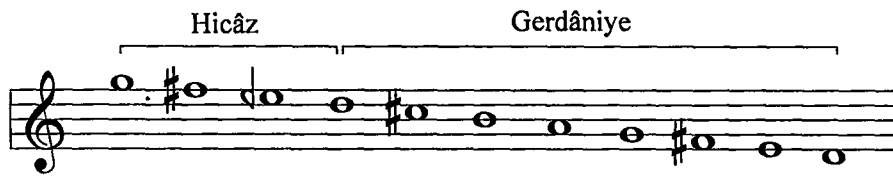
Hüseynî Gerdâniye

“Muhayyerden ısfahâna hüseyinî âgaz ide andan nerm-i ısfahâna gerdâniye karâr ide.”⁶⁵⁰ Muhayyer perdesinden hüseyinî makamı ile seyre başlayıp, yegâhda gerdâniye âvâzesi ile karâr verilir.

Hicâz-ı Gerdâniye

“Gerdâniyeden ısfahâna hicâz göstere nerm-i ısfahâna gerdâniye karâr ide.”⁶⁵¹ Gerdâniye perdesinden seyre başlayıp, nevâda hicâz makamı icrâ edildikten sonra yegâhda gerdâniye âvâzesi ile karâr verilir.

⁶⁴⁹ Abdullah, vr. 151a.

⁶⁵⁰ Abdullah, vr. 151a.

⁶⁵¹ Abdullah, vr. 151a.

Nevâ-i Gerdâniye

“İsfahândan düğâh nevâ göstere rasttan aşğa gerdâniye karâr ide.”⁶⁵² Nevâ makamına, yegâhda gerdâniye âvâzesinin eklenmesinden meydana gelir.

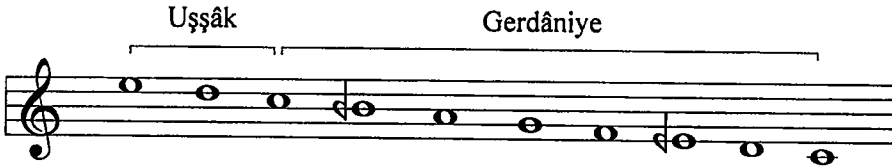
Bûselik Gerdâniye

“Hüseynîde bûselik âgaz ide pençgâhdan nermine gerdâniye karâr ide.”⁶⁵³ Hüseynî perdesinden seyre başlayarak bûselik makamı gösterilir ve yegâhda gerdâniye âvâzesi ile karâr verilir.

Uşşâk-ı Gerdâniye

“Hüseynîden çârgâh-ı uşşâk âgaz ide çârgâhdan nerm çârgâh gerdâniye karâr ide.”⁶⁵⁴ Hüseynî perdesinden başlayıp, çârgâh perdesinde uşşâk makamının bir bölümünü göstererek, kaba çârgâhda gerdâniye âvâzesi ile karâr verir.

⁶⁵² Abdullah, vr. 151b.

⁶⁵³ Abdullah, vr. 151b.

⁶⁵⁴ Abdullah, vr. 151b.

11. Altı Âvâzeye Rast Makamının Eklenmesi İle Oluşan Terkibler

Güvâşt-ı Rast

“Yerinde güvâşt âgaz ide ine rast göstere karâr ide.”⁶⁵⁵ Güvâşt âvâzesine rast makamının eklenmesi ile oluşan terkidir.

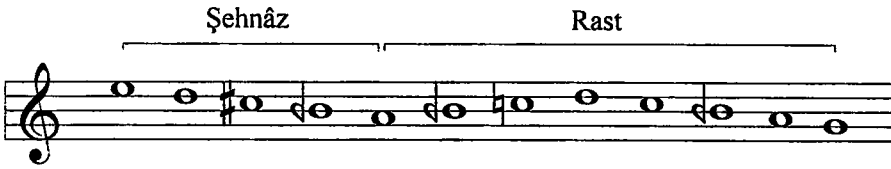
Nevrûz-ı Rast

“Nevrûz âgaz ide ine rast karâr ide.”⁶⁵⁶ Nevrûz âvâzesine rast makamının eklenmesi ile oluşur.

Şehnâz-ı Rast

“Hüseynîden şehnâz âgaz ide ine rast karâr ide.”⁶⁵⁷ Hüseynî perdesinden şehnâz âvâzesi gösterip, rast makamı ile karâr verir.

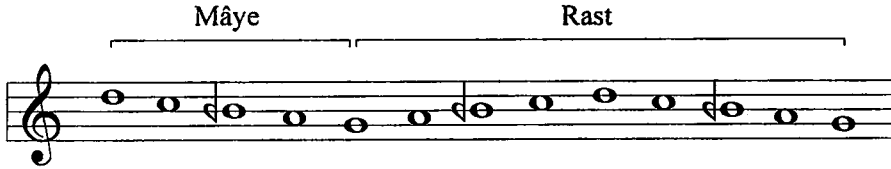
⁶⁵⁵ Abdullah, vr. 151b.

⁶⁵⁶ Abdullah, vr. 151b.

⁶⁵⁷ Abdullah, vr. 151b.

Mâye-i Rast

“İsfahândan düğâh-ı mâye âgaz ide rast karâr ide.”⁶⁵⁸ Nevâ perdesinden seyre başlayıp, düğâhda mâye âvâzesi göstererek rast makamı ile karâr verir.

Selmek-i Rast

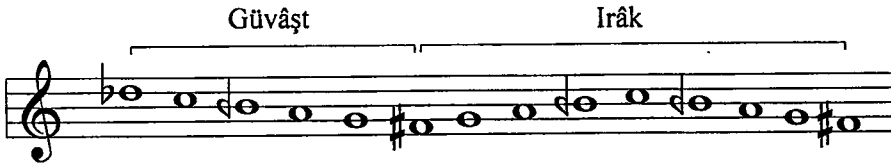
“İsfahândan Selmek âgaz ide ine karârgâhına çıka rast göstere karâr ide.”⁶⁵⁹ Nevâ perdesinden selmek âvâzesi seyrine başlayıp, rast makamı ile karâr verir.

12. Altı Âvâzeye Irâk Makamının Eklenmesi İle Oluşan Terkibler

Güvâşt-ı Irâk

“Segâhda güvâşt âgaz ide ine irâk karâr ide.”⁶⁶⁰ Güvâşt âvâzesine irâk makamının eklenmesi ile oluşur.

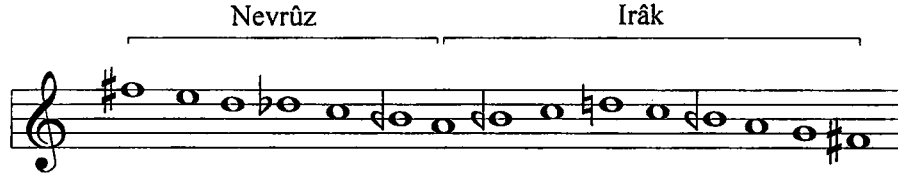
⁶⁵⁸ Abdullah, vr. 151b.

⁶⁵⁹ Abdullah, vr. 151b.

⁶⁶⁰ Abdullah, vr. 152a.

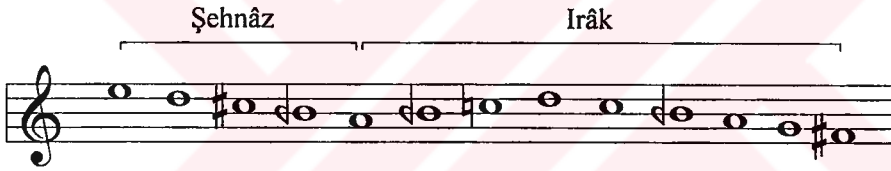
Nevrûz-ı Irâk

“Hisâr perdesinden ısfahâna nevrûz âgaz ide ine segâhdan ırâk karâr ide gerekse kûçekten ırâka hemândur.”⁶⁶¹ Evç perdesinden seyre başlayıp, nevrûz âvâzesi göstererek ırâk makamı ile karâr verir.

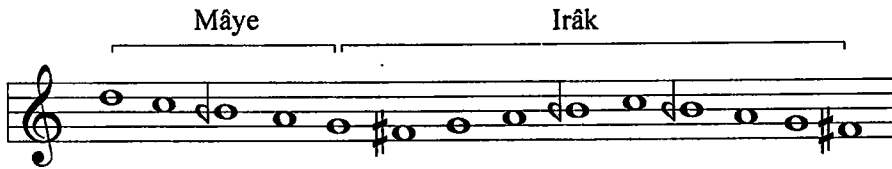
Şehnâz-ı Irâk

“Hüseynîde dügâh-ı şehnâz âgaz ide ine ırâk karâr ide.”⁶⁶² Şehnâz âvâzesine ırâk makamının eklenmesinden meydana gelir.

Mâye-i Irâk

“İsfahândan dügâha mâye âgaz ide ine dügâhdan aşğa ırâk karâr ide.”⁶⁶³ Nevâ perdesinden seyre başlayıp, dügâhda mâye âvâzesi göstererek ırâk makamı ile karâr verir.

⁶⁶¹ Abdullah, vr. 152a.

⁶⁶² Abdullah, vr. 152a.

⁶⁶³ Abdullah, vr. 152a.

Selmek-i Irâk

“İsfahândan selmek âgaz ide tamam göstere irâk karâr ide.”⁶⁶⁴ Selmek âvâzesi ile irâk makamının birleşmesinden meydana gelir.

Gerdâniye-i Irâk

“İsfahândan nerm-i ısfahâna gerdâniye âgaz ide ine segâhda irâk karâr ide.”⁶⁶⁵ Yegâh perdesinde gerdâniye âvâzesini göstererek, irâk makamı ile karâr verir.

13. Altı Âvâzeye İsfahân Makamının Eklenmesi İle Oluşan Terkibler

Güvâşt-ı İsfahân

“Hisâr perdesinden güvâşt âgaz ide ine ısfahân yüzinden düğâh karâr ide gerekse sigâhda güvâşt âgaz ide ine nerm hüseynde ısfahân karâr ide.”⁶⁶⁶ Güvâşt âvâzesine ısfahân makamının eklenmesi ile oluşur.

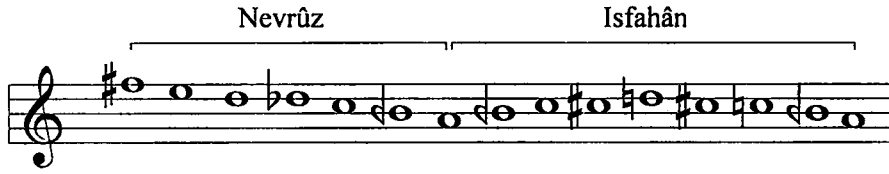
⁶⁶⁴ Abdullah, vr. 152a.

⁶⁶⁵ Abdullah, vr. 152a.

⁶⁶⁶ Abdullah, vr. 152b.

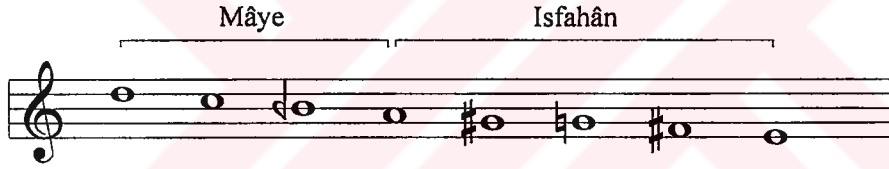
Nevrûz-ı İsfahân

“Hisârdan nevrûz âgaz ide ine ısfahân karâr ide gerekse kûçekten nevrûz âgaz ide ine nerm-i hüseyñide ısfahân âgaz ide.”⁶⁶⁷ Nevrûz âvâzesi ile ısfahân makamının birleşmesinden oluşur. İkinci târif aynı dizinin hüseyñî aşîrân perdesine göçürölmüş şeklidir.

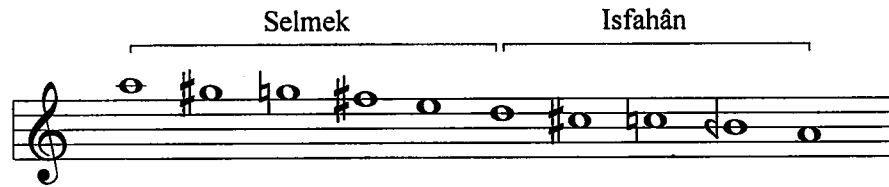
Mâye-i İsfahân

“Pençgâhdan düğâh mâye âgaz ide nerm-i hüseyñiye ısfahân karâr ide.”⁶⁶⁸ Nevâ perdesinden seyre başlayıp, düğâhda mâye göstererek hüseyñî aşîrânda ısfahân makamı ile karâr verir.

Selmek-i İsfahân

“Muhayyerden yâ düğâhdan selmek âgaz ide ine düğâhına ısfahân karâr ide.”⁶⁶⁹ Muhayyer perdesinden seyre başlayıp, nevâda selmek âvâzesi gösterip, ısfahân makamı ile karâr verir.

⁶⁶⁷ Abdullah, vr. 152b.

⁶⁶⁸ Abdullah, vr. 152b.

⁶⁶⁹ Abdullah, vr. 152b.

Gerdâniye-i Isfahân

“Yerinde gerdâniye âgaz ide tamam çıka ısfahân göstere düğâh karâr ide.”⁶⁷⁰

Gerdâniye âvâzesine ısfahân makamının eklenmesi ile oluşan bir terkidir.

14. Altı Âvâzeye Kûçek Makamının Eklenmesi İle Oluşan Terkibler

Güvâşt-ı Kûçek

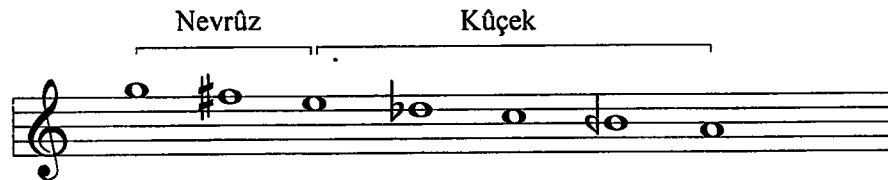
“Hisârda güvâşt âgaz ide ine hüseyñiden düğâha kûçek karâr ide.”⁶⁷¹ Evç perdesinden başlayıp, güvâşt âvâzesini göstererek düğâhda kûçek makamı ile karâr verir.

Nevrûz-ı Kûçek

“Gerdâniyede nevrûz âgaz ide ine hüseyñiden düğâha kûçek karâr ide.”⁶⁷²

Gerdâniye perdesinden seyre başlayıp, hüseyñide nevrûz âvâzesi göstererek, kûçek makamı ile karâr verilir.

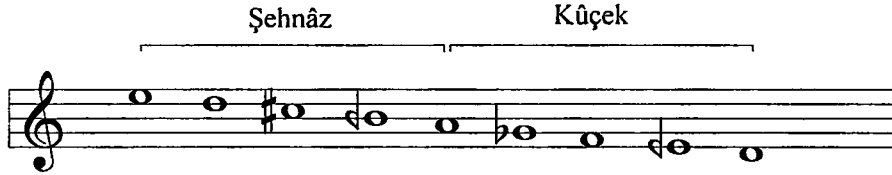
⁶⁷⁰ Abdullah, vr. 152b

⁶⁷¹ Abdullah, vr. 152b.

⁶⁷² Abdullah, vr. 153a.

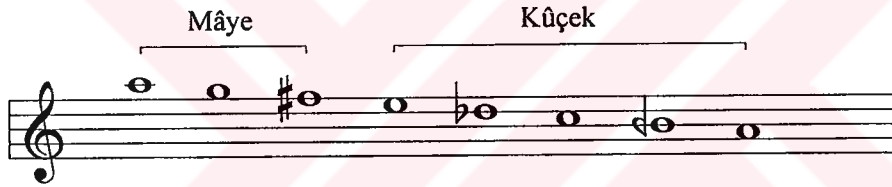
Şehnâz-ı Kûçek

“Hüseynîden dügâha şehnâz âgaz ide dügâhdan nerm-i ısfahâna kûçek karâr ide.”⁶⁷³ Şehnâz âvâzesine yegâhda kûçek makamının eklenmesinden oluşur.

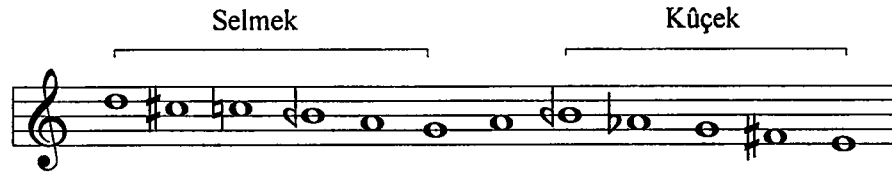
Mâye-i Kûçek

“Muhayyerden mâye âgaz ide hüseyñîden dügâh kûçek âgâz ide.”⁶⁷⁴ Muhayyer perdesinden seyre başlayıp, hüseyñîde mâye âvâzesi göstererek kûçek makamı ile karâr verilir.

Selmek-i Kûçek

“İsfahândan selmek âgaz ide tamam ine rasttan nerm hüseyñîde kûçek karâr ide.”⁶⁷⁵ Selmek âvâzesine hüseyñî aşîrânda kûçek makamının ilâve edilmesi ile oluşur.

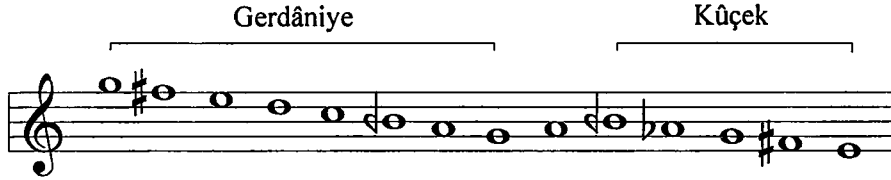
⁶⁷³ Abdullah, vr. 153a.

⁶⁷⁴ Abdullah, vr. 153a.

⁶⁷⁵ Abdullah, vr. 153a.

Gerdâniye-i Kûçek

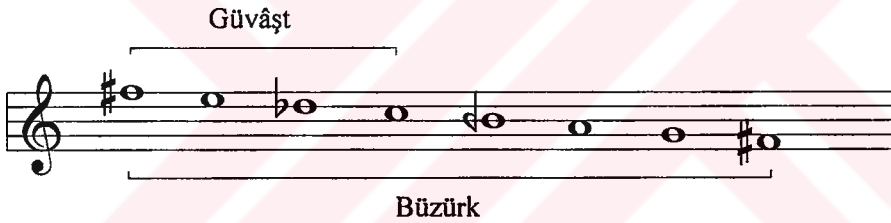
“Gerdâniye âgaz ide ine nerm-i hüseyñide kûçek karâr ide.”⁶⁷⁶ Gerdâniye âvâzesi ile hüseyñî aşîrânda kûçek makamının birleşmesinden elde edilen terkidir.

15. Altı Âvâzeye Büzürk Makamının Eklenmesi İle Oluşan Terkibler

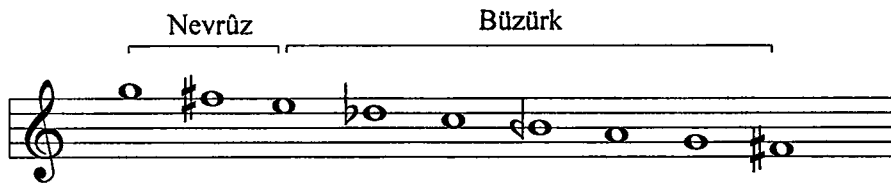
Güvâşt-ı Büzürk

“Hisârda güvâşt âgaz ide ine hüseyñiden düğâha büzürk karâr ide.”⁶⁷⁷ Güvâşt âvâzesi ile büzürk makamının birleşmesinden oluşur.

Nevrûz-ı Büzürk

“Gerdâniyede nevrûz âgaz ide ine hüseyñide düğâh-ı büzürk karâr ide.”⁶⁷⁸ Gerdâniyeden seyre başlayıp, hüseyñide nevrûz âvâzesi göstererek, büzürk makamı ile karâr verir.

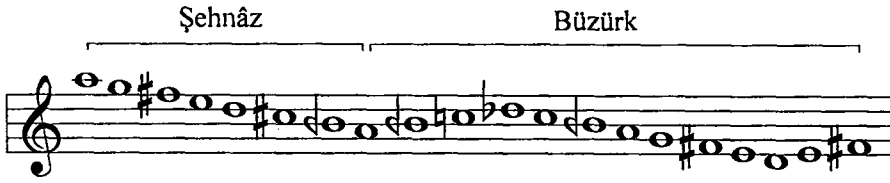
⁶⁷⁶ Abdullah, vr. 153a.

⁶⁷⁷ Abdullah, vr. 153a.

⁶⁷⁸ Abdullah, vr. 153a.

Şehnâz-ı Büzürk

“Şehnâz âgaz ide ine düğâhdan nerm-i ısfahâna büzürk karâr ide.”⁶⁷⁹ Şehnâz âvâzesi ile büzürk makamının birleşmesinden oluşan terkidir.

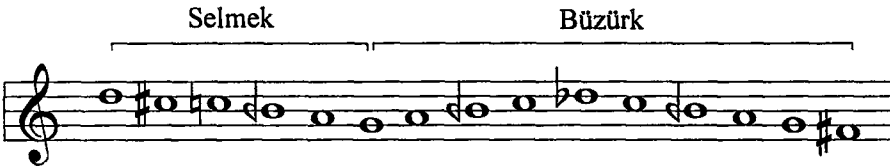
Mây-e-i Büzürk

“Muhayyerden mâye âgaz ide ine hüseyñiden düğâha büzürk karâr ide.”⁶⁸⁰ Muhayyer perdesinden seyre başlayıp, hüseyñide mâye âvâzesi göstererek büzürk makamı ile karâr verir.

Selmek-i Büzürk

“İsfahândan rasta selmek âgaz ide çıka düğâhdan nerm-i ısfahâna büzürk karâr ide.”⁶⁸¹ Selmek âvâzesi ile büzürk makamının birleşmesinden meydana gelir.

⁶⁷⁹ Abdullah, vr. 153a.

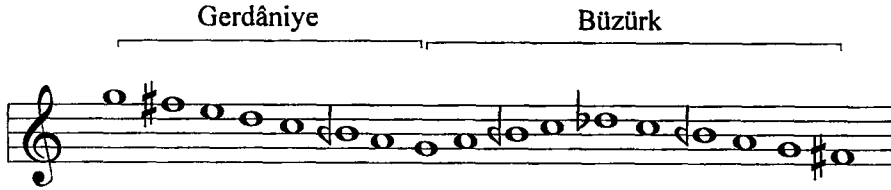
⁶⁸⁰ Abdullah, vr. 153b.

⁶⁸¹ Abdullah, vr. 153b.

Gerdâniyye-i Büzürk

“Gerdâniyye âgaz ide tamam çıka çârgâhdan ırâka büzürk karâr ide.”⁶⁸²

Gerdâniyye âvâzesi ile büzürk makamının birleşmesinden meydana gelir.

16. Altı Âvâzeye Zengûle Makamının Eklenmesi İle Oluşan Terkibler

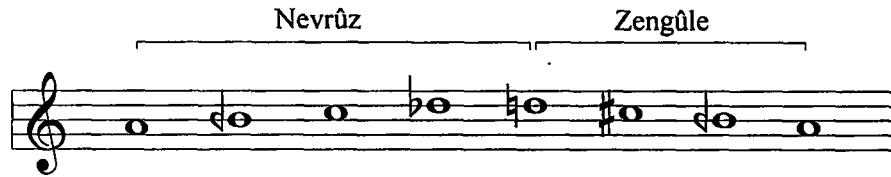
Güvâşt-ı Zengûle

“Segâhda güvâşt âgaz ide ine zengûle göstere karâr ide.”⁶⁸³ Evç perdesinden seyre başlayıp, güvâşt âvâzesi göstererek zengûle makamı ile karâr verilir.

Nevrûz-ı Zengûle

“Evvel nevrûz âgaz ide sonra zengûle karâr ide.”⁶⁸⁴ Nevrûz âvâzesi ile zengûle makamının birleşmesinden oluşur.

⁶⁸² Abdullah, vr. 153b.

⁶⁸³ Abdullah, vr. 153b.

⁶⁸⁴ Abdullah, vr. 153b.

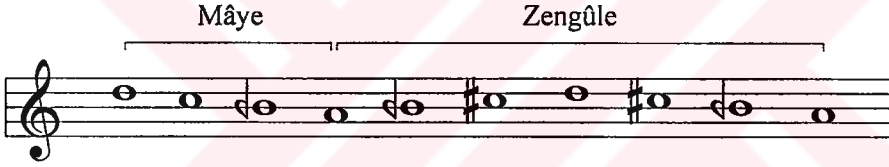
Şehnâz-ı Zengûle

“Hüseynîden şehnâz âgaz ide ine zengûle karâr ide.”⁶⁸⁵ Şehnâz âvâzesi ile zengûle makamının birleşmesinden oluşan terkidir.

Mâye-i Zengûle

“İsfahândan mâye âgaz ide ine düğâhda zengûle karâr ide.”⁶⁸⁶ Nevâ perdesinden seyre başlayıp, düğâhda mâye âvâzesini göstererek zengûle makamı ile karâr verir.

Selmek-i Zengûle

“Pençgâhdan selmek âgaz ide ine zengûle göstere karâr ide.”⁶⁸⁷ Selmek âvâzesine zengûle makamının ilâve edilmesiyle oluşan terkidir.

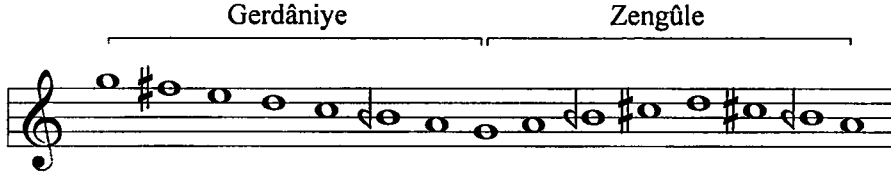
⁶⁸⁵ Abdullah, vr. 153b.

⁶⁸⁶ Abdullah, vr. 153b.

⁶⁸⁷ Abdullah, vr. 153b.

Gerdâniye-i Zengûle

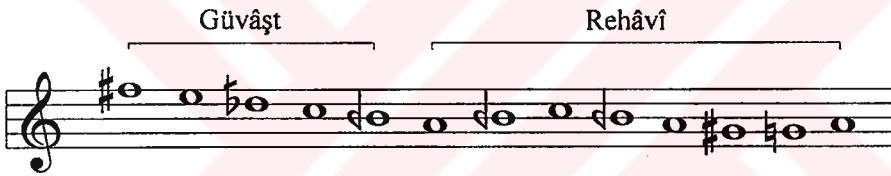
“Gerdâniye âgaz ide tamam çıka zengûle göstere karâr ide.”⁶⁸⁸ Gerdâniye âvâzesine zengûle makamı katılarak elde edilir.

17. Altı Âvâzeye Rehâvî Makamının Eklenmesi İle Oluşan Terkibler

Güvâşt-ı Rehâvî

“Segâhdan güvâşt âgaz ide ine rehâvî karâr ide.”⁶⁸⁹ Güvâşt âvâzesi ile rehâvî makamının birleşmesinden oluşan terkidir.

Nevrûz-ı Rehâvî

“Hümâyûn gibidir.” Bu makamın târifi daha önce verildiğinden burada bir kere daha zikredilmemiştir.⁶⁹⁰

Şehnâz-ı Rehâvî

“Hüseynîden şehnâz âgaz ide ine rehâvî karâr ide.”⁶⁹¹ Şehnâz âvâzesi ile rehâvî makamının birleşmesinden oluşan bir terkîbdir.

⁶⁸⁸ Abdullah, vr. 154a.

⁶⁸⁹ Abdullah, vr. 154a.

⁶⁹⁰ Abdullah, vr. 143a.

Mâye-i Rehâvî

“Pençgâhdan mâye âgaz ide ine rehâvî karâr ide.”⁶⁹² Mâye âvâzesine rehâvî makamının katılması ile elde edilen terkidir.

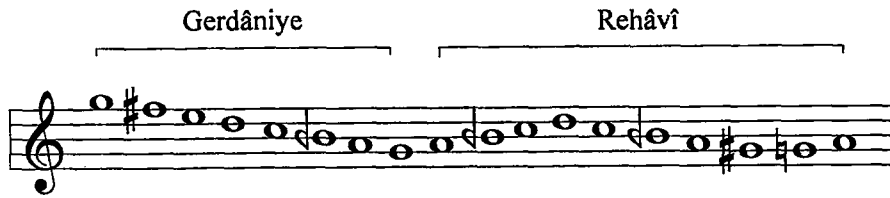
Selmek-i Rehâvî

“Selmek tamam göstere çıka rehâvî karâr ide.”⁶⁹³ Selmek âvâzesi ile rehâvî makamının birleşmesinden meydana gelen bir terkidir.

Gerdâniye-i Rehâvî

“Gerdâniye âgaz ide tamam çıka rehâvî karâr ide.”⁶⁹⁴ Gerdâniye âvâzesi ile rehâvî makamının birleşmesinden meydana gelen terkidir.

⁶⁹¹ Abdullah, vr. 154a.

⁶⁹² Abdullah, vr. 154a.

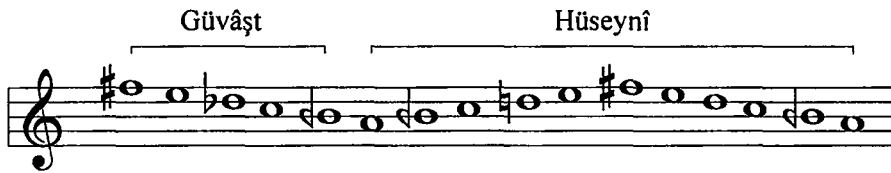
⁶⁹³ Abdullah, vr. 154a.

⁶⁹⁴ Abdullah, vr. 154a.

18. Altı Âvâzeye Hüseyînî Makamının Eklenmesi İle Oluşan Terkibler

Güvâşt-ı Hüseyînî

“Hisârda güvâşt âgaz ide ine hüseyînîden düğâhı karâr ide.”⁶⁹⁵ Güvâşt âvâzesi gösterip hüseyînî makamı ile karâr veren terkidir.

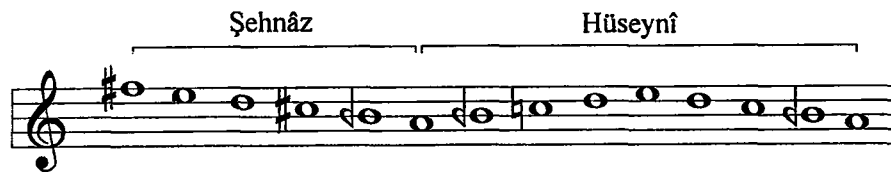
Nevrûz-ı Hüseyînî

“Gerdâniyede nevrûz âgaz ide ine hüseyînîden düğâh karâr ide.”⁶⁹⁶ Gerdâniyeden seyre başlayıp, hüseyînîde nevrûz âvâzesi göstererek hüseyînî makamı ile karâr verilir.

Şehnâz-ı Hüseyînî

“Segâhdan şehnâz âgaz ide ine hüseyînîden düğâhı karâr ide.”⁶⁹⁷ Evç perdesinden şehnâz âvâzesi seyrine başlanır ve hüseyînî makamı ile karâr verilir.

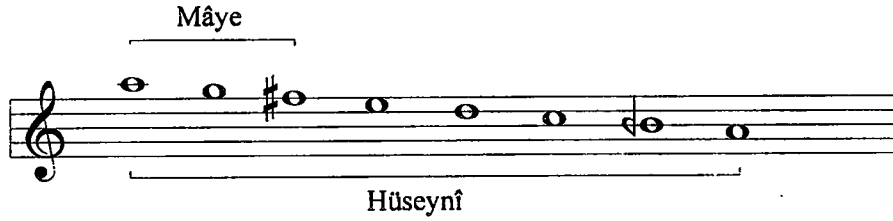
⁶⁹⁵ Abdullah, vr. 154a.

⁶⁹⁶ Abdullah, vr. 154a.

⁶⁹⁷ Abdullah, vr. 154b.

Mâye-i Hüseyî

“Muhayyerden mâye âgaz ide ine hüseyî göstere karâr ide.”⁶⁹⁸ Muhayyer perdesinden seyre başlar, hüseyîde mâye âvâzesini gösterip hüseyî makamı ile karâr verir.

Selmek-i Hüseyî

“Muhayyerden selmek âgaz ide tamam çıka hüseyî göstere karâr ide.”⁶⁹⁹ Muhayyer perdesinden seyre başlayarak selmek âvâzesi gösterir ve hüseyî makamı ile karâr verir.

Gerdâniye-i Hüseyî

“Gerdâniye âgaz ide çıka hüseyî göstere dügâh karâr ide.”⁷⁰⁰ Gerdâniye âvâzesi ile hüseyî makamının birleşmesinde meydana gelen bir terkidir.

⁶⁹⁸ Abdullah, vr. 154b.

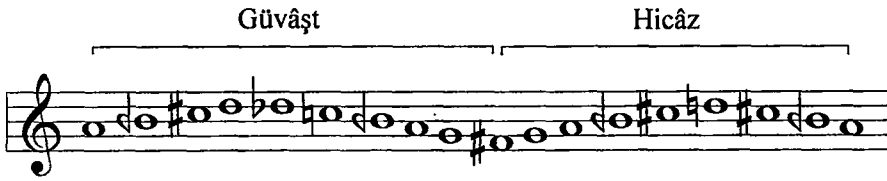
⁶⁹⁹ Abdullah, vr. 154b.

⁷⁰⁰ Abdullah, vr. 154b.

19. Altı Âvâzeye Hicâz Makamının Eklenmesi İle Oluşan Terkibler

Güvâşt-ı Hicâz

“Hicâz üzerinden güvâşt âgaz ide ine hicâz karâr ide.”⁷⁰¹ Güvâşt âvâzesi ile hicâz makamının birleşmesinden oluşan terkidir.

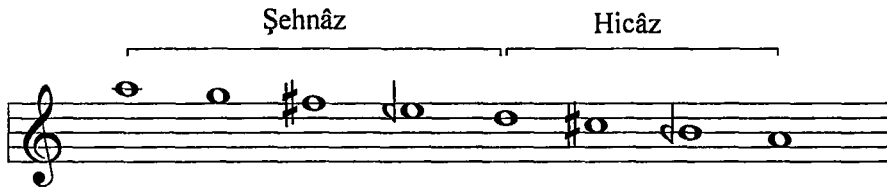
Nevrûz-ı Hicâz

“Gerdâniyeden nevrûz âgaz ide ine hicâz karâr ide.”⁷⁰² Gerdâniye perdesinden seyre başlayıp, nevrûz âvâzesini gösterip, hicâz makamı ile karâr verilir.

Şehnâz-ı Hicâz

“Muhayyerden şehnâz âgaz ide ine ısfahândan hicâz göstere düğâh karâr ide.”⁷⁰³ Muhayyer perdesinden başlayan şehnâz âvâzesi seyrinden sonra hicâz makamı ile karâr verilir.

⁷⁰¹ Abdullah, vr. 154b.

⁷⁰² Abdullah, vr. 154b.

⁷⁰³ Abdullah, vr. 154b.

Mâye-i Hicâz

“Gerdâniyeden mâye âgaz ide ine hicâz karâr ide.”⁷⁰⁴ Gerdâniye perdesinden seyre başlayıp, mâye âvâzesini göstererek, hicâz makamı ile karâr verir.

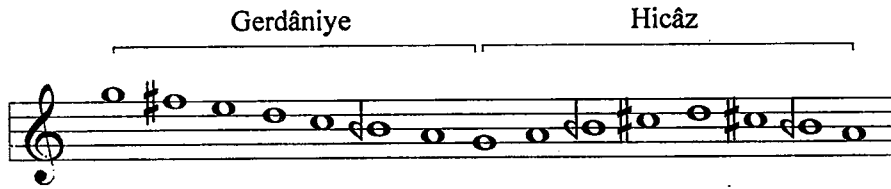
Selmek-i Hicâz

“Selmek âgaz ide ine rasttan nerm ıfahâna hicâz karâr ide.”⁷⁰⁵ Selmek âvâzesi ile yegâhda hicâz makamının birleşmesinden meydana gelen terkidir.

Gerdâniye-i Hicâz

“Gerdâniye tamam âgaz ide çıka hicâz göstere düğâh karâr ide.”⁷⁰⁶ Gerdâniye âvâzesi ile hicâz makamının birleşmesinden oluşan terkidir.

⁷⁰⁴ Abdullah, vr. 154b.

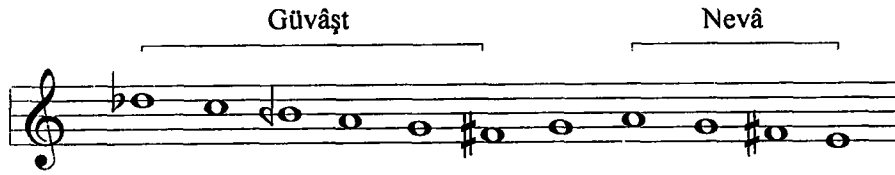
⁷⁰⁵ Abdullah, vr. 154b.

⁷⁰⁶ Abdullah, vr. 155a.

20. Altı Âvâzeye Nevâ Makamının Eklenmesi İle Oluşan Terkibler

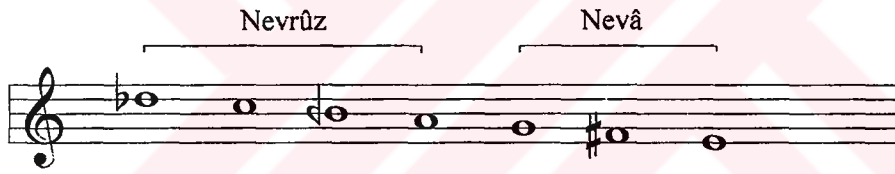
Güvâşt-ı Nevâ

“Güvâşt âgaz ide ine nerm-i hüseynde nevâ karâr ide.”⁷⁰⁷ Güvâşt âvâzesi ile hüseyne aşîrânda karâr veren nevâ makamının birleşmesinden meydana gelir.

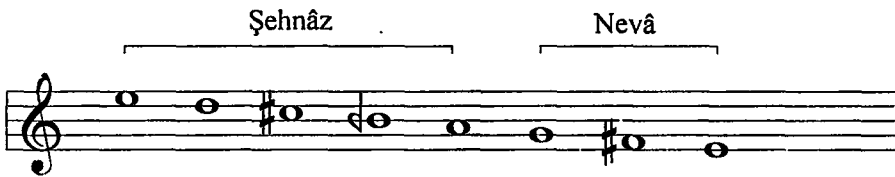
Nevrûz-ı Nevâ

“Kûçekden nevrûz âgaz ide ine nerm-i hüseynde nevâ karâr ide.”⁷⁰⁸ Nevrûz âvâzesi ile hüseyne aşîrânda karâr veren nevâ makamının birleşmesinden oluşur.

Şehnâz-ı Nevâ

“Hüseynden şehnâz âgaz ide ine düğâhdan nerm-i hüseynde nevâ karâr ide.”⁷⁰⁹ Şehnâz âvâzesi ile hüseyne aşîrânda karâr veren nevâ makamının birleşmesinden meydana gelir.

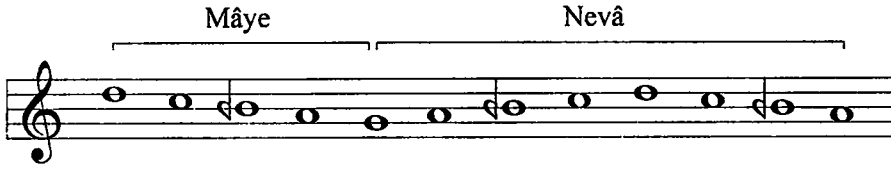
⁷⁰⁷ Abdullah, vr. 155a.

⁷⁰⁸ Abdullah, vr. 155a.

⁷⁰⁹ Abdullah, vr. 155a.

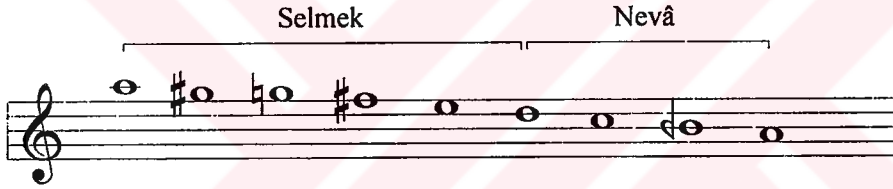
Mâye-i Nevâ

“Pençgâhdan mâye âgaz ide ine ol dahı nevâ karâr ide.”⁷¹⁰ Mâye âvâzesine nevâ makamının eklenmesi ile elde edilen bir terkidir.

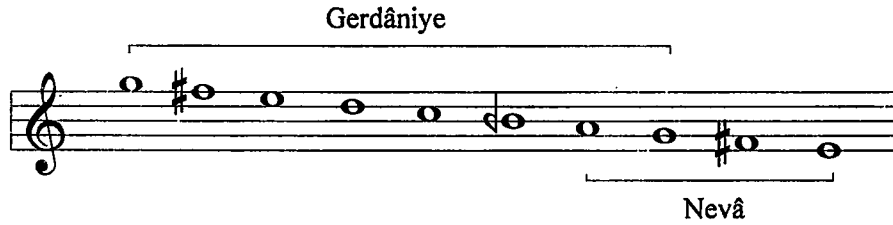
Selmek-i Nevâ

“Muhayyerden selmek âgaz ide ine pençgâhdan düğâh nevâ karâr ide.”⁷¹¹ Muhayyerden seyre başlayıp, nevâ perdesinde selmek âvâzesini göstererek nevâ makamı ile karâr verilir.

Gerdâniye-i Nevâ

“Gerdâniye tamam âgaz ide çıka düğâhdan nerm-i hüseyniye nevâ karâr ide.”⁷¹² Gerdâniye âvâzesini gösterip, hüseynî aşîrânda nevâ makamı ile karâr verilir.

⁷¹⁰ Abdullah, vr. 155a.

⁷¹¹ Abdullah, vr. 155a.

⁷¹² Abdullah, vr. 155a.

21. Altı Âvâzeye Bûselik Makamının Eklenmesi İle Oluşan Terkibler

Güvâşt-ı Bûselik

“Segâhda güvâşt âgaz ide ine nerm-i hüseyñîde bûselik karâr ide.”⁷¹³ Güvâşt âvâzesi ile hüseyñî aşîrânda bûselik makamının birleşmesinden oluşan terkidir.

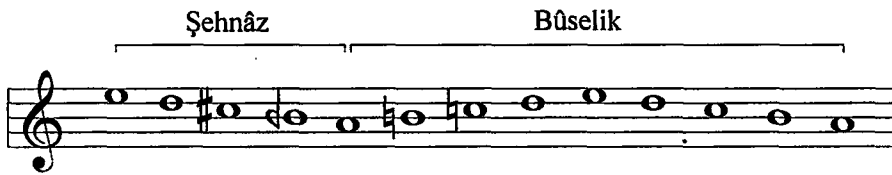
Nevrûz-ı Bûselik

“Kûçekden nevrûz âgaz ide ine hüseyñîde bûselik göstere karâr ide.”⁷¹⁴ Nevrûz âvâzesi ile bûselik makamının birleşmesinden oluşan terkidir.

Şehnâz-ı Bûselik

“Hüseyñîden şehnâz âgaz ide mukâbilinde bûselik karâr ide.”⁷¹⁵ Şehnâz âvâzesine bûselik makamı katılarak elde edilen bir terkidir.

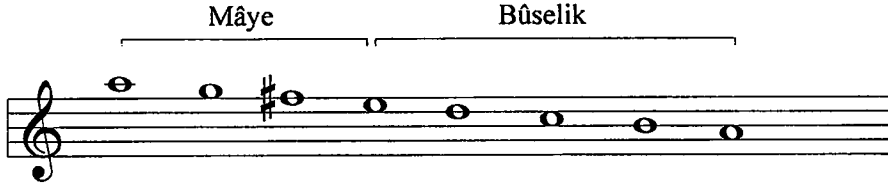
⁷¹³ Abdullah, vr. 155b.

⁷¹⁴ Abdullah, vr. 155b.

⁷¹⁵ Abdullah, vr. 155b.

Mâye-i Bûselik

“Muhayyerden mâye âgaz ide ine hüseyñîde bûselik karâr ide.”⁷¹⁶ Muhayyer perdesinden seyre başlayıp, hüseyñîde mâye âvâzesi göstererek, bûselik makamı ile karâr veren terkidir.

Gerdâniye-i Bûselik

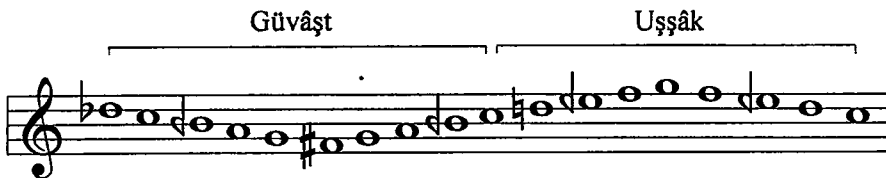
“Gerdâniye âgaz ide çıka segâh ziyâdeliğiyle bûselik karâr ide “⁷¹⁷ Gerdâniye âvâzesi gösterip bûselik makamı ile karâr veren terkidir.

22. Altı Âvâzeye Uşşâk Makamının Eklenmesi İle Oluşan Terkibler

Güvâşt-ı Uşşâk

“Hisârdan güvâşt âgaz ide çârgâhda uşşâk karâr ide.”⁷¹⁸ Güvâşt âvâzesine Çârgâh perdesinde uşşâk makamının eklenmesinden oluşan terkidir.

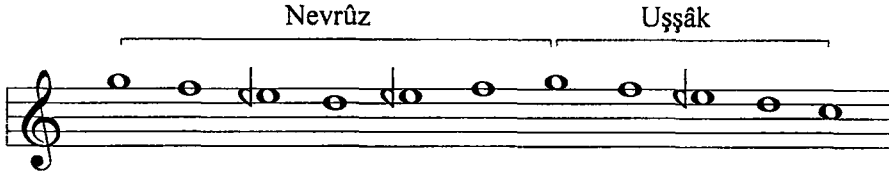
⁷¹⁶ Abdullah, vr. 155b.

⁷¹⁷ Abdullah, vr. 155b.

⁷¹⁸ Abdullah, vr. 155b.

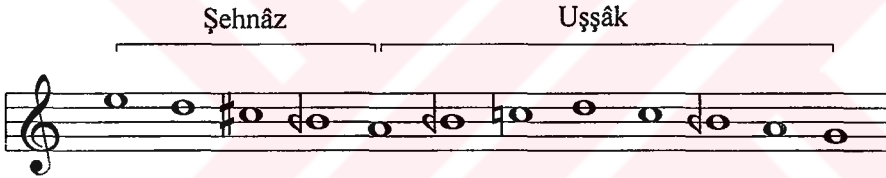
Nevrûz-ı Uşşâk

“Gerdâniyeden nevrûz âgaz ide ine çârgâhda uşşâk karâr ide”⁷¹⁹ Gerdâniyeden seyre başlayıp, nevrûz âvâzesini göstererek çârgâh perdesinde uşşâk makamı ile karâr verilir.

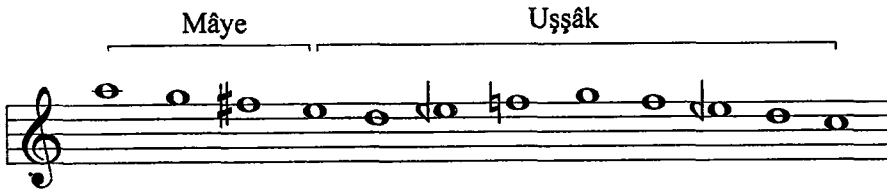
Şehnâz-ı Uşşâk

“Hüseynîden şehnâz âgaz ide ine dügâhdan aşığa uşşâk karâr ide.”⁷²⁰ Şehnâz âvâzesi ile uşşâk makamı dizisinin birleşmesinden meydana gelen terkidir.

Mâye-i Uşşâk

“Muhayyerden mâye âgaz ide çârgâhda uşşâk karâr ide.”⁷²¹ Muhayyerden seyre başlar, mâye âvâzesini gösterip, çârgâhda uşşâk makamı ile karâr verir.

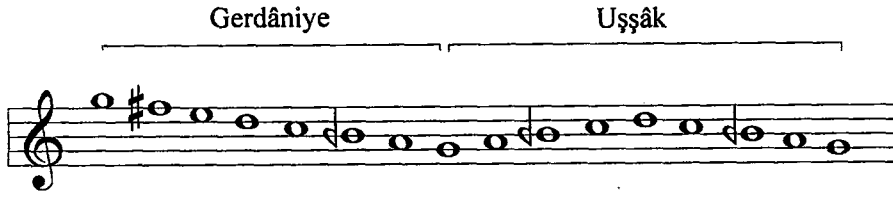
⁷¹⁹ Abdullah, vr. 155b.

⁷²⁰ Abdullah, vr. 155b.

⁷²¹ Abdullah, vr. 156a.

Gerdâniye-i Uşşâk

“Gerdâniye âgaz ide çıka dügâhdan aşğa uşşâk karâr ide.”⁷²² Gerdâniye âvâzesi ile uşşâk makamının birleşmesinden oluşan terkidir.

⁷²² Abdullah, vr. 156a.

III. BÖLÜM

KITÂBÜ'L-EDVÂR

Hamd ü sipâs-ı bî-kıyas ol hâlık-ı cinn ü inâs üzerine olsun kim peyk-i akl vahdâniyyeti sahrâsında mütehayyir ve hayrandur ve senâyı bî-add ol musavvir-i ezel ve ebed hakkınadır kim bî-devât ü kalem iki 'âlemün nakşını ketm-i 'ademden istinbât idüb levh-i vücûdda tahrîr itdi tâ kim kemâl-i kudretin izhâr ide ki küntü kenzen mahfiyyen fe ahbebtü en u'rafe fe halâktü'l-halka li urafe ve sîmürg-i basîret hüviyyet hevâsının evcinde bî-bâl ü per ser gerdândur ve hümâ-yı ruhâniyyetün şehper-i azameti âfitâbınun pertev-i sübühâtı birle (2a) muhterik ve tûtî-i cân ve 'andelîb-i lisân¹ kafesinde müsebbih ve zâkirdür ki fetebarekâllâhü ahsenü'l-hâlikîn bende-nüvâz ve 'ayb-pûş ve gayb-dândur Birdür hüdâlığla ve cihândârdur tenhâlığla ferddür bî-hemtâlığla tamâmdur dânalığla ne ânun kimse üzerine hâceti vardur ve² ne kimsenün ânun üzerine hücceti vardur 'adl ü hikmetden gayrı işi yok zâtına ve sıfâtına çün ü çirâ yok mülkinde hiç nesne zâyi' değül ve iki 'âlemde ândan özge kimse sâni' değül ve dâna-yı nihân ve âşikâre oldur ne ol kimseye benzer ne kimse âna nitekim leyse ke mislîhi şey'un ve hüve's-semî'ul basîr ve âdem ve âdemî-zâdı cemî'ı yaradılmış üzerine tafdîl (2b) idüp hil'at-i kemâ kâlallâhu te'âlâ velekad kerramnâ benî âdeme birle ârâste kıldı ve melâikeye ta'cîz için cümle esmâyı kim ibâretdür luğât-ı eşyâdan ta'lîm itdi kim ve 'alleme âdeme'l esmâe külleha sümme 'arazahum 'ale'l-melâiketi ve minhâc-ı hidâyet üzerine kemâl-i inâyet idüb irşâd itdi tâ kim emr-i tavkımı halkun halk-i cânında silsile-i itâat ve imtisâl ile müstahkem idüb 'ibâdetine meşğul olalar kim ve mâ halâktü'l-cinne ve'l-inse illâ liya'budûn ve nokta-i arzı kim merkez-i dâire-i 'âlemdür müstekar virdi tâ kim harekât ve sekenât-ı cemî'-i ahvâlini zabt ide ve seb'a semâvât-ı sâyebânlar itdi ve mihr ü mâhı mürebbî-i enva'-ı fevâkih itdi tâ ki anlarunla muğazzâ olalar³

¹ p'de "dehân" var

² p ve r'de "ve" yok

³ p'de "Vallahu'l-muvaffik ve'l-mürşid ve hüve ni'me'l-Mevlâ ve ni'me'l-mu'în hâzâ tevhd-i Hudâ teâlâ 'azze ve celle" var

(3a) Münâcât⁴

Yüz dutub dergâhuna ey pâdişâh-ı bî zevâl
İsterem 'avn ü hidâyet ey delîl-i cümle dâll
Sana yârâşur cihanbânlık ki sensin lemyezel
Sana düşer izzeti bâkî ki sensin lâyezâl
Âb-ı lütfun ile iderler tebsümle riyâz
Bâd-ı kahrın ile kılurlar tezellüller cibâl
'Akl-ı kül sûzen gibi bâ şüzre çok kıldı taleb
Tâ bulâ künh-i kemâlün bulmadı illâ hayâl
İzzetünün meşrıkından her güneş ki itdi tulû'
Bulmadı züll-i kûsûfu ve görmedi naks u zevâl⁵
Tâatün Tûr'unda ernî didiğiçün Âfitâb
Erdi bir zerre tecellinden ânâ hüsn ü cemâl

(3b) Rahmetün mülkinde heblî didiğiçün âsumân

Buldı bunca rifatiyle vüs'at-i cah u celâl
Züllünün câhında Yusuf oldığıçün mübtelâ
İtdi uş câh-ı 'azîz-i Mısırî ânâ intikâl
Yâdun ile âteş-i Nemrûda girdi çün Halîl
Oldu ânâ od zehâb-ı çeşme-i âb-ı zülâl

⁴ p'de "münâcât" yok

⁵ k'da "naks u zâl"

Dahı ve sıilet-i salavât ve tuhaf-ı tahıyyât ol seyyidi sâdât ve mefhar-i kâinât ve hulâsa-i mevcûdât ve çırâğ-ı âsumân u zemîn ve habîb-i ilâhi'l-'âlemîn ve hâce-i kevneyn ve Rasûl-i sekâleyn ve mâlik-i memâlik ve hâce-i mesâlik şâhenşeh-i levlâk sebeb-i vücûd-i eflâk ve nûri dîde-i âdem (4a) nükte-i zemzeme-i ân-dem muhâtab-ı rahmeten li'l-'âlemin kâle küntü nebiyyen ve âdeme beyne'l-mâi ve't-tîn müctebâ-yı⁶ ve murtazâ Muhammed Mustafa 'aleyh-i efdâlu's-salâvât ve ekmelü't-tahıyyât üzerine olsun kim şems-i şer'atle zulmet-i cehâleti minhâc-ı hidâyetten zâil itmişdür dahı beyân-ı me'ânî-i bedî' birle bülağa-yı 'Arab-ı 'arbânun hasâ-i Bathâ'dan ve rimâl-i dehnâdan ekserken Kur'ân-ı 'azîmde vefurkan-ı kerimde muârizların bâtil kılmışdır Beyt⁷

Fazlun ile bana tevfik-ı refik et zü-l-celâl
Ahmed-i mürsel hakı ki oldur rasûl-i hoş hisâl
Muktedâ-i âferîniş kıble-i ashâb-ı dîn
Pîşvâ-yı enbiyâ ve kıdve-i erbâb-ı hâl
(4b) Rutbetiyle çün kadem urdı felek üzre itdiler
Gözlerine mihr ü mâh nâ'leyn-i hâkin iktihâl
Bir kademde irdi ev ednâ makâmına eyle kim
Cebrail irse ol araya dökerdi per u bâl
Oldısa mi'râc-ı Yûnus hût batnında nola
Kâbe kavseyne bu mi'râc itdi zi fazl u kemâl
Mûsî Nîl'i iki pâre itdiyise ne 'aceb
Bir işâretle bu bedr âyı eyledi iki hilâl
Haşr günü kim kamû cem olalar 'uryân u zâr
Destgîr ol seni Hak bilenler itme pâymâl

⁶ k ve p'de "müctebâ"

⁷ p'de "beyt" yok "vallâhu 'alem ve ahkemu hazret-i resûl sallâllâhu aleyhi ve's-sellem" var

Ammâ ba'du hamd-i Hudâ ve dürûd-i rasûl 'aleyhi's-selâm böyle rivâyet ider bu edvârın müellifi Hızır Bin (5a) 'Abdullah ki günlerde bir gün ben kemîne Pâdişâh-ı ma'dilet-şîâr⁸ mekremet-âsâr sultan-ı â'zâm a'del-i ümerai'l-'âlem muharriz-i memalikü'd-dünyâ muzhir-i kelimâ-tullâhi'l-'ulyâ melâzû'l-guzât ve'l-mücâhidîn mahz-ı eltâf-ı Rabbi'l-'alemîn mevlâ mülûki'l-'alem nâşirü'l-'adli-ve'l-ihsan bâsittü'l-emn-i ve'l-emân el-müeyyed mine's-semâi'el-muzaffer 'ale'l-a'dâ' "Sultan ibn-i Sultan Sultan Murâd bin Bâyezîd Hân halledâllâhü saltanatehû ve eyyede memleketehû"⁹

MEDH¹⁰

Pâdişâh-ı bahr ü ber sultân Murâd-ı bî-hemâl
Erdiştir-i şîr-dil dârâ-yı İskender hısâl
Ol kim oldı rifâtiyle âsümân-ı ber karâr
(5b) Ol kim oldı berây-ı birle Âfitâb-ı bî-zevâl
Kankı mecliste ki ânun kadrî müşerref kıldı sadr
Âsümânın yiri¹¹ olur ây gibi saff-ı ni'âl
Devr-i hükmidür ezel hükmi gibi bî-inkılâb¹²
Mülk-i câhidür ebed mülki gibi bî intikâl
Gâh ider devrinde anun kebkbâza kahkaha
Gâh insâf ile şîre karşı salınur gazâl
Ey harîm-i bâr-gâhun mevlüd-i ikbâl ü baht
Vey zemîn ü âsitânun menşe-i câh u celâl
Nite gökden yirdiler senden diler 'âlem atâ'
Nitekim günden hilâl ister hîred senden kemâl
Olduğınca mihr ü mâh ü âsümân ile zemîn
Mûnis olsun sana izz ü devlet-i câh u celâl

⁸ p'de "şîâre"

⁹ p'de "Sultan ibn-î sultan Murâd hân Muhammed bin Bâyezîd hân hallede mükehtû"

¹⁰ p'de "Medh-i pâdişâh-ı mu'azzam Sultân Murâd hân" var

¹¹ p'de "yir"

¹² k'da "inkılât"

(6a) Şöyle işâret itdi kim bu 'ilm-i mûsikî begâyet latîf ve şerîf 'ilmdür ve hem senün dahı bu fende¹³ hayli sa'y-i gûşîşün var nola bu bâbda bir kitab perdâht idesin tâ kim bu 'ilmun vâsılları ve tâlibleri ânı teferrüc idüb seni hayrile analar ve efvâh-ı ricâlde mütedâvel ola çün bunu işitdüm arak-ı hacâlet ve teşvîş içinde ğark olub eyitdüm kim sultanumun devletlü meclisinde meclis-i sürûr be huzûr üstâd-ı mu'azzam¹⁴ ve kıdve-i ehl-i tarab üstâd Hacı 'Ali ve müzeyyenü'l-mahâfil ve'l mecâmi'u mukarrebî Hz. Sultan üstâd Sinân ve üstâd Hüseyin ve üstâd-ı bi'l-istihkâk üstâd 'Ali ve Dâvûd-esvât ve zühre-neġamât (6b) üstâd-ı Eymin ve andelîb-i devrân ve tûtî-i hoş elhân üstâd Muhammedî (dâme fazluhüm) hâzır dururlar anlarun huzurunda benüm¹⁵ haddüm vâri ki¹⁶ bunun gibi işe tekaddüm idem eyle olsa padişâh-i (halledallâhü mülkehû)¹⁷ bu sözü tasdik idüb buyurdu kim belî rast eydürsin velîkin çün evvel¹⁸ işâret sana olundı gerekdür kim bu bâbda sa'y-ı cemîl gösteresin bu ben kemîne dahı el-'abdü bimâ fi-yedihi kâne li-mevlâhu hükmü birle Allahü te'âlâdan 'avn-i inâyet isti'ânet taleb idüb pâdişâhın emrine itâ'at kılub vüs'-i tâkatçe birkaç satır¹⁹ bünyâd itdük zîrâ ol pâdişâhun işâretiydi kim yerine getürdüm ve ol pâdişâhun²⁰ delâletiydi kim (7a) söyledüm evvelâ medhiyle söz açdum âhir "du'âsı ile"²¹ bu kitâbı hatmideyim didüm okuyanlardan ve dinleyenlerden tevakku' oldur kim hayyiz-i kabûlde dutub sehv ü hatâsı varsa lutf idüb anlar kemâlleriyle sehvin hatâsın yerine getirüb tamâm ideler ve billâhi'l-'avnü fi't-tevfik bilgil ki²² müellif-i muhtasar bu kitabun içinde 'ilm-i mûsikînün kısmı îkâ'ında şol asılların getürmişdür ki ol asıllar üzerine i'timâd olunur dahı san'at-ı îkâ'da mütekaddimler zikritdüği üzerine niçe ziyâdeler getürmişdürki anlar kitâblarında anmamışlardur meselâ bu san'atun ecnâsı kaçdur ânı beyân itmek gibi ve dahı her (7b)

13 p'de "ilmde"
14 p'de "muazzam" yok
15 p'de "ve" var
16 p'de "kim"
17 p'de hallede mülkehû'
18 p'de "ol"
19 p'de "satır" yok
20 p'de "pâdişâhda"
21 p'de "du'âsı ile" yok
22 p'de "bilgil kim"

bir nev'ün bir nev'ünden nice istinbât olduđı²³ gibi dahı bâ'zı nev'ün zamânıyla ba'zı nev'ün zamân ortasında nisbet bildürmek gibi dahı bu san'atün nev'lerinün amûdları rûşen olmağıçün ilm-i arûzdan misâller getürmişdür tâki bu 'ılme şürû' iden kimseye maksûd âsân ola dahı şol kimseler ki bu 'ilmde muhtâc dururlar murâdları tiz hâsıl ola inşâallâhu 'te'âlâ²⁴

---

²³ k'da "olduğıçtın"

²⁴ k'de "te'âlâ" yok; r'de "bâb-ı evvel der beyân-ı âferîni-ş 'alem" var

FİHRİST-İ KİTÂB EDVÂR²⁵

Fasl-1 Evvel Der beyân-1 âferîniş-i âlem 1	Fasl-1 Dûvûm Der beyân-1 Felekü'l-Burûc 4	Fasl-1 Sivûm Der beyân-1 Enzar-1 Semâniye 6	Fasl-1 Cihârum Der beyân-1 Enzâr-1 Heşt kâine 7
Fasl-1 Pencûm Der beyân-1 nisbet-i Burûc-1 Dûvâzde gane Be'anâsır-1 Erbe'a 8	Fasl-1 Şeşûm Der beyân-1 Tabâyı' Burûc İsnâ 'Aşerete 8	Fasl-1 heftûm Der beyân-1 Şümâr-i Sitâregân-1 burûc ez sevâbit 10	Fasl-1 heştûm Der beyân-1 Felek-i Zühal 10
Fasl-1 Nühüm Der beyân-1 Felek-i Müşterî 11	Fasl-1 Dehüm Der beyân-1 Felek-i Merrîh 12	Fasl-1 Yâzdehüm Der beyân-1 Felek-i Âfitâb 12	Fasl-1 düvazdehüm Der beyân-1 Felek-i Zühre 14
Fasl-1 Sîzdehüm Der beyân-1 Felek-i 'Utârid 14	Fasl-1 cihârdehüm Der beyân-1 Felek-i Kamer 14	Fasl-1 Pençdehüm Der beyân-1 'Anâsır-1 Erbaa 15	Fasl-1 Şâzdehüm Der beyân-1 Kevâkib-i Seyyâre be ıstılâh-1 Ehl-i Nücûm 15
Fasl-1 Heftdehüm Der beyân-1 Sa'd ü Nahs Kevâkib Seb'a-i Seyyâre 16	Fasl-1 Heştdehüm Der beyân-1 se kevâkib enderîn bürûc 18	Fasl-1 Nüvâzdehüm Der beyân-1 hazîz Kevâkib enderîn burûc 18	Fasl-1 bistüm Der beyân-1 rûzî ve şebî îşân 19
Fasl-1 bîstü yeküm Der beyân-1 Ahlâtşân 19	Fasl-1 Bist düvûm Der beyân-1 Faslhây-1 İşân 20	Fasl-1 bist sivûm Der beyân-1 meşrikî ve mağribî ve cenûbî ve şimâlî îşân 23	Fasl-1 bist cihârum Der beyân-1 renkhâ-1 îşân 23
Fasl-1 bist pencüm Der beyân-1 Ahlâkşân 24	Fasl-1 bist Şeşûm Der beyân-1 delâletşân ber a'zâ 24	Fasl-1 bist heftûm Der beyân-1 âvâzdâr ve hâmûşîşân 25	Fasl-1 bistheştüm Der beyân-1 asl-1 ilm-i mûsikî 27

²⁵ B, P ve K'da bu fihrist yok

Fasl-1 bistnüühüm Der beyân-1 ilm-i ikâ'a ez çi ihtiyaç şûd 35	Fasl-1 Sivûm Der beyân-1 ikâ'ki der Nev'aş ber muttasıl ve be munfasıl 38	Fasl-1 Siyû Yekûm Der beyân-1 zemân hâyı ikâ' 39	Fasl-1 Siyûdüvûm Der beyân-1 'Iyâr-1 evvel 40
Fasl-1 Siyûsîyüm Der beyân-1 meyân-1 'Iyâr-1 evvel naka- rahâyiki zikr-i mümkün nist 41	Fasl-1 Siyûçehârüm Der beyân-1 'ayâr-1 sâni 43	Fasl-1 Siyûpencüm Der beyân-1 amûdha-i ikâ' 43	Fasl-1 Siyûşesüm Der beyân-1 nev'hay-1 ikâ'ha it- tifâk nûmûde est 57
Fasl-1 Siyûheftüm Der beyân-1 makâmât ki fermud Abdülmü'min 63	Fasl-1 Sîyûheştüm Der beyân-1 avâz- hâki asl est güvaşt 73	Fasl-1 Sîyûnehüm Der beyân-1 name- ha-i zarbha 74	Fasl-1 Çihlüm Der beyân-1 nev- bet-i müretteb ki çist 80
Fasl-1 Çi hlyekûm Der beyân-1 âvâze-i eflâk 82	Fasl-1 Çihldüvûm Der beyân-1 perde- hâ ve der beyân-1 o 85	Fasl-1 Çihlsiyüm Der beyân-1 ebrîşim 78	Fasl-1 Çihlçiharum Der beyân-1 per- dehâki be burchâ nisbet kerdeend 88
Fasl-1 çihlpencüm Der beyân-1 perdeha- ki be kevâkib-i seb'a nisbet kerdeend 88	Fasl-1 çihlşesüm Der beyân-1 darb edvâr ki meşhûr ez şes ziyâde nist 89	Fasl-1 çihlheftüm Der beyân-1 ân ki pîş herkes çigune darb mî bâyed zeden 90	Fasl-1 çihlheştüm Der beyân-1 her per- deki nerm kuni ve ziyade kuni çi mî şevd 91
Fasl-1 Der beyân-1 ahvâl-i te'sîr nağamât 111	Fasl-1 pîş her kavm-i kudam perde münasebet der rûz-i şeb çi perde 112	Fasl-1 der beyân-1 ahvâl-i makâmât 117	Bâb-1 ğarîb terkibler beyânındadırki makâmile âvâzedden mürekkbedir 122

Fasl-1 evvel

Der beyân-1 âferînişi 'âlem'²⁶

Fasl-1 Düvûm

Der beyân-1 Felekü'l bürûc

Fasl-1 Sivûm

Der beyân-1 enzâr-1 semâniye

(8a) Fasl-1 Cihârum

Der beyân-1²⁷ enzârheşt kâine

Fasl-1 pencûm

Der beyân-1 nisbet-i burûc düvâzde gâne be anâsır-1 erbaa

Fasl-1 Şeşûm

Der beyân-1 tabâyı' burûc isnâ 'aşere'²⁸

Fasl-1 Heftûm

Der beyân-1 şümâr-1 sitâregân-1 burûc ezsevâbit

Fasl-1 Heştûm

Der beyân-1 felek-i Zühâl

Fasl-1 nühüm

Der beyân-1 felek-i Müşterî

Fasl-1 dehüm

Der beyân-1 felek-i Merrîh

(8b) Fasl-1 yâzdehüm

Der beyân-1 felek-i Âfitâb

Fasl-1 düvâzdehüm

Der beyân-1 felek-i Zühre

Fasl-1 sizdehüm

Der beyân-1 felek-i Utârid

²⁶ r'de "fasl-1 evvel der beyân-1 âferîniş-i âlem" yok; p'de "bâb-1 evvel der beyân-1 âferîniş-i âlem" var

²⁷ p'de "mâ'nî" var

²⁸ p ve r'de "aşerete"

Fasl-ı çârdehüm²⁹

Der beyân-ı felek-i³⁰ kamer

Fasl-ı pânzdehüm³¹

Der beyân-ı ‘anâsırı erbaa

Fasl-ı şâzdehüm

Der beyân-ı kevâkib-i seyyâre be ıstılâh-ı ehl-i nücûm

Fasl-ı hefddehüm

Der beyân-ı sa’d ü nahs kevâkib seb’a-i seyyâre

(9a) Fasl-ı hecdehüm³²

Der beyân-ı se³³ kevâkib enderîn burûc

Fasl-ı nüvazdehüm

Der beyân-ı hazîz kevâkib enderîn burûc

Fasl-ı bistüm³⁴

Der beyân-ı rûz u şebî îşân

Fasl-ı bistüyeküm³⁵

Der beyân-ı ahlâtşân

Fasl-ı bistüdüvüm³⁶

Der beyân-ı fasl hâyî îşân

*

Fasl-ı bistüsivüm

Der beyân-ı meşrikî ve mağribî ve cenûbî ve şimâlî îşân

Fasl-ı bistüçârum³⁷

Der beyân-ı renkhâyî îşân

²⁹ p ve r’de “çihardehüm”
³⁰ k’da “felek-i” yok
³¹ p ve r’de “pençdehüm”
³² p ve r’de “heştdehüm”
³³ p’de “se” yok
³⁴ r’de “fasl-ı bistüm” yok
³⁵ r’de “fasl-ı bistüm”
³⁶ r’de “fasl-ı bistüyeküm”
* r’de “fasl-ı bistüdüvüm” var
³⁷ p ve r’de “fasl-ı bistüçihârum”

(9b) Fasl-ı bistüpercüm

Der beyân-ı ahlâkşân

Fasl-ı bistşesüm

Der beyân-ı delâletsân-ı³⁸ â'zâ

Fasl-ı bistheftüm

Der beyân-ı âvâzdâr³⁹ ve hâmuûşîşân

Fasl-ı bistheştüm

Der beyân-ı asl-ı ılm'i mûsıkî

Fasl-ı bistnehüm

Der beyân-ı ılmî ikâ'a ezçi ihtiyâçşûd

Fasl-ı siyûm

Der beyân-ı ikâ'ki dü nev'aş ber muttasıl ve ber munfasıl est

Fasl-ı sî⁴⁰ yekûm

Der beyân-ı zemân hâyî ikâ'

(10a) Fasl-ı sî⁴⁰ düvûm

Der beyân-ı 'ıyâr-ı evvel

Fasl-ı sî⁴⁰ sevûm⁴¹

Der beyân-ı meyân-ı 'ıyâr-ı evvel nakârahâyî ki zikr-i mümkinîst

Fasl-ı sî⁴⁰ çârum⁴²

Der beyân-ı 'ıyâr-ı sâni

Fasl-ı sî⁴³ pencüm

Der beyân-ı amûdhâyî îka'⁴⁴

³⁸ p ve r'de "ber" var

³⁹ p ve r'de "âvâzdârî"

⁴⁰ p ve r'de "sîyû"

⁴¹ p ve r'de "sîyûm"; k'da "yuvûm"

⁴² p ve r'de "sivûcîhârum"

⁴³ p ve r'de "siyû"

⁴⁴ p ve r'de "fasl-ı îka'ların nevlî ortasında ittîfâk bildürmektedir" ifadesi eklenmiştir.

*Fasl-ı sıyü⁴³ şeşüm

Der beyân-ı nevhâyı îka 'ha ittifâk numûde est

Fasl-ı sıyü⁴³ heftüm

Der beyânı makâmat ki fermûde Abdülmü'min

Fasl-ı sıyü⁴³ heştüm

âvâzehâ ki asl est güvâşt der beyân-ı nâme-hâ-i darbhâ ve esvâthâ⁴⁵

(10b) Fasl-ı sıyü⁴³ nehüm

Der beyân-ı şerh-i nevbet-i müretteb ki çist⁴⁶

Fasl-ı çihlüm

Der beyân-ı nevbet-i müretteb ki çist⁴⁷

Fasl-ı çihyeküm

Der beyân-ı âvâze-i eflâk⁴⁸

Fasl-ı çihldüvüm

Der beynân-ı perdehâ ve der beyân-ı o⁴⁷

Fasl-ı çihlsiyüm

Der beyân-ı ebrîşim⁴⁷

Fasl-ı çihlçârum

Der beyân-ı ihtilâf ibtidâ-i makam⁴⁹

Fasl-ı çihlpecüm

Der beyân-ı perdehâ ki be kevâkib-i seb'a nisbet kerdeend⁴⁷

(11a) Fasl-ı çihlşeşüm

Der beyân-ı darb-ı edvâr ki meşhûr ezşeşi ziyâde nist⁴⁷

Fasl-ı çihlheftüm

Der beyân-ı an ki pîş-i herkes çigûne darb mi bâyed zeden⁴⁷

Fasl-ı çihlheştüm

Der beyân-ı her perde ki nerm kuni ve ziyâde kuni çimîşved⁴⁷

* K, P ve R nüshalarında fihrist

⁴⁵ k'da "der beyân-ı âvâzhâ ki asl-est"; p'de "der beyân-ı nâme-hâ-i darbhâ ve esvâthâ" var

⁴⁶ k'da "der beyân-ı nâme-hâ-i darbhâ ve usûlhâ"

⁴⁷ p'de bu ifade yok

⁴⁸ k'da "zamân-ı mâ tekaddemehû"; p'de bu ifade yok

⁴⁹ k'da "der beyân-ı perdehâyı burchâ nisbet kerdeend"; p'de bu ifade yok

Fasl-1 sî şeşüm

Der beyân-ı nevhâyı îka ha ittifâk numûde est

Fasl-1 sî heftüm

Der beyân-ı makâmat ki fermûde Abdülmü'min

Fasl-1 sî heştüm

(10b) Fasl-1 sî nehüm

Fasl-1 çihlüm

Fasl-1 çihlyeküm

Fasl-1 çihldüvüm

Fasl-1 çihlsiyüm

Fasl-1 çihlçârum

Fasl-1 çihlpencüm

(11a) Fasl-1 çihlşeşüm

Fasl-1 çihlheftüm

Fasl-1 çihlheştüm

Fasl-ı Evvel⁵⁰
Der beyân-ı âferîniş-i âlem

Evvel Allah'ü-te'alâ celle ve âlâ kendi⁵¹ kudretinden bir gevher yaratdı fazl u kemâli birle ânı âraste kıldı ki âna meşâyih ıstılâhında akl-ı kül dirler şöyle ki hadîs-i kudsîde gelübdür ki evvelü ma halakallahü'l-akle ve hem ol gevher-i pâk ve⁵² rûhânîdür ve basîtdür ve cümle⁵³ eşyânun (11b) sûretine ve mânî'sine muhîtdür ve hem âna ma'lûl-i⁵⁴ evvel ve mevcûd-u sâni dirler ve ol feyz kim âna virildi bir mevcûd dahı iktizâ' ider lâ-büdd andan dahı bir gevher âşikâre oldı amma akl gevherinden rûtbetile bir mertebe ednâ oldı ana nefsi kül didiler⁵⁵ zirâ⁵⁶ cem'i nüfûsa kuvvet-i cüvî Hak fermânı birle andan irişür çün nefsi kül akl-ı külden feyzi temâm iktisâb kıldı ol kemâli feyz iktizâ' kıldı ki bir gevher dahı âşikâre oldı rûtbetile nefsi külden aşğa oldı amma kâbil-i sûret oldı⁵⁷ ana heyûlây-ı evvel didiler pes tul ve arz ve umk buldı cism-i mutlâk oldı (12a) ve dâire şeklîn tutdı şöyle ki kelâm da gelübdür ki efdalu'l-eşkâli şeklü'l müstedîr ve hem âlem-i eflâk ve⁵⁸ eşkâl ve erkân⁵⁹ sûreti andan buldı çün ol dahı feyyâz-ı mutlak'dan feyz-i kemâl kesbitdi pes ol dahı iktizâ kıldı bir cismi kirû⁶⁰ dahı zuhûra geldi ki meşâyih âna arş-ı mecîd dirler şöyle ki Hak kelâmında⁶¹ gelibdür⁶² celle ve alâ zül arşü'l-mecîd ammâ nücûmîler ıstılâhınca ana dörd eydürler⁶³ biri bu ki felek-i a'zam dirler⁶⁴ şol cihetden ki⁶⁵ cemî'-i eflâkden â'zamdür ikinci muharriketü'l-müteharrik

---

50 p'de "fasl-ı evvel" yok
51 p ve r'de "kendü"
52 r'de "ve" yok
53 r'de "cümle-i"
54 p ve r'de "mâkûl-i"
55 p ve r'de "dirler"
56 p ve r'de "ki" var
57 p ve r'de "anıçün" var
58 k'da "ve" yok
59 k'da "erkânı"
60 p ve r'de "kûre"
61 k'da "kâmında"
62 k'da "ki" var
63 p ve r'de "âd virdiler"
64 p ve r'de "didiler"
65 p'de "ki" yok

dirler⁶⁴ bu sebebden ki cemî'-i⁶⁶ eflâk-i meşrîkden mağribe ol döndürür⁶⁷ bu harekete hareket-i (12b) kasrî dirler⁶⁴ ve hem hareket-i hilâfî tevâlî dirler⁶⁴ zîrâ ki cemî'ı kevâkibi aksine döndürür⁶⁷ ya'ni cemî'-i yılduzları meşrîkden mağribe döndürür⁶⁸ ma'lûmdur cemî'ı ehli rasad katında ki cemî'-i yılduzların hareketi mağribden meşrikadur pes ol feleğün hareketi bunların hilâfınca olduğün ânun hareketine hilâf-ı tevâlî didiler bâkî göğün hareketine alettevâlî didiler bu feleğün hareketi ğâyet şerîfdür⁶⁹ âlemi ulvîyi ve süflîyi⁷⁰ bir gicede temâm tolanur gice ve gündüzi Hak fermânı birle bu getirür giderür yoksa Âfitâb-ı mu'azzam kaçan⁶⁹ bir kez toğaydı altı ay batmayaydı kaçan batsa altı ay toğmayaydı kaçan toğsa mağribden (13a) toğaydı kaçan batsa meşrikden batâyıdı pes hakîm-i mutlağın hikmeti⁷¹ bunda gizlûdür ve hem döndüğünce ömrünü mahlûkâtun Hak izni birle bu ekser üçüncü⁷² felekü'l-eflâk dirler⁶⁴ bu cihetden ki cemî'-i eflâk bunun hükmündedir ve hem cemî'-i eflâk bunun içindedür eylese bu zarf olmuşdur kalan⁷³ mazrûf olmuşdur misâli budur ki kaçan bir büyük çanağın içine birkaç birbirinden geçiren çanak koysan ol büyük çanağı çevirsek içinde ki bile çevirüz niçe kim ol çanaklar⁷⁴ ulusu ol⁷⁵ büyük çanakısa cemî'-i feleklerün feleği⁷⁶ felek-i â'zam oldu dördüncü felek-i atlas dirler⁷⁷ şol sebebden ki bundan ğayrı eflâkün yılduzları vardır bunda⁷⁸ (13b) yokdur keennehu ki cemî'ı kemhâlarda nakış⁷⁹ atlasda nakş olmadığıçün atlas didiler yohsa cemî'nün aslı harîfdür çün rasad ehilleri bunda yılduz görmediler felek-i atlas didiler pes makâmlarda dahı bu sıfatda makâm vardır ki⁸⁰ cemî'-i makâma şâmildür kablamışdür ve hem cemî'-i makâmı bir hâlden bir hâle ol dönderür⁸¹

66 k'da "cemî'-i" yok

67 p ve r'de "dönderür"

68 p ve r'de "ve" var

69 p ve r'de "ki" var

70 p'de "bir gün" var

71 p ve r'de "hükmi"

72 r'de "adı" var

73 p ve r'de "kalan"

74 p ve r'de "çanakların"

75 k'da "ol" yok

76 p ve r'de "feleği" yerine "ulusı" var

77 p ve r'de "didiler"

78 p ve r'de "bunun"

79 p ve r'de "oldı" var

80 p'de "ki" yok

81 k'da "döndür"

Fasl-ı Duvüm Der beyân-ı Felekü'l-Burûc

Ya'ni bu fasl-ı felekü'l-burûc⁸² beyân ider çün felek-i â'zam feyyâz-ı ezelden ve sâni-i lemyezelden kemâl buldı andan dahı bir felek zâhir oldı ki ana meşayih i'tibarınca kürsî dirler ehli nücüm i'tibarınca bu feleğe felek-i sevâbit dirler⁷⁷ ve felekü'l burûc⁸³ dirler⁷⁷ şöyle ki Hak "sübhânehû ve teâlâ"⁸⁴ (14a) kelâmında buyurur⁸⁵ ve's-semâi zâti'l burûc ve'l yevmi'l-mev'ûd sûal niçün felekü's-sevâbit⁸⁶ didiler cevâb bu feleğe felek-i sevâbit şol sebebden didiler ki yidi seyyâreden ğayrı ne kim kıyassuz yıldız⁸⁷ ki görünür⁸⁸ cemî' anda mekân tutmuşdur ya'ni anda merkûzdür sûal niçün yidi seyyâreden ğayrı kevâkibe sevâbit didiler sabit olan nesnenün⁸⁹ harekâtı olmasa gerekdür bâ vûcûd ki sevâbitün dahı harekâtı vardır. Cevâb şol i'tibârile sevâbit dirüz ki kalan seyyâreye nisbet bunların hareketi yok gibidür meselâ ay bir ayda yürüdüğünü sevâbit yigirmidört bin⁹⁰ yılda yürür eylese gâyet giç yürüdüğüün (14b) nisbetile sevâbit dirler⁹¹ ve hem bu felegün hareketi felek-i â'zam hareketinün hilâfınca oldı şöyle ki felek-i â'zam ta'rifinde zikr olundı⁹² ya'ni felek-i â'zamun hareketi meşriktan mağribe oldı felek-i burucun hareketi mağribden meşrika oldı tâ ki bu ihtilâfdan âlem-i kevn ve⁹³ fesâd⁹⁴ dahı ihtilâf zâhir ola ve hem felek-i â'zam devrini bir gün bir gicede tamâm ider felek-i sevâbit devrini yigirmidört bin yılda temâm ider şöyle⁹⁵ evvelde⁹⁶ zikr olundı sûâl bu feleğe felekü'l-burûc⁹⁷ cevâb şol sebebden felek-i burûc didiler ki ehli rasad eflâki onikiye

---

82 p ve r'de "burûcı"
83 p ve r'de "dahı" var
84 p ve r'de "sübhânehû teâlâ" yok
85 p ve r'de "ki" var
86 k'da "felekü's-sevâbit" yok
87 r'de "yıldızlar"
88 p ve r'de "görünürler"
89 p ve r'de "hiç" var
90 p ve r'de "bin" yok
91 p'de "didiler"
92 k'da "oldu"
93 p ve r'de "ve" yok
94 p ve r'de "fesâde"
95 p ve r'de "ki" var
96 p'de "evvelinde"
97 p ve r'de "didiler niçün"; k'da "niçün" var

taksim kıldukda her kısmına⁹⁸ burc didiler⁹⁹ her⁹⁸ burca vechi tesmiye (15a) istediler ya'ni her burca bir âd komak istediler hiçbir felekde bulmadılar illâ bu felekde buldılar meselâ ol oniki bahşun herbirinün beraberinde gördiler ki bir kaç yılduzlar hamel şeklinde ya'ni kuzî şeklinde düşmiş ol hattun âdını hamel burcı¹⁰⁰ didiler⁹⁹ ikinci hattun beraberinde gördüler ki¹⁰¹ birkaç yılduzlar¹⁰² sevr şeklinde düşmiş ânun âdını sevr burc kodular tâ âhire değin her hattun beraberinde bir münâsib şekl müşâhede kıldılar tâ ki her kevkeb¹⁰³ kankı burca varduğı ma'lûm ola pes herbiri ol burucun kaç yılduzdan musavverdür zıkr olına münâsib yirde inşâallâhüte'âlâ (15b) andan ol burucun herbirini otuz bahş itdiler her¹⁰⁴ bahşa derece didiler¹⁰⁵ eyle olsa temâm eflâk üçyüzaltmış derece oldu andan herbir derece'i altmış bahş itdiler yigimi bir bin altıyüz bahş oldu herbir bahşına dakika didiler andan herbir dakika'i altmış bahş itdiler herbir bahşına saniye didiler andan herbir saniyei altmış bahş itdiler "her bir bahşına¹⁰⁶ sâlise didiler¹⁰⁵ andan bir sâlisei altmış bahş itdiler"¹⁰⁷ herbir bahşına râbia didiler andan herbir râbiai altmış bahş itdiler herbir bahşına hâmise didiler tâ aşireye varınca altmış altmış bahş itdiler tâ ki kevâkibün seyrini (16a) biraz hasr itdiler filcümle bu cemi'nun aslı ol oniki burcudur evvel burcun adları budur

Sünbüle	Esed	Seretân	Cevzâ	Sevr	Hamel
Hût	Delv	Cedy	Kavs	Akreb	Mizân

⁹⁸ k'da "bir" var

⁹⁹ k'da "diler"

¹⁰⁰ k'da "burcı"

¹⁰¹ k'da "gördüler ki beraberinde"

¹⁰² p ve r'de "yılduz"

¹⁰³ k'da "kevâkib"

¹⁰⁴ k'da "bir" var

¹⁰⁵ k'da "diler"

¹⁰⁶ k'da "bahş"

¹⁰⁷ p ve r'de "herbir bahşına sâlise didiler andan bir sâlise-i altmış bahş itdiler" ifâdesi yok

Sûâl çün derecât kısmeti otuz¹⁰⁸ oldı¹⁰⁹ ve dekâyık kısmeti altmış oldı burûc oniki oldı ziyâde ve noksan olmadı niçün cevâb ehli rasad kaçan ki burûc ve kevâkibi rasad itdiler gördüler ki kevâkibün arasında sekiz hâl var ki ziyade ve noksan değıldür ol ahvâlün mukabelesinde alem-i süflîde dahı insân arasında te'sir-i Hak¹¹⁰ müessir hakîkinun fermânı birle zâhir olur çün ol sekiz¹¹¹ nazarî ve hem anâsırı erba'a-i bu on(16b)iki burûcda temâm buldılar ziyâde tatvîl¹¹² itmediler şöyle ki hayrül-keîâmî mâ kalle ve delle pes makâmlarda¹¹³ dahı bir nice makâm vardur ki niçe makâmlar ve niçe âvâzenün¹¹⁴ ve şû'benün evveli andan¹¹⁵ toğar ol ma'lûmdur lîkin¹¹⁶ ba'zı üstâdlar yiğirmidört dimişler ba'zı üstâdlar yiğirmisekiz dimişlerdür¹¹⁷ şöyle ki bu oniki burûc yiğirmisekiz günde yürür herbir günde yürüdiğinden ötürü bir menzil dirler¹¹⁸ herbir menzile bir âd virdiler ol yiğirmisekiz menzülün "âdı budur ki"¹¹⁹

Zira'	Hene'a	Heka'a	Debrân	Süreyyâ	Beftin	Şertin
Semmâk ¹²²	Avvâ	Sarfe	Zebre ¹²¹	Cebhe	Tarefe	Neşre ¹²⁰
Belde ¹²⁵	Ne'ayim	Şevle	Kalb ¹²⁴	Ekilyâ	Rabânâ ¹²³	Gafere
Reşâ	Muahhar	Mukaddem	Ehbîye	Su'üd	Bülû	Zâbih

- 108 p'de "temam otuz"; r'de "temam"
109 p ve r'de "ve" yok
110 p ve r'de "Hak" yok
111 p'de "sekizi"
112 k'da "tavil"
113 k'da "makamlar"
114 p ve r'de "âvâzelerün"
115 k'da "anda"
116 p ve r'de "şûbe-i" var
117 p ve r'de "dimişler"
118 p'de "didiler"
119 r'de "adları bunlardur"
120 r'de "neşre" yok
121 r'de "berinde"
122 p'de "semâl"
123 k'de "zabânân"
124 r'de ekilyâ ile kalb arasında "kasere" var
125 p ve r'de "bedle"

(17a) Fasl-ı Sivûm

Der beyân-ı Enzâr-ı Semâniye

Ya'ni bu fasıl¹²⁶ onsekiz¹²⁷ ahvâl ki zikr olundı anların âdını ve nisbetini bildürür ehli nücûm ıstılâhınca adları bellüdür ki¹²⁸

ve teslîs	ve terbi'	tesdîs	mukârene ¹²⁹	mukâbele	teslis	terbi'	tesdîs
-----------	-----------	--------	-------------------------	----------	--------	--------	--------

kevâkib arasında seyr ide¹³⁰ ikişer kez vâkı' olur mukâbele ve mukâbele¹³¹ birer kez vâkı' olur temâm sekiz nazar olur¹³²

Fasl-ı Çârûm¹³³

Der beyân-ı ma'nî Enzâr¹³⁴ hest kâine

Ya'ni bu fasıl bu hallerün ma'nîsi bidürür 'tesdîsün ma'nîsi yarım dostlıkdür terbi'un ma'nîsi yarım düşmanlıkdür teslisün ma'nîsi temâm dostlık¹³⁵ mukâbele ve mukârene temâm düşmanlıkdür lîkin mukâbele düşmanlığı şedîddür (17b) mukâreneden çün iki yıldız arasında bu nazarların biri vâkı' ola ol iki yılduza taalluk tâife arasında ol hâl vâkı' olur eğer dostlıktan eğer düşmanlıktan pes makâmâtda dahı iki makâm üç makâm eydürken veyahud çalâr iken tesdîs veya¹³⁶ teslîs sûretinde düşse ol sohbet

¹²⁶ p ve r'de "ki"

¹²⁷ p ve r'de "onsekiz"

¹²⁸ r'de "ki" yok

¹²⁹ p ve r'de "mukârene-i"

¹³⁰ p ve r'de "ider"

¹³¹ p ve r'de "mukârene"

¹³² p'de "vallahu alem"; r'de "vallahu alem bi's-sevâb" var

¹³³ p ve r'de "fasl-ı çiharûm"

¹³⁴ p ve r'de "enzâr-ı"

¹³⁵ p ve r'de "dostlıkdur"

¹³⁶ r'de "ve"

kavminün arasında dostlık zevk ve safâ ve muhabbet¹³⁷ zâhir olur kaçan birkaç makâm eydürken veyahud çalarken terbi' veyâ mukâbele veyâ mukârane sûretinde düşse ol sohbet halkınun arasında adâvet ve ceng ve kıtâl vâkı' olur pes bunda hünermendlerin tasarruf gerekdür meselâ bir üstâdı bir sohbeta okırlar eğer padişâhdür eğer uludur eğer kiçidür ol (18a) üstâda demek olur kim bu sohbeti müşerref eyle olmaya kim sohbeti terbi' veyâ mukâbele veyâ mukârane suretinde düşüresin demek olur işaretdür ve illâ sohbet olur kim bir üstâda¹³⁸ nice bahşîş olur sohbet de olur kim¹³⁹ bir üstâdı döge döge kovarlar pes ol hünermend kim sohbeti tesdîs ve teslîs sûretinde düşürenile¹⁴⁰ mukâbele ve mukârane düşürenile bir degüldür belki ol sohbet tesdîs sûretinde düşüren hünermend ola anıçün kim¹⁴¹ tasarrufi vâr ola ve sohbeti teslîs sûretinde¹⁴² düşüre¹⁴³ yoksa tasarrufi olmayınca ol hâkime benzer kim¹⁴⁴ dört sayruya bir ilâc ide ol hünermendün misâli şuna benzer kim (18b) etibbânun bu¹⁴⁵ kavli gibi kim meselâ birkaç sayru katına okıyalar¹⁴⁶ biri oğlancık ola¹⁴⁷ biri yigid ola¹⁴⁷ biri orta kişi ola¹⁴⁷ biri pîr kişi ola ittifâk dördinün dahı zahmeti ısıtma olsa eğerçi asılda bir marazdur ve illa dördine bir ilâc itmek hatâ ola pes tasarruf gerekdür

---

137 p'de "sohbet"
138 p ve r'de "bu" var
139 p ve r'de "olur kim" yok
140 p ve r'de "ve" var
141 p ve r'de "kim" yok
142 k'da "sûretinde" yok
143 p ve r'de "düşürür"
144 p ve r'de "ki"
145 p ve r'de "bir"
146 k'da "okusalar"
147 r'de "ve" var

Fasl-ı Pencüm

Der beyân-ı Burûc-ı Dûvânizdegâne¹⁴⁸ Be'anâsır-ı Erbaa

Bu fasıl "oniki burûcun meselâ"¹⁴⁹ anâsır-ı erbaa'ya nisbetin bildürür

150 âbî	Seratân	150 bâdî	Cevza	150 hâkî	Sevr	150 âteşî	Hamel
150 âbî	Akreb	150 bâdî	Mizân	150 hâkî	Sümbüle	150 âteşî	Esed
150 âbî	Hût	150 bâdî	Delv	150 151 hâkî	Cedy	150 âteşî	Kavs

(19a) "çün burûc"¹⁵² arasında hâysıyyeti sebebinden fâ'ili muhtâr anâsırı erba'ai yaratdı ve tebâyı'-ı zâtî ve arazî izhâr itdi niçe ki¹⁵³ eflâkde havâss-ı muhtelif ve tabâyı'-ı mütelevvine zâhir oldı¹⁵⁴ mahlûkât arasında ve makâmât arasında dahı televvün ve ihtilâf bulundı şöyle ki makâmâtun bâ'zısı¹⁵⁵ âteşî oldı¹⁵⁶ "bâ'zısı"¹⁵⁵ hâkî ve bâ'zısı¹⁵⁵ bâdî ve bâ'zısı âbî oldı¹⁵⁷ bu müşkil¹⁵⁸ dahı münâsib yirlerde zikr olına¹⁵⁹ inşâ'-Allâhu teâlâ¹⁶⁰

¹⁴⁸ p ve r'de "dûvazdegâne"

¹⁴⁹ r'de "meselâ oniki burûcun"

¹⁵⁰ p ve r'de "dür" eki var

¹⁵¹ p ve r'de "mizân bâdî akreb âbî kavs ateşî cedy hâkî" ifâdesi yok

¹⁵² p'de "cevzâ burcı"

¹⁵³ k'da "ki" yok

¹⁵⁴ r'de "ve" var

¹⁵⁵ k'da "bâ'zı"

¹⁵⁶ r'de "oldı" yok

¹⁵⁷ p'de ve r'de bu ifâde yerine "bâ'zısı hâkî bâdî bâ'zısı âbî oldı" var

¹⁵⁸ p ve r'de "şekil"

¹⁵⁹ k'da "olundı"

¹⁶⁰ p ve r'de "teâlâ" yok

Fasl-ı Şişûm

Der beyân-ı tabâyı'ı burûcî isnâ 'aşere¹⁶¹

Bu fasıl oniki burucın¹⁶² tabâyı'ı zâtisin ve arazîsin¹⁶³ bildürür hamel burcunun "zâtî-i tabî'atı¹⁶⁴ ıssıdür kurûdur meşrik tarafında¹⁶⁵ kaçan mağrib tarafına varsa harâreti biraz eksilür (19b) lîkin meşrikde ve mağribde hiç arazî tabî'at kesbitmez şol sebebden¹⁶⁶ Âfitâbın kuvveti bu burucun iki tarafında dahı yeksândür sevr burcunun zâtî-i tabî'atı¹⁶⁷ sovûkdur lîkin meşrik tarafında birâz arazî harâret kesbider cevzâ burcunun tabî'ati zâtısı ıssıdür terdür¹⁶⁸ kaçan meşrik tarafında olsa arazî germ ve huşk olur¹⁶⁹ kaçan mağrib tarafında olsa arazî serd arazî ü ter olur seratân burcunun zâtî tabî'ati sovuktur yâşdür kaçan meşrik¹⁷⁰ tarafında olsa arazî biraz harâret¹⁷¹ kesbider "kaçan mağrib tarafında olsa arazî biraz yubûset kesbider"¹⁷² esed burcunun zâtî tabî'ati ıssıdür^{173 174} kurudur kaçan meşrik¹⁷⁵ tarafında¹⁷⁶ olsa ıssılığî dahı artar (20a)¹⁷⁷ sünbüle burcunun¹⁷⁸ zâtî tabî'ati sovuktur kurûdur mağrib tarafında sovuklığı dahı ziyade olur kaçan meşrik tarafında olsa biraz arazî harâret kesbider mîzân burcunun zâtî-i tabî'ati ıssıdür terdür meşrik tarafında hiç arazî tabî'at tabî'at kesbitmez akreb burcunun zâtî-i tabî'ati sovuktur terdür¹⁷⁹ meşrik tarafında¹⁸⁰ olsa sovukluğu biraz ziyâde olur lîkin mağrib tarafında¹⁸⁰ biraz arazî harâret kesbider kavs burcunun tabî'ati zâtisi ıssıdür

-
- 161 p ve r'de "aşeriyye"
162 k'da "burûcunun"
163 p'de "arazîn"; r'de "arazasın"
164 r'de "tabî'at-ı zâtîsi"
165 k'da "tarafından"
166 p ve r'de "kim" var
167 r'de "tabî'at-ı zâtîsi"; k'da "zâtîsi"
168 r'de "terdür" yok
169 k'da "olu"
170 p ve r'de "mağrib"
171 p'de "hareket"
172 p'de "biraz yubûset kesbider kaçan mağrib tarafında olsa"
173 k'da "ıssi"
174 p ve r'de "ve" var
175 k'da "meşrikdan"
176 k'da "tarafında" yok
177 p ve r'de "kaçan mağrib tarafında olsa arazî serd ü ter olur" ifâdesi var
178 p ve r'de "sünbülenin"
179 p ve r'de "kaçan" var
180 k'da "tarafından"

kurûdur lîkin meşrik tarafında¹⁸⁰ biraz sovuklık arazî kesbider Cedy burcunun tabî'ati zâtîsî sovukdur kurûdur mağrib tarafında¹⁸⁰ arazî terlik kesbider delv burcunun¹⁸¹ zâtî tabî'ati ıssıdır (20b) terdür lîkin meşrik tarafında¹⁸⁰ biraz arazî sovuklık kesbider hût burcunun¹⁸² zâtî tabî'ati sovukdur¹⁸³ terdür meşrik tarafında¹⁸⁰ arazî ıssılık kesbider vallâhu¹⁸⁴ alem bissevâbi çün bu oniki burûcda¹⁸⁵ tabâyı'yı zâtî ve arazî bulundu oniki makâmda dahı tabâyı'yı zâtî¹⁸⁶ ve arazî vârdur şöyle burûc meşrik da ve mağrib de kesbider tabî'ati arazî makâmlar dahı kimi hâtırdan toğub lisândan savte düzilürken arazî tabî'at kesbider kimi temâm fîrûdâşt iderken arazî tabî'at kesbider meselâ her makâm hâtırdan¹⁸⁷ toğub lisândan zâhir olub müstemi'lerün sem'ine irişdüğ her burcun¹⁸⁸ meşrikden toğub şua'ı halka (21a) yitişdiği misâlinedür¹⁸⁹ her makâm temâm olduğı burucun batduğı gibidür bes ba'zı makâm hâtırdan ve lisândan toğarken arazî tabî'at kesbider ba'zı makâm tamam¹⁹⁰ fîrûdâşt olurken arazî tabî'at kesbider

Fasl-ı Heftüm

Der beyân-ı şumâr-ı¹⁹¹ sitâregân-ı¹⁹² burûc ez sevâbit

Ya'ni bu fasıl her burc kaç yılduzdan musavverdur sâbîtatdan¹⁹³ ânı bildürür hamel burcı onsekiz yılduzdan musavverdür sevr burcı kırkdört yılduzdan musavverdür cevzâ burcı yigirmiüç yılduzdan musavverdür¹⁹⁴ seratân burcı onüç yılduzdan musavverdür¹⁹⁵ esed burcı otuzbeş yılduzdan musavverdür¹⁹⁵ sünbüle burcı otuziki

181 p ve r'de "delvün"

182 p ve r'de "hûtun"

183 k'da "ve" var

184 k'da "Allâhu"

185 p'de "burûcun"

186 k'da "vardur"

187 k'da "hâtırdan"

188 k'da "burcunun"

189 k'da "misâlinedür"

190 p ve r'de "tamam" yok

191 k'da "şumârigân"

192 k'da "sitâregân-ı" yok

193 p ve r'de "sâbîtâtdan" yok

194 r'de "musavverdür" yok

195 p ve r'de "musavverdür" yok

yılduzdan musavverdür¹⁹⁵ mizân burcı sekiz yılduzdan musavverdür¹⁹⁵ akreb burcı¹⁹⁶ yigirmidört (21b) yılduzdan musavverdür¹⁹⁵ "kavs burcı¹⁹⁶ otuzbir yılduzdan musavverdür"¹⁹⁵ Cedy yigirmiyedi yılduzdan musavverdür"¹⁹⁵ 197 delv burcı kırkbeş yılduzdan hût burcı yigirmidört¹⁹⁸ yılduzdan musavverdür eger suâl itseler neden ma'lûmdur diyû rasad ehilleri rasadında¹⁹⁹ böyle görmışdür ve hem bu fasılda söz çokdur temâm kevâkibün eflâki bahşından sonra zikr olına inşâallâh-ü te'âla²⁰⁰

Fasl-ı Heştüm

Der beyân-ı felek-i Zühâl

Ya'ni bu fasıl Zühâl felegin bildürür çün felek-i burûc feyyâz-ı ezelden kemâl buldı andan bir felek dahı zâhir oldı ve zuhûra geldiki âna felek-i²⁰¹ Zühâl didiler²⁰² şol sebebden ki zühâlün cirmi ol felekde merküzdür cemî'i seyyârenün (22a) üzerinde oldı ve hem bu kevkebe nahs-ı ekber didiler²⁰² bu kevkeb reislere ve kal'adârlara ve yaşlu pîrlere ve tâğ ehline ve kethudâlara ve cühûdlara ve fellâhlara ta'allûkdur sûâl çün zühâl nahs-ı ekberdür niçün²⁰³ cemî'i seyyârenün²⁰⁴ üzerinde oldı gerekidi kim²⁰⁵ sa'd-i ekber cemî'inün üzerinde olaydı cevâb²⁰⁶ Zühâl müfsiddür vîran kılıcıdür ölüm tabî'aatindedür harâblık sever hak te'âlâ hakîm-i mutlakdur eger Zühâli yirden²⁰⁷ gâyet²⁰⁸ ırâk kılmasa ânun nuhûseti şerrinden âlemde nizâm bulunmazıdı²⁰⁹ bu sebebden gâyet ırâk kıldı yirden tâ ki âlem halkı râhat bulâ ve nizâm ola²¹⁰ andan bu feleğün hareketi felek-ü

196 k'da "burcı" yok
197 p ve r'de "kavs burcı otuzbir yılduzdan musavverdür" yok
198 p ve r'de "yigirmi"
199 k'da "rasadın"
200 p'de "vallâhu alem bi's-sevâb" var
201 p ve r'de "akl-ı"
202 k'da "diler"
203 k'da "niçün" yok
204 k'da "seyyârelerin"
205 k'da "gerekdir kim"
206 p'de "cevâb" yok
207 k'da "yirinden"
208 p ve r'de "gâyet" yok
209 p ve r'de "ve harâb olurdı" var
210 k'da "bula"

sevâbitden seri (22b) oldu bâki seyyâreden batî oldu şöyle ki ay bir ayda yürüdüğü²¹¹ zühâl otuz yılda yürür ya'ni devrini otuz yılda temâm ider makamlarda dahı²¹² bu tabî'atlu "makam ve bu tabî'atlu"²¹³ âvâze vardır şöyle ki musannifi evvel rahmetûllah-ı aleyh²¹⁴ diyûbdür ki oniki makâmdür altı âvâzedür amma²¹⁵ yididür dahı dirler biri utârid tabî'atindedür gâyet münkalibdür anı hasr itmek müşkildür²¹⁶ anınçün ol tabî'atlı âvâzeti²¹⁷ terk itdiler altısını ihtiyâr kıldılar âvâze altıdır²¹⁸ didiler

Fasl-ı Nühüm

Der beyân-ı Felek-i Müşterî

Çün felek-i zühâl kemâl buldî kudretü Allah'dan andan felek-i müşterî zâhir oldı ki bize nisbet (23a) altıncı gökdedür²¹⁹ sa'd-i ekberdür bu kevkeb vezirlere ve âlimlere ve imâmlara ve kâzîlere ve sâlihlere ve âbidlere²²⁰ ve müttekîlere²²¹ ve seyyîdlere²²² ta'allûkdur hak te'âlâ bu yılduzı²²³ iki nahsûn arasında yaratdı ya'nî zühâlile merrîhun ta ki ol iki nahsûn nühûsetinden âlemi kevn²²⁴ fesâdda fesâdlar ve harâblıklar çok zâhir olmaya aralarında muslih düşüb halâyık²²⁵ arasında nizâm bulına ve hem²²⁶ bu yılduz devrini on iki yılda temâm ider bunun felek-i zühâlden seri'îdür

---

211 k'da "yürürken"
212 k'da "dahı" yok
213 p ve r'de "makam ve bu tabî'atlu" yok
214 r'de "aleyh" yok
215 p ve r'de "âvâze" var
216 k'da "müşkil" var
217 p ve r'de "âvâzi"
218 k'da "altı"
219 k'da "gün ve"
220 k'da "ağalar"
221 p ve r'de "müftîlere"
222 p ve r'de "ve seyyîdlere" yok
223 p'de "yılduzları"
224 p ve r'de "kevn-i"
225 p'de "halâyık" yok
226 p'de "halâyık" var

Fasl-ı Dehüm
Der beyân-ı Felek-i Merrîh

Çün sâni kudretinden bu felek dahı kemâl buldı bu felekden²²⁷ bir felek dahı²²⁸ zâhir oldı ki ana felek-i merrîh dirler²²⁹ bize nisbet bişinci kât (23b) gökdedür bunun felek-i müşterî feleğinden serî' oldî bu dahı devrini iki yıldan²³⁰ birbuçuk ay eksükde betakrîb temâm kıldı ve hem bu yıldıza nahs-ı asgar²³¹ didiler bunâ te'alluk tâyıfe begler ve nâibler ve subâşîlar ve çerî başları ve silâh takınanlar ve uğrılar ve harâmîler ve kassâblar ve cerrâhlar ve cellâdlar²³² ne kim kan sever cenk sever kimse varsa bunlardır^{233 234}

Fasl-ı Yâzdehüm
Der beyân-ı Felek-i Âfitâb

Çünkü felek-i Merrîh kemâl buldı kudret-i Allah'dan andan felek-i şems zuhûra geldi ki bize nisbet dördüncü kât gökdedür cemî'ı yılduzların sultânıdır sa'd-i mutlakdür ve hem bu yıldız devrinî üçyüz altmışbeş günde temâm ide²³⁵ sûâl²³⁶ çün güneş²³⁷ (24a) cemî'ı kevkebün sultânıdır niçün zühâl'den müşterî'den merrîh'ten aşağı yaradıldı cevâb²³⁸ bu sebebden ki müsebbib-ül-esbâb âlem-i kevn ve fesâdün imâretliğine Âfitâbün şû'â'nı ve ol şû'â'un harâretini sebep kıldı şöyle ki²³⁹ dört fasıl Âfitâbün ırâklığından yakınlığından bulundu ve bilindi kaçan Âfitâb hamel burcına vârsâ dâimâ

227 k'da "dahı" var

228 k'da "dahı" yok

229 r'de "didiler"

230 k'da "seneden"

231 k'da "asgardılar ve"

232 k'da "cellâller"

233 p ve r'de "bunlardır" yok

234 p ve r'de "vallâhu âlem" var

235 k'da "ide" yok; r'de "ider"

236 p'de "sûâl" yok

237 k'da "hurşidet"

238 p'de "cevâb" yok

239 p ve r'de "ki" yok

dün²⁴⁰ gün berâber olur hevâ mu'tedil olur behâr faslı girür kaçan Âfitâb serâtâna vârsa gün ğâyet uzanur bize ğâyet yakîn gelür ol sebebden ıssı galebe kılur yây girür ba'zı yirler²⁴¹ vardur ki²⁴² şöyle yakîn verür güneş ki gice²⁴³ iki sâ'at kalur belki dahı az kalur ândağı müslümânlar ahşam (24b) namâzın kılınca tizcek tân eter²⁴⁴ tururlar sabah namâzın kılurlar kırk gün yatsu namâzın kılmazlar ol iklîme üpür süpür iklîmi dirler kaçan mîzâna vârsa gine dün gün beraber olur bize yakîn olmuşiken cenûb tarafına çekilür hevâ mu'tedil olur gûz girür kaçan cedy burcuna vârsa gün ğâyet kısıalur ve hem bizden ğâyet ırâk olur zemherîr kürresinün sovuğu ğalebe eyler ğâyet sovuklar olur kîş girür ve hem ol yirdeki gün ğâyet uzansa²⁴⁵ kırk gün yatsu namâzı bulunmaz didiğidi ol mevzi'a günün şu'â'ı irişmez sovuğ heybetinden kaçarlar yir altında hammâmlar düzmişlerdür âna girürler altı ây²⁴⁶ çıkmazlar yohsa kırılurlar ya'nî (25a) hak te'âlâ güneşi "altıncı günde"²⁴⁷ yaratmayaydı ol vaktin ki²⁴⁸ gün ğâyet "kısıalur bizden"²⁴⁹ güneşe ırâk gideydi²⁵⁰ ol vakt şöyle uzâk olaydı ki harâret eserinden nesne belürmeyeydi halâyik sovuğdan helâk olaydı ya'nî Âfitâb cedy'e vâricak eger üçüncü günde yaradılsa kaçan bize²⁵¹ yakîn geldiği vakt olsa eyle ıssı olaydı ki cemî mahlûkât ıssı heybetinden helâk olaydı ya'nî Âfitâb serâtân'a vâricak bes hak te'âlâ hakîmi mutlakdür ki sadr-ı felekde yaratdı üç gök yukaru kalur²⁵² üç gök aşğa kalur tâ ki fusûli erba'a bulunur şöyle ki yâz faslında kân bişer ve terbiyet bulur yay faslında (25b) safrâ bişer ve terbiyet bulur güz faslında sevdâ bişer ve terbiyet bulur kış faslında balgam bişer ve terbiyet bulur bu fusûl-i erba'a sebebinden anâsırı erba'a dahı emzice-i insân dahı nizâm bulur

---

240 p'de "dünü gün"
241 p ve r'de "ki" var
242 p ve r'de "ki" yok
243 p ve r'de "giceye"
244 p'de "erte"
245 k'da "uzar ise"
246 k'da "ayda"
247 p'de "altıncı günde eğer"; r'de "eğer dördüncü günde"
248 p ve r'de "ki" yok
249 p ve r'de "kısıalur bizden"
250 k'da "idi"
251 r'de "bize de"
252 r'de "ve"

Fasl-ı düvâhizdehüm²⁵³

Der beyân-ı Felek-i Zühre

Çün felek-i Âfitâb kemâl buldı kâdirûn kudretinden andan felek-i zühre zâhir oldı bu dahı devrini yakîn bir yılda temâm ider bu yıldız hâdimlere ve²⁵⁴ hâతుnlara ve²⁵⁴ hâcegîlere ve²⁵⁴ iş ü işret ehline ve mugannîlere²⁵⁵ ve mutrıblara ve nedîmlere ta'allûk tutar²⁵⁶ ve hem bu kevkeb sa'di asgârdur²⁵⁷

Fasl-ı sîzdehüm

Der beyân-ı Felek-i Utârid

Çün felek-i zühre kudretullâh'dan kemâl buldı (26a) andan felek-i utârid âyân oldı bu dahı devrini yakîn bir yılda temâm kıldı tabî'at de îmtizâc kesbitdi bu yıldıza ta'allûk tâife yâzîcılar²⁵⁸ dîvân ehilleri ve hazînedârlar ve ameldârlar ve tâcirler ve nakkâşlar ve tabîbler ve müneccimler ve feylesoflar ve tıfillardür

Fasl-ı çârdehüm

Der beyân-ı Felek-i Kamer

Çün felek-i utârid kemâl buldı Kudretullâh'dan andan²⁵⁹ felek-i kamer âyân oldı bunun²⁶⁰ hareketi cemî'inden tîz oldı şöyle ki yigirmi yidi günden sülüs yevm ziyâde de devrini temâm ider ya'nî cemî'ı oniki burûcı temâm yürir buna te'allûk tâyife

²⁵³ p ve r'de "dûvâzdehüm"

²⁵⁴ r'de "ve" yok

²⁵⁵ p ve r'de "müfîlere"

²⁵⁶ p ve r'de "taallukdur"

²⁵⁷ p ve r'de "asgar oldı"

²⁵⁸ p ve r'de "ve" var

²⁵⁹ p ve r'de "andan" yok

²⁶⁰ k'da "nun"

ilçilerdür ve câsuslardur ve habercîlerdür (26b) ve avâmdür²⁶¹ ve hırfet ehлідür ve hem bu yılduz sa'd-i mutlakdür bu dahı kevkebün şâhidür²⁶²

Fasl-ı panzdehüm²⁶³

Der beyân-ı anâsır-ı Erbaa²⁶⁴

Çünkü²⁶⁵ felek-i kamer dahı kemâl buldı cemî'ı eflâk bunda temâm oldu tokûz felekden ziyâde felek olmadı eğerçi eflâk yigirmidördür anlar dahı bu tokûzun içinde olmağın zıkr itmedük tâ ki kelâm tatvîl²⁶⁶ olmaya felek-i kamer'den aşağı küre-i nâr oldu ya'nî od küresi oldu andan aşağı yıl küresi ayân oldu andan aşağı su küresî ayân oldu andan aşağı yir küresi ayân oldu birbir²⁶⁷ kabladı²⁶⁸ ve anâsır-ı erba'a birbirini²⁶⁹ kablamışdur makâmlar dahı birbirini kablamışdur

(27a) Fasl-ı şanzdehüm²⁷⁰

Der beyân-ı kevâkib-i²⁷¹ seyyâre²⁷² be²⁷³ istilâh-ı ehl-i nücûm

Sual ây'a²⁷⁴ güneş'e neyyireyni didiler²⁷⁵ bâkisine hamse'i mütehayyire didiler²⁷⁵ niçün cevâb Âfitâb ve kamer zirâ münevver kılıcıdur şöyle ki Âfitâb gündüzi münevver kılır "ay²⁷⁶ giceyi münevver kılır" bu²⁷⁷ bu sebebden neyyireyn didiler

²⁶¹ r'de "ve hırfet ehлідür ve avâamdür"

²⁶² r'de "vallâhu alem" var

²⁶³ p ve r'de "pençdehüm"

²⁶⁴ k'da "der beyân-ı anâsır-ı erbaa" yok

²⁶⁵ r'de "çün"

²⁶⁶ k'da "tavîl"

²⁶⁷ p ve r'de "birbirini"

²⁶⁸ p ve r'de "keenne yumurda gibi nice ki eflâk" var

²⁶⁹ r'de "birbirisini"

²⁷⁰ p ve r'de "fasl-ı şanzdehüm"

²⁷¹ k'da "kevâkib-i" yok

²⁷² k'da "seyyâ"

²⁷³ k'da "be" yok

²⁷⁴ k'da "ve" var

²⁷⁵ k ve r'de "diler"

²⁷⁶ p'de "ay" yerine "ve mâhitâb" var

²⁷⁷ r'de "ay giceyi münevver kılır" yok

bâkî²⁷⁸ biş yıldıza seyyâreden hamse-i mütehayyire didiler²⁷⁵ şol sebebden mütehayyire didiler ki seyriderken kâh müstakîm kâh mukîm kâh râcî olur ya'nî rast mağribden meşrika giderken birkaç gün turur dahı meşriktan mağribe seyrider ol harekete rasad ehli ve tekavîm istihrâc idenler rac'at dirler²⁷⁹ gine meşriktan mağribe seyriderken birkaç gün turur mukîm olur dahı²⁸⁰ mağribden (27b) meşrika seyritmeğe başlar ol harekete istikâmet dirler pes kâh mağribden meşrika²⁸¹ giderken turur²⁸² turur dahı meşriktan mağribe döner ine mağrib²⁸³ tarafına dönülmüş iken²⁸⁴ birkaç günden sonra turub turub²⁸⁵ gine meşrika dönmek tahayyûr alâmetidür çün bunlarun hareketi Âfitâb ve Kamerini nehc üzerine vâhid²⁸⁶ olmadı²⁸⁷ ya'nî dâyim müstekîm olmaduğičün hamse-i mütehayyire didiler egerçi hey'et ehl-i rac'ate ve istikâmete kâildür²⁸⁸ velî rasad ve²⁸⁹ takvîm ehli böyle müşâhede kılubdur belki te'sîrin dahı rac'atün istikâmetün bulûb tecrîbe üzerine ahkâm²⁹⁰ yazupdur²⁹¹ ammâ bu hâl Âfitâb 'da kamer'de yokdur

Fasl-ı heftdehüm

Der beyân-ı sa'd ü nahs kevâkib seb'a-i seyyâre

(28a) Âfitâb ve mâh çün ehl-i nücüm sa'di mutlak dirler bâkî ol biş kevâkibe ki hamse-i mütehayyire didüğüdi ikisine sa'deyn dirler ya'nî müşterî ve zühre sa'd-i ekber müşterî sa'd-i asğar zühre ikisine nahseyn dirler ya'nî zühâl ve merrîh nahs-i ekber mühâl nahs-i asğar merrîh birine mümtezic didiler²⁹² ya'nî utarid sûâl zühâl'e ve

---

278 k'da "bâkîsi"
 279 k'da "didiler"
 280 p ve r'de "dahı" yok
 281 p ve r'de "meşriktan mağribe"
 282 k'da "turû"; r'de "turur" yok
 283 k'da "mağribe"
 284 p ve r'de "dönmiş iken"
 285 r'de "turub" yok
 286 p ve r'de "vâhid" yok
 287 k'da "vâhid üzerine olmadı"
 288 p ve r'de "değildir"
 289 p ve r'de "ehlî"
 290 p ve r'de "dahı" var
 291 k'da "yazub"
 292 k'da "diler ve birine" var

merrîh'e nahseyn didiler müşterî'ye ve zühre'ye sa'deyn didiler utarid'e mümtezic didiler niçün cevâb zühâl'e ve merrîh'e nahseyn didiğümüz bu sebebdendir ki ehl-i tecrîbe zühâl²⁹³ ve merrîh'i nice ki tecrîbe kıldılar dâim hâssiyyetlerinde te'sîrlerinde çün nühûsetden ğayrı nesne müşâhede kılmadılar eger olsa dahı ya ârızîdür ya nâdirdür bunlar (28b) dahı²⁹⁴ rasad ve ahkâm ehlidür bunların nühûsetine sebep itmişler görmişler ki²⁹⁵ kassâm-ı lemyezel kısmet deminde zühâl'e burûcdan²⁹⁶ delv burûcın virmiş Âfitâb'a esed burcın ây'a seratân burcın virmiş imdî cedy burcı ki zühâl'ün evleridür biri Âfitâb evine mukâbil düşmişdür biri mâhitâb evine şöyle ki delv esed'ün mukâbilidür cedy seratân'un mukâbilidür imdî zikrolundı semâniye bahşında ki mukâbele temâm düşmanlıktır terbî' yarım düşmanlıktır ve hem Âfitâb kevâkibün sultânıdır ay dahı kevâkibün şâhidur bu iki kevkeb²⁹⁷ ki²⁹⁸ menba'ı sa'âdetdür ve hem tabî'atleri dahı sa'di mutlakdur bâkî kevâkibe sa'âdet irişmeğe²⁹⁹ sebep (29a) müsebbib'ül-esbâb bunları komışdur çünki zühâl bunların birle temâm düşmanlıkda bulundı ve sadâkatden berî oldı bu sebebden temâm nühûset³⁰⁰ kesbitdi ânın çün³⁰¹ nahs-i ekber didiler çünki merrîhun evlerî ya'nî hamel ve akreb neyyireyn evlerine terbî'de düşdî terbî' yarım³⁰² düşmanlıktır pes merrîh yarım düşmanlıkda bulunmağın yarım nühûset kesbitdi ol sebebden nahs-i asğar didiler sûâl müşterî ve zühre'ye sa'deyn didiler niçün cevâb çünki ehl-i rasad gördilerki kassâm-ı ezel kısmet deminde müşterî'ye iki makâm virmiş yâ'nî³⁰³ kavs hût burcı bu iki makâm Âfitâb'la mâh'un evlerine teslîsde düşmişdür (29b) teslîs temâm dostlık nazarîdür şöyle ki zikr olundı çünki bu zühâl'ün hilâfınca temâm sadâkatde³⁰⁴ bulundı temâm sa'âdet kesbitdi bu

---

293 p ve r'de "zühâli"
294 p ve r'de "ki" var
295 k'da "görüşler ki"
296 p ve r'de "cedy burûcun" var
297 k'da "kevkebe"
298 k'da "ki" yok
299 p'de "irişmekde"
300 k'da "set"
301 p ve r'de "kesbitdiğičün"
302 k'da "yarım" var
303 r'de "yâ'nî" yok
304 k'da "sadâkatinde"

sebebden sa'd-i ekber didiler çünkü zühre'nün evleri ya'nî sevr ve mîzân bu iki makâm neyyirin evlerine tesdîsde virildi tesdîs yarım dostlıktır pes zühre yarım sa'âdet kesbitdi bu cihetden sa'd-ı asgar didiler sûâl utârid³⁰⁵ mümtezic³⁰⁶ didiler niçün cevâb utârid bu sekiz nazardan³⁰⁷ birinde sâbit bulunmadı ya'nî utarîd'ün evleri ki³⁰⁸ ve cevzâ'dür³⁰⁸ Âfitâb evine mukarindür kamer evine tesdîsdür cevzâ burcı kamer evine mukârandür Âfitâb evine tesdîsdür fil cümle mütelevvin hâl olmağın imtizâc kesbitmişdür (30a) bu sebebden bu³⁰⁹ yıldıza münkalib dirler³¹⁰ ve mümtezic dirler³¹¹ ya'nî sa'd ile sa'd³¹² olur nahs ile nahs olur herkankı tabî'ate gerekise münkalîb olur bâkî kevâkib-i sâbit³¹³ sekizinci gökdedür bu yidi yıldız tabî'atindedür şöyle ki cemf'î âvâzeler ve şû'belere bu oniki makâmdan taşra degüldür ol işâretler ma'lûmdur anları dahı münâsib yirlerde zikr idevüz

Fasl-ı Hecdehüm³¹⁴

Der beyân-ı se³¹⁵ kevâkib-i enderîn burûc

evcidür	merrihün	esed	evcidür	zührenün	cevzâ	evcidür	âfitâbün	seratân
evcidür	zuhâtün	kavs	evcidür	utâridün	akreb	evcidür	müsterînin	sünbüle

bâkî kalan burûc evciden hâlidür evc demek ya'nî her kevkebün³¹⁶ gâyet yücelmenidür imdi her makâmun dahı³¹⁷ gâyet yücelmeni vârdur ya'nî kalmağı vârdur

305 p ve r'de "utârid" yok
306 k'da "diler" var
307 p ve r'de "nazarlardan"
308 p ve r'de "sünbüle" var
309 k'da "bu" yok
310 p'de "didiler"; r'de "dirler" yok
311 k'da "dir"
312 k'da "ile" var
313 p ve r'de "ki" var
314 p ve r'de heşdehüm"
315 p ve k'da "se" yok; r'de "si"
316 k'da ""kevâkibün"
317 r'de "dahı" yok

(30b) andan ziyâde yücelmez yâ'nî ol mîkdârdan ziyâde bir yerde³¹⁸ dahı çıkmaz çıkmakta ve andan sonra bir yerde ziyâde olursa³¹⁹ hatâ olur gayrı tabî'at bağlar³²⁰

Fasl-ı nüvâzdehüm³²¹

Der beyân-ı hazîz³²² kevâkib enderîn burûc³²³

Yânî bu fasıl her kevkebün gayet inmenin bildürür hamel müşterînün hazîzidür sevr utâridün hazîzidür cevzâ zühâlün hazîzidür seratân esed sünbüle mizân akreb bu biş burûc hazîzden hâlîdür hût müşterînün hazîzidür pes her makâmün dahı hazîzi vardır yâ'nî nice kim gâyet yücelmenü vardır ânun mukâbelesinde gâyet inmeğî vardır ki andan aşğa bir yerde dahı inmez yohsa hata ider nitekim³²⁴ zikr olundı³²⁵

(31a) Fasl-ı bistüm

Der beyân-ı rûz u şebî işyân³²⁶

327 nehârî	burcı	cevzâ	327 leylî ³²⁸	burcı	sevr	327 nehârî	burcı	hamel
327 leylî	burcı	sünbüle	327 nehârî	burcı	esed	327 leylî	burcı	seratân
327 nehârî	burcı	kavs	327 leylî	burcı	akreb	327 nehârî	burcı	mizân
327 leylî	burcı	hût	327 nehârî	burcı	delv	327 leylî	burcı	cedy

318 r'de "yer"

319 k'da "hatadır ve" var

320 p'de "bağa"

321 p'de "fasl-ı nâzdehüm"

322 p'de "ve" var

323 k'da "bu başlık" yok

324 k'da "nite"

325 p ve r'de "vallâhu alem" var

326 p ve r'de "der beyân-ı rûzî ve şîni işyan"

327 p ve r'de "dür" ekleri var

328 p ve r'de "hâkî"

İmdi makâmlarda dahı gündüze ve giceye³²⁹ ta alluk makamlar vardır ki kaçan gündüz makamını gündüz eytseler safâ virür kaçan gice makâmını gice eytseler safâ³³⁰ ziyade virür lîkin ba'zılar dimişler ki nice ki "gice gündüzle"³³¹ safâ virür" gündüz dahı gece ile safâ virür"³³² gerekdür ki üstâd olan bunda tasarruf ide tâ ki lezzet³³³ safâ ziyâde olâ (31b) mecmû'inün zâtî³³⁴ tabî'atini sana³³⁵ ma'lûm itdüm³³⁶ fehm idüp³³⁷ anladugısa safâ ziyâde olâ³³⁸

Fasl-1 bistüyeküm Der beyân-ı ahlatşân

Yâ'nî bu fasıl her burûc³³⁹ kankı hılta ta'allûkdur ânı bildürür³⁴⁰

ta'allûkdur	sevdâya	burcu	sevr	ta'allûkdur	safâyâ	burcu	hamel
ta'allûkdur	balgama	burcu	seratân	ta'allûkdur	kâne	burcu	cevzâ
ta'allûkdur	sevdâya	burcu	sünbüle	ta'allûkdur	safâyâ	burcu	esed
ta'allûkdur ³⁴²	balgama	burcu ³⁴¹	akreb	ta'allûkdur	kâne	burcu	mîzân
ta'allûkdur	sevdâya	burcu ³⁴¹	cedy	ta'allûkdur	safâyâ	burcu ³⁴¹	kavs
ta'allûkdur	balgama	burcu ³⁴¹	hût	ta'allûkdur ³⁴²	kâne ³⁴³	burcu ³⁴¹	dely

- 329 p ve r'de "ve giceye" yok
330 p'de "safâyı"
331 p ve r'de "gündüz geceyle"
332 p ve r'de "gice dahı gündüz ile safâ virür"
333 p'de "lezzeti"
334 p'de "zatın"
335 p ve r'de "sana" yok
336 r'de "idüp"
337 r'de "eyleyüp"
338 k'da "bilki" var; p ve r'de "vallahu alem" var
339 p ve r'de "her burûc" yok
340 k'da bu ifâde "yâ'nî bu fasıl her burûcun horluğun ve huyun bildürür"
341 p ve r'de burcû" yok
342 p ve r'de " ta'allûkdur" yok
343 p ve r'de "kâ"

Pes makâmlar³⁴⁴ dahı kimi safrâyı galebe itdürür kimi sâkin kılır kimi sevdâ³⁴⁵ galebe itdürür kimi sâkin kılır kimi kânı depredür kimi sâkin kılır "kimi balğamı depredür (32a) kimi sâkin kılır" imdi³⁴⁶ imdi makamşinâs olan dahı bu oniki makamun kankısını³⁴⁷ kankı hılt³⁴⁸ depredür veyâ hûd kankı iletı sâkin kılır bilmek gerek tâ ki hazik hâkîm gibi³⁴⁹ deminde istî'mâl kılâ ve fesâdetden³⁵⁰ kurtara yoksa tabî'atı câhil gibi fesâda virür şöyle ki etubbânun ekseri ve kâmilleri darb ılmin ve makâmât ılmin öğrenmişdür tâ ki bir hastanun veyâhûd³⁵¹ mizâcı müteharrik³⁵² olmuş kişilerin nabzın dutıcak bileki ol tamarna darb urur³⁵³ kankı makâma ta'allûkdür ol makâm kankı hılta ta'allûkdür teşhîs ide tâ ki ilâc dahı âsân olâ ve hem emeği zâyı olmayâ³⁵⁴

Fasl-ı bîstdüvüm

Der beyân-ı fasl hâyı işân

(32b) Yâ'nî bu fasl kankı burc kankı fasla ta'allûkdür ânı bildirür Hamel burcı evvel bahârîdür sevr burcı miyâne bahârîdür cevzâ burcı âhir bahârîdür seratân burcı evvel yâye ta'allûkdür esed burcı orta yâye³⁵⁵ ta'allûkdür³⁵⁶ sünbüle son yây burcıdur mizân ilk gûz burcıdur akreb orta gûz burcıdur kavs son gûz burcıdur cedy ilk kış burcıdur delv orta kış burcıdur hût son kış burcıdur pes her makâmda dahı bu dört faslun misâli vardur "meselâ her makâm ki"³⁵⁷ başlanur evvel makâmlardan ki kâne ta'allûkdür evvel başlarken evvel bahâr âyü gibidür ortası bahârın ortası gibidür âhirî

344 k'da "makâmlarda"
345 p ve r'de "sevdâyı"
346 r'de "kimi balğamı depredür kimi sâkin kılır" ifâdesi yok
347 p ve r'de "kankısı"
348 p ve r'de "hıltı"
349 p ve r'de "bigi"
350 p ve r'de "fesâddan"
351 k'da "yâhûd"
352 p ve r'de "münharif"
353 p ve r'de "ol darb" var
354 k'da "bilki" var
355 p ve r'de "yây"
356 p ve r'de "burcıdur"
357 k'da "meselâ ki her makam"

bahârun³⁵⁸ âhirî gibidür (33a) kaçan safrâya ta'allûk makâm eydilse ve yâhûd çalînsâ evveli ilk yâ yâi³⁵⁹ gibidür kaçan sevdâya ta'allûk makâm³⁶⁰ eydilse evvelki³⁶¹ gûz âyi gibidür ortası ve âhirî yine ancılayındur kaçan balğama ta'allûk makâm eydilse evveli ilk kîş âyi gibidür tâ âhirine değîn lîkin ba'zısını³⁶² üstâdlar³⁶³ dimişlerdür³⁶⁴ bahâr evveline ta'allûk bir makâmdur ortasına ta'allûk bir makâmdur âhirine ta'allûk bir makâmdur filcümle her faslun evveline vasatına âhirine³⁶⁵ ta'allûk bir makâm vârdur kaçan ol makâmlar ol fasılda eydilse gâyet safâ ve lezzet virür ammâ yâ'nî³⁶⁶ üstâdlar dimişler ki her makâm ki evvel bahâr tabî'atindedür kaçan eydilmeğe veyahûd çalınmağa başlasa ol makâmun (33b) evvelinde ki tahrirler merguller ne kim bunun misâlinde geçilse evvel bahârun çiçekleri gibidür kaçan gâyet tizisine çıksa ol vakıtta gösterilen mergûller ve tahrîrler ne kim bunların misâlinde varısa gâyet gün uzanûb bahâr faslı temâm olup yâ girüp her nebât yimişîn kemâle getürdüğü gibidür kaçan ol makâm gâyet tizisinden dönse yâ faslı temâm olup gûz faslı girmiş gibidür zîrâ ol makâm bozulmağa başlar "şöyle ki"³⁶⁷ bahar revnâkı yâyi ve yâ-yı revnâkı gûzün³⁶⁸ bozulmağa başlar"³⁶⁹ kaçan ol makâm tamam olmağa başlasa kîş faslı gibidür ve Âdem incinür dahı mukâbelesin taleb kılur zîrâ ki kîş faslı ve³⁷⁰ yâ³⁷¹ faslına mukâbele düşmişdür şöyle ki gûz (34a) faslı bahâr faslına bahâr faslı gûz faslına mukâbele düşmişdür yâ'nî kış faslında³⁷² sürdüğü safâlar o güne düşer dahı âna ta'allûk makâmlarda tabî'at lezzet alur³⁷³ kaçan kîş faslında dahı yâ faslına ta'allûk makâmlar eydilse misâli buncılayındur keennehü gice gündüze müştâkdür gündüz dahı giceye

358 k'da "âhirî bahârun" yok

359 p ve r'de "âyı" yok

360 k'da "makam" yok

361 p ve r'de "evveli ilk"

362 p ve r'de "bâ'zı"

363 p ve r'de "ki" var

364 p ve r'de "dimişlerdür" yok

365 r'de "âhirine vasatına"; k'da "vasatına ve âhirine"

366 p ve r'de "bâ'zı"

367 p'de "ki" yok

368 k'da "gûz"

369 r'de "şöyle ki bahâr revnâkı yâyi ve yâ-yı revnâkı gûzün bozulmağa başlar" ifâdesi yok

370 r'de "ve" yok

371 p'de "ve yâ" var

372 r'de "itdüğü zevkler ve" var

373 k'de "olur"

müştâkdür sûâl pes nedür kim kaçan kış faslına ta'allûk makâmı yâyn eytseler safâ virür veyahûd yây faslına ta'allûk makâmları kışın eytseler safâ virür³⁷⁴ veyahûd bahârün makâmını güzün³⁷⁵ eytseler veyahûd gûz makâmların ıyazın eytseler safâ virür cevâb kaçan kîş makâmını yâyn idüp safâ virdüğü şuna³⁷⁶ benzerki gâyet ıssıdan tabî'ati sovur amma (34b) hadden ziyade olsa tabî'at incinür kaçan yây faslına münâsib makâmı kışın³⁷⁷ eytseler safâ virdiğünün³⁷⁸ misâli dahı ancılayundur lîkin ba'zıları dimişlerki yây yimişlerinün kurusu veyâhûd gûz yimişlerinün yaşı gibidür ki kışın götürürler son türvendedür biraz safâ virür gûz makâmlarını yâzın eydüb yaz makâmlarını güzün eydüb safâ virdüğü şuna benzerki yaz faslında bir ağacda hazân görüb gûz faslında³⁷⁹ safâsı hâtırına düşüp cân ol vakti arzuladığı gibidür gûz faslında ağacda çiçeğin³⁸⁰ görüb bahâr vaktinün³⁸¹ safâsını cân ârzu kılub sevindiği gibidür ammâ bu hâller arazîdür arazî nesnenün aslına nisbet vücûdi yokdur bizüm (35a) bahsimüz hûd asıldadur ve hem her fasıl kemâ yenbagî vaktinde safâ virdüğü ğayrı vaktde düşmemişdür imdi bu fusûli erba'aya nisbet³⁸² makâmlar imdi makâmat³⁸³ dahı üçer³⁸⁴ bahâridür kimi yâyidür kimi güzdür kimi kîşîdür bunlar dahı sana ma'lûm oldı

374 p ve r'de "virürler"

375 p'de "güzün" yok

376 p ve r'de "şuna" yok

377 k'da "kış"

378 k'da "vidüğün"

379 p ve r'de "faslınun"

380 r'de "çiçekler"

381 r'de "faslınun"

382 r'de "bu" var

383 p ve r'de "imdi makâmat" yok

384 p ve r'de "üçer" var

Fasl-ı bistsivûm

Der beyân-ı meşrikî ve mağribî ve cenûbî ve şimâlî işân

Yâ'nî bu fasıl burûcun³⁸⁵ meşrikîsin ve mağribîsin ve cenûbîsin ve şimâlîsin bildürür

cenûbî 386	burcu	sevî	meşrikî 386	burcu	hamel
şimâlî 386	burcu	seratân	mağribî 386	burcu 387	cevzâ
cenûbî 386	burcu	sünbûle	meşrikî 386	burcu	esed
şimâlî 386	burcu 387	akreb	mağribî 386	burcu	mîzân
cenûbî 386	burcu	cedy	meşrikî 386	burcu	kavs
şimâlî 386	burcu 387	hût	mağribî 386	burcu	deky

(35b) Pes makamlarun dahı ba'zısı meşrikîdür ba'zısı cenûbîdür ba'zısı mağrubî³⁸⁸ ba'zısı şimâlî³⁸⁹ misali şol makâm ki hâtırdan ve lisândan tiz gelse ana meşrikî dirler şol makâm ki bundan gicirek lisâne gelse³⁹⁰ ve hâtıra giç düşe cenûbîdür şol makâm ki bu makâm³⁹¹ dahı giç düşe şimâlîdür³⁹² şol makâm ki hâtıra ve lisâna gayet zahmetile gele mağribîdür dirler ba'zı üstâdlar ammâ ba'zı hâzık üstâdlar dimişler nice ki

³⁸⁵ r'de "yâ'nî burûcun bu fasıl"

³⁸⁶ p ve r'de "dür" eki var

³⁸⁷ p ve r'de "burcı" yok; p'de "hût burcı" var

³⁸⁸ p ve r'de "bâzısı mağrubî" yok

³⁸⁹ p ve r'de "şimâlîdür"

³⁹⁰ r'de "gele"

³⁹¹ k'de "ki" var

³⁹² p'de "cenûbîdür"

garbî ³⁹³ 394	burûc	üç	şarkî ³⁹³	burûc	üç		
cenûbî ³⁹³ 396	burûc	üç	şimâlî ³⁹³ 395	burûc	üç		
oniki makâmun dahı ³⁹⁷							
şimâlî ³⁹³	üçü	cenûbî ³⁹³	üçü	garbî ³⁹³	üçü	şarkî ³⁹³	üçü

Fasl-ı bistüçârum³⁹⁸

Der beyân-ı renkhâ-yı işân

(36a) Yâ'nî bu fasıl oniki burûcun rengin bildürür

âsumânî ⁴⁰⁰	rengi	sevr ³⁹⁹	saru ⁴⁰⁰	rengi	hamel ³⁹⁹
gülgün ⁴⁰⁰	rengi	seratân ³⁹⁹	yeşil ⁴⁰⁰	rengi	cevzâ ³⁹⁹
ak ⁴⁰⁰	rengi	sünbüle ³⁹⁹	benefşe ⁴⁰⁰	rengi	esed ³⁹⁹
karadur	rengi	akreb ³⁹⁹	gendimgün ⁴⁰⁰	rengi	mîzân ³⁹⁹
kızıl ⁴⁰⁰	rengi	cedy ³⁹⁹	ağber ⁴⁰⁰	rengi	kavs ³⁹⁹
muhtelidir	rengi	hût ³⁹⁹	yeşil ⁴⁰⁰	rengi	delv ³⁹⁹

³⁹³ p ve r'de "dür" eki var

³⁹⁴ r'de "cenûbî"

³⁹⁵ r'de ;"garbî"

³⁹⁶ r'de "şimâlî"

³⁹⁷ r'de "pes mâ'lum olsun ki oniki makâmun dahı"

³⁹⁸ p ve r'de "bistcihârum"

³⁹⁹ p ve r'de "ün" eki var

⁴⁰⁰ p ve r'de "dür" eki var

Pes her makâmlarun dahı her biri bir renge nisbeti vâdur meselâ kaçan kim âk renge ta'allûk makâm çalınsa "veyâhûd eydilse ol sohbet halkın hâtır-ı rûşen⁴⁰¹ olur" kaçan⁴⁰² karâ renge ta'allûk makâm çalınsa⁴⁰³ ol sohbet halkınun hâtır-ı perîşân olur kaçan gülğün renge "ta'allûk makam veyahûd benefşe (36b) renge ta'allûk"⁴⁰⁴ ⁴⁰⁵ veyâhûd yeşil renge ta'allûk makâmlar çalınsa sevinmek zâhir olur⁴⁰⁶ kalân makâmlarun dahı rengi buna göre kıyâs itmek gerek şöyle ki münâsib Ebû Nasr-ı Faryâbi'nün hikâyetidür mahallinde zikr olına

Fasl-ı bistpençüm Der beyân-ı ahlâksân

Yâ'nî bu fasl her burûcun horluğunu ve huyın bildürür

miyâne ⁴⁰⁸	cevzâ	muslih ⁴⁰⁸	sevr ⁴⁰⁹	müfsid ⁴⁰⁸	hamel ⁴⁰⁷
miyâne ⁴⁰⁸	sünbüle	muslih ⁴⁰⁸	esed	müfsid ⁴⁰⁸	seratân
miyâne ⁴⁰⁸	kavs	muslih ⁴⁰⁸	akreb	müfsid ⁴⁰⁸	mizân
"miyâne" ⁴⁰⁸ ⁴⁰⁹	hût	muslih ⁴⁰⁸	delv	müfsid ⁴⁰⁸	cedy ⁴⁰⁷

İmdi makâmlarun dahı dördi müfsiddür dördi muslihdür dördi miyânedür kaçan bir sohbetde ol⁴¹⁰ makâmlar çalınsa ol sohbetde fesâd kopar (37a) kaçan muslih makâmlar çalınsa ol sohbetde salâhiyyet kopar şöyle ki⁴¹¹ küsülü âdemler dahı olsa

⁴⁰¹ r'de "sohbetün halkı rûşen hâtır olur"

⁴⁰² k'da "kaça"

⁴⁰³ p'de "veyâhûd eydilse ol sohbetün ..... makam çalınsa" ifâdesi yok

⁴⁰⁴ r'de "ta'allûk makâm veyâhûd benefşe renge ta'allûk" ifâdesi yok

⁴⁰⁵ p'de "ta'allûk" yok

⁴⁰⁶ p'de "oldı"

⁴⁰⁷ p ve r'de "burcı" var

⁴⁰⁸ p ve r'de "dür" eki var

⁴⁰⁹ p'de "cedy müfsid delv mus'in hût miyâne" ifâdesi yok

⁴¹⁰ p ve r'de "müfsid" var

⁴¹¹ r'de "ki" yok

bârişub⁴¹² biribirine tevazu itmeğe başlar kaçan miyâne makâmlar⁴¹³ çalınsa iki sûret bile zâhir⁴¹⁴ nitekim ol iki kabilenün hikâyeti ma'lûmdur⁴¹⁵

Fasl-ı bistşeşüm
Der beyân-ı delâletşân ber-a'zâ⁴¹⁶

Yâ'nî bu fasıl burûcun a'zâyâ ta'allûk nisbetin bildürür

ta'allukdur	boyuna	sevr	ta'allukdur	bâşa	hamel
ta'allukdur	göğse	seratân	ta'allukdur	kollara	ceyzâ
ta'allukdur	karma	sünbüle	ta'allukdur	yüreğe	esed
ta'allukdur	zekere	akreb	ta'allukdur	bile ⁴¹⁷	mîzân
ta'allukdur	dizlere	cedy	ta'allukdur	uyluğa	kavs
ta'allukdur	ayaklara	hût	ta'allukdur	baldırlara	delv

(37b) Pes makâmlar dahı keennehû bir şahsı mevcûd gibidür kim âdemün bâşî vâri boynî vâri göğsi vâri ol şahsı mevcûdun dahı cemî' a'zâsı vardur veyâhûd ol⁴¹⁸ oniki burûc nice ki insânda her biri bir a'zâyâ nisbet tutâr bu oniki⁴¹⁹ dahı herbiri bir⁴²⁰

⁴¹² r'de "barışur"

⁴¹³ p ve r'de "makâm"

⁴¹⁴ r'de "olur" var

⁴¹⁵ k'da "mâlûdur"

⁴¹⁶ p'de "fasl-ı bistşeşüm der beyân-ı delâletşân ber-a'za" başlığı yok

⁴¹⁷ p'de "bileğe"

⁴¹⁸ k'da "ol" yok

⁴¹⁹ k'da "burûc" var; p ve r'de "makâm" var

⁴²⁰ k'da "bir" yok

âdemün a'zâsında bir uzva ta'allûk dutar⁴²¹ ol etibbânun "ömürler hâsıldür"⁴²²
üstâdlarınun bunların⁴²³

Fasl-ı bistheftüm

Der beyân-ı âvâzdâr ve hâmûşîşân

Yâ'nî bu fasıl bu oniki burûcun âvâzlûsın ve hâmûşîn bildürür hamel burcünun
âvâzı âzırâkdur sevr burcınun⁴²⁴ orta âvâzludur serâtân kem âvâzludur esed miyâne
âvâzludur sünbüle dahı miyâne âvâzludur mizân⁴²⁵ hiç (38a) âvâzı yokdur⁴²⁶ kavsun
miyânedür "cedynun miyânedür delv dahı miyânedür"⁴²⁷ hût'un hiç âvâzı yokdur sûâl
pes mizân ve akreb ve hût tâli'lu âdemün gerekdi ki âvâzı olmayaydı "ve hâzâ çün"⁴²⁸ hût
ve mizân ve akreb tâli'lu dahı çağırur dahı belki nesne dahı eydür"⁴²⁹ cevâb âna âvâz
dimezler ün dirler âvâz⁴³⁰ oldur ki cemî'ı makâma "yâhûd bâ'zı makâma"⁴³¹ uya⁴³²
eğer⁴³³ o tâli'lu kişi vardur ki⁴³⁴ makâma dahı uyar diseler meğer ki ol kişünün talî'î
veyâhûd yıldızı arazî kesbider ola lîkin⁴³⁵ dahı arazî olmâğın makâmları temâm halâs
idemez imdî makâmlarda dahı temâm âvâzlısı vardur⁴³⁶ miyâne âvâzlısı vardur hiç
âvâzlu⁴³⁷ dahı vardur dimişlerdür⁴³⁸ temâm (38b) âvâzlu makâmlar⁴³⁹ oldur ki cemî'
makâmlarun tîzisinden ol makâmun alâdur âna irer tîzi yokdur miyâne âvâzlısı oldur ki

421 r'de "bunlar" var

422 k'da "ömürleri sıldür"; pe ve r'de "ömürleri hasıldür"

423 r'de "bunların" yok; p'de "bunlar" var

424 p ve r'de "burcı"

425 p ve r'de "mizânun"

426 r'de "akrebün dahı âvâzı yokdur" var

427 r'de "cedy ve delv miyânedür"

428 p'de "çün" yok

429 r'de bu ifade yerine "mahazâ bu tali'lû âdemler dahı çağırurlar belki nesnelere dahı eydürler" var

430 k'da "âvâze"

431 r'de "yâhûd bâ'zı makâma" yok

432 p'de "uyalar"

433 p'de "eğer" yok

434 r'de "ki" yok

435 p ve r'de "ol" var

436 r'de "ve"

437 k'da "âvâzlısı"

438 p ve r'de "dimişler"

439 k'da "makâm"

cemî'î makâmıların tîzsin cemî'î itşeler yâ'nî ğâyet tîzlu makâmı ğâyet aşağa tîzlu makâmıların vasatında vâkı olına⁴⁴⁰ miyâne⁴⁴¹ âvâz dirler "andan ol nerm ki ğâyet andan⁴⁴² aşağa nerm olmaya ol mevzi'a hiç âvâz dirler"⁴⁴³ ba'zıları dimişler ki ğöklerin dahi⁴⁴⁴ âvâzı vardur lîkin makul degildür zîrâ⁴⁴⁵ ğöklereün âvâzı vârimişsa azametine ğöre olaydı bunların âvâzı heybetinden mahlûkat kırılardı sûâl itşeler niçün yaramaz ki eyle âvâzı ola ki halâyıka zararlı olmaya şöyle ki burûcun âvâzı vardur dirsini⁴⁴⁶ hiç kimseye⁴⁴⁷ zararlı yokdur dirsini⁴⁴⁸ (39a) cevâb burûcun âvâzı var ise bizden ğâyet uzaklığı dahi vârdur şöyle ki zikr itdüki idi⁴⁴⁹ ⁴⁵⁰ felek-i zühâl bahşında ki Hak te'alâ zühâli ğâyet yüce kıldığına sebep oldu ki yirden ğâyet irâk olaydı tâ ki nühûseti dahi âlemden⁴⁵¹ olaydı imdî felek-i zühâl'e nisbet bin yıllık yol dahi felek-i zühâl'den felek-i burûc irâkdür ol sebebden âvâzelerineün zararlı yokdur ve hem ne kim havâs söylediyse⁴⁵² cemî'î burûcdan ve kevâkibden söyledi⁴⁵³ fûlân ğöğün⁴⁵⁴ te'siri böyledür dinilmedi zîrâ cemî'î rasad ehli ve tecrube ehli kevkebün hâsıyyetin söylemişdür hiçbir ehad hâsıyyeti felegündür⁴⁵⁵ kevkebün degildür dimemişdür eger bulsalar diyelerdi⁴⁵⁶ temmet âferînişi â'lem⁴⁵⁷

---

440 r'de "ola"
441 k'da "makâne"
442 r'de "andan ğâyet"
443 p'de bu ifâde tekrar ediyor
444 p ve r'de "dahi" yok
445 r'de "ki" var
446 r'de "dirsini" yok
447 r'de "kimseye" yok
448 p'de "dirsini" yok
449 p'de "itdüği"
450 k'da "ki" var
451 p ve r'de "irâk" var
452 p ve r'de "söylendiyse"
453 p ve r'de "söylendi hiç"
454 r'de "ğönül"
455 p'de "felekdür"
456 p ve r'de "dirlerdi"
457 p ve r'de "temmet âferînişi-i a'lem" yok

(39b) Fasl-ı bistheştüm

Der beyân-ı asl-ı 'ilm-i⁴⁵⁸ mûsikî

Bilgil⁴⁵⁹ mûsikî te'lîfdür ve hakîmlerün vaz'idur rûh-ı hayvân⁴⁶⁰ üzerine cism üzerine değüldür ki cismün anda nas'ibi yokdur ve mûsikî bir sanâ'atdür mürekkebdür⁴⁶¹ cismânîden⁴⁶² ve rûhânîden ğnâ' ve elhânun te'lîfi⁴⁶³ andandur ve her sanâ'at ki âdemi eliyle işler ânun heyûlâ ve eşkâli cismânîdür san'ât-ı mûsikî kim ânun mevzı'ı cevâhir-i ruhânîdür ol işidicidür te'sîrleri ruhânîdür nefis ânun sebebile hareket ider ol vechile kim mûsîkar olur bu 'ilmün aslın cemî' olmuş sözlerden komışlardur şi'ir eyitmek çok⁴⁶⁴ olunca pes mukatta' şi'irlerün veznini 'ilmi mûsikîye getürdiler ve ğnâ itdiler zarb ve nakre (40a) ve ikâ' ve devrin te'lîflerinin binâsını ânun üzerine kodılar ve ânun te'sîri halkun nefesinde zâhîrdür şöyle kim⁴⁶⁵ dirler ilerü zamânda iki kabîle vâridi ol iki kabîlenün arasında kân düşmanlığı vâkı' olmuş hiç kimse⁴⁶⁶ anları barışduramaz imiş bir ulu kişi⁴⁶⁷ varımış⁴⁶⁸ da'vî itmiş kim ben anları barışdurayın şöyle kim kimse "ortada olmaya deyû"⁴⁶⁹ eyle⁴⁷⁰ olsa ol iki kabîlenün kavmin hâzır itdi şerâb getürdi içtiler⁴⁷¹ şerâb ikisinün dahı kalbine eser itdi husûmeti eküb gazab ikisinün dahı içine düşdi derhâl bu kişi bir⁴⁷² sâzın eline aldı ol işiçün düzüpdürürdi⁴⁷³ ⁴⁷⁴ nevâ çaldı çün nevâ ânun⁴⁷⁵ ortasına irdi (40b) ol halkun arasında⁴⁷⁶ hiç gazâb kalmadı hassa kim ol iki

458 k'da "ilm-i" yok
459 p ve r'de "bilgil ki ilm-i"
460 p ve r'de "hayvani"
461 p ve r'de "mürekkeb"
462 p'de "cismânîdür"
463 k'da "telîfidür"
464 p ve r'de "hak"
465 p ve r'de "kim" yok
466 r'de "kimesne"
467 p ve k'da "vâridi" var
468 p'de "varımış" yok
469 p ve r'de "ortaya girmeye didi"
470 k'da "öyle"
471 p ve r'de "çün" var
472 p ve r'de "bir" yok
473 p'de "düzüp durdı"
474 p ve r'de "bir" var
475 p ve r'de "anlarun"
476 k'da "arasından"

kabile muhabbet bulub şöyle kim ağlaşdılar kimse ortaya düşmedin birbirin koçdular barışdılar ol bu işi iden kişi⁴⁷⁷ aralarında uludındılar ehl-i fazl arasında⁴⁷⁶ bu meşhûrdur kim Hocâ Ebû Nasr Fâriyâbi rahmetullâh-i 'aleyhi me'mûn halîfe radiyallâh'ü⁴⁷⁸ 'anhu katında bir nevâ çaldı bî-ihyâr cümle⁴⁷⁹ kahkahayla gülüşdiler ve bir nevâ dahı çaldı cümlesi⁴⁸⁰ ağlaşdılar bir nevâ dahı çaldı kamusı⁴⁸¹ uyıdular kendü durdı gitdi ki⁴⁸² kimsenün haberi yoğdı bu hikâyeti anınçün getürdüm ki seyr-i mülûkde meşhûrdur eydelim her kavmiçün mûsikîden bir nev' vardur avrâtlar için ayrû vâ⁴⁸³ ve⁴⁸⁴ erleriçün ayrû (41a) ve oğlancıklar için ayrû destbend-i 'ırâkıyân ayrû bir nev' vârdur⁴⁸⁵ kim savaşda çalalar ve bir dahı vardur kim sulhda çalalar bu çokdur mahfi değül⁴⁸⁶ kim mihrâblarda çalalardı tâ du'â müstecâb olâ ve müfsidler tevbe ideridi ve hem bîmârâhânelerde çalarlardı⁴⁸⁷ hastaların şifâsiçün bu kitabun nâkli eydür burada yâd olmuşdur kim⁴⁸⁸ mûsikîyi⁴⁸⁹ neden ötürü koyub tururlar suâl hem cevâb çün bildiler kim âvâz⁴⁹⁰ ve ol nesne kim âvâz⁴⁹⁰ üzerine konulmuşdur temâm eser ider nefsi ten üzerine galebe itdürür bu 'ilm ve âlemi⁴⁹¹ bünyâd itdiler tâ nefis andan eser kabûl ide ve tene⁴⁹² vire ve teni kendü halinden döndere eger şöyle ki⁴⁹³ bu kişi⁴⁹⁴ bu 'ilmi gâyet bile kim⁴⁹⁵ 'ulûm-i tabî'îdür mûsikîden (41b) bir nev'ile her haste'i bir nev'ile kendü halinden döndüre bî-hilâf bes eydürüz⁴⁹⁶ kim mûsikî ganîdür mûsîkar öldür ganî ide âletile ya

477 r'de "kişiyi"
478 k'da "teâlâ" var
479 r'de "cümle" yok
480 p ve r'de "kamusı"
481 p ve r'de "cümlesi"
482 r'de "ki" yok
483 p'de "vâr" yok
484 r'de "ve" yok
485 k'da "dur" var
486 p ve r'de "değüldür"
487 p ve k'da "çalalardı"
488 r'de "ki"
489 p ve k'da "mûsikî"
490 r'de "âvâze"
491 r'de "ameli"
492 r'de "lezzet" var
493 p ve r'de "kim"
494 k'da "kes"
495 k'da "ilm-i" var
496 p ve r'de "eydür"

âletsüz ve gınâ bir lahdür müellif biribirine konulmuş ve lahn ve lahîn⁴⁹⁷ nağmelerdür ve nağme âvâzelerdür mevzûn âvâze bir hareketdür cisimleri birbirine urmakdan olur bu rîsale-i hass u mahsûsdan diyâvuz ammâ bilgil kim⁴⁹⁸ sûret⁴⁹⁹ iki nev'dür hayvânî ve ğayr-ı hayvânî ğayr-i hayvân⁵⁰⁰ hem iki nev'dür ya âleti⁵⁰¹ tabî⁵⁰² tâş savt⁵⁰³ gibi demür⁵⁰⁴ ve ağaç ve bulut ve yıl savt-ı⁵⁰⁵ şol⁵⁰⁶ cisimlerki anda cân olmaya ve âleti⁵⁰⁷ tavul ve borî ve nây ve⁵⁰⁸ ebrîşim savtı gibi ve hayvân⁵⁰⁹ iki nev'dür mantikî ve ğayrı mantikî ola kim⁵¹⁰ hayvânât sûreti (42a) gibidür ğayrı nâtıkdur ammâ mantikî Âdemî âvâzıdur bu dahı iki nev'dür⁵¹¹ ve ğayr-ı delîl⁵¹² ammâ ğayr-ı delîl⁵¹³ gülmek ve ağlamak⁵¹⁴ çağırmaq gibi kim ânda hicâ olmaya ve ol⁵¹⁵ bir nesneye delîl ide⁵¹⁶ bir sözdür kim ma'ni hâsıl olur anun kulaklara irişmegi hevânun letâfetindendür iki cismini⁵¹⁷ biribirine dövmek ki iki cism birbirine gele ol ikinun⁵¹⁸ ortasından hevâ çıkar tizcek kulağa irişür kuvvet-i sâmia ânı kabûl ider kendüye ya kûvvet-i ilâhile olur ve bu kuvvet-i koyucu olur bu sûretler⁵¹⁹ tefâvütile olur ve her nesnenün kim cismî dürüst ve berkdür ânun âvâzı kavîrakdür ve her⁵²⁰ kim yumşak ve küçük ola⁵²¹ âvâzı dahı küçücek olur bes savt iki kısım olur birbirine değmek dirler (42b) sadmeden olur kim iki cismden

-
- 497 r'de "ve lahîn" yok
498 r'de "kim" yok
499 p'de "savt"
500 p ve r'de "hayvanî"
501 p ve r'de "ya" var
502 p ve r'de "ve tabî" var
503 r'de "sûret"
504 p ve r'de "demür" yok
505 k'da "sûret"
506 r'de "şol" yok; p'de "ve şol" var
507 r'de "ve" var
508 r'de "ve" yok
509 p ve r'de "dahı" var
510 p ve r'de "ki"
511 r'de "delîli"; p'de "delîl" var
512 r'de "delîli dür"
513 r'de "delîli"
514 r'de "ve" var
515 p'de "ki" var
516 r'de bu ifâde yerine "delîli dahı" var
517 p ve r'de "cismi"
518 r'de "ol ikinun" yok; p'de "evvel ânun" var
519 p ve r'de "savtlar"
520 p ve r'de "cismi"
521 p ve r'de "küçükdür"

gelür eliyle tâş gibi ve dahı şol cismler gibi kim birbirine düşer tırnağıle def gibi ve zahme⁵²² ve rebâb gibi nekim bunlara benze⁵²³ vârisa ikincisi yil kopmaktandır mücevvef nây gibi borf gibi ve surna⁵²⁴ gibi ve hayvanât vardır kim öygeni yokdur âvâz gelür ârû ve⁵²⁵ sinek ve sivri sinek gibi kim bunların kânâdından gelür çün âvâz hayvânun öygeninden gelür hevâ sadmesiyle⁵²⁶ hevâ girmeklikile öygen delüğinden hayât-ı hayvânınun yardımıyla olur bes âvâz kim andan lahn gele⁵²⁷ nağme ve ğınay-ı müellif gelmeye illâ tevâtürden ve tevâtür hareketlerden hiç hareket olmaya alem-i süfliden kim sonunda sükûnı olmaya şöyle kim mütevâtir olcak sükûn⁵²⁸ (43a) dahı mütevâtir olur⁵²⁹ hareketi naklî bir bir mekândan bir mekâna dahı bir zamânda kim gelür ve anun zıddı sükûndur kim çün hareket nakl olâ sükûn vukuf olur⁵³⁰ bî-şek ikisi dahı bir zamanda olur hareket ya seri' olur ya batî hareketi⁵³¹ seri' oldur⁵³² kim uzun mesâfeti âz zamânda olâ ve batî oldur ki âz mesâfeti çok zamânda olâ eger ikisi dahı beraber olursa ne seri'dür ne batî bes eger zamân-ı hareketden âzırâk olursa seri'dirler eger zaman-ı hareketden ırağırâk olursa batîdirler ve sükûn hareket iden nesne durduğına dirler bes deriz kim savtlar sağışı cihetinden⁵³³ sekiz nev'ile münkasım olur ol ikiden biri sagır⁵²⁷ biri kebîr ve iki dahı biri seri⁵²⁷ biri batî ve iki dahı (43b) biri had ve biri galîz ve iki dahı biri cehrî biri hafîdür⁵³⁴ pârsî böyle dinür büzürk ve kûçek sebûk ve girân⁵²⁷ tîz ve süst ve âşikâre ve pûşîde pûşîdeye sebûk dirler 'azîm kôs gibi⁵³⁵ sagîr tablek gibi⁵³⁶ eger kôs ra'dile kurasın 'azîm ra'd olur ve sagîr kôs bu misâl üzerine seri'

---

522 p ve r'de "zahmene"
523 p ve r'de "benzer"
524 k'da "zurna"
525 p ve r'de "ve" yok
526 p ve r'de "sademesiyle"
527 p ve r'de "ve" var
528 p ve r'de "sükûnı"
529 p ve r'de "amma" var
530 p ve r'de "bulur"
531 k'da "hareket"
532 r'de "olur"
533 r'de "cihetden"
534 p ve k'da "hafî"
535 p ve r'de "ve"
536 p ve r'de "pes" var

ve batî⁵³⁷ demürce çekücile gemici küreği gibidür ammâ hâd⁵³⁸ galîz zîr gibi iki kat üç bam bir vechile dahî mutlak ğalîz olur ve tutulmuş hâd kamû perdelerden tertîbile aşğa gelür ve cehrî hafî mutlak ve muhâzene gibi şimdiden girü ine diyelüm kendü yirinde⁵³⁹ bir cihetden dahî iki nev' olur kim âna muttasıl dirler ve munfasıl dirler⁵⁴⁰ munfasıl def ve tabl ve zahme ve rebâb gibi muttasıl nây ve sürnâ⁵⁴¹ âvâzı gibi ola ki muttasıl (44a) ola ya hâd olur⁵⁴² ya galîz pes âletlerine nazar itmek gerek kankısının delüğü tardur âvâzı tızırâkdur ve kankısının delüğü kîndür âvâzı galîzdür ve her kankısının kim delüğü ağzına yakın ise âvâzı tızırâkdur ve her kankısının kim⁵⁴³ ırâkdur âvâzı galîzdür ve ebrîşîm âvâzı eger cümlesinün yoğınlığı bir düzeneyse⁵⁴⁴ ve bir düzeye⁵⁴⁵ çekilse âvâzı dahî bir düzeye⁵⁴⁵ olur eger ebrîşîmün biri yoğun biri ince olsa ânun âvâzı incerek olur bes kankısı incerek ve yumşağırâkdur âvâzı tızırâkdur bu cümlesi ihtîlâf üzerinedür bes çün te'lîf nisbetile rast olur ve âlet mütefâvit olmaya nefse lezzet getürür⁵⁴⁶ eger gayr-ı nisbet üzerine olâ (44b) ve tefâvüt olâ tab' ândan nefret tutar ve âvâzı tîz mizâcî⁵⁴⁷ germ ider ve galiz hıtları⁵⁴⁸ latîf ider ve âvâzı⁵⁴⁹ ğalîz⁵⁵⁰ sovak ve yaşdur mizâc sudur hâssa kim mizâc ıssı ve kuru olâ ve âvâz kim latîf ve mu'tedil olâ kamû mizâcları yirli yirinde⁵⁵¹ saklar ve âvâz kim i'tidâlden tâşrâ olâ cümle hıtları debredür çün hadden geçce sâika ve ana benzer nesnelere gibi mefâcâ getürür mu'tedil âvâzlar münâsib mizâcları mu'tedil ider ve tab'ı depredür vakt ola kim vecde getüre her hastalık kim vardur tende ve nefse⁵⁵² mûsikîde ânun mukâbilinde bir nev vardur kim âna sıhhat

---

537 p'de "ve" var
538 p ve r'de "had ü"
539 p ve r'de "ammâ" var
540 k'da "munfasıl dirler" yok
541 k'da "zurna"
542 r'de "ola"
543 p ve r'de "kim" yok
544 p ve r'de "düzeyise"
545 k'da "düzene"
546 r'de "ve" var
547 p ve r'de "mizâc"
548 r'de "ğalzâtları"
549 p ve r'de "âvâz"
550 p ve r'de "ve" var
551 k'da "yirli yirinden"
552 k'da "nefsde"

vire⁵⁵³ dahı her sıhate mûsikîde bir nev' vardur kim hastalık (45a) getirür söyle kim adede nihâyet yokdur bu te'lif ve ilm-i mûsikîye te'lif yokdur nitekim söze nihâyet⁵⁵⁴ yokdur elhânâ dahı nihâyet yoktur pes eydür kim ğınâ mürekkebdür elhândan ve elhân mürekkebdür nağmeden îka' ve nakaradan cümlesinün aslı hareket ve sükûndur söz ve şi'ir buna benzer şöyle kim şi'ir mürekkebdür mısra'dan ve mısra' mürekkebdür efa'ilden ve efâ'il veted'den⁵⁵⁵ ve⁵⁵⁶ sebep ve fâsıladan⁵⁵⁷ ve bu üç mürekkebdür müteharrik ve sâkin harflerden şöyle kim "bu kitabda arûz ile⁵⁵⁸ yâd oluna kim çün cem' olalar isim⁵⁵⁹ fi'il ve harf olurlar bu 'ilm-i mûsikîye muhtâcdür 'arûza tâ zihâf müstevîden biline mecâz hakikât bilindügi gibi (45b) ve bu sekiz kıt'adür fe'ülün mefâ'ilün mefâ'ilün mûtefa'ilün müstef'ilün⁵⁶⁰ fâ'ilâtün, fâ'ilün⁵⁶¹ mefulâtın⁵⁶² ve⁵⁶³ bu sekiz asl üç nesneden mürekkebdür bunun gibi sebep veted⁵⁶⁴ fâsıla ammâ sebep iki harfler biri⁵⁶⁵ müteharrik biri sâkin hel⁵⁶⁶ gibi ve men gibi ve pars-ı serve⁵⁶⁷ dil gibi ammâ veted üç harfdür iki müteharrik ve biri sâkin ne'am ve 'alâ⁵⁶⁸ ve belâ gibi⁵⁶⁹ pars-î dilem ve sâd ve felek ve fâsıla dört harfdür üçü müteharrik biri sâkin 'alimet ve fâ'ilet⁵⁷⁰ gibi⁵⁷¹ parsi bizenem ve bidenem gibi ğınâ ve elhânun dahı kanûnları üç nev' üzerinedür sebep ve veted ve fâsıla gibi ammâ sebep ten gibidir dil gibi ve veted tenen gibidür dilem gibi ve fâsılai tenen gibi⁵⁷² bizenem gibi cümle⁵⁷³ nağmeler üç asıldan mürekkebdür (46a) nitekim 'arûzda

553 r'de "virür" p'de "verdi"

554 k'da "nihâ"

555 p ve r'de "veted"

556 r'de "ve" yok

557 p ve r'de "asıldan"

558 p ve r'de "kitâb-ı arûzun"

559 p ve r'de "ve" var

560 p'de "müstef'il"

561 p'de "fâ'il"

562 k'da "mefulâin"; r'de "mefulâtün"

563 k'da "ve" yok

564 r'de "ve bir"

565 p ve r'de "bir"

566 k'da "ehl"

567 r'de "serv"

568 p'de "ayel ve gibi"; r'de "ayel gibi"

569 p ve r'de "belâ gibi" yok

570 r'de "alimtü ve fâiltü"

571 p ve r'de "ve" var

572 p ve r'de "gibidür"

573 r'de "cem'i"

terkîb sebep ve veted ve fâsıla elhânda dahı eyle iderler ve lîkin 'arûz dahı⁵⁷⁴ gibidür⁵⁷⁵ iki ve üç sebep bir yire⁵⁷⁶ getirmezler mutlak elhânda olurki iki sebep ve bir veted getirürler vakt ola âmîhte ola bu⁵⁷⁷ cümle hareketün ibtidâsı nokta⁵⁷⁸ menzîlesindedür⁵⁷⁹ ki üç harfdur⁵⁸⁰ üç⁵⁸¹ "menzîlesindedür nefes"⁵⁸² ve örtülü⁵⁸³ menzîletündedir ve fâsıla kim dört harfdür⁵⁸⁴ dört yirinedür ve heyûlî⁵⁸⁵ ve cism yirinedür pes hareket cümlesinün ibtidâsıdur vâcibü'l vücûd gibi kim cümle mevcûd ânun ibtidâsıdur ve cümle'nün 'illetidür bizüm maksûdumuz bu⁵⁸⁶ risâleden beyândur kim 'ilm-i gnâ ve elhân öğredürüz⁵⁸⁷ belî maksûd oldur kim her 'ilmde (46b) ve her san'atda vâcib-ül vücûdun⁵⁸⁸ varlığına delîl ola âna inkâr itmemek gerek şöyle kim 'adede bir söz olmaz ve hıfız dahı bir söz olmaz şöyle ki⁵⁸⁹ hiç hisâb bir söz olmaz ve hiç şekl noktasuz olmaz ve hiç gnâ hareketsüz olmaz her hisâbda bir var her şeklün yirinde kim isteyeler nokta bulurlar ve gnâdan her cûzvde hareket bulurlar ve her mevcûda vâcib-ül-vücûd bulurlar hiç mevcûd ansuz olmaz ve lîkin nîteliginde fikr olmaz bes eydürüz kim bu sanâ'tun âleti çokdur çenk gibi rebâb gibi ve kûz⁵⁹⁰ gibi ve kanûn gibi ve mugnî gibi ve şeştâ gibi⁵⁹¹ ve nây gibi⁵⁹¹ ve arganon gibi⁵⁹¹ ve sûrnâ⁵⁹² gibi çok nesne düzüpdürürler yirinde beyân olma ammâ (47a) ol kişün kim bu nesnelere⁵⁹³ vukûfi ola elinden gelür kim⁵⁹⁴ cümle 'illetleri bile ve devâ ide hiç edviyesüz

574 r'de "bunun" var
575 k'da "gibidür"; r'de "ammâ" var
576 r'de "birbirine"
577 p ve r'de "bu" yok
578 p ve r'de "nutk-i"
579 p ve r'de "menzîletindedür"
580 r'de "harf"
581 p ve r'de "üç" yok
582 k'da "menzîlesinde nefes"
583 r'de "artlu"
584 k'da "hurûfdur"
585 p'de "hûlî"
586 k'da "bu" yok
587 r'de "anadiruz"
588 r'de "vâcib olur cûdun"
589 r'de "kim"
590 p ve r'de "kopûz"
591 p ve r'de "gibi" yok; p'de "şeştâ gibi" var
592 k'da "zurna"
593 p ve r'de "nesnelerde"
594 k'da "bu" var

hassâ 'illet-i nefsanî ola nâkil eydür bu kitâbda da'vî şöyledür kim eflâk ve kevâkibün âvâzları vârdur sâzlar âvâzına münâsib belki dahı latîfrac ki anun artukdur Arastâlis⁵⁹⁵ ve Eflâtûn ve Batlîmûs ve⁵⁹⁶ bunların tâbi'leri eydür⁵⁹⁷ bu âvâz degüldür bu kavî⁵⁹⁸ muhâldür hakîkat oldur kim eger eflâk ve kevâkibün âvâzı vârisâ rûhânîdür⁵⁹⁹ cismânî degüldür bî-şek biz didük kim her nesne ki hâsûvdür⁶⁰⁰ bu kitâbdan ırâğ idelüm anı⁶⁰¹ söyleyelüm ki⁶⁰² bürhân ola Batlîmûs eydür kim felek cisimlerün büyüğüdür eger anun âvâzı vârimışsa cümle âvâzları bâtil (47b) ideydi⁶⁰³ bu vâcib degül anun çünki eger âvâzı bulut âvâzına ve ıldırım âvâzına ve sâ'ikaya⁶⁰⁴ ve yir deprenmesine⁶⁰⁵ kıyâs ideler lâzım degül ki feleğün dahı⁶⁰⁶ "san'âtı ol⁶⁰⁷ olâ ki ecsâm-ı⁶⁰⁸ tabi'atı berkdür⁶⁰⁹ ve eger dirsâvuz kim anların "âvâzı vardur ammâ mesâfet ırâklığından havada mahv olur hem yarar ve eger dirsâvuz kim anların⁶¹⁰ âvâzı latîfdür ânun⁶¹¹ yankûsı⁶¹² ırâk gitmez bu dahı yarâr pes güneşün iffeti⁶¹³ âvâzı kat yokdur diseler bir⁶¹⁴ vechile dahı dirüz kim yiryüzünde hiç nesne yokdur⁶¹⁵ felekde anun mânendi olmaya imdî bu ğinâ dahı bu latîfliğile kim yiryüzünde vârdur egerçi kim revhânîdür⁶¹⁶ ammâ mümkin degül kim misâl-i felekde olmayâ ve⁶¹⁷ dahı eydürüz kim ittifâk⁶¹⁸ kim (48a) kevâkib dirüz ve

---

595 ve r'de "Arastâlis"
596 k'da "ve" yok
597 p ve r'de "eydürler"
598 p ve r'de "kavî-i"
599 r'de "revhânîdür"
600 p ve r'de "hamûşdür"
601 k'da "anı" yok
602 k'da "kim"
603 p'de "didi"
604 p ve r'de "sâika"
605 k'da "detmesine"
606 p ve r'de "dahı" yok
607 k'da "olur"
608 p ve r'de "ahşam"
609 p ve r'de "türkîdür"
610 r'de bu ifâde yok
611 k'da "anların"
612 p ve r'de "hevâda" var
613 p ve r'de "iffeti"
614 p ve r'de "bu"
615 p ve r'de "kim" var
616 p'de "rûhânîdür"
617 k'da "ve" yok
618 p ve r'de "ittifâkîdür"

nâtıkdur⁶¹⁹ fi'illeri ihtiyâreledür egerçi fi'ilde ihtiyârları yokdur hayat⁶²⁰ ve nutkda ve temîz ve⁶²¹ akl ve ilm-i evvelde ve dahı ol ki âlemde olsa gerek bilürler⁶²² pes yârar ki ânların âvâzı ola mevzûn ve hoş velîkin yaramâzki kat'â âvâzı yokdur diyeler belî mümkîndür ululardan diyübdür⁶²³ ki felegün hiç âvâzı yokdur benzer ki Arastatâlis ve Eflâtûn dimiş olalar kıyâs-ı cüzwî ve kıyâs-ı mürekkebi⁶²⁴ düüst itmek gerek ki⁶²⁵ felegün âvâzı vârdur elhân-ı mûsikîden hoş ter ve a'cebterdür⁶²⁶ Fisağoris hakîm⁶²⁷ hakîm-i evveldi⁶²⁸ rûzigarında bu ilm-i hem ol te'lif itdi buna huccetlerimiz çokdur ilm-i nücûmdan sonra beyân⁶²⁹ idevüz inşâallâh bu devrde ilm-i (48b) Arismatiki ânun tasnîfidür şöyle "dirler kim"⁶³⁰ ol cevher-i latîfile⁶³¹ ve dikkat-i nefsiye "ve rikkat-i nefsiye"⁶³² eflâkun âvâzın işitdi ve⁶³³ bunu tasnîf itdi ve biz⁶³⁴ eydürüz kim⁶³⁵ bu ilm-i mûsikî evvel kemâl-i akıldan istinbât itdi ve akl hiç nesne-i istinbât itmezki ânda fâyide olmaya pes hakîmler ve feylesoflar katında bu ilm-i mûsikî azîm fâyidedür⁶³⁶ çok işlere sürüp dururlar şöyle kim mihrâblarda dîâ isticâb için⁶³⁷ eydürlerdi şöyle kim Dâvud Peygamber aleyhis-selâm barbut çalardı ve kendü ğınâsını ânınla rast iderdi ve ğına⁶³⁸ mûsikî ehilleri birle münâcât iderdi ve dahı şöyle kim bîmârhâneelerde⁶³⁹ çalarlaridi seherde tâ ki hastaları uyhu dutaridi biraz dinlenürlerdi (49a) ve dahı sâvmaalarda çalârlardı mu'tekifleri çün ânları ziyâret itmege varurlardı ânı işidüb yavûz işlerinden

619 k'da "nâtık"
620 p'de "hayatda"
621 p ve r'de "ve" yok
622 p ve r'de "bilür"
623 r'de "diyübdürürler"
624 p ve r'de "mürekkebi"
625 p ve r'de "ki" yok
626 p ve r'de "acebter"
627 p ve r'de "hakîm" yok
628 p ve r'de "ki" yok
629 r'de "beyân" yok
630 p'de "kim dirler"
631 k'da "latîfler"
632 p ve r'de "ve rikkat-i nefsiye" yok
633 r'de "ve" yok
634 k'da "biz" yok
635 p ve r'de "kim" yok
636 p ve r'de "bunu" var
637 p ve r'de "isticâbet için"
638 p ve r'de "ve" var
639 p ve r'de "bîmârhâne'de"

tevbe iderlerdi eger⁶⁴⁰ şimdiki halde ba'zı enbiyânun şer'inde menhîdür sebep olmuş kim anlar ânı işidüb nefşânî nesnelere haml iderlermiş lezzet-i dünya arzû iderlermiş ammâ olki⁶⁴¹ hakîmlerün maksûdudur bu ilm-i⁶⁴² mûsikî azîm asıldur seherde ânınçün kim her da'vet mûsikâri⁶⁴³ idi tîzrak müstecâb⁶⁴⁴ olurdu şöyle kim ulular sehergâh nây çalmak ve barbut çalmağı buyurmuşlardur⁶⁴⁵ dahı nev'leri buyurmuşlardur⁶⁴⁶ nây ve safâre ve rebâb ve kemânçe ki sâhirler komışlardur tâ kim⁶⁴⁷ hem çalalar ve hem eydeler ol kim ânlarâ murâd bu cümle kim (49b) dirüz nefş-i nâtikanun tahrîcidür pes nice dimek⁶⁴⁸ yarar kim nefş-i nâtika a'râzdur nice bin acâyibile kim ol tasnîf idübdürür ve kendüden istinbât ider kim araz hiç nesne istinbât idemez "vallahü'l alem bi's-sevâb"⁶⁴⁹

Fasl-ı Bistnehüm⁶⁵⁰

Der beyân-ı ilm-i îkâ'a ezçi ihtiyâc bâşed⁶⁵¹

Bu fasl şol sebebi⁶⁵² ider ki san'at-i gınâda yânî gûyendelik ilminde îkâ'a ol sebebiçün muhtâc oldılar imdî bilgil ki⁶⁵³ îkâ diyû⁶⁵⁴ mûsikîde gınânun aslına ve cüzine eydürler nitekim arûz diyû şî'rün aslına ve beytün mısra-ı evvelinün cüzine⁶⁵⁵ âhirine eydürler bu îkâ'un ve bu arûzun her birisi egerçi isimde ve fi'ilde birbirine müte'âkib olur ve muhâlif olur velîkin san'at⁶⁵⁶ terkîbde isti'mâl itmekde müşterek (50a) ve muvâfık olur pes ma'lûm oldu kim san'at-ı îkâ san'at-ı gınâ inânun aslıdur nitekim arûz

640 r'de "eğerçi"
641 p ve r'de "ki" yok
642 p'de "ilm-i" yok
643 k'da "mûsikârlar"
644 k'da "müstecâb"
645 p'de "ve" var
646 r'de "dahı nev'leri buyurmuşlardur" yok
647 p ve r'de "ki"
648 r'de "dimeğe"
649 p ve r'de "vallahü'l alem bi's-sevâb" yok
650 p'de "bist nehüm" yok
651 p ve r'de "şûd"
652 p ve r'de "beyân-ı" var
653 p ve r'de "kim"
654 p ve r'de "bu ilm-i" var
655 p ve r'de "cüzv-i"
656 p ve r'de "san'at-ı"

şî'irün aslıdur dahı bilgil ki bu îkâ iki kısmudur birine hafif ve birine sakîl dirler bunların herbirisi gene üç⁶⁵⁷ kısm olur mecmû-ı aksâmı îkâ'un "dörd 3 sekiz 2"⁶⁵⁸ kısm olur nitekim yidinci fasılda tafsîlile bilinecektür inşâallâhu teâlâ⁶⁵⁹ dahı bilgil ki⁶⁶⁰ san'at-ı îkâ'un cüzleri isimleri birbirine muhâlifdür nitekim arûzun cüzleri ve isimleri ve sebepleri ve⁶⁶¹ dahı vetedleri ve fâsılları birbirine muhâlifdür zîrâ sebep iki dürlüdür sebep-i hafifdür ve sebep-i sakîldür sebep-i hafif şol iki harfe eydürlerki evveli müteharrik ikincisi⁶⁶² (50b) sâkin ola kum gibi nitekim ilm-i mûsikîde ten dîrsün sebep-i sakîl oldur ki iki harf⁶⁶³ dahı⁶⁶⁴ bile müteharrik ola leke gibi nitekim ilm-i mûsikîde tene dîrsin veted dahı iki dürlüdür birisi veted-i mecmû'u⁶⁶⁵ ve birisi mefrûkdur veted-i mecmû'u oldurki iki harf-i müteharrikden sonra bir⁶⁶⁶ harfi sâkin ola leküm gibi dahı ilm-i mûsikîde tenen gibi veted mefrûk oldurki iki harfi müteharrik ortasında bir harf sâkin ola kâle gibi nitekim ilm-i mûsikîde ten⁶⁶⁷ dîrsin fâsıla dahı iki dürlüdür birisi suğrâdur⁶⁶⁸ ve birisi kübrâdur fâsılâ-i suğrâ oldurki üç harfi müteharrikden sonra bir harf sâkin gele beleğâ gibi nitekim ilm-i mûsikîde tenen⁶⁶⁹ dîrsin fâsıla-ı kübrâ oldur ki dört harfi müteharrikden (51a) sonra bir harf⁶⁷⁰ sâkin gele beleğâküm gibi nitekim ilm-i mûsikîde tenenem⁶⁷¹ dîrsin dahı bilgil⁶⁷² ki san'at-ı îkâ'un isimleri arûz isimlerinden müştâk olmuşdur ya'ni îkâ'un nev'lerinün âdları arûz nev'lerinün âdları gibidür⁶⁷³ Remel gibi Hezec gibi Hafif gibi bunu böyle itdükleri san'at-ı îkâ'da vasl yirinde ya'ni ulaşturmak yirinde dahı kat' yirinde ya'ni kesmek yirinde ibtidâ yirinde ya'ni başlamak

---

657 p ve r'de "üç" yok
658 p'de "iki dört"; r'de "dört sekiz"
659 p ve r'de "teâlâ" yok
660 r'de "kim"
661 r'de "ve" yok
662 k'da "ikincisini"
663 k'da "iki harf" yok
664 r'de "dahı"
665 p'de "mecmû'dur"
666 r'de "bir" var
667 r'de "tenen"
668 r'da "suğrâ"
669 p ve r'de "tenenen"
670 r'de "harf" yok
671 r'de "tenenenem"
672 p ve k'da "bilkim"
673 p ve r'de "gibidür"

yirinde ihtilâflar olduğucündür ki⁶⁷⁴ bellü isimlerle biribirinden⁶⁷⁵ mümtâz olâ her birisi ma'lûm olâ dahı şol sazlar ki ânun kılları vârdur ol kıllarun dürlü dürlü sûretleri⁶⁷⁶ ortasında ve nâyun dürlü nağmelerinde ve bundan ğayrî nekim âlet-i ğinâ vârise ânun âvâzlarında (51b) ihtilâf olduğuçün dahı nağme-i sakîlden⁶⁷⁷ nağme-i hafife intikâl itmekte ya'ni ağır nağmeden yeynî nağmeye varmakta ihtilâf olduğuçün dahı iki hafif nağmeler ortasında cem itmekte ve⁶⁷⁸ iki sakîl nağmeler arasında cem itmekte ve sakîlile hafif ki müttefikdür anlarun ortasında cem itmekte ihtilâf olduğuçün dahı bunlarun mecmu'ı ortasında ittifâk olmakta ya'ni birbirine muvâfik olmakda ihtilâf olduğuçün dahı şol nağmeler ki anda savt⁶⁷⁹ bir hâl üzerine olur⁶⁸⁰ ve bir ma'nî üzerine olur anda ihtilâf olduğuçün dahı şol vaktler ki bunların ibtidâsıyla ve vasile ve kat arasında takrîr itmîşlerdür anda ihtilâf olduğuçün bunda (52a) bir niçe asıllar söylediler ki⁶⁸¹ bunlarun mikdarları ve bu'dları ve şol nakaralar ki anlarun üzerine zamânlar cârî olur anlar dahı bunlarun "ba'zınun ba'zına"⁶⁸² tûlde ve kasırda nisbetleri dahı ba'zı ba'zından mukaddem olmağı ve muahhar olmağı bu asıllarıla ma'lûm ola eğer bu asıllar söylenmese hiç bir nesne nağmeden bilinmeyeydi⁶⁸³ zîrâ nağmenün adedinün kuvvetde⁶⁸⁴ nihâyeti yoktur pes anıncündür ki bir nice asl söylediler ta vaktinde ol asıllara rucu' olına ve dahı niçe isimler zikr itdiler tâ kim ol isimler anlarun üzerine delâlet ide dahı nakreler vaz' itdiler tâ ki ol nakreler ile⁶⁸⁵ anlarun hâli ma'lûm ola şöyle kim şerh olandur⁶⁸⁶ (52b) inşâallâhu te'âlâ bilki nakre diyû ilm-i ğinâda darba eydürler eli ele urmak gibi ya eli defe urmak gibi ya bir nesne-i table urmak gibi nitekim⁶⁸⁷ ilm-i

---

674 r'de "ki" yok
675 k'da "birbir"; p'de "birbirine"
676 p ve r'de "savtları"
677 p'de "nağme-i sakîlden" yok
678 p ve r'de "ve" yok
679 k'da "sûret"
680 k'da "dahı" var
681 k'da "söyledir kim"
682 p ve r'de "bâ'zısını bâ'zısına"
683 k'da "bilinmeseydi"
684 r'de "bunda"
685 p'de "nakrelerki"
686 r'de "olunacakdur"
687 k'da "bu" var

mûsikîde ten demek bir nakredür tenen⁶⁸⁸ iki nakredür zirâ ten birdür ne birdür dahı tende te bir nakredür ne bir nakredür⁶⁸⁹

Fasl-ı Sîyüm

Der beyân-ı îkâ'ki dü⁶⁹⁰ nev'aş yeki⁶⁹¹ muttasıl ve yeki⁶⁹¹ munfasıl est⁶⁹²

⁶⁹³ Îkâ'un iki nev'indedür⁶⁹⁴ ki⁶⁹⁵ birine muttasıl dirler ya'ni ulaşmış ve birine munfasıl dirler ya'ni kesilmiş imdi⁶⁹⁶ bilgil ki şol savtler ki⁶⁹⁷ bizüm kulağumuza⁶⁹⁸ dokınur ammâ ba'zına⁶⁹⁹ muttasıl ola evvelinden âhirine değin çekile nây âvâzı gibi⁷⁰⁰ ve surnâ⁷⁰¹ âvâzı gibi dahı şol sâzlar ki ânun⁷⁰² kıllarınun⁷⁰³ âvâzı mümted olub çekilür rebâb âvâzı gibi dahı nekim⁷⁰⁴ bundan gayrı vârisa yâhûd ba'zı (53a) ba'zından munfasıl ola kesile def âvâzı ve senc⁷⁰⁵ âvâzı ve⁷⁰⁶ tabl âvâzı gibi dahı bilgil ki savt-ı muttasılun ve savt-ı⁷⁰⁷ munfasılun her birisinde îkâ'un⁷⁰⁸ cemî'i nev'leri bulunur⁷⁰⁹ velîkin bize lâyıq olan oldur kim kelâmumızı munfasılun⁷¹⁰ nev'lerin şerh itmekde kılâvuz ya'ni şol savtlar ki birbirinden ayırılanur anların envâ'ın beyân idevüz⁷¹¹ kaçan savt-ı muttasıl savt-ı

⁶⁸⁸ p ve r'de "dimek" var
⁶⁸⁹ p ve r'de "vallâhu alem bi's-sevâb" var
⁶⁹⁰ p ve r'de "der"
⁶⁹¹ p ve r'de "ber"
⁶⁹² k'da "yeki muttasıl ve munfasıl est"
⁶⁹³ r'de "bu fasıl" var
⁶⁹⁴ k'da "nevindür"
⁶⁹⁵ r'de "ki" yok
⁶⁹⁶ rde "imdi" yok
⁶⁹⁷ r'de "kim"
⁶⁹⁸ k'da "kulağumuz"
⁶⁹⁹ r'de "bâ'zısına"
⁷⁰⁰ p ve r'de "bigi"
⁷⁰¹ k'da "zurnâ"
⁷⁰² r'de "ânun" yok
⁷⁰³ k'da "kılların"
⁷⁰⁴ p'de "nitekim"
⁷⁰⁵ r'de "sic"
⁷⁰⁶ p ve r'de "ve" yok
⁷⁰⁷ p'de "ve savtı" var
⁷⁰⁸ p ve r'de "îka'da"
⁷⁰⁹ p ve r'de "bulunılır"
⁷¹⁰ p ve r'de "munfasılanun"
⁷¹¹ k'da "iderüz"

munfasıl kuvvetinde olâ hâl budur kim îkâ' bulunur şol savtlarda kim muttasıl olâlar nağme-i sakîlden nağme-i haddeye intikâl idildün⁷¹² vaktin ya'ni ağır nağmeden tîz nağmeye varduğu vaktin dahı nağme-i haddeden nağme-i sakîleye⁷¹³ intikal olunduğı vaktin⁷¹⁴ kelâm bunda san'at-ı mûsikînûn enva'ından bir nev'indendür⁷¹⁵ ki (53b) âna san'at-i te'lif dirler⁷¹⁶ dahı îkâ ki hâsıl olur envâ'ı munfasılda bir nakreden bir nakreye nakl itmek ile⁷¹⁷ hâsıl olur dahı şol zamânlar ki nakreler arasında bulunur ol zamânlar kurbinde⁷¹⁸ ve bu'dda birbirine muhâlif olmağa⁷¹⁹ hâsıl⁷²⁰ vakti ki bu zamânların birbirine⁷²¹ nisbetin bilmek bu ilme şuru idene şol terkîbler ortasındağı nisbetleri bilmekten sonra âsân oldı pes biz dahı kelâmumuzu şol munfasıla⁷²² ortasında olan îkâ'larda kılduk

Fasl-ı sîyeküm⁷²³

Der beyân-ı zamânhâ-i îkâ

Îkâ'un zamânlarıçün takrîr itdikleri asl-ı bilmekdedür⁷²⁴ bilgilki munfasılun⁷²⁵ cem'ı enva'ında îkâ nakrelerden mürekkeb olur ve ol nakreler dahı az olur ki birbiri ardınca şöyle tîz tîz⁷²⁶ gelür ki her ikinün⁷²⁷ (54a) ortasında bir zamân tevehhüm olunmaz ol nakreler ortasındağı sükûnun zamânı gayet kasîr olduğıçün raidat gibi ki ehli riyâzât bu san'atı mûsikîde isti'mâl iderler raidât diyû bu ilmde şol nukralara eydürler kim ol nakreler birbiri ardınca şöyle sür'atile gele kim bu nakreler arasında

712 k'da ve r'de "idüldüğü"
713 k'da "sakîle"; p'de "sakîliyye"
714 p ve r'de "ve dahı" var
715 k'da "nev'indedür"
716 k'da "dir"
717 p ve r'de "itmeklik ile"
718 p ve r'de "kurbdâ"
719 r'de "olmağıla"
720 p ve r'de "olur" var
721 k'da "birbir"; r'de "birbirine" yok
722 p ve r'de "munfasıl"
723 p ve r'de "sîvyeküm"
724 p ve r'de "dahı" var
725 p ve r'de "munfasılanun"
726 r'de "tîz" yok
727 p ve r'de "iki makaranun"

hiçbir zamân tevehhüm olmaya dahı âz olur ki⁷²⁸ nakreler birbir ardınca şol resme gelür her⁷²⁹ iki nakre "ortasında bir zaman tevehhüm iderüz kim ol iki nakre"⁷³⁰ ortasındağı zaman ol iki nukrenün birisinün zamânınca olur imdî gerek şöyle bilesin kim kaçân bir itsevüz nakreler mütevâlî dördi sevüz ya'ni nakreler biribir ardınca gelür disevüz bizüm bundan murâdumuz (54b) oldur ki⁷³¹ şol zamân ki her iki nakre ortasında bulunur ol zamâniçün dahı⁷³² iki nakre ortasında olan zamâna beraber ola imdî sen⁷³³ kaçan nakarâtı ra'idiyye-i bildinise bunı dahı bil⁷³⁴ ki ra'idiyyenün nakreleri arasında îkâ vâkı olmaz zirâ bunda evvel⁷³⁵ nakrenün savtı ikinci nakrenün savtına şöyle muttasıl olmuşdur⁷³⁶ ikisin⁷³⁷ bir savt ve bir harekete⁷³⁸ sanursın dahı kaçan nakreler mütebâbi ve⁷³⁹ mütevâlî olsa dahı şol zamâna ki⁷⁴⁰ iki nakre ortasında hâsıl olur ol iki nakrenün birisinün zamânına beraber olsa biz ol nakrenün zamanınun her birisine "ve dahı ol nakreler ortasındağı⁷⁴¹ sükûnun zamânınınun her birisine" âd⁷⁴² virürüz zamân-ı mukadder lîezmineti'l-îkâ dirüz⁷⁴³ ya'ni îkâ zamanlar için (55a) takrîr olan zaman dirüz imdî bu bir asıldur ki cemî îkâ'un envâ'ı bununla⁷⁴⁴ mu'teber olur

---

728 r'de "kim" var
729 r'de "ol"
730 r'de bu ifâde yok
731 r'de "kim"
732 k'da "dahı" yok
733 r'de "sen" yerine "bes" var
734 p ve r'de "bilgil"
735 p ve r'de "ol"
736 p ve r'de "ki" var
737 p ve r'de "sen" var
738 p ve r'de "hareket"
739 p ve r'de "ve" yok
740 r'de "ki"
741 r'de "ortasında"
742 p'de bu ifâde yok
743 p'de "dur"
744 p'de "seninle"

Fasl-ı sîdûvûm⁷⁴⁵

Der beyân-ı 'ıyâr-ı evvel

'ıyâr-ı evvel bilmekdedür imdî kaçan bu nakreler birbirine muttasıl olsa ve biribiri⁷⁴⁶ ardınca mütetâbi' gelse şol zamân ki her iki nakrenün ortasında bulunur ol zamân için ol mukadder zamânlar ki aslıdur ammâ anlardan bir zamân ola yâhûd bir zamândan artuk ola eger ol iki nakre ortasındağı zamânlardan bir zamân olursa dahı şol zamân ki nakre-i evvelün⁷⁴⁷ zamânından nakre-i sâînün evvel zamânından Mürekkeb olur ol zamâncuk asl-ı mukadder zamânlardan iki zamândan⁷⁴⁸ mürekkeb olursa ol nakreye (55b) dahı ol sükûn zamânına ki ânun ardınca gelür âna⁷⁴⁹ dahı bu ilm-i mûsikîde⁷⁵⁰ ıyâr-ı evvel dirler misâli ânun arûzdan⁷⁵¹ işbu kavlimüz gibidür eydürüz "fe'ılu fe'ılu"⁷⁵² dirüz kaçan hareketleri birbirine muttasıl ve dâim olsa hiç aralarına harf-i sâkin girmese dahı bilgil ki îkâ'un cemî'-i envâ ki bu kitâbetde⁷⁵³ zikrolur bu ilme şurû idene genez⁷⁵⁴ olmağıçün dahı taktî'ları âsân olmağıçün îkâ'un cemî'-i veznlerin aruz vezinleri⁷⁵⁵ getürdük şöyle kim bu ilm-i mûsikîde üstâd olanlar temsîl idüb misâller getürmişdür ten tenen tenenen gibi ki bunun evvel ilm-i aruza⁷⁵⁶ sebebi hafffdür ikincisi veted-i mecmû'dur üçüncüsü fâsıla-i suğrâdur ammâ şol misâl ki 'ıyâr-ı (56a) evvel üzerine ve nakreleri birbirine muttasıldur ve harekâtları dâimdür işbu kavlimüz gibidür⁷⁵⁷ ki eydürüz teneneteneniten⁷⁵⁸ dirüz

⁷⁴⁵ r'de "sîvudüvûm"

⁷⁴⁶ p'de "birbirine"

⁷⁴⁷ k'da "evvelün" yok

⁷⁴⁸ p'de "zamandır"

⁷⁴⁹ p ve r'de "ki"

⁷⁵⁰ r'de "ana" var

⁷⁵¹ p'de "arûzundan"

⁷⁵² p ve r'de "fe'ıl fe'ıl"

⁷⁵³ p ve r'de "kitâbda"

⁷⁵⁴ k'da "gelez"

⁷⁵⁵ p ve r'de "üzerine" var

⁷⁵⁶ p ve r'de "arûzda"

⁷⁵⁷ p ve r'de "gibi"

⁷⁵⁸ p'de "tenenetenen"; r'de "teneneteneten"; k'da "tenenen teneten"

Fasl-ı sî sîyûm⁷⁵⁹

Der beyân-ı misal-i 'ıyâr-ı evvel⁷⁶⁰ nakrehâyı yeki diğer⁷⁶¹ mümkün nîst

Şol nesnenün beyânındadır ki 'ıyâr-ı evvel nakreleri ortasında bir nakre dahı olmak mümkün degüldür imdî bilgil ki 'ıyâr-ı evvel nakreleri ortasında⁷⁶² bir dahı nakre girmek mümkün degildüğünü⁷⁶³ üstâdlar beyân eylediler ve eyitdiler kim ıyâr-ı evvelün nakrelerinden eğer iki nakre ortasına bir dahı nakre girecek olursa zamanı sükûn ol⁷⁶⁴ nak relerün hareketleriyle bir olur dahı ol nakre bir uğurdan muttasıl hareket olur ortalarında hiç sükûn olmaz eyle olsa 'ıyâr-ı evvel nak releri ortasına bir dahı nakre girmemiş olur ol söz tamâm oldu (56b) ki nakreler mütetâbi oldukdan sonra her iki nakre ortasında ol zamân bir zamân⁷⁶⁵ ola şimdiki halde ânı beyân iderüz ki şol nakreler ki mütetâbi' biribiri ardınca gelür anlarun arasında olan zamân bir zamândan artuk ola imdî ol⁷⁶⁶ nakreler ortasında olan zamân bir zamândan⁷⁶⁷ artuk olduğu vaktin bundan hâli degüldür ki her iki nakre arasında⁷⁶⁸ bir nakre dahı vâkı olmak mümteni' ola vâkı' olmaya ve eger vâkı' dahı olsa ol vâkı' olan nakre bu nakrelere muttasıl olur ve bunlarun ile mütetâbi' olur veyâhûd her iki nakrenün arasında bir nakre dahı vâkı' olmak mümkün ola eger her iki nakrenün arasında bir dahı nakre olmak mümteni' olacak olursa zâhirdür ki ol nakreler şol (57a) nakrelerdür ki her iki nakrenün arasında olan zamân ol mukadder zamânlardan iki zamân olmuşdur bu sözün beyânı oldur ki her bir nakre bir zamânda vâkı' olur⁷⁶⁹ iki nakre arasında bir nakre dahı vâkı' olsa gerek kim iki nakrenün arasında üç nakre⁷⁷⁰ ola hâl budur ki bunlarun arasında ol iki nakra zamânında artuk

759 r'de "sîvüsiyûm"

760 k'da evvel" yok

761 r'de "ki zikri"

762 r'de "ortasına"

763 p ve r'de "degüldür ki"

764 p'de "nakre" var

765 k'da "bir zaman" yok

766 p'de "ol" yok

767 p ve r'de "sonra" var

768 p ve r'de "ortasında"

769 p ve r'de "kaçan"

770 p ve r'de "zaman"

zamân yoğıdı eyle⁷⁷¹ olsa bu muhâl mümteni' ola dahı ol nakre kim her iki nakre arasında vâkı' olur ânunla bu iki nakrenün herbirisinün arasında bir nakre zamânı olmayıcak olursa ol⁷⁷² ortada vâkı' olan nakre bu iki nakrenün herbirisine muttasıl olmuş olur mecmû'-i hareketleri bir hareket olur bes ma'lûm oldı⁷⁷³ kim her iki nakre arasında bir nakre dahı vâkı' olmaz (57b) her iki nakre biribirine mütevâlî olur birbirinün yanına gelür illâ megerki her iki nakre arasında asl-ı mukadder zamânlardan⁷⁷⁴ üç nakre zamânı ola yâhûd dahı artuk ola ol vaktin⁷⁷⁵ her iki nakre arasında bir nakre dahı vâkı' olmak dürüst olur

Fasl-ı sî çârüm⁷⁷⁶

Der beyân-ı 'ıyâr-ı sâni

'ıyâr-ı sâni bilmekdedür kaçan bir kaç nakreleri biribiri ardınca gelse dahı her iki nakre arasında bir nakre dahı vâkı' olmak mümkün olsa dahı şol zamân ki evvel⁷⁷⁷ nakrenün evvel zamânile ikinci nakrenün yine ol zamân ortasında⁷⁷⁸ olan zamânlardan mürekkeb olubdur ol zamân kaçân asl-ı mukadder zamânlarından dört zamândan mürekkeb olsa ol nakreye ve ânunile bile olan sükûnun (58a) zamânına ılm-i mûsikîde 'ıyâr-ı sâni dirler ânun misâli ilm-i⁷⁷⁹ arûzda işbu kavlimüz gibidür ki eydürüz müstef'il müstef'il dirüz kaçân cüz'leri mürekkeb olsa üç sebab-i hafifden⁷⁸⁰ şol harfler ki sâkindür bizüm bu müstef'il⁷⁸¹ didigümüz kavlimüzde sîn gibi fâ gibi lâm gibi âz olur ki müteharrik olur ya'nî sebab-i hafifleri ol vakt sebab-i sakîl olur dahı işbu kavlimiz⁷⁸² gibi olur ki eydürüz müstef'il dirüz 'ıyâr-ı sâni ol vaktin 'ıyâr-ı evvele

⁷⁷¹ k'da "öyle"

⁷⁷² p ve r'de "ol" yok

⁷⁷³ p ve r'de "ola"

⁷⁷⁴ p ve r'de "zamanlarından"

⁷⁷⁵ p ve r'de "ki" var

⁷⁷⁶ r'de "fasl-ı çihârüm"

⁷⁷⁷ p ve r'de "ol"

⁷⁷⁸ k'da "arasında"

⁷⁷⁹ r'de "ilm-i" yok

⁷⁸⁰ p ve r'de "ammâ" var

⁷⁸¹ r'de "müstef'ilün"

⁷⁸² k'da "kamîz"

varur⁷⁸³ 'ıyâr-ı sâînün misâli îka' vezinlerinden ten ten ten gibi ammâ kaçân ol sâkin olan harfler müteharrîk olsa ol vaktin ıyâr-ı sâînü 'ıyâr-ı evvel olur tenenenenen gibi imdî ol vakt bize bu beyân⁷⁸⁴ ki 'ıyâr-ı sâînün her bir nakresi 'ıyâr-ı evvelün iki nakresince durur ve dahı bu ma'lûm olur kim 'ıyâr-ı (58b) evvelün her nakresi şol zamân ki asl mukadder zamân'dur ol kadar iki olur⁷⁸⁵

Fasl-ı sî pencüm⁷⁸⁶

Der beyân-ı amûd hây-ı îkâ'

Îkâ'un amûdların bildürmekdedür kaçan beyân olundı ise şol nesnelere ki zikr itdük nakarlerün zamâlarından⁷⁸⁷ mikdarlarından ve terkîblerinden beş vâcib oldı⁷⁸⁸ ki şimdiki⁷⁸⁹ hâlde îkâ'un kalan kalan⁷⁹⁰ envâ'nın vasf idevüz⁷⁹¹ ve⁷⁹² beyân eyleyevüz imdî bilgil ki îkâ' evvel iki kısım olur birine sakîl ve birine haffî dirler îkâ'-ı sakîl şol îkâ'a eydürler ki 'ıyâr-ı sâînî nakrelerinden mürekkebe olmuş ola bu îkâ'-ı sakîl dahı dört kısımdur⁷⁹³ evvel kısma hezec dirler ikinci kısmına⁷⁹⁴ remel dirler üçüncü kısmına⁷⁹⁴ sakîl-i evvel dirler dördüncü kısmına⁷⁹⁴ sakîl-i sâînî dirler îkâ'-ı⁷⁹⁵ haffî diyu (59a) şol îkâ'a eydürler ki 'ıyâr-ı evvel nakrelerinden mürekkebe olmuş olâ⁷⁹⁶ bu îkâ'-ı haffî dahı dört kısım olur evveline "haffî-i hezec"⁷⁹⁷ ikincisine haffî-i remel dirler üçüncüsüne haffî-i sakîl-i evvel dirler dördüncüsüne haffî-i sâînî-i sâkîl dirler^{798 799} pes ma'lum oldı⁸⁰⁰ kim

783 p'de "var"

784 p ve r'de "olur" var

785 p ve r'de "vallahü alem bi's-sevâb" var

786 r'de "sîvîpencüm"

787 p ve r'de "ve" var

788 k'da "oldur"

789 k'da "şimdi bu"

790 p ve r'de "kalan" yok

791 k'da "iderüz"

792 p, r ve k'da "ve" yok

793 p ve r'de "kısımdurur"

794 p, r ve k'da "kısmı"

795 p ve r'de "îkâ'-ı" yok

796 k'da "'dîyü" var

797 p, r ve k'da "dirler" var

798 r'de bu ifâde yerine "haffî-i hezec dirler dördüncüsüne haffî-i sakîl-i evvel dirler" var

799 p'de "el mâhûrî dirler"

800 p'de "oldur"

îkâ'-ı sakîlün ve îkâ'-ı hafîfün cemî'-i envâ'ı sekizde munhasır imiş⁸⁰¹ dahı bilgil ki îkâ'ı sakîlün ve îkâ'-ı hafîfün her bir aslı ki âna îkâ' vârid olur⁸⁰² dahı şol asıllar ki kaçan îkâ'da⁸⁰³ ihtilâf olsa anlara rücû' olur ol asıllara bu ilm-i mûsikîde amûd dirler şöylekim⁸⁰⁴ bu îlmün üstâdları⁸⁰⁵ âna eyle⁸⁰⁶ ad virmişlerdür dahı bunı da bilgil ki her iki amûd⁸⁰⁷ ortasında vâkı' olan (59b) sükûnun zamânına vakf dirler vakf diyu bunlar her iki "lafz ki bir kimseden sâdir olur ol iki"⁸⁰⁸ lafzun ortasında olan sükûna eydürler şöyle ki⁸⁰⁹ ma'lûm olıncakdur inşâ'-allahü teâlâ bu sözler kaçan sana beyân oldı ise şöyle bilgil ki bundan sonra şürû' itdük kim bu îkâ'ların nedenlü envâ'ı varısa şöyle kim bu kitâbda zikr olunmuşdur her birisin şerh idevüz⁸¹⁰ ve beyân eyleyüz⁸¹¹ inşâ'--Allahü te'âlâ tâ ki⁸⁰⁹ bu ilme şürû' iden kimseye âsân ola illâ bu denlü⁸¹² vardır ki ibtidâ-i kelâmumuzu îkâ'-ı hafîf asılların beyân itmekde kılduk işbu sebebden ötürü kim sakîlün asılları cemî'-i hafîf asıllarından mürekkeb olmuşdur dahı bu hafîf sakîlden cüz⁸¹³ düşmişdür bu ma'lûm(60a)dur cemî'-i 'ilmde kim cüzi bilinmeyince⁸¹⁴ kül bilinmez nitekim beyân idecegüz inşâallahü te'âlâ usûlü'l-haffife⁸¹⁵ evvelüha elhezec ya'nî îkâ'-ı hafîfün asıllarınun evveli hezecdür ki âna hafif-i evvel dahı dirler bu 'ilmde hafif-i evvel diyû şuna eydürler ki amûdınun zamânı asl-ı mukadder zamânlarından iki zamândan mürekkeb ola ve⁸¹⁶ dahı amûdları biribiri⁸¹⁷ ardınca mütevâlî gele ya'nî her nakresi 'ıyâr-ı evvel nakrelerinden ola dahı biribiri ardınca gele ânun misâli 'ilm-i arûzda

---

801 r'de "ve" var
802 r'de "ve" var
803 r'de "îkâ'da" yok
804 k'da "şöyle ki"
805 k'da "üstâd-ı"
806 p'de "öyle"
807 r'de "âmûdun"
808 r'de bu ifâde yok
809 p ve r'de "kim"
810 r'de "idevüz" yok
811 p ve r'de "idevüz"
812 r'de "kadar"
813 p ve r'de "çün"
814 k'da "bilinmeyince" var; p ve r'de "bilmeyince"
815 k'da "haffeti"; p ve r'de "haffeti ve"
816 k'da "ve" yok
817 p'de "birbirine"

fe'alet⁸¹⁸ gibi kaçan lafz-ı mürekkebe olsa bir nice harflerden⁸¹⁹ cemî' ol harfler hareketli olsa arasında bir⁸²⁰ sâkin olmasa ânun misâl îkâ' veznlerinden şunun gibidür ki eydürsin tenenen dirsın bu îkâ' kelâmı Arabda (60b) ki isti'mâl olur eger kelâmlarının evvelerinde isti'mâl olunur⁸²¹ dahı fârsî kelâm tarîklerinde dahı isti'mâl olur âna âd virürler bunlar serdestândırlar bedürüstî⁸²² sen bu nev'i bilürsin şöyle nakrelerdür kim biribiri ardınca mütevâlî olmuşdur bir nakarayile dahı bir nakre arasında hiç bir zamân bulunmaz illâ ol zamân şol nakreler biribirinden kat' olup kesildiği yerde bulunur dahı "biribirinden biribirinde"⁸²³ intikâl olunduğu yerde bulunur dahı bir perdeden bir perdeye varduğu yerde bulunur dahı îkâ'un nakreleri ortasında fark olur bir nağme-i hâddeden bir nağme-i sakîleye⁸²⁴ varmağıla veya nağme-i sakîlden nağme-i haddeye varmağıla ammâ şol nakralar ki birbirine muvafıkdur ânların arasında intikâl (61a) bilmek dahı bunların arasında fark itmek hiç kimsenün elinden gelmez illâ meğer şunlar kim⁸²⁵ çok riyâzat çekmiş ola mûsikî işidmekde aslu⁸²⁶ hafifir-remel bu îkâ'un aslı oldur ki amûdınun zamanı aslı mukadder zamanlarından dört zamandan mürekkebe olmuş ola dahı amûdları 'ıyâr-ı evvel nakrelerinden iki iki nakre iki iki nakre⁸²⁷ biribiri ardınca mütevâlî olub gele anun misâli arûzda şol cüz'lerdür ki mecmû'ı mürekkebe olmuş ola vetidi mecmûndan dahı birbirisine⁸²⁸ muttasıl olsa işbu kavlümüz gibi kim⁸²⁹ eydürüz mefâ vakf ılün vakf⁸³⁰ mefâ vakf ılün vakf mefâ vakf ılün vakf⁸³¹ dirüz dahı ânun misâli evzân-ı îkâ'dan işbu kavlümüz gibidür ki eydürüz "tenen vakf tenen vakf tenen vakf tenen vakf tenen vakf tenen vakf tenen vakf"⁸³²

818 r'de "fe'alet"

819 p ve r'de "harfden"

820 r'de "harf" var

821 p ve r'de "olunur"

822 p ve r'de "vü rastî" var

823 k'da "birinden birinde"

824 p ve r'de "sakîle"

825 p ve r'de "kim" yok

826 p ve r'de "usûl"

827 r'de "iki iki nakra" yok

828 k'da "birbiri ardınca sana"

829 k'da "kim" yok

830 r'de "vakf" yok

831 p'de "vakf" yok

832 p'de "tenen vakf tenen vakf tenen vakf tenen vakf tenen vakf tenen vakf tenen vakf tenen vakf"; r'de "tenenen vakf tenenen vakf tenenen"

dirüz dahı âz olur ki (61b) îkâ'un bu nev'inun⁸³³ amûdından ikinci nakresin derc iderler gizlerler ma'a hazâ zamânının aksâmın saklarlar dahı şol nakrelerin⁸³⁴ 'adedleri ki amûdının zamânı ânunla münkasım olur anı dahı saklarlar⁸³⁵ imdî ol vaktin îkâ'un bu nev'ı ki hafif-i remeldür rücû' ider hafif-i hezece varur şöyle kim biz⁸³⁶ bunu asl-ı hezcede zikr itmişizdür şol kim bizüm zamanımızda şimdiki halde isti'mâl olur her iki devrden müdrec olan bir nakredür pes ol vaktin amûdı 'ıyâr-ı evvel nakrelerinün iki nakresinden ve 'ıyâr-ı sâni nakrelerinün bir nakresinden mürekkebe olmuş olur ânun misâli arûzdan fe'ülün gibi dahı⁸³⁷ ⁸³⁸ evzân-ı îkâ'da tenen⁸³⁹ ten gibi asl-ı hafif-i sakîl-i evvelden⁸⁴⁰ bu îkâ'un aslı oldur ki amûdının (62a) zamânı aslı mukadder zamanlarından mürekkebe olmuş ola dahı amûdları biribiri ardınca mûtevâlî olub üç üç nakre gele 'ıyâr-ı evvel nakrelerinden imdî ol vaktin ânun amûdunun misâli arûzdan fâsıla-i suğradur⁸⁴¹ nitekim eydürüz fe'ülün vakf fe'ülün vakf fe'ülün vakf⁸⁴² dirüz ve anun misâli îkâ' vezinlerinde⁸⁴³ tenenen vakf tenenen vakf tenenen vakf⁸⁴⁴ dür bu nev'un âz olur ba'zı amûdlarından ikinci nakresin derc iderler giderürler dahı hareketin bırakurlar maa hazâ zamânının cemî'-i aksâ'mın saklarlar dahı nakrelerinün 'adedlerin saklarlar pes ol vakt amûd⁸⁴⁵ iki amûddan mürekkebe olmuş olur birisine müdrec dirler nakre'i⁸⁴⁶ sâni'si⁸⁴⁷ düşdüğiçün ve birisine tamâm dirler (62b) cemî'-i nakreleri tamâm oldığıçün anun misâli arûzda fe'ülün fe'ülün⁸⁴⁸ gibi dahı vakt olur ba'zı amûdı⁸⁴⁹ mürekkebe olur bir⁸⁵⁰ fâsılâ-i suğradan ve iki sebeb-i hafifden misâli anun evzân-ı îkâ'da tenenen vakf tenten

---

833 p'de "nev'un"
834 k'da "nakrelerinün"
835 k'da "saklar"
836 k'da "biz" yok
837 k'da "dahı" yok
838 r'de "evzânı" var
839 r'de "tenenen"
840 p ve r'de "evvel"
841 r'de "suğradur"
842 p ve r'de "vakf" yok
843 p'de "vezinlerinden"
844 p'de "vakf" yok
845 p ve r'de "amûdu"
846 r'de "nakara-i"
847 p'de "sâni'sin"
848 p ve r'de "fa'lün"
849 k'da "amûdunun"
850 p ve r'de "bir" yok

vakf tenenen vakf tenten vakf⁸⁵¹ gibi dahı âz olur şol amûd ki nakresi mudrec olubdur mukaddem olur nakresi düşmeyen üzerine işbu kavlümüz gibi kim eydürüz tenten tenenen dirtüz illâ bu denlû var ki bu amûdlar kaçan biribiri⁸⁵² ardınca gelse çok olur ki bilinmez ol vakt ibtidâ-i amûd müdrecile mi oldı yoksa amûdı tamâm birle mi oldı zirâ ol vakt üç nakre⁸⁴⁶ haffif işidilür ve iki nakre sakıl işidilur ancak dahı âz⁸⁵³ olur ki ol mudrec amûdlar biribiri ardınca gelür ol vakt bu asl (63a) rucû' ider ehl-i⁸⁵⁴ hezece verür nitekim asl-ı hezece⁸⁵⁵ anı beyân idiserüz⁸⁵⁶ inşâallâh'ü te'âlâ illâ bu denlû varkim dâim olmaz asl-ı haffif sakıl-i sâni ki âna mâhûrîye dirler⁸⁵⁷ bu îkâ'un aslı oldur ki ânun amûdınun zamân-ı aslı mukadder zamânlardan⁸⁵⁸ sekiz zamândan mürekkebe ola dahı amûdları biribiri ardınca mütevâfî gelür 'ıyâr-ı evvel nakrelerinden dört dört nakre ola ânun misâl ilm-i arûzda fâsıla-i suğradur fe'iletün vakf fe'iletün vakf fe'iletün vakf⁸⁵⁹ gibi dahı îkâ vezinlerinde tenenenen vakf tenenenen vakf tenenenen vakf gibi dahı îkâ'dan bu nev'un âz olur⁸⁶⁰ az olur ki ikinci nakresin ve üçüncü nakresin derc iderler giderürler tâ şuna yitişür ki cemî'-i⁸⁶¹ amûdlarında hiç biri (63b) zâhir olmaz imdî ânun⁸⁶² kaçan⁸⁶³ ikinci nakresi⁸⁶⁴ derc olsa⁸⁶⁵ dahı amûdları mütevâfî biribiri ardınca gelse ânun misâl⁸⁶⁶ işbu kavlümüz gibi olur kim eydürüz fâ'ilün vakf fâ'ilün vakf fâ'ilün dirüz⁸⁶⁷ cüz⁸⁶⁸ ol vakt sebep-i haffifile veted-i mecmu'dan mürekkebe olmuş olur dahı evzân-ı îkâ'da işbu kavlümüz "gibidür oldur ki"⁸⁶⁹ eydürüz ten tenen⁸⁷⁰ vakf ten tenen⁸⁷⁰

851 p ve r'de "vakf" yok

852 p'de "bir"

853 r'de "âvâz"

854 r'de "asl-ı"

855 p ve r'de "hezecde"

856 k'da "iderserüz"

857 p ve r'de "didiler"

858 k'da "zamanlarından"

859 p ve r'de "vakf" yok

860 p ve r'de "âz olur" yok

861 r'de "cemî-i" yok; p'de "hiç" var

862 p ve r'de "anun" yok

863 r'de "ki" var

864 r'de "nakarasın"

865 r'de "eylese"

866 k, p ve r'de "misâli"

867 p ve r'de "ol" var

868 k'da "cüz" yok

869 k'da "gibi oldur ki"; p'de "gibi olur ki"; r'de "gibidür kim"

870 r'de "ten tenenen"

vakf ten tenen⁸⁷⁰ dirüz dahı bu nev'un kaçan üçüncü nakresi derc olunsa ânun misâli arüzda fe'ûlun vakf fe'ûlün dür dahı evzân-ı ikâ'da anun misâli tenennen⁸⁷¹ vakf tenennen⁸⁷¹ ⁸⁷² dahı bilgil ki mudrec iki kısımdur bir kısmı oldur ki ikinci nakresi gitmiş ola ikinci kısmı oldur ki üçüncü nakresi düşmüş⁸⁷³ imdî bu kısmı ki üçüncü nakarası düşmüşdür âd virir buna Ishâk bin İbrâhim Mûsilî (64a) Mânûrî dir bes bu söz delâlet itdi kim tahkikile bu kimse ikâ'un aslın bilmemiş dahı nakrelerinün⁸⁷⁴ kemmiyyetinniceydiğın anlamamış zîrâ kendüsi eyitmişdür⁸⁷⁵ Mâhûrî oldur kim iki⁸⁷⁶ ⁸⁷⁷ haffiden ve bir⁸⁷⁷ sakılden mürekkeb ola dimişdür dahı bu söz delâlet iderki bu kimse ikinci nakresi giden mudrecile üçüncü⁸⁷⁸ nakresi giden mudrec⁸⁷⁹ arasında⁸⁸⁰ fark olmamışdur hal budur ki kendüsî Mâhûriyye böyle hükm itmişdür şuna göre kim san'ati gınâdan zâhir oldı bunun beyânı⁸⁸¹ oldur⁸⁸² bu iki nev'ler ki⁸⁸³ mudrecdür kaçan amûdları bunun mütevâlî olsa bilinmez ki derc olan bunun amûdlarından ikinci nakremidür yoksa üçüncü nakremidür zirâ kaçan bunlar mütevâlî⁸⁸⁴ biribiri ardınca gelse (64b) ol vakt⁸⁸⁵ ânda hiç işidilmez illâ iki nakre⁸⁷⁷ haff işidilür ki anlara bir nakre-i sakîl dahı tâbî' olmuş ola pes eyle⁸⁸⁶ olsa⁸⁸⁷ anda fehm olmaz ki ibtidâ iki nakreyile mi oldı yoksa bir nakreyile mi oldı usûlü's-sakîleti evvelûhâ el hezecû ya'ni ikâ' asıllarınun evvelki asl'ı hezecdür asl-ı hezec şol asla eydürler ki ânun amûdınun zamânı asl mukadder zamânınun dört zamânından mürekkeb ola dahı ânun nakreleri⁸⁸⁸

---

871 p ve r'de "tenen ten"
872 p ve r'de "dür" var
873 r'de "ola" var
874 r'de "nakaralarun"
875 r'de "etmişdür ki"
876 k'da "iki" yok
877 p ve r'de "nakara-i" var
878 p ve r'de "onuncu"
879 r'de "mudrec ile"
880 r'de "arasında" yok
881 p ve r'de "bu" var
882 r'de "oldu ki"
883 p ve r'de "ki" yok
884 k'da "olsa" var
885 k'da "vakt" yok
886 k'da "öyle"
887 p'de "olsa" yok
888 k'da "ki" var

yine⁸⁸⁹ birbiri ardınca gelür 'iyâr-ı sâni nakrelerinden ola misâl-i anun arûzda şol cüzlerdür kim mürekkeb olmışdur üç sebab-i hafifden mef vakf 'û vakf lün vakf mef vakf 'û vakf lün vakf mef vakf 'û vakf⁸⁹⁰ lün gibi imdî bu şol vakt hâsıl olur ki her iki müteharrik harfün arasında bir harf sâkin ola (65a) dahı ânun misâl-i evzân-ı îkâ'da ten vakf⁸⁹¹ ten vakf ten vakf ten vakf ten vakf ten vakf⁸⁹² gibi dahı âz⁸⁹³ olur ki îkâ'un bu nev'lerinde şol nakaralar ki sükûn mevzı'larında vardur âşîkâre olur dahı⁸⁹⁴ asl-ı hafife râci olur usûl sakîlün ikinci aslına asl-ı remel dirler asl-ı remel şol asla eydürler ki ânun amûdınun zamân-ı asl-ı mukadder zamânlarından sekiz zamândan mürekkeb ola dahı nakreleri mütevâlî biribiri ardınca gele dahı ol⁸⁹⁵ nakreler 'iyâr-ı sâni nakrelerinden iki iki nakre ola ânun misâl-i 'ilm-i arûzda şol⁸⁹⁶ cüzlerdür ki iki sebab-i hafifden mürekkeb olmuş ola şöyle kim eydürsin fa'lün vakf fa'lün⁸⁹⁷ dirsin dahı evzân-ı îkâ'da ânun misâl⁸⁹⁸ ten ten vakf ten ten vakf⁸⁹⁹ gibi dahı (65b) âz olur ki bu nev'un nakreleri îkâ'un nev'lerinün cemî'-isinden bile zâhir olur pes ol vakt bu asl asl-ı mâhurâya varur andan sonra olur ki ikincisi⁹⁰⁰ dahı derc olur bu nev' ol vaktin mudrec mâhurînün ikinci nev'ine varur imdî mudrec-i mâhurînün⁹⁰¹ ikinci nev'ı oldur ki İshâk bin İbrahim Mûsilî âd virür âna remeldir bununçündür ki İshâk-ı Mûsilî eydür Bedürüstî remelün kaçan amûdları mütevâlî olsa birbiri ardınca gelse ol vaktin remel-i mâhurî gibi olurdu kaçan böylese⁹⁰² bu iki nev'un ortasında fark olmamış olur illâ birinden birine nakl olunduğı vaktin dahı kat olub⁹⁰³ kesildiğı vaktin fark olur sakîlün asıllarınun üçüncü aslına asl-ı⁹⁰⁴ sakîl-i evvel (66a) dirler imdi bu îkâ'un aslı oldur ki amûdınun zamânı aslı mukadder

---

889 p ve r'de "yine" yok
890 p ve r'de "vakf" yok
891 p'de "vakf" yok
892 p'de "ten" var
893 p ve r'de "âvâze"
894 p ve r'de "ol asıl" var
895 p ve k'da "ol" yok
896 k'da "arûzunda şu"
897 p'de "vakf" var
898 p ve r'de "misâli"
899 r'de "vakf" yok
900 p ve r'de "ikinci nakarası"
901 p ve r'de "mâhûriyenün"
902 p ve r'de "böyle olsa"
903 k'da "olur"
904 p ve r'de "asl-ı" yok

zamânından on iki zamândan mürekkebe olmuş ola dahı nakreleri ki biribiri ardınca mütevâlî gelür 'iyâr-ı sânilerinden'⁹⁰⁵ üç üç nakre ola ânun misâli arûzda şol cüz'lere eydürler⁹⁰⁶ ki mürekkebe olmuş olâ üç sebab-i haffiden mef'ûlün vakf mef'ûlün gibi dahı ânun misâli evzân-ı îkâ'da ten ten ten vakf ten ten ten gibi dahı az olur ki îkâ'un⁹⁰⁷ bu nev'inde⁹⁰⁸ zâhir olur şol nakre ki evvelki iki nakrenün ortasında vâkı' olmuş idi pes ol vaktin ânun amûdu üç nakre-i haffiden mürekkebe olmuş olur ya'ni şol nakreden mürekkebe olur ki âşikâre olmaya dahı ol nakreler 'iyâr-ı evvel nakre(66b)lerinden ola dahı îkâ'un bu nev'inde bir nakre-i sakîl zâhir olur 'iyâr-ı sâni nakrelerinden ânun misâli arûzda fe'lâtün gibi ki bir fâsıla-i suğra ve bir sebab-i haffiden⁹⁰⁹ mürekkebdür dahı ânun misâli îkâ' veznlerinde tenenen ten gibüdür dahı âz olur ki bundan dördüncü nakre zâhir olur imdî bu zâhir olan nakara şol nakredür ki ikinci nakreyile üçüncü nakre ortasında vâkı' olur⁹¹⁰ eyle olsa ânun amûdu dört nakreden mürekkebe olmuş olur birisi 'iyâr-ı sâni nakaralarından nakre-i sakîldür üç 'iyâr-ı evvel nakrelerinden⁹¹¹ haffidür şol nev' gibi yukarı⁹¹² zikr olunubdur⁹¹³ misâl ânun arûzda⁹¹⁴ fâ'ilet⁹¹⁵ gibi kim mürekkebe olmuşdur bir sebab-i haffiden ve bir fâsıla-i suğradan dahı ânun misâli (67a) evzân-ı îkâ'da ten tenen⁹¹⁶ gibi bu iki nev'un kaçan amûdları mütevâlî olsa⁹¹⁷ bularun her birisi müşabîh olur birisine dahı bilinmez ki bunda nakre-i sakîlile başlanub mıdır yoksa nakre-i haffile başlanubmıdır⁹¹⁸ eger îkâ'un bu cinsinde isti'mâl olan bu iki nev'dur tâ⁹¹⁹ ekseri nâs hükm itmişdür ki sakîl-i evvel üç nakre-i haffidür ve⁹²⁰ bir nakre

---

905 p ve r'de "sâni nakaralarından"
906 k'da "eydür"
907 r'de "îkâ"
908 p'de "nev'de"; r'de "nev'de de"
909 r'de "mürekkebe" var
910 p ve r'de "pes" var
911 p ve r'de "nakara-i" var
912 p'de "yukaruda"
913 r'de "olunubdurur"
914 k'da "arûzdan"
915 p'de "fâiletin"
916 p ve r'de "ten tenenen"
917 r'de "olma"
918 p ve r'de "başlanubdur"
919 p ve r'de "ammâ"
920 k'da "ve" yok

sakıldür dahı âz olur ki⁹²¹ bunda ikinci nakre dahı⁹²² zâhir olur nitekim nev'ı evvelde amel olunubdur⁹²³ ve âz olur ki dördüncü nakre dahı zâhir olur nitekim nev'-ı sâñide işlenübdür dahı âz olur ki üçüncü nakre-i tay iderler⁹²⁴ giderürler şol üçüncü nakre ki asl-ı⁹²⁵ amûddan ikinci nakredurur⁹²⁶ bes ol vaktin amûdu⁹²⁷ iki veted-i mecmû'dan mürekkeb olmuş olur (67b) ânun misâli arûzda mefâ'ilün gibidür dahı evzân-ı ikâ'da tenen tenen⁹²⁸ gibidür dahı ol vakt bu nev'-ı hafif-i remel edvârından iki devre mûşâbih olur dahı bu nev'ile hafif-i remel ortasında ki fark beyân olunılır vakıflarından beyân olunur nakrelerinden beyân olunmaz zirâ ikâ'un bu nev'inun vakıfları hafif-i remel vakıflarından âzamdür ve dahı nakreleri ki⁹²⁹ zâhir olur "sükûn mevzı'larında zâhir olur"⁹³⁰ pes ol vaktin anun amûdı ıyâr-ı evvel nakrelerinden altı nakreden mürekkeb olur imdî anun beyânı işbu kavlümüz gibidür kim eydürüz müstefilü dirüz kaçan harflerinün mecmû'sun⁹³¹ hareketlü ola dahı âz vâkı' olur ki bu nakreleri isti'mâl ideler dahı anda⁹³² derc olunmaya⁹³³ ya'ni anda nakre düşmemiş ola (68a) illâ meğerki ibtidâ-i kelâmda ola şunun gibi ibtidâ-i kelâm⁹³⁴ ki ikâ'un bu cinsinden mukaddem olmağı murâd ola ammâ ba'zı nakresin tay itmekle gidermek ile iken çok isti'mâl olunur dahı bu nev'un dercleri ya'ni ba'zı nakresin arasından⁹³⁵ gidermesi beş nev' üzerinedür evvel nev'ı oldur ki ânun cemî'-i nakrelerin âşikâre itdükten⁹³⁶ sonra üçüncü nakresin tay idesin gideresin ânun misâli arûzda müfâ'aletün gibi ki mürekkebdür bir veted-i mecmû'dan ve bir fâsıl-i suğrâdan ki aslında müfâ'alet idi pes fâsılası üzerine veted-i

---

921 k'da "lur ki"
922 p ve r'de "dahı" yok
923 r ve k'da "olunubdurur"
924 p'de "derler"
925 p ve r'de "asl"
926 p ve r'de "nakaradur"
927 p ve r'de "amûdu" yok
928 p ve r'de "tenen tenenen"
929 r'de "ki" yok
930 r'de "sükûn mevzı'larında zâhir olur" ifâdesi yok
931 p ve r'de "mecmû'su"
932 p'de "anda" yok
933 p ve r'de "derc olmaya"
934 k'da "kelâ"
935 p ve r'de "ortasından"
936 p'de "itdüğinden"

mukaddem olur imdî bir fâsıla-i suğrâ didük niçün zîrâ ki⁹³⁷ sakîl-i evvelün vakıfları 'ıyâr-ı evvel zamânlarından üç zamândan mürekkeb olur kaçan (68b) külli⁹³⁸ nakreleri âşikâre olsa ol vaktin bu nev'i vakf nakrelerinin âhir nakresine ulaşur amûdun nakrelerinden nakre⁹³⁹ müdrec olduğu halde "amûd nakrelerine ulaştığı halde"⁹⁴⁰ dahı amûdınun zamânı ol vakt yedi nakre zamânı olur illâ bu denlü vardır ki gâyet tizliğinden ötürü şol zâhir ve tay olan nev'ler dendi ki⁹⁴¹ âşikâre olmaz bunun misâli îkâ' vezinlerinden⁹⁴² tenen tenenen⁹⁴³ gibi ki⁹⁴⁴ aslında tenen tenen idi ikinci nev'i oldur ki ânun dördüncü nakresi derc olına pes ol vakt ânun misâli arûzda ûşbu kavlümüz gibidür kim eydürüz mütefâ'ilün dirüz bu dahı evvelki nev' gibi bir fâsıla-i suğrâ ve bir veted-i mecmû'dan mürekkeb olur⁹⁴⁵ fâsılası mukaddem olur vetedi üzerine ki aslında⁹⁴⁶ mütefâ'ilü⁹⁴⁷ idi (69a) dahı anun misâli evzân-ı îkâ'da tenenen tenen "gibi ki aslında tenenen ten"⁹⁴⁸ idi dahı şöyle bilmek gerek ki bu iki nev' ki zikr itdük kaçan amûdları birbiri ardınca gelse bu iki nev'un her birisi birisine dahı müşâbih olur ya'ni ol vaktin birbirisine benzer olur bunun beyânı oldur ki bunların her birisi bir vetedden ve bir fâsıladan mürekkeb olmuş olur dahı ol vakt bilinmez ki fâsıla ile mi başlandı yoksa veted ile mi başlandı üçüncü nev'i oldur ki anun hem ikinci nakarası ve hem dördüncü nakarası derc olmuş ola imdî ol vakt ânun misâli arûzda müstefîlün dirüz⁹⁴⁹ ki mürekkeb olmuşdur iki sebab-i haffiden ve bir veted-i mecmû'dan kim aslında müstefîlü⁹⁵⁰ idi dahı (69b) ânun misâli îkâ'⁹⁵¹ vezinlerinde⁹⁵² ten ten tenen gibi kim aslında ten ten ten idi dördüncü nev'i oldur ki anun ikinci nakresi ve dahı beşinci nakresi derc olmuş ola imdî

---

937 p ve r'de "ki" yok
938 p ve r'de "kûl"
939 k'da "nakreler"
940 r'de "âmud nakaralarına ulaştığı halde" ifâdesi yok
941 p'de "didük"; r'de "ki didük"
942 k'da "vezinlerden"
943 p ve r'de "tenenen tenenen"
944 r'de "ki" yok
945 p ve r'de "dahı" var
946 r ve k'de "aslında"
947 k'da "mütefâ'ilün"; p ve r'de "mütefâ'il"
948 p'de "gibi ki aslında tenen ten" ifâdesi yok
949 r'de "dür"
950 p ve r'de "müstefîl"
951 k'da "îkâ" yok
952 k'da "vezinlerinden"

ânun misâli arûzda işbu kavlimüz gibidür ki eydürüz mefâ'ilün dirüz⁹⁵³ ki aslında mefâ'ilü idi dahı ânun misâl-i evzân-ı ikâ'da tenen ten ten ten dirüz ki aslında tenen ten te idi beşinci nev'ı oldur ki ânun ikinci nakresi dahı⁹⁵⁴ beşinci nakresi derc olmuş ola ânun misâli işbu kavlimüz gibidür kim eydür⁹⁵⁵ ilm-i arûzda fâ'ilâtün dirüz ki aslında fa'ilât idi dahı⁹⁵⁴ evzân-ı ikâ'da ânun misâli ten tenen ten gibi⁹⁵⁶ aslında ten tenen te idi dahı şöyle bilmek gerek kim işbu üç âhir ki⁹⁵⁷ nev' şol beş nev'den ki (70a) mudrec olmuşlardur ya'nî ba'zı nakresi düşmişdür⁹⁵⁸ ol mudrec olan nev'lerin üçüncü nev'ı gibi dahı dördüncü nev' gibi "dahı beşinci nev' gibi"⁹⁵⁹ kaçan bunların her birisi mütevâlî olub birbiri ardınca gelse bunların her birisi birisine müşâbih olur kankı nev'den⁹⁶⁰ idiği bilinmez zîrâ bunların her birisi bir⁹⁶¹ veted-i mecmû'ile iki sebab-i haffiden mürekkeb olupdur dahı ol vakt bilinmez ki bunların kankısıle başlandı ve hem ol dahı ma'lûm oldı kim arûzun⁹⁶² cemî'-i eczâsı⁹⁶³ ki⁹⁶⁴ mürekkeb olmuşdur bir vetedden⁹⁶⁵ ve⁹⁶⁶ iki sebebden ol cüzler bu ikâ'un cemî'-i evzânında⁹⁶⁷ dahıldür ve ol biş cüzdür ve hem şöyle zânn olunır ki bu sebebden ikâ'un tarifleri çok oldı dahı nakş⁹⁶⁸ âna (70b) mâyil oldı sakîl⁹⁶⁹ asıllarının dördüncü aslına⁹⁷⁰ asl-ı⁹⁷¹ sakîl-i sâni dirler bu dördüncü ikâ'un aslı oldur ki amûdınun zamân-ı asl-ı mukadder zamânlarından⁹⁷² on altı zamândan mürekkeb ola dahı nakreleri ki birbiri ardınca mütevâlî gelür 'ıyâr-ı sâni nakrelerinden dört nakre ola imdî bunun misâli arûzda mefulâtün gibi dahı ikâ'

953 k'da "dür"
954 k'da "dahı" yok
955 p ve r'de "eydürüz"
956 p ve r'de "ki" var
957 r'de "âhirin"
958 p ve r'de "düşmüşdür"
959 r'de "dahı beşinci nev' gibi" yok
960 k'da "nev'inden"
961 p ve r'de "bir" yok
962 k'da "arûzunun"
963 p ve r'de "a'zâsı"
964 p'de "ki" yok
965 r'de "birbirinden"
966 k'da "ve" yok
967 p'de "evzânda"
968 p ve r'de "nefs"
969 p'de "sakîlün"
970 p'de "aslına" yok
971 r'de "asl-ı" yok
972 p ve r'de "zamanlardan"

vezinlerinde bunun misâli ten ten ten ten gibi dahı bilgil ki ikâ'un bu⁹⁷³ nev'un⁹⁷⁴ hiçbir nakresi zâhir olmaz illâ şol savtlar kesildiği yerde zâhir olur imdî kaçan ikâ'un bu nev'inün nakreleri "zâhir olsa edvâr-ı mâhurîden ol vakt iki devr-i misli olur"⁹⁷⁵ dahı 'iyâr-ı evvel nakrelerinden sekiz nakre olur dahı âz olur ki ânun (71a) sekizinci nakresi zâhir olur imdî ol⁹⁷⁶ şol vakt zâhir olur ki ânun dördüncü nakresi 'iyâr-ı evvel nakrelerinden iki nakre ola pes ol işbu kavlimüz gibi olur⁹⁷⁷ ilm-i arûzda eydürüz mef'ûlün fa' dirüz nitekim ikâ'un⁹⁷⁸ vezinlerinde ten ten ten ten⁹⁷⁹ dirüz dahı ikâ'un bu nev'içün bu ilmün mütekaddimlerinden⁹⁸⁰ ba'zı eyitdiler sakîl-i sânidür⁹⁸¹ didiler ve⁹⁸² dahı âz olur ki bunun altıncu nakresi dahı⁹⁸³ zâhir olur ol vakt ânun misâl⁹⁸⁴ ilm-i arûzda işbu kavlimüz gibi olur ki eydürüz müstefilün fa' dirüz nitekim evzân-ı ikâ'da ten ten tenen ten dirüz dahı bunun âz olur ki dördüncü nakresi⁹⁸⁵ zâhir olur imdî⁹⁸⁶ ol vakt ânun misâli ilm-i arûzda fâ'ilün fa'lün olur dahı evzân-ı (71b) ikâ'da ten tenen ten ten⁹⁸⁷ olur dahı âz⁹⁸⁸ ki bunun sekizinci nakresi zâhir olur ol vakt anun misâli ilm-i arûzda fe'ilün fa'lün dür⁹⁸⁹ dahı evzân-ı ikâ'da ânun misâli tenenen⁹⁹⁰ ten ten dür ol vakt ikâ'un bu nev'i haff-i sakîl-i evvelün mudrecinün evvel nev'ine müşâbih olur imdî bu dört nev'ki zikr oldı⁹⁹¹ kaçan bunların amûdları biribiri ardınca mütevâli gelse ol vakt herbirisi birisine dahı müşâbih olur zirâ bunların herbirisi⁹⁹² dahı âz olur ki bunların cemî'-i nakresin

-
- 973 p'de "bir"
974 p ve r'de "nev'inun"
975 p'de "zâhir olsa edvâr-ı mâhurîden ol vakt iki devr-i misli olur" ifâdesi yok
976 p'de "evvel"
977 k'da "ki" var
978 p ve r'de "ikâ"
979 p ve r'de "ten ten ten"
980 k'da "mukaddimlerinde"
981 p ve r'de "sânidür"
982 p ve r'de "ve" yok
983 p ve r'de "dahı" yok
984 p ve r'de "misâli"
985 p ve r'de "dahı" var
986 p ve r'de "imdî" yok
987 r'de "ten tenen ten ten"
988 p ve r'de "olur" var
989 p'de "dürür"
990 p ve r'de "tenenenen"
991 k'da "olındı"
992 p ve r'de "üç sebeb-i haff ve bir veted-i mecmû'dan mürekkeb olmuş olur" ifâdesi var

âşikâre itdükten⁹⁹³ sonra üçüncü nakresin dahı altıncı nakresin⁹⁹⁴ tay iderler giderürler ol vaktin anun misâli ilm-i arûzda⁹⁹⁵ işbu kavlümüz gibi olur (72a) kim eydürüz mefâ'ilün fa' dirtüz dahı⁹⁹⁶ evzân-ı îkâ'da tenen tenen ten dirtüz dahı bu nev' âz olur ki hafif-i remele benzer olur dahı ikisinün ortasında fark olmaz illâ şol⁹⁹⁷ kimseler katında olur ki ilm-i edvâr işitmekde riyâzatları ola ve bu bâbda çok sa'y itmişler ola zirâ ol vaktin remelden ânun edvârı üç devr⁹⁹⁸ olur dahı âz olur bu nev'un dördüncü nakresin ve sekizinci nakresin derc iderler giderürler ol vaktin hafif-i sakîl-i evvelün edvârınınun iki devrine varur dahı âz olur ki bunun nakrelerinden ikinci nakresin⁹⁹⁹ ve beşinci nakresin ve sekizinci nakresin derc iderler giderürler ol vakt¹⁰⁰⁰ ilm-i arûzda ânun (72b) misâli fe'ülün fe'û olur ve evzân-ı îkâ'da ânun misâli tenen ten tenen¹⁰⁰¹ olur dahı âz olur ki bunun nakrelerinden dördüncü nakresin ve altıncı nakresin ve sekizinci nakresin derc idüb giderürler ol vaktin ânun¹⁰⁰² misâli ilm-i arûzda fe'ilün fe'ilün olur dahı evzân-ı îkâ'da misâli tenenen ten ten^{1003 1004} olur ki bunun sekizinci nakresin tay iderler giderürler hafif¹⁰⁰⁵ nakreleri zâhir olmazdan öndin ol vakt bunun misâli¹⁰⁰⁶ ilm-i arûzda fa'lün fa' fa'lün fa' olur nitekim evzân-ı îkâ'da misâli ten tenten ten ten ten¹⁰⁰⁷ olur dahı imdi¹⁰⁰⁸ bilgil ki îkâ'un bu nev'ı şöyle ki İshak bin İbrâhim Mûsîli zikr idübdür sâni-i sakîl olur dahı âz olur ki bu biz zikr (73a) itdigümüzden gayrı bu nev'un nakrelerinden çok nakreleri derc olınur¹⁰⁰⁹ bize¹⁰¹⁰ vâcib değüldür ki anları kamu zikr

---

993 k'da "itdükten"
994 k'da "nakarası"
995 k'da "arûzdan"
996 p'de "dahı bu nev"
997 r'de "işbu"
998 k'da "dür"
999 k'da "nakre"
1000 k'da "ânun" var
1001 k'da "tenen ten ten"
1002 k'da "ânun" yok
1003 p ve r'de "tenen ten ten"
1004 p ve r'de "olur dahı" var
1005 p ve r'de "hafifü"
1006 r'de "misâli" yok
1007 p ve r'de "ten tenten ten ten ten"
1008 r'de "imdi" yok
1009 k, p ve r'de "olınur"
1010 r'de "bize" yok

idevüz zirâ bu sana'tde murtaza olub çok¹⁰¹¹ dürtüşmiş kimselere sakîl-i evvelde zikr itdiğümüz kâ'ide üzerine bu nakaraları derc itmek düşvâr olmaz dahı şöyle bilmek gerek kim¹⁰¹² ikâ'un bu nev'inün nakreleri kaçan zâhir olsa dahı derc olsa ol vaktinin¹⁰¹³ bu nev'¹⁰¹⁴ haffife müşâbih olur bunun içündür ki bu san'âtden nazar iden kimselerun ba'zısı yitmişdür sâni-i sakîl sakîl-i evvelden gayet haffidür dimişdür¹⁰¹⁵ dahı bu nev'un ekser-i gınâsı 'iyâr-ı sâni'den iki nakre üzerine olur andan sonra 'iyâr-ı evvelden iki nakre¹⁰¹⁶ iki nakre üzerine olur andan sonra 'iyâr-ı evvelden üç nakre (73b) üzerine olur ânun misâli ilm-i¹⁰¹⁷ arûzda şol vaktin ki cemî'-i amûd bire¹⁰¹⁸ kılına işbu kavlimüz gibi olur ki eydürüz müstefilün 'ilün fe'ıl¹⁰¹⁹ dirüz velî âz olur ki bunun ahîrinde 'iyâr-ı evvel nakrelerinden bir nakre dahı ziyâde iderler ol vaktin amûdı ânun sâni-i sakîl amûdlarından "bir amûddan"¹⁰²⁰ dahı yarım amûddan mürekkeb olur ol vaktin ânun misâli ikâ' veznlerinden ten ten tenen tenen te olur imdî bilgil ki şimdi ki halde ki bizüm zamânımızdur¹⁰²¹ sâni-i sakîl amûdı budur¹⁰²²

Fasl-ı sîşeşüm¹⁰²³

Der beyân-ı nev' hay-ı ikâ' ha ittifâk numûde est

Ya'ni bu zikr olan nev'lerden kankı nev' muvâfık ve münâsibdür ânı bilmekdedür dahı âz olur ki ikâ'un şol¹⁰²⁴ asılları ki şimdiye değin zikr olundu "ana (74a) iltifât"¹⁰²⁵ iderler bu nev'ler¹⁰²⁶ ortasında olan ittifâkları anmazlar velî bize şöyle

1011 p'de "çok" yok
1012 p ve r'de "ki"
1013 p ve r'de "vakt"
1014 p ve r'de "sakîlden envâ'ı" var
1015 r'de "dimişdür"
1016 p ve r'de "nakre" yok
1017 k'da "ilm-i" yok
1018 k'da "birbir"; p ve r'de "biri"
1019 k'da "fe'ılı"
1020 p ve r'de "bir amûddan" yok
1021 r'de "zamanımızda"
1022 r'de "vallahu alem" var
1023 r'de "sivüşişüm"
1024 p'de "asılları" var
1025 p'de "ki ittifâk"
1026 p ve r'de "nevlerün"

gerekdür ki şol ittifâklar ki ikâ'un asılları ortasında vârdur anları zikr idevüz¹⁰²⁷ ya'ni şol¹⁰²⁸ münasebetler ki bu asıllar ortasında terkîbile hâsıl olmuştur anları cemî'-i beyân eyleyevüz imdî bilgil ki münâsebetün envâ'i çokdur ammâ şol¹⁰²⁸ münasebetki münâsebet-i te'lîfiyye dürür¹⁰²⁹ ol münâsebet san'ât-ı mûsikîye mahsûsdur andan gayrında olmaz münâsebet-i te'lîfiyye¹⁰³⁰ şol münâsebete eydürler ki ol münasebet bir asıl dahı bir aslıla terkîb olmakdan hâsıl ola imdî¹⁰³¹ çün sen bu sözleri fehm itdün ise şöyle¹⁰³² gereksin ki kaçan (74b) bir kimse teemmül itse ve fikr eylese şol münasebetlerde ki ittifâkun cemî'-i envâ' ortasında varı¹⁰³³ vardur dahı ol münâsebetleri zabt itse ol kimse şol münâsibet¹⁰³⁴ ki ikâ-ı sakîlile ikâ-ı hafif ortasında vardur ol münâsebeti ol kimse¹⁰³⁵ bulur ittifak bilgil bulur¹⁰³⁶ dahı bilgil ki bu ikâ' bilgil cemî'-i ittifâklarun ahseni ve gereklüsüdür¹⁰³⁷ dahı ittifak bilgil diyu bu ilmde şol ittifâka¹⁰³⁸ eydürler ki kaçan bir nev'ı bir nev'e dahı nisbet itseler bu nev' ol nev'un zı'f-ı ola ya'nî bu¹⁰³⁹ nev' iki ol nev'ce ola imdî kaçan sen¹⁰⁴⁰ hezec-i hafife nisbet itsen bunun âna nisbeti nisbet-i zı'fidur zîrâ hezecün amûdnun zamânı aslı mukadder zaman(75a)larından "dört zamandan"¹⁰⁴¹ mürekkeb olmuştur "hafif amûdnun zamânı iki zamandan mürekkeb olmuştur"¹⁰⁴² imdi şek değüldür ki dört¹⁰⁴³ zaman iki zamânun zı'fidur ya'nî iki o denlüdür gine ancılayın kaçan sen remel-i hafife nisbet itsen ortalarında nisbetlerin nisbet-i zı'f bulursın dahı sakîl-i evvelün nisbet-i hafife nisbeti zı'fidur "dahı sâni-i sakîlün nisbeti hafife nisbeti hafifdür"¹⁰⁴⁴ ¹⁰⁴⁵ imdî şöyle bilmek

1027 k'da "iderüz"

1028 k'da "şol" yok

1029 p ve r'de "telîfedür"

1030 p ve r'de "telife"

1031 p ve r'de "imdî" yok

1032 p ve r'de "bilmek" var

1033 p ve r'de "varı" yok

1034 k ve r'de "münâsebet"

1035 p'de "kimse" yok

1036 r'de "ve" var

1037 p ve r'de "görklüsüdür"

1038 p ve r'de "ittifâkda"

1039 k'da "bir"

1040 r'de "ol" var

1041 p ve r'de "dört zamandan" yok

1042 r'de "hafif amûdnun zamânı iki zamandan mürekkeb olmuştur" ifâdesi yok

1043 p ve r'de "dört" yok

1044 p'de "zı'fidur"

gereksin ki kaçan bir nev'ile dahı bir nev' ortasında nisbet nisbet-i zı'f olsa bu ilmde âna ittifâk-ı bi'l-kül dirler şöyle ki zıkr olundı dahı şol münasebet ki remelile hezec ortasında vardur dahı bunların hafifleri ortasında vardur (75b) dahı şol münasebet¹⁰⁴⁶ ki sâni sakîlile remel¹⁰⁴⁷ ortasında vardur dahı bunların hafifleri ortasında vardur cemî'-i ittifâk bi'l-küldür eyle olsa sâni sakîl amûdınun zamânı remel zamânının zı'finca ola ya'nî bunun zamânı ânun zamânınca iki ola dahı remelün amûdınun zamânı hezec zamânınca iki ola dahı şol münâsebet ki hafifleri ortasında vardur sakîlleri münasebeti gibidür dahı ittifâk bi'l-külden sonra sen bulursın şol¹⁰⁴⁸ münâsebeti ki sakîl-i evvelile remel ortasında vardur şol ittifâk¹⁰⁴⁹ bulursın ki hüsnde ittifâk bi'l-kül yakın ola imdî ol ittifâk ittifâk-ı bi'l-humsdur ittifâk-ı bi'l-hums diyu şol ittifâka eydürler ki kaçan bir nev'un amûdınun zamânın dahı (76a) bir nev'un amûdınun zamânına nisbet itsek birisinün zamânı dahı birisinün zamânının misli ola dahı nısfı ola ya'nî bunun zamânı birbuçuk¹⁰⁵⁰ anun zamânınca ola niteki¹⁰⁵¹ sakîl-i evvelün amûdınun zamânı aslı mukadder zamânlarından oniki zamândan mürekkebe olmuşdur ve¹⁰⁵² remel amûdınun zamânı aslı mukadder zamânından sekiz zamandan mürekkebe olmuşdur imdi şek degildür ki onikinün nisbet-i sekize¹⁰⁵³ nisbet-i mislidür dahı nısfidür zîrâ oniki sekizcedür dahı sekizün yarısındadır ki dördür kaçan sen fikr itsen bunların hafifleri ortasında dahı nisbeti nisbet-i bi'l-hums bulursın dahı münâsebet sakîl-i evvelile haff-i sâni sakîl (76b) ortasında dahı¹⁰⁵⁴ haff-i sakîl-i evvelile hezec ortasında münâsebet bi'l-humsdur andan sonra şol münasebet ki sâni sakîlile¹⁰⁵⁵ sakîl-i¹⁰⁵⁶ evvel¹⁰⁵⁷ ortasında vardur dahı hüsnde ittifâk-ı bi'l-humsa yakındur ol münâsebet ittifâk bi'r-rub'dur ittifâk bi'r-rub' diyu bu ilmde şol ittifâka eydürler ki kaçan sen bir nev'un amûdınun "zamânın

¹⁰⁴⁵ r'de "dahı sâni-i sakîlin nisbeti haffi nisbeti haffidür" ifâdesi yok

¹⁰⁴⁶ k'da "misâlsebet"

¹⁰⁴⁷ r'de "zamân"

¹⁰⁴⁸ k'da "şu"

¹⁰⁴⁹ p ve r'de "ittifâkı"

¹⁰⁵⁰ k'da "ola" var

¹⁰⁵¹ k'da "niteki" yok; p ve r'de "nitekim"

¹⁰⁵² k'da "ve" yok

¹⁰⁵³ p ve r'de "sekiz"

¹⁰⁵⁴ p ve r'de "bi'l-humsdur dahı" var

¹⁰⁵⁵ k'da "sakîl"

¹⁰⁵⁶ k'da "sakîl-i" yok

bir nev'un amûdunun¹⁰⁵⁸ dahı zamânında¹⁰⁵⁹ nisbet itsen bunun "zamânı ânun"¹⁰⁶⁰ zamânının hem misli ola ve hem sülûsi ola ya'ni bunun zamânı ânun zamânının tamamınca¹⁰⁶¹ dahı üç bahşında¹⁰⁶² bir nice ola şol ittifâk gibidür¹⁰⁶³ ki¹⁰⁶⁴ sakîl birle sakîl-i evvel ortasında vârdur zîrâ sâni sakîl amûdunun zamânı on altı¹⁰⁶⁵ zamândan¹⁰⁶⁶ mürekkeb olmışdur sakîl-i evvel (77a) amûdunun zamânı oniki zamândan mürekkeb olmışdur on altının on ikiye nisbeti nisbet-i misildür dahı sülûsdür zîrâ onaltı onikinün tamamıncadır dahı üçte birince¹⁰⁶⁷ dahı nisbet bunların hafifleri ortasında dahı nisbet bi'r-rub'dür dahı şol münâsebet ki remelile hafif-i sakîl-i evvel ortasında vârdur heman ol dahı ittifâk bi'r-rub'dur ammâ şol ittifâk ki sakîl-i evvelile hezec ortasında vârdur şol ittifâkdur ki evvelki¹⁰⁶⁸ ittifâkdan mürekkeb olmışdur ya'ni ittifâk bi'l-kül birle ittifâk bi'l humsdan mürekkeb olmışdur dahı ol iki ittifâk ki ittifâk-ı bi'l-küldür ve ittifâk bi'l-humsdur âd virürler nisbet-i selâsetü ed'âf dirler nisbet-i selâsetü ed'âf oldur ki "bir nesne (77b) dahi bir nesneye"¹⁰⁶⁹ nisbet itsek birbirinün üç misli ola zîrâ bunların dahı birisinün zamânı dahı birisünün zamanınca üçdür dahı bu ittifâk hüsünde ittifâk bi'r-rub'a yakındur bunların hafifleri ortasında olan münasebet dahı ittifâk bi'r-rub'dur dahı şol ittifâk ki sakîl-i evvelile hafif-i remel ortasında vârdur ol dahı ittifâk bi'r-rub'dur ammâ şol ittifâk ki sâni-i sakîlile hezec ortasında vârdur ol¹⁰⁷⁰ ittifâk bi'l-kül merrateyndür ya'ni iki kez ittifâk bi'l-küldür¹⁰⁷¹ hem bu ittifâk-ı cemî'-i ittifâklarun âhiridür ve a'zamıdür imdî bu ittifâka¹⁰⁷² ittifâk-ı bi'l-kül merrateyn didükleri

---

1057 k'da "ol"
1058 r'de "zamânın bir nev'un amûdunun" ifâdesi yok
1059 k'da "zamâna"
1060 r'de "zamânı ânun" yok
1061 p ve r'de "ola" var
1062 p'de "bahşda"
1063 p ve r'de "gibi"
1064 p ve r'de "sâni" var
1065 k'da "iki"
1066 r'de "zamandır"
1067 p ve r'de "birincüdür"
1068 p ve r'de "iki" var
1069 r'de "bir nesneyi bir nesneye dahı"
1070 p'de "ol" var
1071 k'da "bi'l-kül"
1072 k'da "ittifâk"

anınçündür ki kaçan bir¹⁰⁷³ nev'ı bir nev'e dahı nisbet itsevüz dahı bir¹⁰⁷⁴ nev'un zamânı (78a) ol nev' zamânınca iki olsa âna ittifâk bi'l-kül dirdük¹⁰⁷⁵ çün¹⁰⁷⁶ gördük sâni-i sakîlün zamânı hezec zamânınca dörd oldı pes buna ittifâk-ı bi'l-kül merrateyn didük ya'ni iki kez¹⁰⁷⁷ ittifâk bi'l-kül didük ve hem dahı bu ittifâkdan sonra bir ittifâk dahı yokdur zîrâ kaçan biz her iki nağmenün birisin birisine dahı nisbet itsevüz bu nağmelerün her birisinin zamânı ol birisinün zamânının dört mislünce olmakdan dahı artuk olsa ya'ni¹⁰⁷⁸ biş mislince olsa ya dahı artuk olsa ol vaktin ol nağmeler¹⁰⁷⁹ ortasında münasebet kalmaz¹⁰⁸⁰ dahı tabi'atı mülâyim olmaz pes bundan ötürüdür¹⁰⁸¹ ki¹⁰⁸² îkâ'un iki nev'ı ortasında ki bir sakîl ve bir hafifdür biribirisinün (78b) durur¹⁰⁸³ misli olmakdan artuk ortalarında¹⁰⁸⁴ münasebet bulunmadı ammâ¹⁰⁸⁵ geldük şol¹⁰⁸⁶ münasebet ki sâni-i sakîlile hafif-i sakîl-i¹⁰⁸⁷ evvel ortasında vârdur ol münasebet ittifâkdan¹⁰⁸⁸ yoksa değil midür anda¹⁰⁸⁹ ihtilâf eylediler imdi¹⁰⁹⁰ ol münasebet ki bu iki nev' ortasında vârdur ol münasebet ittifâkdanduki¹⁰⁹¹ mezheb-i Batlamus¹⁰⁹² üzerinedür ancak zîrâ ol vaktin ol ittifâk ki bu ikisinün ortasında olur hem ittifâk bi'l-kül ve hem ittifâk bi'r-rub'dan mürekkeb olmuş olur kaçan her iki nev'un ortasında münasebet bu tarîke olsa¹⁰⁹³ Hakîm-i İklîdis¹⁰⁹⁴ Neyfümâhos rey üzerine bu münâsebet ittifâkdan

---

1073 p ve r'de "bir" var
1074 p ve r'de "bir" yok
1075 k'da "didük"
1076 p'de "çün" var
1077 k'da "kere"
1078 k'da "ya'ni" yok
1079 p'de "nağmelerün"
1080 p ve r'de "ve" var
1081 p ve r'de "ötürü"
1082 p, r ve k'da "kim"
1083 p'de "biribirisindürtür" yok; r'de "dürür" yok
1084 k'da "ortalar"; r'de "ortalarında" yok
1085 p'de "ammâ" yok
1086 k'da "şu"
1087 r'de "sakîl-i" yok
1088 p ve r'de "midür" var
1089 p'de "andan"
1090 p'de "imdi" yok
1091 k'da "ittifâkdan ki"; p'de "ittifâkdan"
1092 p'de "Batlamyus"
1093 p'de "tarîke ola"; r'de "tarîk ile ola"
1094 r'de "İklîdis"

degüldür zîrâ bunların her birisinin zamânı dahı birisinin zamânının nice mislindedür dahı (79a) bunların her birisi birisinden dahı eczâ cihetinden iken çokdur eyle¹⁰⁹⁵ olsa İklîdüs kâtında ve Neyfumâhos katında bu iki nev' ortasında¹⁰⁹⁶ münasebet ittifâk olmaya zîrâ bunların her birisinin zamânının¹⁰⁹⁷ dahı¹⁰⁹⁸ birisinin zamânı üzerine ziyadeliğünün mikdârı bilinmedi tâki ol ziyâde ne miktaridüğü biline dahı bu¹⁰⁹⁹ miktarile ol iki nev'ün ortasında ittifâk ne ittifâk idiği ma'lûm ola çünki biribirinden ziyâdeliklerinin mikdârı ma'lûm olmadı pes ortalarında dahı nisbet-i ittifâk ma'lûm olmadı ammâ¹¹⁰⁰ Batlamyus¹¹⁰¹ eydür şol münasebet ki ittifâk bi'l-küldür ve ittifâk bi'r-rub'dur kaçan iki evvelince olsalar ya dahı artuk olsalar gine kuvvet-i sâmi'ada ittifâk zâhir olur(79b)dur hal budur ki bu ittifâkları biz dahı Batlamyus didüğü gibi bulduk ammâ¹¹⁰² Batlamyus sözün bunların sözi üzerine tercih idüb delîl itmek veya bunların sözün Batlamyus sözi üzerine tercih idüp delîl itmek bu mevzî'a lâyük degüldü anınçün biz dahı¹¹⁰³ iki tarafun delîllerin terk itdük zikr itmedük zîrâ ol ittifâklar san'ât-ı terkîbde ma'lûm olur yirinde¹¹⁰⁴ anı zikr itmişüz her kim tâlib ise ânı görmeğe varsun yirinde görsün ammâ¹¹⁰⁰ şol münasebet ki remelile mâhûrî ortasında vârdur ol¹¹⁰⁵ münasebet-i müsâvâtdür ya'ni bu iki biribirine beraberdür anın çündür¹¹⁰⁶ ki bunların ekser tarîkleri bir olur dahı şol münasebet ki hezecile haff-i remel ortasında vârdur ol dahı münasebet-i müsâvatdur (80a) ammâ¹¹⁰⁰ şol münasebet ki sakîl-i evvelile¹¹⁰⁷ hezec ortasında vârdur ol münasebet şol ittifâklardan degüldür ki anda bir hüsn ola şöyle kim zikr itmişüz imdî bu zikr itdiğümüz ittifâklar şol ittifâklardur ki envâ'-îkâ'âtden¹¹⁰⁸ bunları zikr itmek

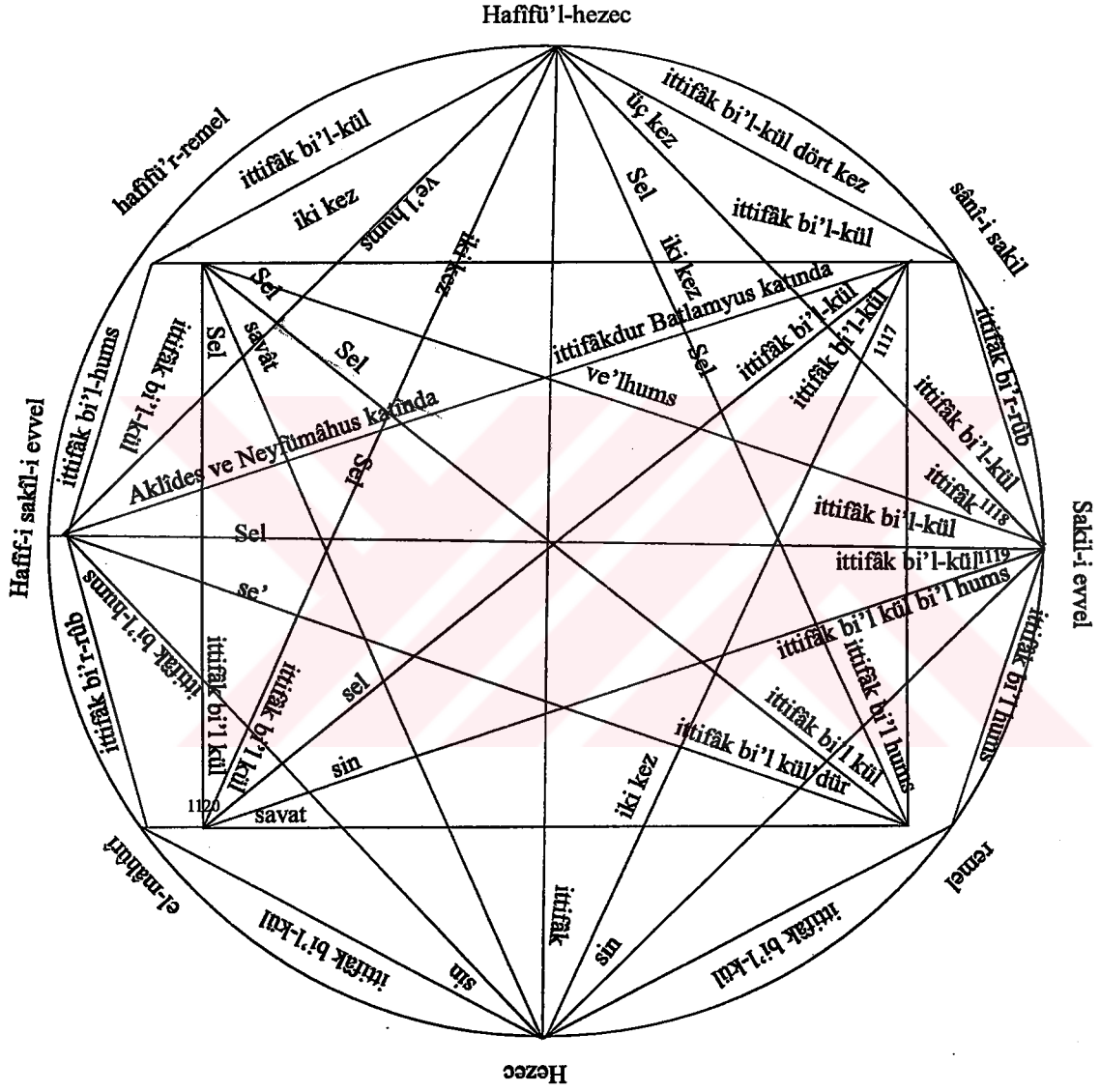

1095 k'da "öyle"
1096 k'da "ortasından"
1097 p ve r'de "zamanda"
1098 r'de "birisinin" var
1099 p ve r'de "bu" yok
1100 p'de "ammâ" yok
1101 k'da "Batlamyus"
1102 p ve k'da "ammâ" yok
1103 p ve r'de "bu" var
1104 k'da "yirinden"
1105 r'de "münâsebet" var
1106 r'de "anınçün"
1107 p ve r'de "haff-i" var
1108 r'de "envâ'-îkâ'atte"

gayet gereklü idi dahı bu ittifâklar¹¹⁰⁹ âşikâre olmaz tâ zâhir misâlile olmayınca "pes eyle olmayınca"¹¹¹⁰ pes eyle olsa biz dahı bir sûret vaz' itdük ki cem'î şol ittifâklar ki îkâ'lar ortasında vârdur ol¹¹¹¹ sûretile âşikâre ola kaçan sen ittifâkı bi'l-kül¹¹¹² ve ittifâk bi'l-hums ve ittifâk bi'r-rub' tasavvur itdük ise dahı ittifâk bi'l-kül merrateyn ve ittifâk¹¹¹³ bi'l-kül ve'l hums tasavvur itdük ise dahı şol ittifâk ki İklîdis¹¹¹⁴ ve Neyfumâhos katında ittifâk değüldür ve Batlamyus katında ittifâkdür ânı dahı tasavvur itdük ise ol vaktin bu sûretten (80b) envâ-ı îka'ât ortasındağ¹¹¹⁵ ittifâkları tasavvur idersin inşâallahü te'âlâ¹¹¹⁶

1109 p ve r'de "îkâ'lar"
1110 p ve r'de "pes eyle olmayınca" yok
1111 p'de "ol" yok
1112 p ve r'de "bi'l-kül" yok
1113 p'de "ittifâk" var
1114 r'de "İklîdis"
1115 k'da "ortasında"
1116 p'de "vallahü alem" var

- 1117 p ve k'da "ittifak bi'l-kül" var
 1118 p ve r'de "bi'l-kül" var
 1119 r'de "bi'l hums"
 1120 p'de "ittifak"

(81a) Fasl-ı sî heftüm¹¹²¹

Der beyân-ı makâmat ki fermûd¹¹²² Abdü'l Mü'min

Bilgil ki biz şol asılları yad idelüm kim¹¹²³ Abdü'l Mü'min¹¹²⁴ kavlidür ammâ er-reîs Ebû Ali bin¹¹²⁵ Sînâ geldi ol dahı mecmû'i ilmde kâmildi¹¹²⁶ hususa¹¹²⁷ ilm-i riyâzîde ve ol dahı çok fenlerde kitaplar tasnîf itdi¹¹²⁸ ve hem bu fende makbûl kitablar çokdur velîkin nice ki sa'y itdi usûlde elini ağzına uydurmadı ve dahı nice ki sa'y itdi "tâ ki şeyh"¹¹²⁹ Ebû Nasr Fârabî mertebesine yitişe müyesser olmadı ve cehd itdi ki âna mu'allim-i sâlis diyeler¹¹³⁰ başarmadı velîkin şeyhliğile müsellemler dutuldu ulûm-i riyâzîde¹¹³¹ seyh ansalar maksûd Şeyh Ebû Alî dür mu'allim-i sâni diseler Şeyh Ebû Nasrdur mu'allim-i evvel diseler Arestodur (81b) nitekim beyân itdük ve¹¹³² bu fenn-i şeyh Ebû Nasr'dan sonra "Şeyh Ebî Alî'den yek dahı kimse bilmedi¹¹³³ ve ol cümleden"¹¹³⁴ ki bu fende meşhûrdur¹¹³⁵ ve bu "vâz' ile mezkûr"¹¹³⁶ üstâd-ı vâlâ Muhammed-i Lala'dur ve Kemâleddin Tûsî'dür¹¹³⁷ ve dahı Celâleddin Horezmî'dür ve üstâd alâü'd-devleti ve'd-dîn Ali Sitâyî'dür ve üstâd Abdü'l-'azîz Kirmânî¹¹³⁸ ve andan sonra Şemsü'l-İslâm-i ve'l Müslimîn Şems Isfahânî dür ve dahı Celâlül' Hakk-ı veddîn Celâl-i Şüsterî dür ve bunlarun emsâli üstâdlar ki adedleri bilinmez çokdur velîkin biz ihtisâr itdük zîrâ bu muhtasarını götürmez ve dahı bilgil ki bu ilm-i mûsikî ilm-i tıbbun mukaddimesidür ya'ni ilm-i tıbbî kemâli vech üzerine bilmek ilm-i mûsikî bilmeyince

1121 r'de "sîvüheftüm"

1122 k'da "fermûde-i"

1123 r'de "asl" var; p'de "asldür" var

1124 p'de "mümin'in"

1125 k'da "bin" yok

1126 p ve r'de "kâmildi" yok

1127 p ve r'de "ki" var

1128 k'da "idi"

1129 r'de "tâ ki şeyh" yok

1130 k'da "ilm-i sâlis diler"; p'de "muallim diyeler"

1131 k'da "riyâziyyede"

1132 k'da "ve" yok

1133 k'da "gelmedi"

1134 p ve r'de "şeyh Ebû Alî'den yek dahı kimseye bilmedi ve ol cümleden" ifâdesi yok

1135 r'de "meşhûr"

1136 p ve r'de "san'ât ile mezkûrdur"

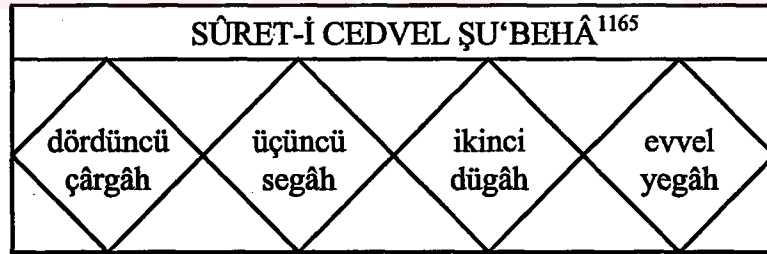
1137 p ve r'de "Tûsî"

1138 p ve r'de "Kirmânî'dür"

bilinmez¹¹³⁹ bes bu cihetden dahı (82a) bu ilmün şerefi anlanur zîrâ insan kemâlâtı şol vakt kesb¹¹⁴⁰ idebilür ki bedeni¹¹⁴¹ sahîh ola tâ ki ilm-i¹¹⁴² ma'rifet hâsıl kılub¹¹⁴³ mertebede firîşteden geçe ve Hak Te'âlâ katında kurb hasıl kıla bes ilm-i¹¹⁴⁴ gereklü olduğunlayın bu ilm dahı gereklüdür zîrâ tabîb hastaya nitekim edviye¹¹⁴⁵ ve eşribe ile ve gıda ile ilâc idüb kuvvetlendürür¹¹⁴⁶ ancılayın bu fennile dahı ilâc idüb takviye ider zîrâ tabîb-i hâdik olıcak hastanun tabi'atını teşhis idüb seçer ve bilürki ana kankı âhenk yarar pes ancılayın âhenkde katında nesne okıdur veya saz çaldurur tâki ol sebebile hasta günden güne ve sâ'atden sâate¹¹⁴⁷ sıhhat bulub yine kesb-i kemâle meşgûl olur ve mertebe hasıl ider ve insân¹¹⁴⁸ (82b) fi-l mesel¹¹⁴⁹ çenge teşbîh idüpdürürler ve tamarların kıllarına teşbîh idüpdürürler pes vakti ki tabîb¹¹⁵⁰ hastanun nabzın duta¹¹⁵¹ ilm-i edvâr bilmek gerek tâki hastanun tabi'atını bilüb ana göre saz ve nağmeyile ana ilâc ide pes her tabîb¹¹⁵² ki bu ilmi bilmese tıbda kusurı vardır¹¹⁵³ hâzik degüldür zîrâ bu zikr itdügümüz fuzalâ ve hukemâ bu ilme meşgul oldukları¹¹⁵⁴ ekser tıbba gerek olduğıçün idi pes bunca vechlerin¹¹⁵⁵ beyân itdük bu ilmün şerefini bildünse şimdiden girü şüru' idelüm bu ilmün beyânına ve ta'rifine Allah Te'âlânun avnıyle¹¹⁵⁶ ve tevffikile pes eydürüz ki bu¹¹⁵⁷ ilm-i mûsikî bir ilmdür ki bahs olunur¹¹⁵⁸ ol ilmde esvâtun ahvâlinden şol haysiyyetden bahs olunır ki (83a) esvât nice makâm olur ve nice âvâze olur ve nice şü'be olur ve nice terkîb olur ila gayri zâlike ve makâm ve âvâze ve şü'be ve

-
- 1139 k'da "bilinmez" yok
1140 k'da "kesb" yok
1141 p'de "bundan"
1142 p ve r'de "ve" var
1143 r'de "idüp"
1144 p ve r'de "tıb" var
1145 k'da "âviye"
1146 p'de "kuvvetlendürürler"
1147 p'de "sâ'ate" yok
1148 p ve r'de "insân-ı"
1149 p'de "cümle"
1150 p, r ve k'da "tabi'at-ı" var
1151 k'da "dutup"
1152 r'de "tabi'ât"
1153 p ve r'de "tabîb-i" var
1154 k'da "okları"
1155 p ve r'de "vechler ile"
1156 r'de "avnî"
1157 p ve r'de "bu" yok
1158 k'da "ki" var

terkîb olduğundan sonra nice tiz olur ve nice nerm olur ve nice miyâne olur ilâ gayri zâlik ve savt ibâretdür bir imtidâddan ki henüz tahrîr olunmamış ola ol vakt hükm olunmaz makâm diyû veya âvâze diyû veya şu'be diyû veya terkîb diyû belki¹¹⁵⁹ tahrîr olunduktan sonra ne âhenk koyarsa âna göre âd virürler rast'a rast diyû ve uşşâksa uşşak diyû ve ısfahânise isfahân diyû ve¹¹⁶⁰ gayri zâlik¹¹⁶¹ bu didüklerimiz bildükise şimdiden gerü başlayub¹¹⁶² birbir beyân idelüm makâmları ki asıllardur ve âvâzeleri ve şu'beleri ve terkîpleri her birisini yirlü yirinde (83b) cedveller ve daireler vaz idi ben tâki mübtedi'ye anlamağa genez ola evvel makâmlar beyân olunur ve andan sonra âvâzeler ve andan sonra şu'beler ve andan sonra terkîbler bilgil ki makâm on ikidür mecmû'ı üstâdlar ittifâkile ve âvâzeler Şeyh Ebû Nasr-ı Fârâbî katında yididür ve kalan üstâdlar katında altıdur zîrâ hisârı âvâzelerden saymazlar ve Şeyh Ebû Nasr¹¹⁶³ hisârı dahı âvâzelerden sayar ve şu'be dördür ittifâkile bunlardan gayrisi terkîblerdür ki makâmları ve âvâzeleri ve şu'beleri birbirine terkîb idüb kârışdırmakdan hâsıl olur pes eyle olsa kat dimezüz ki elbetde terkîblerün adedi bu kadardur zîrâ câizdür ki üstâd terkîb(84a)lerde ziyâde ide bilgil kim makâmlar ve âvâzeler ve terkîbler dörtden taşra degüldür" budur cem'inun aslı sonra makam sonra âvâzeler ve illâ aslı dört şu'bedür"¹¹⁶⁴

¹¹⁵⁹ k'da "bilgil"

¹¹⁶⁰ k'a "ve" yok

¹¹⁶¹ r'de "kaçan" var

¹¹⁶² r'de "başlayub" yok

¹¹⁶³ r'de "Fârâbî" var

¹¹⁶⁴ p ve r'de bu ifâde "evvel yegâh, ikinci dügâh, üçüncü segâh dördüncü çârgâh" ifâdesinden sonra zikrediliyor ve bu ifâdenin sonunda p'de "vallahü alem bi'ssevâb ve ileyhi'l merci'u ve'l-meâb" var; r'de "vallahu alem" var

¹¹⁶⁵ p ve r'de "sûret-i cedvel şûbehâ" yok

SÛRET-İ CEDVEL-İ MAKÂMAT			
dördüncü kûçek 1166	üçüncü ısfahân	ikinci ırâk	evvel rast
sekizinci hüseynî	yedinci rehâvî 1167	altıncı zengûle	beşinci büyük
onikinci uşşâk	onbirinci bûselik	onuncu nevâ	dokuzuncu hicâz

(84b) SÛRET-İ CEDVEL-İ ÂVÂZEHA						
dördüncü	şehnâz	üçüncü	nevrûz	ikinci	güvâst	evvel
mâye	beşinci	selmek	altıncı	Gerâniyye	yedinci	hisâr Ebû Nasr kavli

¹¹⁶⁶ p ve r'de "zirefkend" var
¹¹⁶⁷ p'de "yidi"

Ammâ¹¹⁶⁸ ânı dahı beyân iderüz¹¹⁶⁹ kim oniki makâmdan¹¹⁷⁰ herbirisi oniki burcdan herbirisine¹¹⁷¹ ta'alluk dutar¹¹⁷² ya'ni ol oniki burcdan herbirininün tabi'atı ne ise ol âna müteallik olan makâmın dahı¹¹⁷³ tabi'atı oldur şöyle ki beyân iderüz bu dayire içinde ve bu oniki burcdan herbirininün tabi'atı neydü ki¹¹⁷⁴ ma'lûm olmak ol burucun bu âlemde eserinden ma'lûm olubdurur tecrîbe ile ve rasadile¹¹⁷⁵ ve andan oniki makâmın tabi'atı oniki burcun tabi'atında olduğı¹¹⁷⁶ dahı ma'lûm olupdurur tecrîbe ile tabâyı'-ı eşhâs-ı insâna (85a) muvafık ve muhâlif olmasına göre ve dayire budur¹¹⁷⁷

1168 p'de "ammâ" yok

1169 k'da "iderim"

1170 k'da "makam"

1171 r'de "herbirine"

1172 k'da "duta"

1173 p'de "dahı" yok

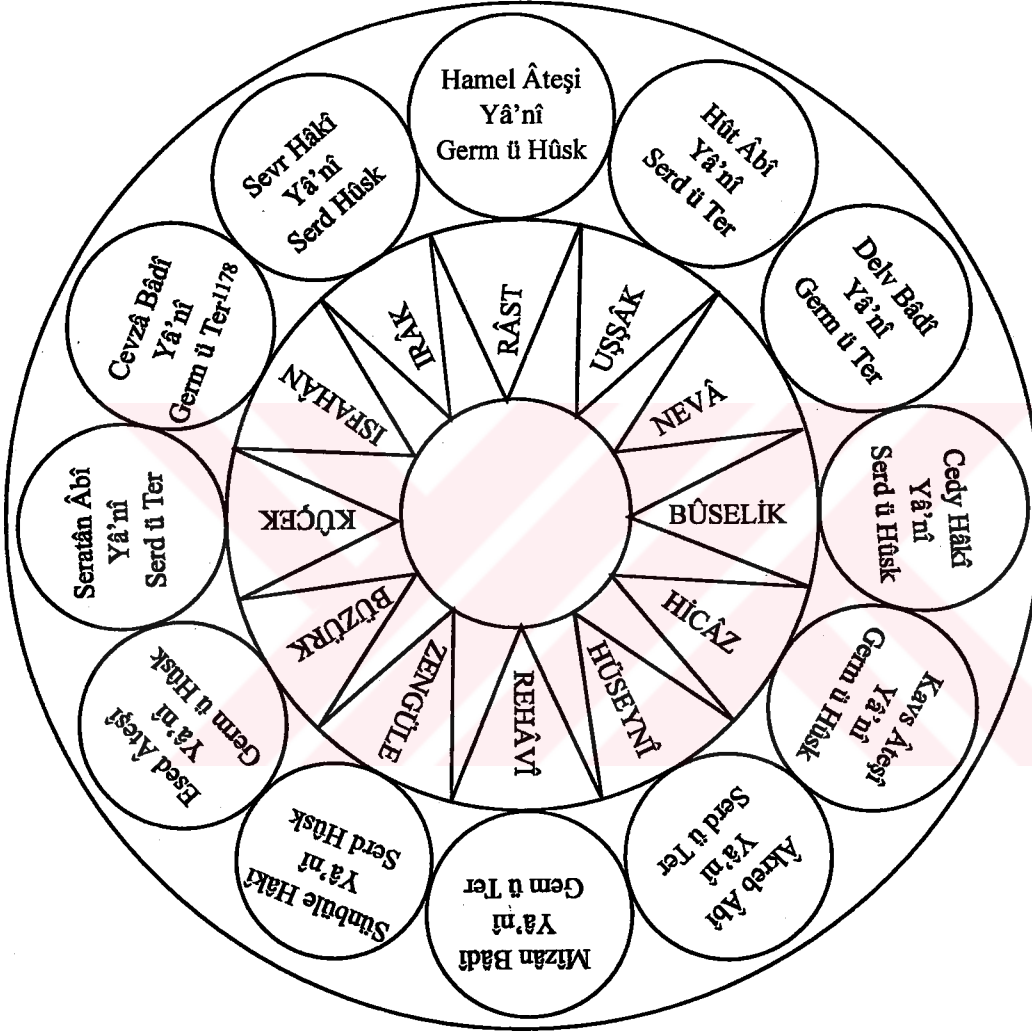
1174 p'de "neydüğini"

1175 p'de "rasad ki"

1176 r'de "ol"

1177 p'de "vallahu alem bi's-sevâb ve ileyhi'l merci'u ve'l-meâb yallahu'l-muvaffık ve'l mürşid temmet" var; r'de "vallahu alem bi's-sevâb temme" var

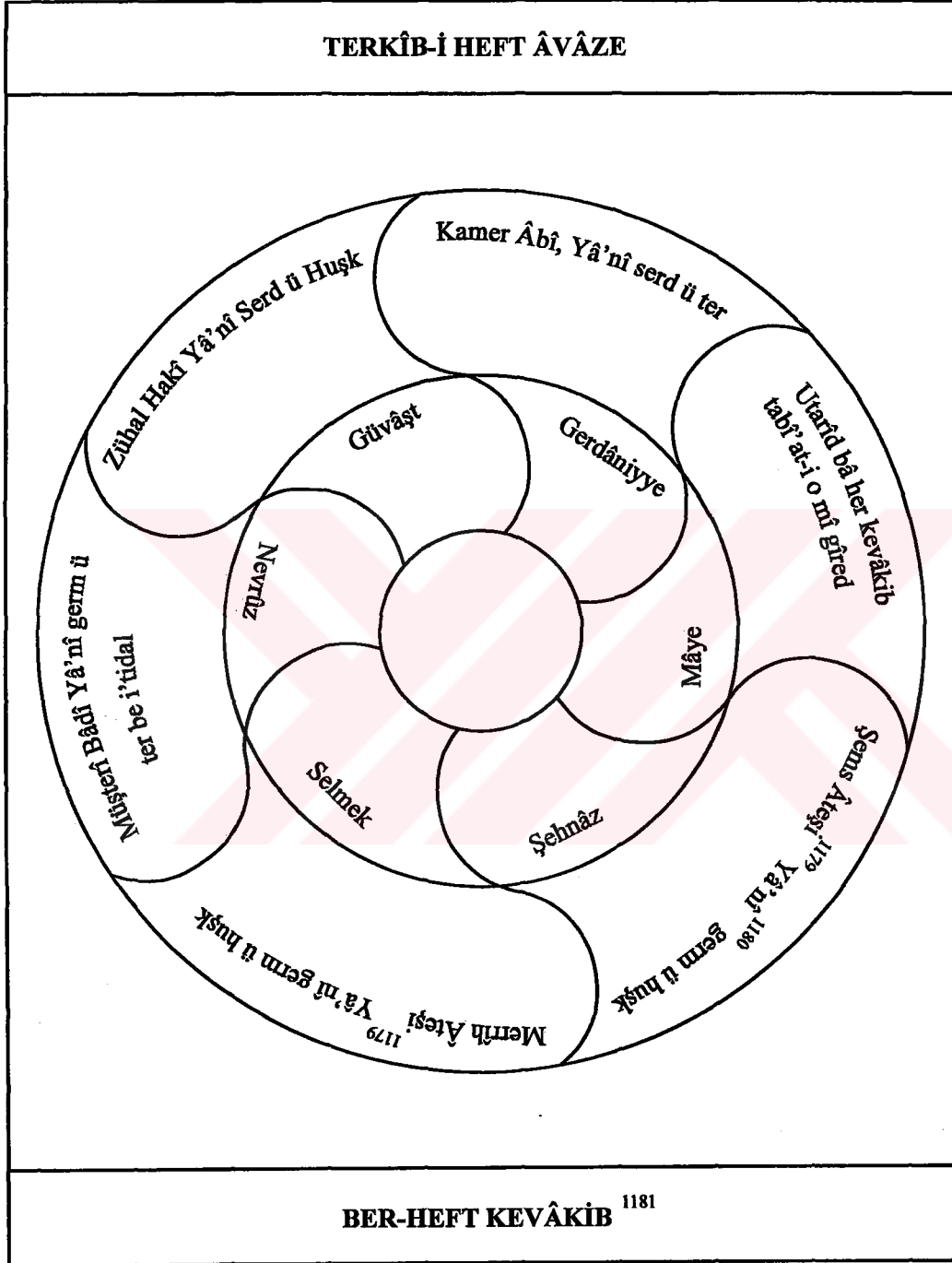
EVVEL-İ TERKÎB-İ DÜVÂZDE

BER-DÜVÂZDE BÛRÛC

1178 p ve r'de "serd"

(85b)

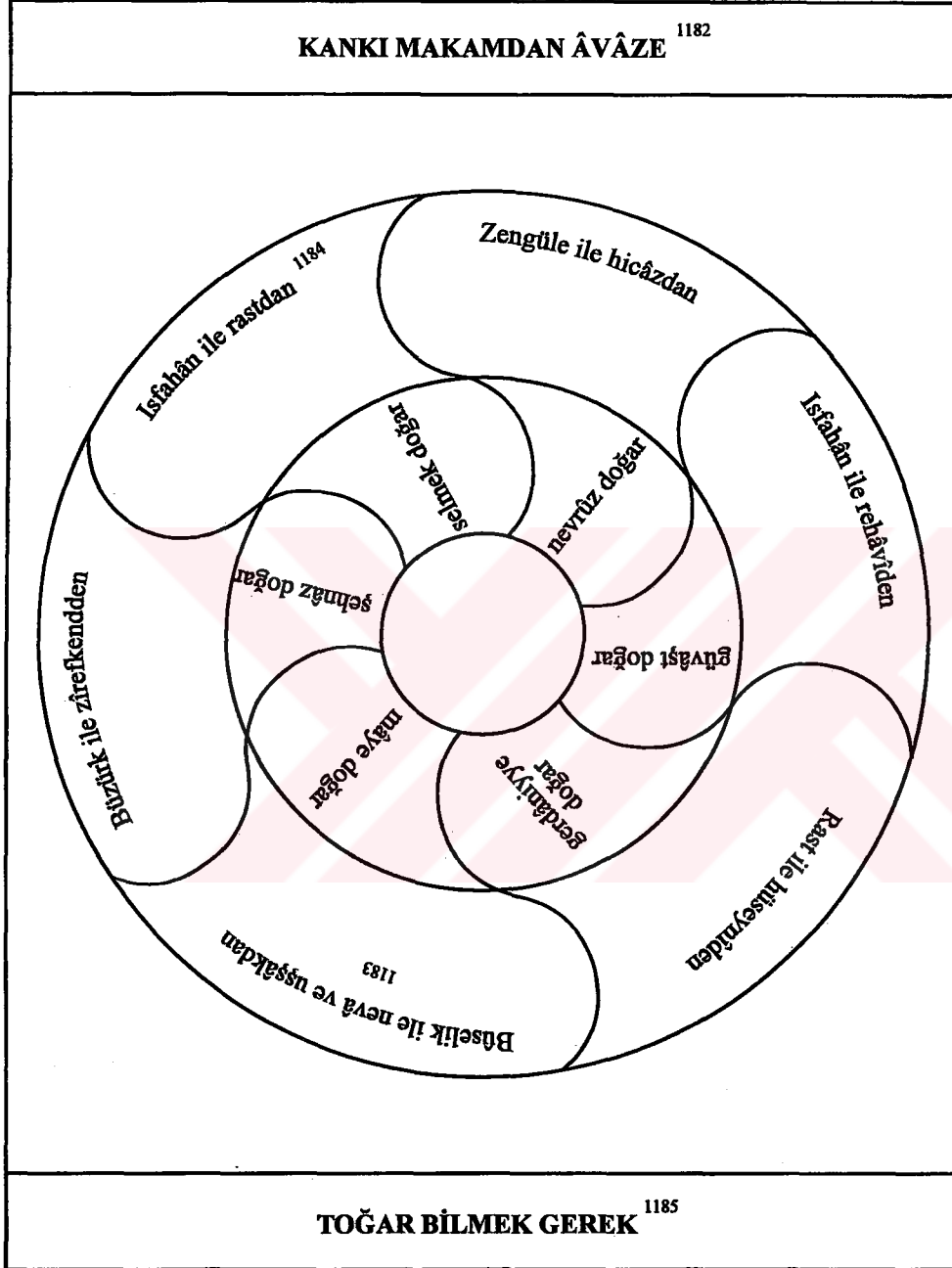

¹¹⁷⁹ k'da "nârî"

¹¹⁸⁰ k'da "yâ'nî" yok

¹¹⁸¹ p ve r'de "kavl-i Ebû Nasr" var

(86a)

¹¹⁸² p'de "bir bâb dahı evvelâ bilgil kim"; r'de "bir bâb dahı evvelâ bilgil kim kankı"

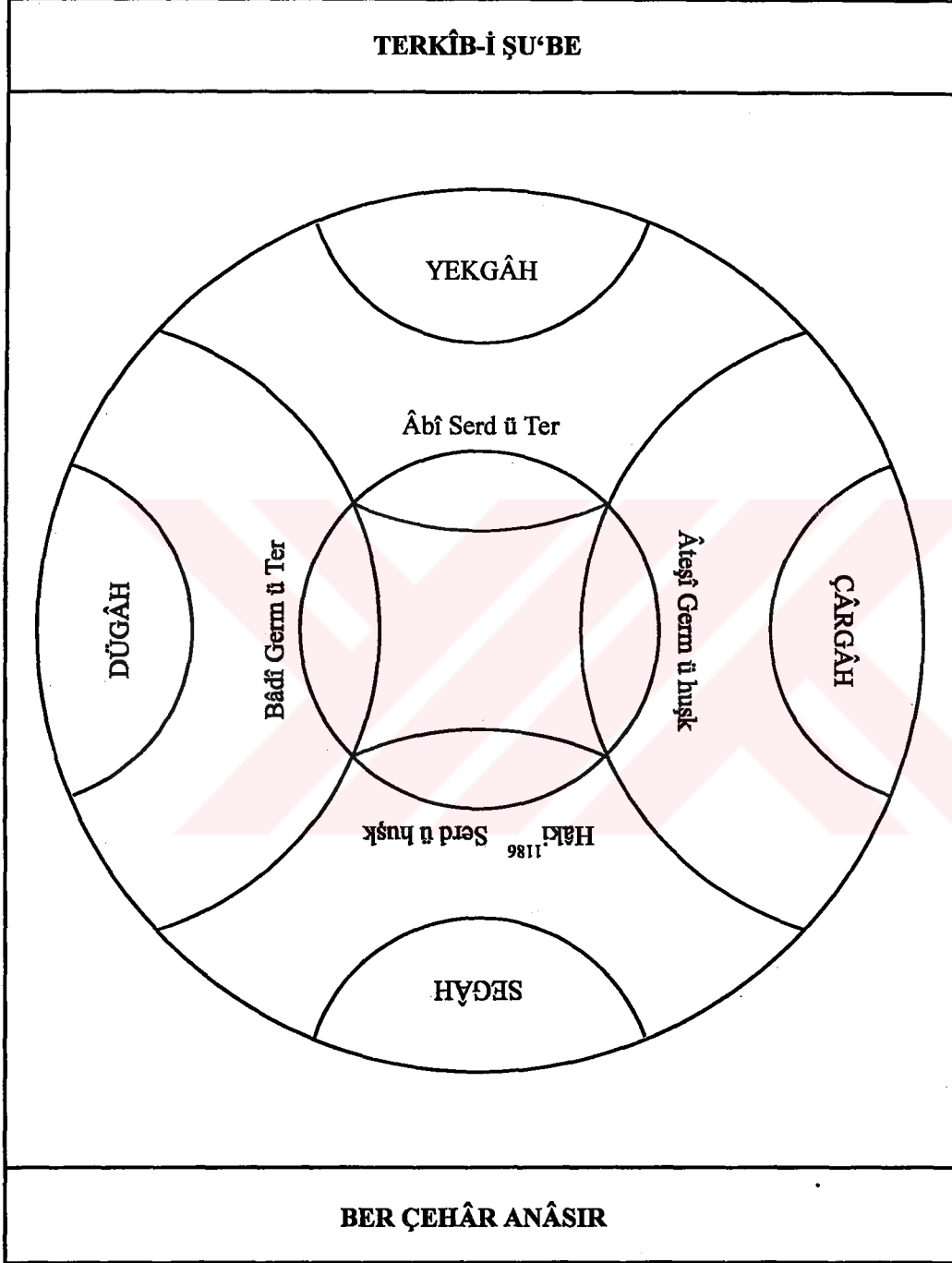
¹¹⁸³ p'de "bûselikle uşşâkdan"

¹¹⁸⁴ p'de "ısfahân ile ırâk ve nevâ"

¹¹⁸⁵ p'de "kankı makamûn âvâzesi kankıdır"; r'de "makamun âvâzesi kankıdır"

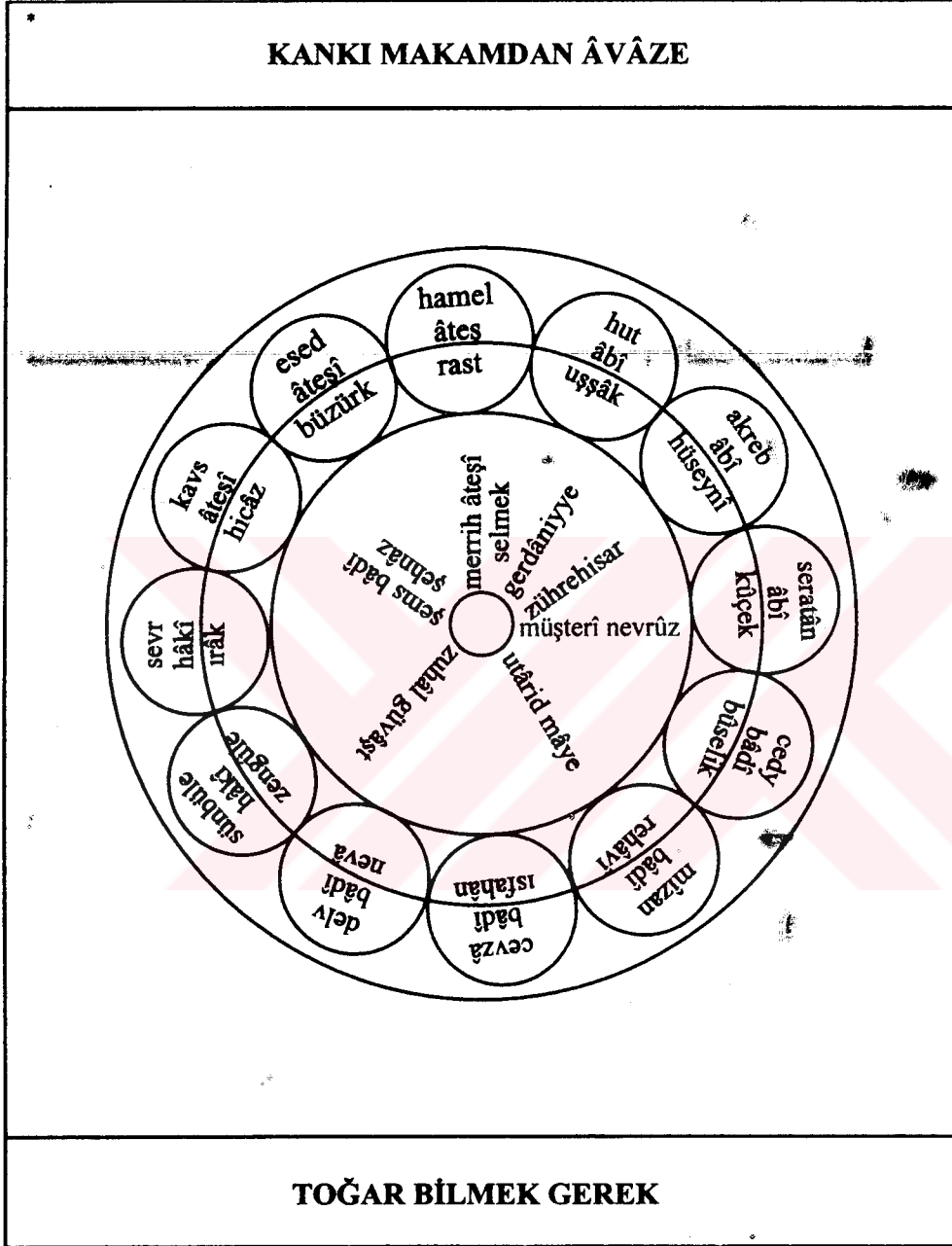
* p ve r'de bu şekil ile bir sonraki şekil arasında takdim tehir var

(86b)

¹¹⁸⁶ r'de "ve" var

(87a)

* revân ve paris nüshalarında 87 a'daki şekil budur

(87b)

*			
hemân	dügâh	hemân	evvel yegâh
hemân	çargâh	hemân	segâh
evi	dügâh hüseymî	evi	yegâh İsfahan
evi	Jegâh gerdâniyye	evi	segâh hisar
**			
hemân	yekgâh	hemân	evvel segâh
hemân	segâh	serâgaz hemân	dügâh
evi	yekgâh gençgâh	hemân	çargâh
evi ¹¹⁹⁰	segâh hisar evi	evi	dügâh hüseymî

* p'de "rast makamının dâiresi ve merkezidir"; r'de "rast makamının dâiresi ve merkezi budur"
** p'de "ırak makamının dâiresi ve merkezidir"; r'de "ırak makamının dâiresi ve merkezi budur"
1190 p ve r'de "nerm ırak"

(88a)

*			
hemân	segâh	hemân	dügâh
küçek evi	segâh	hemân	çârgâh
hüseynî evi	dügâh	ısfahân evi	yekgâh
dügâh muhayyer evi	yekgâh gerdâniyye evi	hisâr evi	segâh
**			
hemân	yekgâh	hemân	evvel dügâh
evi serâgaz	segâh hisâr 1191	evi	segâh çârgâh
evi	segâh hisâr	evi	dügâh hüseynî
evi	dügâh muhayyer	evi	yekgâh gerdâniyye

***

* p'de "ısfahân makamının dâiresi ve merkezidir"; r'de "ısfahân makamının dâiresi ve merkezi budur"

** p'de "zenküçek makamının dairesi ve merkezidir"; r'de "küçek makamının dâiresi ve merkezi budur"

1191 p ve r'de "segâh küçek"

*** r'de bu sayfa ile bir sonraki sayfa arasında takdim tehir var

(88b)

Geldük büzürk makâmının dâiresi budur			
hemân	yekgâh	hemân	segâh
hemân	segâh	evi	dügâh Irak
evi	segâh küçek	evi	segâh çârgâh
segâh hisar evi	dügâh hüseyinî evi	evi	yekgâh İsfahân
Zengûle makamının dâiresi ve merkezi budur			
nem	dügâh hisar	nem	yekgâh hüseyinî
evi serâgaz	segâh zengûle	nem	segâh gerdâniyye
evi dügâh	çârgâh	hemân	segâh evi yekgâh
evi	dügâh izzâl	evi	yekgâh İsfahân

* revân ve paris nüshalarında 88b'deki şekil budur

(88b)

nerm	dügâh hisâr	nerm	segâh
evi dügâh	segâh zengûle	nerm	dügâh irâk
evi dügâh	çârgâh	evi	segâh çârgâh
evi	dügâh uzzâl	evi	yekgâh isfahân
nerm	dügâh hisâr	nerm	yekgâh hüseynî
evi dügâh	segâh zengûle	nerm	segâh serdâniyye
evi dügâh	çârgâh	hemân	segâh evi yekgâh
evi	dügâh uzzâl	evi	yekgâh isfahân

(89a)

*			
hemân	segâh dügâh evi 1192	hemân	dügâh
hemân	çargâh evi yekgâh	hemân	segâh
hemân	segâh	evi	dügâh olur İsfahân 1193
evi	dügâh hemân gerdâniyye	hemân	çargâh
**			
hemân	segâh	hemân	dügâh
evi	yekgâh pençgâh	hemân	çargâh
evi	segâh hisâr	evi serâgaz	dügâh hüseynî
evi	dügâh muhayyer	evi	yekgâh gerdâniyye

* p'de "rehâvî makamının dâiresi ve merkezidir"; r'de "rehâvî makamının dâiresi ve merkezi budur"

1192 p'de "segâh dügâh oldu"

1193 p'de "dügâh oldu İsfahan"

** p'de "hüseynî makamının dâiresi ve merkezidir"; r'de "hüseynî makamının dâiresi ve merkezi budur"

(89b)

*			
hemân	segâh	hemân	dügâh
evi serâgaz	segâh hisâr 1195	hemân	dügâh hüseyinî 1194
evi	segâh hisâr	evi	dügâh hüseyinî
evi hemân	dügâh muhayyer	evi	yekgâh gerdâniyye 1196
**			
hemân	segâh	hemân	dügâh
serâgaz	dügâh hemân	hemân	çârgâh
evi	yekgâh gerdâniyye	evi	segâh hisâr
hemân	dügâh	hemân	dügâh muhayyer evi

* p'de "hicâz makamının dâiresi ve merkezidir"; r'de "hicâz makamının dâiresi ve merkezi budur"

1194 p ve r'de "hüseyinî" yok

1195 p ve r'de "yekgâh hicâz"

1196 p'de "yekgerdâniyye"

** p'de "nevâ makamının dâiresi ve merkezidir"; r'de "nevâ makamının dâiresi ve merkezi budur"

(90a)

*			
hemân serâgaz	dügâh	evi	yekgâh hemân dügâh
evi	yekgâh İsfahân	evi	yekgâh çârgâh
evi	segâh hisâr	evi	dügâh nevâ
evi	dügâh muhayyer	evi	yekgâh gerdâniyye
**			
hemân	dügâh	hemân	yekgâh
evi	yekgâh çârgâh	evi	dügâh uşşâk
evi	dügâh nevâ	evi	yekgâh İsfahân
evi	yekgâh gerdâniyye	evi	segâh hisâr

* p'de "bûselik makamının dâiresi ve merkezidir"; r'de "bûselik makamının dâiresi ve merkezi budur"

** p'de "uşşâk makamının dâiresi ve merkezidir"; r'de "uşşâk makamının dâiresi ve merkezi budur"

(90b)

Fasl-ı sîheştüm ¹¹⁹⁷ Der beyân-ı âvâzhâki asl est ¹¹⁹⁸			
kûçek evi	segâh	ısfahân evi	evvel yekgâh
hemân karargâh	segâh	hemân	çârgâh
segâh hisâr nerm	yekgâh rast	hemân	dügâh
rûy-i irâkda karar ider ^{1199 1200}	ısfahândan iner	rûy-i irâk evidir	bu karargâhi kim eyüdi
*			
hemân	segâh	hemân	evvel dügâh
kûçek evi	segâh	hemân	çârgâh
dügâh muhayyer evi ¹²⁰¹	gerdâniyye evi	segâh çârgâh	dügâh irâk evi
nerm dahı bununla ma'lum olur	tizye giden bunlardır	segâh hisâr evi	rast evi

¹¹⁹⁷ r'de "fasl-ı sîvîheştüm"

¹¹⁹⁸ r'de "güvaşt" var; p'de "der beyân-ı âvâzhâki asl est" yok

¹¹⁹⁹ r'de "irâk"

¹²⁰⁰ p'de "rûy-i irâk karardur"

* p'de "evvel güvaşt ki âvâzedür dâiresi ve merkezi tamam oldı"; r'de "evvel güvaşt ki âvâzedür dâiresi ve merkezi tamam oldı beyân-ı âvâze-i nevrûz"

¹²⁰¹ r'de "oldı"

(91a)

*			
hemân	segâh	dügâh evi	segâh
kûçek evi	segâh	çârgâh evi	segâh
hüseynî evi	segâh	ısfahân evi	segâh
dügâh muhayyer	çârgâh gerdâniyye	hisâr evi	segâh
**			
hisâr	dügâh	ısfahân nerm	yekgâh
serâgaz	dügâh	hemân	yekgâh 1203
hemân	çârgâh	hemân	segâh
tizye giden bunlardır	dügâh hüseynî evi 1204	ısfahân evi	yekgâh dügâh

* p'de "nevrûz ikinci âvâze dâiresi ve merkezidir"; r'de "nevrûz ikinci âvâze dâiresi ve merkezi budur beyân-ı âvâze-i şehnâz"

** p'de "şehnâz üçüncü âvâze dâiresi ve merkezidir"; r'de;"şehnâz üçüncü âvâze dâiresi ve merkezi budur beyân-ı âvâze-i mâye"

1202 p ve r'de "hisar nerm"

1203 p ve r'de "yekdügâh"

1204 r'de "evi" yok

(91b)

*			
hemân	dügâh	karargâh	yekgâh
çârgâh evi	segâh	hemân	segâh
ısfahân evi serâgaz	dügâh	kûçek evi	segâh
gerdâniyye muhayyer	yekgâh	dügâh hisâr evi	segâh hemân 1205
**			
dügâh	hisâr evi	segâh	evvel gerdâniyye
çârgâh hemân	pençgâh evi	yekgâh	hüseynî evi
rast evi	yekgâh 1206	dügâh hemân	çârgâh hemân
nerm karar ider	bu tizden kopar	hisâr evi	segâh

***

* p'de "âvâze-i mâye dâiresi ve merkezidür"; r'de "âvâze-i mâye dâiresi ve merkezi budur temmet der beyân-ı âvâze-i selmek"

1205 k'da "hemân" yok

** p'de "âvâze-i selmek dâiresi ve merkezidür"; r'de "âvâze-i selmek dâiresi ve merkezi budur temmet beyân-ı âvâze-i gerdâniyye"

*** r'de "âvâze-i gerdâniyyenin dâiresi ve merkezi hemân asl-ı masdardur temmet" var

1206 p'de "yekgâh hemân"

(92a) Fasl-ı sînehüm

Der beyân-ı "Nâmehâ-ı Darbhâ ve usûlhâ"¹²⁰⁷

"Bilgil kim"¹²⁰⁸ darb kankıdur darb iki denizdür birisi sakıldür ve birisi hafıfdür bu iki darb iki dürlü asıldur bu darb-ı sakılden nice dürlü"¹²⁰⁹ usûl peydâ olur imdi darb-ı sakıl tâbî'leri bunlardur"^{1210 1211}

türk-î darb	sivüm	revân	düvüm	verşân	ervel
serendâz	şeyüm	fahte	pençüm	semâi	çehârum
evsât	nehüm	hezec	heştüm	çehârum darb buhâri	heftüm

Andan girü darb-ı hafıfdür bu darb-ı hafıfden dahı dürlü darb hem çift darb dahi dirler peydâ olur bilmek gerek

çehardarb	sivüm	remel-i kasır	düvüm	remel-i tavîl	ervel
muhammes	şeyüm	rahkerd	pençüm	sedarb	çehârum
darbeyn	nehüm	çehar darb-ı hafif	heştüm	sengîn darb	heftüm

¹²⁰⁷ r'de "fasl-ı sîvünehüm der beyân-ı nâmehâ-yı darbehâ"; p'de bu başlık yok

¹²⁰⁸ r'de "asıl" var

¹²⁰⁹ r'de "darb-ı" var

¹²¹⁰ r'de "tabîlerdür"

¹²¹¹ p'de "bilgil kim..... tabî'leri bunlardur" ifâdesi yok

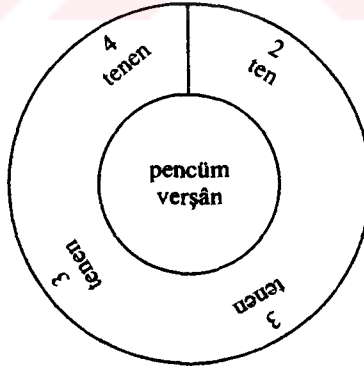
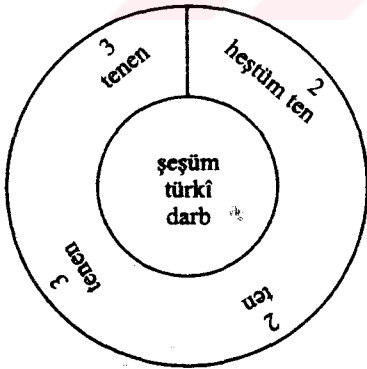
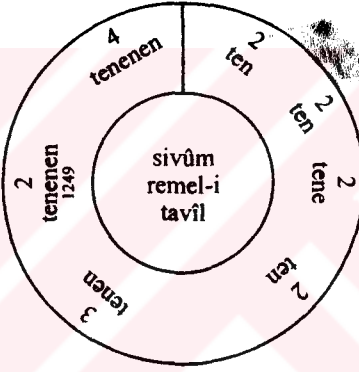
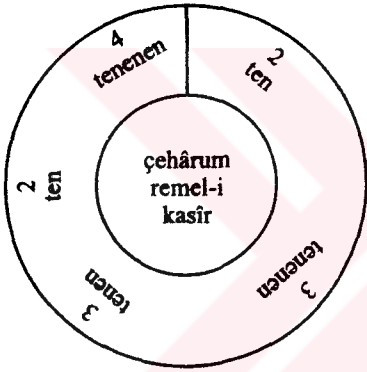
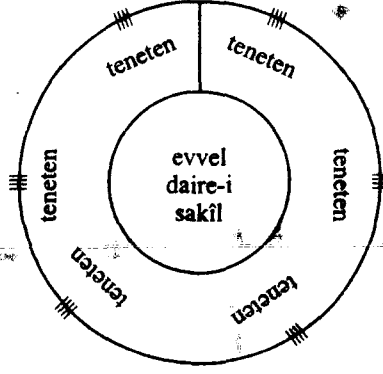
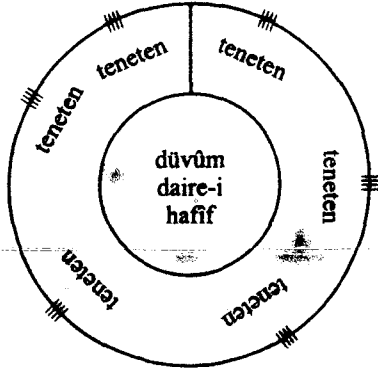
(92b) Geldük bu darbeyn şerhine kim iki darbdür birisi sakîl ve birisi hafif bir devr-i sakîlden ve bir devr-i hafifden ikisin bir yirde¹²¹² cem eylediler âdın darbeyn¹²¹³ kodılar geldük¹²¹⁴ bir dahi kim cihâr darb-ı hafifdür bu dahi darbeyn dürür bir devr-i cihâr darb-ı sakîlden ve bir devr cihâr darb-ı hafifden ikisin bir yire cem' eylediler âdını darbeyn kodılar geldük cihâr sakîldür bir dahi hem beyndür¹²¹⁵ bir devri sakîlden ve bir devr-i cihâr darbden ikisin birbirine cem' eylediler âdını darbeyn kodılar maksûd bu darbeyn didüklerinden iki yâd darb¹²¹⁶ bir devr birinden ve bir devr birinden ikisin birbirine cem' idesin bir pâre tasnîf idesin kankısı¹²¹⁷ gerekise olsün hemân darbeyndür bilün kim¹²¹⁸ müntehâsı sakîldür ve hafifdür (93a) girü kalan darbleri dahi bu darbler üzerine tasavvur eyle bu dahi bunda tamâm oldı¹²¹⁹ geldük nakarât hisâbına kim nakarât¹²²⁰ ne nesnedür şu arânun kısmı arûzdu gûyendelerün¹²²¹ nakarâtdur imdi darb-ı sakîl hem tavîl yigirmi dört nakarâtdur ya'ni yigirmi dört harfdür nice idicek muayyen olur¹²²² dört kez tenenen ten diye yigirmi dört harf tamâm olur geldük dayire-i hafif onaltı nakarâtdur nice idicek¹²²³ muayyen olur iki kerret tenen tenen ten¹²²⁴ diye¹²²⁵ onaltı harf tamâm olur geldük dayire-i remel-i tavîl on sekiz harf¹²²⁶ nice idecek mu'ayyen olur "ten ten tenen tenen ten tene ten ten"¹²²⁷ diye on sekiz harf tamâm olur geldük remel-i kasîr ondört harfdür nice idecek mu'ayyen olur¹²²⁸ (93b) bir¹²²⁹ ten ten ten tenen tenen ten diye ondört harf tamâm olur geldük dayire-i çehâr darb iki devrdür

---

1212 p ve re'de "yire"
1213 p'de "darb"
1214 p'de "geldük" yok
1215 p'de "darbeyn"; r'de "darbeyndür"
1216 r'de "darbdür"
1217 p'de "kankısın"; k'da "kankı"
1218 p ve r'de "bilgil kim"
1219 k'da "olındı"
1220 p ve r'de "nakarât" yok
1221 p ve r'de "kısmı" var
1222 k'da "yigirmi" var
1223 k'da "idince"
1224 p'de "tenenen tenenen ten"
1225 r'de "diye" yok
1226 p ve r'de "harfdür"
1227 p ve r'de "ten ten tenen tenenen ten tene ten ten"
1228 r'de "ki" var
1229 p ve r'de "kez" var

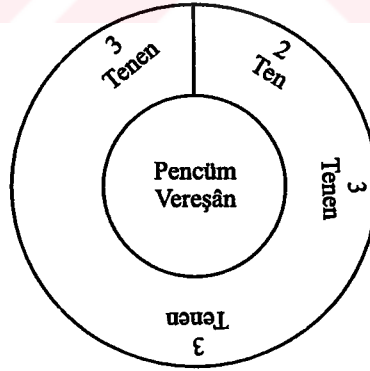
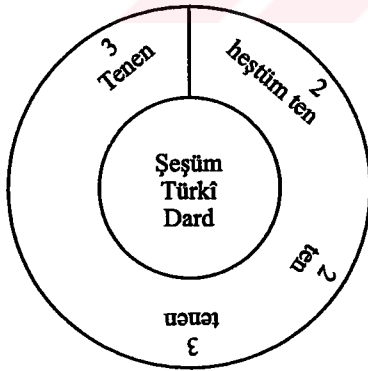
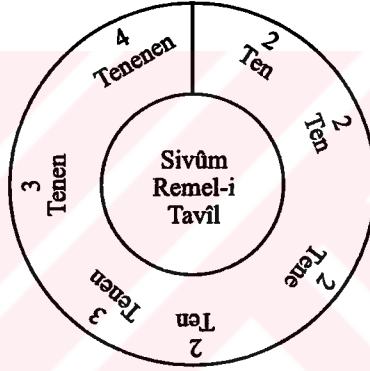
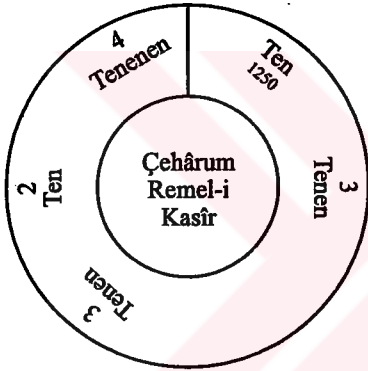
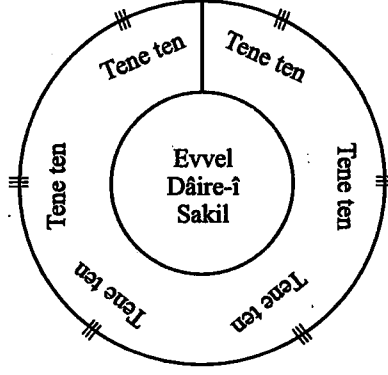
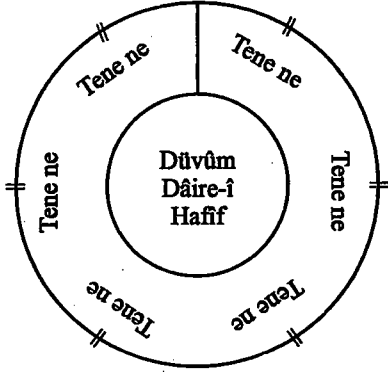
birisi hafif birisi remel-i kasîrdür iki keret "tenen tenen ten"¹²³⁰ diye bir keret ten ten ten tenen tenen ten¹²³¹ otuz harf tamâm olur dâyre-i Muhammes tavîl iki devrdür birisi¹²³² sakîl ve birisi fâhte darbdür "dört keret "tenenen ten"¹²³³ diye bir keret"¹²³⁴ ten tenen tenen ten diye yigirmi dört harf-i sakîl ondört harf fâhte tamâm olur verşân oniki nakarâtdur bir keret tenenen tenen tenen ten diye oniki darb tamâm olur ve türk-i darb on harfdür ten tenen tenen ten diye on harf tamâm olur¹²³⁵ bir keret ten tenenen tenen tenen ten diye ondört harf tamâm olur ammâ bilgil kim dairey-i sakîl bir denizdür¹²³⁶ (94a) dayire-i hafif bir denizdür dayire-i sakîlün nısfı var rub'ı var dayire-i hafifün nısfı var¹²³⁷ rub'ı var sakîlün nısfı remeldür rub'ı hezecdür hafifün muhammesi kasîrdür rub'ı hezec kasîrdür geldük herbir üstâd¹²³⁸ geldiler cihâna bir yâdigâr kodılar gıtdiler senün bizüm maslahatmuziçün imdi herbirisi fikr-i firâseti¹²³⁹ yitdükce bu ilm içinde terkibler makâmlar bünyâd itmişler geldük bir rivâyet dahı budur kim bir nice üstâdlar asl darb ikidür dimişler birisini¹²⁴⁰ sakîl ve birisini¹²⁴⁰ hafif takdir itdük bunları¹²⁴¹ bir nice üstâdlar asl darb altıdur dimişler revândür türk-i darbdür semâ'idür fahtedür remel-i tîzidür remel-i sengîndür bunlarun dahı şerh-i beyânın itdük nakarât hısâbile zîrâ kim (94b) bunlar altı dürlü asıldür ki¹²⁴² birbirine benzemez¹²⁴³ yakınlığı yok "vallahü-alem bi's-sevâb"¹²⁴⁴ evvel riâyet Nâsıruddin¹²⁴⁵ el ma'rûf bi-bni¹²⁴⁶ Nasr Farâbî rivâyet-i Nâsıruddin sakîl ve hafif dâireleri bunlardur"^{1247 1248}

-
- 1230 p'de "ten ten ten"
1231 r'de "ten" yok; p'de "diye"
1232 k'da "biri"; p'de "biri sakîl ve birisi" var
1233 r'de "tenen ten"
1234 p'de "dört keret tenenen ten diye bir keret" ifâdesi yok
1235 p ve r'de "ve darb fahte ondört harfdür" ifâdesi var
1236 p ve r'de "ve" var
1237 p ve r'de "hem" var
1238 r'de "üstâdlar"
1239 k'da "fîkrâsi"
1240 p ve k'da "birisi" var
1241 p'de "bunlar"; r'de "bunlarun"
1242 p ve r'de "ki" yok
1243 r'de "benzer"
1244 r'e "vallahü-alem bi's-sevâb" yok
1245 k'da "Nâsıruddin" yok
1246 r'den "bin"
1247 r'de "dâireleri bunlardur" yok
1248 p'de "vallahü-alem..... dâireleri bunlardur" ifâdesi yok

* Paris ve Revân nüshalarında 95a p'de "tenen"
1249

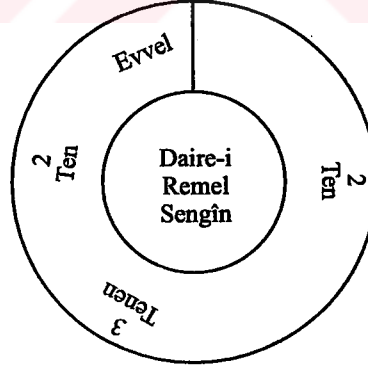
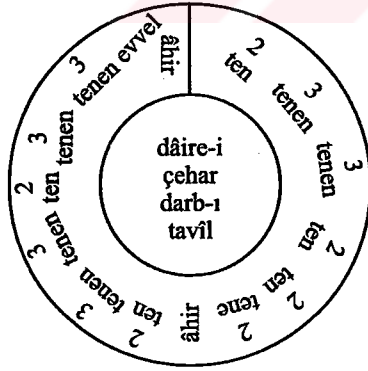
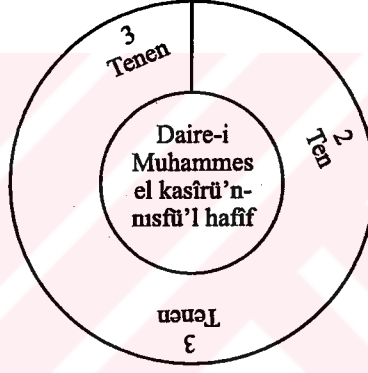
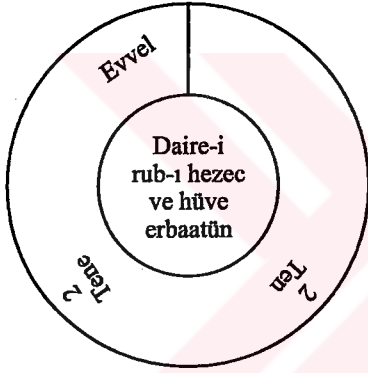
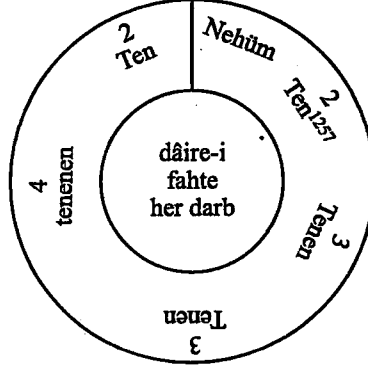
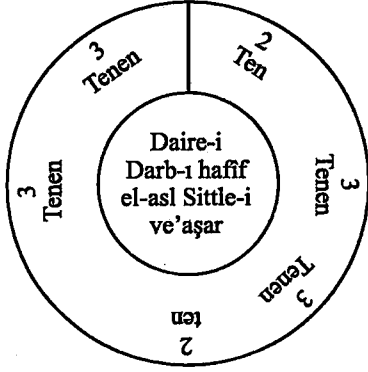
(95a)

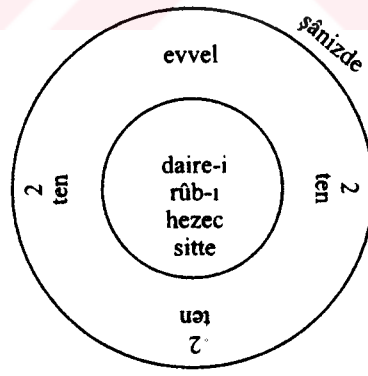
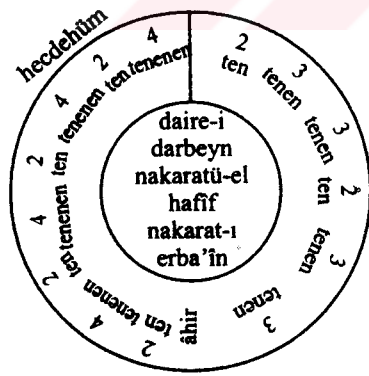
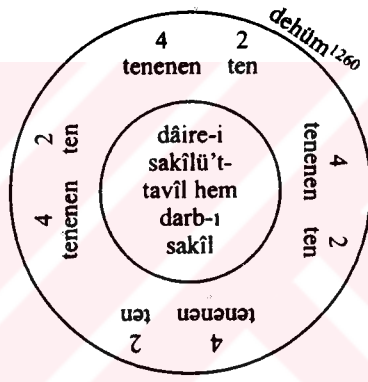
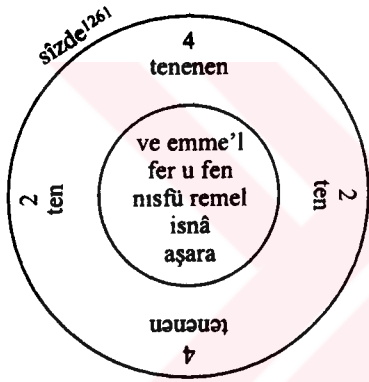
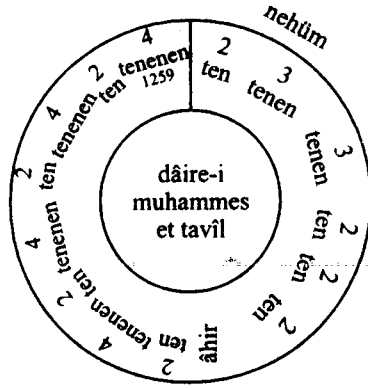
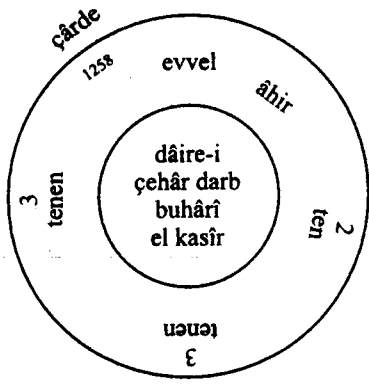
* k'da "Sûret" var
1250 k'da "tenen"

(95b)

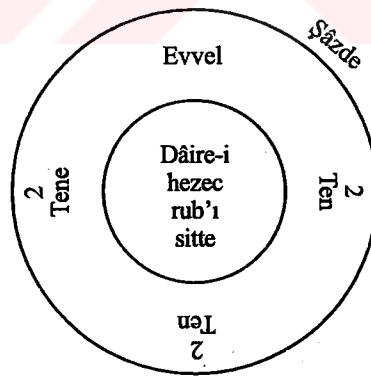
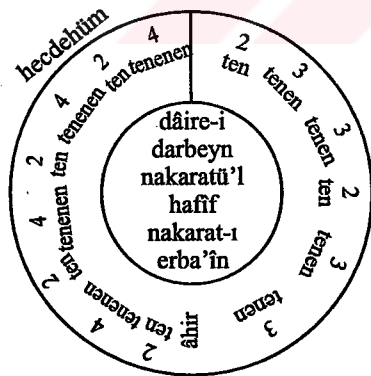
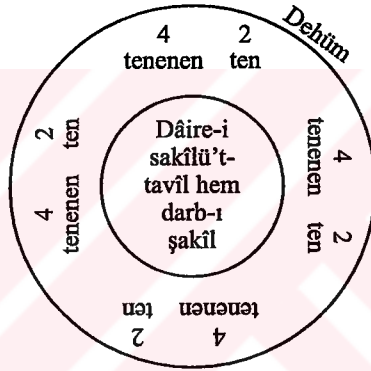
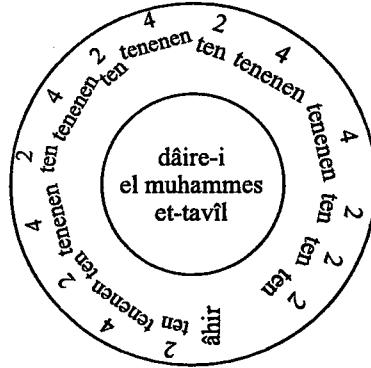
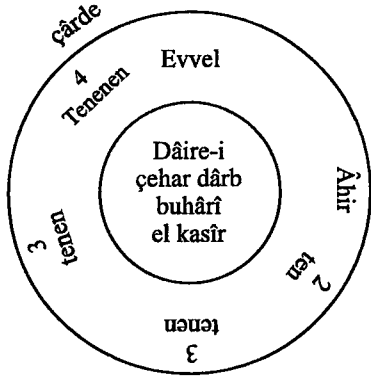

1257 k'da "tenen³" var

* Paris ve Revân nüshalarında 96a
 1258 p'de "tenenen⁴ten²" var
 1259 p'de "tenenen⁴" var
 1260 p'de "dehüm" yok
 1261 p'de "sîzde" yok

(96a)

(96b) Bilgil kim¹²⁶² rivâyetdür sâhib darbeynden Muhammedi Rabbânî üstâd Kemâleddin Tebrizî, bu üstâdlar rivâyetinde budur kim oniki¹²⁶³ makâm altı âvâze bakî kalanı terkîbdür geldük Sûfiddin ve Abdülmü'min¹²⁶⁴ ve Ali Ebû Sînâ ve¹²⁶⁵ Nâsiruddin el-ma'ruf bi ibn Nâsır Fârâbi rahmetullâhi aleyhim¹²⁶⁶ rivâyetinde budur kim bu kitâbun evvelinden âhirine bilâ kelimât oldı ba'zısı¹²⁶⁷ bunlarun ve ba'zısı¹²⁶⁷ sâhib kitabun geldük bu bâba dahı kim darb nedür usûl nedür zaman nedür usûl aslun cem'idür usûl-i zamân bir kâ'ide kim ânun cismü yok¹²⁶⁸ darb oldur kim iki zamânun ortasına vâkı ola zamân oldur kim ki daribun ortasına vâkı ola usûl ol nesne degül kim ânı kimse göre asl-ı usûl (97a) bir nesnedür kim ânun cismi yok Allah'dan¹²⁶⁹ bahşâyışdür nitekim bir kişiye hüsn virur yâ hulk yâ hûb nefes virür bu usûl dahı ancılayındur Allah'dan hidâyetdür buna¹²⁷⁰ münâsib bir hikâyet geldi Ebû Ali Sînâ dâim eydürdi kim ene merdi ilm gû deridi¹²⁷¹ kânî ilm kim ben ânı bilmeyem dirdi kaçan kim Sûfiddin¹²⁷² rahmetullâh¹²⁷³ bunı işitdi Bağdat'da altı şâkird öğretti¹²⁷⁴ Mısır'a gönderdi eyitdi varun bu ilim¹²⁷⁵ Ebû Ali Sînâ katına âşikâre kılun görsün işitsün kim ilm nicedür bu şâkirdler Mısır'a geldiler Ebû Ali¹²⁷⁶ buldılar dest-i bûs itdiler oturdılar bir nevbet-i müretteb tamâm itdiler Ebû Ali bunlarun darbin işitmişdi nevbetlerin dinledi gördi kim nâzûk hûb ilm (97b) yavlak begendi didikim hazâ ilmün eyne racülün¹²⁷⁷ cellehû¹²⁷⁸ ya'ni ûş ilm kânı erkim¹²⁷⁹ ide vardı bu ilme meşgûl oldı çok zamân çok rûzigâr zahmet çekdi aslını

1262 k'da "ki" var
1263 p'de "ol iki"
1264 p'de "Abdülmü'min'in"
1265 p'de "ve" yok
1266 r'de "rahmetullâhi aleyhim" yok
1267 r'de "bâ'zısını"
1268 k'de "dahı" var
1269 r ve k'da "Allahu tealâ'dan"
1270 k'da "bur ki"
1271 r'de "deridi" yok
1272 r'de "Sufyeddin"
1273 r'de "rahmetullâh" yok
1274 p ve r'de "öğretmişdi"
1275 p'de "kim bu ilim varun"; r'de "bu ilim varun"
1276 r'de "Ali'yi"
1277 p ve r'de "racûl"
1278 p ve r'de ;"cellehû" yok
1279 p ve r'de "hâl" var

fer'ini bildi cümle-i makâmât ve nakarât ve¹²⁸⁰ dâyirelerini bildi merkezlerini evvel âhir bildi diledi kim nêsne eyide bünyâd ide eli¹²⁸¹ darb-ı usûle girmede çok cehd¹²⁸² taleb itdi başaramadı deng ve¹²⁸³ hayrân âciz kaldı imdi bu usûli bilgil¹²⁸⁴ kim Allah te'âlâdan hidâyetdür ve ve¹²⁸³ bahşâyışdür bu hikâyet tamâm oldu

Fasl-ı Çihlüm

Der beyân-ı nevbet-i müretteb ki çîst

Bilgil ki¹²⁸⁵ bu ilm-i mûsikîde bunca acîb ve garîb hikâyetlerden bir gerekli dahi¹²⁸⁶ budur kim bilmek gerek kim nevbet-i müretteb nice olıcak tamâm olur şöyle gerekdür kim (98a) eger¹²⁸⁷ sâzende ise sâzın¹²⁸⁸ düzmek gerek bir eksuksuz tamâm andan sonra başlaya bir makâm göstere dahi ol makâmda bir pîşrev çala¹²⁸⁹ ve¹²⁸³ eyde ve sonra tasnîf eyide andan bir daire çalâ yâhud bir nağme eyde sonra nevâht çala tamâm eyde¹²⁹⁰ dura bu nevbet urûm¹²⁹¹ vilâyetinde olan sâzendeleründür ammâ Arabun nevbet-i mürettebi oldur kim bir makâmda bir usûlde gerek hafif olsun gerek sakîl gerek verşân gerekse muhammes olsun her kankı darbda olursa olsun bir makâmda bir usûlde¹²⁹² ammâ asl-ı hafif ve sakîldür dört tasnîf eyde evveline kavlı dirler ikincisine gazel dirler üçüncisine terâne dirler dördüncisine furdâşt dirler eger sâzende ise sonra bir nevâht ider¹²⁹⁰ hemân¹²⁹³ (98b) Arab'un üstâdları¹²⁹⁴ nevbeti budur ammâ nevbet-i müretteb de bir kaç nev'iledür Abdülmü'minün bir kavli vâir Ebû Nâsır Fârâbînün bir

---

1280 p ve r'de "ve" yok
1281 k'da "iki"
1282 p ve r'de "cehd ü"
1283 p ve r'de "ve" yok
1284 k'da "bilkim"
1285 p ve r'de "kim"
1286 r'de "dahi" yok
1287 p ve r'de "evvel"
1288 k'da "sazın" yok
1289 p'de "çala" yok
1290 r'de "ide"
1291 r'de "rûm"
1292 r'de "gerek"
1293 p ve r'de "hemân" yok
1294 r'de "Arab üstâdlarınun"

kavli vâr ve Ebû Alî'nün bir kavli var bunları beyân idelim evvel nevbet-i müretteb bâbında Abdülmü'min kavli budur kim bir üstâde nevbet lâzım düşse eger gûyendeyise gerekdür kim evvel bir makâmda serâğaz ide sonra bir pîşrev eyde andan dört tasnîf eyde bir darbda heman nevbet¹²⁹⁵ tamâm olur Abdülmü'min kavlince ve ol¹²⁹⁶ kim Ebû Nasr Fârâbînündür şöyle gerekdür kim eger gûyende ise evvel serâğâz eyide¹²⁹⁷ sonra dört tasnîf ide sonra pîşrev eyide heman nevbetin tamâm itmiş olur ve Ebû Ali kavlince şöyle gerekdür kim gûyende olan evvel serâğâz¹²⁹⁸ eyide¹²⁹⁷ andan sonra bir pîşrev eyide sonra ol ol¹²⁹⁹ (99a) yirde üç tasnîf eyide sonra bir nağme eyide heman nevbetin tamâm ider ve eger sâzendeyise heman böyle eyleye nağme yirine¹³⁰⁰ seyride ve sâkin ola ammâ Abdülmü'min ihtiyârınca sâzende olan gerekdür kim sâzın "düze tamam andan"¹³⁰¹ serâğâz eyleye¹²⁹⁷ sonra sâzınun kavâidince seyrler eyleye andan pîşrev çâla ve sonra dâire çâla ve sâkin ola bu ol vakt gerekdür kim sâzende olan âvâzı kat'a olmaya kim eyide yâhud âvâzı zahmetlü ola her vechile eyitmek gerekdür eger zahmetlü olmayub âvâzı¹³⁰² kem olursa eyitmek gerekdür zîrâ âvâz kemliği ayıb olmaz âvâz hak te'âlâ'nun bahşâyışidür cehdü ciddile¹³⁰³ sa'y-ı teftîşile ve taleb¹³⁰⁴ dünyâyile müyesser olmaz nitekim Allah Te'âlâ Celle Celâlü¹³⁰⁵ bir kimseye bahâdırılık (99b) virür yâhud kemâl-i hüsn virür yâhud sehâvetlik¹³⁰⁶ müyesser eyler yâhud hulk virür ve kemâl-i şefkat virür bes eyle¹³⁰⁷ olsa âvâz dahı bunların misâlinedür kim bu didigimiz hâsıyyetlerden¹³⁰⁸ hiçbirisi cehdü vechîle hâsıl olmak ne¹³⁰⁹ mümkündür¹³¹⁰ eyle olsa ol

---

1295 p ve r'de "nevbet-i"
1296 p ve r'de "kavl"
1297 p ve r'de "ide"
1298 p'de "âgaz"
1299 p ve r'de "ol" yok
1300 p ve r'de "yerinde"
1301 p ve r'de "tamam düze andan"
1302 k'da "ve âz"
1303 r'de "Cidd ü cehd ile"
1304 k'da "ve" var
1305 r'de "celâlü'hü"
1306 r'de "sehâvet"
1307 k'da "öyle"
1308 k'da "hasıyyetlerden"
1309 r'de "ne" yok
1310 r'de "mümkün değüldür"

kimse ne kim¹³¹¹ âvâzı za'îf olduğına usan olmak gerekmez bu şerîf ilme meşğûl olmak gerekdür¹³¹²

Fasl-ı Çihlyeküm¹³¹³

Bilgil ki zamân-ı mâ-tekaddemde Fisagoris Hakîm-ü Riyâzî ilmleri gâyetince bılurdı ve ânı ilhâm ve riyâzatile ma'lûm itmişdi¹³¹⁴ ba'zılar ana İdris¹³¹⁵ dirler aleyhisselâm ve bu ilm-i âlemde ol zâhir itmişdür ve dirler¹³¹⁶ eflâkün âvâzesin işitmişdür (100a) "ve andan ahz itmişdür"¹³¹⁷ ol aradan bu ilmi münteşir itmişdür ve gayet kemâlde bilmişdür andan sonra şöyle dirler kim eger ol zamanda bir kişiye bir maraz zâhir olsa bu ilm-i¹³¹⁸ kuvvetiyle ol şahsa muâlecet¹³¹⁹ iderlerdi ol kişi şifâ bulurdı tahsîsile emrâz-ı rûhâniyye¹³²⁰ ve ışka ve cünûna ve mâlfhulyâyâ ve olki¹³²¹ dimağa ta'âlluk vardur hukemâ-i mâ tekaddem sâzlarun aslını dört veter¹³²² üzerine komışlardur zîr ve müsennâ ve müselles ve bamm tâ cümle masnûâtları umûr-ı tabi'î gibi ola pes veter ve¹³²³ zirâ od gibîdür ve ânun nağmesini od hareketine münâsib tutubdururlar müsennây-ı hevâ tabi'atında tutubdururlar ve anun nağmesini hevânun harâreti ve rutûbetine münâsib tutubdururlar (100b) ve¹³²⁴ müsellesi su gibi tutubdururlar ve nağmesini suyun rutûbeti ve bürûdetine¹³²⁵ idüb dururlar ve yirun tabi'atı gibi tutubdururlar ve nağme serâhî yirun hıltı ve sıklî gibîdür ve dahı diyup dururlar kim nağme-i ter mukavvî hıltı ve safrây-ı ziyâde ider ve kuvvet ve te'sirini dahı

¹³¹¹ r'de "kim" yok

¹³¹² p'de "vallahu alemu ve ahkemu vallahü'l-müste'ân ve aleyhi't-tekellân" var

¹³¹³ p'de "der beyân-ı âvâze-i eflâk" var

¹³¹⁴ k'da "ve" var

¹³¹⁵ p ve r'de "peygamber" var

¹³¹⁶ p ve r'de "ki" var

¹³¹⁷ p ve r'de "ve andan ahz itmişdür" yok

¹³¹⁸ p ve r'de "mûsîkî" var

¹³¹⁹ p ve r'de "muâlece"

¹³²⁰ p ve "revhâniyye"

¹³²¹ p ve r'de "evvelki"

¹³²² p ve r'de "vetir"

¹³²³ p ve r'de "ve" yok

¹³²⁴ r'de "ve" yok

¹³²⁵ p ve r'de "nisbet" var

bile ammâ balgam hiltınun zıddıdır ve nağme-i mesnâtân¹³²⁶ hiltınun¹³²⁷ mukavvîsidür ve kuvvet-i te'sirin ziyâde ider ve ammâ sevdâ hiltınun zıddıdır ve âna sülüseyn ve terfîk virür ve nağme-i müselles balgam hiltınun¹³²⁸ mukavvîsidür ve kuvveti ve¹³²⁹ te'sirin ziyâde eyler ve¹³²⁹ ammâ safra hiltınun zıddıdır ve ânun hiddetini teskîn ider¹³³⁰ nağme-i bam sevdâ hiltınun mukavvîsidür ve kuvveti ve te'sirin ziyâde eyler ammâ kân hiltınun zıddıdır kanun galebesini teskîn ider emrâz-ı insan bu dörtten (101a) taşra degüldür pes gerekdür kim bu ilmün tabi'atını bile ânınçün kim durûb-i nabz-ı insândan dutubdururlar ve bu bâbda bir kaç kelime zıkr olındı ve¹³²⁹ çün bu ilm münderiş¹³³¹ öldi bunun¹³³² Dâvûd Peygamber aleyhisselâm zamânında idi ve ol zamânda kemâl tutdı şöyle kim zebûri hoş âvâzile¹³³³ okurdu ânun lezzetinden ölü dirilürdi ve diri helâke yakîn¹³³⁴ olurdu andan sonra hakîm¹³³⁵ mû'allim-i¹³³⁶ sâni Ebû Nasr Fârâbî Rahmetullâh-i aleyhi¹³³⁷ bu ilmi gâyet kemâlinde bilmişdi şöyle kim dilese bir kişiyi¹³³⁸ güldürürdi ve dilese ağladurdu ve isterse uyudurdu ve dilerse dîvâne iderdi ve dilese kendûye getirürdi nitekim¹³³⁹ halîfe hikâyetinde beyân öldi ve¹³⁴⁰ bu ilmün kuvvetile bu hark-i (101b) âdet kabîlindendür ve hark-ı âdet münkasimdür on kısım üzerinedür¹³⁴¹ ve ânun biri âlât-ı remidür raksda ve ânun tahkîkî oldur kim istiânetdür ahvâl-ı riyâzatile ve tabi'atı kuvvetinün mizâcile ve bu ilm-i mûsikîdür şöyle kim mâ tekaddem üstâdlar her¹³⁴² nesneden ötürü bi nev'i elhân isti'mâl idüpdururlar meselâ du'â ve tesbih ve tilâvet-i

1326 r'de "müsennânan"

1327 k'da "hiltun"

1328 p'de "hiltınun" yok

1329 k'da "ve" yok

1330 p ve r'de "ve" var

1331 r'de "münderiş"

1332 p ve r'de "ihyâsi" var

1333 k'da "âvâz"

1334 p'de "yakın" yok

1335 p ve r'de "efdâl ve" var

1336 k'da "mâlûm-ı"

1337 p'de "rahmetullâhi aleyhi'l-bâri" var; r'de "rahmetullahi aleyhi" yok

1338 k'da "kişi"

1339 k'da "nitekim" yok

1340 k'da "olındı ve"

1341 r'de "üzerine"

1342 k'da "bir" var

Kûr'ân¹³⁴³ gayr-ı mahlûkçün şol¹³⁴⁴ perdeler isti'mâl iderler kim tevfi kılûb ve bekayı uyûne nisbeti var ânunçün kim nefse nedâmet peydâ ola zünûbden şöyle kim bir¹³⁴⁵ nev'-i elhân dahı istihrâc idüptururlar âna müsecca dirler savaş güninde ve leşker arasında isti'mâl iderler tâ ki nüfûs-i secâat kesb ideler ve bir nüsha dahı¹³⁴⁶ istihrâc idüp(102a)tururlar ânı mesâyıb ve ahzânda ve hümûm ve gumûmda isti'mâl iderler ve ba'zı dahı deve¹³⁴⁷ içün eş'ârda¹³⁴⁸ karagû gicelerde okıyalar¹³⁴⁹ tâ ki¹³⁵⁰ develere neşât hâsıl ola seyr ve hareketde sıkl-i hâmilden bî haber ola ve kısalâ hazâ şimdi bu mukaddimeden garaz oldur ki şöyle ki insâna lezzeti rûhâni hâsıl olur hayvânda¹³⁵¹ dahı hâsse-i sem vardur âna dahı lezzet hâsıl ola pes böyle olsa ilm-i mûsikî ilm-i azim ve şerîf ve dakîkdür ve bu bâbda kitâblar ve te'lif idüpdururlar ta bahr ki âhirde mu'allim-i sâni Ebû Nasr Fâriyâbi aleyhi'r-rahmeti¹³⁵² altmış mücelled bu bâbda ilm-i mûsikî tasnîf idüpdururlar ve andan sonra üstâdü'l-beşer reîs-i eshâb şeyh Ali bû¹³⁵³ Sînâ aleyhi'r-rahmeti¹³⁵⁴ (102b) mutavvel kitâblar "bu bâbda"¹³⁵⁵ şerh ve bast ile beyân idüp durur¹³⁵⁶ ¹³⁵⁷ maktûr-i beşer değöldür kim¹³⁵⁸ ândan sonra bu ilmi¹³⁵⁹ andan yigrek bildi¹³⁶⁰ ve ya bile ammâ andan¹³⁶¹ üstâd Safiyyüddin Abdülmü'min aleyhi'r-rahmeti¹³⁶² bu ilimde sayler idüpdür¹³⁶³ begâyet ammâ bu fende bir muhtasar ve müfîd kitâb te'lif

-
- 1343 r'de "Kûr'ân" yok
1344 k'da "şöyle"
1345 p ve r'de "bir" yok
1346 p ve r'de "dahı" yok
1347 p'de "develer"
1348 k'da "eş'ârda" var
1349 k'da "ki" var
1350 k'da "tâ ki" yok
1351 p'de "hayvân"
1352 p ve r'de "aleyhi-r rahme"
1353 p ve r'de "Ebû"
1354 r'de "aleyhi'r-rahmeti" yok
1355 p'de "bu"; r'de "bunı"
1356 p ve k'da "idüpdür"
1357 r'de "kim" var
1358 r'de "kim" yok
1359 p ve r'de "kimse" var
1360 p ve r'de "bilmedi"
1361 r'de "sonra" var
1362 r'de "aleyhi'r-rahmeti" yok
1363 p'de "ve" var

idüpdür¹³⁶⁴ kim âna Şerefiyye dirler meşhûr edvârdur imdi bu iki muhtasar kitâbdur bu ilmde şol cemâ'atun kim bu ilme hevesi var binde biri kemâ yenbagî ma'lûm idemez ammâ çünki mübtedi' bu ilme meşğûl olur ümîddür ki ma'rifeti kadarı işâret hasıl ola "inşâallahu teâlâ¹³⁶⁵ ol ilm-i mûsikînün me'âdîsinde bir nağme ve âvâzedür kim ânun bir zamân¹³⁶⁶ mendîdi¹³⁶⁷ vardur" hadefi ve sakîlden¹³⁶⁸ bu vechile kim mülâyim (103a) tab ola ve hîç nağme¹³⁶⁹ ehâd¹³⁷⁰ ve sakîl¹³⁷¹ dimek olmaz meger bir nağmeye nisbetile dahı bu cihetle ki nağme ki¹³⁷² nısfı vetirden işidilmiş olursa ehâd¹³⁷⁰ olur veyâ şol nağmeyile ki mutlak vetirden işidilmiş olâ sakîl olur ve nağme kim bedi¹³⁷³ vetirden işidilmiş olâ¹³⁷⁴ ve hakîmlerden ba'zı dimişlerdür ki her âvâze ki vardur âlemde ilm-i mûsikîden hâlî degüldür meselâ¹³⁷⁵ bir sadâ ki hacerî vakâ'ından¹³⁷⁶ bir hacerî üzerinde hâsıl ola¹³⁷⁷ mûsikî ibâretdür bir vâz'ı müterekkibden kim bir kaç münâsib nağamatdan olâ ikâ usûlile vakt-i mânîde pes ta'rîf-i nağamât dinildi âvâz çün sadây-ı mahzdur¹³⁷⁸ ve âvâz-ı tuyûr-ı safîr-i mahzdur pes ol sadâ ki (103b) bir hacerîden bir hacerî üzerinde ve gayr-ı hâsıl olur betarîk ola ki bu ilmden olâ ol âvâze kim dört nağme-i muhtelif eydili bile mülâyim tab olduğı perdeden hâlî degül pes her şahs kim eşhâs-ı insandan bu fennün ilmüne şurû ider gerekdür kim tâli'inûn münâsebeti tamâm ola ol ıldız¹³⁷⁹ ile kim ânun hükmi âna mensûb ola ve ahlâk-ı husn ve lutf tab ve âvâz mülâyim ve âheng-i sahîh ve mahrec-i şâfîsi¹³⁸⁰ ola ve usûli¹³⁸¹ muhkem ola ve çün bu minvâl üzerine ola¹³⁸²

1364 k'da "idüpdür"
1365 p ve r'de "teâlâ" yok
1366 p ve r'de "zamân-ı"
1367 p ve k'da "medîri"
1368 p ve r'de "hiddet ve sıkîlden"
1369 p ve r'de "nağmeye"
1370 p'de "hâd"
1371 p ve r'de "sıkl"
1372 p ve r'de "nağme ki" yok
1373 p'de "rub'u"
1374 p'de "had u hadd olur" var
1375 p ve r'de "ki" var
1376 p'de "vukû'unda"
1377 p ve r'de "mûsikî" var
1378 k'da "mahz"
1379 p'de "ıldur ki"; r'de "ılduzile"
1380 r'de "şâfî"
1381 p ve r'de "dahı" var
1382 r'de "ola" yok

emzice ve nufûs-i revhâniyye¹³⁸³ eser ide ve müşârun ileyh olâ eger şöyle ki bu cümlesi¹³⁸⁴ olmaya ve bunlardan bir ikisi mevcûd olâ yevuz degül¹³⁸⁵

Fasl-ı Çihldüvüm

Der beyân-ı perdehâyı¹³⁸⁶ der beyân-ı o

(104a) Bilgil ki bahsi ilm-i mûsikî mebnîdür oniki makâm ve altı âvâze üzerine ve bâkî terkîbâtdür pes aksâm¹³⁸⁷ mûsikî bu oniki makâm ve¹³⁸⁸ altı âvâze¹³⁸⁹ taşra degüldür ve âdları budur Ebû Ali kavlıle Uşşâk ve nevâ ve¹³⁹⁰ bûselik ve rast ve hüseynî ve rehâvî ve hicâz ve zengûle ve irâk ve ısfahân ve zirefkend ve kûçek¹³⁹¹ ve bûzûrk ammâ şol kavli kim biz ihtiyâr itdük kim¹³⁹² Abdülmü'min kavlidür ol yukaru dâirelerde şerh olundı ammâ ba'zı üstâdlar şöyle diyü bildürürler ki¹³⁹³ uşşâk perdesi evveldür ve nevâ ondördüncü dâiredür ve bûselik yigirmi yedinci dâiredür ve rast kırkıncı dâiredür ve hüseynî elliüçüncü dâiredür ve rehâvî altmışbeşinci dâiredür ve zengûle kırk ikinci dâiredür (104b) ve ısfahân kırk dördüncü dâiredür ve zirefkend elli tokuzuncu dâiredür "ve hicâz elli dördüncü dâiredür"¹³⁹⁴ ve bûzûrk yetmişinci dâiredür¹³⁹⁵ ammâ bâkî devrler ol ki mütenâfir idi iltifât olunmadı ve ola ki ol sûretlerden te'lif ideler ol üstâdların¹³⁹⁶ cümlesinden üstâd Safiyyuddin Abdü'lmü'min ve Şükrullâhi sey'a seksen dâire vaz itmişdür ki ba'zı mülâyimdür¹³⁹⁷ ve ba'zı mütenâfirdür¹³⁹⁸ ve olki¹³⁹⁹

1383 r'de "revhâniyyeye"
1384 r'de "mevcûd" var
1385 p ve r'de "vallahu alem" var
1386 p ve r'de "ve" var
1387 p ve r'de "aksâm-ı"
1388 p ve r'de "ve" yok
1389 p ve r'de "âvâzeden"
1390 p'de "ve" yok
1391 p ve r'de "ve kûçek" yok
1392 r'de "kim" yok
1393 k'da "buyururlar ki"; r'de "bildürdi ki"
1394 r'de "ve hicâz elli dördüncü dâiredür" yok
1395 p ve r'de "ve" var
1396 k'da "üstâdların"
1397 r'de "mülâyim"
1398 r'de "mü'tenâfir"
1399 p ve r'de "evvelki"

mütenâfirdür tenâfiriye zâhirdür veya gayr-i zahir¹⁴⁰⁰ ammâ olki¹³⁹⁹ tenâfiri zahir gelür söyler vâkı olduğu sebeble olur ve¹⁴⁰¹ ammâ olki¹³⁹⁹ tenâfiri gayr-ı zâhir ola nisbet noksân cihetiledür ol devrun nağamâtından ve ol kim mülâyimdür sebab-i oldur kim nisbetinün¹⁴⁰² (105a) adedi nağamât-ı adedinden kem degüldür ve ammâ mütekaddimler perdelerün ibtidâsın rastdan idüpdürürler ve ba'zı zengûleye nihâvend dirler ve ısfahâne muhâlif ve kûçeğe muhâlifek¹⁴⁰³ ve büzürge muhâlif-i rast dirler¹⁴⁰⁴ ve bu ihtilâf lafzadur biz geldük sözün evveline her¹⁴⁰⁵ perde ki var dört nağmeden eksük degül ve sekiz nağmeden ziyâde degül dimişler arab üstâdları ve lîkin müteâhhirler dört perdede ziyâde¹⁴⁰⁶ idüpdürürler kim ol ırâk ve ısfahân ve zîrefkend ve büzürkdür¹⁴⁰⁷ bir nağme ziyâde¹⁴⁰⁶ idüpdürürler ve ol dürüst nevâdendür ve bâkî sekiz sekiz nağmedür ammâ dört nağmeden kemter yokdur ol cihetile kim evvel nağme-i¹⁴⁰⁸ od mesâbesinde¹⁴⁰⁹ dutubdururlar¹⁴¹⁰ ikinci nağme-i hevâ mesâbesinde¹⁴⁰⁹ tutubdururlar¹⁴¹⁰ (105b) üçüncü nağme sû mesâbesinde¹⁴⁰⁹ tutubdururlar dördüncü nağmeyi¹⁴⁰⁸ toprak mesâbesinde¹⁴⁰⁹ dutubdururlar¹⁴¹¹ ammâ çün ilm-i müste'âr minhdür ahvâl-i riyâzî birle ve kuvây-ı temzîc tabi'atile pes nağme-i evvel nokta¹⁴¹² mesâbesindedür¹⁴¹³ ve ikinci nağme hat mesâbesindedür¹⁴¹³ ve üçüncü nağme sath mesâbesindedür¹⁴¹³ ve dördüncü nağme cism mesâbesindedür¹⁴¹³ evvelki sekiz nağmeden ziyâdet olmaya sebab oldur kim dört nağme münâsib emr-i tabîdür ve dört nağme riyâzî kabîlindendür şöyle¹⁴¹⁴ şerh olundu ba'zı üstâdlardan¹⁴¹⁵ altı âvâze¹⁴¹⁶ beyân ider evvel güvâşt ikinci nevrûz üçüncü şehnâz

---

1400 p'de "zâhirdür"
1401 p ve r'de "ve" yok
1402 p'de "nisbetin"
1403 p ve r'de "muhâlif"
1404 k'da "dir"
1405 k'da "bir" var
1406 p ve r'de "ziyâdet"
1407 k'da "büyük"
1408 r'de "nağme-i" yok
1409 p ve r'de "mesâbetinde"
1410 p ve r'de "ve" var
1411 r'de "dutubdururlar" yok
1412 p'de "nuktada"
1413 p ve r'de "mesâbetindedür"
1414 p ve r'de "kim" var
1415 k'da "üstâdlar"
1416 k'da "âvâz"

dördüncü mâye beşinci selmek altıncı gerdâniyye ammâ güvâşt yitmiş birinci dâiredendür ve gerdâniyyede¹⁴¹⁷ kırk altıncı dâire(106a)dendür ve bu iki¹⁴¹⁸ ısfahândan kopâr ve selmek zengûleden¹⁴¹⁹ ve nevrûz hüseyîdendür bu altı âvâze-i onikiden istihrâc idipdururlar perdeyle âvâze ortasında fark oldur kim zikr olındı ki her perde var dört nağmeden kemter degül ve sekizden ziyâde degül ve lîkin terkîbler dört nağmeden ziyâde imkân¹⁴²⁰ var muhayyer gibi ve nühüft ve hicâz ve gerdâniyyede¹⁴²¹ ve gayrı gibi ve bunun gibi ihtilâf ki esâmîde vâkı'dur şu'bedür¹⁴²² mustalihûn ıstılâh-ı muhâlif-i ma'ni olmaya ve bu altı âvâze üç yüz altmış şu'beden dutubdururlar anlarun şunlarun¹⁴²³ gibi kavleri bi nihâyetdür ya'ni mukademlerun

Fasl-ı Çihlsivûm

Der beyân-ı ebrîşîm

Ebrîşîmi çalıcı kaç barmağile çalâr on sekiz bângden^{1424 1425} (106b) ziyâde degül¹⁴²⁶ şerh idelüm uşşâk perdesi buçuk bâng¹⁴²⁷ ve nevâ perdesi buçuk bâng¹⁴²⁷ ve bûselik perdesi bir bâng¹⁴²⁷ ve buçuk perde ve rast iki bâng¹⁴²⁷ ve buçuk perde hüseyî ve rehâvi bir bâng¹⁴²⁷ ve bir perde "hicâz bir bâng¹⁴²⁷ ve bir perde¹⁴²⁸ zengûle buçuk bâng ve bir perde irâk bir bâng ve nîm perde ve ısfahân bir perde zirefkend iki bâng¹⁴²⁷ ve bir perde ve büzürk iki bâng¹⁴²⁷ ve buçuk perde¹⁴²⁹

¹⁴¹⁷ p ve r'de "gerdâniyyede"

¹⁴¹⁸ k'da "ikinci"

¹⁴¹⁹ p ve r'de "kopar" var

¹⁴²⁰ p ve r'de "imkânı"

¹⁴²¹ r'de "gerdâniyye"

¹⁴²² k'da "nağmedür"

¹⁴²³ p'de "şunlar"

¹⁴²⁴ k'da "bâbından"

¹⁴²⁵ p'de "sonra" var

¹⁴²⁶ p ve r'de "degüldür"

¹⁴²⁷ k'da "bâbın"

¹⁴²⁸ r'de "hicaz bir bang ve bir perde" yok

¹⁴²⁹ p'de "vallahu alem ve ahkem ve billâhi't-tevfik"; r'de "vallâhu alem" var

Fasl-ı Çihlçârum¹⁴³⁰

Der beyân-ı perdeha¹⁴³¹ be¹⁴³² burchâ nisbet kerde end

Bilgil ki¹⁴³³ mütekaddimler¹⁴³⁴ ve müteahhirler¹⁴³⁵ kavliyle perdeleri burclara nisbet idüpdürürler ânların beyân-ı mutavvelâtda mezkûrdur ammâ ihtilâf vardır nitekim zikritdük ba'zı yirlerde aslıyla ammâ¹⁴³⁶ hukemâyile bu¹⁴³⁷ fennün üstâdları arasında ki ibtidâ rast perdesinden(107a)midür veyâhud uşşâk perdesindenmidür ba'zı mütekaddimler¹⁴³⁸ uşşâk perdesinden ibtidâ idipdürürler ammâ bu ahdde¹⁴³⁹ müteahhirler sözi münasibirekdür her fenden ötürü bir vaz ve bir hil'ât¹⁴⁴⁰ ve bir âdet ve bir dil muhtelifdür çünki her zamânde vaz'lar muhtelif olur egerçi hukemâ-i ma tekaddem bu ilmi eyürek bildiler ammâ evzâ ve ezmine ve ihtilâfât ki vâkı olur müteahhirler sözi münâsibdür mütekaddim¹⁴⁴¹ sözinden kurbet ve devâir-i sebebiyle¹⁴⁴² ki resm idipdururuz mütekaddimler ve hem müteahhir¹⁴⁴³ kavliyle¹⁴⁴⁴ ve müteahhir-i¹⁴⁴⁵ evvel makâmı rastdur âhir makâm uşşâkdur¹⁴⁴⁶

1430 r'de "çihlçehârum"

1431 k'da "perdehâyı"; r'de "perdehâ ki"

1432 k'da "be" yok

1433 k'da "kim"

1434 k'da "mukaddimler"

1435 p'de "müteahhir"

1436 k'da "ammâ" yok

1437 p'de "bir"

1438 p'de "mukaddimler"

1439 p'de "ahdde de"

1440 p ve r'de "hilkât"

1441 p ve r'de "mütekaddimler"

1442 r'de "sebîle"

1443 p ve r'de "müteahhirler"

1444 p ve r'de "tâkim ânı bilmek karîbü'l fehm olâ dâire ol mütekaddimlerin bâ'zı kavliyle" ifâdesi var

1445 p ve r'de "müteahhirlerin"

1446 p ve r'de "uşşâk"

Fasl-ı Çihlencüm¹⁴⁴⁷

Der beyân-ı perdehâyı¹⁴⁴⁸ ki be kevâkib-i seb'a nisbet kerde end

Bilgil ki¹⁴⁴⁹ burcları kevâkib-i seb'aya mahsûs idüp(107b)dururlar perdelerün dahı her biri bir kevkebe mahsûsdur ve bu dahı iki kavlıle yâd olunur mütekaddimlerün ve müteahhirlerün kavliyle ve bâ'zıların¹⁴⁵⁰ mütekaddimler¹⁴⁵¹ kavliyle zengûle ve nevâ zûhâl¹⁴⁵² rast hüseynî ve¹⁴⁵³ rehâvi müşterî rast uşşâk merrih ve rast bûselik ve ısfahân zühre rast irâk ve hicâz utarid ve rast kûçek büzürk âfitâb¹⁴⁵⁴ ammâ müteahhirler kavlinde hüseynî âfitâba mensubdur ve rast âya ve ısfahân ve kûçek zûhâle ve hicâz zühreye¹⁴⁵⁵ ve bûselik ve rehâvi utârıde mensûbdur ve irâk ve¹⁴⁵⁶ büzürk ve zengûle merrihe mensubdur bundan ma'lûm olur kim her iklim ve her mevzî'un sâkînleri ol mevzi'a mahsûs dolduđı¹⁴⁵⁷ cihetile kevâkib-i seb'adan ol kevkebe (108a) te'allukdur ve tabî'atı dahı ol kevkeb¹⁴⁵⁸ tabî'atına münâsibdür kim¹⁴⁵⁹ ol iklimun hüdâvendidür ve ol iklimler ve şehirlerin âdı tafsîlile zıkr olma¹⁴⁶⁰ bunun gibi kim bilâdün tâlî'î gibi sâkinlerinin dahı tâlî'î muhtelifdür kevâkibi mütehayyireden her birinün şöyle kim her burcun haddî var bu bâbda söz çokdur ve nicesin beyân itmişüz ve ol mevkûfdur ilm-i riyâziye hâliyâ bu¹⁴⁶¹ kadarile ihtisâr idelüm

---

1447 p'de "fasl-ı pencüm"
1448 r'de "perdehâ"
1449 p ve r'de "kim"
1450 r'de "bâ'zı"
1451 r'de "mütekaddimlerün"
1452 k'da "zûhaldür"
1453 k'da "ve" yok
1454 k'da "şems"
1455 k'da "zühre"
1456 k'da "ve" yok
1457 p ve r'de "olduğı"
1458 k'da "kevâkib"
1459 p ve r'de "ki"
1460 k'da "olındı"
1461 p'de "bu" yok

Fasl-ı Çihlşşüm

Der beyân-ı darb-ı edvâr ki meşhur ezşş ziyâde nist

Bilgil ki edvârün darb-ı meşhûr altıdan artuk degüldür bu san'ât ehillerinden kim Arabdan kopupdururlar altıdan artuk dimâyub durlar¹⁴⁶² hem nakreleri hisâbı dahı budur anlarun kavlince evvel (108b) sakîl¹⁴⁶³ düvûm hafif ve sakîl ve remel-i hafif ve hezec ve bunda söz çokdur¹⁴⁶⁴ bir iki kelime söyleyelüm ber sebîl ihtisâr sakîlün medârı yigirmi dört¹⁴⁶⁵ harf üzerinedür¹⁴⁶⁶ meselâ ikinciden ya¹⁴⁶⁷ üçünciden ten dördünciden tenen beşinciden tenenen şunun "harfin harf"¹⁴⁶⁸ harf arturalar tâ yigirmidört¹⁴⁶⁹ harfedek pes usûl-i sakîl tamâm olur usûl-u hafifün medârı on altı harf üzerinedür şöyle kim öndin öndin te diye¹⁴⁷⁰ üçünciden ten diye ve dördünciden tenen diye ve beşinciden tenen te diye hem bu nev'ile harf harf artura tâ on altı harfün kim usûli tamâm ola bâkî usûli dahı bu kıyâs üzerine ide usûl-i remel on beş¹⁴⁷¹ harf üzerinedür ve medârı usûl iki ve bir¹⁴⁷² sekiz harf üzerinedür (109a) Türkî usûlde¹⁴⁷³ medâr¹⁴⁷⁴ darb altı harf üzerinedür fâhte usûlinün medârı beş harf üzerine¹⁴⁷⁵ tertibdür¹⁴⁷⁶ duhûl usûl üç nev'dür ma'al usûl ve kable'l-usûl ve ba'del-usûl dirler¹⁴⁷⁷

¹⁴⁶² p ve r'de "dururlar"

¹⁴⁶³ p ve r'de "sakîl-i"

¹⁴⁶⁴ p ve r'de "ammâ" var

¹⁴⁶⁵ k'da "dört" yok

¹⁴⁶⁶ k'da "üzerine"

¹⁴⁶⁷ k'da "yâ" yok

¹⁴⁶⁸ p'de "harf harf"; r'de "harfi harf"; k'da "harf harf harf"

¹⁴⁶⁹ p ve r'de "yigirmi"

¹⁴⁷⁰ p ve r'de "ve" var

¹⁴⁷¹ r'de "altı"

¹⁴⁷² k'da "birisi"; r'de "biri"

¹⁴⁷³ k'da "usûlünde"; p ve r'de "usûl"

¹⁴⁷⁴ p ve r'de "ve" var

¹⁴⁷⁵ p, r ve k'da "üzerinedür"

¹⁴⁷⁶ p ve r'de "tertib"

¹⁴⁷⁷ p'de "Allahu alem" var

Fasl-ı Çihlheftüm

Der beyân-ı ân ki pîş herkes çigûne darb mî bâyed zeden

Bilgil ki¹⁴⁷⁸ eşhâs-ı insandan her şahsun katında ne darb urmak gerek ve kaç nev'dür¹⁴⁷⁹ bir darb¹⁴⁸⁰ pîrler katında ve bir darb dahı yigitler katında urmak gerek ve bir darb dahı vardur kim tıfillara urmak gerek ve ana sedarb dirler ol şöyle kim anlara ol¹⁴⁸¹ hoş gelür ki darb-ı hafîfün tamâm münasebeti vardur mücerred darb urmakdur darb ve usûl ortasında fark oldur kim ânun bir anlanacak zamânı vardur Şeyh Ebû Ali Sînâ (109b) buyurmuşdur kim tabi'atun bezminde mûsikârlık mevcûddur şöyle kim sanât-ı mûsikî tamâm olur nağmeler te'lîfile anların aralığını bağlamak ht¹⁴⁸² ve sakilde edvâr birle her zamânlar¹⁴⁸³ ki mütchallil olur anların nakarâtı arasında nabzı dahı anların zamânları tertîbinedür sür'ati ve¹⁴⁸⁴ tevâtürde îkâ'idür ve hâline nisbet ve "kuvvet-i vaz'ında"¹⁴⁸⁵ ânun mikdârı ve mânendinde nisbeti vardur

Fasl-ı Çihlheştüm

Der beyân-ı her¹⁴⁸⁶ perde ki nerm kuni ve ziyâde kuni çi mîşevad

Bilgil kim her perde-i nerm idesin ve ziyâde idesin ne olur çün sâzı tamâm düzesin âna hemân rast düzendirler ve çün dügâhdan ırâk âğaz ideler¹⁴⁸⁷ hemân ırâk makâmı olur ve çün rast düzeniken¹⁴⁸⁸ şöyle düzesin çârgâhile ısfahân (110a) perdesinün ortasında bir perde ziyâde eyleye kim ol sigâh olur üstı yikgâh dahı üstı dügâh ola âna ısfahân dirler¹⁴⁸⁹ eger rast düzeniken ısfahân perdesin yikgâh iken nerm

1478 k'da "kim"

1479 k'da "ve" var

1480 p ve r'de "darbdür"

1481 r'de "ol" yok

1482 p ve r'de "hiddet"

1483 p ve r'de "zamanda"

1484 k'da "ve" yok

1485 p ve r'de "kuvvet-i zâf'de"

1486 r'de "her" yok

1487 p ve r'de "ide"

1488 p ve r'de "ekleyin" var

1489 p'de "dirler" yok

vechile sigâh ideler ol hemâm kûçek makâm olur ve dahı kûçek hâzır iken ol kûçek¹⁴⁹⁰ sigâhından aşığısına serâğaz¹⁴⁹¹ ideler kim¹⁴⁹² irâk perdesinde karâr ideler ol hemân büzürk makâm olur ve cümlesi bunların kıyasile ma'lûm olduğıçün ihtisâr itdük ammâ ol¹⁴⁹³ kişi kim bu ilmde sa'y ider ve kadri tâkadce şurû ider hûd ma'lûm ideki nice tasarruf itmek gerek ve bu bahs kitâbet ve kalemile rast gelmez bu ma'nî kadîm üstâdlardan ki bu ilmde mâhirlerdür ma'lûm itmek (110b) gerek kim anlar kendü mübârek lafzlarıyla takdir¹⁴⁹⁴ ideler gibi¹⁴⁹⁵ bu mübârek ilmün ta'lîmin şöyle kim dimişler¹⁴⁹⁶ çün güneş¹⁴⁹⁷ toğa¹⁴⁹⁸ perdesin çalmak¹⁴⁹⁹ gerek ve kuşluğın irâk perdesin çalmak gerek ve öylen rast perdesin çalmak gerek iki namaz ortasında zengûle perdesin çalmak gerek ve asrda¹⁵⁰⁰ bûselik perdesin çalmak gerek gün batdığı vaktin uşşâk¹⁵⁰¹ çalmak gerek çün ahşam ola zîrefkend çalmak gerek¹⁵⁰² yatsun ısfahân çalmak gerek çün giceden iki dank gece zîrefkend çalmak gerek dün buçuğında neva çalmak¹⁵⁰³ subh-ı sâdık tulu ide rehâvi perdesin¹⁵⁰⁴ çün aydınlık ola hüseyinî¹⁵⁰⁵ dahı âvâzeler kim ana şu'be¹⁵⁰⁶ dirler bu kıyas üzerine itmek gerek ve¹⁵⁰⁷ dahı şol âvâzeleri kim müferrih ve müşecca'dür (111a) gündüzün çalmak gerek ve âvâzî¹⁵⁰⁸ menûm ve murattab ola gece çalmak gerek ammâ sazlar düzenlerinde¹⁵⁰⁹ ve giriftlerinde böyle gerekdür kim çün rast düzenin¹⁵¹⁰ temâm düzesin mıstar kuvvetile bilmek gereksin nekadar yikgâh vardur ve

1490 r'de "ol kûçek" yok

1491 p'de "âgaz"

1492 r'de "kim" yok

1493 k'da "ol" yok

1494 r'de "takrîr"

1495 r'de "bigi"

1496 p ve r'de "meselâ" var

1497 p'de "gün"

1498 p ve r'de "hicâz"

1499 k'da "çalmaksın"

1500 r'de "asr vaktinde"

1501 p ve r'de "perdesin" var

1502 p ve r'de "çün ahşam ola" var

1503 p ve r'de "gerekçün" var

1504 p ve r'de "çalmak gerek"

1505 r'de "ve" var

1506 r'de "şû'beler"

1507 k'da "ve" yok

1508 p ve r'de "âvâze kim"

1509 p ve r'de "düzeninde"

1510 p'de "düzen"

nekadar düğâh vardır ve nekadar sigâh vardır ve nekadar çârgâh vardır bu dördün beğâyet bilmek gerektür kim mecmû'inun aslı bu dörddür her makâmda ve her âvâzede ve her amel kim bu ilmde işlenür ve zâhir olur bu dört şu'be kuvvetele amel olunur ve zâhir olunur ve illâ çün rast düzeni¹⁵¹¹ temâm düzülmüşken¹⁵¹² dilesen kim¹⁵¹³ rast makâmın gösteresin evvel rast âğaz idesin ve bir bir çıkasın tâ¹⁵¹⁴ gerdaniyyede iken gîrû rast karâr idesin kim mastarun (111b) ma'lûm ola bes rast makâmın temâm¹⁵¹⁵ göstermiş olursın ve dilesen kim¹⁵¹⁶ ırâk makâmın¹⁵¹⁷ gösteresin ol dahı heman rast gibi âsândur bunlar müşkil degildir bu oniki makâm¹⁵¹⁸ altı âvâzenün ameli ma'lûmdur kim¹⁵¹⁹ nice olıcak ve nice amel olıcak ve ne yirlerde âğaz¹⁵²⁰ ideler ve ne yirlerde maht idicek ve makâm olur ve ne âvâze olur ve¹⁵²¹ ne terkîb olur bunlar meşhûrdur âsândur zîrâ şimdiiyedeğin edvâr cem idenler bunları çok anmışlardur ve zâhir itmişlerdür şöyle kim kuvvetleri yitdiğince¹⁵²² ammâ şunlar kim ehli sazdur ya çengîdür yâhud kanuncîdür veya¹⁵²³ muğnicîdür nekim bunlara münâsib saz ehilleri vârise düzenlerin böyle bilmek gerektürkim evvel rast düzenidür heman rast düzeni (112a) dirler¹⁵²⁴ eger ısfahân düzeni olursa hemân ısfahân düzeni dirler ve eger kûçek olursa ve büzürk ve hicâz ve nevâ ve rehâvi her ne olursa heman fûlan düzenidirler bunlar dahı âsândur rast perdesi temâm iken düğâh ve sigâh ve çârgâh ve pençgâh ve¹⁵²⁵ hüseynî ve hisârı ve gerdaniyyesi ve muhayyeri temâm¹⁵²⁶ düzülmüşiken dilese kim rast perdesin düğâh idesin¹⁵²⁷ zîrâ ittifâk düşerkim ya âvâzı zaîf ya tîz düşer ya yoldaşının ya sazda ya

---

1511 k'da "düzin"
1512 p ve r'de "temam" var
1513 p ve r'de "kim" yok
1514 p'de "tâ" yok
1515 k'da "temâm" yok; p'de "temâmun"
1516 k'da "kim" yok
1517 k'da "makâm"
1518 p ve r'de "ve" var
1519 p ve r'de "kim" yok
1520 k'da "âgaze"
1521 k'da "ve" yok
1522 p'de "yitdikçe"
1523 p'de "yâ"; r'de "yâ yâ"
1524 k'da "düzin dirler"
1525 k'da "ve" yok
1526 r'de "rast" var
1527 k ve r'de "ide"

âvâze¹⁵²⁸ kusurlığı¹⁵²⁹ olursa¹⁵³⁰ 1531 abes yire¹⁵³² zahmetdür bilmemek sebebiyle imdi çün rastı düğâh eylemek istesek rast perde¹⁵³³ dut¹⁵³⁴ dahı ırâk perdesin buçuk perde nerm idesin yikgâh olur rast perdesi (112b) düğâh kalur ve üzerindeki düğâhı buçuk perde nerm idesin sigâh olur ve evvelki sigâhı buçuk perde nerm idesin çârgâh olur evvelki çârgâh pençgâh olur evvelki pençgâh hüseyñî olur evvelki hüseyñî yarım perde nerm idesin hisâr olur evvelki hisârı yarım perde nerm idesin gerdaniyye olur ve üzerindeki perde evvelki gerdaniyyedür ol muhayyer olur bu temâm oldı ve eğer şol kadar kuvvetün var ise kim bu didüğümüzleri girift kuvvetile halâs eylesin¹⁵³⁵ rastı dut¹⁵³⁶ dahı ırâk perdesinden¹⁵³⁷ aşırı nermi hüseyñide girift dut yikgâh olur ve rast üzerinde girift dut sigâh olur ve düğâh üzerinde girift dut çârgâh olur evvelki çârgâh pençgâh olur giriftsiz (113a) evvelki pençgâh hüseyñî olur giriftsiz ve bu hüseyñî¹⁵³⁸ girift dut hisâr¹⁵³⁹ evvelki hüseyñide girift dut gerdaniyye olur ve üzerinde evvelki gerdaniyye muhayyer olur bu nevâ temâm oldı nev'i diger eger şöylekim sâzın temâm düzülmüşken düğâhın rast idesin "şöyle gerekdür¹⁵⁴⁰ kim rast perdesin" yarım perde ziyâde eylesin ırâk olur düğâh¹⁵⁴¹ rast olur sigâh perdesin yarım perde ziyâde¹⁵⁴² eylesin düğâh olur ve "çârgâhı sen"¹⁵⁴³ yarım perde ziyâde eylesin¹⁵⁴⁴ sigâh olur pençgâh evi çârgâh olur hüseyñî perdesin¹⁵⁴⁵ "ziyâde eyleye"¹⁵⁴⁶ pençgâh olur hisâr

-
- 1528 p ve r'de "âvâzda"
1529 p ve r'de "kusûrı"
1530 p ve r'de "olur"
1531 p ve r'de "dahı sazın başdan başa bozmak olmaz olursa" ifâdesi var
1532 p ve r'de "yirde"
1533 p ve r'de "perdesin"
1534 k'da "dört"
1535 r'de "idesin"
1536 k'da "dört"
1537 k'da "perdesinde"
1538 p ve r'de "hüseyñide"
1539 p ve r'de "olur ve" var
1540 r'de "gerekdür" yok; p'de "şöyle gerekdür kim rast perdesin" yok
1541 r'de "vegâh"
1542 k'da "ziyâde" yok
1543 p ve r'de "çârgâh perdesin"
1544 p'de "düğâh olur ve çârgâh perdesin yarım perde ziyâde eylesin" ifâdesi var
1545 p ve r'de "perdesi"
1546 p ve r'de "ziyâde eyleye" yok

perdesin¹⁵⁴⁷ ziyâde eylesin hüseyñî olur ve gerdâniyye perde¹⁵⁴⁸ yarım perde ziyâde eyleye¹⁵⁴⁹ hisâr olur ve muhayyer perdesin¹⁵⁴⁵ (113b) ziyâde eylesin¹⁵⁵⁰ gerdâniyye olur ve evç perdesin yarım perde ziyâde eyleyekim muhayyer olur nev'i diğ̈er eger kuvvetün yiterse kim bu düzülöcek perdeyi¹⁵⁵¹ giriftile hâsıl kılasın ol dahı heman düzen gibidür rast girift dut hisar nerm olur düğâh hemân rast düğâh sigâh ziyâdeliğ̈i sigâh çârgâh ziyâdeliğ̈i pençgâh hemân çârgâhdür hüseyñî hemân pençgâhdür hisar perdesin tut hüseyñî olsun gerdaniyye perdesin tut hisâr olur muhayyer hemân gerdaniyye olur evç perdesin dut muhayyer olur nev'i diğ̈er ittifâk şöyle olsa kim sâzun temâm düzölmüşiken dilesen kim çârgâh perdesin düğâh idesin şöyle¹⁵⁵² gerekdür kim rast perdesin (114a) açasın kim nerm hüseyñî olur ve¹⁵⁵³ düğâhı yarım perde nerm idesin kim hisar nerm olur ve sigâh perdesinin¹⁵⁵⁴ yarım perde¹⁵⁵⁵ nerm idesin kim rast olur ve çârgâh düğâh kalur eyle olsa ve¹⁵⁵⁶ pençgâh perdesin yarım perde nerm idesin sigâh olur ve hüseyñî perdesin yarım perde nerm idesin çârgâh olur ve hisâr perdesin yarım perde nerm idesin pençgâh olur ve gerdâniyye hemân hüseyñî olur ve muhayyer perdesin yarım perde nerm idesin hisâr olur evç perdesin yarım perde nerm idesin gerdâniyye olur tîz çârgâh muhayyer olur nev'i diğ̈er ittifâk şöyle olsakim sâzun temâm düzölmüşken dilesenkim pençgâh perdesin düğâh idesin gerekdür kim yirinde (114b) düğâh ağaz idesin hüseyñî¹⁵⁵⁷ ve üzerinde sigâh evi ırâk karargâhı olur ve üzerinde çârgâh evi yikgâh olur ve üzerinde¹⁵⁵⁸ pençgâh evi düğâh olur buna dek ne düzen ister¹⁵⁵⁹ ve ne girift ammâ çün pençgâh evi düğâh oldı ve hüseyñî perdesin yarım perde nerm idesin sigâh olur ve hisâr perdesin yarım perde nerm ide¹⁵⁶⁰ çârgâh olur ve gerdâniyye ısfahân evi olur ve

1547 p ve r'de "yarım perde" var
1548 r'de "perdesin"
1549 r'de "eyle"; p'de "eylesin"
1550 p ve r'de "ziyâde eylesin" yok
1551 p ve r'de "perdeleri"
1552 k'da "kim" var
1553 k'da "ve" yok
1554 p ve k'da "perdesin"
1555 p'de "perdesin"; r'de "perdesini"
1556 p ve r'de "ve" yok
1557 p ve r'de "hüseyñî" yok
1558 p ve r'de "üzerindeki"
1559 p ve r'de "ister" yok
1560 p ve r'de "idesin"

muhayyer hüseyinî olur giriftler dahı heman böyledür¹⁵⁶¹ nev'i diger eğer dilesen kim
 sâzun temâm düzülmişken kim hüseyinî perdesin düğâh idesin şöyle gerekdür kim
 hüseyinî hud düğâhdür hisar sigâhdür gerdâniyye çârgâhdur muhayyer pençgâhdur
 ammâ yukarusı aşağısıyla¹⁵⁶² ma'lûm olur ya'ni (115a) nermile çün hüseyinî perdesi¹⁵⁶³
 düğâh oldu pençgâh evi yikgâh olur¹⁵⁶⁴ ve çârgâh yarım perde ziyâde eyleye kim "hisârı
 nerm ola ve sigâh perdesin yarım perde ziyâde eyleye¹⁵⁶⁵ kim"¹⁵⁶⁶ ol nerm hüseyinîsî ola
 hemân temâm olmuş olur eğer giriftle halâs eylemek istersen evvelki düzenünün
 hüseyinîsin dut¹⁵⁶⁷ tîz¹⁵⁶⁸ hazırdur nerminde hemân çârgâh ile sigâhda girift dut dahı
 serâğaz eyle hüseyinîsinde¹⁵⁶⁹ düğâh ma'lûm olur nev'i diger eğer dileseler¹⁵⁷⁰ kim düğâh
 yüzünden ısfahân göstereler¹⁵⁷¹ gerekdür¹⁵⁷² nerm hüseyinîde düğâh âğaz¹⁵⁷³ ide nerm
 hisâr sigâh olur rast çârgâh olur düğâh ısfahân olur rast üzerinde girift duta sigâhı ziyâde
 (115b) eyleye kim hüseyinî ola eğer dileseler¹⁵⁷⁴ kim çârgâh yüzünde¹⁵⁷⁵ ısfahân göstere
 diseler ya düzenile ya giriftle şöyle gerekdür kim rast düğâh eyleyeler düğâh bir¹⁵⁷⁶
 perde nerm ide¹⁵⁷⁷ ve sigâh dahı ve üzerinde girift tuta çârgâhı ısfahân olur pençgâhı
 hüseyinî olur evvelki hüseyiniyi¹⁵⁷⁸ yarım perde nerm ide kim hisâr ola ve hisârı
 yarım¹⁵⁷⁹ perde nerm ide¹⁵⁸⁰ gerdâniyye ola ve¹⁵⁸¹ gerdâniye muhayyer oldu düzenile¹⁵⁸²

-
- 1561 r'de "budur"
 1562 p'de "aşağısıyla"
 1563 p'de "perdesin"
 1564 k'da "oldı"
 1565 k'da "eyle"
 1566 p'de bu ifade tekrar ediyor
 1567 k'da "dutup"
 1568 p ve r'de "tîzisi"
 1569 p'de "hüseyinîde"
 1570 k'da "dilesen"; p ve r'de "dilersen"
 1571 p ve r'de "şöyle" var
 1572 p'de "kim" var
 1573 k'da "âgaze"
 1574 k'da "dilesen"
 1575 p ve r'de "yüzinden"
 1576 p ve r'de "yarım"
 1577 r'de "ideler"
 1578 p'de "hüseyinî"
 1579 k'da "bir"
 1580 k'da "kim" var
 1581 p ve r'de "ve" yok
 1582 p'de "düzen ki"

böyledür ve¹⁵⁸³ eğer dileseler kim çârgâh yüzinden giriftile ısfahân göstereler şöyle
gerekdür kim nerm hüseynde girift duta kim rast ola ve rast gösterekim düğâh ola ve
üzerinde girift duta kim sigâh olur ve düğâh üzerinde girift duta kim çârgâh olur ve
sigâh evinde¹⁵⁸⁴ (116a) girift tuta kim kûçek sigâh olur ve çârgâh ısfahân evi oldu ve
pençgâh hüseyne olur ve bu hüseyne üzerinde girift tuta hisâr olur ve evvelki hüseynde
girift duta kim gerdâniyye olur ve evvelki gerdâniyye muhayyer oldu nev'i diğeri ısfahân
makâmı yirinde ma'lûmdur hod ammâ eğer dileseler kim ısfahân makâmın hüseynden
göstereler şöyle gerekdür kim sigâh yarım perde ziyâde eyleye kim düğâh ola¹⁵⁸⁵
çârgâhı yarım¹⁵⁷⁹ perde ziyâde eyleye kim sigâh ola pençgâh evi çârgâh oldu hüseyne evi
ısfahân oldu yarım perde nerm olsa hisârı yarım¹⁵⁷⁹ perde nerm eyleye¹⁵⁸⁶ kim pençgâh
ola gerdâniyye perdesi hüseyne olur sehl¹⁵⁸⁷ nermlik vechiyle (116b) ve yukarıya
giden ma'lûmdur¹⁵⁸⁸ ammâ ısfahân hüseynden diseler¹⁵⁸⁹ şöyle gerekdürkim sigâh ve
çârgâh ve¹⁵⁹⁰ girift tutasın kim sigâh düğâh ola ve çârgâh sigâh ola ve¹⁵⁹¹ pençgâh
çârgâh ola ve üzerinde girift tutasın kim kûçek sigâh olur ve hüseyne ısfahân olur ve
hisârı yarım perde tut¹⁵⁹² kim¹⁵⁹³ hüseyne ola ve gerdâniyyeyi tut kim hisâr ola ve
muhayyer gerdâniyye oldu ve eviç yarım perde ziyâde eylese¹⁵⁹⁴ kim muhayyer ola nev'i
diğeri¹⁵⁹⁵ eğer dileseler¹⁵⁹⁶ ısfahânı gerdâniyye perdesinden düzeler şöyle gerekdür¹⁵⁹⁷
düğâh hemân sigâh hemân çârgâh yığgâh olur¹⁵⁹⁸ pençgâh düğâh olur ve hüseyne yarım
perde nerm eyleye kim sigâh olur ve hisâr perdesin yarım perde nerm ide kim çârgâh
ola ve gerdâniyyeyi yarım (117a) perde nerm ide kim kûçek sigâh olur ve muhayyer

---

1583 k'da "ve" yok"
1584 k'da "üzerinde"
1585 p ve r'de "ve" var
1586 k'da "olsa"; p ve r'de "ide"
1587 k'da "sehl"
1588 k'da "ma'lûm"
1589 k'da "diseler" yok
1590 p ve r'de "ve" yok
1591 k'da "ve" yok
1592 k'da "tuta"
1593 k'da "ve" var
1594 p ve r'de "eyleye"
1595 p ve r'de "ammâ" var
1596 p ve r'de "dilersen"
1597 p ve r'de "kim" var
1598 r'de "ve" var

gerdâniyyeye beraber ideler kim ısfahân perdesi ola ve evç perdesin muhayyere beraber eyleye¹⁵⁹⁹ kim hüseyñî olur ve yukarısı ma'lûmdur hisâr gerdâniyye muhayyer ammâ eğer giriftile halâs eylemek istersen ısfahân evi düğâh üzerinde girift tut¹⁶⁰⁰ kim sigâh ola¹⁶⁰¹ ve hüseyñî üzerinde girift tut¹⁶⁰⁰ kim çârgâh ola ve hisârı dahı yarım perde tut kim kûçek sigâh olur ve gerdâniyye ısfahân oldı muhayyer hüseyñî oldı evç hisâr oldı nev'i diğêr¹⁶⁰² eger dilersen kim sazı¹⁶⁰³ temâm düzülmişken kim¹⁶⁰⁴ giriftile çârgâhdan hicâz göstere şöyle gerekdür kim yekgâh düğâh ide gerü yekgâh üzerinde yarım perde ziyâde girift (117b) dutakim ol dahi yekgâh olur ve düğâha değmeye¹⁶⁰⁵ sigâhda yarım perde ziyâde girift tuta kim¹⁶⁰⁶ ol düğâh olur ve çârgâhı tuta kim ısfahân olur evvelki ısfahân uzzâl olur ve¹⁶⁰⁷ üzerinde yarım perde ziyâde girift "duta kim"¹⁶⁰⁸ hisâr ola ve evvelki hüseyñîde hem ziyâde girift duta kim gerdâniyye ola evvelki gerdâniyye muhayyer oldı ammâ çün kim bunun giriftinde âciz olanlar düzenine kuvvetleri yiter¹⁶⁰⁹ bu girift nâğmeye nazar ideler kim kankı perde ziyâde olur ve kankı perde nerm olur âna göre fehm ideler dahı çekileceği çekile nerm olunacak¹⁶¹⁰ olına bunlardan maksûd oldur kim âsân ola kim sen san'âtunda aciz olmayasın (118a) bir sehel¹⁶¹¹ tasarrufdan ötürü imdi gerekdür kim bu eb'ad aslına tasarruf¹⁶¹² kılalar bileler kim her makâmda ve her âvâzede ve her terkîbde ve her amel¹⁶¹³ "kim bu ilmde"¹⁶¹⁴ zahir itmek dileseler bu eb'ad¹⁶¹⁵ aslın gibi bilmek gerekdür kim aslı bu dördür kim mecmûsı bununla ma'lûm olur ammâ eb'ad budur¹⁶¹⁶

1599 p ve r'de "eyleyeler"
1600 p ve r'de "tuta"
1601 k'da "olur"
1602 p'de "nev'i diğêr" yok
1603 k'da "saz"; p ve r'de "sâzun"
1604 p ve r'de "kim" yok
1605 k'da "değmese"
1606 p'de "kim"
1607 r'de "ve" yok
1608 p'de "duta kim" yok
1609 p ve r'de "yitmeyenler"
1610 r'de "olnacağı"
1611 p, r ve k'da "sehl"
1612 p ve r'de "nazar"
1613 p'de "amelde"
1614 p'de "kim bu ilmde" yok
1615 k'da "aslına gibi ve" var
1616 p ve r'de "budur" yok

Der Sıfatı Eb'âd ve Beyânı Perdehâyı ki "aslı çîst ü mıstar"¹⁶¹⁷

(118b)

1	Yekgâh	Ya'ni nokdadur ve asıldur şu'be âbîdür ki ¹⁶¹⁸	teslis
2	Dügâh	Ya'ni şu'be-i sânidür asıldur ve hem bâdî	tesdis
3	Segâh	Ya'ni şu'be-i sâlis dūr ¹⁶¹⁹ asıldur ve hem hâkîdür	terbi'
4	Çârgâh	Ya'ni şu'be-i râbidür asıldur ve hem âteşidür ve ¹⁶²⁰ mukâbele	mukârene
5	Pençgâh	Yekgâh pençgâh dügâh pençgâh	çârgâh
6	Şeşgâh	Ya'ni hüseynî ve hem dügâh-ı sâni	dür
7	Heftgâh	Ya'ni hisârdur ve segâhı sâni	dür
8	Heştgâh	Ya'ni gerdâniyyedürki ¹⁶²¹ yekgâh mukabildür mastarı temâmdur ¹⁶²²	dür

Bilmek gerekdür kim mıstar diyü ûşbu vechile ma'lûm oldu kim¹⁶²³ yekgâh dırsin ve sonra dügâh dırsin ve sigâh ve çârgâh ve¹⁶²⁴ pençgâh ve hüseynî ve hisâr "ve gerdâniyye"¹⁶²⁵ ve muhayyer dırsin Abdülmü'min buna mıstar diyü âd virmiş imdi bilmek gerekdür kim her mastarda kaç yekgâh (119a) ve kaç dügâh ve kaç sigâh ve kaç çârgâh vardur her mıstar didügümüz meselâ yekgâhdan gerdâniyye bir mıstar ve dügâhdan muhayyere bir mıstar ve sigâhdan tiz evçe bir mıstar sekizer sekizer hemân aslı budur ammâ yekgâh ile rast ortasında fark nedür ve neden ma'lûm olur zirâ rast dahı

¹⁶¹⁷ p'de "der sıfat-ı eb'âd ve beyân-ı perdehâyı ki aslı ve mıstar çîst"; r'de "der sıfatı eb'âd ve beyân-ı perdehâyı ki ve mıstarı aslı çîst"

¹⁶¹⁸ r'de "eydür ki"

¹⁶¹⁹ k'da "sâlidür"

¹⁶²⁰ p'de "ve" yok

¹⁶²¹ p'de "ki" yok

¹⁶²² r'de "tamam"

¹⁶²³ p ve r'de "evvel" var

¹⁶²⁴ r'de "gerdâniyye" var

¹⁶²⁵ r'de "gerdâniyye" yok

hemân yekgâhdan zahir olur eyle olsa müşkil olur ba'zılara¹⁶²⁶ zîrâ iken çok bahs olunur kim aslın¹⁶²⁷ bilmezler ammâ suâl iderlerse kim rast ile yekgâh arasında fark nedür ve herbirisi neden ma'lûm olur cevâb şöyledür kim rast didigün bir makâmdur¹⁶²⁸ girü kalan makâmlar gibi amelile zâhir olur ırâk gibi ısfahân gibi ve kûçek gibi ve girü kalan makâm¹⁶²⁹ ve terkîb gibi¹⁶³⁰ yekgâh (119b) bir noktadır kim asıldur ve bünyâddür meselâ bunun gibidür yekgâhdan dügâh ve yekgâhdan sigâh ve yekgâhdan çârgâh diger¹⁶³¹ dügâhdan yekgâh ve dügâhdan dügâh ve dügâhdan sigâh ve dügâhdan çârgâh diger¹⁶³¹ ve sigâhdan yekgâh¹⁶³² sigâhdan dügâh sigâhdan sigâh ve sigâhdan çârgâh diger¹⁶³¹ ve çârgâhdan yekgâh ve çârgâhdan dügâh ve çârgâhdan sigâh ve çârgâhdan çâr¹⁶³³ budur küllinün aslı ki bundan haric nesne yoktur perde aslında¹⁶³⁴

¹⁶²⁶ p ve r'de "bazı yirlerde"

¹⁶²⁷ p ve r'de "asıl"

¹⁶²⁸ p ve r'de "kim" var

¹⁶²⁹ k'da "makâm" yok

¹⁶³⁰ p ve r'de "ammâ" var

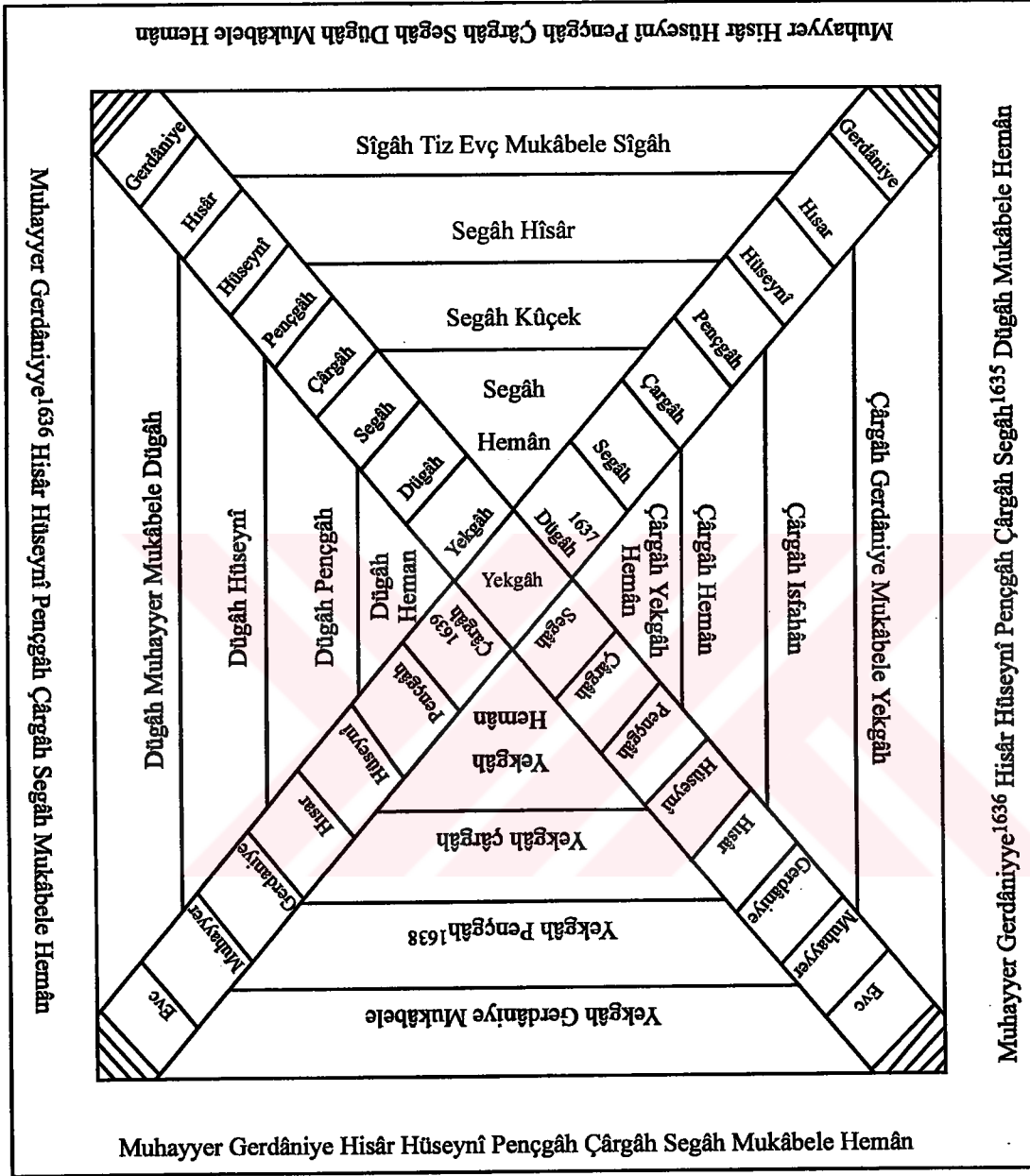
¹⁶³¹ p ve r'de "zikri"

¹⁶³² r'de "sigâhdan yekgâh" yok

¹⁶³³ p ve r'de "çârgâh"

¹⁶³⁴ p'de "vallahu alem ve ahkem vallahü'l-müsteân"; r'de "vallahu alem"; k'da "yedi adet temmet" var

(120a)

- 1635 r'de "dügâh" yok
1636 r'de "gerdâniyye" yok
1637 p'de "dügâh" yok
1638 p'de "çârgâh"
1639 p'de "segâh"

FASL¹⁶⁴⁰

Amma bu îka'ların udun killarında mevzı'n bildürmek şol¹⁶⁴¹ vakt hasıl olur ki kaçan sâni sakıl mutlak (120b) nermiçün ola imdi bu nesnelere hâsıl olur şol kâide üzerine kim vâsıf idecegüz ve beyân kılacağuz inşâallahü te'âlâ ammâ müselles-i mutlak vâcibdür ki sakıl-i evvelün ola zîrâ şol ittifâk ki nerm-i mutlakile müselles-i mutlak ortasında vardır ol ittifâk ittifâk-ı bi'r-rub'dur kaçan bu ikisinün ortasında ittifâk bi'r-rub olsa ol vaktin müselles-i mutlak sakıl-i evvelün olur dahı şol ittifâk ki nerm-i mutlak ile sebbâbe-i müsennâ ortasında vardır ol ittifâk ittifâk-ı bi'l-küldür pes ol vaktin sebbâbe-i müsenna remelün ola zîrâ şol münâsebetki mâhûrîyle remel ortasında vardır¹⁶⁴² münâsebet müsâvâtdur pes eyle¹⁶⁴³ olsa ol vaktin mâhûrî¹⁶⁴⁴ dahı sebbâbe-i müsennâya (121a) mahsus ola remel gibi dahı şol münâsebet ki müsellesi mutlak ile sebbâbe-i tiz ortasında vardır ol ittifâk ittifâk-ı bi'l-küldür pes eyle olsa sebbâbe-i tiz dahı hafif¹⁶⁴⁵ sakılı evvelü¹⁶⁴⁶ ola dahı şol ittifâk ki sebbâbe-i müsennâ ile bınsıratin¹⁶⁴⁷ ortasında vardır ol ittifâk bi'l-küldür bes ol vaktin bınsırî tiz dahı hezecün ola¹⁶⁴⁸ dahı remelün ola imdi¹⁶⁴⁹ bilgil ki bu zikri itdüğümüzden¹⁶⁵⁰ yidi ittifâkun mevzı'ları ma'lûm oldı¹⁶⁵¹ ammâ hafif-i hezec şol asl üzerineki bir nerm-i mutlak sâni sakılıçün vaz itdün ol vaktin hafif-i hezecün mevzı'ı sekizinci kılun şehâdet barmağından dahı yukarı olur dahı âzâ olur ki bu ittifâklar birbirisinün dahı yirine durur dahı birbirinün kâim makâmı olur (121b) zîrâ müsellesi mutlak şehâdet barmağı ki tiz tutıla ânun yirine durur dahı şehâdet parmağı ki nerm ola bınsır müsenna yirine durur¹⁶⁵² zira bunlar biribirine müttefik tururlar dahı kaçan sekizinci kılun sebbâbesinün ba'dı bınsır tizden sebbâbe-i¹⁶⁵³

1640 p ve r'de "fasl" yok

1641 p'de "şol" yok

1642 p ve r'de "var"

1643 k'da "öyle"

1644 r'de "mâhûrîye"

1645 p'de "hafif-i"

1646 p ve r'de "evvelün"

1647 p ve r'de "bınsır"

1648 p ve r'de "ve" var

1649 r'de "sen" var

1650 p'de "itdüğümüz"

1651 k'da "oldı" yok

1652 r'de "yirindedür"

1653 p ve r'de "sebbâbesi"

müsennâca olsa ol vaktin sebbâbe-i müsennâ sekizinci kılun sebbâbesinün yirine turur kaçan sâni sakîl hareket itse nerm-i mutlakdan tîz nağme¹⁶⁵⁴ varsa yâhud anlarun yirine îkâ'lardan bir îkâ füsûn ki¹⁶⁵⁵ ol ikâ'-ı sâni-i sakîlden dahı hafîf olsa ol vaktin bu îkâ'larun mevzı'ları sakîl olınılur¹⁶⁵⁶ ol sâni-i sakîl ve îkâ nakl olundığına göre ya'ni anlar ne vechile nakl olundılarsa bu îkâ'larun dahı mevzı'ları ol vechile nakl olunıla (122a) eğer sakîlise sakîle ve¹⁶⁵⁷ eğer hafîfise hafîfe dahı her kimsenün ki bu san'ât-ı terkîbde ve san'ât-ı îkâ'da ednâ riyâzati olsa bârfi fi'l-cümle bu bâbda sa'y itmiş olsa ol kimseye bu zikr olan kâi'delerün fehm düşvâr olmaz imdi bilgil sana göre ki bizim zamânımızda isti'mâl olur bulmuşuz¹⁶⁵⁸ şuna göre ki Aratistânus kavlidürki¹⁶⁵⁹ bu san'âtun mütekaddimlerindendir ikâ'atun¹⁶⁶⁰ cemî'i envâ'ı oldu¹⁶⁶¹ ki şimdiye değin zikr eyledük ammâ ba'zı müteahhirler şimdiki zamân ehlinden eydeler¹⁶⁶² kim bu zikr olunan¹⁶⁶³ îkâ'larun¹⁶⁶⁴ gayrı dahı îkâ'larun¹⁶⁶⁵ bulmak mümkündür didiler velî biz nice ki ciddü¹⁶⁶⁶ cehd itdük bu zikr olandan¹⁶⁶⁷ gayrı dahı bir¹⁶⁶⁸ îkâ bulmaduk¹⁶⁶⁹ ânun için (122b) bu mevzı'da anmaduk dahı bilgil ki şol resm üzerine ki va'd itmişdük san'âtı¹⁶⁷⁰ îkâ'un asılların zikr ideydük¹⁶⁷¹ cemî'sin zikritdük velîümüz¹⁶⁷² ki şol nesne ki bu ilmde murâd ve maksûddur ânı gayetine yitişdürmişlerden olınavuz¹⁶⁷³ ammâ bunı dahı beyân iderüz kim cümle sazlarun¹⁶⁷⁴ ümmi uddur ilm-i mûsikî mebnîdür ud bilmek üzerine ve

1654 p ve r'de "nağmelere"
1655 p ve r'de "kim"
1656 p'de "olunur"; r'de "olur"
1657 k'da "ve" yok
1658 p ve r'de "dahı" var
1659 p'de "ki" yok
1660 p ve r'de "ikâ'nun"
1661 p, r ve k'da "oldur"
1662 p, r ve k'da "eydürler"
1663 k'da "olan"
1664 p ve r'de "ikâ'lardan"
1665 p ve r'de "ikâ'lar"
1666 k'da "cidd ü" yok
1667 k'da "olundu"
1668 r'de "bir" yok
1669 k'da "bulmak"
1670 r'de "seb'a-i"
1671 p ve r'de "itdük"
1672 p ve r'de "velîmizdür"
1673 p ve r'de "olına"
1674 k'da "sâzun"

uda yek dînâr¹⁶⁷⁵ diyüpdürürler ânınçün kim ne kim bu fende matlubdur uddan hâsıl olur pes her nesne kim andan matlub küllî hâsıl ola dinârı olur ehli hisâb katında altıya¹⁶⁷⁶ kim¹⁶⁷⁷ aded temâmdur¹⁶⁷⁸ dinârı tutubdururlar ve hiç adede altıdan gayri altıdan gayridur çün sahîhin dutasın nâkîs gelür bu san'ât ehlinün (123a) ba'zısı nây-ı irâkî dânârı tutubdurur ammâ kadîm üstâdlar katında bu söz makbûl degül ve kemânçe-i¹⁶⁵⁸ dinârı tutupdururlar ammâ cümle üstâdların¹⁶⁷⁹ ittifâkıyla ud-ı dinârı¹⁶⁸⁰ tutupdururlar bilâ ihtilâf şöyle kim ud bâbında hiç bahs yokdur kim ud dinârıdur cümle üstâdlar buna zâhibdür imdi bilgil ki bu ilm-i edvâr ilm-i şerifdür ve gıda-i ruhânî¹⁶⁸¹ zîrâ âlem-i ervâhda cemî'dür¹⁶⁸² ruhtar dahı âlem-i ecsâma¹⁶⁸³ gelmezden öndin ol harekât-ı eflâkden hâsıl olan âvâzlardan lezzet alurlardı zîrâ Hak te'âlâ çün¹⁶⁸⁴ bu eflâkı yaratdı dahı bunlara dönün diyü emretti¹⁶⁸⁵ bunlar emre imtisâl idüb döndiler bunların¹⁶⁸⁶ her birisinin hareketinden bir dürlü âvâz¹⁶⁸⁷ hâsıl oldı ki¹⁶⁸⁸ (123b) dahı birinün âvâzına¹⁶⁸⁹ benzemezdi imdi ehl-i riyâzât safâ-ı kalbleri birle ol âvâzlara¹⁶⁹⁰ muttali oldılar dahı ilm-i edvâr ve ilm-i mûsikî ol âvâzelerden aldılar dahı ana eganî ve rûhânî diyu âd¹⁶⁹¹ virdiler pes eyle¹⁶⁹² olsa "ilm-i mûsikînin ve ilm-i edvârun"¹⁶⁹³ aslı ve bünyâdı ol âvâzelerden oldı nitekim Safiyyüddîn Abdül-mü'minden ve Ali İbn Ebû¹⁶⁹⁴ Sinâdan eyle nakl olmuşdur¹⁶⁹⁵ dahı dirler ki göklerde her bir kişünün bir sitâresi

-
- 1675 k'da "dinâr"
1676 p ve r'de "altı"
1677 p ve r'de "kim" yok
1678 p ve r'de "temam"
1679 p ve r'de "üstâdlar"
1680 r'de "dinar"
1681 p ve r'de "rûhânîdür"
1682 p, r ve k'da "cemî"
1683 r'de "ecsâda"
1684 p ve r'de "çün" yok
1685 p ve r'de "emreyledi"
1686 r'de "bunlar"
1687 k'da "âvâze"
1688 r'de "ki" yok
1689 p ve r'de "âvâzı birine"
1690 k'da "âvâzelere"
1691 k'da "isim"
1692 k'da "öyle"
1693 p'de "ilm-i edvârun ve ilm-i mûsikînin"
1694 k'da "Ebû" yok
1695 k'da "olmuşdur"

vardur her bâr ki bir âvâze işidsede yıldızına muvâfik olsa ol âvâzeden mültez olur ve müteessir olur dahı dirler ki bu fennün müellifi bir çemendâr sahrada bir havz gördi ol havzun¹⁶⁹⁶ kenarında bir kuş vardı ol kuşa kuknûs dirler imdi ol kuşun burnında (124a) delikleri vardı mâşâ-Allah ol kuş ol çemendeki havza gavta vururdu¹⁶⁹⁷ çıkar cevân ürerdi öterdi ol burnunun her bir deliğinden bir nağme-i latîf ve müessir peydâ olurdu şöyle ki işidenler "vâlih ve¹⁶⁹⁸ mütehayyir olurdu¹⁶⁹⁹ bu oniki makâm¹⁷⁰⁰ anun burni delüklerinden çıkan âvâzelerden ahz itdiler ve herbiri âvâzeeye bir âd virdiler ba'zılar dahı bu ilmün vücûdına Kur'ândan işaret dahı vardur¹⁷⁰¹ zîrâ yezîdü fi'l-halkı mâ yeşâü kırâat-i şâzzede yürîdü fi'l-halkı mâ yeşâü dahi okunmuşdur ki¹⁷⁰² fi'l-halkınun hasînün noktasın giderüb fi'l-halk okımışlardur bu kırâat üzerine ma'nîsi âyetün şöyle ki¹⁶⁸⁸ olur ki Hak te'âlâ cem'î halkı yaratduktan¹⁷⁰³ sonra ba'zı kimsenün halkında (124b) ne dilerse ziyâde ider yâ'nî bâ'zı kimsenün âvâzını hûb itmekle dahı bâ'zı kimsenün âvâzi üzerine ziyâde ider dahı bâ'zısınun¹⁷⁰⁴ elhânın bâ'zısınun¹⁷⁰⁴ elhânı üzerine hûb ider¹⁷⁰⁵ dahı ba'zı kimsenün âvâzını tabi'ata mülâyim eyler ve ba'zınun tabi'ata münâfir ider dahı ba'zı kimsenün elhânın sem'larda müstahsen eyler ve ba'zınun esvâtin müstakbih ve müstenker eyler¹⁷⁰⁶ pes bize bundan ma'lûm oldu kim bâ'zı¹⁷⁰⁷ kimsenün âvâzi hûb olmak ve elhân-ı hasenesi¹⁷⁰⁸ olmak hak te'âlânun hulkiyle ve lutfi¹⁷⁰⁹ ve keremiyledür nitekim ba'zı tefâsirde gelmişdür Davud Peygâamberün¹⁷¹⁰ aleyhi's-salavâtü¹⁷¹¹ ve's-selâm âvâzınun hûblığı şol mesâbede idi ki kaçan elhân-ı haseneyle ve nagamat-i tayyibeyle envâ'ı makâmlarda nesne (125a) okısa ânun ol görgülü savt-ı semâ'da dahı

1696 k'da "havz"
1697 p ve r'de "iderdi"
1698 p ve r'de "vâlihi"
1699 p ve r'de "olurlardı"
1700 p ve r'de "makâmı"
1701 r'de "bulubdururlar"
1702 p ve r'de "ki" yok
1703 p ve r'de "yaratduğundan"
1704 p ve r'de "bâ'zınun"
1705 p ve r'de "ziyâde ider" var
1706 p ve r'de "ider"
1707 k'da "bâ'zı" yok
1708 p'de "hasenesin"; r'de "hasen"
1709 p ve r'de "lûtfiyle"
1710 k'da "peygamber"
1711 k'da "salavâ"

hûb âvâzı kalbde şöyle te'sir iderdi ki gökyüzünde uçar kuşlar kalmazdı ve yiryüzünde yürür cânavarlar¹⁷¹² kalmazdı gelüb saf saf olub anun âvâzın dinlerlerdi dahı nedenlü ehl-i sâz varısa gelürleridi ânun yanınca âhenk iderlerdi ânun elhân-ı hasene-i ve nağâmât-ı tayyibesine müştâk olub kalmışlardı ve dahı Rasûlullâh kelâmını melhûz idinüb ki Rasûlullâh Ebû Mûsayı Eş'ariye eyitdi yâ Ebâ Mûsa "lekad u'tiyet mizmâren min mezâmîr-i Âli¹⁷¹³ Dâvud ya'ni düdüğü darb-ı mesel itdi Dâvudun¹⁷¹⁴ hüsn-i savtına ve halâvet-i nağmesine güyâ Dâvudun halkında düdüğ vardı dahı Ayişe anamuz sözine nazar idüb ki ensârlardan bir kişi (125b) gelincek ilettiler Peygamber hazreti eydür¹⁷¹⁵ Ayişe gelin yanınca hiç bir ırlayıcı bile gönderdünüz mi Ayişe eyitdi yok¹⁷¹⁶ Rasûlallâh eyitdi nolaydı yanınca bir ırlayıcı gönderydünüz eyideydi kim Eteynâküm eteynâküm fehayyânâ ve hayyâküm diyeydi^{1717 1718} bu ma'niyi¹⁷¹⁹ manzur idinüb ki Abdullah İbn Ömer Resûlullâh katında otururken nâgâh bir nây âvâzın işitdi eyitdi Yâ Rasûlallah Nây çalınur didi Rasûlallah kulakların tutdı dinleyüdüdü¹⁷²⁰ giçen bana haber idesin didi Abdullah ol emirden men itmedi Suâl imdi ulemâ bu hadîsun beyânında söz¹⁷²¹ söylemişler ol ki müfid ve muhtasar vechdür bunı demişler ki cevab Rasûlullâh âşık idi ışkı hakîkât ile¹⁷²² muhtâc degül idi âvâzelerden (126a) ve sâzlardan hâsıl olan ışka Abdullah nevhîz ve nevcivân idi ışk-ı ilâhiden ârîdi Rasûlullâh diledi ki^{1723 1724} tahrir ide âna bir ışk-ı mecâzî "hâsıl ola ol"¹⁷²⁵ ışk-ı mecâzî ışk-ı ilâhiye sebeb ola dahı peygamber¹⁷²⁶ sahâbelerinde¹⁷²⁷ Ebû Mûsâ'yı¹⁷²⁸ Eş'arînün şol resme hûb âvâzı vârdı ki

1712 k'da "canavar"

1713 p ve r'de "ehl-i"

1714 k'da "Dâvud'a"

1715 p ve r'de "yâ" var

1716 p ve r'de "yâ" var

1717 p'de "didiydi"

1718 p ve r'de "dahı" var

1719 p'de "mâ'ni"

1720 k'da "dinleyüdüdü"

1721 r'de "sözler"

1722 p ve r'de "hakîkiyle"

1723 r'de "ki" yok

1724 p ve r'de "bu nâyı" var

1725 p ve r'de "hâsıl ola ol" yok

1726 p ve r'de "peygamberun"

1727 k'da "sahâbelerinde"

1728 k'da "Mûsâ"

kaçan nağâmât-ı tayyibeyle münâsib makâmlarda giceler Kur'an okısa gökden firîştelere inüb ânun âvâzın dinlerlerdi hattâ¹⁷²⁹ peygamber "aleyhi's-salavât ve's-selâm"¹⁷³⁰ eydür ki yâ ebâ Mûsâ ben senün evün görmemişem velîkin gice âvâzıla Kur'an okuduğundan evün kande idiğün bilürem dirdi dahı sahâbelerden bir kimse vardı ana Üseyd bin Huseyn dirler idi sefere gitmişdi bir gice yolda atın bağlamışdı kendüsi (126b) diledi ki hûb âvâzile Kur'an okıya hemân ki¹⁷²³ âvâzın çekdi latîf nağmeyile¹⁷³¹ Bakara sûresin¹⁷³² okumağa başladı¹⁷³³ ürkdî çekindi ipin uzub gitmek eyledi bu hâli görincek¹⁷³⁴ bu kişî dindi dinecek¹⁷³⁵ sâkin oldı çekinmedi gine okımağa başladı gine ât çekindi gine dindi gine sâkin oldı kaldurdı bâşın gördiki bâşı üstünde¹⁷³⁶ hevada bir bulut gibi nesne durmuş arasında çırâklar yener "bu dinincek ki"¹⁷³⁷ dahı ayruk okumadı ol gözükken nesne vardı göğe gitdi irtesi geldi bu vâkı olan nesneyi resulullâh¹⁷³⁸ hazretine haber virdi Rasûlullah eydür¹⁷³⁹ salallâhu aleyhi ve's-sellem¹⁷⁴⁰ ol gözükken nesne ki gözükdi atın andan ürkdî anlar firîştelerdür senün âvâzun dinlemeğe gelmişlerdir¹⁷⁴¹ eğer ol gice (127a) sen irteyedeğün okısan ol firîştelere irteyedeğün âvâzun dinleyüb gitmeseler gerekidi irte her kim baksa bunları görserdi¹⁷⁴² didi imdi bu hadîslerden bize ma'lûm oldı kim elhân-ı haseneden ecsâm-ı latîfe ve ervâh-ı tayyibe mahzûz ve behremend olurlarımız dahı hûb âvâz gıdayı rûhânî imiş ânınçündür ki bu ilm-i mûsikîye¹⁷⁴³ ve ilm-i edvâra ilm-i rûhânî didiler¹⁷⁴⁴ dahı ilm-i mûsikî ulûm-i riyâzîden bir kısımdur nitekim Ebû Ali bin¹⁷⁴⁵ Sinâ'dan rivâyet olunmuşdur ol vaktin ki

---

1729 p ve r'de "tâ haddi"
1730 p'de "aleyhi's salavât ve's-selâm" yok
1731 k'da "sûre-i"
1732 k'da "sûresin" yok
1733 p ve r'de "âti"
1734 p ve r'de "göricek"
1735 p ve r'de "ât" var
1736 p ve r'de "üzerinde"
1737 p'de "heman bu dincek ki"; r'de heman bu dindi"
1738 p ve r'de "resûl"
1739 p ve r'de "hazret-i"
1740 p ve r'de "eydür" var
1741 p'de "gelmişler didi"
1742 r'de "girserdi"
1743 p ve k'da "mûsikîde"
1744 k'da "dirler"
1745 p'de "bin" yok

memleket-i Fursdan çıkdı diyâr-ı mağribe ilm-i riyâzî okumağa vardı ilm-i hey'et gibi ve ilm-i¹⁷⁴⁶ nücûm ve ilm-i hikmet gibi ol vaktin ilm-i mûsikîye dahı meşğul oldu ilmisin ve amelisin bile hasıl itdi¹⁷⁴⁷ dahı bu ilmde¹⁷⁴⁸ nice kitâb (127b) tasnîf itdi ki şimdi bizüm zamânumuzda dahı ol kitâblar vardur okurlar dahı Safiüddin¹⁷⁴⁹ Abdü'l-mü'min'ün hikâyetleri meşhûr olduğuçün ânı anmaduk pes mal'ûm oldu ki bu ilm-i cemî'î tıbâ'da mergub imiş¹⁷⁵⁰ ve cemî'î kulûbde mahbûb ve matlûbemiş¹⁷⁵¹ imdi ânınçündür ki cemî'î umerâ-i kibâr ve ulemâ-i büzürgvâr ve meşâyih-i pür esrâr her vaktde ve her rûzigârda bu ilm-i mûsikî ve ilm-i edvâr ihtiyâr itmişlerdür evvel diyâr-ı islâmda hülefâ-i nâ mudârdan bu san'atı ihtiyâr iden halife-i Müsta'sımdür ki halife-i Harûne'r-Reşîdün oğlıdur zirâ halife-i Müsta'sım zamân-ı hilâfetine her memleketde nedenlü üstâdlar vârise bu ilm-i mûsikîde cemî'isin cem itmişdi dahı¹⁷⁵² bu ilmün ta'lîmine rağbet göstermişdi (128a) veli bunların içinde üstâdları ve gayet hüzemendleri bu ilmde seyyidü's-sâlikîn ve üstâdü'l-mütekaddimîn ve'l-müteahhirîn Safiüddin Abdü'l-Mü'mindi ândan sonra üstâd-ı efdalü'l-ulemâ-ı ve'l-fuzalâ-i Nâsirüddin Fârâbî idi¹⁷⁵³ andan sonra üstâd ekmelü'r-Râsihîn Kemâle'd-dîn-i Tûsî idi ândan sonra üstâd a'lemü'l-beşer el-'aklü'l-hâdî aşar Ebû Alî ibn¹⁷⁵⁴ Sînâ idi¹⁷⁵³ andan sonra üstâd¹⁷⁵⁵ İftihârü'l-Meşâyih ve'l-Arifin Şeyh Şehâbe'd-din Sühreverdi geldi ândan sonra üstâd Celâleddîn Celâlî Horezmi idi ândan sonra üstâd alâû'd-devleti ve'd-din Ali Sîtâyî¹⁷⁵⁶ geldi ândan sonra üstâd Abdul'aziz Kirmâni idi ândan sonra üstâd Şemsü'l-İslâmi¹⁷⁵⁷ ve'l-müslimîn Şemsi İsfahânî geldi ândan sonra (128b) üstâd İftihârü'l-arifin Celâl Ü'l-hakkı ve'd-din Celâlî Şüştêrî geldi ândan sonra üstâd¹⁷⁵⁸ Muhamed "Lâlâ-i idi"¹⁷⁵⁹ ândan sonra "üstâd

¹⁷⁴⁶ k'da "ilm-i" yok

¹⁷⁴⁷ r'de "ve" var

¹⁷⁴⁸ k'da "ilmde" yok

¹⁷⁴⁹ p ve r'de "Safyeddin"

¹⁷⁵⁰ k'da "gûb imiş"

¹⁷⁵¹ k'da "matlûb"

¹⁷⁵² k'da "dahı" yok

¹⁷⁵³ p ve r'de "idi" yok

¹⁷⁵⁴ p ve r'de "bin" yok

¹⁷⁵⁵ p ve r'de "üstâd" yok

¹⁷⁵⁶ p'de "Sibâyî"

¹⁷⁵⁷ k'da "islâ"

¹⁷⁵⁸ r'de "İftihârü'l-arifin" var

¹⁷⁵⁹ p'de "Lala-i Mısırî"; r'de "Lala-i Mısırî geldi" var

müteahhirlerde"¹⁷⁶⁰ Abdu'l-Kâdir Merâgî idi pes her kimki dilerse ki ol dahı bunların gibi üstâd ola gerekdür ki bu san'atun hem ilmisine ve hem amelîsine bile meşgûl ola dahı bu bâbda sa'y-ı beli ide dahı bu ilmi üstâdlardan işitmekte çok riyâzat ide zîrâ bu ilm ilm-i riyâzî ve ilm-i hevâyidür bunı tamam zabt itmek bu san'atun üstâdlarına çok mülâzemet itmekle hasıl olur ammâ Ebû Alî böyle dimişdür ki bu ilm-i mûsikî bir ilmdür latîf ve şerîf ve rûhânî ki¹⁷⁶¹ istihrac olunmuşdur anâsur-ı erba'adan ki ol anâsur-ı erba'a vücûdun üstükusâtıdır ya'ni (129a) aslıdur mürekkebdür âlemün tabi'atı ândan imdi bilgil kim¹⁷⁶² evvel vücûda gelen anasur-ı erba'adan oddur tabi'atı hâru ve yâbisdür ya'ni ıssı ve kurudur fusûl-i Erba'adan yây tabi'atında ve ahlât-ı erba'adan safrâ tabi'atında pes bu oddan müstahîl oldı hevâ tabi'atı hârr u ratbdur ya'ni issî ve yâşdur fusûl-u erbaa'dan bahar tabi'atında ve âhlât-ı erba'adan kân tabi'atında pes hevâdan müstahîl oldı su tabi'atı bâridür tabdür ya'ni sovak ve yâşdur¹⁷⁶³ fusûl-u erbaa'dan kış tabi'atında ve ahlât-ı erbaa'dan balğam tabi'atında pes müstahîl oldı sudan toprak tabi'atı bârid ve yâbisdür ya'ni sovak ve kurudur fusûl-i erba'adan gûz tabi'atında ve âhlat-ı erba'adan (129b) sûd tabi'atında imdi bu anâsır-ı erba'a vücûdun üstükusâtıdır pes bunun gibi dür¹⁷⁶⁴ şudûd ya'ni şeklerdür dür¹⁷⁶⁵ dahı mustahrecdür ba'zı ba'zından¹⁷⁶⁶ imdi evvel¹⁷⁶⁷ ki vücûd buldı edvâr-ı isnâ aşereden rastdur pes müstahîl oldı rastdan ırâk ve ırâkdan zîrefkend¹⁷⁶⁸ kûçek zîrefken¹⁷⁶⁸ kûçekden ısfahân zâhir oldı işbu dörd asıl üstükusâtıdır edvârın pes müstahîl oldı bu usûl-ı erba'adan sekiz şed dahı zâhir oldı ya'ni¹⁷⁶⁹ bir asıldan iki nağme doğdı evvel rastdan zengûle ve uşşâk doğdı ikinci asıldan ki ırâkdur hicâz ve bûselik doğdı üçüncü asıldan ki zirefkend¹⁷⁶⁸ kûçekdür rehâvî ve bûzürk doğdı dördüncü asıldan ki ısfahândur nevâ ve hüseynî (130a) doğdı bes bu¹⁷⁷⁰ on iki asıldan altı âvâze doğdı her iki şedden bir âvâze doğdı rastile hüseynîden

¹⁷⁶⁰ r'de "müteahhirlerde üstâd"

¹⁷⁶¹ k'da "ki" yok

¹⁷⁶² p'de "ki"

¹⁷⁶³ r'de "yâş"

¹⁷⁶⁴ p ve r'de "durur"

¹⁷⁶⁵ p ve r'de "şeklerdür"

¹⁷⁶⁶ p ve r'de "ba'zısından"

¹⁷⁶⁷ p ve r'de "ol"

¹⁷⁶⁸ p ve r'de "zirefkend-i"

¹⁷⁶⁹ p ve r'de "her" var

¹⁷⁷⁰ p ve r'de "bu" yok

gerdâniyye toğdı ısfahân¹⁷⁷¹ rehâvîden guvâşt toğdı "zengûle ile hicâzdan nevrûz toğdı"¹⁷⁷² büzürk ile zirefkend¹⁷⁶⁸ kûçekden şehnâz doğdı bûselik ve nevâ-yı uşşâkdan mâye doğdı suâl iderlerse ki¹⁷⁷³ nicedür şudûd ki asıldur her birinden iki doğdı âvâze ki fer'dur¹⁷⁶⁹ ikisinden bir doğdı cevâb böyle virürüz ki evvelde kuvvet mevcûddu¹⁷⁷⁴ herbirinden iki doğdı şimdi ki kuvvet-i zaîf oldı¹⁷⁷⁵ her ikisinden bir doğdı pes bâkîb¹⁷⁷⁶ nazm itmişlerdür ba'zı fuzalâ-ı şudûd¹⁷⁷⁷ isna aşere-i ve altı âvâze-i üç arabâ beyitte bunlardur¹⁷⁷⁸ (130b) beyt¹⁷⁷⁹ er-rastü yetlûhü'l ırâku zengûle uşşâk ve mâye bûselik levhû tebi ve'z-zirefkendü ve ısfahân ve minhüm-rehâvî büzürk ve nevâ hüseynî yestemi-âvâzehâ nevrûzu selmek gerdaniyye-şehnâz guvâşt u hicâz fahfiz mectemi ve illâ bilgil kim bu şan'atun üstâdları katında bu fennün kadimleri huzurında bahs çokdur ve beyân bî şumârdur¹⁷⁸⁰ temâm idüpdürürler ba'zı üstâdlar katında oldur kim her bir sâzende¹⁷⁸¹ kim ol sâ'atde münâsib ne perde çalalar ki ol kevkeb münâsebeti ola ve ânı ri'âyet ilmeklik¹⁷⁸² cümle vâciblerdendür¹⁷⁸³ üstâdlar ol üzredür¹⁷⁸⁴ kim¹⁷⁸⁵ ol ki mûcib-i harâret ve şeâatdür nevrûzdür çalalarki ol güne münâsib ola menûmât ve murattıbât kemencede çalalarki ol giceye münâsib ola bu bast¹⁷⁸⁶ üzerine¹⁷⁸⁴ zirkolınur temsîl

---

1771 r'de "ile" var
1772 r'de "zengûle ile hicazdan nevrûz toğdı" yok
1773 r'de "ki" yok
1774 p ve r'de "mevcûd idi"
1775 r'de "oldı" yok
1776 p ve r'de "bayık"
1777 p ve r'de "şudûd"
1778 p ve r'de "bulupdururlar ki"
1779 p ve r'de "beyt" yok
1780 p ve r'de "şumâr"
1781 p ve r'de "sâ'atde"
1782 p ve r'de "itmek"
1783 p ve r'de "ve eger"; k'da "dahı" var
1784 k'da "üzre"
1785 k'da "dür kim" var
1786 p ve r'de "nast"

tarîkince (131a) şol vechile kim müteemmil ve mübtedi¹⁷⁸⁷ müstefid¹⁷⁸⁸ ola ve fürûdâştde ânun şartını yerine getürmek gerek kim ehl-i sâze ve gûyendeye¹⁷⁸⁹ mütesarrıf ve¹⁷⁹⁰ müsta'id ola ve zihnî beğayet sâfi ola tâ terkîbât-ı perdeden ve âvâzedden¹⁷⁹¹ mülâyim ide her birini yirlü yirince tasarruf eylemek gerekdür zîrâ perdelerde ihtilâf çokdur ammâ bir¹⁷⁹² ma'lûm idecek dahı budur kim gicede ve gündüzde kankı perde münasibirekdür işbu "perdelerdür"¹⁷⁹³ faslıla¹⁷⁹⁴ haftanın her gününün ve her gicesinün bir ılduza nisbeti vardur pes rastdur kim¹⁷⁹⁵ gicede ve gündüzde kankı perde münâsibdür ve¹⁷⁹⁶ mülâyim tab'dür ânlar budur ki¹⁷⁹⁷ zikrolınur yekşenbe gün hüseyñî ve düşenbe gicesi ırâk ve zîrefkende ve büzürk (131b) şışenbe gicesi uşşâk ve zengüle cihârşenbe gicesi ısfahân ve zirefkend¹⁷⁹⁸ kûçek ve cihârşenbe gün¹⁷⁹⁹ bûselik ve rehâvî ve pençşenbe gicesi ırâk ve zîrefkend ve büzürk¹⁸⁰⁰ âzine gicesi rast ve âzine gün nevâ ve hicâz şenbe gicesi uşşâk ve zengüle ve şenbe gün ısfahân ve zirefkend ve kûçek yekşenbe gicesi bûselik ve rehâvî bu müceb üzre âvâzeleri saklaya perdeler sebebiyle¹⁸⁰¹ çün iki¹⁸⁰² perde-i oniki burca nisbet idüpdürürler ve ol oniki dört fasla kısmet idüpdürürler üç perde yâzdur ve üç perde yâydur ve üç perde güzdür ve üç perde kışdur nitekim âferinişi hikâyetinde zikr olunubdur uşşâk ve nevâ ve bûselik bu üç perde (132a) yazundur ve rast ve hüseyñî ve rehâvî yâyündür ve ısfahân ve zîrefkend ve kûçek güzündür ve hicâz ve büzürk ve ırâk kışundur ândan sonra uşşâk bahârun evvelidür ve rast ortasıdur ve bûselik âhiridür bu

---

1787 r'de "mübtedi'ye"
1788 k'da "müstefi"
1789 r'de "ve gûyendeye" yok
1790 p'de "ve" yok
1791 p'de "ve" var
1792 p ve r'de "biz"
1793 p ve r'de "perdeler dört"
1794 k'da "fasla"
1795 p ve r'de "kim" yok
1796 k'da "ve" yok
1797 k'da "kim"
1798 p ve r'de "zirefkend-i"
1799 p ve r'de "güni"
1800 r'de "ve" var
1801 p ve r'de "ammâ" var
1802 p ve r'de "oniki"

vechile kıyâs itmek gerek¹⁸⁰³ yukâruda zikrolundu ba'zısı ve bir asl dahı budur ki perdelerün iklimlere¹⁸⁰⁴ münâsebetin beyân ider bilgil ki her bir şehri bir iklimden ayru ayru evvel¹⁸⁰⁵ perde ve¹⁸⁰⁶ âvâzeve kim münasib ola ol iklime ta'lim idüpdürürler evvel¹⁸⁰⁵ iklim ki¹⁸⁰⁷ serendîbdür ve füsûmenât ve sâhil bahr-i Hind ve Habeşe ve Zengibâr ve san'ân ve aden ve Ummân ol iklimlerün sâkinlerinün zirefkend ve kûçek ve İsfahâna¹⁸⁰⁸ münasebeti vardır (132b) ve ikinci iklim ki Mekke ve Medine ve Tâyifdür¹⁸⁰⁹ ve Yemen ve Kâtif ve Nehrâle ve Kasaba-ı¹⁸¹⁰ darü'l-mülk Çin ve her¹⁸¹¹ bu¹⁸¹² yirün sâkinlerinün hüseyñye münasebeti vardır¹⁸¹³ müteahhirler kavliyle ammâ mütekaddimler kavliyle zirefkend ve büzürk tutarlar üçüncü iklim ki beyte'l-makdis ve Kostantiniyye ve Askalan ve Kaysariyye ve Tarabe ve Tarabilıs ve Dimişk ve Afrîkıyye ve¹⁸¹⁴ Kayrevân ve Ma'bîdiye ve İskenderiyye ve cümle bilâd-ı Arab Abilistân'a değın bu iklimlerün ehline bûselik ve rehâvî münâsibdür müteahhirler kavliyle ammâ mütekaddimler kavliyle hicâz ve ırâk münâsibdür dördüncü iklim ki Antâliyye ve Malâtiyye ve Haleb ve Medînetü'l-mühakkâ ve Erzincan ve Mardin ve Sancardur Irâka değın Emil ve Mâzindân¹⁸¹⁵ (133a) bu iklimlerün halkı¹⁸¹⁶ zirefkende¹⁸¹⁷ münâsibdür ve beşinci iklim ki Rûmiye ber âcededür ve Umûriye¹⁸¹⁸ ve Sîvâs ve Erzurum ve Simsât ve Ahlât¹⁸¹⁹ Cemî'ı mevnât ve Ernât ve Tiflıs ve Şirvanât ve bâbül-bâb ve Medinetü'r-rûs ve Darü'l-mülk Buhâra ve Semerkand bu iklimün ehline nevâ ve hicâz münâsibdür müteahhirler kavliyle ve ammâ mütekaddimler kavlinde bûselik ve İsfahân

---

1803 p ve r'de "gerekdür"
1804 p ve r'de "iklimlerde"
1805 p ve r'de "ol"
1806 p ve r'de "ol" var
1807 p ve r'de "kim"
1808 p'de ""ne" var
1809 r'de ""Tayif"
1810 p ve r'de "Kasya"
1811 r'de "her" yok
1812 p'de "bu" yok
1813 p'de "var"
1814 p ve r'de "ve" yok
1815 p ve r'de "mâzenderân"
1816 r'de "halkına"
1817 p, r ve k'da "zirefkend"
1818 p ve r'de "Amûriyye"
1819 p ve r'de "Ihlât"

münasibirekdür ve altıncı iklim ki Bulgar ve Hân Bâlık ve Türkistan ve bu iklimün halkına rast münasibdür ve ba'zı¹⁸²⁰ katında zîrefkend ve kûçek tutarlar ammâ yedinci iklim ki serhaddi Bulğardur cemî'î tevâbi'le bu iklimün ehline uşşâk ve zengûle münâsibdür ve ba'zıları katında rast ve uşşâk ve ol şehirler ki (133b) meşhûrdur yidi iklimde âdların zikr itdük ve ammâ şerh ve vilâyet çokdur âdları hâtıra gelmez ânınçün bu kadarıla ihtisâr itdük

*

Ammâ bu fasl nağamatun te'sirin beyân ider fesâdlardan¹⁸²¹ her şerrun¹⁸²² faslı semâ ma'rifetin beyân eyler ve ol mebnîdür yidi kısım üzerine kısım-ı evvel havâs-i hamsenündür¹⁸²³ ikinci semâ'un hükümlerin¹⁸²⁴ bildürmektedir ve ânun hakikatında bişinci kısım semâ'un haddi ve hududı ve merâtibindedir altıncı kısım raksdadur yidinci kısım harkdadur¹⁸²⁵ kısım-ı evvel havâsı hamse bildürür bilgil ki ilmî meselâ çün güneş toğa hicâz perdesin çalmak gerek ve kuşluğın irâk perdesin çalmak gerek ve öylen rast perde¹⁸²⁶ çalmak gerek iki namaz ortasında zengûle perdesin¹⁸²⁷ (134a) çalmak gerek ve asırda bûselik perdesin çalmak gerek gün batduğı vakt uşşâk¹⁸²⁸ "çalmak gerek çün"¹⁸²⁹ ahşâm ola¹⁸³⁰ zirefkend çalmak gerek yatsûn ısfahân "çalmak gerek çün giceden iki dâng gice zirefkend çalmak gerek"¹⁸³¹ ¹⁸³² dîn buçuğında nevâ çalmak gerek çün subh-ı sâdik tulû ide rehâvî perdesin¹⁸³³ çün aydınlık ola hüseyinî ve dahı âvâzlar kim¹⁸³⁴ âna¹⁸³⁵ şû'be dirler bu kıyâs üzerine itmek gerek ve dahı şol¹⁸³⁶ âvâzeler kim müferrih

---

1820 r'de "bâ'zılar"
 * r'de "fasl" var
 1821 p ve r'de "fesedlerden"
 1822 p ve r'de "şehrun"
 1823 p ve r'd e "hamsentün altındadır"
 1824 p ve r'de "hallerin"
 1825 p ve r'de "harkda"
 1826 p ve r'de "perdesin"
 1827 r'd e "perdesin" yok
 1828 k'da "perdesin" var
 1829 r'de "çalmak gerek çün" yok
 1830 r'de "ola" yok
 1831 r'de bu ifade yok
 1832 k'da "ve" yok
 1833 p ve r'de "çalmak gerek" var
 1834 p ve r'de "ki"
 1835 p ve r'de "âna" yok
 1836 k'da "şol" yok

ve müşeccâ'dür gündüzün çalmak gerek ve âvâz¹⁸³⁷ kim menûm ve murattıb ola gice çalmak gerek

FASL

Pîş-i her kavm güdam perde münasib¹⁸³⁸ ve dür rûz u şeb çi perde nevâ zed perdehâra ber iklîmhâ çün münâsebet dâred¹⁸³⁹ beyân mi küned bilgil ki müteahhirler¹⁸⁴⁰ kavlinde mülûk ve selâtîn katında (134b) hüseynî perdesin çalmak gerek¹⁸⁴¹ ve meşâyih ve köy kethüdâları ve Türkmen ve Kürdler katında ısfahân ve zîrefkend ve kûçek gayet¹⁸⁴² vezirler ve ulûlar ve alimler ve kadîlar ve hakem ıssî¹⁸⁴³ kişiler katında ırâk ve zîrefkende¹⁸⁴⁴ büzürk çalmak gerek ve subâşılar ve leşker keşler¹⁸⁴⁵ ve silah ehli ve san'at ehli ve ince iş işleyenler katında bûselik çalmak gerek ve âvâmü'n-nas katında rast çalmak gerek ve dahı bilgil kim ne kadar âvâzeler¹⁸⁴⁶ kim vardur bu dört perdeden taşra değüldür ve dilerlerse¹⁸⁴⁷ kim muhtelîf âvâzlar¹⁸⁴⁸ isti'mal ideler gerekdür kim ol âvâzları isti'mal ideler kim¹⁸⁴⁹ ol perdeye münâsib¹⁸⁵⁰ ola her kavmiçün buna didük hâsıl itmek biş nesneyledür biri sem (135a) ve biri basar ve biri dutmak¹⁸⁵¹ ve biri söylemek ve biri tatmak¹⁸⁵² hak sübhanehû ve te'âlâ celle celâlühû gönli bu bişinden¹⁸⁵³ yaratdı ve her cinsi¹⁸⁵⁴ ilmi birisiyle bağlayubdur nitekim kulağı savtler ve haberler ilmiyle ve gözi dürlü türlü ilmile ve tatmak¹⁸⁵⁵ gıda ile yiylemeği eyu

-
- 1837 p, r ve k'da "âvâze"
1838 p ve r'de "münâsebet"
1839 p ve r'de "der" var
1840 p'de "müteahhir"
1841 p ve r'de "gerek" yok
1842 p ve r'de "münasibdürür" var
1843 p ve r'de "hükm-i ıssî"
1844 p ve r'de "zirefkend-i"
1845 p ve r'de "katında" var
1846 k'da "âvâzlar"
1847 r'de "dilerse"
1848 k'da "âvâzlara"
1849 k'da "ki"
1850 k'da "münâsebet"
1851 r'de "datmak"
1852 r'de "dutmak"
1853 p ve r'de "beş nesneden"
1854 r'de "hissi"
1855 p ve r'de "ilmi" var

kokularla ve dutmak¹⁸⁵⁶ ilmi mahsûsât ile ve erlik ile ve bu bişün her biri bir nesne¹⁸⁵⁷ mahsus itdi a'zâda ya'ni sem'i kulakda kodı ve basarı gözde kodu tatmağı dimâğda kodı yiylemeği burunda kodı ve dutmağı cümle âzâya mecâl virdi zirâ ki gözden gayri nesne görmez kulakdan artuk nesne işitmez ve burundan artuk nesne koku almaz ve kıs alâ hâzâ ammâ hukemâdan¹⁸⁵⁸ bu üzerinedür ki işitmeğün görmek üzerine¹⁸⁵⁹ (135b) fazîleti vardur ol sebebden kim göz görür ve kulak işidür ve bazıları dahı diyüb durur kim basar mevzi'i nazardur sem mevzi'i ilhâm¹⁸⁶⁰ haber pes mâlum oldı kim sem cümle havâsdan fâzıldur eyüdüdür ammâ bir cevâb dahı oldur kim biz sem ile bilürüz kim ru'yet ve hür¹⁸⁶¹ ve kusûr olsa gerek nazar ile ihtisas idemezüz ve cümle ahkâm-ı şer'idür¹⁸⁶² ¹⁸⁶³ mebnîdür işitmek üzerine kim eger sem olmayaydı ânun sebâtı muhal oldı¹⁸⁶⁴ ve dahı basarun mahsûsâta cismânîdür ammâ mahsûsâtı sem ruhânîdür ve hergiz hiç peygamber sağır gelmemiş ammâ cümlesi kâmil ve irmiş pes cemi'i vücûh ile sem basar üzerine gâlibdür geldük ikinci kısım kim sema tûyendedür¹⁸⁶⁵ bilgil ki sema lugâtede¹⁸⁶⁶ işitmeğe dirler ve ıstılah yüzinden (136a) bir nice vechile tevcîh iderler şeyh Ebû Ali Dekkâk rahmetullâhi aleyh buyurmuşdur kim¹⁸⁶⁷ en nâsü fis-semâ'i selâsün¹⁸⁶⁸ mütesemmi'un ve's-sâmiu el-mütesemmi'u yesmeu' bi'l-vakti ve'l-müstemi'u bi-l hâli ve's-sâmiu' yesmeu' bil hakkı âdem semâda üçdür mütesemmi ve müstemi' ve sâmi mütesemmi' işidicidür vaktile müstemi' işidicidür hâlile ve sâmi işidicidür hakkile ve yegrek semâ Kur'ân dur hazret-i risâlet aleyhi efdâlu's-salavât ve ekmelu't-tahiyât buyurmuşdur zeyyinû esvâteküm bi'l Kur'ân yani bezek âvazlarınızı Kur'ân ile ve hem hazret-i risâlet aleyhi's-salavâtü ve's-selâm¹⁸⁶⁹ bir yirde dahı buyurmuşdur kim zeyyinû'l-

1856 p ve r'de "dutmağı"
1857 p'de "biri bir nesneye"; r'de birini bir nesneye"
1858 p ve r'de "çağı" var; k'da "dahı" var
1859 p'de üzerine"
1860 p ve r'de "ilhâmı"
1861 k'da "husur"
1862 p ve r'de "şer'i"
1863 k'da "ve" var
1864 p ve r'de "olaydı"
1865 r'de "tûtüdedür"
1866 r'de "gâyetde"
1867 r'de "eydür"
1868 p ve r'de "selâsün" yok
1869 p ve r'de "aleyhi's-salavâtü ve's-selâm" yok

Kur'âne biesvâtiküm yani Kur'ân'ı bezek âvazlarınızla bir yirde dahı Allah sübhâne ve teâlâ buyurmuşdur kim yezîdü fi'l-halkı (136b) mâ yeşâ bu yirde müfessirler tefsir idüp dururlar ki bunda murâd savt-ı hasendür¹⁸⁷⁰ ve meşhûr haberlerde gelmişdür kim cennetde cennet ehli sema iderler¹⁸⁷¹ ve şöyle ola kim her ağacdan bir savt ve bir söz gele muhtelif işideler şöyle kim ol savtler tabi'atlara¹⁸⁷² lezzet tamam¹⁸⁷³ vire anun zevkinden bîhoş olalar¹⁸⁷⁴ anınçün kim latîfdür elhân ve esvâtda letâfet tamam vardur ve olur kim ruh işidür cins cinse¹⁸⁷⁵ meyl ider¹⁸⁷⁶ ve bu kavlı rûşendir kim didük ammâ imâm Gazzâli aleyhi'r-rahmetu¹⁸⁷⁷ ve'l-gufrân kendü mübârek lafzıyla buyurmuşdur¹⁸⁷⁸ es-semâ'u hakîkatü nagâmâtin rûhâniyyetin mülâyimün bittabâyı'ı kemâ enne cevheran-nâri mahfiyûn "fi'z-zeyti ve'z-zeytü"¹⁸⁷⁹ yelûhu bi-l kadehi fekezâlike Allâhü te'âlâ sırrun mahfiyyûn fî cevheri'l-kalbi yelûhu bi's-semâ'il mehâni ve semâun (137a) te'lîfinde ve bunun keyfiyyetinde çok kitâblar düzüp turur¹⁸⁸⁰ getürmişlerdür ki şeyh Ebû İshâk-ı Musîli aleyhi'r-rahmete bir bağda neşîd okurdı bir kişi işitdi vecd oldı bir sâat mütehayyir oldı ve andan oldı bu cins sözler çok¹⁸⁸¹ işitmişüz hayvânâta dahı eser ider eğer âdemiye itmeye hayvandan kemter ola ve eğer bir kişi diye kim benüm bu ilmile başum hoş¹⁸⁸² değül yâ yalan söyler veyâhud hissi yokdur ve enva'ı insândan değül ve âdemîler merebesinden değül meşâyih-i kibârun sözindendür kim akrabu't-turuki ilallâhi's-semâu ya'ni Allâhü te'âlâya yakınrak yol semâdur dahı haberde gelmişdür Enes ibn-i mâlikden¹⁸⁸³ rivâyetdür kim¹⁸⁸⁴ radyallahu anhü rivâyet ider ki¹⁸⁸⁵

1870 p, r ve k'da "hüsn"
1871 p ve r'de "ideler"
1872 p'de "tabi'âtlarda"
1873 p ve r'de "tamam lezzet"
1874 p ve r'de "ondan sonra" var
1875 p'de "hisse"
1876 p ve r'de "mesel olur"
1877 p, r ve k'da "rahmete"
1878 r'de "buyurmuşdur" yok
1879 p ve r'de "fi'z-zîbi ve z-zîbü"
1880 r'de "düzübdururlar"
1881 p ve r'de "çokdur"
1882 k'da "hoş" yok
1883 r'de "mâlik"
1884 r'de "rivâyetdür kim" yok
1885 r'de "kim"

"hazret-i seyyidi kâinat ve hulâsain (137b) mevcûdat Muhammed Mustafa¹⁸⁸⁶ aleyhi efdalu's-salavât ve ekmelût-tahiyyât oturmuşdı"¹⁸⁸⁷ ashâb-ı suffeyle rıdvânullâhi aleyhim ecmâ'in ki nâgâh¹⁸⁸⁸ Cebrâil aleyhi's-selâm hazret-i izzetden celle celâle¹⁸⁸⁹ ve amme nevâlühü irişdi hazret-i risâlete bu beşâreti viridi ki ümmetinün dervîşleri uçmağa bâylardan çok gire ve hem beşyüz yıl öndin gire hazret-i risâlet çün bu beşâreti işitdi begâyet şâdumân oldı hâtırı mübâreğinde zevk ve şevk peydâ oldı andan sonra kendü mübârek lafzıyla buyurdı kim hiç aranızda bir kişi var mı kim bir neşîd okuyadır¹⁸⁹⁰ aralıktan bir arâbi eyitdi yâ seyyid ne'am andan sonra bu¹⁸⁹¹ birkaç beyti hoş âvâzile okıdı şöyle kim (138a) ol meclisde oturanlara zevk ve şevk hâsıl oldı "ol edebiyâtı şiir budur"¹⁸⁹² küllü subhın ve küllü işrâkin teki aynün bi-dem'i¹⁸⁹³ müştâkîn lese'at hayyetü'l-hevâ¹⁸⁹⁴ kebidî¹⁸⁹⁵ felâ tabîbe lehâ velârâki illa'l-müc'bellêzî "şüfi tübihî"¹⁸⁹⁶ indehû rukyeti¹⁸⁹⁷ ve tiryâki ol sâat ki ol arâbî bu üç beyti hoş âvâz ile okıdı rasûl¹⁸⁹⁸ aleyhi's-selâm ve cemî'ı ashâba zevk ve şevk hasıl oldı rasûl aleyhisselâm şöyle vecd oldı kim mübarek ridası aziz omuzından düşdi çün ol hâletden yine kendüye geldi¹⁸⁹⁹ mu'aviye bin Ebû Süfyân aleyhi ma yestehık¹⁹⁰⁰ eyitti ahsene lu'abüküm ya rasûlallahî hazreti risalet buyurdı kim pes yâ Muaviye (138b) kim ben sema habîb zikriçün ve¹⁹⁰¹ vecdi dost'dan ötürü gösterdüm ândan sonra Mustafâ'nun mübârek ridâsın dört¹⁹⁰² pâre itdiler ve hâzırlara teberruk idine¹⁹⁰³ birer¹⁹⁰⁴ pâre öleşdiler¹⁹⁰⁵ pes cebrâil dahı bir pâre

-
- 1886 p'de "sallallâhu" var
1887 r'de bu ifâde "hazret-i rasul sallallâhu aleyhi ve's-sellem oturmuşdu"
1888 k'da "nâgâh"
1889 p ve r'de "celâlehü"
1890 r'de "okuyadurdu"
1891 p ve r'de "bu" yok
1892 p ve r'de "ol edebiyâtı şiir budur" yok
1893 r'de "bi-def'i"
1894 r'de "yese'at hubbuhü'l-hevâ"
1895 r'de "kübrâ"
1896 p, r ve k'd a "şüfi'ât"
1897 p ve r'de "rakbeti"; k'da "rukbeti"
1898 p ve r'de "rasûle"
1899 k'da "geldi" yok
1900 p ve r'de "yestehıkkı"
1901 p ve r'de "ve" yok
1902 p ve r'de "dört yüz"
1903 p ve r'de "adına"
1904 k'da "bir"
1905 p ve r'de "öleşdürdiler"

aldı göğe çıkardı arşun sağ yanına¹⁹⁰⁶ asdı şimdi her gâh ki ol mübârek rida'nun pâresi harekete gele ârifler kim yiryüzindedür "zevk ve şevk"¹⁹⁰⁷ harekete gelür¹⁹⁰⁸ vesselâm¹⁹⁰⁹ kısmı düvûm sema'un âdların beyân ider üç şartı vardur zemân ve¹⁹¹⁰ mekân ve ihvân bir kısım dahı bilgil ki imam â'zam¹⁹¹⁰ imam-ı Ebû Hanîfe-i Kûffî radiyallahü anhü¹⁹¹¹ mezhebinde raks haramdur velîkin imam Muhammed ibn İdris imam¹⁹¹² Şâfi "râdiyallâhu anhü"¹⁹¹³ mezhebinde mubâhdur ammâ gerekdür kim¹⁹¹⁴ tiz tiz raks itmeye (139a) tâ huzûr ve safâ-yı bâtın hasıl ola ve hem beğayet edebile hareket ide nice teennî ile hareket ideler halkun nazarında vekârları artuk ola ve hem vecd göstermek dahi revâdur ammâ vaktile bir kısmı dahı bilgil ki hırka virmek âriflerün ve meşâyihların tarîkıdur ve murâd hırkadan oldur kim teberrük ola dervişlere nisbet itmek değül nitekim Hazreti Risaletün aleyhi efdalu-s Salevât ve ekmelü't-tahıyyât ridâsını sahâbe birer pâre öleşdiler meşayihun hırkası dahı ânda müntehi olur¹⁹¹⁵ ammâ gerek kim hırka-i bir şeyh mürşid elinden geye¹⁹¹⁶ ve anun yolın saklaya¹⁹¹⁷ halâde ve melâde ve ehl-i tarîk üçdür biri oldur kim hırkasını yırtar semâ'da vecdü (139b) hâlet galebesinden ve biri dahı ol ki¹⁹¹⁸ pîrlük hükmiyile ya bir muktedâ ola tonını hırka ideler bir dahı ol ki hâlet-i istiğfârda günahlarını ana şeyh elin tuta tevbe ide bu cümlesinün hükmi mevkûfdur âlim ve mürşid şeyhun kendüden icâzetine kendüden itmek gerekmez eğer şöyle kim kendüden hırka geye¹⁹¹⁶ bil kim tahkîk ol kişi sağ tûşâ çıkmaz vesselâm şöyle getürmişlerdür kim İdris Peygamber aleyhisselâm ilmi mûsikînün ilmi¹⁹¹⁹ ve amelin alemde ol zahir itdi ve her kişinün rûhâniyyeti kuvvetlü ve gâlib ve tabi'atı selîm

---

1906 r'de "yanında"
1907 r'de "zevk şevk ve"
1908 p ve r'de "gelürler"
1909 p ve r'de "ve's-selâm" yok
1910 p'de "ve" var
1911 p'de "anhü" yok
1912 k'da "imam" yok
1913 r'de "rahmetullahü"
1914 k'da "ki"
1915 k'da "olu"
1916 k'da "giye"
1917 p ve r'de "ve" var
1918 p ve r'de "kim"
1919 p ve r'de "ilm"

ola bu ilm anun mübârek zihnine hûb ola bu ilm şöyle gerekdür¹⁹²⁰ bile esnafın¹⁹²¹
halâyık bu fennün ilmü amelinde duruşıbdur ve¹⁹²² mülûk ve selâtinde (140a)
kankısının¹⁹²³ kim¹⁹²⁴ tabi'atında lûtfola ve isti'dâd berkemâl ola bu şerîf ilme meşğul
olur bu bâbda söz çokdur ammâ bu mikdârile ihtisar itsem gerek ammâ gerek ki
hatîblere ve¹⁹²² alimler ve hafızlar ol tâ'ife kim âvâze ve gûyendeliğe mensubdur elbette
bu şıkkı eyü bile bu şerif ilmden bînasîb olmaya bu ilme şöyle ki şartdur dü rişe bu
mübarek ilme kendü oğlanların harîs ideler tâ kim çok¹⁹²⁵ eser ve netice bulalar zirâ
ki¹⁹²⁶ bu ilmi¹⁹²⁷ müsta'idler beğayet sevip dururlar eger ben ve¹⁹²⁸ sen dahı sever sevüz
acîb "ve garîb"¹⁹²⁹ olmaya¹⁹³⁰ fasl¹⁹³¹

1920 p'de "gerekdür kim"; k'da "gerekdür ki"
1921 p ve r'de "esnafı"; k'da "esnaf"
1922 p ve r'de "ve" yok
1923 p'de "kankısı"
1924 k'da "kim" yok
1925 p ve r'de "şevk"
1926 p ve r'de "ki" yok
1927 p'de "ki" var
1928 r'de "ve" yok
1929 r'de "ve garîb" yok
1930 p'de "vallahu alem bi's-sevâb ve ileyhi'l merci'u ve'l-meâb" var
1931 p'de "fasl" yok

(140b)

Isfahânek ¹⁹³²	Beste Isfahân	Pençgâh	Nîrîzi	Bestenigâr
Nigâr	Neva ve aşîrân	Aşîrân	Zirkeşîde	Dilkeş hezarân
Karcığar	Vech-i Hüseyîni ¹⁹³³	Muhayyer	Gerdâniyye Bûselik	Gerdâniyye Nigâr
Zirkeşîde	Terkîb-i Acem	Nühüft	Müste'âr	Rûy-i Irak
Hümâyûn	Nihâvend Rûmî	Nihâvend	Uzzâl	Sipîhr
Türki Hicâz	Hisârek	Hisâr	Zenbûr	Bahr-i Nâzik
Zâvülî	Râhattî'l Ervâh	Muhâlifek	Hicâz Muhâlif	Hicâz Bûzürk
Zirefkend ¹⁹³⁴	Rekb Nevrûz	Rekb	Nevrûz Rûmî	Zemzeme
Segâh Mâye	Dügâh Mâye	Râst Mâye	Hisâr Rûmî	Sâzkâr
Nevrûz Acem	Nigârnik	Nişâvurek	Irâk Mâye	Uşşâk Mâye
Irâk Acem	Çârgâh Acem ¹⁹³⁶	Segâh Acem ¹⁹³⁵	Dügâh Acem	Rast Acem
Sebz ender sebz	Terkîb Sabâ	Hicâz Acem	Uzzâl Acem	Hüseyîni Acem

- ¹⁹³² k'da "ısfahân"
¹⁹³³ p ve r'de "vecd-i"
¹⁹³⁴ k'da "zirefkende"
¹⁹³⁵ p'de "çârgâh acem"
¹⁹³⁶ p'de "ırâk acem"

(141a)

Güvâşt	Küçek	Güvâşt	İsfahân	Güvâşt	Irâk ¹⁹³⁷	Güvâşt	Rast
Güvâşt	Hüseyinî ¹⁹³⁸	Güvâşt	Rehâvî	Güvâşt	Zengûle	Güvâşt	Büzürk
Güvâşt	Uşşâk	Güvâşt	Bûselik	Güvâşt	Nevây	Güvâşt	Hicâz
Nevrûz	Küçek	Nevrûz	İsfahân	Nevrûz	Irâk	Nevrûz	Rast
Nevrûz	Hüseyinî	Nevrûz	Rehâvî	Nevrûz	Zengûle	Nevrûz	Büzürk
Nevrûz	Uşşâk	Nevrûz	Bûselik	Nevrûz	Nevây	Nevrûz	Hicâz
Şehnâz	Küçek	Şehnâz	İsfahân	Şehnâz	Irâk	Şehnâz	Rast
Şehnâz	Hüseyinî	Şehnâz	Rehâvî	Şehnâz	Zengûle	Şehnâz	Büzürk
Şehnâz	Uşşâk	Şehnâz	Bûselik	Şehnâz	Nevây	Şehnâz	Hicâz
Mâyê	Küçek	Mâyê	İsfahân	Mâyê	Irâk	Mâyê	Rast

¹⁹³⁷ p'de "İsfahân"

¹⁹³⁸ p'de "nevâ hüseyinî"

(141b)

Mâye	Hüseyinî	Mâye	Rehâvî	Mâye	Zengüle	Mâye	Büzürk
Mâye	Uşşâk	Mâye	Bûselik	Mâye	Nevây	Mâye	Hicâz
Selmek	Kûçek	Selmek	İsfahân	Selmek	Irâk	Selmek	Rast
Selmek	Hüseyinî	Selmek	Rehâvî	Selmek	Zengüle	Selmek	Büzürk
Selmek	Uşşâk	Selmek	Bûselik	Selmek	Nevây	Selmek	Hicâz
Gerdâniyye	Kûçek	Gerdâniyye	İsfahân	Gerdâniyye	Irâk	Gerdâniyye	Rast
Gerdâniyye	Hüseyinî	Gerdâniyye	Rehâvî	Gerdâniyye	Zengüle	Gerdâniyye	Büzürk
Gerdâniyye	Uşşâk	Gerdâniyye	Bûselik	Gerdâniyye	Nevây	Gerdâniyye	Hicâz
Fasl-ı terkibhâyi diger ¹⁹³⁹							
Mâye	Râst	Şehnâz	Rast	Nevrûz	Rast	Güvâst	Rast
Nevrûz	Irâk	Güvâst	Diger	¹⁹⁴⁰ Gerdâniyye Rast	Rast	Selmek	Rast
Gerdâniyye	Irâk	Selmek	Irâk	Mâye	Irâk	Şehnâz	Irâk

¹⁹³⁹ p ve r'de "fasl-ı terkibhâyi diger" yok

¹⁹⁴⁰ p ve r'de "rast" yok

(142a)

Mâye	İsfahân	Şehnâz	İsfahân	Nevrûz	İsfahân	Güvâşt	Irâk İsfahân
Nevrûz	Kûçek	Güvâşt	İsfahân Kûçek ¹⁹⁴²	Gerdâniyye	İsfahân	Selmek	İsfahân
Gerdâniyye	Kûçek	Selmek	Kûçek	Mâye	Kûçek	Şehnâz	Kûçek
Mâye	Büzürk	Şehnâz	Büzürk	Nevrûz	Büzürk	Güvâşt	Kûçek Büzürk ¹⁹⁴³
Nevrûz	Zengûle	Güvâşt	Büzürk Zengûle ¹⁹⁴⁴	Gerdâniyye	Büzürk	Selmek	Büzürk
Gerdâniyye	Zengûle	Selmek	Zengûle	Mâye	Zengûle	Şehnâz	Zengûle
Mâye	Rehâvî	Şehnâz	Rehâvî	Nevrûz	Rehâvî	Güvâşt	Rehâvî
Nevrûz	Hüseyinî	Güvâşt	Hüseyinî	Gerdâniyye	Rehâvî	Selmek	Rehâvî ¹⁹⁴⁵
Gerdâniyye	Hüseyinî	Selmek	Hüseyinî	Mâye	Hüseyinî	Şehnâz	Hüseyinî
Mâye	Hicâz	Şehnâz	Hicâz	Nevrûz	Hicâz	Güvâşt	Hicâz
Nevrûz	Nevây	Güvâşt	Nevây	Gerdâniyye	Hicâz	Selmek ¹⁹⁴⁶	Hicâz

¹⁹⁴¹ p'de "İsfahân"

¹⁹⁴² p ve r'de "İsfahân" yok

¹⁹⁴³ p'de "büyük"; r'de "büyük küçük"

¹⁹⁴⁴ p'de "zengüle"; r'de "zengüle büyük"

¹⁹⁴⁵ r'de bu sütun sağdan sola "hüseyinî güvâşt hüseyinî nevrûz rehâvî selmek rehâvî gerdâniyye"

¹⁹⁴⁶ k'da "şehnâz"

(142b)

Gerdâniyye	Nevây	Selmek	Nevây	Mâye	Nevây	Şehnâz	Nevây
Mâye	Bûselik	Şehnâz	Bûselik	Nevrûz	Bûselik	Güvâşt	Bûselik
Nevrûz	¹⁹⁴⁸ Bûselik	Güvâşt	¹⁹⁴⁷ Bûselik	Gerdâniyye	Bûselik	Selmek	Bûselik
¹⁹⁴⁹ Gerdâniyye	Uşşâk	Selmek	Uşşâk	Mâye	Uşşâk	Şehnâz	Mâye

Bestenigâr oldur kim rast¹⁹⁵⁰ âgazide ine çârgâh yüzinden sigâh karâr ide neyrîzi oldur kim hicâz âgaz ide ine rast evinde karâr ide pençgâh oldur kim ısfahân âgaz ide¹⁹⁵¹ ine rast evinde karâr ide beste ısfahân oldur kim ısfahân âgaz¹⁹⁵² ide ine segâh¹⁹⁵³ evinde karâr ide ısfahâneki oldur kim ısfahân âgaz ide ine (143a) acem evinde karâr ide zilkeşi hevârân oldur kim hüseyinî âgaz ide ine ırâk evinde karâr ide zirkeşide oldur kim hüseyinî âgaz ide¹⁹⁵⁴ rehâvî evinde karâr ide aşrân oldur kim hüseyinî âgaz ide¹⁹⁵⁴ rast evinde karâr ide uzzâl oldur kim hüseyinî âgaz ide in hicâz yüzünden dügâh¹⁹⁵⁵ karâr ide nihâvend oldur kim hicâz âgaz ide ine nerm yüzünden yine hicâz karâr ide bahri nâzük oldur kim hicâz yüzünden sigâh göstere ine dügâh¹⁹⁵⁵ karâr ide hümâyûn oldur kim zengûle göstere temâm ine rehâvî evinde karâr ide hisâr oldur kim hüseyinî evinden sigâh göstere ine kûçek karâr ide hisârek oldur kim gerdâniyye¹⁹⁵⁶ hüseyinî ortasından sigâh göstere ısfahân yüzünden ine sigâh karâr ide hisâr-ı evc oldur

¹⁹⁴⁷ p ve r'de "uşşâk bûselik"

¹⁹⁴⁸ p ve r'de "uşşâk"

¹⁹⁴⁹ p ve r'de "gerdâniyye uşşâk"

¹⁹⁵⁰ r'de "ısfahân"

¹⁹⁵¹ k'da "ide âgaze"

¹⁹⁵² k'da "âgaze"

¹⁹⁵³ r'de "nerm hüseyinî"

¹⁹⁵⁴ p ve r'de "ine" var

¹⁹⁵⁵ p ve r'de "dügâda"

¹⁹⁵⁶ r'de "ile" var

kim hisâr göstere temâm ine büzürk¹⁹⁵⁷ (143b) karâr ide Türkî hicâz oldur kim hisâr göstere uzzâl yüzinden ine hicâz evinde karâr ide hicâz-ı muhâlif oldur kim hicâz âğaz ide¹⁹⁵⁴ karcîgâr temâm karâr ide rahâtü'l-ervâh oldur kim hicâz âğaz ide¹⁹⁵⁷ irâk evinde karâr ide¹⁹⁵⁸ nevâ ve¹⁹⁵⁹ aşîran oldur kim nevâ âğaz ide ine karcîgar evinde karâr ide zâvül¹⁹⁶⁰ oldur kim segâh âğaz ide ine düğâ evinde karâr ide "müberkâ oldur kim çârgâh âğaz ide ine segâh evinde karâr ide"¹⁹⁶¹ zemzeme oldur kim nevrûz âğaz ide ine rehâvî evinde¹⁹⁶² karâr ide "nevrûz-i rûmi oldur kim pençgâh âğaz ide ine düğâh¹⁹⁶³ karâr ide¹⁹⁶⁴ rekb oldur kim kûçek yüzinden çârgâh âğaz ide ine düğâh¹⁹⁵⁵ karâr ide gerdâniyye¹⁹⁶⁵ bûselik oldur kim gerdâniyye âğaz ide bûselik yüzinden rast karâr ide rekb-i nevrûz (144a) oldur kim kûçek âğaz ide ine düğâh göstere ine kûçek karâr ide zirefkend büzürk oldur kim büzürk yüzinden segâh göstere ine mâye karâr ide sâzkâr oldur kim segâh âğaz ide temâm inüb mâye göstere yine çıka rast evinde karâr ide nihâvend-i rûmî oldur kim hicâz âğaz ide temâm dahı çıka kûçeğün nevrûzun evvel evinde karâr ide nişâverek oldur kim çârgâh âğaz ide döne hüseyñiye baka ine mâye karâr ide vech-i hüseyñi oldur¹⁹⁶⁶ hüseyñi evinden karcîgâr âğaz ide pençgâh yüzinden düğâh karâr ide karcîgâr oldur kim¹⁹⁶⁷ nevâ yüzinden çârgâh göstere ine düğâh karâr ide rûy-ı irâk oldur kim¹⁹⁶⁷ irâk üstinden segâh âğaz ide ine düğâh karâr ide müste'ar oldur kim büzürk evinden uzzâl göstere ine segâh (144b) temâm karâr ide nigâr oldur kim¹⁹⁶⁸ gerdâniyye âğaz ide ine çârgâhdan mâye evinde karâr ide gerdâniyye nigâr oldur kim gerdâniyye âğaz ide ine çârgâh evinde karâr ide nigârînik oldur ki çârgâh âğaz ide ine rehâvî evinde karâr ide muhayyer oldur ki tizi yirden düğâh âğaz ide¹⁹⁶⁹ hüseyñi

1957 k'da "büzürk" yok

1958 k'da "ide" yok

1959 p ve r'de "vü"

1960 p ve r'de "zevâle"

1961 r'de bu ifâde "kûçek karâr ide" ifâdesinden sonra zikrediliyor

1962 k'da "evinden"

1963 p ve r'de "evinde" var

1964 r'de bu ifâde "zirefkend-i büzürk oldur" ifâdesinden önce zikrediliyor

1965 p ve r'de "ve" var

1966 p ve r'de "kim" var; k'da "ki" var

1967 k'da "ki"

1968 p'de "oldur kim" var

1969 k'da "ine" var

yüzinden ine¹⁹⁷⁰ düğâh karâr ide sipihr oldur ki¹⁹⁷¹ muhayyer âğaz ide ine hîsâr yüzinden kûçek¹⁹⁷² karâr ide hicâz büzürk oldur kim tîzi yirden hicâz göstere ine büzürki temâm karâr ide muhâlifek oldur kim tîzi yirden segâh âğaz ide ine uzzâl yüzinden segâh karâr ide nühüft oldur kim tîzi yirden düğâh âğaz ide ine uzzâl yüzinden hicâz karâr ide rast mâye oldur ki rast göstere ine mâye karâr ide¹⁹⁷³ segâh mâye oldur ki segâh (145a) âğaz ide ine mâye karâr ide irâk mâye oldur ki irâk âğaz ide ine mâye karâr ide uşşâk¹⁹⁷⁴ mâye oldur ki uşşâkı temâm göstere ine mâye karâr ide terkîb-i sabâ oldur ki nevrûz âğaz ide ine segâh karâr ide acem oldur ki irâk temâm göstere ine düğâh karâr ide acem-i zirkeşide oldur ki çârgâh-ı acem¹⁹⁷⁵ ide rehâvî yüzinden hicâz karâr ide uzzal-i acem oldur ki uzzal âğaz ide hicâz yüzinden ine irâk yüzinden düğâh¹⁹⁷⁶ karâr ide hüseyinî acem oldur ki hüseyinî âğaz ide ine acem temâm karâr ide nevrûz ve¹⁹⁷⁷ acem oldur ki nevrûz-u rûmi göstere irâk yüzinden düğâh karâr ide¹⁹⁷⁸ "hicâz-ı acem oldur ki hicâz âğaz ide döne irâk yüzinden ine düğâh karâr ide"¹⁹⁷⁹ çârgâh-ı¹⁹⁸⁰ acem oldur ki çârgâh âğaz ide dahı irâk yüzünden düğâh (145b) karâr ide segâh-ı acem oldur ki¹⁹⁸¹ segâh âğaz ide dahı irâk yüzinden düğâh karâr ide düğâh-ı acem oldur ki düğâh âğaz ide ine irâk yüzinden ine düğâh karâr ide "acem rast¹⁹⁸² oldur kim¹⁹⁸³ düğâh evinden irâk göstere ine düğâh yüzinden rast evinde¹⁹⁸⁴ karâr ide mürğâk oldur kim¹⁹⁸³ irâk evinden düğâh göstere ine mâye karâr ide âvâze-i zembûr oldur kim¹⁹⁸⁵ zengüle âğaz ide ine sigâh karâr ide sebzendersebz oldur kim¹⁹⁸⁵ çârgâh büzürk-i hicâz mâye

-
- 1970 p ve r'de "ine" yok
1971 k'da "kim"
1972 p'de "düğâh"
1973 k'da "ide" yok
1974 p ve r'de "uşşâk-ı"
1975 p ve r'de "âğaz" var
1976 p'de "düğâh" yok
1977 p ve r'de "nevrûz-ı"
1978 p'de "yâ irâk karar ide" var
1979 r'de bu ifâde "sebzendersebz oldur" ifâdesinden önce zikrediliyor
1980 k'da "hicâzgâh-ı"
1981 k'da "kim"
1982 p ve r'de "rast-ı acem"
1983 p ve r'de "ki"
1984 k'da "evinden"
1985 k'da "ki"

pençgâ rehâvî nühuft "uzzal cem'i ola"¹⁹⁸⁶ virdi Muhammedi Lâlâ bunları cem itdi âdın sebz-ender-sebz kodı imdi siz dahi dilersen¹⁹⁸⁷ kim bu ilmden haberdâr olasın bir üstâda hizmet eyle¹⁹⁸⁸ kim "sen dahi"¹⁹⁸⁹ üstâddan fâide bulasın sen¹⁹⁹⁰ dahi ya iki perdeyi iki (146a) âvâzeyi iki şû'beyi birbirine cem idesin¹⁹⁹¹ bir âd viresin üstâd olasın her kande olursa¹⁹⁹² begeneler Allâh-ü A'lem¹⁹⁹³

*

**

Rast¹⁹⁹⁴ güvâşt oldur kim yirinde rast âgaz ide çıka sigâhdan¹⁹⁹⁵ güvâşt göstere sigâh karâr ide ırâk güvâşt¹⁹⁹⁶ oldur kim ısfahân perdesinden ırâk âgaz ide ine sigâhda¹⁹⁹⁷ güvâşt karâr ide ısfahân-ı güvâşt oldur kim yirinde ısfahân âgaz ide ine dügâhdan çıka güvâşt karâr ide kûçek-i güvâşt oldur kim kûçek âgaz ide ine dügâhdan çıka güvâşt¹⁹⁹⁸ göstere karâr ide büzürk-i güvâşt oldur kim¹⁹⁹⁹ hüseyñide²⁰⁰⁰ büzürk âgaz ide²⁰⁰¹ ine dügâh üzerinden güvâşt karâr ide "zengûle-i güvâşt"²⁰⁰² oldur kim nevrûz (146b) yüzinden zengûle âgaz ide²⁰⁰¹ ine dügâhdan aşğa ırâk evinde²⁰⁰³ güvâşt göstere karâr ide rehâvî-i güvâşt oldur kim gerek hüseyñiden gerekse ısfahândan gerekse nevrûzdan gerekse dügâhdan rehâvî gösteresin sonra güvâşt karâr ide hüseyñi güvâşt oldur kim yirinden hüseyñi temâm âgaz ide ine²⁰⁰⁴ dügâhdan aşğa ırâk

1986 k'da "uzzâl ola cem'i virdi"

1987 r'de "dilersenüz"

1988 r'de "eylen"

1989 r'de "ol"

1990 r'de "bes siz"

1991 r'de "idüp"

1992 r'de "olursanız"

1993 r'de "vallahu alem"; p'de "vallahu alem bi'-s sevâb"

* r'de "bâb" başlığı var

** r'de "garfb terkibler beyândadır ki makamla âvâzeden mürekkebirdir" ifâdesi var

1994 p ve r'de "rast-ı"

1995 p ve r'de "sigâhda"

1996 p ve r'de "güvâştı"

1997 p ve r'de "sigâhdan"

1998 p'de "güvâşt" yok

1999 k'da "ki"

2000 p ve r'de "hüseyñi'den"

2001 k'da "ide" yok

2002 p ve r'de "zengûle güvâştı"

2003 k'da "dahi" var

2004 p'de "ine" yok

nerminde güvâşt karâr ide hicâz-ı güvâşt oldur kim hemân yirinden hicâz âgaz ide ine dügâhdan²⁰⁰⁵ nerm ırâkda güvâşt karâr ide nevâ-i güvâşt oldur kim ısfahân evinden nevâ²⁰⁰⁶ göstere ine dügâhdan aşığa nerm-i ırâkda güvâşt karâr ide "bûselik güvâşt"²⁰⁰⁷ oldur kim hüseyñide²⁰⁰⁸ bûselik âgaz ide ine ısfahâdan aşığa sigâhda güvâşt karâr ide "uşşak-ı güvâşt"²⁰⁰⁹ oldur kim (147a) hüseyñide²⁰¹⁰ çârgâh-ı²⁰¹¹ uşşak âgaz ide ine rast'dan çıka sigâhda güvâşt karâr ide rast²⁰¹² revrûz oldur kim rast-ı temâm göstere girû rastdan nerm-i hüseyñide nevrûz karâr ide²⁰¹³ ırâk nevrûz olur kim dügâhdan ırâk âgaz ide ine nerm-i ısfahân nevrûz karâr ide ısfahân-ı nevrûz oldur kim muhayyerden ısfahân âgaz ide ine hüseyñiden²⁰¹⁴ dügâh-ı nevrûz karâr ide kûçek-i nevrûz oldur kim yirinden kûçek âgaz ide ine dügâhdan "nerm-i hüseyñiye"²⁰¹⁵ nevrûz karâr ide bûzürk-i nevrûz oldur kim²⁰¹⁶ hüseyñiden bûzürk âgaz ide ine nerm-i²⁰¹⁷ hüseyñiye nevrûz karâr ide zengûle-i nevrûz oldur kim dügâhda zengûle âgaz ide temâm bir perde nerm-i²⁰¹⁷ nevrûz karâr ide rehâvî nevrûz oldur kim kûçek evinden rehâvîye²⁰¹⁸ ine sigâhdan nerm hüseyñiye (147b) nevrûz karâr ide hüseyñi-i nevrûz oldur kim yirinden hüseyñî âgaz ide ine sigâhdan nerm-i hüseyñiye²⁰¹⁹ nevrûz karâr ide hicâz-ı nevrûz oldur kim²⁰¹⁶ hicâz âgaz ide ine dügâhdan nerm-i ısfahâne²⁰²⁰ nevrûz karâr ide nevâyı nevrûz oldur kim pençgâh evinden nevâ âgaz ide ine²⁰⁰⁴ dügâhdan nerm-i ısfahân²⁰²⁰ nevrûz karâr ide bûselik-i²⁰²¹ nevrûz oldur kim dügâhda bûselik göstere temâm sigâhdan nerm hüseyñiye ine²⁰²² nevrûz karâr ide uşşak-ı nevrûz oldur kim²⁰¹⁶ hüseyñî²⁰¹⁹ çârgâh-ı uşşak âgaz ide

-
- 2005 r'de "nermden"
2006 p'de "nevâ" yok
2007 r'de "güvâştı"
2008 p'de "bûselik güvâşt oldur kim hüseyñide" yok
2009 p ve r'd e "uşşak güvâştı"
2010 p ve r'de "hüseyñiden"
2011 p ve r'de "çârgâha"
2012 p ve r'de "rast-ı"
2013 r'de "ve" var
2014 k'da "hüseyñide"
2015 p ve r'de "nerm hüseyñî"
2016 k'da "ki"
2017 p ve r'de "nerm"
2018 k'da "rehâvî"; p'de "evinden rehâvî"
2019 k'da "hüseyñî"
2020 p ve r'de "nerm ısfahâna"
2021 p ve r'de "bûselik"
2022 p ve k'da "ine" yok

çârgâhdan rasta nevrûz karâr ide rast ile me'a²⁰²³ düğâh arasında²⁰²⁴ bir düğâh karârgâh rast-i²⁰²⁵ şehnâz oldur kim rastı temâm göstere çıka düğâhdan nerm-i²⁰²⁶ ısfahân şehnâz karâr ide ırâk-ı şehnâz oldur kim²⁰²⁷ düğâhdan ırâk âğaz ide ine hüseyñiden (148a) "düğâh şehnâzi"²⁰²⁸ karâr ide ısfahânı şehnâz oldur kim evvel yirinden ısfahân âğaz ide düğâhdan nerm-i²⁰²⁶ ısfahâne şehnâz karâr ide kûçek-i şehnâz oldur kim gerdâniyyeden kûçek âğaz ide ine hüseyñiden düğâh-i²⁰²⁸ şehnâz karâr ide "andan gerek"²⁰²⁹ çârgâhdan nerm-i²⁰¹⁶ ısfahâna şehnâz karâr ide büzürk-i şehnâz oldur kim hüseyñiden düğâh-i²⁰²⁸ büzürk âğaz ide düğâhdan nerm-i²⁰²⁶ ısfahâne şehnâz karâr ide zengûle-i şehnâz oldur kim kûçekden zengûle âğaz ide ine düğâhdan nerm-i²⁰²⁶ ısfahâne şehnâz karâr ide rehâvî-i şehnâz oldur kim hüseyñide rehâvî âğaz ide ine²⁰³⁰ düğâhda²⁰³¹ şehnâz karâr ide gerekse düğâhda²⁰³² rehâvî²⁰³³ nerm-i ısfahâna şehnâz karâr ide hüseyñi şehnâz oldur kim (148b) muhayyerün üzerinden hüseyñi âğaz ide²⁰³⁴ ine dürüst hüseyñiden düğâh²⁰²⁸ şehnâz karâr ide gerekse muhayyerden ısfahâne hüseyñi âğaz ide "ısfâhândan"²⁰³⁵ rast şehnâz karâr ide²⁰³⁶ hicâz-ı şehnâz oldur kim gerek muhayyerden hicâz âğaz ide hüseyñiden düğâh²⁰²⁸ şehnâz karâr ide gerek yirinden hicâz âğaz ide ine düğâhdan nerm-i²⁰²⁶ ısfahâne şehnâz karâr ide nevây-ı şehnâz oldur kim nevâ muhayyerden hüseyñiye şehnâz hüseyñiden düğâh²⁰²⁸ gerek nevâ pençgâh evinden düğâh²⁰²⁸ düğâhdan nerm ısfahâne şehnâz karâr ide bûselik şehnâz oldur kim gerekse bûselik hüseyñide âğaz ide düğâh²⁰²⁸ şehnâz karâr ide gerekse bûseliki²⁰³⁷ düğâhda âğaz ide nerm-i ısfahâne şehnâz karâr ide uşşâk-ı şehnâz oldur kim (149a) hüseyñiden çârgâha

---

2023 p ve r'de "me'a" yok
2024 p ve r'de "ortasında"
2025 p ve r'de "rast"
2026 p ve r'de "nerm"
2027 k'da "ki"
2028 p ve r'de "düğâha"
2029 p ve r'de "gerek andan"; k'da andan sonra
2030 r'de "ine" yok
2031 p ve r'de "düğâh-ı"
2032 r'de "düğâhdan"
2033 p ve r'de "rehâvîyi"
2034 k'da "ide" yok
2035 p ve r'de "ısfahân-ı"
2036 p'de "ısfahân-ı rast şehnâz karâr ide" var
2037 p ve r'de "bûselik"

uşşâk âğaz ide çârgâhdan ırâk evinde şehnâz karâr ide diger²⁰³⁸ rast mâye oldur kim rast âğaz ide ine mâye karâr ide ırâk mâye ma'lûm ısfahânı mâye oldur kim ısfahân âğaz ide ine düğâhdan aşâğa mâye karâr ide "kûçek mâye oldur kim yirinden kûçek âğaz ide ine düğâhdan aşâğa mâye karâr ide"²⁰³⁹ büzürk mâye oldur kim kûçekden ırâk evine büzürk göstere nerm ısfahâne mâye karâr ide zengûle mâye oldur kim zengûle âğaz ide ine nerm-i hüseynî evinde mâye karâr ide rehâvî-i mâye oldur kim nerden gerekse evvel rehâvî âğazide sonra mâye karâr ide hüseynî rehâvî oldur kim hüseynî âğaz ide ine düğâhda rehâvî karâr ide hemâm (149b) zirkeşide olur nerm-i²⁰⁴⁰ mâye karâr ide hicâz mâye oldur kim ısfahân evinden hicâz âğaz ide ine düğâhdan aşâğa mâye karâr ide nevâyı mâye oldur kim gerekse hüseynîden gerek ısfahândan gerek düğâhdan nevâ göstere mâye karâr ide bûselik mâye oldur kim düğâhda bûselik âğaz ide nerm-i²⁰⁴⁰ hüseynîde mâye karâr ide uşşâkı mâye oldur kim evvel uşşâk âğâz ide mâye karâr ide nereden gerekse olsun diger²⁰⁴¹ rast-ı selmek oldur kim ısfahân evinden rast âğâz ide ısfahândan rast selmek karâr ide ırâk-ı selmek oldur kim hicâz düğâhdan ırâk âğaz ide ine düğâhdan nerm-i²⁰⁴⁰ ısfahâne selmek karâr ide ısfahân-ı selmek oldur kim yirinden düğâhı ısfahân âğaz ide ine düğâh(150a)dan aşâğasına²⁰⁴² selme karâr ide kûçek²⁰⁴³ selmek oldur kim hisâr tîzisinden pençgâh-ı kûçek âğaz ide pençgâhdan rasta selmek karâr ide büzürk²⁰⁴⁴ selmek oldur kim hüseynîden büzürk âğaz ide ine düğâhdan nerm-i²⁰⁴⁰ ısfahâne selmek karâr ide zengûle²⁰⁴⁵ selmek oldur kim kûçekden zengûle âğaz ide ine düğâhdan aşâğa selmek karâr ide rehâvî selmek oldur kim düğâhda rehâvî âğaz ide düğâhdan nerm-i²⁰⁴⁰ ısfahân selmek karâr ide hüseynî selmek oldur kim yirinden hüseynî âğaz ide ine düğâhdan nerm-i ısfahâne selmek karâr ide gerek hüseynî muhayyerden ısfahâne selmek ısfahândan rast hemân aslı ma'lûm bilmek gereksin her nesnenün aslı²⁰⁴⁶ kim sana (150b) âsân ola hicâz-ı selmek oldur kim gerdâniyyeden

²⁰³⁸ p ve r'de "zıkr-i"

²⁰³⁹ r'de bu ifâde "rehâvî-i mâye oldur" ile başlayan ifâdeden önce zikrediliyor

²⁰⁴⁰ p ve r'de "nerm"

²⁰⁴¹ p ve r'de "zıkr-i"

²⁰⁴² p ve r'de "aşâğa"

²⁰⁴³ p ve r'de "kûçek-i"

²⁰⁴⁴ p ve r'de "büzürk-i"

²⁰⁴⁵ p ve r'de "zengûle-i"

²⁰⁴⁶ p ve r'de "aslı" yok

hicâz âğaz ide ine ısfahândan rasta selme karâr ide nevâyı selmek oldur kim pençgâhdan²⁰⁴⁷ nevâ âğaz ide düğâhdan nerm-i²⁰⁴⁸ ısfahâne selmek karâr ide bûselik selmek oldur kim pençgâh yirinden²⁰⁴⁹ bûselik göstere pençgâh²⁰⁵⁰ karâr ide uşşâk²⁰⁵¹ oldur kim hisâr perdesin ziyâde eyleyüb uşşâk âğaz ide pençgâhdan rasta selmek karâr ide rast-ı gerdâniyye oldur kim “gerdâniyyede evvel rast âğaz ide andan gerdâniyye göstere rast karâr ide ırâkı”²⁰⁵² gerdâniyye²⁰⁵³ oldur kim muhayyerden ırâk âğaz ide bir perde²⁰⁵⁴ gerdâniyye göstere²⁰⁵⁵ karâr ide ısfahânı gerdâniyye oldur kim muhayyerden hüseynî ısfahân âğâz ide pençgâhdan nerm ısfahâne gerdâniyye karâr ide kûçek gerdâniyye oldur kim²⁰⁵⁶ hisâr yüzinden²⁰⁵⁷ (151a) kûçek âğaz ide ine²⁰⁵⁸ pençgâhdan aşâğa nerm-i²⁰⁴⁸ ısfahân gerdâniyye karâr ide büzürki gerdâniyye oldur kim muhayyerden ısfahâne büzürk âğaz ide ısfahândan nerm-i²⁰⁴⁸ ısfahâne gerdâniyye karar²⁰⁵⁹ ide zengûle-i gerdâniyye oldur kim kûçekden zengûle âğaz ide²⁰⁶⁰ temâm göstere dahı çârgâhdan nerm-i²⁰⁴⁸ çârgâh gerdâniyye karâr²⁰⁶¹ ide “rehâvî gerdâniyye oldur kim hüseynîde rehâvî âğaz ide dahı ısfahândan nerm ısfahâne gerdâniyye karâr ide”²⁰⁶² hüseynî gerdâniyye oldur kim muhayyerden ısfahâne hüseynî âğâz ide andan nerm-i ısfahâne gerdâniyye karâr ide hicâz-ı gerdâniyye oldur kim gerdâniyyeden²⁰⁶³ ısfahâne hicâz göstere ısfahândan nerm-i²⁰⁴⁸ ısfahâne gerdâniyye karâr ide nevâyı gerdâniyye oldur kim ısfahândan düğâh nevâ (151b) göstere rasttan aşâğa gerdâniyye karâr ide bûselik gerdâniyye oldur kim hüseynîde bûselik âğaz ide²⁰⁶⁴ pençgâhdan

-
- 2047 p ve r'de "düğâha"
2048 p ve r'de "nerm"
2049 r'de "yüzinden"
2050 p ve r'de "pençgâhdan rasta selmek" var
2051 p ve r'de "uşşâk-ı selmek"
2052 p'de bu ifâde yok
2053 p'de "evvel" var
2054 p ve r'de "çıkâ" var
2055 p ve r'de "rast" var
2056 r'de "oldur kim" yok
2057 p ve r'de "yirinden"
2058 k'da "ine" yok
2059 p ve r'de "karar" yok
2060 p ve r'de "ide" yok
2061 p'de "karar" yok
2062 r'de bu ifâde "uşşâk-ı gerdâniyye oldur" ifâdesinden önce zikrediliyor
2063 k'da "gerdâniyye"
2064 p ve r'de "ine" var

nermine gerdâniyye karâr ide uşşâkı gerdâniyye oldur kim hüseyñiden çârgâh-ı uşşâk âğaz ide çârgâhdan nerm çârgâh gerdâniyye karâr ide güvâşt-ı rast oldur kim yirinde güvâşt âğaz ide ine rast göstere karâr ide nevrûz-ı rast oldur kim oldı²⁰⁶⁵ nevrûz âğaz ide ine rast karâr ide şehñâzı rast oldur kim hüseyñiden şehñâz âğaz ide ine rast karâr ide²⁰⁶⁶ mâye-i rast oldur kim ısfahândan düğâh-ı²⁰⁶⁷ mâye âğaz ide rast karâr ide selmek-i rast oldur kim ısfahândan selmek âğaz ide ine karârğâhına çıka rast göstere karâr ide gerdâniyye-i rast oldur kim hemân diger²⁰⁶⁸ güvâşt²⁰⁶⁹ (152a) ırâk oldur kim sigâhda güvâşt âğaz ide ine ırâk karâr ide nevrûz²⁰⁷⁰ ırâk oldur kim hisâr perdesinden ısfahâne nevrûz âğaz ide ine sigâhdan²⁰⁷¹ ırâk karâr ide gerekse küçekden ırâka hemândur şehñâz-ı ırâk oldur kim "hüseyñide düğâh-u şehñâz"²⁰⁷² âğaz ide ine ırâk²⁰⁷³ karâr ide mâye-i ırâk oldur kim ısfahândan düğâha mâye âğaz ide ine düğâdan aşığa ırâk karâr ide selmek-i ırâk oldur kim ısfahândan selmek âğaz ide temâm göstere ırâk karâr ide gerdâniyye-i ırâk oldur kim ısfahândan nerm-i²⁰⁷⁴ ısfahâne gerdâniyye âğâz ide ine²⁰⁷⁵ sigâhda ırâk karâr ide diger²⁰⁶⁸ güvâşt²⁰⁶⁹ ısfahân oldur kim hisâr perdesinden güvâşt âğaz ide ine ısfahân yüzinden²⁰⁷⁶ düğâh (152b) karâr ide gerekse sigâhda güvâşt âğaz ide ine nerm hüseyñide ısfahân karâr ide nevrûz ısfahân oldur kim hisârdan²⁰⁷⁷ nevrûz âğaz ide ine ısfahân karâr ide gerekse küçekden nevrûz âğaz ide ine nerm-i hüseyñide ısfahân karâr ide mâye-i ısfahân oldur kim pençğâhdan düğâh-ı mâye âğaz ide nerm-i²⁰⁷⁴ hüseyñiye ısfahân karâr ide selmek-i ısfahân oldur kim yâ muhayyerden yâ düğâhdan selmek âğâz ide ine²⁰⁷⁸ düğâhına ısfahân karâr ide gerdâniyye-i ısfahân

---

2065 p ve r'de "ol dahı"
2066 k'da "ammâ" var
2067 p ve r'de "düğâha"
2068 p ve r'de "zıkr-i"
2069 p ve r'de "güvâşt-ı"
2070 p ve r'de "nevrûz-ı"
2071 p ve r'de "sigâhda"
2072 p ve r'de "hüseyñiden düğâha şehñâza"
2073 p ve r'de "râka"
2074 p ve r'de "nerm"
2075 r'de "ine" yok
2076 r'de "yerinden"
2077 p'de "nevrûz" var
2078 k'da "ine" yok

oldur²⁰⁷⁹ yirinde gerdâniyye âğaz²⁰⁸⁰ ide temâm çıka ısfahân göstere düğâh karâr ide diger²⁰⁸¹ güvâşt-ı kûçek oldur kim hisârda güvâşt âğaz ide ine “hüseyñide düğâh”²⁰⁸² kûçek karâr ide nevrûz-i kûçek oldur kim gerdâniyyede nevrûz âğâz ide ine hüseyñiden düğâh²⁰⁸³ kûçek (153a) karâr ide şehñâz-ı kûçek oldur kim hüseyñiden düğâh²⁰⁸³ şehñâz âğâz ide düğâhdan nerm-i²⁰⁸⁴ ısfahâna kûçek karâr ide mâye-i kûçek oldur kim muhayyerden mâye âğaz ide hüseyñiden²⁰⁸⁵ düğâh kûçek karâr ide selmek-i kûçek oldur kim ısfahândan selmek âğâz ide temâm ine²⁰⁸⁶ rastdan nerm hüseyñide kûçek karâr ide gerdâniyye-i kûçek oldur kim gerdâniyye âğaz ide ine nerm-i²⁰⁸⁴ hüseyñide kûçek karâr ide “diger²⁰⁸¹ güvâşt-ı büzürk oldur kim hisârda güvâşt âğaz ide ine hüseyñiden²⁰⁸⁵ düğâh²⁰⁸⁷ büzürk karâr ide”²⁰⁸⁸ nevrûz-u büzürk oldur kim gerdâniyyede nevrûz âğaz ide ine hüseyñide düğâhı büzürk karâr ide şehñâz-ı büzürk oldur kim şehñâz âğaz ide ine²⁰⁸⁹ düğâhdan nem-i²⁰⁸⁴ ısfahâne büzürk karâr ide²⁰⁹⁰ mâye²⁰⁹¹ büzürk oldur kim muhayyerden mâye (153b) âğaz ide²⁰⁹² hüseyñiden²⁰⁸⁵ düğâh²⁰⁸³ büzürk karâr ide selmek-i büzürk oldur kim ısfahândan rasta selmek âğaz ide çıka düğâhdan nerm-i²⁰⁸⁴ ısfahâne büzürk karâr ide gerdâniyye-i büzürk oldur kim gerdâniyye âğaz ide temâm çıka çârgâhdan ırâkı²⁰⁹³ büzürk karâr ide diger²⁰⁸¹ güvâşt-ı zengûle oldur kim sigâhda güvâşt âğaz ide ine zengûle göstere karâr ide nevrûz-ı zengûle oldur kim hemân ol dahı evvel nevrûz âğaz ide sonra zengûle karâr ide şehñâz-ı zengûle oldur kim hüseyñiden şehñâz âğaz ide ine zengûle karâr ide mâye-i zengûle oldur kim ısfahândan mâye âğaz ide ine düğâhda zengûle karâr ide selmek-i zengûle oldur kim pençgâhdan selmek âğaz

2079 k'da "ki" var; p ve r'de "kim" var

2080 k'da "âgaze"

2081 p ve r'de "zıkr-i"

2082 p ve r'de "hüseyñiden düğâha"

2083 p ve r'de "düğâha"

2084 p ve r'de "nerm"

2085 k'da "hüseyñide"

2086 k'da "ine" yok

2087 p ve r'de "düğâh-i"

2088 r'de bu ifade "şehñâz'ı büzürk oldur" ifâdesinden önce zikrediliyor

2089 p'de "ine" yok

2090 k'da "ine" var

2091 p ve r'de "mâye-i"

2092 p ve r'de "ine" var

2093 p ve r'de "ırâka"

ide ine zengûle göstere karâr ide gerdâniyye-i zengûle (154a) oldur kim gerdâniyye âğaz ide temâm çıka zengûle göstere karâr ide diger²⁰⁸¹ güvâşt-ı rehâvî oldur kim sigâhda²⁰⁹⁴ güvâşt âğaz ide ine rehâvî karâr ide nevrûz-i rehâvî hemân humâyûn gibidür şehnâz-ı rehâvî²⁰⁹⁵ oldur kim hüseyñiden²⁰⁹⁶ şehnâz âğaz ide ine rehâvî karâr ide mâye-i rehâvî oldur kim pençgâhdan mâye âğaz ide ine rehâvî karâr ide selmek-i rehâvî oldur kim selmeki²⁰⁹⁷ temâm göstere çıka rehâvî karâr ide gerdâniyye-i rehâvî oldur kim gerdâniyye âğaz ide temâm çıka rehâvî karâr ide diger²⁰⁹⁸ güvâşt²⁰⁹⁹ hüseyñi oldur kim hisârda güvâşt âğaz ide ine hüseyñiden düğâh karâr ide nevrûz-ı hüseyñi oldur kim gerdâniyye de nevrûz âğaz ide ine hüseyñiden düğâh karâr ide şehnâz-ı hüseyñi (154b) oldur²¹⁰⁰ sigâhdan şehnâz âğaz ide ine hüseyñiden düğâh karâr ide mâye-i hüseyñi oldur kim muhayyerden mâye âğaz ide ine hüseyñi göstere karâr ide²¹⁰¹ selmek-i hüseyñi oldur kim muhayyerden selmek âğaz ide temâm çıka hüseyñi göstere karâr ide gerdâniyye-i hüseyñi oldur kim gerdâniyye âğaz ide çıka hüseyñi göstere düğâh karâr ide diger²⁰⁹⁸ güvâşt-ı hicâz oldur kim hicâz üzerinden güvâşt âğaz ide ine hicâz karâr ide nevrûz-ı hicâz oldur kim gerdâniyyeden nevrûz âğaz ide ine hicâz karâr ide şehnâz-ı hicâz oldur kim muhayyerden şehnâz âğaz ide ine ısfahândan hicâz göstere düğâh karâr ide mâye-i hicâz oldur kim gerdâniyyeden mâye âğaz ide ine hicâz karâr ide selmek-i hicâz oldur kim selmek âğaz ide ine rastdan (155a) nerm-i²¹⁰² ısfahâne hicâz karâr ide gerdâniyye-i hicâz oldur kim²¹⁰³ gerdâniyye-i temâm âğaz ide çıka hicâz göstere düğâh karâr ide diger²⁰⁹⁸ güvâşt²⁰⁹⁹ nevâ oldur kim güvâşt âğaz²¹⁰⁴ ide ine nerm-i²¹⁰² hüseyñide nevâ karâr ide nevrûz-ı nevâ oldur kim küçekden nevrûz âğaz ide ine nerm-i²¹⁰² hüseyñide nevâ²¹⁰⁵ karâr ide şehnâz-ı nevâ oldur kim hüseyñiden şehnâz âğaz ide

---

2094 k'da "sigâhdan"
2095 p'de "gibi" var
2096 k'da "hüseyñide"
2097 p ve r'de "selmek"
2098 p ve r'de "zıkr-i"
2099 p ve r'de "güvâşt-ı"
2100 p ve r'de "kim" var
2101 k'da "karar ide" yok
2102 p ve r'de "nerm"
2103 k'da "kim" var
2104 k'da "âgaze"
2105 p'de "nevâ" yok

ine düğâhdan nerm-i²¹⁰² hüseyñide nevâ karâr²¹⁰⁶ mâye-i nevâ oldur kim pençgâhdan mâye âğaz ide ine ol dahı nevâ karâr ide selmek²¹⁰⁷ nevâ oldur kim muhayyerden selmek âğaz ide ine pençgâhdan düğâh nevâ karâr ide gerdâniyye-i nevâ oldur kim gerdâniyye temâm âğaz ide çıka düğâhdan nerm-i²¹⁰⁸ hüseyñiye²¹⁰⁹ nevâ karâr ide diger²¹¹⁰ güvâşt²¹¹¹ bûselik oldur kim sigâh(155b)da güvâşt âğaz ide ine nerm hüseyñide bûselik karâr ide nevrûz-ı bûselik oldur kim kûçekden nevrûz âğaz ide ine hüseyñide bûselik göstere karâr ide şehñâz²¹¹² bûselik oldur kim hüseyñiden şehñâz âğaz ide ine mukâbilinde bûselik²¹¹³ karâr ide²¹¹⁴ mâye-i bûselik oldur kim muhayyerden mâye âğaz ide ine hüseyñide bûselik karâr ide gerdâniyye-i bûselik oldur kim gerdâniyye âğâz ide çıka sigâh ziyâdeliğile bûselik karâr ide diger²¹¹⁵ güvâşt uşşâk oldur kim hisârdan güvâşt âğaz ide ine çârgâhda uşşâk karâr ide nevrûz²¹¹⁶ uşşâk oldur kim gerdâniyyeden nevrûz âğaz ide ine çârgâhda uşşâk karâr ide şehñâz-ı uşşâk oldur kim hüseyñiden²¹¹⁷ şehñâz âğaz ide ine düğâhdan aşâğa (156a) uşşâk karâr ide mâye-i uşşâk oldur kim muhayyerden mâye âğaz ide çârgâhda uşşâk karâr ide gerdâniyye-i uşşâk oldur kim gerdâniyye âğaz ide çıka düğâhdan aşâğa uşşâk karâr ide temme²¹¹⁸

2106 p'de "ide" var
2107 p ve r'de "selmek-i"
2108 p ve r'de "nerm"
2109 p'de "hüseyñide"
2110 p ve r'de "zıkr-i"
2111 p ve r'de "güvâşt-ı"
2112 p ve r'de "şehñâz-ı"
2113 k'da "bûselik" yok
2114 k'da "bûselik eyleyesin" var
2115 k'da "âğâze"
2116 p ve r'de "nevrûz-ı"
2117 k'd a "hüseyñide"
2118 p'de "temmeti'l-kitâb bi'avni'l-vehhâb" var; k'da dört adet temme var

SONUÇ

Hızır bin Abdullah'ın *Kitâbü'l-Edvâr*'ının incelenmesi sonucu eserin muhteviyâtı bakımından geleneksel edvâr kalıplarının dışına çıktığı tesbit edilmiştir. Edvârda, astronomi ile ilgili konulara geniş yer verildiği, yıldızlar ve burçlarla makamlar arasında bağlantılar kurulduğu görülür. XV. yüzyılda kullanılan terkiplere Hızır bin Abdullah kendi ibdâ ettiği 144 terkiibi de ilâve ederek zikreder.

Yüzyıllar boyunca Türk mûsikisinde pek çok makam ve terkiib ortaya konulmuş bunlardan bazıları unutulmuş, bazıları isim değiştirerek ya da hiçbir değişikliğe uğramadan günümüze ulaşmıştır. Edvârlarda devirler âvâze, şu'be ve terkiib adları altında tasnif edilmiş ve bugün bunların tümü makam adı altında toplanmıştır. Makamların seyri hakkında edvârlarda yeterince bilgi verilmemiş olduğu ve bugün de aynı isimlerle anılan makamların günümüzde kullandığımız hallerinden çok farklı oldukları tespit edilmiştir. Bu makamlarda bestelenmiş eser örneklerinin zamanımıza ulaşmamış olması, XV. yüzyıl bestekârı ve teorisyeni Merâğî'ye ait oldukları kabûl edilen eserlerdeki makam seyirlerinin, o dönemde yazılmış edvârlardaki makam târiflerine uymaması, bizim bu makamların gerçek dizileri hakkında bilgi sahibi olmamızı zorlaştırmaktadır.

Safiyüddin ile başlayan ve XV. yüzyılda yazılmış edvârlarda da yer alan makamların, karar perdelerine bakılmaksızın "A" yani bugün rast perdesi olarak kabul ettiğimiz perdeden başlatılmış olması, bize bu makamların gerçek karar perdelerinin hangisi olduğu ve seyir karakterleri konusunda kesin bir tesbit yapmamıza olanak vermemektedir.

Hızır bin Abdullah'ın *Kitâbü'l-Edvâr*'ından başka XV. yüzyılda yazılmış Kırşehirli'nin *Risâle'si*, Seydi'nin *el-Matla*'ı ve Kadızâde Tirevî'nin *Risâlesi*'nde ilk defa perde isimlerinin kullanılmaya başladığını görmekteyiz. O dönemde kullanılan enstrümanların düzenlerinin târifi esnasında perde isimleri zikredilmiş ve makamların icrasına göre sazın düzeninin değiştirildiği, tanbur gibi perdeli sazlarda iki perde arasına

bir perde bağlamakla veya çeng, kanun gibi sazların tellerini yarım ses inceltip, kalınlaştırarak ara seslerin elde edilebileceği beyân edilmiştir.

Yaptığımız inceleme sonucu XV. yüzyıl içinde dahi makam isimlerinde ve dizilerinde farklılıklar olduğu ortaya çıkmıştır. Makamların adlarından da anlaşılacağı gibi bir çoğu terkiplerden ibârettir. Teoriciler arasında hangi dizinin makam, hangisinin şu'be veya âvâze sınıfına dahil olduğu konusunda farklılıklar vardır. Mesela, *Fethiyye* ve *Zeynü'l-Elhân* isimli edvârlarda Lâdikî, müsteâr ve nigârnîk makamlarını bir eserinde şu'be, diğer eserinde terkipler adı ile zikretmiştir.

Hızır bin Abdullah'ın *Kitâbü'l-Edvâr*'ında kayıtlı olan makamlar tasnif edildiğinde, XV. yüzyılda kullanılan makamların günümüzde, aynı yapıda aynı isimle; aynı yapıda farklı isimle veya aynı isimle farklı yapıda kullanıldıkları tespit edilmiştir. Hüseyinî, hicâz, muhayyer, beste ısfahân, dilkeşhâverân, rahâtü'l-ervâh, sâzkâr, sipihr, ısfahân gibi makamların târifinden de anlaşılacağı üzere aynı dizi ve seyir karakterleri ile günümüze ulaşmayı başardıkları görülür. Büzürk makamı bugünkü bestenigâr dizisi, uşşâk makamı bugün kullandığımız acemli rast dizisi, nihâvend-i kebîr makamı şehnâz dizisi, hicâz mâye makamı yegâhta sûznâk dizisi, zengûle mâye makamı hüseyinî aşîrânda karcıgâr dizisi, zâvil makamı mâye dizisi, karcıgâr makamı nihâvend dizisi, nühüft makamı bugünkü uzzâl makamı dizisi ile aynı yapıdadır. Sebz ender sebz, rekb, hisâr evç gibi makamlar ise zamanımızda hiç kullanılmamaktadır.

Makamların karar seslerinin edvâr sahiplerine göre farklı perdeler olarak zikredilmesi de dikkat çekicidir. Bestenigâr makamının karar perdesi Hızır bin Abdullah'da ırâk iken Tirevî'de çârgâh; muhâlifek'in karar perdesi *Kitâbü'l-Edvâr*'da ırâk iken Seydî ve Kırşehirli'de dügâh perdesi olarak zikredildiği görülmüştür. Makamların târiflerinin aynı şekilde verildiği, fakat farklı isimlerle ifâde edildiklerine de rastlanmıştır. Hızır bin Abdullah'da gerdâniye nigâr ismiyle kayıtlı olan diziyeye Seydî nigâr ve nigârnîk; hisâr evç makamı dizisine de Seydî hisâr büzürk ismini vermiştir.

Hızır bin Abdullah tarafından makamlara âvâzelerin ve âvâzelere makamların eklenmesi ile tertib edilmiş olan terkiplerde çoğu kere makamın karar perdelerinin başka seslerden başlatılarak dizisinin tarif edildiği görülür. İsfahân makamına selmek

âvâzesinin eklenmesi ile oluşan ısfahân selmek makamının karar perdesi, selmek âvâzesinin yegâh perdesine göçürülmesi sonucu yegâh olarak ifâde edilmiştir. Bu duruma nevrûz ve mâye âvâzesi eklenerek oluşturulan terkiplerde de rastlanır.

Hızır Bin Abdullah'ın *Kitâbü'l-Edvâr*'ındaki makamların aynı yüzyılda yazılmış diğer edvârlardaki makamlar ile karşılaştırılarak incelenmesi sonucu XV. yüzyıl Türk Mûsikîsi'nde kullanılan makamlar hakkında günümüz teorisyenleri, icracıları ve bestecilerine faydalı olabilecek bilgiler edinmiş bulunuyoruz. Daha sonraki yüzyıllarda terki edilmmiş makamların da araştırılması ile Türk Mûsikîsinde bestecisi bilinmeyen veya gerçek isimleri dışındaki şahıslara atfedilen eserlerin hangi yüzyıllarda bestelenmiş olabileceği konusu gün ışığına çıkarılabilecektir.

BİBLİOGRAFYA

ABDÜLBÂKİ NÂSİR DEDE, *Tedkîk ü Tahkik*, Süleymâniye Kütüphânesi, Nazif Paşa Bölümü, no. 1242/1 (Fatma Adile Aksu, *Abdülbâki Nâsır Dede ve Tedkîk ü Tahkik*, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1988, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Danışman Yrd. Doç. Dr. Nuri Özcan, Ek Olarak *Tedkîk ü Tahkik*'in Fotokopisi)

AGAYEVA Süreyya, “Türk Musikisinde Edvâr”, *Mûsiki Mecmuası*, İstanbul 1999, sy. 463

ALİŞAH B. HACI BÜKE, *Mukaddimetü'l Usûl*, İstanbul Üniversitesi Eski Eserler Kütüphânesi, Farsça Yazmalar Bölümü, no.1097 (Ahmed Çakır, *Alişah B.Hacı Büke'nin Mukaddimetü'l Usûl Adlı Eseri*, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1999, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Danışman Yrd. Doç. Dr. Nuri Özcan, Ek Olarak *Mukaddimetü'l Usûl*'ün Fotokopisi)

AREL Hüseyin Sâdettin, “Fâtih Devrinde Türk Mûsikîsi”, *Mûsiki Mecmuası*, İstanbul 1953, sy. 63

a. mlf., *Türk Mûsikîsi Kimindir*, Ankara 1990

BARDAKÇI Murat, *Maragalı Abdülkâdir*, İstanbul 1986

BEHAR Cem, *Klasik Türk Mûsikîsi Üzerine Denemeler*, İstanbul 1987

a. mlf., *Aşk Olmayınca Meşk Olmaz*, İstanbul 1998

BURSALI Mehmed Tahir Bey, *Osmanlı Müellifleri* (nşr. A.Fikri Yavuz, İsmail Özen) İstanbul 1975

EZGİ Suphi, *Nazarî ve Amelî Türk Mûsikîsi*, İstanbul 1940-1953, c. IV-V

FARMER H.G., “Musiki”, *İslam Ansiklopedisi*, İstanbul 1979, c. VIII

FETHULLAH MÜMİN ŞİRVÂNÎ, *Mecellet Fi'l Mûsîka*, Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphânesi, III.Ahmed Bölümü, no.3449 (Bayram Akdoğan, *Fethullah Şîrvânî ve Mecelletü'n Fi'l Mûsîka Adlı Eserinin XV. Yüzyıl Türk Mûsikîsi Nazariyatındaki Yeri*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1996, Yayınlanmamış Doktora tezi, Danışman Yrd. Doç. Dr. Ruhi Kalender, Ek Olarak *Mecellet Fi'l Mûsîka*'nın Fotokopisi)

GAZİMİHAL Mahmud R., *Türk Nefesli Çalgıları* (Türk Ötkü Çalgıları), Ankara 1975

GÖLPINARLI Abdülbaki, *Mevlana Müzesi Yazmalar Kataloğu*, Ankara 1972, c. III

HIZIR AĞA, *Tefhimü'l Makâmat*, Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphânesi, Hazine bölümü, no. 1793

HIZIR BİN ABDULLAH, *Kitâbü'l Edvâr*, Staatsbibliothek zu Berlin, Diez. A oct.7
a.mlf a.g.e., Konya Mevlânâ Müzesi Yazma Eserler Kütüphânesi, no. 5762
a.mlf, a.g.e., Paris Bibliotheque Nationale, Turc.150 R.34.280
a.mlf., a.g.e., Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphânesi, Revân Yazmaları Bölümü, no.1728

JEBRİNİ Alaeddin, "Fârâbi", DİA, İstanbul 1995, c. XII

JUDETZ Eugenia Popescu, *Türk Musikisi Kültürünün Anlamları*, İstanbul 1998

KADIZÂDE TİREVİ, *Mûsikî Risâlesi*, Beyazıt Devlet Kitaplığı, Veliyüddin Efendi Bölümü, no.3181 (M. Nuri Uygun, *Kadızâde Tirevi ve Mûsikî Risâlesi*, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1990, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Danışman Yrd. Doç. Dr. Nuri Özcan, Ek Olarak *Mûsikî Risâlesi*'nin Fotokopisi)
a.mlf., a.g.e., Atatürk Kitaplığı, Muallim Cevdet Kitapları Bölümü, no.K442

KANTEMİROĞLU, *Kitâb-ı İlmü'l Musiki* (nşr.Yalçın Tura), İstanbul 1976

KARADENİZ Ekrem, *Türk Musikisinin Nazariye ve Esasları*, Ankara ts.

KİRŞEHİRLİ Yusuf B. Nizâmeddin, *Risâle-i Mûsikî*, Paris Bibliotheque de France, suppl.Turc.1424

KUTLUĞ Y.Fikret, *Türk Musikisinde Makamlar*, İstanbul 2000

MUHYİDDİN MUHAMMED B. ABDÜLHAMİD LÂDİKÎ, *er-Risâletü'l Fethiyye*, Atatürk Kitaplığı, Belediye Bölümü, no. K 23 (Hakkı Tekin, *Ladikli Mehmed Çelebi ve er-Risâletü'l Fethiyye'si*, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde 1999, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Danışman Yrd. Doç. Dr. Nuri Özcan, Ek Olarak *er-Risâletü'l Fethiyye*'nin Fotokopisi)
a.mlf., Zeynü'l Elhân, İstanbul Üniversitesi Eski Eserler Kütüphânesi, Türkçe Yazmalar, no.4380

ÖZCAN Nuri, "XV. ve XVI. Yüzyıllarda Türk Dünyasında Musiki", *XV. ve XVI. Asırları Türk Asrı Yapan Değerler*, İstanbul 1997
a.mlf., "Osmanlılarda Musiki", *Osmanlı Ansiklopedisi*, İstanbul 1993, c. III.

ÖZÇİMİ Sadrettin, *Hızır bin Abdullah ve Kitâbü'l Edvâr*, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1989, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Danışman Yrd. Doç. Dr. Nuri Özcan

ÖZKAN İ. Hakkı, *Türk Mûsikisi Nazariyatı ve Usûller*, İstanbul 1984

ÖZTUNA Yılmaz, *Büyük Türk Musikisi Ansiklopedisi*, İstanbul 1990, c. I

SAFİYÜDDİN URMEVİ, *Kitâbü'l-Edvâr*, Nuruosmaniye Kütüphanesi, no. 3653-1

SEYDİ, *El Matla'*, Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphânesi, III.Ahmed Bölümü, no. 3459 (Mithat Arısoy, *Seydi'nin, El Matla' Adlı Eseri Üzerine Bir Çalışma*, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1988, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Danışman Yrd. Doç. Dr. Nuri Özcan, Ek Olarak *El Matla'* nın Fotokopisi)

TURA Yalçın, *Türk Musikisinin Mes'eleleri*, İstanbul 1988

TURABİ Ahmed Hakkı, "İbn Sina", *DİA*, İstanbul 1999, c. XX

UYGUN M. Nuri, *Safiyüddin Abdülmü'min Urmevî ve Kitâbü'l Edvârı*, İstanbul 1999

UZUNÇARŞILI İsmail Hakkı, *Osmanlı Tarihi*, Ankara 1964, c. II

UZ Kâzım, *Mûsikî İstılâhatı*, Ankara 1964

EK:
KİTÂBÜ'L EDVÂR'IN NÜSHASI

**STAATSBIBLIOTHEK
ZU BERLIN
PREUSS. KULTURBESITZ
ORIENTABTEILUNG**

Signatur:

Diez A oct. 72

Auftragsnummer:

10/94

Für die Auswertung und Herausgabe
dieser Handschrift oder einzelner
Teile daraus ist die Genehmigung
der Staatsbibliothek einzuholen.

Museo
C...

Ex
Biblioth. Regia
Berolinensi.

رفعیہ

ادوار مصطفیٰ

حَرِيفٌ وَطَرِيطٌ جَانٌ وَعَنْدٌ لِسَانٌ وَقَصِيدَةٌ
 سَبَّحٌ وَذَكَرٌ ذِكْرُهُمْ فَتَكَرَّرَ اللهُ أَحْسَنَ لِكُلِّ الْعَالَمِينَ
 بَشَرُهُ نَوَازٌ وَعَيْبٌ يَوْشٌ وَعَيْبَةٌ أَنْ دَرٌ بِشَرِّ دَرٍ
 طَالِعِيهِ وَجِهَانٌ زَارٌ دَرٌ نَهَائِيهِ وَوَرْدٌ
 وَهَسْتَانِيهِ تَامَةٌ دَرٌ نَائِيهِ نَهَائِيهِ
 أَوْرِدِيهِ كَاجِي وَزَارٌ وَتَهَكِيمُهُ نَوَكٌ أَنْوَكٌ
 أَوْرِدِيهِ حَجِي وَزَارٌ عَدَلٌ وَحِكْمَتُهُ غَيْرِي
 اِشِي يَوْفٌ ذَاتِيهِ وَصِفَاتِيهِ جَوْنٌ جَارِي وَ
 تَلَكِيمُهُ مَبِيعٌ شَتِيهِ ضَائِعٌ دَكْلٌ وَرِكَهُ الْمَدِينَةُ
 أَدْنٌ أَوْرِكُهُ كَيْسُهُ صَائِعٌ دَكْلٌ وَدَانَايُهُ نَهَائِيهِ
 دَانِيكَارَةٌ أَوْلَدَةٌ نَهَائِيهِ كَيْسُهُ بَكْرٌ بَرِي كَيْسُهُ
 أَكَايَشِيهِ كَيْسُهُ لَشَرِكُهُ شَيْءٌ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ
 وَآدَمٌ وَآدَمِيٌّ زَارِيهِ سَمِيعِيٌّ كَارِيهِ لَشَرِيٌّ أَوْرِدِيهِ نَقِيبِيٌّ

حَمْدٌ وَسِيَّاسٌ يَوْفِيٌّ سِنٌ أَوْلِيٌّ خَالِقٌ جَرِيٌّ وَأَنَاسٌ
 أَوْرِدِيهِ أَوْلِيٌّ كَيْسُهُ مَبِيعٌ عَمَلٌ وَصَائِعِيٌّ حَمَلِيٌّ سِنْدِيٌّ
 حَمَلِيٌّ وَحَمَلِيٌّ أَنْ دَرٌ وَتَنَائِيٌّ نَهَائِيٌّ وَوَصَوْرَةٌ أَنْوَكٌ
 وَأَبَدٌ حَمَلِيٌّ دَرِكُهُ دَرٌ وَكَلَامٌ وَكَلَامٌ أَيْ كَالْمَلِكِ
 تَشْبِيهِ كَيْسُهُ عَمَلٌ دَرٌ اِخْتِنَابٌ أَدْوَبٌ لَوْجٌ وَجُودَةٌ
 حَمَلِيٌّ أَنْوَكٌ نَكَلُهُ كَالْقَدْرِ أَنْوَكٌ زَارِيٌّ كَيْسُهُ
 كَيْسُهُ كَنْزٌ حَمَلِيٌّ فَأَحَبُّ أَنْ أَعْرَفُ خَالِقَتِي لَقَوْلِي
 اِعْرَفُ وَبِيعٌ نَهَائِيٌّ هَوِيَّتُ هَوَائِيٌّ سِنْدِيٌّ
 أَوْجِدِيهِ نَهَائِيٌّ دَرٌ بَرِيٌّ كَرِيٌّ أَنْ دَرٌ وَهَمَائِيٌّ طَائِيٌّ
 شَهِيرٌ عَمَلِيٌّ أَنْوَكٌ بَرِيٌّ سَحَابِيٌّ بَرِيٌّ

اَبْتِطَمِنْتَ مَا فَالَسَ اللهُ فَعَالِي وَلَعَدَّ كَرَامًا حَمَامًا
 زَلَّةً لَنْسَابِي عَالِي وَمَا لَكَ تَعْرِفُ عِيُونَ حَمَامَةً
 اَسْمَاءُ كَرَامًا عِيَابًا زَلَّةً لَنْسَابِي عَالِي حَمَامَةً
 حَمَامَةً اَسْمَاءُ كَرَامًا عِيَابًا زَلَّةً لَنْسَابِي عَالِي حَمَامَةً
 وَمِنْهَا جَاهُ عِيَابًا زَلَّةً لَنْسَابِي عَالِي حَمَامَةً
 اِرْشَادًا اِيْدِي تَاكْرُمًا طَرَفِي خَلْقِكَ حَمَامَةً
 نَسِيْلَةً اِطَاعَتٍ وَابْتِطَمِنْتَ اِلَى اللهِ حَمَامَةً
 عِبَادَتِهِ مَشْغُولٌ اَوْلَاكُمُ وَمَا خَلَقْتُ لِيْلِي
 وَالْاَرْضُ اِلَّا لِعِبَادَتِي وَنَقَطَةُ اَرْضِي لِيْلِي
 دَابْرَةٌ عَالِيَةٌ سَمَوَاتِي وَرَبِّي تَاكْرُمًا حَمَامَةً
 جَمِيعُ اَحْوَالِي مَبْطُورَةٌ وَسَبْعَةُ سَمَوَاتِي بَيَانٌ
 لِرَبِّي وَيَعْرِفُ مَا فِي رُفْيِ اَنْوَاعٍ فَوَاكِهِ اِيْدِي
 تَاكْرُمًا اَنْدَرُكَ مَفْعَلًا اَوْلَاهُ لَنْسَابِي

مناجاة

بورد وبت در کاغذ ای بادشاهی زوال
 ایزد معون و صفات ای دلایل جمله صفات
 ساکه یار آشور جهان بان لونه سنین لوز
 ساکه دوشهرت باقی که سنین لا بزان
 آیت لطف و کیمیا ایدر لوز بتملر ریاض
 باد شهر و کیمیاه قیلور لوز لالدر کیمیا
 عقل کل سوزن کیمی باش اوزر چوق فلدی طلب
 تابو لاکنه گالوک بولدی الاحبال
 بوزو کلک شیر فندان هرکنش کاندی طلوع
 بولدی ذل کسوف و کورمدی نقص و زوال
 طاعتوک طوزنک ارب دید کچون آفتاب
 ارب بوزدر تجلیت کدن اکاشن جسامان

رَسْمُكَ بِلَا مَنِيحٍ يَكُونُ آسَانًا
 وَوَلَدِي نَوْعِي رَضِيئًا وَنَسَبِي جَلِيلًا
 ذُو كَلْبٍ جَاهِدَكَ يَوْسُفُ وَالدَّيْمُومِيُّ مَبْعُودًا
 اِقْرَأْ اَوْشَجَاهُ عَزِيْزٍ مِصْرِي الْاِكْلَامِ نَبِيْعًا
 يَادُ كِيْلَهُ اَنْتَ لِرُوْدِهِ كِرِيْمِي حَلِيْلًا
 اَوْلَدِي اَصِيْكَ اَوْ ذُرْهَابِ خَشْمَةِ اَبِ زَلَالِ

دَخِرْ وَصَلَتْ مَلَوَاتُ وَتَخْتَلِيَّاتُ اَوْلِ
 سَيِّدِ سَادَاتُ وَتَخْتَلِيَّاتُ وَطَلَامَةُ
 مَوْجِدَاتُ وَجِرَاعِ اِسْمَانِ وَرَمِيْنِ وَجَبِيْبِ
 اِلَهِ الْعَالَمِيْنَ وَجَوْجِهَةِ كَوْثَرِيْنَ وَرَسُوْلِيْ طَلِيْبِيْنَ
 وَمَالِكِ مَالِكِ وَخَوَاجَةِ مَالِكِ شَافِيْتِه
 زُوْلَافِ سَبَبِ وَجُوْدِ اَفْلَاكِ وَنُوْرِيْنَ اَدَمِ

كَلِمَةً وَرَمِيْنًا اَنْ دَمٌ خَطَا طَرِيْقَةَ الْعَالَمِيْنَ
 قَالَتْ نَيْبًا وَالدَّيْمُومِيُّ الْمَا وَالْاَطْيَبِيْنَ
 يَحْيِي وَرَضِي عَمْدِ مِصْطَفَى عَلَيْهِ الْاَوْخَالِ
 الصَّلَاوَاتِ وَاَكْلَامِ الْبَحَائِبِ اَوْزُرْنِه اَوْلِيُوْنَ
 كِرِيْمِيْرِي رَيْبِيْعَلِه ظَلَمْتِ جِهَالِه مِنْهَا جِ
 مَدَائِدُنْ رَاثَالِ اَمْشِدُ دَخِي بِيَانِ مَعَانِيْ بَدِيْعِ
 بَرَلِه بَلْعَايِ عَرَبِ عُوْبَانِكِ حَصَا بِطَخَادُوْنَ
 وَرِيَالِه مَسَادُوْنَ اَكْمُرُوْنَ قُرْآنِ عَظِيْمِه وَرِقَانِ
 كَرِيْمِه مَعَارِضِيْرُوْنَ بَا طَلْقِ لَيْسِدُوْ بَيْتِ
 قَضُو كِيْلِه نَاكِه تُوْفِيْعِي رَيْفِيَاثِ ذُو الْكَلَاوَلِ
 اَحْمَدُ مَثَلِ حَقِي كِرَاوَلْدُوْ رَسُوْلِ حَوْشِ خَطِيَالِ
 مَسْتَدَايِ اَفْرِيْمِيْسِيْنَ فِيْ نَهْلِه اَصْحَابِ دِيْنِ
 يَسُوْرَايِ اَنْبِيَا وَفِدُوْرُه اَرَابِ كَالِه

مَعْدِنِ سَمَوَاتٍ مَكْرُومَاتِنَا سُلْطَانِ عَظِيمِ
 اَعْدَلِ امْرَأَةِ الْعَالَمِ حَكِيمِ زَكَاةِ الدُّنْيَا مِغْزِيهِ
 كَلِمَاتِ شَاهِدَةِ الْعَالَمِيَا مِلَادَةِ الْغَزَاةِ وَالْجَاهِقِي
 مَحْضِ الطَّافِ وَبَيْتِ الْعَالَمِينَ مَوْلَى مَلُوكِ
 الْعَالَمِ نَائِبِ الْعَدْلِ وَالْإِحْسَانِ بَاسِطِ
 الْأَمْنِ وَالْأَمَانِ الْوَيْدِ مِنَ الْكِبَرِ الْمَظْفُورِ
 عَلَى الْأَعْدَاءِ سُلْطَانِ ابْنِ سُلْطَانِ سُلْطَانِ مُرَادِ
 بَيْنِ بَايُزِيدِ خَانَ خَلْقِ اللَّهِ سُلْطَنَتَهُ وَابْدِ مَمْلَكَتَهُ

مدح

بِإِذْنِ شَاهِ عَهْدِ بَرِّ سُلْطَانِ مُرَادِ بْنِ مُصْطَفَا
 أَرْدَبِيلِ شَيْخِ مَوْلَانِ طَارِغِي كَنْدُزِ خِصَالِ
 أَوْلِيكَرِ أَرْدَبِيلِ وَفَضِيلِهِ آسْمَانِ بَرِّ مُرَادِ

بِنَيْشَاهِ جَوْنِ مَرادِ وَفَاتِ ابْنِ طَبَقِ
 كَوْزَلِيهِ مَهْرُومِهِ تَعْلِيهِ خَالِكِ الْخَالِ
 بِرُقْدَمِكِ أَرْدَبِيلِ أَوَادِ قَسَامِيهِ آيَةِ كَبِيرِ
 حَكِيمِ نَائِبِ زَمَانِهِ أَوْلَى الْمَلِكِ دُكُورِي بِرُؤُوسِ الْبَالِ
 أَوْلَادِهِ مِعْرَاجِ بُو شُرُوحِ بَطْنِيهِ نَوْلِهِ
 قَابِ قَوْسِيْنِهِ بُو مِعْرَاجِ اِتْدِي زِي فَضْلِ وَكَالِ
 مَوْسِي نَيْلِي الْكَبِي بَاوَهُ اِتْدِي بَيْسَه تَه عَجَبِ
 بِرِشَا اِرْتَاةِ بُو بَدْرِ آيِ نَيْلِي اِي كِي مِي اِرْدِ
 خَشْرُ كُو فَي كِي مَوْ جَمْعِ اَوْلِهِ لَوْ غُرْبَانِ وَرَا
 دَسْتِكُو اَوْلِدِ سَانِ حَقِي بَيْلِنْدِ اَنْمَه بَا اِيْمَالِ

اَتَابِ مُحَمَّدِ خُدَا وَدُرُودِ سُو عَلِيهِ التَّلَامِ
 بُو يَه رُوَايَتِ اِدْرُ بُوَادِ وَرَا كُو مَوْلَى مِصْرِي

سويلها ليدري في يوم علمه موتها
 لطيف ومريب علمه ذو وهو سنوفاك واخي فنان
 حيلتي في كوش مواف وان فوله يومك في ركان
 بردا خنفاه سنن ناكم بو علك واظن لوك
 وطال عياري اني تسبح ادب مني خير له اكله
 واقفوا ورجالده متنا وانه اوله جون بون
 اشتمم عرفه خالف تشويش چند غرقا ورك
 ايتيم كرم سلطانك دولتولو عليلين
 عليل سور وخطور استناد وخطم ونيده
 اميل كرت استناد حاجي علي ومرتق الحان
 والجماع ومغرب حضرت سلطان استناد
 برسان دانستان حسان وليتلا بلا استغاث
 استناد علي ودا ودا صوانت ورتق وهاك

اليا اولدي عياري اني تسبح ادب مني خير له اكله
 مني عليلين كه آنوك قادي شري واه صده
 اعطاك ورك يرا اولوز اني تسبح ادب مني خير له اكله
 كور وخطم كيندا آنوك حليمي كيندا انفا لوك
 ملك جامه ذريه بد ملكي كيندا مني انفا لوك
 كانه اوله دورين آنوك كلف بانه قهقهه
 كانه ايضا فيله سيرم قوشو صالين غزاله
 ايجر يويار كاهوك مولد اقبال وخطم
 وني مدين وارتنا نوك خنفا حاجا وخطم
 نينه كوكدن يرد لوستندك وركه الو عطا
 يله كوكونده لاله اين شري وخطم كانه
 اوله عجب منور ونا ونا استغاث يله كوكون
 مورش اولسون ساكه طوق ورك بانه جلاله

سَوِيْلَهُمْ اَوْلَادٌ حَسْبُهُ سَوِيْلُ اَحْمَدُ
 دَعَا سِبَابَهُ وَكَتَابَتْ سَمَائِمُ رِيْدِمُ اَوْ مِيْلَانِ
 لَرْدُنُ وَدَكْلِيْنُ لَرْدُنُ تَوْقَعُ اَوْلَادُ كَرِيْمُ
 حَبِيْبُ قِيَوْلُهُ دَوْتِبُ سَهْوُ وَخَطَايُ رَا رِيْسُ
 لَطْفَانِيْدُ بِنْتُ اَنْلَرُ كَالِ لَرِيْهَ سَهْوُنُ وَخَطَايُنِ
 يَرِيْسُهُ كَوْتُوبُ تَمَامُ اَيْدِيْنُ لَرُوْ وَبِاللّٰهِ الْعُوْنُ فِي التَّوْبِي
 بِلَخِيْلُ كِهْ مَوْلُفُ مَخْصَرُ نُوْكَتَابِكُ اِحْيَانَهُ
 عَلِيْمُ رِيْعِيْنِيْكَ قِيْسِمُ اِيْقَاعِنْدَهُ سَوَلُ اَصِيْلُ لَرِيْنُ
 كَوْتُوبِيْشُ دُرْدُ كِهْ اَوْلَادُ اَصِيْلُ لَرُوْ اَوْ رِيْرَةُ اِعْتِمَادُ
 اَوْلِيْرُ دَخِيْ ضَعْفِيْلُ اِيْقَاعُهُ سَقِيْمُ لَرُ دَرِيْرُ
 اَيْدِيْ كِيْ وَرِيْرُهُ نَجْهَ زِيَادَهُ لَرُ كَوْتُوبِيْشُ دُرْدُ كِهْ
 اَنْلَرُ كِيْتَابُ لَرْدُنُ اَلْمَهْ مِيْشُ لَرُوْ مَثَلًا بُوْضَعْفَانُ
 اَجْنَابُ مَجْدُ اَبِيْ سَيَّانُ اَنْلَرُ كِيْ وَدَخِيْ مِيْرُ

اَسْمَاءُ اَلْمَرْوِيَّةِ وَنَسَبُهَا مِثْلُهَا
 لَطْفَانُ اَسْمَاءُ ذِيْ كَمَلُ دِيْ دَامُ وَضَعْفَانُ
 عَلِيْمُ دَوْرُوْ لَرُوْ اَنْلَرُ حَضْرُوْرُ بِنْتُ حَسْبُ مِ
 وَارِيْبُ بُوْشُ كِيْ كِيْ لِيْ قِيْسَمُهُ تَقْدِيْرُ اَيْدِيْمُ اَلْمَهْ اَوْلَادُ كِهْ
 يَارُ شَاهُ خَلْدَةَ اَللّٰهُ مَلِكُهُ بُوْسُرِيْ نَضِيْدِيْ قِيْوَابُ
 يُوْزِيْرِيْ كِيْمُ بِلَرِيْ اَسْمَاءُ اَيْدِيْ رِيْسُنُ وَلِيْ كِيْنُ جُوْرُنُ
 اَوْلَادُ اَسْمَاءُ سَكَا اَوْلَادُ دِيْ كَرِيْمُ دُرْدُ كِهْ بُوْشُ اَوْلَادُ
 سُوْجِيْ مِيْلُ كُوْسُرُوْ سَبِيْنُ بُوْشُنُ كِهِيْنُهُ دَاخِيْلُ
 اَلْمَهْ اَيْدِيْ مَتَمَامُ اَيْدِيْ كَارُوْ لَرُوْ كِهْ مَكْرَمِيْ سَبِيْلُهُ اَللّٰهُ تَعَالَى
 دَرُ عُوْرُ عِنَايَتِ اِسْتِعَاثَاتِ حَلِيْبُ اَوْ بِلَرُوْ اَسْمَاءُ
 اَرْبَابُهُ اِعْلَامَةُ قَلْبُ وَرِيْعُ طَاقِيْتُهُ رُوْجُ مِيْرُ اَيْدِيْ
 اَيْدِيْكَ زِيْرًا اَوْلَادُ يَارُ شَاهُ اَنْلَرُ اَسْمَاءُ اَيْدِيْ رِيْدِيْمُ
 رِيْسُهُ كَوْتُوبُ مَوَاوِلُ يَارُ شَاهُ اَنْلَرُ كِهْ اَوْلَادُ كِهْ بِيْدِيْ كِهْ

فصل چهارم

در بیان اظفار هفت کاشته

فصل پنجم

در بیان نسبت بروج دوازده گانه بعناصر هر یک

فصل ششم

در بیان طبایع بروج اثنا عشر

فصل هفتم

در بیان شمار ستارگان بروج از ثوابت

فصل هشتم

در بیان فلک زحل

فصل نهم

در بیان فلک مشتری

فصل دهم

در بیان فلک مریخ

در بیان اظفار هفت کاشته

در بیان اظفار هفت کاشته

در بیان اظفار هفت کاشته

در بیان اظفار هفت کاشته

در بیان اظفار هفت کاشته

در بیان اظفار هفت کاشته

در بیان اظفار هفت کاشته

در بیان اظفار هفت کاشته

در بیان آفرینش عالم

فصل دهم

در بیان فلک البروج

فصل سیوم

در بیان اظفار ثمانية

- فصل هجدهم در بیان سده کوکب اندرین بروج
- فصل نوزدهم در بیان حوض کوکب اندرین بروج
- فصل بیستم در بیان روز و شب ایشان
- فصل بیست و یکم در بیان اخلاط شان
- فصل بیست و دوم در بیان فصل های ایشان
- فصل بیست و سوم در بیان مشرق و مغرب و جنوبی و شمالی ایشان
- فصل بیست و چهارم در بیان رنگ های ایشان

- فصل بیست و چهارم در بیان فلک آسمان
- فصل بیست و پنجم در بیان فلک زمزم
- فصل بیست و ششم در بیان فلک عطاره
- فصل بیست و هفتم در بیان فلک قمر
- فصل بیست و هشتم در بیان غنا مزاجه
- فصل بیست و نهم در بیان کوکب ستاره باصطلاح اهل نجوم
- فصل بیست و دهم در بیان عدد و کواکب سیخ سیار و عدد هم

فصل سی و دوم

در بیان عیاران اول

فصل سی و سوم

در بیان میان عیار اول و فقرها یکی دیگر ممکن نیست

فصل سی و چهارم

در بیان عیار ثانی

فصل سی و پنجم

در بیان عود های ایتقاع

فصل سی و ششم

در بیان نوع های ایتقاع ها اتفاق نموده است

فصل سی و هفتم

در بیان مقامات که فرموده عبدالمؤمن

فصل سی و هشتم

فصل سی و نهم

در بیان اخلاق نیکان

فصل سی و دهم

در بیان دلالت نشان اعضا

فصل سی و یازدهم

در بیان اوازها و مظاهر ایشان

فصل سی و دهم

در بیان اصل علوم و وسیعی

فصل سی و یازدهم

در بیان علوم ایتقاعه از چه احتیاج شد

فصل سی و بیستم

در بیان ایتقاع که در فروعش برستفصل و در منضمت

در بیان زمان های ایتقاع ال سی و بیست و یکم

فصل في جهلهم

فصل في جهلهم

فصل في جهلهم

فصل في جهلهم

فصل في جهلهم

فصل في جهلهم

فصل في جهلهم

فصل في جهلهم

فصل في جهلهم

فصل في جهلهم

فصل في جهلهم
 وَرَبِّانِ الرَّحْمٰنِ عَالِمِ الْاَرْشَادِ
 اَوْلَىٰ اِنَّهُ تَعَالَىٰ جَبَّارٌ وَعَدُوٌّ كَذِبٌ قَدِيدٌ
 بِرُكُوْفِهِمْ وَرَدِيْهِمْ فَيَضِلُّ كَالْبُرْجَانِ اَنَّىٰ اُرْسِنَتْهُ
 فَلَيْسَ عَلَيْهِ اِكْرَامٌ اِيْحَ اِضْطِرَّادِ خَدِّهِ عَقْلٌ كُلُّ
 وَرَدِيْهِمْ لِيُخَلِّقَ لَهُمْ حَدِيْفٌ قَدِيْبٌ كَلْبِيْهِمْ كَلْبِيْهِمْ
 اَوْلَىٰ مَا خَلَقَ لَكُمْ اَلْعَقْلَ وَمَعَهُ اَوْلَىٰ كُوْفِهِمْ اِيْحَ
 وَرَدِيْهِمْ وَرَدِيْهِمْ طَرْدٌ وَرَدِيْهِمْ اَشْيَانِكُمْ

و در آیه شکر طوطی شبیه به کلام است
 کلمه بود که افضل از کمال شکل است و در
 عالم آفاق و اشکاف و ارکان صخره
 آند و بولدی چون اول دخی فنک بعضی ظالمین
 فیض کمال کلمه ای بین اول دخی و فیض کمال
 قلده بر جسم کرو دخی ظهور کلامی که متابع
 اکامش مجید دیر از شوی به که حق کلامند
 کلمه در حال و حال و العرش الحیدر اما
 بجوی از اصطلاحجه اکادرد آید که بری
 بویه فلک اعظم دیر از شول جهند که
 جمیع افلاکند اعظم در اینجی که الخوان
 در لوز بویک بند که جمیع افلاک مشرق و
 مغربه اول دندوزر بویک که حرکت

صورتی و سخن که خط در و هم آکا
 معلول اول و موجوداتی در لوز و اولی
 که اکا و ولدی بر وجود دخی و فیض ادر
 لابد آندن دخی بویک و اشکاره اولدی
 اما عقل اول و مریندن زین به بر مرتبه آذن
 اولدی اکا نفس کل دیدلر زیرا جمیع
 قوتیه قوت جزوی خرفن کاین اولدی
 ایشور چون نفس کل کلان فیض تمام
 اکتاب قلبی اول کمال فیض فیض
 قلده که بویک و دخی اشکاره اولدی زین به
 هر کس کندن اشعه اولدی اما قاصوت
 اولدی اکا هیولای اول دیدلر بس طول
 و عرض و عمق بولدی جسمی و مطلق اولدی

وپسوی دیوید و مهر خنجر خلافت تو ای دیوید
 زیرا که جمعی که از کرب عکسینه دوندند و پند
 جیحی بیدارند و منی قد که مغرب در دوندند
 شاهان در کرب جمیع اهل ارضه و قنده که جمیع
 بلد و ملک و کرب و کرب و مغربین مشرفه در این اول
 ظاهر است حرکتی نوزاد که خلافتی اوله و عین
 آن حرکت است خلافتی نوای و بداند باقی و کنگ
 حرکت است طایفه اولی در بداند بوند که حرکت است
 شریفند عالم علوی و سفلی بر جهان تمام
 طویر و کعبه و کوندند و حور و ستار بوله و کوند
 کید که روز بوقت است اوقات عظمه جهان بر کوند
 طغاییدی التي آتی بایمه بایدی جاق بایمه
 التي آتی طغیاییدی جهان طوغسه مغربین

طغاییدی جهان بایمه مشرفه بایدی بس حکیم
 مطلق حکیمتی بوند که بود و مهر دند و کعبه
 غیرین مخلوقانک حقایق برله بوا کسر او حقی
 فلاک الاقلام در کرب و جهندان که جمیع اقلام
 بنوک حکیمان در و هم جمیع اقلام بونک چند
 در آید بوظوف و لشد در فلاک مطروف
 اولشد مکان بود که جهان برینو کجناک
 ایچنه بر قاج بریندن کجک جناق و نیسک
 اول بنوک جناق جورستان ایچنه کی بیله جویر
 نیچنه کیز اول جناق لر الوسی اول بنوک جناق
 جیحی فلاک لر و کفلاک عظمه اولدی
 در دخی فلاک اطلس دیز لر بنوک سیدان که
 بوندن غیرین اقلام کرب بلد لر و وار د بوند

كلاننده بيور و السمان فان البروج و
 البور الموعود سوان بخون فلك الثوابت
 ديد لر جواب ب بوقلك فلك ثوابت نول
 سبدن ديد كز كه يد س تاير ه دن غري
 تكيم قيا س سوز يار كه كوز نور جمعي انك
 مگان طونيشده يعنى انك مرون ز در سوانك
 بخون يد سياره دن غيري كو اكيه ثوابت
 ديد لر ثوابت اولان نشنه نك حركات اولسه
 كركور با وجود كه ثوابك دعي حركتي واردر
 جواب سوان غيبا رله ثوابت ديروز كه
 قان سياره نسبت بونر و ك حركتي بوق كور
 مناو اي ثوابت بور دكي ثوابت كوري درت
 بيك ييله بور ايك اغانيت كور بور دكي

بوقد كاز كه جميع كماله نقتل ظنك
 قتل اولدغي خون اطلن ديد لر بوقنا جمعي
 نوا اصل جيزور جوز صند اصل بون
 يلدز كوز نك لر فلك اطلن ديد لر بسن ماملر
 دعي بوقصفتك مقام واز كر جمعي مقامه
 شامل در قبلن ز و جمعي مقام بر طاله
 اول دوندر
 در بيان فلك البروج
 فصل دوم
 يعنى بوقصفتك فلك البروج بيان ايد
 چون فلك اعظم قياض لر دن و صاخره لر دن
 كمال اولدي اذن دعي بز فلك ظاهر اولدي
 اكاشايخ اعتباري كوي لر اصل بخور
 اعتباري بوقلك فلك ثوابت ديتر و فلك
 البروج ديتر سوانه كه خورشيد و ثوابت و ثوابت

اِسْتَدْبِرُ بَعْضِي هَبْ بِرُجْحِهِ بِرَأْدِ قُوْمُو اسْتَدْبِرُ
 هَبْ بِرُجْحِهِ بِرَأْدِ قُوْمُو اسْتَدْبِرُ
 بُوْلِدِيْلُو سَلَا اَوْلَا اَوْلَا اَوْلَا اَوْلَا اَوْلَا اَوْلَا
 بِرِيْكَ بِرَا بَرِيْدَن كُوْر دَلِيْلُو كُوْر قَاچ يَلْدَزِي
 حَمَا شَطْنِك يَغِي فُوْرِي شَطْنِك دَشِيْش اَوْلَا
 خَطُو اَدَا دِي حَمَل بَسِيْج دِيْدِيْلُو اَلْبِي خَطُو ك
 بِرَا بَرِيْدَن كُوْر دَلِيْلُو كُوْر قَاچ يَلْدَزِي نُوْر
 شَطْنِك دَشِيْش اَوْلَا اَوْلَا اَوْلَا اَوْلَا اَوْلَا
 تَا اَخُوْر دَكِيْن هَبْ خَطْنِك بِرَا بَرِيْدَن بِرِيْمَتَا سِب
 شَكْل شَطْنِك هَا هَا قَلِيْدِيْلُو تَا كُوْر قُوْر كُوْر كُوْر قُوْر هِي
 بِرِيْجِه وَا رُوْدِي عَا لُوْمُو اَوْلَا بِسُوْرِي اَوْلَا
 بِرُوْطْنِك قَاچ يَلْدَزِي دَن مَصُوْر دُوْرِي اَوْلَا اَوْلَا
 مَتَا سِب كُوْر اِنْ شَا اَللّٰهُ لَعَا لِي

نِيْسِيْلَه فَا بِيْش دِيْدِيْلُو وَهَوُو فُوْلُو كُوْر كُوْر كُوْر
 فَا لِي اَعْظَمُ حَرَكِيْتِك خَا لُو فُوْر اَوْلَا اَوْلَا اَوْلَا
 كِه فَا لِي اَعْظَمُ تَعْرِيفِيْدَه دُوْرَا وُلْدِي يَغِي
 فَا لِي اَعْظَمُ حَرَكِيْتِي فُوْر قَدَن مَعْرِبَه اَوْلَا اَوْلَا
 فَا لِي بِرُوْطْنِك حَرَكِيْتِي مَعْرِبَدَن مَشْرِقَه اَوْلَا اَوْلَا
 بُوَا خِيْلُو فَدَن عَا لَم كُوْر وَفَا اَدَا دِي خِيْلُو اَوْلَا
 ظَا هِرَا اَوْلَا وَهَمَه فَا لِي اَعْظَمُ دُوْرِي بِرُوْطْنِك
 بِرِيْجِه تَمَا اَز اَيْدِي فَا لِي فَا بِيْش دُوْرِي
 كُوْرِي دُوْرِي بِيْلِيْتِي بِيْلِيْتِي تَا اَيْدِي شُوْطِلَه اَوْلَا
 دُوْرِي اَوْلَا اَوْلَا اَوْلَا اَوْلَا فَا لِي اَوْلَا اَوْلَا
 جَوَاب شُوْلُو سَبِيْدَن فَا لِي بِرُوْج دِيْدِيْلُو كُوْر
 اَهْلِي رَهْمَدَا اَوْلَا اَوْلَا اَوْلَا اَوْلَا اَوْلَا اَوْلَا
 هُوْرِيْمِنَه بِرُوْج دُوْرِيْلُو هُوْرِيْلُو رَجَه وَجَدِيْشِيْه

اذن اول بروجك هو بروج اول بروج غمش اول اذن
 هو غمش كما في بين اول ايله اوله غما اول اوله
 اوج بروج غمش و اجد اولدي اذن هو بروج
 و رحمه الغمش غمش اولدي بكر بروج اول
 اذن غمش اولدي هو بروج غمشه و غمشه
 و بديل اذن هو بروج غمشه الغمش غمش
 اذن هو بروج غمشه غمشه و بديل ه
 اذن هو بروج غمشه الغمش غمش اولدي غمش
 غمشه غمشه و بديل اذن هو بروج غمشه الغمش
 غمش اولدي هو بروج غمشه و ايله و بديل
 اذن هو بروج غمشه الغمش غمش اولدي غمش
 غمشه كما في بديل اذن هو بروج غمشه
 الغمش الغمش غمش اولدي كما في اذن غمش

بروج غمش اول بروج غمش اول بروج غمش اول
 اول بروج غمش اول بروج غمش اول بروج غمش اول

صمد	بوج	جوز	سطان	اسد	حوت
بيران	عقرب	دوس	جدى	دلو	محمل

سوان چون درجات قسمتي اولوز اولدي
 و دقايق قسمتي الغمش اولدي بروج اولدي
 اولدي زياده و نقصان اولدي بروج
 جواز اولدي صمد جان له بروج و كواكب
 رصده اولدي كواكب اولدي كواكب اولدي كواكب
 حال و اذن زياده و نقصان دكل اولدي اولدي
 سوان كسندن كواكب اولدي دقايق اولدي
 اذن غمش غمش غمش غمش غمش غمش غمش
 غمش اولدي غمش غمش غمش غمش غمش غمش غمش

فص در بیان اظهار غایت
یعنی بوصف اول سکنه احوال که ذکر
اول شدی آنرا که ادبی و نبیستین بلد در اهل
مجموع اصطلاحی آنکه اولی بلور در ک

ت	ن	ب	ن	ب	ن	ب	ن	ب	ن
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

کواکب را سندان سیر و اکثر کواکب واقع اولوز
مقابله و مقابله برز که واقع اولوز تمام سکن
نظرا و کواکب

فص در بیان معنی نظار هست کاتب
یعنی بوصف اول سکنه احوال که ذکر
شدیم سکن معنی یازم و دستاق در
زیر معنی یازم و دستاق در
معنی یازم و دستاق مقابله و مقابله
تمام و دستاق در لیکن مقابله و دستاق در

ای بر وجه تمام بود که در کاتب
شویله که خیر اول سکنه احوال که ذکر
مقابله و مقابله برز که واقع اولوز تمام سکن
مقابله و مقابله برز که واقع اولوز تمام سکن
طوخر اول سکنه احوال که ذکر
یکروز در دستاق برز که واقع اولوز تمام سکن
سکنه احوال که ذکر
یکروز در دستاق برز که واقع اولوز تمام سکن
اولوز در دستاق برز که واقع اولوز تمام سکن
و در دستاق برز که واقع اولوز تمام سکن

ت	ن	ب	ن	ب	ن	ب	ن	ب	ن
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

اوستاده ديمك اولور كيم بوجيت صرف آيله
 اوليكايه صحت تربيع ويا مقابله ويا مقارنه
 صورتيه دوشره سن ديمك اولور اشاف
 ذره و لا صحت اولور كيم براوستاده نيجه
 تخنيش اولور صحت اولور كيم براوستاد
 دوكه دوكه خور اولور بس اوله زمندك صحت
 سديس و تليلت صورتيه دوشره مقابله
 و مقارنه دوشره بركله اولور بلكي اول صحت
 سديس صورتيه دوشره هوشنده اولسه
 انكيمون كيم تصرف والا ولا و صحت تليلت
 صورتيه دوشره هوشنه تصرف اولايجه
 اول حكمة بگرز كيم درت صيرويه برعابح
 اين اول هوشنده ميقال شو كايكوز كيم

مقارنه دن چون كي بيلدز اراستنده بو نظر ارك
 بري واقع اوله اول ارك بيلدزه تعلق طايغه
 اراستنده اول حال واقع اولور اگردوستلقدن
 اگردوستلقدن بس مقامانده دخي كي مقام
 اوج مقام ايدركن ويا جود جلاركن سديس ويا
 تليلت صورتيه دوشره اول صحت قوشريك
 اراستندك دوستاي ذوق و صفا و صحت ظاهر
 اولور چنان براق مقام ايدركن ويا جود جلاركن
 تربيع ويا مقابله ويا مقارنه صورتيه دوشره
 اول صحت خلقونك اراستنده صداوت و صحت
 و قبال واقع اولور بس بوند هوشنده ارك
 تصرف ككوز ميقال شو اراستنده صحت اولور
 اراستنده در ارك اولور ارك كيم اولور

چون بروج آراستند خاصیتی سببند فاعلها
 عکساً صرا بوجه برندی و طبایع ذاتی عرضی
 از آنها از اندی بجه که آنها در خواص عرضی
 و طبایع مستکون ظاهر اولدی مخلوقات را سببند
 و در آنها مات آراستند و در بیرون و اخلاف اولدی
 شویله که ممانا ناک بعضی استی اولدی بعضی
 خالی و بعضی بادی و بعضی آبی اولدی و بعضی
 و درخی مناسب بر کرده ذکر اولنه اینها بالله تعالی

فصل در بیان طبایع بروج ای عشر اول عشر
 بوضلال اول کی بروج طایعی و ای سبب
 و عرضی است بل در حد حمله بر بجه ناک است
 طبیعتی است سببند هر دو مشرق طرفند چنان
 مغرب طرفند و در سه حرارت بروج اکیله و در

اطمانک بوقول کبریک سناده برفاج صیدو
 قایتیه اوقیبائی بری اوغلا نچن اوله بری بیکد
 اوله بری اوق بیکشی اوله بری بیکشی اوله
 ایشاق در در ناک داجی حتمی استمه اوله اکرجه
 اصیلان بزم رضندز و الا در زنه بری براج
 ائفک خطا اوله بیز نضرف کرضندز

فصل در بیان بروج دوازده گانه بجه صرا بجه
 بوضلال اول کی بروج مملکات صرا بجه سببند بل در

ک	ر	ج	ز	ا	ب
ک	ر	ج	ز	ا	ب
ک	ر	ج	ز	ا	ب
ک	ر	ج	ز	ا	ب

لیکن شرف قدر و غیرین هیچ عرضی طبیعت کتب
 انتر شرف سببیدن آفتابک قوی بود بر طرف
 اقیانوس که در یکی است آن در بود بر جنک ذاتی
 طوفان لیکن شرف طرفند بر عرضی حرارت
 کتب از جز بر جنک طبیعتی ذاتی است
 رودر جنان شرف طرفند اولسه عرضی کرد
 و خشک اوله جنان مغرب طرفند اولسه
 عرضی سرد و ترا اوله سرطان بر جنک ذات
 طبیعتی صوفند یا شدن جنان شرف طرفند
 اولسه عرضی بر از حرارت کتب بر جنان مغرب
 طرفند اولسه عرضی بر بیوست کتب اوله
 است بر جنک ذات طبیعتی است بر طرفند
 جنان شرف طرفند اولسه است کتب بر جنان مغرب

سبب بر جنک ذاتی طبیعتی صوفند سرد
 مغرب طرفند صوفند بر جنان اوله
 جنان شرف طرفند اولسه بر عرضی حرارت
 کتب از جز بر جنک ذاتی طبیعتی است بر طرفند
 شرف طرفند هیچ عرضی طبیعتی کتب است
 مغرب بر جنک ذاتی طبیعتی صوفند حرارت
 شرف طرفند اولسه صوفند بر جنان اوله
 اوله لیکن مغرب طرفند بر عرضی حرارت
 کتب اوله قوس بر جنک طبیعتی ذاتی است
 قوس لیکن شرف طرفند بر صوفند
 عرضی کتب اوله جدی بر جنک طبیعتی است
 صوفند بر عرضی طرفند عرضی حرارت
 کتب اوله بر جنک ذاتی طبیعتی است

تزدون لیکن حرف طریقه برز عرضی موجب
 کسب آید و حرف بر جنات ذات طبیعی صیغه
 تزدون مستوفی در همه عرضی است کسب آید
 و افعال افعال الصواب است بخون بنوا و نا کی و جان
 طبعی و این در عرضی و غیره است از اهل کمالی نمایند
 کجی طبعی است و این در عرضی و اولد و ششاه بر و ج
 شریف و کوه و سب که کسب آید از طبیعت عرضی
 مکانی و کسب آید از طبیعت عرضی است از اهل
 صیغه در عرضی و کسب آید از طبیعت عرضی
 تا کسب آید از طبیعت عرضی است از اهل
 کسب آید از طبیعت عرضی است از اهل
 است از اهل کمالی است از اهل کمالی است
 از اهل کمالی است از اهل کمالی است از اهل کمالی

باشد که کسب آید از اهل کمالی است از اهل کمالی
 بر و طبع با تدریجی کسب آید از اهل کمالی است
 و است از اهل کمالی است از اهل کمالی است
 بعضی مقام تمام و اولد و ششاه بر و ج
 در میان تمام کارکان بر و ج از اهل کمالی
 یعنی بر و فصل هر بر و ج قاجار بلذردن مصوردن
 تا است از اهل کمالی است از اهل کمالی است
 بلذردن مصوردن بر و ج حرف درت بلذردن
 مصوردن بر و ج بر و ج بلذردن مصوردن
 سرکان بر و ج از اهل کمالی است از اهل کمالی
 بر و ج از اهل کمالی است از اهل کمالی است
 از اهل کمالی است از اهل کمالی است از اهل کمالی
 بلذردن مصوردن بر و ج بر و ج بلذردن

لاندن صورت در قوس بیج اوز بریلدردن
 صورتی بجدی کیریدیدیلدردن صورت
 دیلویج یوقین غلام و حق حوت بیج بکیریدید
 لاندن صورتی کیریدیدیلدردن صورت
 معلوم دزدیو رصد اهلادی رصدین بویه
 کوریشند و هم بصدان سوز جفدردن کوریک
 افلاک بخشندن صکره ذکرا و لینه ان شادانها

در بیان فلک زحل
 یعنی بوضوح زحل فلکین بلدردن جوز
 فلک بروج فیاض اولدن گال بولدی آندن
 ز فلک ذخی طامرا اولدی و طهمر کلدی کیر
 اگا فلک زحل بید اولد شول سببندن کیر
 و فلک جرم اولد فلک شکره در جمیع سیارات

اوز ریزدن اولدی و هم بوز کوبه بخش آید
 دید اولد بوز کوبه ریشله و قلعه دار اولد
 و لیشلو بوز لره و طالع اهلینه و کتبخانه
 و جهود لره و فلا خلد و تعلی در سوا لجون زحل
 بخش آید بوز چون جمیع سیاره نلک اوز ریزدن
 اولدی کوریک بوز سفید آبر جمیع نلک اوز ریزدن
 اولدی بوز آب زحل سفید در و ریزدن
 قلدردن الم طبعیندن در خرابی سوز خوتعا
 حکیم مطلقند اگر زحل بی بوزدن غایت اراف
 فلسفه آنلک نخوتی بوزدن عالندن نظام
 بولن ازابی بوسببندن غایت اراف قلدی
 بوزدن نلکه عالم خلوت راجت بوله و نظام اربله
 آندن بوز فلک کورک فلک نو بیدن بیج

النجى كوكب در سفید آبرودز بونوكو كوكب بزرگ سره
 و عالى كره و امام كره و قاضى كره و صالحان كره و عا
 لوه و منقبيل كره و سنده كره و قلاق در خورق كاله
 بونيدزرى كه خشك او ارسندن بردهى بغزى
 زحاله مرنجك تا كه اول كنجك كنجك رسندن
 عالوكوه و كاهوده فسادن و خراب بقدر خورق
 ظاهر اوليا آرا زنده مصبح و شب خلايق
 آرسندن نظام بولنه وهم بونيدز در و روى
 اول كى بيلك نما ايد بونوك فلك زحلان بونج

در بيان فلك مرنجك
 چون صابغ قدح مرنجندن بونوك دنجى كمال
 بولدى بونوك كره بونوك دنجى ظاهر اولدى كه
 اكلا فلك مرنجك در لوز بونونوك بونجى قات

اولدى باقى سياره كره بونوك اولدى مرنجك كه
 اى بونونوك بونوك مرنجك اوتون بونوك بونوك
 بونجى بونوك اوتون بونوك مرنجك اوتون بونوك
 دنجى بونوك مرنجك اوتون بونوك اوتون بونوك
 بونجى بونوك مرنجك اوتون بونوك اوتون بونوك
 اولدى بونوك مرنجك اوتون بونوك اوتون بونوك
 دنجى بونوك مرنجك اوتون بونوك اوتون بونوك
 مرنجك اوتون بونوك مرنجك اوتون بونوك اولدى
 مرنجك اوتون بونوك مرنجك اوتون بونوك اولدى
 آواز اوتون بونوك

در بيان فلك مرنجك
 مرنجك فلك مرنجك اوتون بونوك اوتون بونوك
 اولدى فلك مرنجك اوتون بونوك اوتون بونوك

جميعاً و كوكب سلطانيد بجزون رطلدن مشرديني
 مرفخندن انغالده دلدی جرابن بوسيدان
 كه سيبلا سنبان فالوكون و فسا دلطار
 لغنه اقلانك شعاعی و اول شعاعك خراون
 سبب قلدی سوكه كه درت فصل اول انك
 اراق لغندن يعين لغندن بولندي و بولندي
 چان آفتاب حمل بر چيه و درسه دايما و دن
 كون بر او اولون هوامختد اولون بهار فصل
 كرون چان آفتاب سرطانه و درسه كون غایت
 اولون نور غایت يعين كلوز اول سبب ان بي
 عليه فلون ياي كرون بعضی برك و از تركيه
 سوله بکين و رور كوش كه بجه اكي ساعت
 قلوز بلكه رجي از قلوز اندی غي سلطانكرا خشم

كوكبه در بونك فلك مشردي ملكندن بيرغ بولدي
 بود جي و درين اكي بيلدن بزجق آي كنگله بقرب
 نما و قلدي وهم بولندي و فصل صفر و بولدي
 نو كنگله طائفه بنگر و نايبار و صوابش بولدي
 و جري و بولدي و سراج طاق و نك و او غري بولدي
 و جري بولدي و فصا بولدي و جرا خا و بولدي
 نكوز قان سوز جنگ سوز كسته و اير سه بولدي

در بيان فلك و اول فصل اول اندهم
 چونكه فلك مریخ نما بولدي قدم الله دن
 اندن فلك مشر ظهور كادي كه به نيبت
 در جرم طابت كوكبه در جميع بولدي ترك سلطان
 سفيد مطلق در و هم بولندي و در جرم اراج
 بولدي انديش نيبس كوكبه تمام ايدن سوا چون كند

حَارِينَ فَلَيْسَ بِرَحْلٍ طَائِكٍ أَوْ طُرُودٍ لَكِرْصَاعٍ عَائِزٍ
 قَلْبُورٍ لَوْ رُفِئَ كَوْنُ بَانَسُو كَائِزٍ فَلَا تُرْجَى أَوْلُوهَا
 أَبْوَرُ سَبُورٍ أَوْ لَيْسَ بِرَحْلٍ طَائِكٍ عَائِزٍ مَبْرُوكٍ وَارْسَهُ
 كَلْبُكَ دُرُودٍ كَوْنُ بَرَاخِرٍ أَوْلُوهَا بِسُوَيْتِ بَيْنِ أَوْلِيَّتِ كَنْ
 جَوَابِ بَرَاخِرٍ بِحُكْمٍ هَوَامِ عَيْتِلُ أَوْلُوهَا كَوْرُورٍ
 بِحُكْمٍ هَوَامِ عَيْتِلُ أَوْلُوهَا كَوْرُورٍ وَارْسَهُ كَوْنُ بَرَاخِرٍ
 وَهَمَّ يَزِيدُ نَ عَائِزٍ أَوْلُوهَا رَهْمٍ رُورٍ كَوْرُورٍ
 صَوْرٍ عَيْتِلُ أَوْلُوهَا كَوْنُ بَرَاخِرٍ أَوْلُوهَا قَيْسٍ
 كَوْرُورٍ وَهَمَّ يَزِيدُ كَوْنُ بَرَاخِرٍ أَوْلُوهَا قَيْسٍ
 كَوْنُ بَانَسُو عَائِزٍ بُولُوهَا دِيدُ كَوْنُ أَوْلُوهَا مَوْضِعَهُ
 كَوْنُ بَانَسُو عَائِزٍ مَوْضِعُهُ سَيْتِلُ نَجَارٍ لَوْ
 بِيْرَا تَتْنِ عَائِزٍ دُرُودٍ كَوْنُ بَرَاخِرٍ أَوْلُوهَا كَوْرُورٍ
 أَلِي أَوْلُوهَا مَوْضِعُهُ قَوْلُورٍ لَوْ بَعْنِي

حَوْثِي أَوْلُوهَا كَوْنُ بَرَاخِرٍ كَوْنُ بَرَاخِرٍ أَوْلُوهَا
 وَفِي تَنٍ كَوْنُ عَائِزٍ قِصَّةٍ لَوْ رُفِئَ كَوْنُ بَرَاخِرٍ
 كَيْدُ أَيْدِي أَوْلُوهَا شَوْلُهُ أَوْلُوهَا أَوْلُوهَا
 حَارَاتٍ أَوْلُوهَا نَسْتَهُ بُولُوهَا مَبْرُوكٍ خَارِوَرٍ
 صَوْرٍ قَدْرٍ هَلَاكٍ أَوْلُوهَا بَعْنِي أَوْلُوهَا
 وَارْحَى كَوْنُ بَرَاخِرٍ كَوْنُ بَرَاخِرٍ أَوْلُوهَا قَائِزٍ
 بَعْنِي كَلْبُكَ وَفِي أَوْلُوهَا آيَهُ أَوْلُوهَا
 كَهْ جَمِيعٍ مَخْلُوقَاتِ أَوْلُوهَا هَلَاكٍ
 أَوْلُوهَا بَعْنِي أَوْلُوهَا مَبْرُوكٍ وَارْحَى بَعْنِي
 حَوْثِي حَاكِي مَطْلَقُهُ كَهْ صَدْرٍ فَلَيْسَ كَوْنُ
 بَرَقْدِي أَوْلُوهَا كَوْنُ بَرَاخِرٍ قَوْلُورٍ أَوْلُوهَا كَوْنُ بَرَاخِرٍ
 قَلْبُورٍ نَاكِهِ فَضُولٍ أَوْلُوهَا بُولُوهَا مَوْضِعُهُ كَوْنُ بَرَاخِرٍ
 فَضْلِينِ قَائِزٍ بَعْنِي بُولُوهَا بَعْنِي فَضْلِينِ

صَلِّ ابْنُكَ وَتَزِيَّتُ بُولُو كُوْر فَضْلِكَ سَوَابِشْرُ
 وَتَزِيَّتُ بُولُو فَشْرُ فَضْلِكَ بَلْعُ ابْنُكَ وَتَزِيَّتُ
 بُولُو بُولُو صَوْلَا اَرْبَعَةَ سَبْعَةً يَنْدَانُ عَقَابِ اَرْبَعَةَ
 دَاخِرُ اَسْرَحَةَ اَنْسَانُ دَاخِرُ نِظَامُ بُولُو

در بیان فلک زهره

چون فلک آسمان گمان بولدی قاردرک قند
 اندر فلک زهره ظاهر اولدی بودی و در
 یعنی بزیلین تمام ادر بویلدن خا و مندر
 و خا و ندره و خوجکی لره و عیش عیش اهلینه
 و معنی لره و مطرب لره و ندر بیلره قافله طو
 و لم بولورک سعاد اضره

در بیان فلک عطارد

چون فلک زهره قدرست الله دن کال بولدی

اندن فلک عطارد عیان اولدی بودی و در
 یعنی بزیلیم تمام اولدی طبیعت ابرج
 کب اندی بویلدن قافله کایفه یاز جیلد
 دیوان اهل لری و خرنیه دارلر و عمل دارلر
 و تاجر لر و نقاش لر و طبیب لر و میخ و فولد
 لر و طیفین لردر

در بیان فلک قمر

چون فلک عطارد کال بولدی قدم الله
 اندن فلک قمر عیان اولدی بولک حرکت
 جمیع ندرن نیز اولدی شویله که بکر مدی
 کوندن نلک مرز یادده دوری تمام ایدر
 یعنی جمیع اوزن اکی بروج تمام بریز نوک تعلق
 طایفه انجیلردر و جاسوس لردر و خیر جیلردر

در بیان کواکب سیاره با اصطلاح اهل علم
 سوال آنکه ایه کونته نیزین دین لربا فی سینه
 حستة متخیره دین لربا چون جوامع اشیات و غیر
 دینرا منور قلیحدر شولهلمه اوقات کوندری
 منور قلوو آئی کیجه منور قلوو بو سبب آن
 نیزین دیدلر باقی بیش یلدره ستاره دن حسته
 متخیره دیدلر شوله سبب دن متخیره دیدلر لکه
 سیر ایدر کن کا: سنقیم کا: مقیده کا: راجع
 اولور یعنی راست مغربین مشرقه کیده کن بر
 قاج کون طور دخی مشرق دن مغربه سیر ایدر
 اول حرکت رصد اهلی و تقاویر استخراج ایدلر
 جمعت دیر لکنه مشرق دن مغرب سیر ادر کن
 بزجاج کون طور معتبر اولور دخی مغرب دن

و طرا و در و خفت مللر و هم بو یلدر سعید
 مطلقا بودی کونکاف شکا هو در
 نص در بیان عناصر و اشیاء
 چونکه فلک صمد دخی گال بودی جمعی
 انوار بودی کما و اولدی طلعوز قلکدن زیاده
 فلک اولدی اگرچه افلاک بکرم در دست در
 اندر دخی بو طلعوزک اجنبی اولغین دکن
 اعتدال تا که کلا نور طلعوز اولیبه فلک قمر دن
 اشعه کروز تا اولدی یعنی و دکره سی اولدی
 اندر انشای سبیل کرمه عیان اولدی اندر
 اشعه صوکره سی عیان اولدی اندر اشعه
 پیوکره سی عیان اولدی بره سی قیلدی و کنا صو
 ارضه بره سی قایلشدن مقادیر دخی بره سی
 قایلشدن

انجاب و ماه جون هر ما خورد مطوق بود
 باقی اول بیست و دو که به نخست سخن دید کردی
 ایستند سعدین در هر سخن در هر روز
 سعید ابرو شتر می سعید اصغر زهره ایستند کسب
 دیر تو یعنی رضا و سبوح تحسین کبر و طراوت
 اصغر سبوح و بر سر منبر و در لیل یعنی طراوت
 کمال و کمال و تریخ و سخن دیر کبر و سبوح
 و در هر سه سعدین و در هر عطارده سبوح و در لیل
 بچون جوانه و جمله و در هر سخن تحسین و دیر کبر
 بوسیدن در کبر اقبال تجر به وصل و سبوح بجه
 که تجر به فوله یلای دائم خاصیت کردند تا بیرون
 جگر خوشندان غیری داشته ستاهان قلیوک
 اگر اولسه در سخن بر غرضی زر به نادرد در بوزلر

مشرفه سیرانک مملکت اول حرکت استنفاست
 دیر لیل یعنی معربه ن مشرفه کدر کج طرز
 طرز و سخن سبوح و معربه در هر کله معرب
 طرز و سخن کبر و بر قاج کردن شکوه و سبوح
 طرز و سخن کبر و معربه در هر سخن معرب
 چون روز اول حرکت استنفاست و معربه کبر و اول
 و کمال اولدی یعنی دایره مستقیم اولدی چون
 حکم و معربه دید از اگر چه هیئتان اهل
 رجعتنه و استقامت قایل و در هر صند قوم
 اهل بویله مشاهد و لذت بلکه ثانیه دینی
 کجمنت استقامتک بلوط تجر به اولز و نکل
 کازیب در آثار و حال آفتاب و معربه بوزلر
 قصه و بیان سعید کبر و کبر معربه است

سبب الاسباب بونكري فومشيدر چونكه حيا
 بونكر و لنگه كه تمامه دستلفا بوندي و صد افتد
 برجا و لدی بو كيدن تمامه خوش كسي ائدي
 اونجون نخسل كين ديدار چونكه هر حاله
 اولوي يعني حيا و عزت بونين اولوي
 زيبعا دوشدي ترين باره دشمنك لنگه
 لوح برون دشمنك بونله غين برونكوت
 كين ائدي اول سبب دن نخسل صغر ديد لر
 سوال مشوري در عرب سعاين ديد لر چون
 جواب چونكه اهل رصد كوزد لر كه
 قتار اول شمس دمنده سرفا اوستا
 و برين يعني حون حوت بوجي بواكي حفا
 اوستا به ما هاف اولور تليل ده دمنند

لوح رصند و اهل طراد بونكر نخوت
 صفت لنگه سبب كوز شگر كه حيا بونين
 دوشين رصا برونين طوبونين و برينين
 اوقطه ائدي بونين اكنه سرطان بونين
 و برين ائدي بوندي بوجي كه حيا اولور
 و برين ائدي بونله سبب ائدي بونين
 اولور و بونله كه دلو ائدي بوندي
 سبب ائدي سبب ائدي بوندي بونين
 نخوتن كه سقا به نما و دشمنك دوشين باره
 دشمنك دوز و هو افان ائدي سبب ائدي
 ائدي بونين كوز ائدي بونين بونين
 سبب سعادت دوز و هو طيب سبب ائدي
 سبب ائدي بونين كوز ائدي سبب ائدي

نیش تمام در دستایق طریقه شود که ذکر
 ازیندی چونکه بوسه سفید خالصه تمام صدانه
 رویندی تا او سواکت کت اندی بوسیدن
 سفید آید و بعد ازین چون که در هر روز یک بار از این یعنی
 روز یک بار از این بوسیدن تا بیرون آید و بعد ازین
 در اولدی مندی بین یازده و سستقلدز پس هر
 یله سعادت کت اندی بوجهت کت سعادت
 دیله از سواکت عطارده میبویج دید که بخورد
 جواب عطارده بوسه نظر دین زند ثابت بوند
 یعنی عطارده را اولدی که و خوردند
 اولدی که بوسه معارند و معار او سست سیخ جوز
 بیخ معر او سست معارند از این سست سیدیه در
 فای جمله کت کون حال و نوبت این عوارح کت کت سید

بوسیدن بویلدن سفتیک از بوسه و معر
 یعنی سعید که سفید اولور و نیش که عسل اولور
 هر قدر طبیعتی که کت سفتیک اولور باقی کت کت
 ثابت سکتی کت کت دور بویدی یله طبیعتان
 در شویله که جمیع اولور و سستقلدز اولور
 که مقامدن طاهره دکلدز اولر سستقلدز اولور
 در اندری فای سستایب بر کرده ذکر این روز

فصل بیان سه کت کت نیش بر بوسه لاجتماع

کوت	کوت	کوت	کوت	کوت
کوت	کوت	کوت	کوت	کوت
کوت	کوت	کوت	کوت	کوت

باقی کت بروج اولدن خالی در اوج دمث
 یعنی هر که کت کت کت کت کت کت کت کت
 در غایت یخک و بارور یعنی قلنی و اولور

نصیب از روزگار	بسیار	بسیار	بسیار	بسیار	بسیار	بسیار
بسیار	بسیار	بسیار	بسیار	بسیار	بسیار	بسیار
بسیار	بسیار	بسیار	بسیار	بسیار	بسیار	بسیار
بسیار	بسیار	بسیار	بسیار	بسیار	بسیار	بسیار

اندی مقامی بود که کسی نداند و کجی تعلق
 مقامی از روزگار که چون کوزه مقایسه گویند
 آینه صفا و برزخ آن کجی مقایسه کجی آیت
 سار صفا و زیاد و برزخ لیکن بعضی و مشد
 بنجه که کجی گویند که صفا و برزخ کندی
 کجی به صفا و برزخ کندی که او ستاد اولان
 بودند تصرف این تا که لذت صفا و زیاد اول

اندن زبان کجی و اول صفا و روزگار زیاد
 برزخ کجی جیم و جیم صفا و اندن صفا و برزخ
 زیاد اول روز که خطا اول و برزخ طبیعت باغل
 مصدب ان خصیصه کجی صفا و اول روز صفا
 برزخ و صفا و برزخ کجی غایت کجی بلدر
 خطا صفا و برزخ خصیصه و برزخ عطارد کجی
 کجی صفا و برزخ کجی صفا و برزخ طمان
 آمد شباهه میزان عرف بویشتن برزخ خصیصه
 خطای در حوت مشرب کجی صفا و برزخ
 مقام کجی صفا و برزخ و برزخ کجی
 غایت کجی صفا و برزخ آنک مقابله کجی
 انگلی و از روز که اندن اشغه برزخ و برزخ
 اندن یوسفه خطا و برزخ کجی و از اول روز

کیمی ساکن فلوز ایدی مقام سنا سولان دخی
 بواون اکی مقامک قیسنی قنی خلط دبرور و
 یاخود قنی علت ساکن فلوز بلیک کرک ناله
 خا ذ قحلم کیمی مینده استغلا قلا و قنادون
 قورن بوقسه طیب طویل کیمی فادورور
 سونیکه اطمینان کفری و گامیل در صورت
 غلین و مقامات غلین او کزینددر تاکر حسته
 نیک و یاخود مزاج شرف اوین کسیراک
 بنین طویحی بلکه اول طر نه صورت اورور
 قنی مقامه تعلق در اول مقام قنی خلطه
 تعلق در تخمض اید ناله علاج دخی سنان
 اولاد هسند امکی ضیک اویلیک
 در بیان فصلها ایضاً ایستیم

بجموعینک ذات طیبعتی سکا مغاوتند فهم ادب
 اکلده و ککه صف از یک اده اولاد
 در بیان اطرطنان ایستیم
 یعنی بوصف اولوج قنی خلطه تعلق ذاتی بلادر

کیمی	کیمی	کیمی	کیمی	کیمی	کیمی	کیمی	کیمی
کیمی	کیمی	کیمی	کیمی	کیمی	کیمی	کیمی	کیمی
کیمی	کیمی	کیمی	کیمی	کیمی	کیمی	کیمی	کیمی
کیمی	کیمی	کیمی	کیمی	کیمی	کیمی	کیمی	کیمی
کیمی	کیمی	کیمی	کیمی	کیمی	کیمی	کیمی	کیمی
کیمی	کیمی	کیمی	کیمی	کیمی	کیمی	کیمی	کیمی
کیمی	کیمی	کیمی	کیمی	کیمی	کیمی	کیمی	کیمی
کیمی	کیمی	کیمی	کیمی	کیمی	کیمی	کیمی	کیمی

 بنی مقام اولوج قنی صف ای علیله اندور کیمی
 ساکن فلوز کیمی سوزا غلبه اندور کیمی ساکن فلوز
 کیمی قانی دبرور کیمی ساکن فلوز کیمی یعنی دبرور

چنان صفر استعلق مقام ایدیشه و یا خود چندان
 اولی اللک یا ای کی بد آن چنان سواد استعلق
 مقام ایدیشه اولکی کو مقامی کیدر اوستی
 و آخری است انگلیس در چنان بلغه تعلق مقام
 ایدیشه اول اللک قبی ای کیدر تا آخری کن
 لیکن بعضی استناد در سفرد بهمان اولیه
 تعلق بر مقام در اولی است تعلق بر مقام در
 آخریه تعلق بر مقام در فی حمله هر فصل
 اولیه وسطینه آخریه تعلق بر مقام اول
 چنان اول مقام اول فصلک ایدیشه غایت
 صف اولیت و بر اما یعنی استناد در سفرد
 هر مقام که اول بهمان طبعیت در چنان
 ایدیشه و یا خود چنان تعلق با تعلق اول مقام

یعنی یوسف فضل منعی بیج یعنی ضله تعلق در
 ای بلد در حمله بیج اول بهمان ایدیشه بیج
 سیانه بهاید در حمله بیج آخر بهمان در سلطان
 بیج اول یا به تعلق در بیج است بیج اول در پایه
 تعلق در سیانه است تعلق با تعلق بر مقام در بران اللک
 در حمله اول است تعلق اول است تعلق در حمله در
 صوت که اول بیج در حمله ای اللک قبی بیج در
 در اولی است تعلق بر حمله حوت صوت قبی
 بیج در بیج بر مقام در حمله بیج در تعلق
 بیج اول در مقام در حمله بیج در تعلق اول
 تعلق در حمله در حمله بیج در تعلق اول
 تعلق در حمله در حمله بیج در تعلق اول
 اول بهمان اولی کیدر اول تعلق بیج بهمان
 اول تعلق بیج در آخری بهمان آخری کیدر

فصلیها فضیلته بهار فصل اول و فصلیها مقابله
 دشمن بر یعنی قیش فضیلته سوزد که صفای
 اولگنه دوشو دخی اگاتعلق مقام اولده طبیعت
 لذت اولور چکانه قیش فضیلته دخی باری فضیلته
 تعلق مقام اولیانه ریشا بوخلیک اولور کانه
 یکجه کونده مشتاقانده کند دخی کجه مشتاق
 سواک بسنده کور چکان قیش فضیلته تعلق
 مقام باین ایت لوصفا ورور و یا جو د بایت
 فضیلته تعلق مقام لری قیش ایت لوصفا ورور
 و یا جو د بهارک مقامی کوزین ایت لوصفا و یا جو د
 کوز مقام لری باین ایت لوصفا و یا جو د
 چکان قیش مقامی باین ایت لوصفا و یا جو د
 سواک لکوز که غایت ایت لوصفا و یا جو د

اولگنه کوز قیش اولور معلول کوز قیش اولور
 کانه اول بهارک چکلوی کسید چکان غایت
 برینستنه جیست اولور قیش کوز قیش اولور
 و قیش اولور کوز قیش اولور و قیش اولور
 کوز اولور قیش اولور اولور باری کوز
 قیش اولور کانه کوز کوز کوز چکان اول
 مقام اولور قیش اولور قیش اولور اولور
 کوز اولور کوز قیش اولور و یا اولور قیش اولور
 مقام اولور کوز قیش اولور و یا اولور قیش اولور
 کوز اولور کوز قیش اولور چکان اولور قیش اولور
 اولور قیش اولور قیش اولور اولور قیش اولور
 دخی قیش اولور قیش اولور قیش اولور قیش اولور
 و یا قیش اولور قیش اولور قیش اولور قیش اولور

طَبْعًا بِطَبْعِهِ أَجْمَرُ جَانِ يَأْيُ فَضْلَهُ
 مَنَابِتِ مَعَالِي قَبَسِيهِ الْبَيْتُكَ صَفَا وَرِدِ كِبْرَكَ
 مَعَالِي دَاخِي أَجْلِيهِ نَزْهِدِ لِي كَيْفَ مَعْصِيَتِكَ مِثْلَكَ
 يَا مَعْصِيَةَ لِي لَكَ فَزِدْ فِي رُحْمِي وَبَاخِرْ بِنُورِكَ وَنِشَانِكَ
 يَا مَعْصِيَةَ لِي لَكَ فَزِدْ فِي قَبْسِيهِ كُورِكَ لِي طُغْيَانِكَ وَرُؤْيَاكَ
 يَا مَعْصِيَةَ لِي لَكَ فَزِدْ فِي مَنَابِتِي يَا زِينَةَ أَبْطُونِكَ يَا زِينَةَ
 مَعَالِي لِي لَكَ فَزِدْ فِي أَبْطُونِكَ صَفَا وَرِدْ فِي شُرُوكِكَ
 بَكَرْ لِي كَمَا يَزِيدُ فَضْلِيكَ بِرَأْسِكَ خِرَانِ كُورِكَ كُورِ
 فَضْلِيكَ مَعَالِي مَعَالِي طَبْعِي دُونَ طَبْعَانِ أَوَّلِ وَفِي
 أَوَّلِ لَدُنِّي كَيْفَ يَكُونُ كُورُ فَضْلِيكَ أَجْمَرُ جَانِ
 كُورِ بِرَبِّهِمَا وَرُؤْيَاكَ صَفَا سَبِيحِي جَانِ أَرَزُ فَاوِي
 سِرِّدِي كَيْفَ يَكُونُ أَسَاوُ حَالِي كَيْفَ مَعْصِيَتِي دُونَ مَعْصِيَتِي
 نَسْتَهْ لَكَ أَصْلِيهِ نَسْبَتِي وَجُودِي وَوَقْدِي بِرُؤْيَاكَ

كَتَبْتُ هَذَا فِي سَنَةِ ١٠٤٠ وَهِيَ مَعْصِيَةُ كَامِلِي
 وَتَبِعَهُ صَفَا وَرِدْ كَيْفَ مَعْصِيَتِكَ مِثْلَكَ
 يَا مَعْصِيَةَ لِي لَكَ فَزِدْ فِي رُحْمِي وَبَاخِرْ بِنُورِكَ وَنِشَانِكَ
 يَا مَعْصِيَةَ لِي لَكَ فَزِدْ فِي قَبْسِيهِ كُورِكَ لِي طُغْيَانِكَ وَرُؤْيَاكَ
 يَا مَعْصِيَةَ لِي لَكَ فَزِدْ فِي مَنَابِتِي يَا زِينَةَ أَبْطُونِكَ يَا زِينَةَ
 مَعَالِي لِي لَكَ فَزِدْ فِي أَبْطُونِكَ صَفَا وَرِدْ فِي شُرُوكِكَ
 بَكَرْ لِي كَمَا يَزِيدُ فَضْلِيكَ بِرَأْسِكَ خِرَانِ كُورِكَ كُورِ
 فَضْلِيكَ مَعَالِي مَعَالِي طَبْعِي دُونَ طَبْعَانِ أَوَّلِ وَفِي
 أَوَّلِ لَدُنِّي كَيْفَ يَكُونُ كُورُ فَضْلِيكَ أَجْمَرُ جَانِ

كُورِ	بَسْمِ	كُورِ	بَسْمِ	كُورِ	بَسْمِ
كُورِ	بَسْمِ	كُورِ	بَسْمِ	كُورِ	بَسْمِ
كُورِ	بَسْمِ	كُورِ	بَسْمِ	كُورِ	بَسْمِ
كُورِ	بَسْمِ	كُورِ	بَسْمِ	كُورِ	بَسْمِ
كُورِ	بَسْمِ	كُورِ	بَسْمِ	كُورِ	بَسْمِ
كُورِ	بَسْمِ	كُورِ	بَسْمِ	كُورِ	بَسْمِ
كُورِ	بَسْمِ	كُورِ	بَسْمِ	كُورِ	بَسْمِ

بِحَقِّهِ مَصْلِحٌ مَوْجُودٌ جَانِبُهُ أَوْلَى صَحْتُهُ صَدْرٌ

فَبَارِئٌ شَوْكُهُ كَسَوَلُؤِ أَمْدَادِهِ وَخِيٌّ أَوْلَى سَهْ

بَارِئٌ بِرَبِّهِ بَرِيٌّ وَتَوَاضَعُ أَتَمُّ لَكَمْ بَشْرٌ حِجَابٌ

مِثْلُ مَعْمَارِ حَلِيفَةٍ أَلِيٍّ خَوْفِيَّةٌ بِأَخْلَافِ

رَيْتِهِ كَمَنْ أَوْلَى أَلِيٍّ قِيلَ لَكَ حِكَايَتِ مَعْلُومٍ

نَضْرِبَانِ دَرَسْتَابِ وَبِصَحْتِهِ أَلِيٍّ

بَعْدُ وَنَضْرِبَانِ أَعْضَاءِ مَعْمَارِ مِثْلِ بَارِئٍ

بَارِئٍ	بَارِئٍ	بَارِئٍ	بَارِئٍ	بَارِئٍ
---------	---------	---------	---------	---------

بَارِئٍ	بَارِئٍ	بَارِئٍ	بَارِئٍ	بَارِئٍ
---------	---------	---------	---------	---------

بَارِئٍ	بَارِئٍ	بَارِئٍ	بَارِئٍ	بَارِئٍ
---------	---------	---------	---------	---------

بَارِئٍ	بَارِئٍ	بَارِئٍ	بَارِئٍ	بَارِئٍ
---------	---------	---------	---------	---------

بَارِئٍ	بَارِئٍ	بَارِئٍ	بَارِئٍ	بَارِئٍ
---------	---------	---------	---------	---------

بَارِئٍ	بَارِئٍ	بَارِئٍ	بَارِئٍ	بَارِئٍ
---------	---------	---------	---------	---------

رَبِّكَ تَعَلَّقُ وَيُحْدِثُ سَبِيلُكَ رُبَّمَا تَعَلَّقُ مَعْمَارِئُ

عَلَانِيَةً سَيُتَلَفُ ظَاهِرُ أَوْلَادِ عَالَمٍ مَعْمَارِئُ

وَأَمَّا كَيْفَ كَوَّرَ كَوَّرَ سَبِيلَ لَكَ كَرِيمٌ كَرِيمٌ

عَلَانِيَةً تَعَلَّقُ بِأَيْدِيكَ عَالَمٌ عَالَمٌ بِأَوْلَادِهِ

عَالَمٌ عَالَمٌ عَالَمٌ عَالَمٌ عَالَمٌ عَالَمٌ عَالَمٌ

عَالَمٌ عَالَمٌ عَالَمٌ عَالَمٌ عَالَمٌ عَالَمٌ عَالَمٌ

عَالَمٌ	عَالَمٌ	عَالَمٌ	عَالَمٌ	عَالَمٌ
---------	---------	---------	---------	---------

عَالَمٌ	عَالَمٌ	عَالَمٌ	عَالَمٌ	عَالَمٌ
---------	---------	---------	---------	---------

عَالَمٌ	عَالَمٌ	عَالَمٌ	عَالَمٌ	عَالَمٌ
---------	---------	---------	---------	---------

عَالَمٌ	عَالَمٌ	عَالَمٌ	عَالَمٌ	عَالَمٌ
---------	---------	---------	---------	---------

عَالَمٌ عَالَمٌ عَالَمٌ عَالَمٌ عَالَمٌ عَالَمٌ عَالَمٌ

عَالَمٌ عَالَمٌ عَالَمٌ عَالَمٌ عَالَمٌ عَالَمٌ عَالَمٌ

عَالَمٌ عَالَمٌ عَالَمٌ عَالَمٌ عَالَمٌ عَالَمٌ عَالَمٌ

آواز بوقه ز قور ایسینه دین بیتی کیمیکه اندر
 دلون دخی کیمیکه در دخی کیمیکه کوا ای بقد
 پس میران و غریب و خوف طالعوا آدمک کوریک
 آواز اولوی ایسینی و طالعون موت و میران و
 طالعوا دخی طالعور و دخی بلب شنه دخی بیدر
 جویس لکا و از دیر لر ان دیر لر آواز اولد
 جیمیم مقامه یاخود بعضی مقامه اویه آرا اولد
 طالعوا کیمی وارد که مقامه دخی اولیاز دینسلر
 مگر که اول کیشنگ طالعی و یاخود بیلد زکی
 دخی کیمیکه بیدرا اوله لیکن دخی عرضی بولانغین
 مقامی تمامه خلاص ایله من ایندی مقامله
 دخی تمامه آواز اولوسی وارد و بیانه آواز اولوسی
 مینج آواز اولود دخی وارد و دینسلر که در تمام

بتر مسلمانان دخی کانه بر شخص بر وجود کیند
 کیم آدماک بایسی و ان یونیی و ان کونگی و ان
 اول شخص بر وجود دخی جیمیم اعضا بی و ان روز
 کیم یخود اول اولی که سله جیمیم که اینسانه
 کیم بری بر اعضا به نیت طیکه بر یواون کی
 دخی کیمیکه بری آدماک اعضا سندن
 جیمیم ساق طیکه از اوله ایطیا تک عفر
 سئل و ان استناد کونک بونک
 و بیانه وارد و دخی بیسته
 دخی بر فصل بواون بر و جک آواز اولوسین و خا پین
 بیلد و کیم بر جک آوازی ز قد ز نور بر جک
 آواز اولد و کیم کیم آواز اولد و اسد سینه
 آواز اولد و سینه دخی سینه انما و کیم بر یواون مینج

جواب بروطف آوزی واریسه بزدن عایش
 او زان فلعی مخی وازدو شو تله که ذکر اید و کید
 فلبی کحل بخت بند که خرف الی رحلی غایت بجا
 فلدن سف سغب ولدیه که بزدن عایش را رف
 اولی نیی بلکه مخی مخی عالیدن اولید کب
 امیری مالک می که بخت سیاف بیل توی بول کد خلق
 نکسلف فلبی برفی ازان اولی هسبدن اولین
 لیای کوی بوی بود و و هر کید خواص بیل بیل
 جمیع بر خطون و کوی کید سو کدی و فاند کوی کل
 تانی و سید که در دیندی بیزیل جمیع رصدا فلی
 و جریبه اهل کوی فایضین سبک زهی جمیع
 بر انداختن صفت فک کوی کوی کوی کوی کلان دیه
 شد ز اگر بولست کدر دینه لوی تیقی او بخت عالم

اواز لو خطا و اوله که جمیع سقا ملک بی سیدن
 اول مقام تک اعلم و اکا ابریزدی بی نو فند
 بیجا اواز الوی بی اوله که جمیع سقا ملک بیزین
 جمیع اسکل عیض فایت بیز لو خطا و غایت اکتفا
 تیلو مقام ملک و سببناک طایع اولیه و سیا اواز
 دیو و کف اوله که کما فی تله که سغه بزم
 اولی اواز اوله و ضمه صیح اواز دیزلر بیجه اوله که
 کخلف کد مخی لوزی و اوز لیکن معقول کلاکد
 بوزل کو حکارت اوله و اریسه عظیمه کوز اوله که
 بوزل کد اواز هسبتندان غلوفان و لید کب
 سوال اسکل بچون کتر که آله اواز اوله که
 کلامیه ضروری اولییا سیه که بروملنا و ارم
 و اوز دوزین بیج کسکه ضروری بود لوزین

وَإِقَاعٌ وَدَوْرَةٌ تَلْفِظُ نَبِيَّكَ نَبِيَّ أَنْوَكِ أَرْبِ
 فُؤَادِي وَأَنْوَكِ تَأْيِيذُ خَلْقِكَ تَشْتَدُّنَ ظَاهِرُهُ
 شَوْبَهُ كَمَا فِي لِيْلَةِ الْوُجْهِ الْوَجْهِ الْوَجْهِ الْوَجْهِ
 أَوْلَى كَيْفَ تَلْفِظُ أَرْبَابَكَ قَانَ دُنْيَاكَ وَأَقْبَعِ
 أَوْلَى صَبِيحَ كَيْفَ تَلْفِظُ بَارِئُ رُؤْيَا رِيشِ
 بَرِّ الْوُجْهِ الْوَجْهِ الْوَجْهِ الْوَجْهِ الْوَجْهِ الْوَجْهِ
 بَارِئُ رِيشِ شَوْبَهُ كَمَا فِي لِيْلَةِ الْوُجْهِ الْوَجْهِ
 دِيْوَانَهُ أَوْلَى كَيْفَ تَلْفِظُ قَوْلِي حَاضِرِ
 أَيْدِي شَوْبَهُ كَمَا فِي لِيْلَةِ الْوُجْهِ الْوَجْهِ الْوَجْهِ
 دَاخِرِ قَالِيهِ كَمَا فِي لِيْلَةِ الْوُجْهِ الْوَجْهِ الْوَجْهِ
 الْبَرِّ الْوَجْهِ الْوَجْهِ الْوَجْهِ الْوَجْهِ الْوَجْهِ
 بَرِّ الْوَجْهِ الْوَجْهِ الْوَجْهِ الْوَجْهِ الْوَجْهِ
 تَوَاجُدِي حَوْرِي تَوَاجُدِي أَوْلَى تَلْفِظُهُ أَيْدِي

قاردي

فَصِيحٌ أَصْلُ عِلْمِي لَيْسَ
 بِكُلِّ مَوْسَمِي تَأْلِيفُكَ وَتَكْنِيذُكَ وَضَعِي
 رُوحِ حَيْرَانَ أَوْ زَهْرِيهِ جِسْمِ أَوْ زَهْرِيهِ دَكَّارِي
 جِسْمِكَ أَنْزَلِي نَجْمِي لَوْ قَدَرِي وَبُورِي وَصَفَا خَلْقِي
 نَجْمِي دَرِي حَمَانِي دَرِي وَرَوْحَانِي دَرِي حَمَانِي وَطَائِفِي
 تَأْلِيفِي وَتَكْنِيذِي وَضَعِي حَمَانِي حَمَانِي حَمَانِي
 أَوْلَى أَوْلَى مَبْرُورِي وَأَنْوَكِ الْعَيْشِ كَالْبَيْتِ صَفَا
 حَمَانِي كَمَا فِي لِيْلَةِ الْوُجْهِ الْوَجْهِ الْوَجْهِ الْوَجْهِ
 حَمَانِي حَمَانِي حَمَانِي حَمَانِي حَمَانِي حَمَانِي
 حَمَانِي حَمَانِي حَمَانِي حَمَانِي حَمَانِي حَمَانِي
 حَمَانِي حَمَانِي حَمَانِي حَمَانِي حَمَانِي حَمَانِي
 حَمَانِي حَمَانِي حَمَانِي حَمَانِي حَمَانِي حَمَانِي
 حَمَانِي حَمَانِي حَمَانِي حَمَانِي حَمَانِي حَمَانِي

وَاَوْعَاةٍ يَجْعَلُونَ لِحُجْرَتِهِمْ اَنْبِيَاءَ مِنْ اَنْفُسِهِمْ فَانصُرُوهُمْ
 بِرَبِّهِمْ وَارْتَدُّوا عَنْهُمْ وَاصْبِرُوا لِمَا نَزَلَتْ مِنْهُ لَهِيَ الْوَجْهُ
 الَّذِي يَخْرُجُ مِنْهُ الْوَسْطُ وَالْجَنَّةُ الْكَبِيرَةُ خَالِدِينَ فِيهَا
 وَاصْبِرُوا لِحُجْرَتِكُمْ وَلِلْوَعْدِ الَّذِي لَكُمْ وَاصْبِرُوا لِمَا نَزَلَتْ
 مِنْهُ لَهِيَ الْوَجْهُ الَّذِي يَخْرُجُ مِنْهُ الْوَسْطُ وَالْجَنَّةُ الْكَبِيرَةُ
 خَالِدِينَ فِيهَا وَاصْبِرُوا لِحُجْرَتِكُمْ وَلِلْوَعْدِ الَّذِي لَكُمْ وَاصْبِرُوا
 لِمَا نَزَلَتْ مِنْهُ لَهِيَ الْوَجْهُ الَّذِي يَخْرُجُ مِنْهُ الْوَسْطُ
 وَالْجَنَّةُ الْكَبِيرَةُ خَالِدِينَ فِيهَا وَاصْبِرُوا لِحُجْرَتِكُمْ
 وَلِلْوَعْدِ الَّذِي لَكُمْ وَاصْبِرُوا لِمَا نَزَلَتْ مِنْهُ لَهِيَ
 الْوَجْهُ الَّذِي يَخْرُجُ مِنْهُ الْوَسْطُ وَالْجَنَّةُ الْكَبِيرَةُ
 خَالِدِينَ فِيهَا وَاصْبِرُوا لِحُجْرَتِكُمْ وَلِلْوَعْدِ الَّذِي لَكُمْ
 وَاصْبِرُوا لِمَا نَزَلَتْ مِنْهُ لَهِيَ الْوَجْهُ الَّذِي يَخْرُجُ مِنْهُ
 الْوَسْطُ وَالْجَنَّةُ الْكَبِيرَةُ خَالِدِينَ فِيهَا

اَوْلَادَهُمْ لِيُقِيْلَهُمْ فِي اَنْفُسِهِمْ وَيَصْطَبِقُوا اَلْمَوْتَ اَلَّذِي
 كَانُوا مُنْذَرِيْنَ وَاصْبِرُوا لِحُجْرَتِكُمْ وَلِلْوَعْدِ الَّذِي لَكُمْ
 وَاصْبِرُوا لِمَا نَزَلَتْ مِنْهُ لَهِيَ الْوَجْهُ الَّذِي يَخْرُجُ مِنْهُ
 الْوَسْطُ وَالْجَنَّةُ الْكَبِيرَةُ خَالِدِينَ فِيهَا وَاصْبِرُوا لِحُجْرَتِكُمْ
 وَلِلْوَعْدِ الَّذِي لَكُمْ وَاصْبِرُوا لِمَا نَزَلَتْ مِنْهُ لَهِيَ
 الْوَجْهُ الَّذِي يَخْرُجُ مِنْهُ الْوَسْطُ وَالْجَنَّةُ الْكَبِيرَةُ
 خَالِدِينَ فِيهَا وَاصْبِرُوا لِحُجْرَتِكُمْ وَلِلْوَعْدِ الَّذِي لَكُمْ
 وَاصْبِرُوا لِمَا نَزَلَتْ مِنْهُ لَهِيَ الْوَجْهُ الَّذِي يَخْرُجُ مِنْهُ
 الْوَسْطُ وَالْجَنَّةُ الْكَبِيرَةُ خَالِدِينَ فِيهَا وَاصْبِرُوا لِحُجْرَتِكُمْ
 وَلِلْوَعْدِ الَّذِي لَكُمْ وَاصْبِرُوا لِمَا نَزَلَتْ مِنْهُ لَهِيَ
 الْوَجْهُ الَّذِي يَخْرُجُ مِنْهُ الْوَسْطُ وَالْجَنَّةُ الْكَبِيرَةُ
 خَالِدِينَ فِيهَا وَاصْبِرُوا لِحُجْرَتِكُمْ وَلِلْوَعْدِ الَّذِي لَكُمْ
 وَاصْبِرُوا لِمَا نَزَلَتْ مِنْهُ لَهِيَ الْوَجْهُ الَّذِي يَخْرُجُ مِنْهُ
 الْوَسْطُ وَالْجَنَّةُ الْكَبِيرَةُ خَالِدِينَ فِيهَا

بر نوعیه هرحسته بر نوعیه کند و حال دندان
 دندان در عروق بیلی بیدرگز موسیقی غنی در
 موسیقار از دوزخ ایله آیه آیه تا آیه
 و خنایز حلی در مؤلف بر برین خوشن و حن
 و طریقی که کرد و نعمه آواز در موزون
 آواز بر حکت در سحر ای بر برین او زعفران
 اولوز جورس ای حاس و حسوند و باور
 انابلکل بر صورت ای رخ در حیوانی و غیر
 حیوانی بر حیوان همی که نوع در بالائی طبی
 طاش صورت کی در نور و باغ و بوک و میل صوت
 شول جی سکر اند جان اولیه و آئی طول
 و یوری و نای و آری صوت کی و حیوان کی
 نوع در سنتی و طبی و منطقی و کلامی و نوازند

کی در غیر طایق در مانا منطقی آری و آری بود و آری
 آری و عدل و غیر کی لیل تا غنی و لیل کلک
 و اعلی طایق بر کی که آند و عجا اولیه و اول
 بر نسبه و لیل و بر سوز در کرمی حاصل اولوز
 اولوز قله قله ای نسبه کی هو اول طاقا قند در
 ای حسینی بر برینا کنگار که ای حسینی بر برین
 کله اول ای کوز اول تا سندن هوا جرمین ک
 فلاغه رشور و قوی سامعه این قبول اول کده
 باقوت لوی له اولوز و یوقوت قوی اولوز
 بوضو نکر نشا و ناله اولوز و هر نشه نوز که حسینی
 در هست و بر کند آوز اولوز و بر قدر و هر
 کیز بوضو و کوز اولوز آواز کرمی کوز جان اولوز
 بر صورت کی و سمر اولوز بر برین در کلاف در ک

صَدِّقْتَهُ أَوْلَىٰكَ الرَّحْمٰنُ مِنْ كَلْبٍ أَلِيٍّ
 طَائِفِي وَذِي ضَلَالٍ حَسْبُكَ لَيْسَ بِمُجْرِمٍ
 طَرَفِي لَهُ دَفٌّ كَيْفَ دَخَلَهُ وَتَأْتِيهِ كَيْفَ كَرُمُوهُ
 بَكْرٌ وَبَارِكٌ أَلْبَسِي سَبِيلَ تَقْدِيرِكَ دِرْعُومُ
 تَلِي كَيْفَ يَبُورُ كَيْفَ مَصْرُوفِي وَخِيَارَاتٍ وَأَزْدِي
 أَوْلَىٰكَ تَقْدِيرُكَ أَوْلَىٰكَ كَلْبٌ أَوْلَىٰكَ وَكَلْبٌ مَسْرُوكٌ
 كَيْفَ كَرُمُوهُ تَقْدِيرُكَ كَلْبٌ حُرٌّ أَوْلَىٰكَ
 أَوْلَىٰكَ تَقْدِيرُكَ كَلْبٌ هُوَ صَدِّقٌ سِوَاهُ كَلْبٌ كَلْبٌ
 أَوْلَىٰكَ وَكَلْبٌ تَقْدِيرُكَ خَيْرٌ أَوْلَىٰكَ يَارِيسِيَاهُ
 أَوْلَىٰكَ تَقْدِيرُكَ أَوْلَىٰكَ تَقْدِيرُكَ كَلْبٌ كَلْبٌ تَقْدِيرُكَ
 تَقْدِيرُكَ تَقْدِيرُكَ أَوْلَىٰكَ تَقْدِيرُكَ كَلْبٌ كَلْبٌ
 مَبْعُودٌ كَلْبٌ أَوْلَىٰكَ كَلْبٌ مَبْعُودٌ كَلْبٌ مَبْعُودٌ
 تَقْدِيرُكَ أَوْلَىٰكَ تَقْدِيرُكَ تَقْدِيرُكَ تَقْدِيرُكَ

دِي مَوْتًا أَوْلَىٰ حَرَكَتٌ تَقْلِي بِرِجَالِكَ بَرَكَاةً
 دِي مَوْتًا أَوْلَىٰ حَرَكَتٌ تَقْلِي بِرِجَالِكَ بَرَكَاةً
 كَيْفَ حُرٌّ حَرَكَتٌ تَقْلِي بِرِجَالِكَ بَرَكَاةً
 تَقْدِيرُكَ أَوْلَىٰ حَرَكَتٌ تَقْلِي بِرِجَالِكَ بَرَكَاةً
 أَوْلَىٰ حَرَكَتٌ تَقْلِي بِرِجَالِكَ بَرَكَاةً
 سَابِقٌ أَوْلَىٰ حَرَكَتٌ تَقْلِي بِرِجَالِكَ بَرَكَاةً
 حُرٌّ تَقْدِيرُكَ أَوْلَىٰ حَرَكَتٌ تَقْلِي بِرِجَالِكَ بَرَكَاةً
 تَقْدِيرُكَ أَوْلَىٰ حَرَكَتٌ تَقْلِي بِرِجَالِكَ بَرَكَاةً
 أَوْلَىٰ حَرَكَتٌ تَقْلِي بِرِجَالِكَ بَرَكَاةً
 تَقْدِيرُكَ أَوْلَىٰ حَرَكَتٌ تَقْلِي بِرِجَالِكَ بَرَكَاةً
 أَوْلَىٰ حَرَكَتٌ تَقْلِي بِرِجَالِكَ بَرَكَاةً
 تَقْدِيرُكَ أَوْلَىٰ حَرَكَتٌ تَقْلِي بِرِجَالِكَ بَرَكَاةً
 أَوْلَىٰ حَرَكَتٌ تَقْلِي بِرِجَالِكَ بَرَكَاةً
 تَقْدِيرُكَ أَوْلَىٰ حَرَكَتٌ تَقْلِي بِرِجَالِكَ بَرَكَاةً
 أَوْلَىٰ حَرَكَتٌ تَقْلِي بِرِجَالِكَ بَرَكَاةً
 تَقْدِيرُكَ أَوْلَىٰ حَرَكَتٌ تَقْلِي بِرِجَالِكَ بَرَكَاةً

کوز و شویله که بعد در نهایت یوقدر بو نالیف
 و طویر و سینه تا لویف یوقدر شه که سرن
 یفایف و قضا العالمه در خونی نهایت یوقدر پس
 آید در کوز خف تا کز کتک در لاله اندر و الحالیان
 ترکیه ز نفه در ان ایضاً و قمره در جمله سوز
 اصل کوز و کوز کوز سوز و سوز کوز کوز
 سوز به که سوز کوز در مصراعین و مضراع
 ترکیه در آقا غلک و آقا عبید و تدن و سبب
 و فاصله درن و بواج ترکیه در ترکیه و سبب
 حرف درن سوز به که یوکنا بان و سوز به سبب
 اویس کوز جون جمع اولاً لاسم فعل حرف
 اولاً بو طویر و سبب تا جلد و عریضه تا رخا
 سوز بیدان بلیت حجاز حقیقت بلند و کوز کوز

و قضا و طویر و لایطبع اندن نغز طویر و آواز نیز
 و طویر کوز و آیدر و غلیظ خاطر ای لطیف
 آیدر و آوازی غلیظ صوفی و آیدر و سبب
 صوز خاصه که سوز تراخ ای کوزی اولاً
 و آواز که لطیف و غلیظ ناله و قاعه کوزی
 یوکوز سوز صفا و آواز کوز عین الله کوز طاهر
 اولاً جمله غلط ای و سوز در جون حزن کوز
 صایقه و آواز کوز نشنه لایق مفاضا کوز
 سبب لایق آواز سوز ای کوزی غلیظ معتدل
 و طبع کوز و قفا و لایق و کوز کوز خسته
 لایق کوز آواز سوز و قفا و سوز سوز سوز
 سبب بلیت بر یوغ و آواز کوز اکامت و سوز
 هر سبب سوز سوز و آواز کوز خسته لایق

كَوَالَيْبِ دَرْدَرٍ وَنَاطِقِ دَرْدَرٍ فَضَلَّ عَلَى خِيَارِهِ دَرَاكِيهِ
 فَغَلَّكَ لِحْتِاسِ الْوَالِدِ بُوْقُدْرٍ حَيَوَةٌ وَطَعْفُكَ وَبِيْرٍ
 وَغَفْلَةٍ عِيْلِيَّةٍ وَنَدَى وَدَخْرٍ أَوْلَادِكَ عَالَمَةٌ أَوْلَسْ
 كَرَاكٌ يَلُوْرُ لِرَبِّهِ بِيْرٍ كَرَاكٌ أَنْكَرُوكَ وَأَوْرِيْنَا لَامُورُ
 وَخُوشٍ وَبِيْرِيْنِ بَرَاكِيْهِ فَطَعْفَا أَوْرِيْنَا بُوْقُدْرِيْنَا
 بَلِيْ تَمَكْنِ دَرْدَرٍ أَو لَو كَرْدِيْنِ دِيْبِيْدٍ وَرَزِيْرِكَ فَكَلْكُوكَ
 هِيْجِ أَوَادِي بُوْقُدْرٍ بِيْرِيْكَ أَرَسْطَايِيْنِ وَأَقْلَاوِيْنِ
 دِيْمِيْرٍ أَوْلَا كَرِ قِيَايِيْسِ جِرُورِي وَبِيْرِيْسِ كَرِيْبِيْهِ
 دَرْدَرِيْنَا تَمَكْنِ كَرَاكٌ كِه فَكَلْكُوكَ أَوْرِيْنَا دَرْدَرُ اللَّطَائِنِ
 مَوْسِقِيْنِ خُوشِيْرِيْشِ وَعَجَبِيْرِيْشِ دَرْدَرِيْشِ عَوْرِيْشِ كِيْمِ
 حَكِيْمِيْ أَوْلَادِي رُوْرِيْكَ كَارِيْدِي بُوْعِلْمِ هَمُوْرٍ أَوْلَايِيْفِ
 اَدْرِي بُوْكَ حَجَّتَمُوْرٍ وَبُوْقُدْرٍ عِلْمِيْ حِيْمِ دَرْدَرِ
 مَكْرُوْبِيَانِ اِيْدِيْ وَرِ اِيْنِشِ اِيْلَاهِ اللهُ بُوْدُوْرِيْهِ عِلْمِ

اِيْدِيْ دَرْدَرِيْ بُوْ وَاجِبِ دَكَلْ كَرِيْمِيْنِ كِه اَكْرُوكَ
 بُوْلُفِ اَوْرِيْدِيْ وَالِدِيْمُوْرٍ كَارِيْبِيْ وَصَاغِيْبِيْ كَوِيْبِيْ
 دَرْدَرِيْسِيْ مَعِيْنِيْ اِيْلُوْرُ دَرْدَرِ لَامُورِ دَكَلْكُوكَ فَكَلْكُوكَ اِيْلُوْرِيْ
 كَمُحِيْ اَوْرِيْنَا اَوْلَا كِه اِيْلَسْ اَمِ طَبِيْعِيْ جِرُورِيْ وَكَرِيْبِيْ
 دِيْمِيْرِيْنَا اَوْرِيْنَا كَرَاكٌ اَوْرِيْنَا دَرْدَرُ اَمَّا كَمُحِيْ
 اِيْلَايِيْتِيْمِيْنِ مَكْرُوْبِيَانِ اِيْلُوْرِ مَعِيْرَاكَ وَكَلْكُوكَ
 كَرَاكٌ اَوْرِيْنَا اَوْرِيْنَا لَطِيْفِي دَرْدَرِ اَنْوَكُ يَمُوعِيْ اِيْلُوْرِ
 كِيْمِيْنِ رُوْرِيْشِيْ بِيْرِيْ اِيْلُوْرِ كَمُشُوْرِكُ عِيْفِيْ اَوْرِيْنَا قَطْعَا
 بُوْقُدْرِيْنَا دَرْدَرِيْنَا بُوْرِيْ جِهَلِيْهِ دَرْدَرِيْ دَرْدَرِيْ بُوْرِيْنَا
 هِيْجِيْ فَكَلْكُوكَ بُوْقُدْرِيْنَا فَكَلْكُوكَ اَنْوَاكٌ مَانِيْدِيْ اَوْلِيْسِيْ
 اِيْدِيْ بُوْعِيْنَا دَرْدَرِيْ بُوْلُطَبِيْفِيْ اِيْلُوْرِيْهِ كِه بُوْرِيْنَا
 وَرُوْرِيْنَا اَكْرُوْبِيْ كِيْمِيْرِيْنَا مَانِيْدِيْنَا اَمَّا تَمَكْنِ دَكَلْكُوكَ
 مَسْأَلَةُ فَكَلْكُوكَ اَوْلِيْبِيْهِ وَدَرْدَرِيْ اِيْدِيْنَا كَرِيْبِيْنَا اِيْلُوْرِيْنَا اِيْلُوْرِيْنَا

از غایت قیامت بصیرت شود که در روز اول
 چو در لطیفه و در وقت فیه و در وقت فیه اوله
 آوازین استندی و بوی نضیف ندی و زاید
 که بود معلوم سیعی اوله کمال عقاید استنایا ندی
 و عمل و سخن استنه استنایا ندی که اندک کاتبان
 بن حکم که در وینا کاتبان بود معلوم سیعی عظیم
 فاین که در وقت که در سوزید و روز که در شویله
 که در این کاتبان که در دعای استنایا چون آید ز کردی
 شویله که در او و بیضا بر علیه السلام بر خط کاتبی
 و کند و ضایحی آنکه راه استنایا در وی و غیرنا
 و سیعی اوله که بر له مناجات در وی و در خنی
 شویله که در بیضا خوانده کرد که در کاتبی شویله
 شسته آری آنچه تا بریدی بر آواز و کلام و کردی

و در حضور مقدمه کرد که در روزی که در این
 زبان طایفه که در روزی آری استنایا یا و از این
 آردن تو چه آید ز کردی که در غمگین حال بعض
 آریا تک که در غمگین تو که در غمگین تو که در
 آن استنایا نفسانی استنه که در حال در زمین
 کندی دنیا از روزی که در زمین آریا اوله حکیم
 که در وقت مفصود در بود معلوم سیعی عظیم اصل در
 شویله که در آنکه که در دعوت موبین قاری که در یک
 بنی که در استنایا اوله که در شویله که در اوله
 شویله که در آری طایفه که در شویله که در شویله
 در خنی که در بیضا شویله که در شویله که در شویله
 و طایفه که در استنایا که در شویله که در شویله
 و در این آری اوله که در شویله که در شویله که در شویله

صکره بر حرف ساکن کله بلف که کی تکرر علم موسیفیک
 ننت درین دخی بلص که صنفه ایقاعک
 اسمی روی عرض سیم رندان شفق اولسین یعنی
 ایقاعک فی ایقاعک اولی عرض و غرض ایقاعک
 اولی کی در اول کی صیرج کی خیم کی
 بی بویه اندک ای صغری ایقاعک وصل برین
 یعنی اولشده مق برین دخی طغ برین یعنی کیمک
 برین ایست برین یعنی شلق برین اختلاف
 اولد عیون در که بلواسیم له بریندن ممتاز
 اوله هر بری معلوم اوله دخی شول ساز لرب
 آلف قلای و اردز اول فل لوزک در لوزو
 صور ترکی اورسند و نیک در لوزغه لربند
 دیندن غیر تکوا الشغنا و ارسه انک و از این

ساکن اوله کی کی تکرر علم موسیفیک درین
 تکلیف ال اولد که کی حرف بی بلص اوله
 لک کی بر که علم موسیفیک درین و نین و ت
 دخی ای در لوزو بری تکلیف دخی و بری
 بر و صنفه تکلیف جمع اولد که ای حرف تکلیف
 صکره بر حرف ساکن اولد که کی دخی بر
 موسیفیک درین کی و نین حرف اولد که ای
 حرف تکلیف اولد رسند بر حرف ساکن اولد قال
 کی تکرر علم موسیفیک درین فاصله دخی
 ای در لوزو بری صغری و بری اولد فاصله
 صغری اولد که ای حرف تکلیف صکره بر حرف
 ساکن کله بلف ای تکرر علم موسیفیک درین
 دیندن فاصله کی اولد که در حرف تکلیف

بِرَجَاءِ أَصْلِ لِرَسُولِيهِ لَوْ كَرِهَ بَوْلَكَ بِمَقْدَارِ لِرِي
 وَبَعْدَ لِرِي وَسَوَّلَ تَقْرَأُ كَرِهَ أَنْ لَكَ أَوْ رَدَّ
 زَمَانًا لِرَجَائِي وَأَوْ لَوْ أَنْ لَكَ دَخِي بَوْلَكَ بِعَضْطِ
 بَعْضِ تَه طَوْلِكَ وَقَطْرَةٍ رِي سَبَلِي عِي بِبَعْضِي
 بَعْضِ تَه نَعْدَمَ أَوْلِي عِي وَوَوَخْرَ أَوْلِي عِي بِوَأَصْلًا لَه
 مَعْلُومًا أَوْلَه أَكْرَهُ وَأَصْلًا لِرَسُولِيهِ تَه سَبِيح
 بِرِي تَه نَعْدَمَ بَلْمَسِي عِي زِي رَاغْفِي تَه عَدْلًا لَه
 قَوْلِي تَه نَه سَائِي تَه يَوْ قَدْ بِسْرَ أَلْمَسِي تَه كَرِهَ بِرِي عِي
 أَصْلًا سَوْلِي لِرِنَا وَقَتِي لَه أَوْلَ أَصْلًا لِرِي بِرِي عِي
 أَوْلِي تَه وَدَخِي بِرِي سَبِيحَ أَسْمَا لِرِي ذِكْرًا قَدْ لِرِنَا كَرِهَ
 أَوْلَ أَسْمَا لِرِي أَنْ لَكَ أَوْ رَدَّ تَه وَلَا تَكُنْ أَيْدِي عِي
 تَقْرَأُ كَرِهَ وَضَعِ أَيْدِي لِرِنَا كَرِهَ أَوْلَ تَقْرَأُ لَه أَنْ لَوْ تَه
 حَالًا مَعْلُومًا أَوْلَه سَوْلِي تَه كَرِهَ سَبِيحَ أَوْلِي تَه

اخْتِلافًا وَلِدَعْمُونَ دَخِي تَعْمَةً تَقْبَلُونَ تَقْرَأُ خَفِيْفَه
 اِتِّفَالًا تَعْلَمَ بِعِي أَخِي عِي وَتَقْرَأُ تَه بِرِي عِي
 وَأَبِي تَه اِخْتِلافًا لِرِي دَعْمُونَ دَخِي كَرِهَ خَفِيْفَه
 تَقْرَأُ أَوْ رَدَّ تَه مَعْمَةً تَعْلَمَ لَوْ كَرِهَ تَقْبَلُونَ تَقْرَأُ
 أَكْرَهُ تَه سَبِيحَ تَعْلَمَ وَتَقْبَلُونَ لَه مَعْمَةً كَرِهَ تَقْرَأُ
 أَنْ لَوْ تَه اِخْتِلافًا لِرِي سَبِيحَ تَعْلَمَ اِخْتِلافًا وَلِدَعْمُونَ
 دَخِي سَبِيحَ تَعْلَمَ تَه اِخْتِلافًا لِرِي اِتِّفَالًا وَقَدْ
 بِعِي تَه تَقْرَأُ مَوَافِقًا وَقَدْ اِخْتِلافًا وَلِدَعْمُونَ
 دَخِي سَبِيحَ تَعْلَمَ كَرِهَ أَنْ لَه صَوْتًا بِرِي حَالًا أَوْلِي تَه
 أَوْلِي تَه وَتَقْرَأُ أَوْلِي تَه أَوْلِي تَه اِخْتِلافًا
 أَوْلِي تَه دَخِي سَبِيحَ وَقَدْ لَرَ كَرِهَ بَوْلَكَ اِتِّفَالًا
 سَبِيحَه وَوَضِيْعِي تَه وَقَطْرَةٍ أَوْلِي تَه تَقْرَأُ
 اِتِّفَالًا أَنْ لَه اِخْتِلافًا وَلِدَعْمُونَ بَوْلَكَ

بعضی در مفضل و له که که در واوی و سحر و از
 و طبل و از یکی که سحر و طبل که صوت مفضل
 و صوت مفضل که در سحر و سحر که افعال مفضل
 که بود و سحر و سحر که اول و اول که کلیدی
 مفضل که سحر و سحر که افعال مفضل
 صوت که بر بریدن این که اول که اول
 ادوز چنان صوت مفضل صوت مفضل
 اوله حال بود که ایقاع بولنو رسول صوت که
 که مفضل و لکن نغمه نغمه که نغمه که ایقاع
 اوله که وقتین یعنی نغمه که نغمه که
 و از روی وقتین که نغمه که نغمه که نغمه
 نغمه که انتقالات و نغمه که نغمه که نغمه
 نغمه که نغمه که نغمه که نغمه که نغمه

اشاء الله تعالى اليك و هو علم غناه فوه
 ايدن انك الى الكه و سحر که به الی کوه و سحر که
 غیر نغمه که نغمه که نغمه که نغمه که نغمه
 سحر و سحر که نغمه که نغمه که نغمه که نغمه
 بر دوزن بر دوزن که نغمه که نغمه که نغمه

صبيان ايقاع در دوزن که نغمه که نغمه که نغمه
 ایقاع که ایقاع که نغمه که نغمه که نغمه که نغمه
 اوله که نغمه که نغمه که نغمه که نغمه که نغمه
 لکن که نغمه که نغمه که نغمه که نغمه که نغمه
 بعضی نغمه که نغمه که نغمه که نغمه که نغمه
 نغمه که نغمه که نغمه که نغمه که نغمه که نغمه
 نغمه که نغمه که نغمه که نغمه که نغمه که نغمه
 نغمه که نغمه که نغمه که نغمه که نغمه که نغمه
 نغمه که نغمه که نغمه که نغمه که نغمه که نغمه

او بدينته بر زمان بود اول و ثانی اول از آن
 اول و ثانی یعنی سکه نیک زمان خاست خصل اول و ثانی
 رعیدانت کی که اهل ریاضت بود صفت
 موسیقیان اینها را اول و ثانی رعیدانت بود و اول
 سوزن نفر اول آید و ثانی که اول و ثانی بود
 آردیجه شویله سرعیله کله که بود و ثانی که
 آراستند هیچ بر زمان و هم اول و ثانی که اول و ثانی
 نفر اول بود بر آردیجه سوزن و ثانی که اول و ثانی
 نفر اول و ثانی بر زمان و هم اول و ثانی که اول و ثانی
 نفر اول و ثانی بر زمان اول و ثانی که نفر اول و ثانی
 زمانچه اول و ثانی که که شویله یکین که ثانی
 بر آستوز نفر که سوزن بود یعنی نفر اول
 بر بر آردیجه کلوز و سوزن بر بر بود و ثانی که اول و ثانی

الحاصه تالیف بدو و سخن اینهاست که حاصل اول
 انواع مستعمله بر سوزن و ثانی که نفر اول و ثانی
 حاصل اول و ثانی سوزن زمان که نفر اول و ثانی
 بود اول و ثانی زمان که نفر اول و ثانی
 اول و ثانی حاصل و ثانی که بر زمان که بر زمان
 بنام بوظله شروع این سوزن ترکیب اول و ثانی
 محض بخاری بلکه در صکره اسان اول و ثانی پس
 بر سوزن کلوزی سوزن نفضله آرد سندان اول و ثانی
 کرده فله و ثانی
 در بیان زمانها اقیاع
 اقیاع زمانها که سوزن نفر اول و ثانی اصل
 که در بر بیکل که منصف کل جمع انواع اقیاع
 نفر اول و ثانی سوزن اول و ثانی نفر اول و ثانی
 بر بر آردیجه شویله بر بر کلوز که نفر اول و ثانی

تَقْرُؤُا وَلَمْ يَرَ مَا فِي دُورِهَا فَيَسْأَلُ يَوْمَئِذٍ أَصْلًا لِمَ كَذَّبَتْ
 بِجَمِيعِ آيَاتِنَا وَلَكِنْ أَفْرَاجٌ يُؤْتِيكَ اللَّهُ مَعْتَبَرًا وَلَوْ
 فَضَّلْنَا لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ
 عِبَارًا وَأَلْبَسْنَا لَكُمْ فِيهَا لُغَةً لِقَوْمِكُمْ
 لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ
 كَلِمَةً شَوْلًا مِمَّا كُنْتُمْ تَكْفُرُونَ
 لَقَدْ أَنْزَلْنَا إِلَيْنَا الْكِتَابَ فَذَكَّرْنَا
 بِهَا قَوْمَكُمُ الْمُجْرِمِينَ فَذَكَّرْتُمْ وَلَكِنْ تَوَلَّوْا
 فَمَا أَصْبَرْتُمْ وَلَقَدْ أَنْزَلْنَا إِلَيْنَا الْكِتَابَ فَذَكَّرْنَا
 بِهَا قَوْمَكُمُ الْمُجْرِمِينَ فَذَكَّرْتُمْ وَلَكِنْ تَوَلَّوْا
 فَمَا أَصْبَرْتُمْ وَلَقَدْ أَنْزَلْنَا إِلَيْنَا الْكِتَابَ فَذَكَّرْنَا
 بِهَا قَوْمَكُمُ الْمُجْرِمِينَ فَذَكَّرْتُمْ وَلَكِنْ تَوَلَّوْا
 فَمَا أَصْبَرْتُمْ

أَفَلَا تَذَكَّرُونَ
 أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّا نُنزِّلُ الْغَيْثَ لَكُمْ فَيَسْقِيكُمْ
 بِهِ الْأَرْضَ حُبًّا لَكُمْ لَئِن لَّمْ يَكُنِ اللَّهُ
 فِئْتَنًا لَكُمْ لَأَنَّكُمْ كَفَرْتُمْ أَفَلَا تُعْقِلُونَ
 وَلَقَدْ أَنْزَلْنَا إِلَيْنَا الْكِتَابَ فَذَكَّرْنَا
 بِهَا قَوْمَكُمُ الْمُجْرِمِينَ فَذَكَّرْتُمْ وَلَكِنْ
 تَوَلَّوْا فَمَا أَصْبَرْتُمْ وَلَقَدْ أَنْزَلْنَا
 إِلَيْنَا الْكِتَابَ فَذَكَّرْنَا بِهَا قَوْمَكُمُ
 الْمُجْرِمِينَ فَذَكَّرْتُمْ وَلَكِنْ تَوَلَّوْا
 فَمَا أَصْبَرْتُمْ وَلَقَدْ أَنْزَلْنَا إِلَيْنَا
 الْكِتَابَ فَذَكَّرْنَا بِهَا قَوْمَكُمُ الْمُجْرِمِينَ
 فَذَكَّرْتُمْ وَلَكِنْ تَوَلَّوْا فَمَا أَصْبَرْتُمْ
 وَلَقَدْ أَنْزَلْنَا إِلَيْنَا الْكِتَابَ فَذَكَّرْنَا
 بِهَا قَوْمَكُمُ الْمُجْرِمِينَ فَذَكَّرْتُمْ وَلَكِنْ
 تَوَلَّوْا فَمَا أَصْبَرْتُمْ

اول اوز ریشه و نقره لری برینه متصل از ریشه
 لری دایره از اشبو قوز لری در کرا ایدر زنده شدن
 در دور
 فصلی هاله ایا اول برها لری کو کویست لری
 شوله نسنک بیانک دوزکر عیار اول نقره لری
 اوز سندن بر نقره دخی اولی نمکن دکله ز ایدی
 بلخل عیار اول نقره لری اوز سندن بر نقره
 کرمک نمکن دکله کبی استا دز بیان ایلدز و ایدر
 لوز عیار اول نقره لری اکر لری نقره اوز سندن
 بر نقره لری اوز سندن بر نقره لری اوز سندن
 لوز حرکت لری اوز اول دخی اول نقره بر اوز
 متصل حرکت اولوز اوز لری اوز سندن
 اولوز ایله اولس عیار اول نقره لری اوز سندن
 بر نقره لری اوز سندن اولوز اولوز سوز تمام اولدی

دخی اول سکوز زبانه که آنک از دخی کلوز که
 دخی بوعلم موسیقین عیار اول دز لری مثال
 الکت عروضدن اشبو قوز لری در ایدر ز فعل فعل
 دز عیاران کرمک لری برینه متصل و دایره
 اولس عیار لری عیار کالین لری دخی
 بلکل ایستاک جمع اوز که بو کتانه دز
 اولوز بوعلم شروغ اده گلز اولچون دخی
 نطق لری انسان اولچون اقامت جمع وزن
 لری عروض و زبانی کوز کوز کوز لری بوعلم
 موسیقین استا اولوز کرمک لری اوز سندن
 کوز سندن بن تبن تبن کبی که بوزک اول
 علم عروضه سبب خفیف دز الچسی و نقره
 الچسی فاصله صغری زبانه اولوز لری اوز سندن

نقمة كرم مستأبغ اولدقد رصت كرمه قهرلي نقمة
اول معدد زمانلردون اكر زمان اولد بوزونك
بيان اولد كره هر بزمه بزمانده واقيع اولد
اليعه آراينده بزمه دخي واقيع اولك كوكلردكي
نقمة نك آراينده اوج نقمة اوله حاله بوز كيه
بونلرك آراينده اول اكر وقت زمانته ارفوق
رمان بوعددي ايله اولته بوخسالمسنع اوله دخي
اول نقمة كره هر كركي نقمة آراينده واقيع اولد اكله
بولك نقمة نك هر بزمينك آراينده بزمق كره
زمان اوليجوز اولسه اول اولدك واقيع اولن نقمة
بولك نقمة نك هر بزمينه مسصيل اولش اولن
بمجموع حركت لوي بزمركت اولن بس مخلوق اولدي
كه هر كركي نقمة آراينده بزمق دخي واقيع اولن

كه نقمة كرم مستأبغ اولدقد رصت كرمه قهرلي نقمة
اول وقتنده اول زمان بزمان اوله شمدك خالده
ابي بيان ايله روزك رسول نقمة كرم مستأبغ بزمق
كلون اولدوق آراينده اولن زمان بزمانلردن
اروق اوله ايدن اول نقمة كرم آراينده اولن
زمن بزمانلده ارفوق اولدوخ وقتين بوقتيني
كلد كرمه قهرلي نقمة آراينده بزمق دخي واقيع
اولن مستأبغ اوله واقيع اولسه واكلر واقيع
دخي اولك اول واقيع اولن بزمه بزمق كرمه مسصيل
اولد بوزونك كرمه مستأبغ اولن واكلر قهرلي
نقمة نك آراينده بزمق دخي واقيع اولن بزمق اوله
اليعه كركي نقمة نك آراينده بزمق دخي اولن
مستأبغ اولن اولدوقه ظاهر بزمق اولن اولن

زمانه علمو سقیه عیار نانی در کز آندو مثال علم
 عرضده انبو قو لری که در که آید در سفعیل سفعیل
 سفعیل در زنجان جز کر می ترکیب اولسه اوج
 سبب خفیفدن شوله خرفله که سکا لند در بزم
 بو مستغیل دی که قو لری ده سین کی قبا کی لری
 از اولو که می ترکیب اولو یعنی سبب خفیف لری
 اول وقت سبب قیا اولو درخیشو قو لری لری
 اولو که آید در سفعیل در عیار نانی اول وقت
 عیار اوله و از عیار فی نیک مثال ایقاع وزین
 لردن سن سن کی ایما خجان اوله سکا کن اولو
 حرفه مخرف اولسه اول وقت عیار نانی عیار
 اول اولو تنگ تنگ کی می ایدی اول وقت بیرو
 بو بیان که عیار نانی نیک هر یه نفر می عیار اوله
 کی نوره سجه درو و در بو معلوم اولو که عیار

اولو که نقره بر سینته مورا اولو بر برینک با بنجه
 کلوز ایما که می ترکیب اولو که آید در اصل مقصد
 زانلردن اوج نقره زمان اوله با خود درخیشو
 اوله اول وقت درخیشو کی نقره آید در
 این نقره درخیشو اولو که در وقت اولو

در بیان مسیحا نانی
 عیار نانی نیکه در زمان بر قیام نقره بر بر لری
 کلکه درخیشو که نقره آید در وقت درخیشو
 اولو که می ترکیب اوله در زمانه اوله نقره نیک
 اولو که می ترکیب اوله نقره اوله زمان اوله نقره
 اولو که می ترکیب اوله نقره اوله زمان اوله نقره
 اولو که می ترکیب اوله نقره اوله زمان اوله نقره
 اولو که می ترکیب اوله نقره اوله زمان اوله نقره
 اولو که می ترکیب اوله نقره اوله زمان اوله نقره

سَوَّلَ اِيْقَاعَ اَيْدِيكَ عَسَارًا وَاوَّلَ نَعْرَةَ لِيَدَيْكَ مَرْكَبًا
 اَوَّلُهُ اَوَّلُهُ بَوَاقِعَ خَفِيفٍ حِي دُرَّتْ فِيمَا وَاوَّلُهُ
 اَوَّلِيَه خَفِيفٍ هَمِجٍ ذِي اَلْبَحِيْثِيَه خَفِيفٍ رَوَّلِ
 دُوْرًا اَوَّلِيَه حَفِيفٍ نَقِيْلًا وَاوَّلَ دُوْرًا
 دُوْرًا حِي حَفِيفٍ نَاقِيْلًا وَاوَّلَ بَسْمَعًا
 اَوَّلِيَه اِيْقَاعَ نَقِيْلًا وَاِيْقَاعَ خَفِيفًا جَمِيْعًا
 اَوَّلِيَه كَرِيْمًا مَخْصِيْرًا حِي بَلِكَلًا اِيْقَاعَ
 نَقِيْلًا وَاِيْقَاعَ خَفِيفًا هَمِجًا اَصْلًا اَكَا اِيْقَاعَ
 وَاوَّلَ اَوَّلًا حِي سَوَّلَ اَصْلًا لِيَه عَسَارًا اِيْقَاعًا
 اَخْتِلَافًا اَوَّلِيَه اَنْدَرَه رَجُوْعًا وَاوَّلَ اَوَّلًا اَصْلًا
 بُوْعًا مَوْسَمِيَةً عَمُوْدًا وَاوَّلَ سَوَّلَ لِيَه كَرِيْمًا عِلْمًا
 اَوَّلِيَه اَكَا اَيْلَه اَدُوْرًا لِيَه حِي بُوْعِيَه
 بَلِكَلًا هَمِجًا عَمُوْدًا وَاوَّلَ اَوَّلًا اَوَّلًا

اَوَّلِيَه هَمِجًا حِي سَوَّلَ لِيَه اَصْلًا بَلِكَلًا
 اَوَّلَ قَدَرًا وَاوَّلًا
 مَصْرُوْبًا عَمُوْدًا اَصْلًا
 اِيْقَاعًا عَمُوْدًا لِيَه رَمَكًا وَاوَّلًا
 بَلِكَلًا اَوَّلِيَه سَوَّلَ لِيَه اَصْلًا نَقَرَه
 لِيَه زَمَانًا لِيَه مَعْنَا لِيَه وَاوَّلًا لِيَه
 بَلِكَلًا وَاوَّلِيَه سَوَّلَ لِيَه اَصْلًا قَلَرًا
 قَلَرًا اَوَّلًا مَوْسَمِيَةً اَبِيْعًا اَبِيْعًا
 بَلِكَلًا اِيْقَاعًا اَوَّلًا لِيَه سَوَّلَ لِيَه نَقِيْلًا
 حَفِيفًا لِيَه اِيْقَاعًا نَقِيْلًا اِيْقَاعًا اَبِيْعًا لِيَه
 عَسَارًا نَاقِيْلًا لِيَه اَوَّلًا لِيَه اَوَّلًا اَوَّلًا
 نَقِيْلًا حِي دُرَّتْ فِيمَا وَاوَّلًا
 اَوَّلِيَه هَمِجًا حِي سَوَّلَ لِيَه اَصْلًا
 اَوَّلِيَه نَقِيْلًا نَقِيْلًا وَاوَّلًا
 دُوْرًا حِي حَفِيفًا نَقِيْلًا نَقِيْلًا اِيْقَاعًا حَفِيفًا

سَكُونُكَ مَرَاتِنَهُ وَقَفْتُ دِرْكَرُ وَقَفْتُ دِيُوُوَنُكَ
 هَرَاكَ لَفْظُ كِهْ بِرَكْبَتِهْ دَنْ صَادِ وَأَوْزِ أَوْلَاكَ
 أَنْظَالُكَ أَوْرَتَسِنْدَهْ أَوْ لَنْ سَكُونَهْ أَيْدِهْ لَوْ شَوَيْلَهْ
 مَعَاوِزِ لَوْ لِيَحْوِي دَرِ اِنْفِ آءِ اَللهِ بُوَسْرَتُرْ جَانِ سَكَا
 بِيَانِ أَوْلَادِيَهْ شَوَيْلَهْ بِهْ كُلِّهْ بُوَسْنُكَ صُكْرُ شَرُوعِ
 اَقْدَانِكُمْ بُوَ اِنْفِاعِ لَوْ كُنْتُمْ كَلُّوا أَوْ اِعِ وَارِسَهْ
 شَوَيْلَهْ كِهْ بُوَكْبِ اَبْنِ ذِكْرُ لَوْ لِيَحْوِي دَرِ مَرِ رِسِي
 شَمَحِ اَدْوِيَزِ وَبِيَانِ اَبْلُوَزِ اِنْفِ آءِ اَللهِ تَعَالَى اَلِهْ
 بُوَعْلَهْ شَرُوعِ اِدَنْ كَسْبِيَهْ اَسَانِ اَوْلَهْ اَلْاَبُو وَكَلُو
 وَارِزِ كِهْ اَبِيَتِ مَاءِ كَلَامِ عَزِي اِبْقَاعِ خَفِيفِ صَالِدِ
 بِلَانِ اَعْلَمُ فَلَا فَا اِسْبُوَسِنْدَنْ اَوْزُو كِهْ قِيَادِ
 اَخْرَجِي جَمِي خَفِيفِ اَصْلِ رَنْدَنْ مُرْكَبِ اَوْلَسِنْدَنْ
 هَجِي بُوَ خَفِيفِ اَفْتِيَالِ دَنْ حَرِي دَشْتِي رَنْدَنْ بُوَ مَطْوَرِ

دَرِ جَمِي عَلِي كِهْ حَرِي رَنْدَنْ بَلَنْجِهْ كَلَامِ رَنْدَنْ سَكَا
 بِيَانِ اِدْجَكْرَانِ شَاءِ اَللهِ تَعَالَى اَصُولِ اَلْخَفِيفَهْ
 اَوْلَهْ اَلْفَرَحِ يَعْنِي اِبْقَاعِ خَفِيفِ اَصْلِ اَوْلَاكَ
 اَوْلِ هَجِي دَرِ كِهْ اَكَا خَفِيفِ اَوْلِ جَمِي دِرْكَرُ
 بُوَعْلِي خَفِيفِ اَوْلِ دِيُوُوَنُكَ اَيْدِهْ لَوْ كِهْ حَرِي رَنْدَنْ
 زَمَانِ اَصْلِ اَعْدَدُ زَمَانِ رَنْدَنْ اَكِي رَمَانِدَنْ مُرْكَبِ
 اَوْلَهْ رَنْدَنْ دَرِ اَكِي رَنْدَنْ بُوَ اَرِزِيَجَهْ مَتَوَالِ
 كَلَهْ يَعْنِي رَنْدَنْ عِيَارِ اَوْلَهْ اِنْ اَوْلَهْ
 دَرِ بَرِ اَرِزِيَجَهْ كَلَهْ اَنْكُ شَالِ عَلُو وَضَعِي عَعْلَهْ
 كِي جَمِي اَنْ لَفْظِ مُرْكَبِ اَوْلَسَهْ بِرَنْجِهْ حَرَفِ رَنْدَنْ اَجْمَعِ
 اَوْلِ حَرُوفِ لَوْ كِهْ كَلَامُ اَوْلَسَهْ اَوْرَسِنْدَنْ بِرَسِ اَكِي
 اَوْلَسَهْ اَنْكُ مَثَالِ اِبْقَاعِ وَرَنْدَنْ شَوَيْلَهْ كِهْ رَنْدَنْ
 اَيْدِهْ رَسَبِي اَنْكُ مَثَلِ دَرِ رَسَبِي بُوَ اِبْقَاعِ كَلَامِ رَنْدَنْ

بلسك دخی بونلوك ارآسندك هرقا انك هبنج كسنك
 اندن كلنالا مگ شونلوكو چور پاست جكندك له
 موسی ایسندكندك اصل حقیق الزمان او ایقاعك
 اصل ولدك كه هكمو دنك زمان اصل مقد زمان
 زندان دروت مانندن ككش اولش وله دخی عود
 كری عیار اول نفر زندان کی ای نمره ای کی نمر
 برید اریجه متوال اولك كله انك سبال عرضده
 شول جمل دروتره مجمع مركب اولش اوله ورت
 مجموعن دخی برید سینه متصل اولسه اشبو
 قولك كی كیر ایدرد معاقف علمن وقفه ساوقف
 علمن وقفه ساوقف علمن وقف دروز دخی انك مثال
 اوزان ایقاعدن اشبو قولك كی درك ایدرد نمن
 وقف نمن وقف نمن وقف دروز دخی اوزان اولوكی

كه ایستعال اولر اگر كلو لرك انك اولندن ایستعال
 اولنل دخی فانسی كلو طبعنندن دخی ایستعال
 اولن لكه ادر زر بو بونل سر دستان درلندتی
 سنن بو نومی بونل سنن شویه نفره لرد لرد برید
 اریجه متوال اولش دخی برقریه دخی برنفره
 ارسندك هبنج بزمان بونل اول زمان شول
 نفره لرد بریدن قطع اولك كك لای یزه بولنر
 ودخی بریددن برینك ایقتال اولندی بیده
 بولنر دخی بریدرد دخی بریدرد یه وار دخی
 بیده بولنر دخی ایقاعك نفره لرك ارسندك فوف
 اولر برنفسیه حاده دن برنفره نقتیه به و اریخه
 ویا نفره نقتیلدن نفره حاده یه و اریخه اما شول
 نفره لرك بریدرد موقودن انك لوك ارسندك ایقتال

وجع اذن اهل فرجه و در نیتکما اصل فرجه آن
 بیان ادرست از شاه الله تعالی لا یوکلو
 و از کوه دایم او کما اصل اخصیف قیبالان اگا
 تا خوردی در لوبو ابصا صلا اولد که آنوک
 عمو دیک زمان اصل مقدز زمانه نکرند سکوزمان
 دن مرکه کب اوله بیخ عود کردی بر بر آردیجه
 متوالی کلوعصار اول نفره کرندت درت درت
 نفره اوله آنوک سنال علم و وضو فاصله صغریه
 خصی که توفیق کائنات وقف کائنات وقف کی چی
 ایقاع و در نیتکما سنن و سنناتی وقف سنناتی
 کی چی ایقاعدن بو نو علف از اوله آنوک که کی
 نفره سنن و آنچه چی نفره سنن درج ادر لوبو کردی
 ناشو کانتیض که چی عمو کرندت هیچ برک

جمعی نفس براری نما اوله و بیخون اوله سنال عود
 یقائن یقائن کی چی وقف اوله بیخ عود مرکت
 اوله بقاصبه صغریه و کی سیم صغریه سنال
 آلف اوله آنوک ایقاعدن سنناتی وقف سنناتی وقف سنناتی
 وقف سنناتی وقف کی چی درج از اوله سنو کوردی
 نفره سیم بدیخ اوله بدیخ مقدم اوله نفره سیم سنن
 اوله یقینه ایبو قو اوله کی چی مرکید رزق سنناتی
 در نیتکما بو کلوه و از که بو عود کر چی تان بر بر آردیجه
 کلوه چی عود اوله کی چی بلین اوله وقت ایقاعدن عود
 مد رحله علی اوله ی بو وقف عود نما بر اوله اوله
 زینا اوله وقف ایقاعدن نفره خفیف ایقاعدن و کی نفره
 سنناتی ایقاعدن ایقاعدن چی ز اوله اوله اوله بدیخ
 عود کی چی بر بر آردیجه کلوه ز اوله وقف بقاصبه

ما نوری بود بر بوسه ز دل لاش اند کرد خسته
 بود که به ایقا عا ک صلین بنا مشی مخی نقره لاش
 کین تنی بجه ید کن اکلنا مشی نیر کند و سی
 دزد ما خوری اولد ز کیر اکی ضعیفدن و زنیق ایدن
 بمرکت اوله دیشدن و دخی بوسه ز دل لاش اند کرد
 بو کینت اکنی نقره سی کید من مد رجله او چینی
 نقره سی کیدن مدیح آرا سندن فرقا اولما شیدن
 حال بود ز کیر کند سی تا خوری به بویه حکم اتشدن
 شو کا کور کیر ضعیفه عین اذن ظاهر اولدی بونک
 بیان اولد بواکی و عا که مد جدر بجان عمود
 لری بونک سواکی اولسه بلیند کیر دخی اولن بونک
 عود لرنک اکنی نقره مید بو قسه او چینی نقره
 نقره نیر اچجان بونک سواکی بوسه بر ازار دیکله

ظاهر اولد امدی اناک بجان اکنی نقره سی نیر او
 دخی بوسه لری بونک اکی بوسه بر ازار دیکله اولد
 مثال ایشور قوز لری اولور کیم ایدر ز قاعلی وقف
 قاعلی قوصا قاعلی و درک جز اول وقت کینت خیفه
 و نیر عیون مرکت اولد و لری اولد اوزان ایقان
 ایشور لری اولد کیر ایدر ز نقره سی نقره سی
 تن نقره دوز دخی بونک عین بجان او چینی نقره سی
 دخی اولد کسه اناک بجان عروضا دعوتن وقت اولد
 در دخی اوزان قاعدا اناک مثال نقره بن وقف
 نقره سی دخی بکل که مدیح اکی نقره دوز بوز نقره
 اولد کیر اکنی نقره کینت اولد اکنی نقره اولد کیر
 او چینی نقره سی نقره امدی بوسه بر ازار دیکله
 نقره سی نقره دوز ادر بوسه بر ازار دیکله

دخي انك مشال اوزان ايقتاعك
 تن نياين نياين نياين دخي اوزانك ايقتاعك
 كرين شول نوره لوكه سكون موضع كرين
 واروز ايشكاره اولون دخي اصل خفيفه راجع اولون
 اصول تقبالخي ايصالينه اصل اصل دورلوكه
 اصل اصل شول اصله ايند اوكه انك عمومك
 زمان اصل معدد زماندن سكون زماندن مركب
 اوله دخي نقره كوي شول سيري برار نجه كله
 دخي اول نقره لرعي راني نقره كندن اكي اكي نقره
 اوله اوك مشال علوم و وضع شول جزل كوزك
 اكي سبب خفيفدن مركب اوليش اوله شويكه كوي
 ايدرسن فعلم يانفان دورسند دخي اوزان
 ايقتاعه انك مشال تن تن نياين تن نياين دخي

اول وقتانده هيچ ايشدن ايش الا اكي نقره خفيف
 ايشدن ايش ايشدن نقره نقره نقره نقره نقره
 بئر ايله اولسه انده فهم اولون ايشا اكي نقره
 ايله اي اولدي بوقسه بقرقره ايله اي اولدي اصولك
 القيب ايله اوهما اخرج يعنى ايشاغ اصل انك
 اولكه اصل معدد اصل اخرج شول اصله ايش
 لوكه اوك عمومك اوك زمان اصل معدد زمانك
 دورق زماندن مركب اوله دخي اوك عمومك ايش
 برار نجه كلوز عيار ناني نقره كندن اوله مثال
 انك عمومك شول جزل كوزك مركب اوليشدن
 ايج سبب خفيفدن شميل جولان يا شميل جولان يا
 نياين نياين كوي ايشدي بوشول وقت حاصل اولوكه
 هسرك اكي نقره اوك ايشدن بوقه ايش اكي اوله

وَذَلِكَ إِذْ مَدَى بُوَيْقَاعًا عَاثَكَ أَصْلًا وَلَدَيْكَ كَبْرَ عَمُودِكَ
 زَمَانًا أَصْلًا مَقْدَرًا زَمَانًا بِنَدَانِ أَوْنِ الْكِرَامِ نَادِيًا كَرِيمًا
 أَوْلِيًا لَوْلَا دَخِي نَفْسًا رَهْلِي كَبْرَ بَرِيٍّ أَرْدِيحًا سَوَالِي
 كَلَوْرًا عِيَارِي نَابِي كَرْدَانِ أَوْجِ نَقْرًا أَوْلِي
 أَلَمِكَ مَسْأَلًا عَرَضًا شَوْلَ جَزْرَةَ أَيْدُرَ لَوْرَةَ مَرَكَبِي
 أَوَّلِيًّا نَابِي أَوْجِ سَبْدِ خَفِيْفَتِي مَسْعُورِي نَابِي
 مَسْعُورِي كَبْرِي كَابِي نَبِي نَابِي أَوْلِيًّا إِيْقَاعًا مَنَنْ
 مَنَنْ مَنَنْ مَنَنْ مَنَنْ كَبْرِي أَوْلِيًّا كَبْرِي نَابِي
 بُوَيْقَاعًا عَاثَكَ لَوْلَا شَوْلَ نَقْرَةَ كَبْرَةَ أَوْلِيًّا كَبْرِي
 نَقْرَةَ نَابِي أَوْلِيًّا عَاثَكَ وَأَوْجِ أَوْلِيًّا مَنَنْ مَنَنْ
 وَصْفِي نَابِي عَمُودِي أَوْجِ نَقْرَةَ خَفِيْدَانِ مَرَكَبِي
 أَوْلِيًّا أَوْلِيًّا يَعْني شَوْلَ نَقْرَةَ مَرَكَبِي أَوْلِيًّا كَبْرِي
 أَشْكَارَةَ أَوْلِيًّا دَخِي أَوْلِيًّا نَقْرَةَ كَبْرَةَ أَوْلِيًّا نَابِي

آتَا أَوْلِيًّا كَبْرَةَ بُوَيْقَاعًا كَبْرَةَ كَبْرِي نَابِي عَاثَكَ نَابِي
 نَابِي نَابِي نَابِي نَابِي نَابِي نَابِي نَابِي نَابِي
 أَصْلًا مَخْرُوجِيًّا وَرَأْسًا نَابِي مَسْأَلًا أَوْلِيًّا كَبْرَةَ كَبْرِي
 نَابِي دَخِي نَابِي أَوْلِيًّا بُوَيْقَاعًا أَوْلِيًّا مَسْأَلًا مَخْرُوجِيًّا
 نَابِي نَابِي نَابِي نَابِي نَابِي نَابِي نَابِي نَابِي
 كَبْرِي نَابِي نَابِي نَابِي نَابِي نَابِي نَابِي نَابِي
 أَكَبْرًا أَوْلِيًّا بُوَيْقَاعًا كَبْرَةَ كَبْرِي مَسْأَلًا نَابِي
 مَسْأَلًا نَابِي عَمُودِي مَسْأَلًا نَابِي مَسْأَلًا نَابِي
 كَبْرَةَ أَوْلِيًّا وَصْفِي نَابِي مَسْأَلًا نَابِي كَبْرَةَ كَبْرِي
 نَابِي نَابِي نَابِي نَابِي نَابِي نَابِي نَابِي نَابِي
 وَصْفِي دَخِي مَسْأَلًا أَوْلِيًّا كَبْرَةَ كَبْرِي وَصْفِي نَابِي
 مَسْأَلًا مَسْأَلًا نَابِي أَوْلِيًّا مَسْأَلًا مَسْأَلًا نَابِي

الامر كما ان ابتداء كلامه اوله شيئا كما ان ابتداء
كلامه كما ان ابتداءك بوجوب تقديم مقدم او نحو ذلك
اوله اما بعض فقره من جمل انجمله كذا في كلامه
لان جواز استعمال اول نور دخی بوجوبك دخی كذا في
يعني بعض فقره من آه سندن كذا في بعض فقره
او در رد ز اول نور انجمله انك جميع فقره كذا في
انكاره انك كذا في صفة او جمل فقره من جمل
ايه من كذا في سن اوله كذا في عرض مقدمه
كذا في مركب ز بر و بر و جمل عدل و بر و فاصلة
صفر يدن كذا في اصله كذا في مقدمه بدى بس فاصلة
او ضرب و تد مقدم اولور اندر بر فاصلة صفر
و كذا في جمل ز يلكه تقييد اوله و فاصلة
اول زمان كذا في اوله و كذا في مركب اوله كذا في

انك مثال عرض مقدمه مفاعله كذا في دخی او زان انك
تتم تمن كذا في جمل اول وقت بوجوب جمل
مثل دخی او زان انك كذا في مفاعله او زان دخی بوجوب
خفيف مثل او زان انك كذا في مفاعله او زان دخی
كذا في بيان اوله فقره او زان بيان اوله من زان
اقامك بوجوبك و فاصلة خفيف مثل و فاصلة
اعطه دخی و دخی فقره كذا في ظاهر اوله كذا في موضع
كذا في ظاهر اوله و فاصلة او زان انك كذا في
اول فقره كذا في فقره من مركب اوله كذا في
اوله كذا في او زان او زان كذا في او زان او زان
دخی كذا في فقره كذا في او زان او زان او زان
او زان او زان او زان او زان او زان او زان او زان
دخی او زان او زان او زان او زان او زان او زان او زان

مدخ اولش لردو یعنی بعضی نفری دستش در اول
 مدخ اولن نولرک اوچینی نوعی کیمی دخی ردهچی
 نوعی کیمی خورشیدی نوعی کیمی خزان بونلرک هر
 یزی موی اولت بریر ارجه کلسه بونلرک
 هر یزی سینه مشابه اولور قنق نوعدن
 اید قیلمت زیرا بونلرک هر یزی بونلرک مجرایه
 آکی سبب خفیفدن مرکب اولدر دخی اول وقت
 بلنرکه بونلرک قنقی ابله باشلندی وهم اول
 دخی معلوم اولدی که هر طرفک جمعی جزایسی
 مرکب اولشد برورید دن و آکی سببدن اول
 جزو یوقا عاقل جمعی و زاننده داخل در و اول
 بیش جزور و هر شویله ظن اولنرکه بوسببدن
 ایفا علت طریقی کیمی چوق اولدی دخی نقش اگا

الکیش ال ایفاغ و زلزله سن سن سن کیمی
 اصلن سن سن سن ایدی در دخی اولدی که
 انق الی نغمه ای و دخی بیست نغمه ای اولن
 اولما اید انق صفت ال شوق و کیمی که
 ایدرر مکتا حیلن بونر که اصلن مکتا حیل ایدی
 دخی اولرک مثال اولر ان ایفاغ سن سن سن
 که اصلن سن سن سن ایدی بیست نغمه اولدی
 اولر الی نغمه ای دخی بیست نغمه ای اولن
 اوله انق الی شوق اولر که هر اولدی علم
 عروضا علیلا بونر که اصلن فا عیلت ایدی
 دخی اولر ان ایفاغ انق الی سن سن سن کیمی
 اصلن سن سن سن ایدی دخی سوبله ناک
 کیمی ایشو اید دخی نغمه اولن بونلرک

طائل ولدي نفسيانا صلا ريك در دخی صانه
 اصلا يقيل ناني در ريو دوه دخی ايقاعك صلا
 اولد كيم عمو ديك زمان اصلا مقدر زمانك دند
 اولن البى زمانك مركب اوله دخی نقره لوي كيه
 بربر اركه دخی متوالي كلون عيار ناني نقره لوند
 دوف نقره اوله ايد عيونك بسكال عوفضك
 معقوله بيم كيا خا ايقاع ويز نيكه بونك نبال
 نى بون نى بن كيم دخی ايقاعك بون
 نعلك صبح بر نقره سى طاهر اولن الاصول صوت
 لوك كاله كيم دوما واول واول ندي قان ايقاعك
 بون عريف نقره لوي طاهر اوله ادا واما خوي
 دن اوله وقت اكي دفره سلا ولور دخی عيار اول
 نقره لوندن سكر نقره اولور دخی ازا ولور كاله انك

سكر نقره سخطه اولور ايدى اوله اوله وقت
 طاهر اولور كيه اوله دخی نقره سى عيار اول
 نقره لوندن اكي نقره اوله بس اوله سبو قولر كيم
 اوله علم ورضك ايدرز معولن مع درون نبال
 ايقاعك ويز نيكه نى بن نى دروز دخی ايقاعك
 بون عيون بون علمك مقدر لوندن بعض ايدرز
 نقيب انا دى دروز دخی اوله لير كيه بونك
 النجى نقره سى دخی طاهر اولور اوله وقت اوله
 مثال علم ورضك ايشو قولر كيم اوله كيه ايدرز
 سخطه علم مع دروز سكر اولور ايقاعك نى بن
 نين بن دروز دخی بونك اوله كيه در دخی نقره
 سى طاهر اولور ايدى اوله وقت انك مثال
 علم ورضك فاعلن فعلن اوله دخی اولور ايدرز

كَمَا اِدْرُ مَفْعًا عَلِمَ نَعْدَ دَرَجَةٍ اَوْ زَانِ اِيْقَاعَهُ
 تَنْفِئْتَنَنْ عَن دَرَجَةٍ دَخِي بُوَيْعُ اَزَا اَوْ لَوْ كَرِ خَفِيفِ
 رَمَلَهُ بَكَرُ اَوْ لَوْ دَخِي اَكْبَرُ نَتِكَ اَوْ تَسْتَدَنْ مَرَفِ
 اَوْلَا اَزَا اَلْاَسْوَلُ كَيْسَلُ مَرَفْتَدَهُ اَوْلُو كِهْ عَلِيْهِ
 اَدَا اِرَا اَشْدُ مَكْدَهْ رِيَا ضَنْدَلِيْ اَوْلَا وَبُوَا بَدِيْ
 جَوْرُ سَعِيْ اَشْمِشَلَا اَوْلَهُ زِيْرَا اَوْلُ وَقِيْنِ رَمَلَدَنْ
 اَنْوَتُكَ اَدْوَارَا بُوَيْعُ دَوْرَا اَوْ لَوْ بَعِيْ اَزَا اَوْلُو بُوَيْ
 نُوْحَلْكَ دَرَجَتِيْ نَفْكَ رُوَيْسِنِ وَ سَكْرِيْ نَفْكَ رُوَيْسِنِ
 دَرَجِ اِدْرُ لَوْ كَيْسَلُ دَرَجَتِيْ اَوْلُ وَقِيْنِ خَفِيفِ
 نَفِيْبِ اَلْاَوْلُكَ اَدْوَارِ نَتِكَ اَكْبَرُ وِرِيْنَهْ وَا رَدَخِيْ
 اَزَا اَوْلُو رُكْبَهْ بُوَيْتِكَ نَفْرَهْ لِرَنْدَنْ اَلْبَجِيْ نَفْرَهْ
 سِنِ وَ بِيْشِيْ نَفْرَهْ سِنِ وَ سَكْرِيْ نَفْرَهْ سِنِ دَرَجِ
 اِدْرُ كَرُ كَرُ رُوَيْتِيْ اَوْلُ وَقِيْتِ عَلِيْمُ وَ مَفْعَدَهْ اَوْلُكَ

اِيْقَاعَهُ نَفْرَهْ سِنِ عَن اَوْلُو رُوَيْتِيْ اَكْبَرُ رُوَيْتِكَ
 سَكْرِيْ نَفْرَهْ سِنِ ظَاهِرًا اَوْلُو رُوَيْتِيْ اَوْلُ وَقِيْتِ اَلْمَلِكِ مِيْثَلِ
 اَلْعَسْكَرِ وَ مَفْعَدَهْ نَفْرَهْ سِنِ فَعْلَانِ دَرَجَتِيْ اَوْلُو رُوَيْتِيْ
 اَبِيْضَا اَعْلَاهُ اَوْلُكَ مِيْثَلِ نَتَانِ سِنِ عَن دَرَجَتِيْ اَوْلُكَ
 وَقِيْتِ اَبِيْضَا اَعْلَاهُ بُوَيْعِيْ خَفِيفِ نَفِيْبِ اَلْاَوْلُكَ
 مَدْرُ وِجِيْلَتِكَ اَوْلُ نُوَيْسِنَهْ مَسَا اِلَهْ اَوْلُو رُوَيْتِيْ
 دَرَجَتِ بُوَيْعِ كِهْ ذِكْرُ اَوْلَدِيْ عَجَبًا اَنْ بُوَيْتِكَ عَمُوْدِ
 لَوْ رُوَيْتِيْ رُوَيْتِيْ اِدْرُ رُوَيْتِيْ مَسَا اِلَهْ اَوْلُكَ اَوْلُ وَقِيْتِ
 رُوَيْتِيْ رُوَيْتِيْ رُوَيْتِيْ دَرَجَتِيْ اَوْلُ زِيْرَا اَوْلُو رُوَيْتِيْ
 هُوَيْتِيْ رُوَيْتِيْ رُوَيْتِيْ دَرَجَتِيْ اَوْلُ زِيْرَا اَوْلُو رُوَيْتِيْ
 هُوَيْتِيْ رُوَيْتِيْ رُوَيْتِيْ اَزَا اَوْلُو رُوَيْتِيْ بُوَيْتِكَ جَمِيْعِيْ رُوَيْتِيْ
 اَشْكَالَهْ اَبْدُ كَدَنْ صَنْدَلَهْ اَوْ بَجِيْ نَفْرَهْ سِنِ
 دَخِيْ اَلْبَجِيْ نَفْرَهْ سِنِ اَوْلُو رُوَيْتِيْ كَدْرُ اَوْلُو رُوَيْتِيْ اَوْلُو رُوَيْتِيْ
 اَوْلُكَ مِيْثَلِ اَبِيْضَا اَعْلَاهُ اَوْلُكَ اَوْلُو رُوَيْتِيْ اَوْلُو رُوَيْتِيْ

ائذ كبريذون عبري بونوعك نقره ارنند جنون نقره لوي
 دنج اولين لونه وانجب كلده كه اندي حقو ذكرو
 اده وند نقره بونوعنا عتد مر تاض اولب خوج در دوش
 كند و نقيب اولده ذكر ايد كيز قاعك اوز رينه
 بونوع لوي دنج ائذك دشوار اولماز دنج سونبه
 بلك كركه كه ايقاعك بونوعنك نقره لوي خيانه
 طاهر اولك دنج دنج اوسه اول وقتي بونوع
 خفيف سناه اولور بونچون دزك بونوعنا عتد
 نظردن كس اوك بعضي بيشن زباني نقيب
 نقيب اولدن غايت خفيف در دوش در دنج
 بونوعك كيزي غنا سي عيار نايدين اكي نقيب
 اوز رينه اولور ائدن صكوع عيار اولدن اكي نقره لوي
 نقره اولور اولور ائدن صكوع عيار اولدن اوج نقره

ميشال غولون نغوا اولور واوران ايقاعه اوله
 ميشال نغون بن نغون اولور دنج اولور اولور اولور
 نقره ارنند در دنج نقره سبن و الكنج نقره سبن
 و سكرنجي نقره سبن دنج ادب كيدر اولور اولور
 وقتي اولور ميشال اعلو عرو صده فعلن فعلن
 اولور دنج و زان ايقاعه ميشال نغون بن نغون
 با اولور كه بونك سكرنجي نقره سبن ادب كيدر اولور
 خفيف نقره لوي ظاهر اولور اولور اولور اولور
 بونك ميشال اعلو عرو صده فعلن فعلن فعلن
 اولور سكر اولور ايقاعه ميشال بن نغون بن نغون
 بن نغون بن نغون اولور دنج امد ي بلكل ايقاعه
 بونوعي شوي كه استحق ابراهيم موصلي ذكر
 اولور نافي نغون اولور دنج اولور اولور اولور اولور

اَوْزْرَه اَوْلَا اَنْفِكَ مِثْلَ الْمَرْعِ وَضَدَهُ شَوْلٌ وَشَيْنٌ
 كِهْ جَمِيعٌ عَمُوذٌ بِرَقْلِكَ اَشْبَهُو قَوْلَ لِكِي اَوْ لَوْزِكِه
 اَيْدُرُزْ سَتَفْعِلِيْنَ عَلِيْنَ فَعِيْلٌ يَدُرُزْ وَجِي زَا لَوْزُوْرُكِه
 بُوْنَفَكِ اَخْرَجْتَهُ عِيَارِ اَوْلَبِ نَعْرَه لَرِيْدِيْنَ بِرَقْرَه دَخِي
 زِيَادَه اِدْرَاوْلُ وَفَتْرِيْ عَمُوذِ اَنْفِكَ ثَابِيْ تَقِيْلُ
 عَمُوذٌ لَرِيْدِيْنَ بِرَعُوذِ دَنْ دَخِي بِرَعَمُوذِ دَنْ
 مَكْرَبُ اَوْلَبِ اَوْلِ وَقِيْنَ اَنْفِكَ مِثْلَ اِيْقَاعِ وَزِي
 لُوْمَنْ تَنْ تَنْ تَنْ تَنْ تَنْ تَنْ تَنْ تَنْ اَوْلَا اَيْدِيْكَ
 بِلِكْلِ كِهْ شَدِيْدِيْ طَالِدِهْ كِهْ بِرُوْرُزْ مَانُوْرُزْ دُوْ ثَابِيْ تَقِيْلُ
 عَمُوذٌ بُوْدُ
 فَرِيْسِيَانِ نُوْمِيْ اِيْقَاعِهَا اَتَقَانِ نُوْمِهْ لِيْ سِيْ سِنِهْ
 يَعْني بُوْدِ كِرَاوْلُنِ نُوْعِلَرْدِيْنِ مَبْنِيْ نُوْعِ مَوَافِقِ
 وَمِثْلَابِ فِيْ ذَا اِيْنِ بِلِكْدِهْ دُوْ دَخِي زَاوُوْرُكِه اِيْقَاعَهْ
 شَوْلِ اَصْلَاهِ كِهْ مَبْنِيْدِيْهِ دَكِيْنِ دِكْرَاوْلُنْدِيْ اَلِهْ

اَلْتَفَاتِ اِدْرَاوْلُ بُوْرُوْعِلَرَاوْرِيْسِيْنْدِهْ اَوْلَانِ اِتْقَاعِ
 لَرِيْ اَلْمَنْزَلِ وَكِرِيْ بِرِيْ سُوْبِيْهْ كَرَكْدَرُكِه شَوْلِ
 اِتْقَاعِ لَرِيْ اِيْقَاعَتَا صِلَ لَرِيْ اَوْرِيْسِيْنْدِهْ وَارِ
 دُوْرَاوْلِيْ ذِكْرَاوْرِيْ عِيْزِيْ شَوْلِ مَسَابِيْلَرُكِه
 بُوْ اَصْلَاهِ اَوْرِيْسِيْنْدِهْ مَكْرَبِيْهْ حَا صِلَ اَوْلِيْزِ
 اَنْلِيْ جَمِيْعِيْ سِيْ اَنْ اَيْلِيُوْرَا اَيْدِيْ بِلِكْلِ كِه
 مَسَابِيْلَتَا اَنْوَاعِ جُوْقَدَرَا مَسَابِيْلَتَا مَسَابِيْلَتَا
 مَسَابِيْلَتَا ثَلَاثِيْ لِيْفِيْهْ دُوْرَاوْلِ مَسَابِيْلَتَا صُنْعِيْ
 بُوْسِيْفِيْهْ مَخْصُوْرُجِ رَا اَنْدُوْنِ عِيْرِيْنْدِهْ اَوْلِيْزِ
 مَسَابِيْلَتَا ثَالِيْفِيْهْ شَوْلِ مَسَابِيْلَتَا اَيْدِرَاوْرُكِه
 اَوْلِيْ مَسَابِيْلَتَا بَرَا صِلَ دَخِي بِرَا صِلَالَهْ مَكْرَبِيْ
 اَوْلَقْدُوْنِ حَا صِلَ اَوْلَهْ اَيْدِيْ جُوْرِيْ سِنِ بُوْسُوْرُ
 لَرِيْ فَرِيْسِيَانِ اَنْفِكَ شَوْلِيْهْ كَرَكْبِيْنِ كِهْ مَجِيْسَانِ

بِرَكْبِكَ تَأْتِلُ أَيْتُكَ وَفَكَرَيْتُكَ شَوْلَهُمَا سِتَادُ
 كِه اِتْقَانُكَ جَمِيعِ اَنْوَاعِ اَوْرِ تَسِينَدُ وَرِبِ وَا رِدُ
 دَخِي اَوْلَهُ سَنَاسِي سَتَدِي ضَبْطَاتِيهِ اَوْلَ كَيْسَه
 كَتُولِ بِكَاسِي سَتِ كِه اِتْقَانِ تَقِي طِلَالَه اِتْقَانِ خَفِيْفِ
 اَوْرِ تَسِينَدِ وَا رِدُ اَوْلَ سَنَاسِي سَتِ اَوْلَ كَيْسَه بُولُ
 اِتْقَانِ بِالْكَلِّ بُولُ دَخِي بِطَرِيْقِ نَا كِه اِبْرَاقِيَعِ
 بِالْكَلِّ جَمِيعِ اِتْقَانِ اَوْلَ كَيْسَه وَكِرْ كَلُو سِي دُ
 دَخِي اِتْقَانِ بِالْكَلِّ بُولُ بُولُ عِلْدِي شَوْلِ اِتْقَانَه
 اَيْدُرْ اَوْلَ كَيْسَه اِبْرَاقِيَعِ بَرُوعَه دَخِي نَسِي سَتَانِي
 بُولُ اَوْلَ بَرُوعَتِ ضِعْفِ اَوْلَه بِعَمِي بُولُ اَوْلَ كَيْسَه
 اَوْلَ كَيْسَه اَوْلَه اَمِي دِي اِبْرَاقِيَعِ مَرْجِ خَفِيْفَه
 نَسِي سَتِ اِتْقَانِ بُولُ كِه اِكَا نَسِي سَتِ ضِعْفِ
 زِيْرَا مَرْجَاتِ عَمُوْرَتِ اَوْلَ كَيْسَه اَصْلِ مَقْدُرِ زِيْرَا

اَوْلَ كَيْسَه دَرُوتِ مَرْتَابَتِ مَرْكَبِ اَوْلَ كَيْسَه دَرُوتِ خَفِيْفِ عَمُوْرَتِ
 زَمَانِ اَوْلَ كَيْسَه مَرْتَابَتِ مَرْكَبِ اَوْلَ كَيْسَه اَمِي دِي سَتِ
 دَكَلْدُرِ دَرُوتِ زَمَانِ اَوْلَ كَيْسَه ضِعْفِ دَرُوتِ
 اِكَا اَوْلَ كَيْسَه اَوْلَ كَيْسَه اَوْلَ كَيْسَه اَوْلَ كَيْسَه
 نَسِي سَتِ اِتْقَانِ اَوْلَ كَيْسَه نَسِي سَتِ اَوْلَ كَيْسَه
 ضِعْفِ بُولُ اَوْلَ كَيْسَه دَخِي نَسِي سَتِ اَوْلَ كَيْسَه
 خَفِيْفَه نَسِي سَتِ ضِعْفِ دَرُوتِ نَسِي سَتِ اَوْلَ كَيْسَه
 خَفِيْفَه نَسِي سَتِ ضِعْفِ دَرُوتِ اَوْلَ كَيْسَه نَسِي سَتِ
 سَتِ اَوْلَ كَيْسَه بَرُوعَه دَخِي بَرُوعَه اَوْلَ كَيْسَه
 نَسِي سَتِ نَسِي سَتِ ضِعْفِ اَوْلَ كَيْسَه بُولُ اَوْلَ كَيْسَه
 بِالْكَلِّ دَرُوتِ شَوْلَه كِه دَرُوتِ اَوْلَ كَيْسَه دَخِي
 شَوْلِ سَنَاسِي سَتِ كِه رَسَالَه مَرْجِ اَوْلَ كَيْسَه
 وَا رِدُ دَخِي بُولُ كِه خَفِيْفِ اَوْلَ كَيْسَه اَوْلَ كَيْسَه وَا رِدُ

بزودك عمودك زمانك زمانه نسبت انك سبتك
 زمان دخي بر سبتك زمانك ميثال وله دخي
 يضيف وله يعني بونك زمان بزودك اوله زمانه
 اوله يته كه نسبت اولك عمودك زمانك
 اصل مقدر زمانك زمانك اوله زمانك زمانك
 اوله بزودك و هو عمودك زمانك اصل مقدر
 زمانك زمانك زمانك زمانك زمانك زمانك
 امدر سبتك كذا زمانك اوله انك نسبة سبتك
 نسبت ميثال دخي يضيف دخي بزودك اوله
 سكره دخي سبتك زمانه دخي دخي دخي
 زمان سن فكر سبتك بونك خفيف ارض
 اوز سبتك دخي نسبة سبتك زمانك بونك
 دخي سبتك نسبت اوله خفيف ناني نسبت

دخي سبتك سبتك ناني نسبت الله رمل اول سبتك
 زمان دخي بونك خفيف ارض اوز سبتك وارد
 جميع انصاف بالكله زمانه اوله ناني نسبت عمودك
 زمان رمل زمانك ضعيفه اوله يعني بونك
 زمان انك زمانه اوله دخي زمانك عمودك
 زمان مخرج زمانه اوله دخي سبتك سبتك
 خفيف ارض سبتك وارد نسبت اوله سبتك
 كيد دخي انصاف بالكله سن بونك
 سبتك سبتك نسبت اوله رمل اول سبتك
 وارد سبتك انصاف بونك سبتك كه سبتك
 بالكله يقين اوله ارض اوله انصاف انصاف
 بالكله سبتك بالكله بونك سبتك سبتك
 سبتك سبتك سبتك سبتك سبتك سبتك

اول دَخِيَ زَمَانِيَجَه اَكِي اَوْلَسَه اَكَا اِتْقَانِ بِالْكُلِّ بِرِ
 دَك جَوْن كَوْنِ دَك نَا فِي تَقِيَاك زَمَانِ مَسْجِ
 زَمَانِيَجَه دَرُج اَوْلَدِي بِسَرِ كَا اِتْقَانِ بِالْكُلِّ بِرِ
 دَوْدَك بِعَنِي اَكِي كَر اِتْقَانِ بِالْكُلِّ دَوْدَك وَهَم دَخِي
 بَو اِتْقَانِ دَرِن مَكْرَه بِرِ اِتْقَانِ دَخِي يُوْقَدُ زِيْرَا
 جَانِ بِرِ اَكِي كَر اِتْقَانِ بِرِ سِنِ بِرِ سِنَه دَخِي
 سَبَبَتِ اسْتَوْرُو نُو نَعْمَلَك هَمَزِ بِرِ سِنَك زَمَانِ
 اَوْلِ بِرِ سِنَك زَمَانِيَك دَرْتِ مَنِيَجَه اَوْلَقَدِي
 دَخِي اَرِيُوْرُو اَوْلَسَه بِعَنِي بِمِيُوْنِ مِشَلِيَجَه اَوْلَسَه
 بِرِ دَخِي اَرِيُوْرُو اَوْلَسَه اَوْلِ وَقِيْنِ اَوْلِ نَعْمَلَك
 اَوْرَسِنْدَه مَسَا سَبَبَتِ فُلِي دَخِي طَبِيْعِي مِلَا بِرِ
 اَوْلَا نَبِيَسِ بُوْنْدَن اَوْرُوْرُو دَرِك اِيْقَاعَانِ كِي بُوْنِغ
 اَوْرَسِنْدَه كِي بِرِ تَقِيَلِ وَرِ خَفِيْفَه زِيْرِ سَوَاك

دَخِي بِرِ سِنِيَه نَسَبَتِ اِسْتَوْرُو بِرِ سِنَك اَوْرَسِنْدَه اَوْلِ
 زِيْرَا بُوْنْدَك دَخِي بِرِ سِنَك زَمَانِ دَخِي بِرِ سِنَك
 زَمَانِيَجَه اَوْرَج دَر دَخِي بَو اِتْقَانِ حَسِنْدَه اِتْقَانِ
 بِالْبِنِجَه يَفِيْقَدُ زِيْرَا دَك خَفِيْفَه اِرِي اَوْرَسِنْدَه
 اَوْلِ مَسَا سَبَبَتِ دَخِي اِتْقَانِ بِالْبِنِجَه دَخِي
 شَوْرَا اِتْقَانِ كِي مَقِيَلِ وَرِ اَللهِ حَفِيْفِ رَمَلِ وَرِ سِنْدَه
 وَرَا دَرِ اَوْلِ دَخِي اِتْقَانِ بِالْبِنِجَه دَر اَمَّا شَوْرَا
 اِتْقَانِ كِي نَا فِي تَقِيَلِ هَمَزِجِ اَوْرَسِنْدَه وَرَا دَرِ
 اَوْلِ اِتْقَانِ بِالْكُلِّ تَرْتِيْبِيْنِ دَرِ بِعَنِي اَكِي كَر
 اِتْقَانِ بِالْكُلِّ دَرِ هَمَزِ بُوْنِغ اِتْقَانِ جَمِيْعِ اِتْقَانِ
 اَوْرُوْرُو وَرِ اَعْظَمِ دَر اَمَّا مَسُوْرُو اِتْقَانِ اِتْقَانِ بِالْكُلِّ
 بِرِ سِنِيْنِ دَرِ دَك اِي كِي جَوْنِ دَرِك جَمَانِ بِرِ بُوْنِغ
 بِرِ بُوْنِغ دَخِي سَبَبَتِ اسْتَوْرُو دَخِي بِرِ بُوْنِغ زَمَانِ

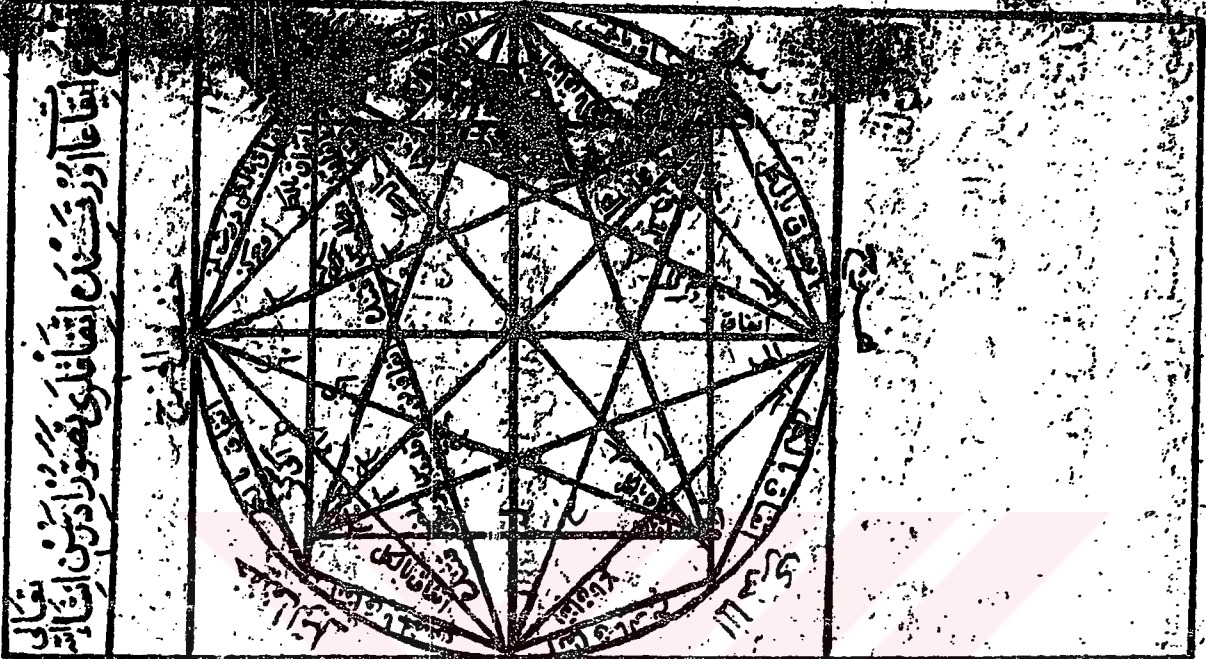
بونك هر برسي بر سيندن دخی اجرا جهندن
 ايكن چون ذرا يله اولسه اقليدس قائده و نيفوما
 قانتك بونكي بوغ اوز سينده مناسبت ايقاف
 اوليكه ذرا بونك هر بر سينك زمانك
 دخی بر سينك زمان اوز بره زياده لغيفك مقدار
 بلندي تاكه اول زياده بر مقدار ذكي بلنده دخی
 بوغ مقدار له اولكي بوغك اوز سينده ايقاف
 ذرا يقا دخی معلوم اوله چونكه بر برين زياده
 لغري تاك مقدار معلوم اولدي بسن وز تارنده
 دخی نسبت ايقاف معلوم اولدي اما بظليون
 ايدرسول مناسبت ك ايقاف بالكل ذرا يقا
 بالربع ذر جان كي اوليكه اولس كير دخی
 اروز اولس كركنه قوه سابعان ايقاف ظاهر اولور

درر منال اولقدن اروز اولونده مناسبت
 بوندي اما ككاه ولد شول مناسبت كه تاني قبيله
 خفيف غيب اول اوز سينده وارد اول مناسبت
 ايقاف ذره بوشه دكله زاده اختلف ايلدر
 اندي اول مناسبت كه بونكي بوغ اوز سينده وارد
 اول مناسبت ايقاف ذركي مذاب بظليون
 اوزينه ذرا حق ذرا اول و فبين اول ايقاف
 بونكي سونك اوز سينده اولر هم ايقاف بالكل
 وهم ايقاف بالربع ذر مركب اولين اولر جان
 فراكي بوغك اوز سينده مناسبت بو طريقه اولسا
 حكيم اوليدس نيفوما حسن ذرا اوز بره بوناسبت
 ايقاف ذر دكله ذر ذرا بونك هر بر سينك زمان
 دخی بر سينك زمان فخره سايجه ذر دخی

اما مشول مناسبتكه نقل اوله صرح اورسند وار
 اول مناسبت شول اتفاقا قدرن دكلدر كه اندر حسن
 اوله سوله كه ذكر ايشندي بو ذكرا ايدن اتفاقا قدر
 شول اتفاقا قدر كه انواع ايضاماندا بو توي ذكر ايدن
 غايك ككلويدى دخی بو اتفاقا قدر اشكار اولنظر
 ميت الله اولينجه بس بيله اولينجه بس بيله اولسه
 بزدي برصوره وضع اندكاه جمعي شول اتفاقا قدر
 ايضاماندا ورتسند واردا اوله صورته اشكار اوله
 قان سن اتفاق بالكل و اتفاق بالخي اتفاق بالبع
 تصور اندكسه دخی اتفاق بالكل شول اتفاق بالكل
 و خمس صور ايدكسه دخی شول اتفاق كرافيدن
 و نيمو ما جنس قتنك اتفاق دكلدر و بطليوس قتنك
 اتفاق قدر اخی دخی صور ايدكسه اول وقتن بوضوح

دخی حال بودو كبر بو اتفاقا قدری بزدي بطليوس
 و دخی كبر بولداق اما بطليوس سوزين بولوروك
 سوزيا و زرينه تر جیح ادب ليال تمام و ياوندك
 سوزين بطليوس سوزيا و زرينه تر جیح ادب ليال تمام
 بو موضوعه لا يوح كراهي الجون بزدي كبر طرفت
 و ليالرن ترك ايدنك ذكر ايدن لغيره اول اتفاقا قدر
 مناسبت تركيبين معلوم اولور زرين اخی ذكر ايدن
 هر كور طالعيسه اخی كور ملكه وار سوزين بزدي كور
 اما مشول مناسبتكه رساله ما خوري اورسند
 واردا اول مناسبت مساواة دزيعني بولاي بير
 برينه بولاي دز انجون دز كه بولوروك اكثر طرفاي
 بولوروك دخی شول مناسبت كه هر جابه خيف
 مثل اولورسند واردا اول دخی مناسبت مساوات

نقش اول

نقشه اول

در بیان حفاظت از جرمه‌ها و...
 بلکل که برشول اصالی یاد آید که...
 فولد ناما کر تیر ابو علی...
 مجموع علاوه کا بلدی خصوصاً علم...
 و اول دخی جوز ف لرد کتابت تصنیف آیدی
 و هر یونده مقبول کتابت وجود در...
 که سخی آیدی اصوله الی غیرت...
 و دخی پنجه که سخی آیدی تاکه شیخ ابو...
 مرتب سینه پیشه میسر اولنا دی و...
 اکامعیر نالیف دیر با شاماری دی و...
 شیخ عرفاه مسلم دولدی علوم ریاضیه...
 آنکه از مقصود شیخ ابو علی در معلوم...
 دسلر شیخ ابو نصر در معلوم اول دسلر...

بوعلمك شرفي اكلنوز زير انسان كالات شول و
 كتب ايدن بلور كه بدين صحين اول تا كه علم و معرفت
 حاصلا قلوب مرتبه ده فرشته دن كنه و حق تعالي
 فتند و قرب حاصل قله بس علم كركلوا ولد غناين
 بوعلم و صبحي كلوز زير لطيب حسنة ينك
 اذ ويره و اشربه ايله و غنا ايله علاج اذ و قرب
 لذت اذ انجمن بوقت له دخی علاج اذ و تقوية
 اذ زير لطيب كاذق اويلخاق خت بولاش
 طبيعتي تخمض اذ و حجر و بلور كه اكا قبي
 اهنك يازر بس انجمن اهنك وقت له نشه
 اوقد و ياسا ز خالدر ز تا كه اول سبيله حسنه
 كوندن كونه و ساعدن ساعته حسنه بوليرينه
 كتب گامه شولا اول و مرتبه حاصل اذ و اولنا

نيه كه بيان ايدك و بوقين شيخ ابو بصرون منك
 شيخ ابو علي زيرك دخی كنه بلدي و اول خالدرن
 كه بوقت شهردر و بوضع اهنك اذ و اذ و اول
 محمد لا اذ و كالك الذين طوي و دخی
 كمال الذين خور شهيد و اذ و اذ و اذ و اول
 والذين علمه تا يذ و اذ و اذ و اذ و اول
 كرماني و اذ و اذ و اذ و اذ و اذ و اول
 شمراصفه ايدن دخی كمال الحق و الذين جلاد
 شستوي و ذ و بولرك اذ و اذ و اذ و اول
 بلور قدر و ليكن بز اخصار ايدك زير بولر
 ان كورمز دخی بلكل بوعلم و سبيله طيب
 بعتد سبيله زير بولر طيب كمال دعه اول
 بلك علم و سبيله بلكل بولر جهندان دخی

اَوَّلِ اصْوَاتٍ مَجْمَعًا فَاُولُوهُ وَجْهٌ اَوْ اَنَّهُ اَوَّلُ وَجْهٍ
 مَجْمَعٍ اُولُوهُ وَجْهٌ تَرْكِيْبٌ اُولُوهُ اَلْوَجْهُ ذَلِكِ
 وَكَمَا وَاوَاكُ وَوَجْهٌ وَتَرْكِيْبٌ اَوْلَادٌ وَغَدَاكٌ مَكْرُ
 مَجْمَعٍ اُولُوهُ وَوَجْهٌ مَرْمٌ اُولُوهُ وَوَجْهٌ سَابِقٌ اُولُوهُ
 اَلْوَجْهُ ذَلِكِ وَكَيْفَ جَاءَ اَنْدَرُ بِرَاسِيَتِكَ دَنَ كَه
 هُوَ يَحْمِلُ اَوْ اَلْمَاثِلَ اَوْ اَوَّلًا اَوَّلٌ وَقَدْ حَكَمَ اَوْلِيَاءُ
 مَقَامَ رِيْوُو وَاقَلَمُهُ دِيُو وَبِاسْمِهِ دِيُو وَبِاَرْكِيْبِ
 دِيُو بِاِسْمِهِ مَرْمٌ اَوْلَادٌ قَدَّ دَنَ مَكْرُ نَهْ اَهْلَاكِ
 فَوَايَسُهُ اَكَا كَرَاهٌ اَوَّلٌ وَرَزْوَرٌ اَسْتَهْ رَا سِيَتِ بُوُو
 عَشَاقِيْتَهُ عَشَاقٌ دِيُو وَاصْفَهَاقِيْتَهُ اِصْفَهَاقٌ دِيُو
 وَغَيْرُ ذَلِكِ بُوُو دُكْرُ مَرْمٌ نَدَاكُ سَهْ شَمِيدِيْتِكُ كَرُو بَانِيُو
 بِرَمَزِيَانِ اَدَهْ اَوْ مَوْصَفَاتُ مَلِكِي كِرِ اَصْلُ لَرُو وَرُو اَوَاةٌ
 لَرِي وَشَعْبُ لَرِي وَتَرْكِيْبُ لَرِي مَرْمٌ رَسْمِيٌّ لَرِي لَوُ مَرْمٌ

فِي اَلْبَيْتِ اَلْحِجَاةُ تَشْبِيهُ اِدَبٌ دَوْرٌ رُوُو وَطَرُوُو كِرِ
 قَلْبُ لَرِي كَهْ تَشْبِيهُ اِدَبٌ دَوْرٌ لَرِي بِسْرِ قَوْتِي كِرِ طَبِيْبُ
 خَشْيَةِ نَكِ تَابِيضُنِ دَوْرٌ عَطْرُ اَدَا وَا نَبِيْلِكُ كِرِ كِرِ
 تَا كِرِ خَشْيَةِ نَكِ طَبِيْعِيٌّ يَلُوُو كِرِ اَكَا كِرِ سَاةٌ وَوَجْهٌ
 يَلِيهِ اَكَا عِلَاجُ اِدَبِي بَسْرِ طَبِيْبِكُ بُوُو عِلَاجِي كِرِ
 طَبِيْعِيٌّ فَصُوُوِيٌّ وَارُوُو مَرْمٌ خَازِقٌ نَكَلُوُو زِيُوُو اَوْ كِرِ
 اَنْدَاكُ مَرْمٌ وَخَاسْمُ اَوْجِي اَهْ مَشْغُوُلٌ لَوْلَا قَلْبُ كِرِ
 اَكُرُوُو طَبِيْبِكُ كِرِ كِتَابٌ اَوْلَادٌ عِيُوُو اِدَبِي بَسْرِ نَجْوَى وَوَجْهٌ
 كِرِ كِرِ يَكَا اِنْدَاكُ بُوُو عِلْمِكُ مَرْمٌ يَلِيْدِكُ سَهْ غَمْدِيْدُ
 كِرِ رُوُو شُرُوُوْعٌ اِدَهْ لَوْمٌ بُوُو عِلْمِكُ بِيَانِيَتِكُ وَتَعْرِيْفِيْتِكُ
 اَللَّهُ مَعَا لِحِيَتِكُ عُوُوِيَاةٌ وَوَجْهٌ تَشْبِيهُ اَهْ بَسْرِ اِدَبِي رُوُو كِرِ
 بُوُو عِلْمِيٌّ مَرْمٌ سِيُوُوِيٌّ بُوُو عِلْمِيٌّ ذُرُوُو كِرِ عَشَقٌ اَوْلَادٌ اَوْلَادِيَّةٌ
 اَصْوَاتُ اَشْفَاقٍ اَوْلَادِيَّةٌ مَرْمٌ اَوْلَادِيَّةٌ مَرْمٌ اَوْلَادِيَّةٌ

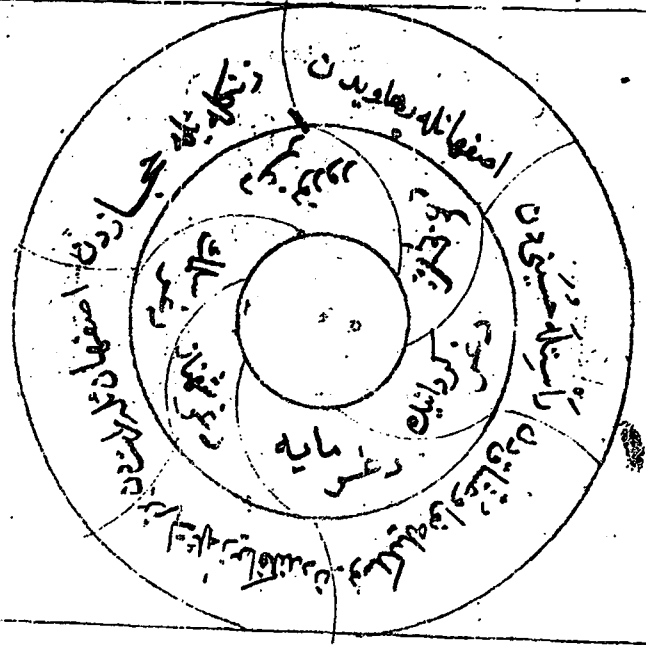

تربیت هفت آواز

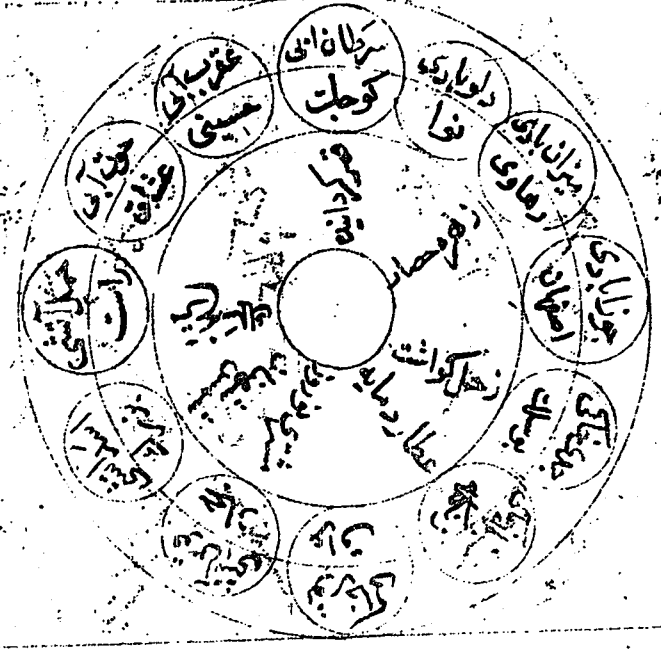
بر هفت کواکب

فائق مقلد آواز

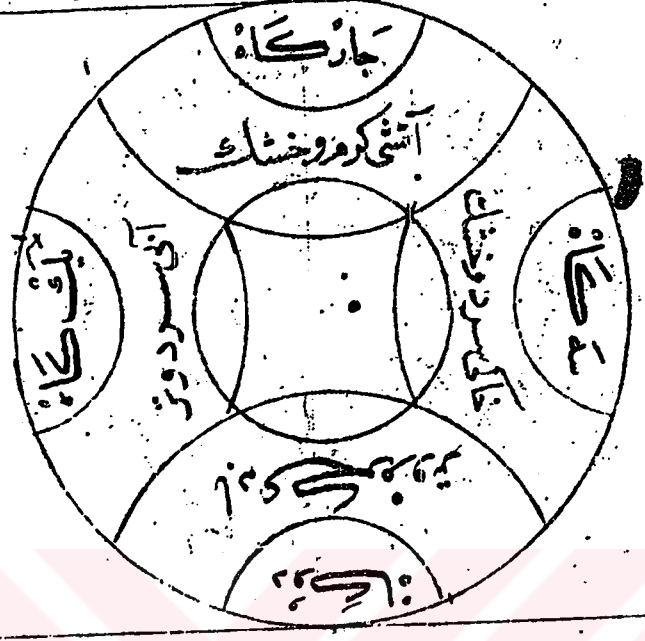
طوغر بلبلت کراک

برای پیچی و لابلک کل کلمه قنقی

مقامک اوله پی قن قدر

ترکیب شعبه

برجها را رعنا صر

اول سکا	اول سکا	اول سکا	اول سکا
دو جا	دو جا	دو جا	دو جا
چار جا	چار جا	چار جا	چار جا
پانچ جا	پانچ جا	پانچ جا	پانچ جا
آٹھ جا	آٹھ جا	آٹھ جا	آٹھ جا
نوا جا	نوا جا	نوا جا	نوا جا
دس جا	دس جا	دس جا	دس جا

اول سکا	اول سکا	اول سکا	اول سکا
دو جا	دو جا	دو جا	دو جا
چار جا	چار جا	چار جا	چار جا
پانچ جا	پانچ جا	پانچ جا	پانچ جا
آٹھ جا	آٹھ جا	آٹھ جا	آٹھ جا
نوا جا	نوا جا	نوا جا	نوا جا
دس جا	دس جا	دس جا	دس جا

دو کجا	دو کجا	دو کجا	دو کجا
دو کجا	دو کجا	دو کجا	دو کجا
دو کجا	دو کجا	دو کجا	دو کجا
دو کجا	دو کجا	دو کجا	دو کجا

دو کجا	دو کجا	دو کجا	دو کجا
دو کجا	دو کجا	دو کجا	دو کجا
دو کجا	دو کجا	دو کجا	دو کجا
دو کجا	دو کجا	دو کجا	دو کجا

كَرُو قَدْ اَنْ ضَرْبِي دَخِي بُو ضَرْبِ الْاَوْ دَرْبِه نَصُوْر
 اَيْلَه بُو دَخِي بُو نَدَمِ كَمَا فَا وَاوَلَدِي كَلْدِك نَقْرَاتِ حَسِيَانِه
 كَرُو نَقْرَاتِ نَرْسَنَه دَرْ شَعْرَانِك قَبِي دَرْ مَعْضِدِي
 كُوْتِي كَا لَك نَقْرَاتِ دَرْ اَيْدِي ضَرْبِي نَقْرَاتِ مَطْوِيَلِ
 كَرُو دَرْ نَقْرَاتِ دَرْ مَعْضِدِي كَرُو دَرْ نَقْرَاتِ حَرْفِي
 بِيخَه اِي بِيخَك مَعِي اَوَلُو دَرْ نَقْرَاتِ كَرُو تَنْبِي اَنْ
 دِي بِي كَرُو دَرْ نَقْرَاتِ حَرْفِ كَمَا فَا وَاوَلُو كَلْدِك دَا كَرُو حَفِيْفِ
 اَوْن اَنْ نَقْرَاتِ دَرْ بِيخَه اِي بِيخَك مَعِي اَوَلُو
 اَلُو كَرُو تَنْبِي تَنْبِي دِيه اَوَلُو حَرْفِ كَمَا فَا وَاوَلُو
 كَلْدِك كَا كَرُو رَمَلِ طَوِيَلِ اَوْن كَرُو حَرْفِي بِيخَه اِي بِيخَك
 مَعِي اَوَلُو تَنْبِي تَنْبِي تَنْبِي تَنْبِي تَنْبِي
 دِي بِي اَوَلُو كَرُو حَرْفِ كَمَا فَا وَاوَلُو كَلْدِك رَمَلِ
 قَبِي اَوْن دَرْ نَقْرَاتِ حَرْفِ دَرْ بِيخَه اِي بِيخَك مَعِي اَوَلُو

كَلْدِك بُو ضَرْبِي شَرْحِي كَرُو اَلُو ضَرْبِي رِي قَبِي اَلُو
 دِي بِي حَفِيْفِ رِي دُو رِي قَبِي اَلُو دَرْ نَقْرَاتِ حَفِيْفِ
 اَلُو نَقْرَاتِ حَرْفِي جَمْعِ اَيْلَه اَلُو اَوْن ضَرْبِي نَقْرَاتِ
 كَلْدِك بُو دَخِي كَرُو جَمْعِ اَلُو ضَرْبِي حَفِيْفِ اَلُو بُو دَخِي
 ضَرْبِي نَقْرَاتِ دَرْ نَقْرَاتِ جَمْعِ اَلُو ضَرْبِي اَلُو دَرْ
 دُو رِي جَمْعِ اَلُو ضَرْبِي نَقْرَاتِ اَلُو نَقْرَاتِ جَمْعِ
 اَيْلَه كَرُو اَلُو ضَرْبِي نَقْرَاتِ كَلْدِك جَمْعِ اَلُو نَقْرَاتِ
 بُو دَخِي حَرْفِي نَقْرَاتِ دَرْ نَقْرَاتِ قَبِي اَلُو دَرْ نَقْرَاتِ
 ضَرْبِ دِي اَلُو نَقْرَاتِ بَرِي نَقْرَاتِ جَمْعِ اَلُو نَقْرَاتِ
 قُو دَرْ مَعْضِدِي بُو ضَرْبِي نَقْرَاتِ دَرْ نَقْرَاتِ اَلُو نَقْرَاتِ
 بُو دَرْ نَقْرَاتِ اَلُو دَرْ نَقْرَاتِ اَلُو نَقْرَاتِ جَمْعِ
 اَلُو نَقْرَاتِ بَرِي اَلُو نَقْرَاتِ اَلُو نَقْرَاتِ اَلُو نَقْرَاتِ
 مَعَانِ ضَرْبِي نَقْرَاتِ دَرْ نَقْرَاتِ مَعَانِ اَلُو نَقْرَاتِ

دایره خفیف بر کینور دایره نقیبات خفیف وار
 ربع وار دایره خفیف تک خفیف وار ربع وار
 نقیبات خفیف بدل ربع هر طرف خفیف محسن
 قصیور ربع هر یک قصیور دایره نقیبات هر اول و ستاد
 کلاه جهانه بر یاد گان خود لژ کشید لژ سنول بوم
 مصلحتی چون اندی هر یک بر طرف راستی بند کتفه
 بر علمای چند ترکیب بر مقام بنیان داشتند کلاه
 بر روایت دخی بود کیم بر پنجه او ستاد لژ اصل
 ضرب الیدر دیشکار بر سی نقیبات بر سی خفیف
 نقیبات اندک بونگری بر پنجه او ستاد لژ اصل ضرب
 التیدر دیشکار روانه بر ترکیب ضرب در ساعی
 فاخته در در سبیل تری در کل سنکین در بونگ
 دخی شرح بیان اندک نقیبات حسابیه زیور

تن تن تن تن تن تن دایره او در دست حرف کلاه اول
 کلاه دایره جهاز ضرب الی بود بر خفیف
 بر سی نقیبات بر کینور دایره نقیبات خفیف
 بر کینور دایره نقیبات بر کینور دایره نقیبات
 دایره نقیبات بر کینور دایره نقیبات خفیف
 فاخته ضرب در دست کینور نقیبات بر دایره ضرب
 تن تن تن تن تن دایره کینور در دست حرف نقیبات
 او در دست حرف فاخته کلاه اول و در شان اول کینور
 نقیبات بر کینور نقیبات تن تن تن تن تن دایره
 او در کینور نقیبات کلاه اول و بر کینور نقیبات
 تن تن تن تن تن تن دایره اول هر یک کلاه اول
 بر کینور تن تن تن تن تن تن دایره اول در
 حرف کلاه اول دایره نقیبات کینور نقیبات کینور در

بوكرا التي روىها أصلاً وذكره بربرية بكر بن عبيد بن جوف

وأما أهلنا بالصواب - أول روايتنا صبر

الذي المعروف بيننا صبراً فارب روي تأويله

فقال خفيفاً ولعله كذا في قولنا

فقال خفيفاً ولعله كذا في قولنا

فقال خفيفاً ولعله كذا في قولنا

فقال خفيفاً ولعله كذا في قولنا

فقال خفيفاً ولعله كذا في قولنا

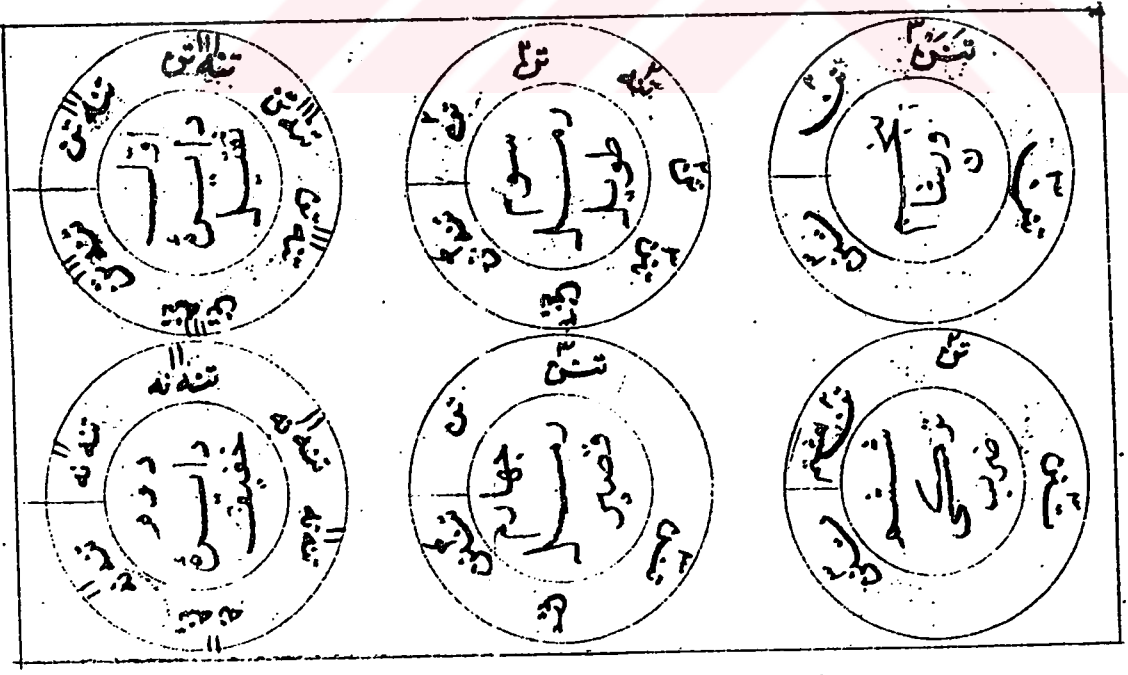
فقال خفيفاً ولعله كذا في قولنا

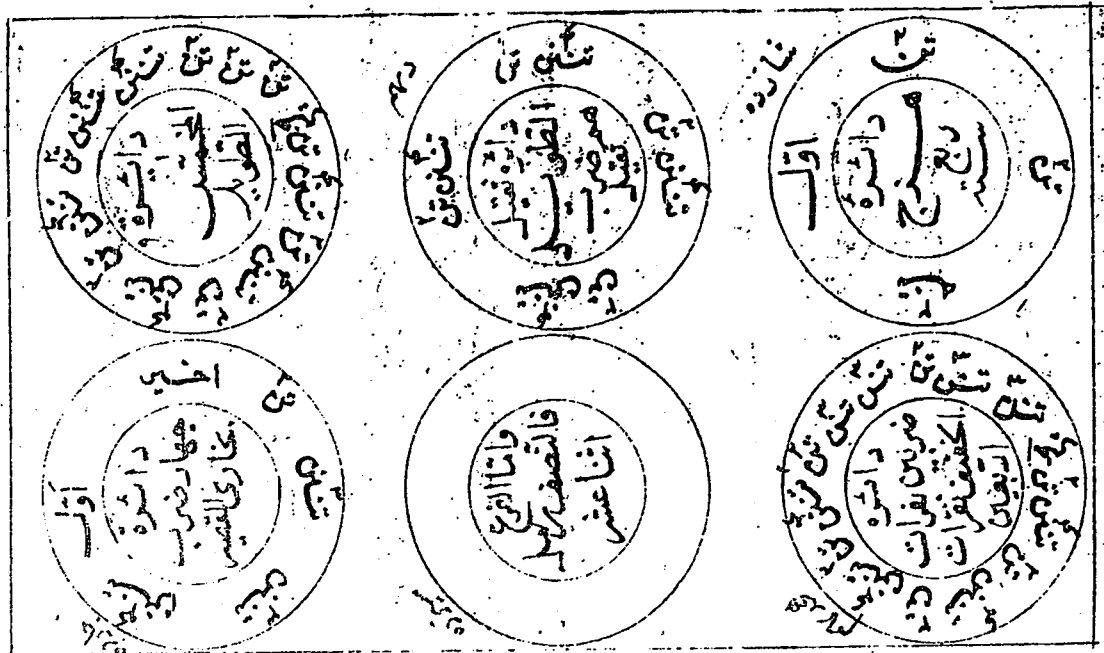
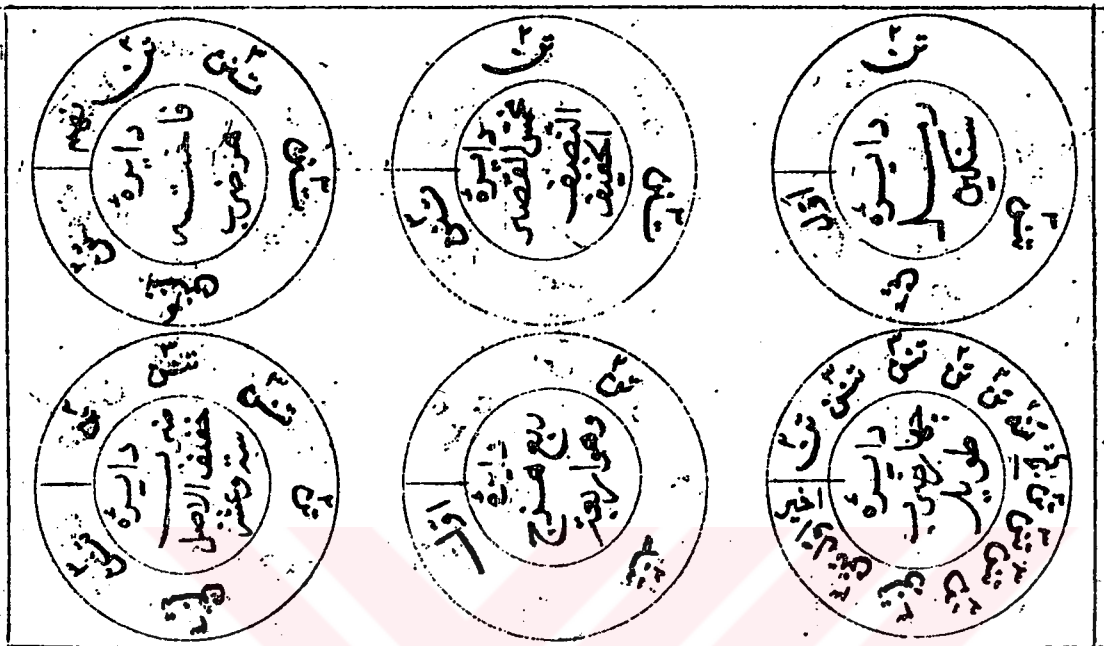
فقال خفيفاً ولعله كذا في قولنا

فقال خفيفاً ولعله كذا في قولنا

فقال خفيفاً ولعله كذا في قولنا

فقال خفيفاً ولعله كذا في قولنا

بكل كسر وروایت در صاخصی بین دین
 محمد زبانی او ستاد کمال الدین بنوری بو اوستاد ز
 روایتی که بود ز کوه اوان المصنف امر الی اوان باقی
 فلا فی ترکیب ز کلامک صوفی الدین و حد المومنین
 و علی ابوسینا ناصر الدین المعروف بابن ناصر فارابی
 رحمه الله علیهم بونکرک روایتی که بود ز کوه
 بو کبابو ک اولندن آخونه بولا کلامنا اولدی بعضی
 بونکرک و بعضی صاحب کتابک کلامک بونابه دخیلو
 ضرب ندر اصول ندر زمان ندر اصول اصلاک
 جوی ندر اصول زمان بر قاعده کما انک حیرت نوت
 ضرب اولد کوه اکی زمانک اوز ناسنه واقع اولد
 زمان اولد کوه اکی ضرب نیک اوز ناسنه واقع اولد
 اصول اول تشنه دخل افراتی کیسه کوه اصل اولد

بر تشنه در کما اولد جسم نوت الله دن تشنه
 نوت کوه ز کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه
 نفس و برورد بو اوصول دخیل ایلد دن الله دن
 مالدی ندر بونکرک متاسیفه کوه کوه کوه کوه
 حیرت اولد ایلد دیکوه انا کوه کوه کوه کوه کوه
 کاهن کوه کوه کوه اوز بونکرک کوه کوه کوه کوه
 الدین ندر تشنه بونکرک ایلد یغدا دمه الی تشنه کوه
 اولدی دخیل کوه کوه کوه ایلدی وارک بونکرک
 ابو علی کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه
 ایشنون کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه
 ابو علی اولد اوز تشنه کوه کوه کوه کوه کوه
 کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه
 نوت کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه

بونی که کندی در کوهی که نامش است از آن حایله یعنی او را
عیله فانی را که خواج و او را در بی بی غله مشغول اولدند
چون زمان چون روزی که از آن وقت که بدی اصابی مرغی
بلدی بخانه که نامش است و تو را که است و او را که است بلدی
مخبر که در اول آن خبر لیدی یکدی که نوشتند آید
بخیال آید که او را بر پاره کرده و در آن روزی که
بلایه آیدی باشد که در تنک و خوراک عاجز والدی
ایندی چون اصول بلکه آید که آن من و هیالیندی و
و آن هیالیندی که بود که کایت و نماز اولدی
فصل در بیان روح سرج که جیب است از جهت سلم
بلکه که بود که در سینه که با آن که کوی و عرب
حکایت کرد که در کوهی بود که در آن کوه که
و آن هیالیندی که با آن که اولد و خوراک که کردیم

اگر سازند ایک سازن در ملک کرک و آن که کسر
نما اندن صت که با شکله بر مقام گستره در خوراک
مقامه بر پیش رو کاله و آید و صکره بصیف
آید اندن بر دایره کاله یا خورک بر خنده این صکره
و آن که کاله تمام آید دور بود بودت ارون و آید
اولان سازند که کرد اما عراب که نویی بر رب
اولد که بر مقامه بر اصول که کوه خفیف اولد
که کوه خفیف که کوه و نشان که کوه و خفیف اولد
هر چی ضربده اولد و بر اولسون بر مقامه بر
اصول اما اصل خفیف و خفیل در در ضیف
این اولد که قول در کوه که خفیفه غزل در کوه
سینه ترانه در کوه در کوه سینه فراست در کوه
اگر سازند ایک صکره بر کوه خفیفه در کوه

عربك اوتسا ذنوبك بود زانما نوبت مرتب ده برقع
 وعله در عهد المؤمنك بر قول واز ابو نصر فاركانك
 بر قول واز ابو عليك بر قول واز ابو نصر فاركانك
 اين لغز اول نوبت مرتب باينك عهد المؤمن قول
 بود كبر بر او سناكه نوبت لازم دشكه اگر كويته
 ايكه كرده كيمه اول بر مقامك سرغان ايد صدقه
 بز بيشتر و ايد اندن درت نصيفيدان بر ضربن
 هان نوبت نما اول عهد المؤمن قولنجه واول لغز
 ابو نصر فاركانك كده رشوبله كرده كوز اگر كويته
 ايسه اول سرغان ايد صدقه درت نصيف ايد
 صدقه بيشتر و ايد همان نوبت نما و ايش اول
 و ابو علي قولنجه شوبله كرده كيم كويته اولان اول
 سرغان ايد اندن صدقه بيشتر و ايد صدقه اول

اول بر نوبه اوج تصيف ايد صدقه بز نوبه ايد هانك
 نما ايد و كوكبا بنده ايسه هان نوبه ايد نخبه
 بز نوبه ايد و ساكن اوله انا عهد المؤمن اخيار
 ساكن اولان كركه بز نوبه ساكن در نوبه اولان
 كركه ايد صدقه ساكن قواعده سركه ايد
 اندن بيشتر و جاهه صدقه ايد و جاهه و ساكن
 اوله نوبه وقت كرده كيمه ساكن اولان اولان
 فتحه اول كيمه ايد با خود واز زخم اوله
 هر چه ايد ايمك كركه اگر زخم اوله اوله
 اول كيمه اوله ايمك كركه زير اوله اوله
 عينا و نما واز حرف النك نخبه ايد حرف
 حيد ايسه نخبه و طلب و دنيايه مير اولان
 نكته ايد نما واز حيله بر كيمه هان اولان

وَأَنْدَرُ أَخْيَانِي شَدُّ أُولِ الْأَرْبَعِ بِوَعْدِ مَسْتَشِيرٍ
أَشَدُّ وَعَايِتُ كَالِدِهِ لِيَشُدُّ أَدْنُ صَكْرٍ شَوْلِهِ
ذُرِّيَّتُهُ أَكْرَامُ أُولِ زَمَانِهِ بِرُكَيْشِيهِ بِرُضْرُخِ ظَاهِرِ
أُولَسِهِ بِوَعْدِ قَوْسِيهِ أُولِ نَخْصِهِ مَعَالِجِي شَادُّ
لُرْدِي أُولِ كَيْشِي شِعَابِي بُولُودِي عَحْصِيهِ أَرْضِ
رُوحَانِيهِ وَعَيْشِقِهِ وَجَمُودِهِ وَمَا لِي لِيَالِيهِ وَأُولِ
كِهِ وَمَاغَةِ تَقْلُقِي وَرُدُّ حَضْرَتِي مَاتَقْتَدِي
سَارِزُولِ أَصْلِي دُرْتِ وَيَسْرُ أُولِ زَمَانِي وَشِلْدِي
زَيْبِ رُوسِي وَمَنْتَكِ وَيَسْرُ تَأْجِيهِ مَصْنُوعَاتِ
لُرْدِي أَمُورِ طَبِيعِي كِي أُولِ بَسِ وَيَسْرُ زِيْرَ أُولِ كَيْدِي
وَأُولِ نَقْهِي سِي أُولِ حَرْكِيهِ مَنَابِطِ طُورِي لُرْدِي
مَنْعِي هُوَ أَطِيعِي نَدِ طُورِي لُرْدِي وَأُولِ نَخْبِيهِ
سِي هُوَ أُولِ حَرَارَةِ وَرُطُوبِيهِ مَنَابِطِ طُورِي لُرْدِي

وَرُوسِي بِأَخُودِ كَالِ حَسَنِ وَرُوسِي بِأَخُودِ شَاوِنِ
الْفَيْمِي شَرُّ لُرْدِي بِأَخُودِ خَلْقِي وَرُوسِي كَالِ شَعْفَتِ وَرُوسِي
بِيْرُ أُولِهِ أُولِ أَرَاذِ دَخِي بُولُودِي مَتَانِي دُرْدِي
بُولُودِي كِي كِي حَاصِيَتِ لُرْدِي مَبِجِ رِي جِي وَجِي وَجِي
حَاصِلِ أُولِ لُرْدِي مَبِجِ دُرْدِي أُولِهِ أُولِ كِي كِي
أُولِ صَعِيْفِ وَرُوسِي وَغِيهِ أُولِ صَافِ أُولِ كِي كِي
بُولُودِي غِي غِي مَسْغُولِ أُولِ كِي كِي

فَصَحْلُ كِي
بَلْ كِي زَمَانِ مَاتَقْتَدِي فِينَا غِي رِي حَكِيهِ
بِيَامِي عَلِي عَائِي جِي بُولُودِي وَكِي هَامِ وَرُوسِي
صَحِيهِ مَعْلُومِ أَمِيْدِي وَبَعْضِي لُرْدِي أُولِ كِي كِي
دُرْدِي كِي أُولِ كِي وَوَعْدِ عَالِدِي أُولِ كِي كِي
أَشَدُّ وَرُوسِي أُولِ كِي أُولِ كِي أُولِ كِي

طائفة ككدر غير ككدر كبر بوغاك طبعي نيه
 ايجون كبر ضروري بعض انسان طويست دورز لر
 و توانيد بزفاح كله ذكر اولدي و چون بو علم
 مند رش اولدي بولك دا و ذبيعت عليه السلام
 زمانه يدي و اول زمانه كال طويدي شويم كه
 زبور خوشا و ازنه افرودي اولك لذتند ن
 الور و لرودي و دري هسلكه يقين اولوردي
 الله صكوك حكيم معلمي تا بو نصرفا ريار حرم
 الله عليه بو علم غايب گالنه بليدي شويك
 و لك بزكشي كلد و رودي و لكه اخلد و رودي
 و ايت سسه اودودي و در سسه ديوانه ادودي
 و لكه كند و بر كورودي نيكو خليفه كايه
 ننه بيان اولدي و بو علم قويمه بو خرست

و سنان صوكي طويست طور لر و نغمه من صوتيك
 رطوي بو و برورنه ايت طور لر و بروك طبعي
 كي طويست و اولور و نغمه سواحي ترك خايط و نيلي
 كيدند و نخر و رز و رز و نغمه نغمه نغمه نغمه
 و صفر ازي ياده ادر و قوت و ناي نوي و نيله ايتا
 بلغمه خايطونك صيد در و نغمه نغمه نغمه نغمه نغمه
 موقيدر و قوت ناي نوي زياده ادر و انا سوكا
 خايطونك صيد در و اكاله نين و نغمه و رز و نغمه
 نغمه نغمه خايطونك موقيدر و قوت ناي نوي
 زياده ادر و انا صفر خايطونك صيد در و اولور و نغمه
 نغمه نغمه ادر نغمه نغمه خايطونك موقيدر
 و قوت ناي نوي زياده ادر انا فان خايطونك صيد در
 فان خايطونك سواحي ناي نوي ادر انا صفر ناي نوي

طوور لزر او نصاب و آخر اند و هوم و هوم
 استعمال در لزر و بعضی در اول چون اشماره
 که کج کرده اویز تا که ذواله نشاط طالع
 اول است و کج کرده قبل جماد که در خمر اول است
 علی هند استمدی بومقدمه دن عرض اوله که
 شویکه انسانه لذت روطنی حاصل اوله چوین
 در کاشه سماع و از دراکا در لذت حاصل
 اوله بر بویه اوله علم موسیقی علم عظیم
 و ترفیع و ترفیع و بویان که تا بکر تا لطف
 از بند و زلزله تا بحیر کی آخره معلی نانی ابو نصر
 فارابی علیه الرحمه التمس مجلد بویان علم موسیقی
 ضعیف از بند و زلزله و اندن منکر استناد البشر
 درین صواب شیخ علی و سبک علی الرحمن

عادت قبولند در و خرو عادت منقصد راون
 شعر او در هر زمانه و اوله بری لایب ریم در قصد
 و اوله تحقیقی اوله که استماع اندن احوال باطنیه
 و طبیعت و تفریق بر اجساده و بوعلم موسیقی در
 تفریق که ما تفهده ما و ستاد اوله تفریق در اوله تفریق
 بفریح که انسان استعمال در تفریق طوور لزر و ستاد
 و تفریق و تفریق همان غیر تفریق تفریق
 استعمال از در لزر و تفریق و تفریق و تفریق
 استیجاب و از لزر چون که تفریق تفریق تفریق اوله
 در تفریق تفریق که تفریق التماس در کج استیجاب
 از تفریق طوور لزر که تفریق در لزر صواب تفریق
 و تفریق که استماع استعمال از لزر تا که تفریق
 تفریق کتب کتب و تفریق تفریق در کج استیجاب از تفریق

طبع اولاً وهب نغم احاء ونقتل حمتك اولماز
 نكرو نقتبته نشتبته دخي بو جهته كه نغم كه
 نصف وزدن اشدين اولوغ سهه الحاد اولور
 ويا سول غصبا له كه مطلق وزدن اشدين اولور
 قتيل اولور. ونغمه كور بديع وزدن اشدين
 اولور. وكحكيم الردن بعضي دوش كور كه هر
 آواره كه وار دن عالمه عليه نوسيتي دن عالمي
 دكلد نسنار بو صدا كه حجري و قوندن بير
 حجري اولور بدين حاصل اوله نوسعي عيب ارنده
 بز وضع مكرت بدين كور بز قاج سنانب نغمه اندين
 اوله ايضاح اصوله وقت معيد بس عرف
 نغمات دنلدي اولور جون صدي محض در
 واوله ظهور صغير محض در بس اول صدا كه

۱۷۷۷۷
 كقول خايلو بويان شرح و بسط له بيان اريد
 مند و بسط و كلدر كيم اذن صكده بوعلي
 كونه افندي بلكه بلدي ويا يله اشالندن اشاد
 صحرالدين صندلوي عليه الرحمه بوعلي سعي ايد
 اذكي ز بعايت اناروندن نوسختص و معينه كتاب
 عالميف اوندور كيمر اكانتريب درلو مشهور
 آوار دور اندي بو اخصصي كياندر بوعليمان
 خول جماعه اولور كيمر بوعلي هوي فاني بيلدن بري كمال
 ببني خلو اولور انا بونا بونا بوندي بوعلي مشهور
 اولور اسبيله ذكره معرفتي قدري اشارة حاصل
 اولور ان شانه الله تعالي اولو عليه بسوي نوك
 معادي سندن نغمه و آواره ذكره اولور بز زمان
 كيمر وار دور حد في ثبات دن بوجها كه كور ايد

دند و توارکی اصفهانند ت قویان و ... انکوان
 و خورد و خجین دند و نواله آه اونی ایلیان
 استخراج اوق طوز لر برده آله اواره اور سندن
 قوا اوله کون و کرا اولندی که هر برده و وار
 درت بعرفن گنیز کل و سکر دن زیاد و کل و
 لیکن ترکیز در وقت همه دن زیاد امکان وار
 طریقه که و هفت و چهار و کرا دین و غیر کی
 و بونک کجا خنلا فیه اسابی و فرغ در شعده
 مضطرب اول اضطرار محال و غیر اولیه و یفر
 الی اوسترا اخی یوز که کمنه نشسته دن طوبی دور
 اکلور و شونک کی قول لری بی هایتد یعنی عقده کرا

فض و در بیان ابرش
 آری شیمی قاج باز سینه جلا و ان سکون اکلدن

الوجهی که صورتها سندن طویب دور لر
 در طبعی نوره طلیق سنا بر سندن طوبی دور لر اما
 چون مویز و سنا کما دینه دن احوال ریاضی سینه
 و قوا یی بر طبع سینه یس نفع اول نقطه سنا به
 سنان و یو ایکنی نفع سنا سنا سنا سنا دور
 و اوجی نفع سنا سنا سنا سنا دور و در یو غیر
 جسور سنا سنا دور اوله کرا کرا کرا کرا
 اولیکه سکیل و لدر کفر درت نفع سنا سنا دور
 طبعی دور و درت نفع ریاضی سنا سنا دور
 شیخ اولندی بعضی استادن اوله اونی و ان بیان
 اوله اوله کرا کرا کرا کرا کرا کرا کرا کرا کرا کرا کرا
 عمده سنی سنا سنا سنا سنا سنا سنا سنا سنا سنا
 پیش بر یی کرا کرا کرا کرا کرا کرا کرا کرا کرا کرا کرا

میدزد و با خود عشا و برده سبندند میدز بعضی
 مستقد مکر عشا ق کرده سبند تا ابتدا اید و روزی
 اما بوجه سده که متاختر کوسری مناسب کرد
 هر سبندن او تر و بر وضع و بر خلعت و بر عادت
 و بر دزدان مختلف در جزئی مکر زمانه وضع مکر
 مختلف و روز اگر وجه عشا و ما تقدم بوعلم اورد
 بلدی که اما او صاع و از مینه و اختار فاق و واقع
 اولوز متاختر لوسوزی مناسب در مقدم
 سوزندان قرین و دوا بر سببیه که رستلاد و
 طور روز مستقد مکر و همزمت متاختر قولیه و متاختر
 اول مقام راستند و آخر مقام عشا ق

فصل در بیان برده ها که بکسب و بیعت و جانی بخ
 بل کس که بر خطری کو آب سبغیه مخصوصه

زیاده و کله خراج و موهو عشا ق کرده و سبغیه باک
 و نو آورده می بود عشا ق و بوسبغیه کرده می
 باک و بوی سبغیه کرده و باک باک و بوی
 بروه کسب و موهو بر باک و بوی کرده و عشا
 بر باک و بوی کرده و بوی باک و بوی کرده و
 بر باک و بوی کرده و بوی باک و بوی کرده
 ای باک و بوی کرده و بوی باک و بوی کرده

فصل در بیان برده ها که بر عشا ق کرده اند
 بل کس که مستقد مکر و مستقد مکر و بوی باک
 بر عشا ق و بوی کرده و بوی باک و بوی کرده
 مذکور و در آنجا اختلاف و از روز مکر و بوی باک

بعضی بر کرده اصلیه اما حکما به بوی باک
 استناد مکر و بوی باک که ابتدا کسب بوی باک

تَعْلَمُونَ وَطَبِيعَتِي خِرَافٌ وَلِ كَوْنِ طَبِيعَتِهِ مَنَابِ
 ذُرِّكُمْ أَوَّلَ أَقْلِمُوكُمْ حَمَاقٌ وَنَدِيدٌ وَأَوَّلَ أَقْلِمِهِمْ
 لَرٌّ وَشَهْرُكُمْ أَوَّلَ آدَى تَقْضِيهِ اللَّهُ ذِكْرًا وَلَيْسَ بِكُمْ
 كَيْ سِيٍّ بِلَا ذَنْبٍ طَالِبِي كَيْ سَاكِنٍ لَرِّيُونَ
 دَخِي طَالِبِي مُخْتَلِفٌ ذُرٌّ كَوَاكِبٌ مُخْتَلِفَةٌ دُونَ هَرَمِيُونَ
 شَوْلِكُمْ كَرُّهُرْ جُلَّتْ حَمْدِي وَأَرَادُوا بَابِي سَوْرَةَ جِدِّ
 وَبِحُجْرَتِي مَنَابِ انْمَسُوزٌ وَأَوَّلُ مَوْفُوفِي رُحْمِي
 وَيَا ضَرِيْبِي حَمَالِيَا يُو قَدِيرُهُ اخْتِصَارِيَا يُو
 دَرِيْبَانِ صَرِيْبَانِ دَوَاكِي شَهْرِيْبَانِ فَنِيْبَانِ جَهْلِيْبَانِ
 بِلَا كَيْسَالٍ كِرَادٌ وَأَرَاكُ صَوِيْبٌ شَهْرِيَا لَيْدَانِ رُتُوقُ
 دَكَلْدَرٌ بُو صَفْعَتِ أَهْلَانِ نَدَانِ كَيْمُ عَرِيدَانِ قَوِيْبِ
 دَوْدُرْدَانِ الْبَيْدَانِ أَرْتُو قَرْمَانِيَا بَيْدَانِ كَرْمُ نَقَرْمُ
 لَرِي حَسَابِ دَخِي بُو ذُرِّ انْمُرُوكُ قَوْلِي خَهْ أَوَّلُ

طَوْرُكُمْ بِرُودِ لَرِّكُمْ دَاخِي صَرِيْبِي بُو كَوْنِهِ عَضُوقُ
 دُونَ وَبُو ذُرِّ خِي سِي كَيْ قَوْلِي لَهُ يَا دَاؤُلُونُزُ مَقْدَمَلَرِّكُمْ
 وَنَسْتَا خِرَافَتِكُمْ قَوْلِي لَهُ وَتَعْضُوقِي لَرُّوكُمْ مَقْدَمَلَرِّكُمْ
 قَوْلِي لَهُ لَرِّكُمْ وَنَوَا زُ خَلِّ لَرِّكُمْ حَسِينِي وَرَهْمَانِي
 مَشْتَرِي لَرِّكُمْ عَشَاقُ مَوْجِ وَرَاسَتِ بُو سَوَاكُ
 وَاصْفَعَانِ زَهْرِيَا رَاسَتِ عِرَاقُ وَحَمَاقُ عَطَارِ دَوَا
 كُو حَمَلِكُمْ بَرُوكُ آفَتَانِ يَا أَنَا مَشْتَا خِرَافَتِكُمْ قَوْلِي لَهُ
 حَسِينِي آفَتَانِيَا مَشْتَرِي بُو وَرَاسَتِ آيَةُ وَاصْفَعَانِ
 وَكُو حَمَلِكُمْ زُ حَمَاهُ وَحَمَاقُ زَهْرِيَا وَبُو سَوَاكُ وَرَهْمَانِي
 عَطَارِ دَكُ مَشْتَرِي بُو عِرَاقُ وَبَرُوكُ وَرَاسَتِ كَاهُ
 مَشْتَرِي مَشْتَرِي بُو ذُرِّكُمْ مَعْلُوقُ وَأَوَّلُ كَرْمُ هَرْمُ
 أَقْلِمِ وَهَرْمُ ضِعُوقُ سَاكِنِي لَرِي أَوَّلُ وَضِعُوقُ حَمُوقُ
 دَوْلَهُ دَخِي حَسَابِ كَوَاكِبِ سَبْعَةٍ دُونَ أَوَّلِ كَرْمُ كَوْنِهِ

تَرَكَ أَصُولَهُ مَكَانَ ضَرْبِ الْحَرْفِ أَوْ زَيْدَ دُرِّ فَانْتَهَتْ
أَصُولُكَ مَكَارِي بِشِخْرِ حَرْفِ أَوْ زَيْدَ تَرْبِ دُرِّ
بِأَصُولِ أَصُولِ أَوْجِ بَعْدَ رِعِ الْأَصُولِ وَقَبْلَ الْأَصُولِ بَعْدَ

الأصول دنداره

نص در باب آنکه بین کسب و ضرب بیست و سه اصل مضمون
نظراً به اشخاص این است که هر شخصک قائم در ضرب
اورتو کرک و قاج و بعد زو ضرب پیر کرک و ایندک
و بر ضرب بیخی پیر قانتند اورتو کرک و بر ضرب دخی
کار و کرک طیندله اورتو کرک و اکاسه ضرب
در لوله اول سولیکو اندره اول خوش کوز کرک ضرب
خنیغوات تمام سست استی وارد در مجر ضرب
اورتو قدر ضرب و اصول اورتو سندن فو اول و اورتو
اوتو کرک اکتانک زمان وارد و شیخ او علی سینا

تَقْبِلُ وَ حَفِيفٌ وَ تَقْبِلُ وَ حَفِيفٌ وَ حَفِيفٌ وَ حَفِيفٌ
و یونده سوز جو قدر بولای کله سولیکو در
سبیل الخصان تقبلوت سدا بر کوز در ضرب حرف
اوزه زنده در سبیل الخیدن یا او خیدان س
در خیدن بن سیدن سندن سونک حرف حرف
اوتو کرک تا بر کوز در ضرب حرفه دیک سولیکو ایتل
تمام اورتو اصول خنیغوات سدا و اورتو الخ ف
اوزه زنده در سولیکو اورتو اذن سب دیکه ایتل
من دیکه و در خیدن بن دیکه و سیدن سندن
دیکه سوز بونوعه حرف حرف اورتو تا اورتو الخ
حرفیک کوز اصول تمام اول باقی اصول دخی و سیدن
اوزه زنده این اصول رطل و نیش حرف و اورتو
دور و سدا این اصول کی و سوز سوز حرف و اورتو سوز

برده سِنُو كِ اَو تَا سِنْدَه بِرِبْرِدَه زِيَادَه اَيْلِه كِه
 اَوَّل سَكَاَه اَو لَوُر اَوْ سِنِي يَك كَاَه هَخِي اَوْ سَوُر كَاَه
 اَو لَه اَكَا اِصْفَهَان دِر لَوُر اَكْر اَسْت دُورِي بِيكِر
 اِصْفَهَان بَرْدَه سِنِي يَك كَاَه كِن نَزْمُ وَ جِهِيَه سِيكَاَه
 اَيْن كَر اَوَّل مَسْمَان كُو جَك مَقَام اَو لَوُر وَ دَخِي كُو جَك
 حَاوَر اَيْلِي اَوَّل كُو جَك سَكَاَه نَدَن اَشْفَه سِنَه
 سَرَاغَا اَز اَيْن كُر كِه عَرَا قِ سَرْدَه سِنْدَه قَر اَز اَيْن لَوُر
 اَوَّل اَهْمَان بَر لَوُر مَقَام اَو لَوُر وَ جِهَه سِي بُو نَلُر كِ
 وِيَا سِي لَه مَعْلُوم اَوَّل دِي بِي جُون اِحْتِصَان اَتَا اَتَا اِمَا
 اَوَّل كَشِي كِه بُو عِلْدَن سَخِي اَوُر وَ قَدَر طَار قَجَه سَرُوغ
 اَوُر خُو مَعْلُوم اَز اَيْن كِه بِي جِهَه نَصْرَق اَتَك كُر كِ
 وَ بُو عَجَن كِتَابَت وَ قَلِيَه رَا سْت كَل نَبُو عَجَن قِي دِي
 اَو سَتَا اَوُر دَر كِه بُو عِلْدَن مَاهِر كُر دُر مَعْلُوم اَز اَيْن كِ

بِيور سِنْدَه كُر كِه طَبِيعَتُوكِ بَر مَنَدَك مَوْ سِي قَا اَلْوَقِ بُو جُو دُر
 دُر سُو كِي كُو صُنَا عَسَب مَوْ سِي قَا اَلْوَقِ نَخْمَا كُر
 نَا لِي نَسِي هَه اَلْوَر كِ اَبَا لِي غِن بَا عِلْمُ حَسَب ت وَ قَلِيَك
 اَدْوَارَه بَر لَه هَر مَنَا نَدَك مَحْتَك اَلْوَقِ اَلْوَر كِ
 نَقَرَه اَرَا سِنْدَه بِيض حِي اَلْوَر كِ زَمَان دُرِي تَر بِي جِهَه
 سَرُوغَتِ نَو اَتَر دَه اَي قَا عِي دَر وَ كَالِه نَسَبَت وَ قُو رَه
 وَ صُنْفَتَه اَلْوَر كِ مَقَام اَب وَ مَنَا نَدَن نَسَبَتِ حِي اَوُر كِ
 فَص دَر بِيَه هَر مَوْ رَه كُر كِه رِي دِي وَ جِي حِي اَلْوَقِ اَصْل مَسْتَم
 بِل كَل كِه مَر مَر بَر دُر دُر مَر اَو اَسْمَان وَ زِيَادَه اَيْن
 سِنِي سَر اَو لَوُر جُون سَتَا ز كَاَه دُر دُر سِنِي اَكَا هَسْمَان
 رَا سْت دُر دُر دُر كِه وَ جُون دُكَا هَسْمَان هَرَا قَا اَعَا ز
 اَيْن كُر هَسْمَان عَرَا قِ مَقَام اَو لَوُر وَ جُون رَا سْت
 دُر زِي كِن سُو نِيَه دُر دُر سِنِي جَا ز كَاَه اَه اَه اِصْفَهَان

كرك كرك انك كرك و مبارك لفظ لربه تقد بر ادا كرك
 بوب كرك غلوك بعلين سويلك و سندر كرك كرك
 لوفه برده سن چلو كرك و قو غلغن عراق برده سن
 چلو كرك و اولين راست برده سن چلو كرك كرك
 اوك كرك ازا و زبندك زنگه برده سن چلو كرك كرك
 و همزه و وسيليك برده سن چلو كرك كرك كرك بائي
 وقت عشاق چلو كرك كرك جون اخ ارا و لا زيب
 انك كرك چلو كرك كرك كرك انسون اضفهان چلو كرك
 جون كركه دن اكر و انك كركه نيز انا كركه چلو كرك كرك
 دوزن چو عنده كرك چلو كرك صبح صا و فطلوع ايدك
 ره سادى برده سن چون ايدى نيك اوله حسي دى چى
 اكاره كركه اكا شفته دراز بو قيا سن او زير انا كرك
 كرك و دى سوزل ازا و كركى سندر صبح و شمع دوزن

كند زين چلو كرك كرك طوق و ارا و سوز و درو طب و له كركه
 چلو كرك كرك اناس انا كركه درون و كركه فخر و كركه
 بويه كركه كركه چو راست دوزن نما و دوزن
 سنى سطر قويا به نيك كركه سنى نقد كركه
 و اردد و نقد و درگاه و اردد و نقد كركه
 و اردد و نقد و جارگاه و اردد و نقد كركه
 نيك كركه كركه چو نيك اصيل بود مرد و دوزن
 و كركه و اردد و دوزن كركه و اردد و انا كركه و اردد
 اولون بود و زنت سنى و قويا عمل و اردد و ظاهر
 اولون و اردد چو ز راست دوزن تمام دوزن سنى
 ايكين دوزن كركه ز راست مابى كركه سنى اول
 و سنى انا كركه سنى دوزن چو سنى انا كركه سنى
 ايكين كركه و راست و اردد سنى كركه سطر و راست

دوگاه آغا این حسین حسینی از نینک سیگا اوی
 عوام قران کا اولوز و اولوز چارگاه اوی سیگا
 اولوز و اولوز نیک سیگا اوی ده کا اولوز بوگا
 کی ووزنه این ووزنه که نینک آما جومون سیگا اوی
 دوگاه اولوز اخصینی برده بیون یوز ووزنه
 این سین سینا اولوز و نینک ابرده سین یوز ووزنه
 نوز این جارج اولوز ووزنه اضعها اباوی اولوز
 ووزنه حسینی اولوز که نینک نینک همان یوز ووزنه
 نوز دیک آرا و نینک که نینک نینک
 دوگاه این که نینک حسینی برده سین دوگاه ابرده
 نینک که نینک حسینی خود دوگاه نینک حسینی
 سیگا ووزنه نینک سیگا اضعها اباوی سیگا اوی
 آما این نوز ووزنه سیگا معلوم اولوز یعنی

نوز سیگا چون حسینی برده سی دوگاه اولوز
 نینک اوی سیگا اولوز و چارگاه برده زیاد
 ایلیمه که نینک حسینی اولوز و سیگا برده سین
 برده زیاد ایلیمه که اول نوز حسینی سی اولوز
 همان نما اولوز اولوز اگر که نینک خلاص
 ایلیمه این نینک اولوز ووزنه نینک حسینی سین
 طوت نینک حسینی نینک همان چارگاه سیگا
 که نینک طوت نینک آغا نینک حسینی نینک
 دوگاه معلوم اولوز نوز دیک آرا و نینک
 دوگاه یوزنه اضعها نوز نینک که نینک نوز
 حسینی دوگاه آغا این نوز حسینی سیگا
 اولوز نینک چارگاه اولوز دوگاه اضعها
 اولوز نینک اولوز نینک نینک دوگاه سیگا زیاد

کریمیت دونه که که طک سیکاه اولوز و طکار کار
 اصفهان اوی اولدی و سیکاه حسینی اولوز و بو
 حسینی اولوز تک کریمیت طوس حصا اولوز اولدی
 حسینی و کریمیت دونه که که درایه اولوز اولدی
 که درایت محمدا اولدی نوع و سیکاه اصفهان
 سقا و عین معلوم دونه که که انا کریمیت کریم
 اصفهان سقا این حسینی دن کونه اولوز شویله
 که درایت سیکاه بزم بزمه زیاده ایلیمه که
 دوگاه اوله جارگاه بزم بزمه زیاده ایلیمه که
 سیکاه اوله سیکاه اوی جارگاه اولدی حسینی
 اوی اصفهان اولدی سیکاه بزمه اولسه
 حصا بزم بزمه بزمه ایلیمه که سیکاه اوله درایه
 بزمه حسینی اولوز سقا اولوز ایلیمه و حیمه

ایلیمه که که حسینی اوله اگر اولدی که که جارگاه بزمه
 اصفهان کونه بزمه اولدی اولوز ایلیمه که که ایلیمه سیکاه
 که که بزمه اولدی سیکاه و سیکاه و سیکاه اولوز اولدی
 بزمه بزمه ایلیمه و سیکاه و سیکاه اولوز اولدی
 جارگاه اصفهان اولوز سیکاه حسینی اولوز
 اولدی حسینی بزمه بزمه بزمه ایلیمه اولدی
 و حصا بزمه بزمه بزمه ایلیمه اولدی
 سیکاه اولدی و سیکاه بزمه اولدی و سیکاه
 جارگاه اولوز بزمه کریمیت اصفهان کونه اولدی
 که که بزمه بزمه بزمه کریمیت و سیکاه اولدی
 اوله و سیکاه کونه اولدی اوله اولدی اولدی
 کریمیت و سیکاه اوله اولوز و سیکاه اولدی
 کریمیت و سیکاه اوله اولوز و سیکاه اولدی

برده بر تو مایه که تو کوهت سیکاه اولوز و حصار
 که از این به بر این که از این صفهان برده سی اوله
 و اوج برده سینی محبته بر این ایلیه که حسینی اوله
 و بقا بر می معلمان و حصار که از این محبته امیا
 اگر که میشته که از این استرناک صفهان اوله
 و کله اولوز برین که برین طوفت که سیکاه اولوز حسینی
 اولوز برین که برین طوفت که حصار کاه اوله و حصار
 دخی بر بر برده طوفت که کوهت سیکاه اولوز
 و که از این صفهان اولدی محبته حسینی اولدی
 اوج حصار اولدی نوع دیک که از این کوهت
 که از این مقام از این کوهت که برین صفهان حصار کاه
 حصار کوهت سینه کوهت که کوهت کاه و کله این
 که کوهت کاه اولوز برین بر برده برده که برین

و بقا بر بر کوهت معلمان و اما صفهان حسینی
 دیک که کوهت کوهت که کوهت سیکاه و حصار کوهت
 طوفت برین که سیکاه و کله اوله و حصار کاه سیکاه
 اوله و حصار کاه اوله و کله اوله و حصار کاه سیکاه
 که کوهت سیکاه اولوز و حسینی صفهان اولوز
 و حصار بر بر برده طوفت که حسینی اوله و کله اوله
 طوفت که حصار اوله و حصار کوهت اوله اولدی و اوج
 بر بر بر برده بر این ایلیه که کوهت اوله و اوج دیک
 اگر که کوهت صفهان کوهت بر بر بر برده سندان و روز
 سینه کوهت که کوهت صفهان سیکاه حصار کاه
 یک کاه اولوز حصار کاه و کله اوله و حصار کاه بر
 برده بر این ایلیه که سیکاه اولوز و حصار برده سینی
 بر بر بر برده بر این کوهت حصار کاه اوله و کله این ایلیه بر

برسها بقدر قدره آورد آمدی کز
 در کم بود ایضا اصلینه تصرف فیله لئ
 بیله لرضه هر مقاند و عمل واره ده و
 ترکیبند و هر عمل که بوعلم ظاهر آنک
 و است بر بواجب اذا ضربت کما کما کما
 در کز اصلی بود درت در کز
 مجموعی بودند که معلوم اولوز است
 ایف اذ بود

در صفت بعداد و بیان کرد های
 که اصل چیست و سطر

دو تن که اولی در خلیج کان اولوز و درگاه کسینه
 هفت گاه و یک بار و بیست و نه بار که در وقت طوفان کیم
 اولوز درگاه اولوز و چهار یک طوفان کیم که اینست که آن
 اولوز که اولوز اربعه همان طوفان اولوز اولوز اولوز
 بود و یک درگاه کیم که در وقت طوفان کیم که اولوز
 و اولوز که در وقت طوفان کیم که اولوز کیم
 که اینست که اولوز که اولوز که اولوز اولوز
 اما چون که اولوز که اولوز که اولوز اولوز
 و طوفانی که در وقت کیم که اولوز که اولوز که اولوز
 و در وقت طوفان اولوز و وقت طوفان کیم که اولوز
 اما که اولوز که اولوز که اولوز که اولوز که اولوز
 و در وقت طوفان اولوز که اولوز که اولوز که اولوز
 و در وقت طوفان اولوز که اولوز که اولوز که اولوز
 است آن اولوز که اولوز که اولوز که اولوز که اولوز

وقاح دوگاه و قاج سیکاه وقاج چارگاه وارد
 هر سطر بدین که مشاوت یک گاه دن که ایست بر سطر
 و دو گاه هفتاد و یک بر سطر و سی گاه هفتاد و نه
 بر سطر سیزده سکن زده همان اصل بود اما یک
 گاه ایله رات او زینند زق ندر و نند معلوم
 اولوز زین کرات پنج همان یک گاه هفتاد
 ظاهر اولوز ایله اولسه شکل اولوز بعضی که
 زیرا الی جو و عشت اولوز که اصل نین که است
 سوال این در کتبه که و است ایله یک گاه اول سنده و
 ندر و قهر بر ندر معلوم اولوز جبار سطر ایله و
 رات و بیست یک بر مقام دو که و فلان مقام ندر
 سه ایله ظاهر اولوز و عراق یکی اصفهان یکی
 و کج یکی و کزو فلان مقام و ترکیب یکی یک گاه

۱	یعنی نقطه در واصل در شعبه آن که	همچنان
۲	یعنی شعبه نافی در اصل و هم نافی	چون
۳	یعنی شعبه نالند اصل و قهر خاکید	همچنان
۴	یعنی شعبه را بعد اصل در صورتی در	همچنان
۵	یک گاه یک گاه دو گاه بخاکاه	همچنان
۶	یعنی جیبی و صو دو گاه نافی	همچنان
۷	یعنی صکار و دو گاه نافی	همچنان
۸	یعنی کزایه در یک گاه مقابله سطر نام	همچنان
۹	نکات کرد که سطر دیوار سوز و هم ایله معلوم	همچنان
۱۰	اولدی کیم یک گاه در سن و صکره دو گاه در	همچنان
۱۱	و سیکاه و چار گاه و یک گاه و خینی و حصان و کزایه	همچنان
۱۲	و عیتم در سن عتلا و سن بوک سطر دیوار	همچنان
۱۳	و نیش بندی نیک کرد که هر سطر و قاج یک گاه	همچنان

تاریخ این کتاب است که در روزهای اول ماه ربیع الثانی سنه ۱۰۹۰ هجری قمری در شهر اصفهان
 در روزهای اول ماه ربیع الثانی سنه ۱۰۹۰ هجری قمری در شهر اصفهان
 در روزهای اول ماه ربیع الثانی سنه ۱۰۹۰ هجری قمری در شهر اصفهان
 در روزهای اول ماه ربیع الثانی سنه ۱۰۹۰ هجری قمری در شهر اصفهان
 در روزهای اول ماه ربیع الثانی سنه ۱۰۹۰ هجری قمری در شهر اصفهان
 در روزهای اول ماه ربیع الثانی سنه ۱۰۹۰ هجری قمری در شهر اصفهان
 در روزهای اول ماه ربیع الثانی سنه ۱۰۹۰ هجری قمری در شهر اصفهان
 در روزهای اول ماه ربیع الثانی سنه ۱۰۹۰ هجری قمری در شهر اصفهان
 در روزهای اول ماه ربیع الثانی سنه ۱۰۹۰ هجری قمری در شهر اصفهان
 در روزهای اول ماه ربیع الثانی سنه ۱۰۹۰ هجری قمری در شهر اصفهان

پُرَقَطَه دَر کَرِ اَصْلِ دَر وِ بِنِیادِ دُر شَدَّ اَبُونُکْ
 کَسَبَدُ یَزِیْکَا هَدَنَ دُو کَاهِ وَ یَزِیْکَا هَدَنَ سِیْکَا
 وَ یَزِیْکَا هَدَنَ جَار کَاهِ دَر دَر وَ یَزِیْکَا هَدَنَ یَزِیْکَا
 دُو کَاهِ هَدَنَ دُو کَاهِ دُو کَاهِ هَدَنَ سِیْکَا دُو کَاهِ هَدَنَ
 جَار کَاهِ دَر دَر وَ یَزِیْکَا هَدَنَ یَزِیْکَا وَ سِیْکَا هَدَنَ دُو کَاهِ
 سِیْکَا هَدَنَ سِیْکَا وَ سِیْکَا هَدَنَ جَار کَاهِ دَر دَر وَ یَزِیْکَا هَدَنَ
 یَزِیْکَا کَاهِ وَ جَار کَاهِ هَدَنَ دُو کَاهِ وَ جَار کَاهِ هَدَنَ سِیْکَا
 وَ جَار کَاهِ هَدَنَ جَار یُو دَر کِلِیْکِ اَصْلِ اَبُونُکْ
 خَارِجِ اَصْلِهِ یُو قَد بَر دَر اَصْلِهِ

خصوصاً وله رمل کی دخی شوال مناسبت کر سکتا
 مطلقاً سبباً نیز اور سندن وارد اول اتفاق
 اتفاق بالکل در سبب اوله سبباً نیز دخی
 خفیف فعیل والک اوله دخی شوال اتفاق کہ سبباً
 سنی بیه بنصر بن اور سندن وارد اول اتفاق
 بالکل در سبب اوله سبباً نیز دخی شوال
 اوله دخی شوال اوله اندی بطل بود کہ
 اقد کزین بدی اتفاق موضع کوی مخلوق اولدی
 اما خفیف سبب شوال صل و زرنه کہ بزر و مطلق
 نافی سبباً وضع اندک اول وقتن خفیف سبب
 موضع سبباً فلک شهادت بر میغندن دخی
 بوز و اولوز دخی از اولوز کہ بواقفا فکر سبب
 دخی بر سر دور دخی بر سبب قایم سبب اولوز

نیز چون اوله آمدی بوسند کار حاصل اولوز شوال
 اولوز که وصف و کج و بیان فلیغزان سبباً
 نفاذ انما منک مطلق واجب ذکره سبباً اولک
 اوله نیز انوال اتفاق کہ بزر مطلق سبباً
 مطلق اول سندن و در ذوال اتفاق اولک
 الرابع در جان کسب اول سندن اولک
 الرابع اوله اول وقتن سبباً مطلق سبباً اولک
 الرابع دخی شوال اتفاق کہ بزر مطلق سبباً
 مطلق دخی سندن وارد اول اتفاق اتفاق
 بالکل سبباً مطلق سبباً سبباً مطلق
 اوله نیز انوال مناسبت که ما حرف به اول
 اول سبباً اوله سبباً سبباً اولک
 اوله اوله اول وقتن سبباً سبباً سبباً

ذالك ترمي من اجرة او انك اذنت اول فؤادك اول جند
 كخوضه غوطه وورودي جبرجور لا وورودي
 اولو دي اول بوزنك هر سبحة الكند برنغ
 لطيف و موريت كما اولو دي شوي كه اشيد ناز
 واليه و سحر و لو دي بو اون اكي مقلد اولو بون
 ذالك ترمي من اجرة او انك اذنت اول فؤادك اول جند
 اولو دي اول بوزنك هر سبحة الكند برنغ
 لطيف و موريت كما اولو دي شوي كه اشيد ناز
 واليه و سحر و لو دي بو اون اكي مقلد اولو بون
 ذالك ترمي من اجرة او انك اذنت اول فؤادك اول جند

اولو دي اول بوزنك هر سبحة الكند برنغ
 لطيف و موريت كما اولو دي شوي كه اشيد ناز
 واليه و سحر و لو دي بو اون اكي مقلد اولو بون
 ذالك ترمي من اجرة او انك اذنت اول فؤادك اول جند
 اولو دي اول بوزنك هر سبحة الكند برنغ
 لطيف و موريت كما اولو دي شوي كه اشيد ناز
 واليه و سحر و لو دي بو اون اكي مقلد اولو بون
 ذالك ترمي من اجرة او انك اذنت اول فؤادك اول جند
 اولو دي اول بوزنك هر سبحة الكند برنغ
 لطيف و موريت كما اولو دي شوي كه اشيد ناز
 واليه و سحر و لو دي بو اون اكي مقلد اولو بون
 ذالك ترمي من اجرة او انك اذنت اول فؤادك اول جند

عَوْزِ اَبِي سَمِيْعٍ وَرَاوِدِ رُفَيْعِ بَعْضُكُمْ لَكُمُ الْاَمَانِ
 حُوبِ اَبِي عَمْرٍَا حَسْبُكُمْ كَسْتَفَاوَا وَكَلِمَةُ رِيحِهِ
 زِيَادَةُ اَوْ اَنْ تَحْمِلُ بَعْضُكُمْ اَلْاَمَانَ بَعْضُكُمْ اَلْاَمَانَ
 اَوْ تَرْتَفِعُ خِلَابًا وَرَدَّ بَعْضُكُمْ كَيْفَ تَرْتَفِعُ اَوْ اَنْ تَرْتَفِعُ
 طَبِيقًا كَمَا تَرْتَفِعُ الْاَمَانُ وَبَعْضُكُمْ طَبِيقًا كَمَا تَرْتَفِعُ
 اَوْ تَرْتَفِعُ خِلَابًا وَرَدَّ كَسْتَفَاوَا اَلْاَمَانَ مَعَ اَنْ تَرْتَفِعُ
 اَبُو رُوَيْحٍ وَرَدَّ اَمْرًا لَوْ سَمِعْتُمْ رُفَيْعًا وَرَدَّ اَبُو
 يَسْرِينَ بِرُفَيْعٍ مَعْلُومًا لَوْ كَرِهْتُمْ رُفَيْعًا وَرَدَّ
 لَوْ رَدَّ اَلْاَمَانَ وَرَدَّ اَنْ حَمَلْتُمْ اَوْ لَوْ حَمَلْتُمْ اَلْاَمَانَ
 طَبِيقًا كَمَا تَرْتَفِعُ اَوْ كَرِهْتُمْ رُفَيْعًا وَرَدَّ اَبُو
 كَلْبَةَ حَسْبُكُمْ اَبُو رُوَيْحٍ اَلْاَمَانَ وَرَدَّ اَبُو
 اَوْ اَنْ تَرْتَفِعُ خِلَابًا وَرَدَّ اَبُو رُوَيْحٍ اَلْاَمَانَ
 حَسْبُكُمْ اَبُو رُوَيْحٍ اَلْاَمَانَ مَعَ اَنْ تَرْتَفِعُ

اَوْ قَبْلَهُ اَلْاَمَانَ لَوْ كَرِهْتُمْ رُفَيْعًا مَعَ اَنْ تَرْتَفِعُ
 اَوْ اَنْ تَرْتَفِعُ خِلَابًا وَرَدَّ اَبُو رُوَيْحٍ اَلْاَمَانَ
 اَوْ تَرْتَفِعُ خِلَابًا وَرَدَّ اَبُو رُوَيْحٍ اَلْاَمَانَ
 فَارْتَفِعُ خِلَابًا وَرَدَّ اَبُو رُوَيْحٍ اَلْاَمَانَ
 وَرَدَّ اَبُو رُوَيْحٍ اَلْاَمَانَ مَعَ اَنْ تَرْتَفِعُ
 لَوْ رَدَّ اَلْاَمَانَ وَرَدَّ اَنْ حَمَلْتُمْ اَوْ لَوْ حَمَلْتُمْ اَلْاَمَانَ
 حَسْبُكُمْ اَبُو رُوَيْحٍ اَلْاَمَانَ مَعَ اَنْ تَرْتَفِعُ
 وَرَدَّ اَبُو رُوَيْحٍ اَلْاَمَانَ مَعَ اَنْ تَرْتَفِعُ
 اَبُو رُوَيْحٍ اَلْاَمَانَ مَعَ اَنْ تَرْتَفِعُ
 مَعَ اَنْ تَرْتَفِعُ خِلَابًا وَرَدَّ اَبُو رُوَيْحٍ اَلْاَمَانَ
 اَبُو رُوَيْحٍ اَلْاَمَانَ مَعَ اَنْ تَرْتَفِعُ
 اَبُو رُوَيْحٍ اَلْاَمَانَ مَعَ اَنْ تَرْتَفِعُ
 اَبُو رُوَيْحٍ اَلْاَمَانَ مَعَ اَنْ تَرْتَفِعُ
 اَبُو رُوَيْحٍ اَلْاَمَانَ مَعَ اَنْ تَرْتَفِعُ

كَلِمَاتُ التَّائِبِينَ بِبَيْتِ امْرِئٍ خَضَعُوا اَبْدَانَهُمْ
 كَلِمَاتُ التَّائِبِينَ بِبَيْتِ امْرِئٍ خَضَعُوا اَبْدَانَهُمْ
 عَابَتَهُ اَيْتِي نُوْرُ صَوْنِهَا تَقَابُقِي نُوْرِي
 يَابِحُهُ بِرُوْرِي كَيْتُ كَدْرِي كُوْرِي اَبْنُ اَبِي كَرِيْمِنَا
 اَيْمُنَا كُوْرِي نَاوَمِي كَا كُوْرِي يَابِدِي بُوْمِي
 مَطْوَرِي اَبْنُ كَدْرِي كُوْرِي اَبْنُ كَدْرِي كُوْرِي
 اُوْرُوْرِي كَدْرِي كُوْرِي اَبْنُ كَدْرِي كُوْرِي اَبْنُ كَدْرِي
 يَابِدِي نُوْرِي كَدْرِي كُوْرِي اَبْنُ كَدْرِي كُوْرِي
 طُوْرِي كَدْرِي كُوْرِي اَبْنُ كَدْرِي كُوْرِي اَبْنُ كَدْرِي
 عَابَتَهُ اَبْنُ كَدْرِي كُوْرِي اَبْنُ كَدْرِي كُوْرِي
 بُوْمِي نُوْرِي كَدْرِي كُوْرِي اَبْنُ كَدْرِي كُوْرِي
 وَهِيَ نُوْرِي كَدْرِي كُوْرِي اَبْنُ كَدْرِي كُوْرِي
 اُوْرُوْرِي كَدْرِي كُوْرِي اَبْنُ كَدْرِي كُوْرِي

وَسَاوِرُوْرِي كَدْرِي كُوْرِي اَبْنُ كَدْرِي كُوْرِي
 جُوْرَانِ اَبْنُ كَدْرِي كُوْرِي اَبْنُ كَدْرِي كُوْرِي
 حُوْرِي نُوْرِي اَبْنُ كَدْرِي كُوْرِي اَبْنُ كَدْرِي كُوْرِي
 جُوْرَانِ اَبْنُ كَدْرِي كُوْرِي اَبْنُ كَدْرِي كُوْرِي
 لُوْرِي اَبْنُ كَدْرِي كُوْرِي اَبْنُ كَدْرِي كُوْرِي
 وَابِدِي كَدْرِي كُوْرِي اَبْنُ كَدْرِي كُوْرِي
 كُوْرِي كَدْرِي كُوْرِي اَبْنُ كَدْرِي كُوْرِي
 اُوْرُوْرِي كَدْرِي كُوْرِي اَبْنُ كَدْرِي كُوْرِي
 وَابِدِي كَدْرِي كُوْرِي اَبْنُ كَدْرِي كُوْرِي
 حُوْرِي نُوْرِي اَبْنُ كَدْرِي كُوْرِي اَبْنُ كَدْرِي كُوْرِي
 فَاَبْنُ كَدْرِي كُوْرِي اَبْنُ كَدْرِي كُوْرِي
 بُوْمِي نُوْرِي كَدْرِي كُوْرِي اَبْنُ كَدْرِي كُوْرِي
 سُوْرِي كَدْرِي كُوْرِي اَبْنُ كَدْرِي كُوْرِي

تصنيفاً يدركه شهدي برؤوسه من الخبز
 وادري ان اوله يدعي صبي الدين عبد المؤمن حكا
 لري شهورا ولد يعقوب ابن امدق بن معلو واولديه
 بوظل جيني بلجا فاك مرغوش وجميني فلوبان
 عجوب وطلو ميش ابدى ايجوز ذكره جميعا
 كان وطلاي برز كزان وشتايج بوزان هر وقت
 وهرز ونگار ووظل ووسني وعلو وارا خيشان
 اشكر واول اول داران ملك خلق ارمه اوردان
 بوضعي الشبان اذ ان ظلمه مستصفا في كل خليفه
 هارون رضيته ان او ظلمه من اهل اقليم مستصفا
 زمان ظلمه من من كل كرمه كلوا اسنانا واول
 وارثه بوظل ووسني جميني بن جع ايجوز
 دعي بوظل تقالته رخصت اوسر شهدي

ولي بونكر اذ اجن انسا واري وعات لغز سته
 لري بوعده سته انسا لادن وسانا التقديريان
 واما اخرون سميني الدين محمد المؤمن ادي اذن صكوه
 انسا ووضف الفكار و الفصلا واهم الدين قاري
 ادي اذن صكوه استقا واكل ادي اذن صكوه
 ادي اذن صكوه واما انسا واما انسا اذن صكوه
 عكفر بونقلي بن سينا ادي اذن صكوه انسا
 اذني انسا واهل ادين واهل ادين اذن صكوه
 كلهم اذن صكوه انسا واكل اذن صكوه
 كلهم اذن صكوه اذن صكوه اذن صكوه
 واهل اذن صكوه اذن صكوه اذن صكوه
 اذن صكوه اذن صكوه اذن صكوه اذن صكوه
 واهل اذن صكوه اذن صكوه اذن صكوه
 اذن صكوه اذن صكوه اذن صكوه اذن صكوه

اصلا في تركيبه. فالملك طبيعي اذن ابي ابي بل كل
 كوازل ووجوه كل عننا صلا اربعة دن اورد در
 طبيعي طار ويايق وبعني اسوق ووزن فصول
 اربعة دن باي طبيعي واخلط اربعة دن صفر
 طبيعي بن بولود دن تحمير اولدي هولا
 طبيعي طار ووزن دن بعني اسوق ويايق در فصول
 اربعة دن بها ويطيقتان واخلط اربعة دن
 فان طبيقتان صفر اول دن تحمير اولدي هولا
 طبيعي طار ووزن بعني صوف ويايق دن فصول
 اربعة دن فطين طبيقتان واخلط اربعة دن
 ليغ طبيقتان بن تحمير اولدي صوف دن طبار
 طبيعي طار ويايق بعني صوف ووزن فصول
 اربعة دن كوز طبيقتان واخلط اربعة دن

اوستا اذ فطر النخار فين جلا لالحق والديز
 جلا في شترى كادي اذن صكر اشنا وحمير
 ابي ابي اذن صكر اشنا وشنا خور وبعنا اقل
 تراخي ابي بن تر كيكه واوليه كه اولدي خور
 كوازل اذ اوله اكر كوزك بوضعتك مظهر
 واكله اقل به اكله اوله اقل ويايق هولا
 طبيعي ابي وحق بوعلا اشنا اذن اشنا جوف
 رياصت ابي زير بوعلا ويايق واصل اولدي
 بون تا و ضبط اتمك بوضعتك اشنا اولدي
 ملا ز مشا حمله حامير اولوز اشنا بوعلا
 ويايق كوز بوعلا ويايق بوضعتك مشا
 ووزن اقل اشنا اقل او اقل بعنا اقل
 كوازل حقا صرا اقل ووزن اشنا اقل اقل

طو غدي بي بونون اكر اصف لادن التي وان طوغدي
 هرا ك سنده دن بزا وازنه طوغدي راستي الحسني
 دن كرك يفته طوغدي اصفها ن زها و مدني كراست
 طوغدي زكوا نيه له حجاز دن نورون طوغدي
 بزرگ آيه زرافك سنده كو حاك دن شهنا ن طوغدي
 بوسا لى و نفاي عيشا ق دن مابه طوغدي سوالك
 ادنيا كرك ك خه دن شه و كرك ايسل دن صر
 بيلين اكي طوغدي اوان كه فرخ در اكي سندن بزر
 طوغدي جواسب بويه و در و زكرك اولك فوه
 ترخود بي هر سوسندن اكي طوغدي سوسندي كه
 قوت ضعيف و لدي هر ك سندن بر طوغدي
 بس با قبط ظر لنگر دن بعضي فضلاء سندن
 ايشي طوغدي و اني و انما اوج عز و جاست دن بونورون

طو غدي بي بونون اكر اصف لادن التي وان طوغدي
 هرا ك سنده دن بزا وازنه طوغدي راستي الحسني
 دن كرك يفته طوغدي اصفها ن زها و مدني كراست
 طوغدي زكوا نيه له حجاز دن نورون طوغدي
 بزرگ آيه زرافك سنده كو حاك دن شهنا ن طوغدي
 بوسا لى و نفاي عيشا ق دن مابه طوغدي سوالك
 ادنيا كرك ك خه دن شه و كرك ايسل دن صر
 بيلين اكي طوغدي اوان كه فرخ در اكي سندن بزر
 طوغدي جواسب بويه و در و زكرك اولك فوه
 ترخود بي هر سوسندن اكي طوغدي سوسندي كه
 قوت ضعيف و لدي هر ك سندن بر طوغدي
 بس با قبط ظر لنگر دن بعضي فضلاء سندن
 ايشي طوغدي و اني و انما اوج عز و جاست دن بونورون

طوغدي بي بونون اكر اصف لادن التي وان طوغدي
 هرا ك سنده دن بزا وازنه طوغدي راستي الحسني
 دن كرك يفته طوغدي اصفها ن زها و مدني كراست
 طوغدي زكوا نيه له حجاز دن نورون طوغدي
 بزرگ آيه زرافك سنده كو حاك دن شهنا ن طوغدي
 بوسا لى و نفاي عيشا ق دن مابه طوغدي سوالك
 ادنيا كرك ك خه دن شه و كرك ايسل دن صر
 بيلين اكي طوغدي اوان كه فرخ در اكي سندن بزر
 طوغدي جواسب بويه و در و زكرك اولك فوه
 ترخود بي هر سوسندن اكي طوغدي سوسندي كه
 قوت ضعيف و لدي هر ك سندن بر طوغدي
 بس با قبط ظر لنگر دن بعضي فضلاء سندن
 ايشي طوغدي و اني و انما اوج عز و جاست دن بونورون

شول وخصمه که دست ایل برسد مستغنیه اولاً
 و فرود آمدند آنک در طریقی که تو رنگ کردی
 که اهل سار و کوبین به تصرف و مستعد اولاً
 و بر بعضی بغایت صافی و لا تا کیبایات برده دن
 و اولاً دره منار بر اید هر برین بر لوی بر خجسته
 تصرف با ملک کردی زیرا برده کرده اختلاف
 جو قدر اما بر معلوم از بدجک دخی بود تو بجه
 و کوند زده قانی برده مناسب کردی ایشو برده
 لرده نصیب الله هفتنه نون هر کونونک و فرجه
 سونک بر اید و دره نسبی وارون بر رات در کیم
 یکسان و کوند زده قانی برده مناسب در و لایم
 طبع از آنکه بودی که ذکر اولنور یکشنبه کون
 حسینی و شبه یکجسی عراق وزیر اکنده و برینک

الذی یتلوه العراق و زنگاه عشاق و یا بوسلیک تبع
 و الذی فکهد و رو صفهان و نام رهوی بزرگ و نوسیبی تبع
 آوازها نور و روز و سلاک کردی شهنار کونوت و حجاز نظار طبع
 و الی کل کیم بو صنعتنا سنا در قایتنک بوفتک
 قدیم کیم خصم نون کش جو قدر و بیان غی شاد
 تمام اید به زده بعضی کاتر قنده الذکر
 هر کیم سار نون که اول ساعتی مناسب کرد
 کلا در کیم اول کونک سنا سنی و لا و اطمین
 رعایت ایفک النجمه و اجیل در نند استاد
 اول اید زده ذکر اول که موجب حرارت و جاعل
 نور و زده کلا اید که اول کونک سنا سنا و لا سونا
 و در طبقات کیم جده کلا اول که اول کیم کیم مناسب
 اول که بوسیط اید زده ذکر اول کونک سنا سنا

من سنين كيجي شاق وركه جهاد شينه
 كجی اصفهان وزیر افكند كوخت و جهاد شينه
 كون و سلك ورهاوي و جهاد شينه كجی كران
 وزیر افكند و بزرك آفینه كجی رلت و آفینه
 كون نوا و جهاد شينه كجی عشاق و زنگه
 و سنينه كون اصفهان وزیر افكند و كوخت كجی
 كجی نوسلك و رهاوي بومو جهاد و زنگه
 كوخت كجی كونه كجی به ۵ جهاد كجی برونه
 اونی كجی بزجه نینك دینه و زنگه و كولا و ن
 كجی و زنگه و زنگه و زنگه و زنگه و زنگه
 باز و زنگه و زنگه و زنگه و زنگه و زنگه
 و زنگه و زنگه و زنگه و زنگه و زنگه و زنگه
 اولینده و زنگه و زنگه و زنگه و زنگه و زنگه

یازگه و رلت و حسینی و رهاوي یا زنگه
 و اصفهان وزیر افكند و كوخت و زنگه و زنگه
 و زنگه و زنگه و زنگه و زنگه و زنگه و زنگه
 بهار كجی اولدور و زنگه و زنگه و زنگه و زنگه
 آه نینك بومو جهاد كه قیاس نمانك كجی قیاس
 زنگه و زنگه و زنگه و زنگه و زنگه و زنگه
 بزده كجی افكند و زنگه و زنگه و زنگه و زنگه
 هر زنگه و زنگه و زنگه و زنگه و زنگه و زنگه
 و ازانك كجی زنگه و زنگه و زنگه و زنگه و زنگه
 اذیه و زنگه و زنگه و زنگه و زنگه و زنگه و زنگه
 و زنگه و زنگه و زنگه و زنگه و زنگه و زنگه
 و زنگه و زنگه و زنگه و زنگه و زنگه و زنگه
 و زنگه و زنگه و زنگه و زنگه و زنگه و زنگه

جملہ کرکے و عصیرہ بوسلیک پر دہن جلیق کرکے کون
 باندی وقت عنقا جانو کرکے چون انھا اول
 پیرا لگندہ جلیق کرکے کاستون اصفہا جان جلیق کرکے
 چون کچن انکی دانک کچہ زرافنگندہ جلیق کرکے
 دوہن جو عنیدہ نوا جلیق کرکے چون جینے صاف
 طلع ادرہ رکھای پر دہن چون اندنق اولیہ
 حسیخی و خراوان کرکے کہ شعبہ دروہ بو
 قیاس اول پیرا انک کرکے و خیشول اوکر کرکے
 مٹیخ و بیجوع در کونڈہ پیرا جالیق کرکے و اوکر
 کرکے و دروہ صراط اولیہ کچہ جانو کرکے

فصل
 بشی ہر روز گرام پر دہن سناپ و در روز و شب پر دہن نواز
 پر دہا را بہر اقلیم جاہو بہ سناپ و ادرہ بیان کرکے
 بلکل کہ سناپ خراوان اولیہ ملوک و سلاطین پیرا

شہور دروہ و اقلیدہ ادرہ زرد صحرانق
 و انما شہر و ولایت جعندہ ادرہ خاطرہ کلہ لکچون
 بوقدرہ لہ اختصا زاندرہ اکما بوقضائل نعا کرکے
 نایون بیکان ادرہ فساد کرکے ہر شترک فضل سماع
 معرفت بیان آیلر و اول میوز دروہ فی سفر اور زرد
 ضمیر اول حل و تر حشمہ نوک در انجو
 سماع کرکے کلہ زرد مکرکے در و انوک حقیقتین
 بسخی ضمیر سماع کرکے حد و حد و دروہ پیرا پیرا در
 البخی ضمیر کرکے ضرورہ در بدخی ضمیر حرفتہ در
 ضمیر اول خواہ تر حشمہ بلڈ زرد بلکل کہ علی سناپ
 چون کونڈہ طوطہ حجاز پیرا دہن جلیق کرکے
 و نفلو عنی و نایق پر دہن جلیق کرکے و اولین کرکے
 پر دہن جلیق کرکے انکی نازا زرد سناپ زرد کلاہ پر دہن

ويرى بصير ويرى دمي ويرى سيالك ويرى
 طمق حوسب حاد وقل جلاله كوكب طمق
 يرتدي وهو حزين على يرسب له ناغليو بدر يشه
 كير قولا غي صوتك وخبر لر علب له وكوزي ذرلو
 درلوع لب له وطمق غدا له بيلاكي ابو قور لركه
 ده نقي علو محسو سانا له وار لكاله وبوبينو ك
 هرير يرسب سبه محضوض ندي اعضاده بعني
 سني قدام خودي وبصري كوزده خودي طمعي
 وناغان خودي بيلاكي بروندك خودي ودونغي حله
 اعضابه جمال وزوي ديوا كوزده غري ندي
 كوزم قولا قلده ارتوق ندي اشتمو وبروندك
 ارتوق ندي ققوالمز وقص على هنا اناك طاده
 بو اوزره دزك اشتموك كوزمك اوزر يه

حسي زيده بين طمق كرك وشايخ وكوكب
 لوي قور كان وكيك دك قاتنه اصفهان وزير
 افكند وكوكب غايت وزير لار واولو لا وطلو
 وقاضيه وحاكم ابي كسيبا قاتنه عراف
 وزير افكند بيزك طمق كرك وصوبا شير
 وكوكب كوز لار وسيلخ اعلو وصفتا اعلو رايحه
 ايشا شايخ قاتنه بو كليلك طمق كرك وعمره
 القام قاتنه واست جلق كرك ودعي بلبل
 نقدن آواز كرك وازوب بو هرت برده دن طمق
 دكلد ودر كركه كوكب مختلفه وانما شيعار
 اذال كركه كركه اول اول كركه شيعار
 كركه اول كركه شيعار اول اول كركه شيعار
 ديلاش حاصل ايمك بين حسيبا دز بر صيغ

بِرُخَّةٍ وَجِهَةٌ تُوَجِّهُهُ إِذْ لَمْ يَسْمَعْ لَوْ عَلِمَ أَنَّهَا رَحْمَةٌ
 عَلَيْهِ يَبُورُ مَشِيئَةً لَوْ كَرِهَ النَّاسُ سَمْعَ السَّمَاعِ فَلَمْ يَكُنْ
 مَسْمُوعًا وَالسَّمَاعُ الْمَسْمُوعُ يَسْمَعُ بِالْوَقْتِ وَالسَّمْعُ
 بِالْحَالِ وَالسَّمَاعُ يَسْمَعُ بِالْمَقِي آدَمُ سَمِعَ وَأَوْجَدَ
 السَّمْعَ وَوَسَمِعَ وَوَسَمِعَ مَسْمُوعٌ إِشِدَّ جِدُّهُ وَقِيَّتُهُ
 مَسْمُوعٌ إِشِدَّ جِدُّهُ كَاللَّهِ وَوَسَمِعَ إِشِدَّ جِدُّهُ
 حَقًّا وَكَرِهَ سَمَاعُ فَرَانْدُ حَضَرَتْ رِسَالَتُ عَلَيْهِ
 أَفْضَالُ الصَّلَاةِ وَأَشْوَكَ التَّحِيَّاتِ بِبُورِشِمْزُ
 زَيْبًا أَصَوَاتُكُمْ بِالْقُرْبَانِ بِعَنِي بَرِيكٌ وَأَزَلُّو كُورِي
 قَرِيكٌ وَهُوَ حَضَرَتْ رِسَالَتُ عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ
 بِرُخَّةٍ دَخِي بِبُورِشِمْزُ كُورِي زَيْبُو الْقُرْآنِ بِأَصَوَاتِكُمْ
 بِعَنِي قُرْآنِ بَرِيكٌ أَزَلُّو كُورِي وَبُرِعُوهُ دَخِي
 آدَمُ سَمِعَ وَوَسَمِعَ بِبُورِشِمْزُ دَخِي بِرِيدُ فِي الْخَلْقِ

فَصَلِّيَ وَوَارِدٌ أَوْلَى سَبْدَانِ كَمْ كُورِي وَوَلَقَّ
 إِشِدَّ وَوَقَضَّ عِيَارُ دَخِي بِبُورِشِمْزُ بِصَمْعُ مَوْضِعُ
 سَمْعُ مَوْضِعُ الْهَامِ جَبْرِيْنَ غَاوُوا وَوَارِدِي كَمْ سَمْعُ
 جَهْلُهُ حَوَائِشُ دَنْ فَاصِلَةٌ أَوْوَرَا مَا بِجَوَابِ دَخِي
 أَوْلَادُ كُورِي بِرُشِمْزُ كَمْ بَلُو كُورِي وَوَيْتُ وَحَوْرِي
 أَوْلَى كَمْ كَرِكُ نَظْرِي إِحْسَانِي مَرْوَرُ وَجِيْمَاهُ
 أَحْكَامُ رُشِيدِي بِبُورِشِمْزُ إِشْتَمَكُ أَوْوَرِي كَمْ كُورِي
 أَوْلَى كَادِي أَوْلَى ثَبَاتِ كَالْأَوْلَادِي وَدَخِي بِبُورِشِمْزُ
 مَسْمُوعَاتِي جَسْمَانِي زَانَا مَسْمُوعَاتِي مَعِ رُطَابِي
 وَوَعَرِي كُورِي بِبُورِشِمْزُ مَسْمُوعَاتِي مَعِ كَلِمَاتِي جَاهِلِي هِي
 كَانِي وَوَارِدِي بِبُورِشِمْزُ جَبْرِيْنَ جَهْلُهُ سَمْعُ بِصَمْعُ وَوَارِدِي
 فَالْبَدَنُ كَلِمَاتُ الْخَلْقِ قِيَّتُهُ كُورِي سَمَاعُ تُوَيْتُكَ دَخِي
 بِبُورِشِمْزُ سَمَاعُ لَفْظَاتُهُ إِشْتَمَكُ وَوَارِدِي وَوَصَطْلُحُ بِبُورِشِمْزُ

بِاللَّيْفَةِ وَوَنُوكَ كَيْفَ تَسْتَدِينُ جَوْزُكَ الْكَلْبُ دَرَبُ طُورٍ
 كَرُورِشْ كَرُورِشْ كَرُورِشْ كَرُورِشْ كَرُورِشْ كَرُورِشْ
 نِيْلِيْنِدَا وَوَرْدِي وَوَرْدِي وَوَرْدِي وَوَرْدِي وَوَرْدِي
 نَحْيَ نِيْلِيْنِدَا وَوَرْدِي وَوَرْدِي وَوَرْدِي وَوَرْدِي
 اِسْتِيْمُوْر جَوَانِدَانِ وَوَرْدِي وَوَرْدِي وَوَرْدِي
 جَوَانِدَانِ كَمِيْنَا وَوَرْدِي وَوَرْدِي وَوَرْدِي
 عَلِيْلَه بَايَسْمُ خَوْشِي كَمِيْلَا وَوَرْدِي وَوَرْدِي
 حَتِي يُوْقَدَرُ وَوَرْدِي وَوَرْدِي وَوَرْدِي وَوَرْدِي
 سِيْدَنِ دَكَلْ مَسِيْحِي كَمِيْلَا وَوَرْدِي وَوَرْدِي
 اَقْرَبُ الْعَقْلِ وَوَرْدِي وَوَرْدِي وَوَرْدِي وَوَرْدِي
 يَغِيْنِي وَوَرْدِي وَوَرْدِي وَوَرْدِي وَوَرْدِي وَوَرْدِي
 اَلْمَسُوْرِيْنِ مَسِيْحِي وَوَرْدِي وَوَرْدِي وَوَرْدِي
 رُوَايَتِي اِدْرِكِي وَوَرْدِي وَوَرْدِي وَوَرْدِي

مَا يَشَاءُ بُوْرِدَه مَسِيْحِي وَوَرْدِي وَوَرْدِي وَوَرْدِي
 مَا دَسُوْفِي وَوَرْدِي وَوَرْدِي وَوَرْدِي وَوَرْدِي
 كَرُورِشْ كَرُورِشْ كَرُورِشْ كَرُورِشْ كَرُورِشْ
 هَرَا عَجْدَانِ بَرِصُوْتِ وَوَرْدِي وَوَرْدِي وَوَرْدِي
 شُوْلِيَه كَمِيْلَا وَوَرْدِي وَوَرْدِي وَوَرْدِي
 دُوْقِيْدِيْنِ مَسِيْحِي وَوَرْدِي وَوَرْدِي وَوَرْدِي
 وَوَرْدِي وَوَرْدِي وَوَرْدِي وَوَرْدِي وَوَرْدِي
 جِيْنِيْنِ جِيْنِيْنِ مَسِيْلَا وَوَرْدِي وَوَرْدِي
 اَمَّا اِيْمَانُ وَوَرْدِي وَوَرْدِي وَوَرْدِي وَوَرْدِي
 لَقَطِيْبِي وَوَرْدِي وَوَرْدِي وَوَرْدِي وَوَرْدِي
 مَلَايْمُ بِالطَّبَايِيْعِ كَمَا اَنْ جَوِيْرَالِيْنِ وَوَرْدِي
 وَوَرْدِي وَوَرْدِي وَوَرْدِي وَوَرْدِي وَوَرْدِي
 وَوَرْدِي وَوَرْدِي وَوَرْدِي وَوَرْدِي وَوَرْدِي

أول بحبك أوتزلوه زوق وشوق حاصلا ولدي

أوليات شخرو بودر

كل صبح وكل اشراق تنك عين بدفع مشتاق
لسمت حية الهوى كبري فلا طيب ليل ولا راق

الالهيب الذي شفقت عنده رقتي وتريق
أول ساعت كبري اول اعرابي بواج بليغ خوش

أوزانه اشد رسي رقتك عليه التلامد وجميع
اصحابه ذوق وشوق حاصلا ولدي رسولك عليه

التلامد شوقه وجد اولديكم مبارك ودا سي
عزرا مون نزلان دشتي چون اول حالتهك بينه

كندوبه كلدي معك اوبه بن اوستمبان عليه
مايتخي انتدي احسن لعبكم يا رسول الله

خضرت رسالت بيوز ديكم بزرع اوبه

كجودات محمد مصطفي عليه افضل الصلوات

واكمل النجيات اوزوشدي اصحابه بيه

رضوان الله عليهم اجمعين كه تاگاه بجز آيت
عليه السلام خضرت عزه نخله وعمر نواله

اولدي خضرت رسالتك بوشاديت وزديت

كه اشيكاتك دوشيداري اوصيفه ايلد دن جوز

كوه وهوريشين دوشيدار اولد دن كوه خضرت رسالتك

چون بويك ارضه شندي بفايت خاندان اولدي

خاطريجا كونه ذوق وشوق بيه اولدي اذن

طهاره كنده مبارك لفظيله بونديك مسبح

آه كوه دوشيدار كوه بونديك زوق بيه اوقيه ذوق

الافندة ذوق اعراق ايتدي مايتستندم اذن مسكوه

بويق قايح بيشي خوش اوز اوز اوقيه شوق بيه كوه

تَأخْضُرُونَ وَصَفَائِي بِأَنْ طَبَّخْتَهُمْ وَأَصْلُ أَوْلَاهُمْ وَهُمْ بِغِيَابِي
 آدِيَةً حَرَكْتِ أَدَةٍ نَجْمَةٍ تَأْتِي بِأَمْرِ حَرَكْتِ آيَةٍ لَمْ
 تَلْعَنِيكَ نَظْمِي وَفَارِزِي أَرْقُوقُ أَوْلَا وَهُمْ وَجَدَ
 كَوْنِي بِرَيْفِ دَخِي مَرَادُ أَمَّا وَقَبِي لَهُ بِرُفُوقِ دَخِي
 بِلَعْلَةٍ بِحَرْفِهِ وَرَيْفِ عَارِ فَارِزِي وَمَشَائِخِ لَيْزِي
 طَرِيفِ دَرِّ وَمَرَادِ حَرْفِهِ دَنْ أَوْلَادِهِمْ بِتَرْكِ
 أَوْلَادِهِمْ وَشَرِكِي نَسَبِي تَنْكَ دَكَّ بِتَكْوِينِ حَرْفِي
 رَسَا التَّوَكُّعِيَّةِ أَفْضَلُ الصَّوَاتِ وَالْحَمْدُ
 الْبَحْيَاتِ رِدَائِي صَكَابِي بِرُزْيَادَةِ الشَّدِيدِي
 سَنَائِي حَرْفِي حَرْفِي دَخِي أَنْكَ مَسْهُو أَوْلَادِي أَمَّا
 كَرَكِي حَرْفِي بِرُشِي مَرْتَبِي النَّدَانِيَّةِ وَالْوَكْ
 يُولِي صَنَائِي قَادِيهِ خَلَادِهِ وَمَلَادِهِ وَأَهْلِي طَرِيقِ
 أَوْجَدِي بِرِي أَوْلَادِي كَرَمِي حَرْفِي سَبِي بِرِي تَسَامَعِي وَجَدِي

كَرَمِي بِرِي حَسْبِي كَرَمِي حَسْبِي وَوَجَدِي وَتَسَدَانِ
 أَوْ تَرُو كَوْنِي مَرَادِي صَكَابِي بِرُزْيَادَةِ الشَّدِيدِي
 رِدَائِي دَرِّ تَبَارَهْ أَيْدِي لِي وَكَحَاضِرِي لِي بِرُزْيَادَةِ
 بِرُزْيَادَةِ الشَّدِيدِي بِرُزْيَادَةِ الشَّدِيدِي بِرُزْيَادَةِ
 كَرَمِي حَرْفِي حَرْفِي حَرْفِي حَرْفِي حَرْفِي حَرْفِي
 مَرَادِي أَوْلَادِي بِرُزْيَادَةِ الشَّدِيدِي بِرُزْيَادَةِ
 لَرَكِي حَرْفِي حَرْفِي حَرْفِي حَرْفِي حَرْفِي حَرْفِي
 وَالسَّلَامُ قَسِيمُ دُرُوسِي حَرْفِي حَرْفِي حَرْفِي حَرْفِي
 أَوْجِي بِرُزْيَادَةِ الشَّدِيدِي وَتَسَدَانِ وَوَجَدِي بِرُزْيَادَةِ
 دَخِي بِرُزْيَادَةِ الشَّدِيدِي أَمَّا وَوَجَدِي حَرْفِي حَرْفِي
 رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ مَذْهَبِي رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ وَوَجَدِي
 أَمَّا وَوَجَدِي حَرْفِي حَرْفِي حَرْفِي حَرْفِي حَرْفِي
 مَذْهَبِي بِرُزْيَادَةِ الشَّدِيدِي أَمَّا وَوَجَدِي حَرْفِي حَرْفِي

عجاوین قرار ده ز لکنس هوران اولد کور حسین
 اغازده انه عرا و اوندق قرارده دیر کشیک اولد کور
 حسین اغازده رهاوی اوندق قرارده عسکر اولد کور
 حسین اغازده راست اوندق قرارده عرا اولد کور
 حسین اغازده انه حجاز یوزندن دوگاه قرار ایدک
 نهسا اولد کور حجاز اغازده انه نرم یوزندن
 حجاز قرارده عرا ز لکنس اولد کور حجاز یوزندن
 سگاه کور انه دوگاه قرارده هاپون اولد کور
 زکوله کشته نما اینه رهاوی اوندق قرارده حصار
 اولد کور حسین اوندق سگاه کشته اینه کور حجاز
 اولد کور حجاز قرارده حسین اولد کور
 سگاه کشته اصفهان یوزندن اینه سگاه قرارده
 حصار اوج اولد کور حصار کشته نما اینه یوزندن

قزاق	قزاق	قزاق	قزاق	قزاق	قزاق
قزاق	قزاق	قزاق	قزاق	قزاق	قزاق
قزاق	قزاق	قزاق	قزاق	قزاق	قزاق
قزاق	قزاق	قزاق	قزاق	قزاق	قزاق
قزاق	قزاق	قزاق	قزاق	قزاق	قزاق
قزاق	قزاق	قزاق	قزاق	قزاق	قزاق

بسته بخارا اولد کور ز لکنس اغازده انه حجاز
 یوزندن سگاه قرارده دیر ز لکنس حجاز اغاز
 اولد کور حجاز قرارده سگاه اولد کور
 اصفهان اغازده انه راست اوندق قرار ایدک
 اصفهان اولد کور اصفهان اغازده انه سگاه اوندق
 قرارده اصفهان اولد کور اصفهان اغازده انه

اولدو کیم کجک افانده ایدر دوکاه کوسر ایدر کویک
 قزاده زیر اقلنک بزرک اولدو کیم بزرک بوزندن
 سگاه کت و نه مایه قزاده ساین کار اولدو کیم سگاه
 افانده مغان ایست ماک کسک و نه چقان است
 اولدو قزاده مغان و ندروی اولدو کیم چان افان
 ده مغان و چجک کیم جکک نوروزک اول اولدو
 قزاده نسا و نیک اولدو کیم چار کار افانده دو
 حکیمیه بقه اینه مایه قزاده و چحسین
 اولدو کیم حسین اوغلا و چچان افانده بجهک بوزنک
 دوکاه قزاده و چچان اولدو کیم نو بوزند چان کاه
 کسره ایدر دوکاه قزاده روی عراق اولدو کیم عراق
 اوغلا سگاه افانده ایدر دوکاه قزاده سغبار
 اولدو کیم بزرک اولدو اقل کسره اینه سگاه

قزاده سیرک چان اولدو کیم حصار کسره اولدو
 ایینه چان اولدو قزاده چان رخ ایفک اولدو کیم
 چان افانده و چچان مغان و قزاده راحک اولدو
 اولدو کیم چان افانده عراق اولدو قزاده نوک
 و عسکین اولدو کیم سوا افانده ایفک و چچان اولدو
 قزاده کورال اولدو کیم سگاه افانده اینه دوکاه
 اولدو قزاده سیرک اولدو کیم چکان افانده
 اینه سگاه اولدو قزاده زفرم اولدو کیم نوروز
 افانده اینه رها روی اولدو قزاده نو دوروز
 اولدو کیم چچان افانده ایدر دوکاه قزاده کیم
 اولدو کیم کیم بوزنک چان افانده ایدر دوکاه
 قزاده کیم و ایت بوسلک اولدو کیم کیم ایفک افان
 ده بوسلک بوزنک اینه کسره اولدو کیم نوروز

تمام قرآذاد و سگار اولدو کور کور اینه اغانا اینه
 چار کار صفا ما یه اولدو قرآذاد کور اینه سگار اولدو
 کور اینه اغانا اینه اینه چار کار اولدو قرآذاد و سگار
 اولدو کور چار کار اغانا اینه ره سا اولدو قرآذاد
 سگار اولدو کور کور کور اغانا اینه حسینی اولدو
 اینه دو کاه قرآذاد و سگار اولدو کور کور اغانا اینه
 حصان اولدو کور کور قرآذاد و سگار اولدو
 اولدو کور کور کور کور کور کور کور کور کور کور
 قرآذاد و سگار اینه اینه اولدو کور کور کور کور
 اغانا اینه اینه اینه اینه اینه اینه اینه اینه اینه
 اولدو کور کور کور کور کور کور کور کور کور
 یوزن چار کور قرآذاد و سگار اینه اینه اولدو کور
 کور اینه ما یه قرآذاد و سگار ما یه اولدو کور کور

اغانا اینه اینه قرآذاد و سگار اینه اولدو کور کور
 اغانا اینه اینه قرآذاد و سگار اینه اولدو کور
 سگار اینه اینه قرآذاد و سگار اینه اولدو کور
 تمام کور اینه قرآذاد و سگار اینه اولدو کور
 اولدو کور چار کار کور کور کور کور کور کور
 اینه اینه اینه اولدو کور کور کور کور کور
 یوزن اینه اینه اینه اینه اینه اینه اینه اینه
 اولدو کور کور کور کور کور کور کور کور کور
 سگار اولدو کور کور کور کور کور کور کور کور
 دو کاه قرآذاد و سگار اینه اینه اینه اینه اینه
 کور کور کور کور کور کور کور کور کور کور
 اولدو کور کور کور کور کور کور کور کور کور

اوانريد الكي شفه بريريه جمع اينه بن برانه
روه سناوشه تا اذ اولده بن فرينه اولرسك بكمكتر

الله اعلم

راست كو اناست اولده كورينك راست اغانده
بجهه سكا هده كه راست كتره سكا ه قرانينك
عرا و كو اناست اولده كورينك صفاهان برده سيندان عراق
اغانده اينه سكا هده كو اناست قرانده اصفهان
كو اناست اولده كورينك سينا اصفهان اغانده اينه
دوكاهه بجهه كو اناست قرانده كو اناست كو اناست
اولده كورينك اغانده اينه دوكاهه هده بجهه
كو اناست كتره قرانده برينك كو اناست اولده كورينك
بجهه دهبز كورينك اغانده اينه دوكاهه اولده كورينك
كو اناست قرانده دوكاهه كو اناست اولده كورينك

قرانده سكا ه جمع اولده كورينك اغانده اينه
عرا و كورينك دوكاهه هده اغانده دوكاهه جمع اولده كورينك
دوكاهه اغانده اينه عراق بوزينك اينه دوكاهه قرانده
عجم راست اولده كورينك دوكاهه اوت بيلو اناست كو اناست
ايد دوكاهه بوزينك اناست اوت دوكاهه قرانده عراق
اولده كورينك عراق اولده كورينك دوكاهه كورينك اينه ما يه قرانده
اولده كورينك اولده كورينك دوكاهه اغانده اينه سكا ه
قرانده سينا اناست سينا اولده كورينك اغانده اينه برينك اغانده
تا بجهه سكا ه كورينك هده عراق جمع اولده كورينك
كو اناست كورينك جمع اناست اولده كورينك سينا
دوكاهه اينه سينا سينا اناست كورينك بجهه اناست
دوكاهه سينا سينا اناست كورينك سينا سينا سينا
استاد كورينك اناست سينا سينا سينا سينا سينا سينا سينا سينا سينا سينا

حسینی ده جبار کاه عسقا غانا ده اندر آنتی زجه
 سیگاه ده کواشت قرآده راست نوروز اولد کیم
 راست نما کشته کور است دن برور حسینی ده نوروز
 قرآده عراق نوروز اولد کیم و کاه دن عراق آغاز
 اده اند برور اصغهان نوروز قرآده اصغهان نوروز
 اولد کیم حسینی دن اسفهان آغاز اده حسینی دن
 دوکاه نوروز قرآده کوهل نوروز اولد کیم نوروز
 کوهل آغاز اده اده دوکاه دن تم حسینی بروروز
 قرآده بریریت نوروز اولد کیم حسینی دن بریر
 آغاز اده انه برور حسینی بروروز قرآده زکوه
 نوروز اولد کیم دوکاه زکوه آغاز اده تمام
 بریرده برور نوروز قرآده روی برور اولد
 کوهل اویندن رهاری انه سیگاه دن برور حسینی

بویندن کیم اوله آغاز اده کاه خندان آله عراق
 اونه کواشت کیم نوروز اده رهاری کیم اشته اولد کیم
 کوهل حسینی دن کوهل اصغهان دن کوهل دوروز
 برور کوهل دوکاه دن رهاری کیم حسینی صغهان کوهل
 قرآده حسینی کواشت اولد کیم بریریت حسینی
 نماز اظه اده دوکاه دن کوهل عراق بریریت
 کواشت قرآده حجاز کواشت اولد کیم
 کاه بریریت آغاز اده اده کوهل کوهل کوهل
 عراق ده کواشت قرآده روی کواشت اولد کیم
 اصغهان اویندن کوهل کوهل دوکاه دن برور کوهل
 عراق کوهل کواشت قرآده کوهل کوهل اولد کیم
 خطیعی ده بریریت کوهل اده اصغهان دن کوهل
 سیگاه کوهل کواشت قرآده عسقا کوهل کوهل

دوگاه شهناز قرآده اصفهان شهناز اولدو کوم
 اول برندن اصفهان اغانا ده دوگاه دن نرو اصفهان
 شهناز قرآده کوم شهناز اولدو کوم قرآده
 کوم کوم اغانا ده شهناز دن دوگاه
 شهناز قرآده اذن کوم جارگاه دن نرو
 اصفهان شهناز قرآده بزرگ شهناز اولدو
 شهناز نرو کوم اغانا ده دوگاه دن نرو
 اصفهان شهناز قرآده زنگوله شهناز اولدو
 کوم کوم اغانا ده اذن دوگاه دن نرو
 اصفهان شهناز قرآده رهاوی شهناز اولدو
 کوم شهناز قرآده کوم دوگاه ده رهاوی نرو
 اصفهان شهناز قرآده شهناز اولدو کوم

نرو نرو قرآده شهناز اولدو کوم شهناز
 اغانا ده اذن دوگاه دن نرو قرآده
 حجاز نرو اولدو کوم حجاز اغانا ده اذن دوگاه
 دن نرو اصفهان نرو نرو قرآده نرو نرو اولدو
 نجگاه اولدو نرو اغانا ده اذن دوگاه دن نرو اصفهان
 نرو نرو قرآده بوسالت نرو نرو اولدو کوم
 ده بوسالت کوم نرو سیکاه دن نرو شهناز
 نرو نرو قرآده عشاق نرو نرو اولدو کوم شهناز
 حجاز کوم عشاق اغانا ده جارگاه دن راسته نرو
 قرآده راسته له مع دوگاه اذن نرو دوگاه قرآ
 کام راسته شهناز اولدو کوم نرو نرو کوم حقیقه
 دوگاه دن نرو اصفهان شهناز قرآده حجاز نرو
 اولدو کوم دوگاه دن عراق اغانا ده اذن شهناز

حَسْبِي دُنْ جَارِكَا عَشَاقِ اَغَاذِ اِدَهْ جَارِكَا دُنْ
 عَرَا قَا وَنَهْ شَهْنَا زَقَرَا اِدَهْ دِيكُو رَسْتِ مَسَايَهْ
 اَوْلَدِ كُو رَسْتِ اَغَاذِ اِدَهْ اِيهْ مَسَايَهْ قَرَلِدَهْ عَرَا قَايَهْ
 مَهَلْدُو اِصْفَهَا نِ مَسَايَهْ اَوْلَدِ كُو اِصْفَهَا نِ اَغَاذِ اِدَهْ
 اِيهْ دُو كَا دُنْ اَشْفَهْ مَسَايَهْ قَرَلِدَهْ كُو جَلِيَتْ مَسَايَهْ
 اَوْلَدِ كُو بَرِي نَدَانِ كُو جَلِيَتْ اَغَاذِ اِدَهْ اِيهْ دُو كَا دُنْ
 اَشْفَهْ مَسَايَهْ قَرَلِدَهْ بَرِي كُو مَسَايَهْ اَوْلَدِ كُو كُو جَلِيَتْ
 بَرِي اَوِيهْ بَرِي كُو كَسْتُو نُو اِصْفَهَا نِ مَسَايَهْ قَرَلِدَهْ
 اِدَهْ زَنُكُو كُو مَسَايَهْ اَوْلَدِ كُو زَنُكُو اَغَاذِ اِدَهْ اِيهْ
 نُو اِصْفَهَا نِ اَوِيهْ مَسَايَهْ قَرَلِدَهْ رَهَا وَي مَسَايَهْ
 اَوْلَدِ كُو نُو دُنْ كَرِي سَهْ اَوْلَدِ رَهَا وَي اَغَاذِ اِدَهْ مَسْكُو
 مَسَايَهْ قَرَلِدَهْ حَسْبِي رَهَا وَي اَوْلَدِ كُو حَسْبِي
 اَغَاذِ اِدَهْ اِيهْ نُو كَا دَهْ رَهَا وَي قَرَلِدَهْ هَسْبَانِ

مَهَلْدُو اَوِيهْ نُو دُنْ حَسْبِي اَغَاذِ اِدَهْ اِيهْ دُو رَسْتِ حَسْبِي
 دُو كَا شَهْنَا زَقَرَا اِدَهْ كَرِي كَسَهْ مَهَلْدُو دُنْ اِصْفَهَا
 حَسْبِي اَغَاذِ اِدَهْ اِصْفَهَا نِ دُنْ رَسْتِ شَهْنَا زَقَرَا اِدَهْ
 اِحْجَارِ شَهْنَا نَا اَوْلَدِ كُو كَرِي كَسْتُو حَسْبِي دُنْ اِحْجَارِ اَغَاذِ اِدَهْ
 حَسْبِي دُنْ دُو كَا شَهْنَا زَقَرَا اِدَهْ كَرِي كَرِي بَرِي نَدَانِ اِحْجَارِ
 اَغَاذِ اِدَهْ اِيهْ دُو كَا دُنْ نُو اِصْفَهَا نِ شَهْنَا زَقَرَا
 وَرَا اِدَهْ نُو اِصْفَهَا نِ اَوْلَدِ كُو نُو اِحْجَارِ دُنْ
 حَسْبِي بَرِي شَهْنَا زَقَرَا حَسْبِي دُنْ دُو كَا كَرِي كَرِي نُو
 بَحْجَا اَوِيهْ دُنْ دُو كَا دُو كَا فَدُنْ نُو اِصْفَهَا نِ
 شَهْنَا زَقَرَا اِدَهْ بُو صَالِيَتْ شَهْنَا زَقَرَا اَوْلَدِ كُو كَرِي كَسَهْ
 بُو صَالِيَتْ حَسْبِي رَهْ اَغَاذِ اِدَهْ دُو كَا شَهْنَا زَقَرَا اِدَهْ
 اِيهْ كَرِي كَسَهْ بُو صَالِيَتْ دُو كَا رَهْ اَغَاذِ اِدَهْ نُو
 اَوْلَدِ كُو شَهْنَا زَقَرَا اِدَهْ عَشَاقِ شَهْنَا زَقَرَا اَوْلَدِ كُو

ذر اشتقته سالك قرارة و حلت سالك قرارة
 حصار بنيندن بخاه كو سالك قرارة
 دن راسته سالك قرارة بزرگ سالك
 اوله كرم حسي دن بزرگ قرارة اینه دوگاه دن
 نور اسفهان سالك قرارة زكوله سالك
 اوله كرم كوكلدن زكوله قرارة اینه دوگاه دن
 اشقه سالك قرارة ره واسلك اوله كرم
 دوگاه ده ره واسلك قرارة دوگاه دن نور اسفهان
 سالك قرارة حسي سالك اوله كرم بزرگ
 حسي قرارة اینه دوگاه هدن نور اسفهان
 سالك قرارة كرك حسي بزرگ اسفهان
 سالك اسفهان دن راست همان اصل معلوم
 بلك كرك حسي هرسته نك اصل بزرگ

ذر اشتقته اوله سالك قرارة حصار اوله كرم
 اسفهان اوله حصار قرارة اینه دوگاه دن اسفهان
 مایه قرارة و مایه اوله كرم حسي
 دن كرك اسفهان دن كرك دوگاه دن نك اسفهان
 مایه قرارة بو سالك مایه اوله كرم دوگاه ده بو سالك
 افانده نرم حسي مایه قرارة اسفهان مایه
 اوله كرم اوله سالك قرارة مایه قرارة بزرگ
 كرك اوله كرم كرك سالك اوله كرم
 اسفهان اوله كرك اسفهان اسفهان دن
 راست سالك قرارة قرارة سالك اوله كرم
 حصار دوگاه هدن قرارة اینه دوگاه دن
 نور اسفهان سالك قرارة اسفهان سالك
 اوله كرم بزرگ دوگاه اسفهان قرارة اینه دوگاه

كوطك اغازاده انه بخكا دنه انسه زوم اسفهان
 كزايسته قرارايد بزريك كزايسته اولد زوم خج
 دن اسفهان بزريك اغازاده اسفهان دن زوم اسفهان
 كزايسته قرارده زكوكه كزايسته اولد زوم
 كوكيت دن زكوكه اغازاده تمام كسته بخكار
 كاه دن زمجهاز كاه كزايسته قرارده رهاوي
 كزايسته اولد زوم خجيني ده رهاوي اغازاده
 دخ اسفهان دن زوم اسفهان كزايسته قرارده
 خجيني كزايسته اولد زوم خجيني دن اسفهان خجيني
 اغازاده اندن زوم اسفهان كزايسته قرارده
 حجار كزايسته اولد زوم كزايسته دن اسفهان حجار
 كسرو اسفهان دن زوم اسفهان كزايسته قرارده
 نو اي كزايسته اولد زوم اسفهان دن دو كا نو اي

اسان اولد حجار سلك اولد زوم كزايسته دن حجار
 اغازاده انه اسفهان دن راسنه سلك قرارده
 نو اي سلك اولد زوم بخكا دن نو اغازاده دو كا دن
 زوم اسفهان سلك قرارده بوسلك سلك اولد زوم
 بخكا بزندن بوسلك كسره بخكا قرارده عشا
 اولد زوم خصار بزده سمن زايده ابيوب عشتاق
 اغازاده بخكا دن راسنه سلك زوم كزايسته راسنه
 كزايسته اولد زوم كزايسته كه اولد راسنه اغازاده اين
 اندن كزايسته كسره راسنه قرارده عزا كزايسته
 اولد زوم خجيني عزا اغازاده بزده كزايسته كسره
 قرارده اسفهان كزايسته اولد زوم خجيني دن خجيني
 اسفهان اغازاده بخكا دن زوم اسفهان كزايسته
 قرارده بخكا كزايسته اولد زوم خصار بزندن

عراق اولدو کورسیکا ده کواشت افازاده اینه عراق
 قوازاده نورو روز عراق اولدو کورسیکا برون سینده
 ایسغهان نورو روز افازاده اینه اینه اینه سیکا دن عراق قواز
 اده کورسیکا کورسیکا عراق هاندر شهنا عراق
 اولدو کورسیکا ده دوکاه شهنا افازاده اینه
 عراق کورسیکا مایه عراق اولدو کورسیکا اینه
 دوکاه مایه افازاده اینه دوکاه دن اینه عراق
 شهنا زاده سلاک عراق اولدو کورسیکا اینه دن
 سلاک افازاده مایه کورسیکا عراق قوازاده کورسیکا
 عراق اولدو کورسیکا اینه دن نورو ایسغهان کورسیکا
 افازاده اینه سیکا ده عراق قوازاده دیکور
 کورسیکا ایسغهان اولدو کورسیکا برون سیندن
 کورسیکا افازاده اینه ایسغهان برون دن دوکاه

کورسیکا ایسغهان کورسیکا قوازاده بوساک
 کورسیکا اولدو کورسیکا بوساک افازاده بیجا
 دن بوساک کورسیکا قوازاده عساق کورسیکا اولدو
 حینی دن جاکاه عساق افازاده جاکاه دن بوساک
 جاکاه کورسیکا قوازاده کورسیکا اینه اولدو کورسیکا
 کورسیکا افازاده اینه کورسیکا قوازاده نورو
 راست اولدو کورسیکا اولدو نورو افازاده اینه راست
 قوازاده شهنا ز راست اولدو کورسیکا اینه شهنا
 افازاده اینه راست قوازاده مایه راست اولدو کورسیکا
 ایسغهان دن دوکاه مایه افازاده راست قوازاده
 سلاک راست اولدو کورسیکا اینه سلاک افازاده
 اینه قوازاده کورسیکا اینه کورسیکا قوازاده کورسیکا
 کورسیکا راست اولدو کورسیکا دیکور کورسیکا

قَرَارِده شهنواز گوجک ولد کو حَسْبِي دَن دَوْسَا
 شهنازا غازاده دوگاه دَن نَرَمِ اسفهان کوجک قَرَارِده
 مایه کوجک ولد کو حَسْبِي دَن مایه غازاده حَسْبِي دَن
 دوگاه کوجک قَرَارِده سَلْک کوجک اولد کو حَسْبِي دَن
 دَن سَلْک غازاده غماوند رَسْت دَن نَرَمِ حَسْبِي دَن
 کوجک قَرَارِده کوجک ولد کو حَسْبِي دَن مایه
 غازاده انه نَرَمِ حَسْبِي دَن کوجک قَرَارِده دیکر
 قَرَارِده بَرْت اولد کو حَصَان دَن کَرِشْت غازاده
 اسفهان دَن دَوگاه بَرْت قَرَارِده نورو بَرْت
 اولد کو حَسْبِي دَن نورو غازاده انه حَسْبِي دَن
 دوگاه بَرْت قَرَارِده شهناز بَرْت اولد کو
 شهنازا غازاده انه دوگاه دَن نَرَمِ اسفهان
 بَرْت قَرَارِده مایه بَرْت اولد کو حَسْبِي دَن مایه

قَرَارِده کوجک سکاوه کَرِشْت غازاده انه بَرْت
 حَسْبِي دَن اسفهان قَرَارِده نورو اسفهان اولد کو
 حَصَان دَن نورو غازاده انه اسفهان قَرَارِده
 کَرِشْت کوجک نورو غازاده انه نَرَمِ حَسْبِي دَن
 اسفهان قَرَارِده مایه اسفهان اولد کو حَسْبِي دَن
 دوگاه مایه غازاده نَرَمِ حَسْبِي دَن اسفهان قَرَارِده
 سَلْک اسفهان اولد کو حَسْبِي دَن بَرْت دَن
 سَلْک غازاده ایله دوگاه مایه اسفهان قَرَارِده
 اسفهان اولد کو حَسْبِي دَن کَرِشْت غازاده غماوند
 اسفهان کَرِشْت دوگاه قَرَارِده دیکر کوجک
 اولد کو حَصَان دَن کَرِشْت غازاده انه حَسْبِي دَن
 دوگاه کوجک قَرَارِده نورو کوجک ولد کو حَسْبِي دَن
 نورو غازاده انه حَسْبِي دَن دوگاه کوجک

اولدو کرم درایتی آغاز اده تمام جمعه زکوة کسره
 قرآده دیکر کواشت رهاری اولدو کرم سیکاه
 کواشت آغاز اده اینه رهاری قرآده نوروز رهاری
 همان موابون کبیر شهنماز رهاری اولدو کرم
 حسین دین شهنماز آغاز اده اینه رهاری قرآده
 مایبی رهاری اولدو کرم سیکاه دن مایه آغاز
 اده اینه رهاری قرآده سلیک رهاری ولدو کرم
 سلیک تمام کسره جقه رهاری قرآده کواشت
 رهاری اولدو کرم درایتی آغاز اده تمام جمعه رهاری
 قرآده دیکر کواشت حسین اولدو کرم صیاره
 کواشت آغاز اید اینه حسین دن دوگاه قرآده
 نوروز حسین اولدو کرم درایتی ده نوروز آغاز
 اده اینه حسین دن دوگاه قرآده شهنماز حسین

ایلایه حسین دن دوگاه بزرگ قرآده سلیک
 اولدو کرم شهنماز دن راسته سلیک آغاز
 اده جقه دوگاه دن نوروز سلیک قرآده اینه
 کواشت بزرگ اولدو کرم درایتی آغاز اده تمام
 جمع جهاز گاه دن عری بزرگ قرآده دیکر
 کواشت زکوة اولدو کرم سیکاه کواشت آغاز اده
 اینه زکوة کسره قرآده نوروز زکوة اولدو کرم
 هکسان اولدو کرم نوروز آغاز اده ضکوه زکوة
 قرآده شهنماز زکوة اولدو کرم حسین دن شهنماز
 آغاز اده اینه زکوة قرآده مایه زکوة اولدو کرم
 اینه ایدین مایه آغاز اده اینه دوگاه زکوة
 قرآده سلیک زکوة اولدو کرم سیکاه دن سلیک
 آغاز اده اینه زکوة کسره قرآده کواشت حسین زکوة

تروا سفهانه حجاز قرآن ده که در این بی حجاز اولاد
 که در این بی تا و افازاده جقه حجاز کشته دوکا
 قرآن اده دیگر گوانت نوا اولاد که گوانت
 افازاده اتر مور حسینیه نوا قرآن اده نور
 نوا اولاد که کوجکدن نوروز افازاده اتر مور
 حسینیه نوا قرآن اده شهناز نوا اولاد که حسین
 اولاد سفهان افازاده اده دوکا همدن مور حسین
 نوا قرآن مای نوا اولاد که بچکا دن مایه افاز
 اده اده اولد چی نوا قرآن اده سلت نوا اولاد که
 موروز سلت افازاده اده بچکا دن دوکا نوا
 قرآن اده که در این بی شمو اولاد که در این نام
 افازاده جقه دوکا دن مور حسینیه بی نوا
 قرآن اده دیگر گوانت بوسلف اولاد که بیچکا

اولاد که گوانت افازاده اده حسین دن
 دوکا قرآن اده مایه حسین اولاد که موروز مایه افاز
 اده اده حسین کستر قرآن اده سلت حسین اولاد که
 موروز سلت افازاده مایه جقه حسین کستر
 قرآن اده که در این بی حسین اولاد که در این بی افازاده
 جقه حسین کستر دوکا قرآن اده دیکر
 کواشت حجاز اولاد که موروز حجاز اولاد که کواشت
 اده اده حجاز قرآن اده نوروز حجاز اولاد که در این
 دن نوروز افازاده اده حجاز قرآن اده شهناز حجاز
 اولاد که موروز شهناز افازاده اده اده سفهان
 دن حجاز کستر دوکا قرآن اده مایه حجاز اولاد که
 که در این بی دن مایه افازاده اده حجاز قرآن اده سلت
 حجاز اولاد که سلت افازاده اده اده اده دن

عَشَاقُ قَرَارِ مَائِهِ مَائِهِ حَسْبِي بِهِ بُوَسْلِكَ قَرَارِ
 إِدَهُ نُوْرُوْرٍ وَسَلَاتِكَ وَتَكْرِيْمِكَ وَتَكْرِيْمِكَ نُوْرُوْرٍ آغَاذِ
 اِنْ حَسْبِي بِهِ بُوَسْلِكَ كَسْرَةً قَرَارِ إِدَهُ شَهْمَتَا
 بُوَسْلِكَ وَتَكْرِيْمِكَ حَسْبِي بِهِ شَهْمَتَا آغَاذِ إِدَهُ
 تَقَابِلِيْنَهُ بُوَسْلِكَ قَرَارِ مَائِهِ مَائِهِ بُوَسْلِكَ اَوْلَدِكَ
 عَجْرٌ دَنْ مَائِهِ آغَاذِ إِدَهُ حَسْبِي بِهِ بُوَسْلِكَ قَرَارِ
 إِدَهُ كَرَامِيْنَهُ بُوَسْلِكَ اَوْلَدِكَ كَرَامِيْنَهُ آغَاذِ
 إِدَهُ حَقِيْقَةً سِيْكَاةً زِيَادَةً لِيْفِيْلِهِ بُوَسْلِكَ قَرَارِ
 دِيْكُرُوكُوْا شَفَقَةَ عَشَاقِ اَوْلَادِكُمْ حِصَاوَدَنْ كُوْنُوْا
 اَغَاذِ إِدَهُ اِنْ جِهَارِكَاةً وَهِيَ عَشَاقُ قَرَارِ نُوْرُوْرٍ
 عَشَاقُ اَوْلَادِكُمْ اِيْمَةً دَنْ نُوْرُوْرٍ آغَاذِ إِدَهُ
 جَارِ كَالِهَدِيِّ عَشَاقُ قَرَارِ إِدَهُ شَهْمَتَا عَشَاقِ اَوْلَادِكُمْ
 حَسْبِي بِهِ شَهْمَتَا آغَاذِ إِدَهُ كَاهِدَةً دَنْ اَشْفَقَةَ

عَشَاقُ قَرَارِ مَائِهِ مَائِهِ حَسْبِي بِهِ بُوَسْلِكَ قَرَارِ
 مَائِهِ آغَاذِ إِدَهُ جَارِ كَالِهَدِيِّ عَشَاقِ اَوْلَادِكُمْ
 عَشَاقُ اَوْلَادِكُمْ كَرَامِيْنَهُ آغَاذِ إِدَهُ حَقِيْقَةً
 دُوْكَاهُ دَنْ اَشْفَقَةَ
 عَشَاقُ قَرَارِ
 اِيْمَةً
 كَاهِدَةً

